أبو داود سلمان بن الأشعث السجستانی

هەزار فەرموودە لە فەرموودەکانی

سونەنی ئەبوداود

وەرگێڕان
ناصح ابراهیم سازانی

بەرگی چوارەم

٤

تەفسیری نوور

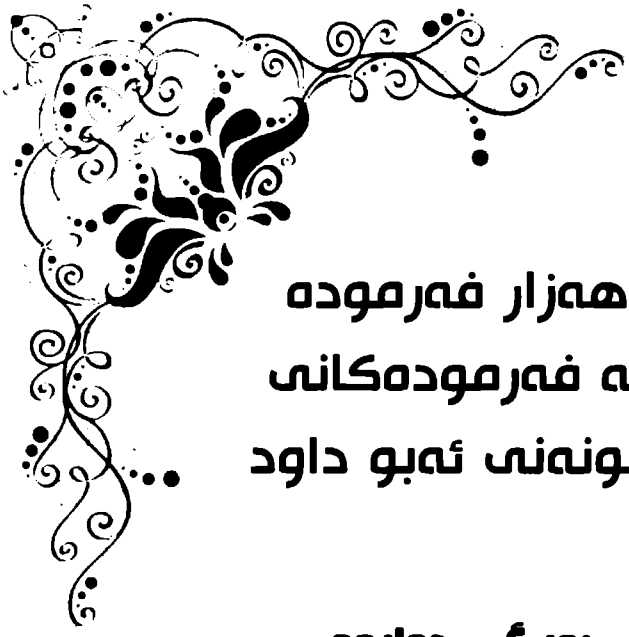

هەزار فەرمودە
لە فەرمودەکانی
سونەنی ئەبو داود

بەرگی چوارەم

لە فەرمودەی سێ هەزار و هەشتاو نۆوە
بۆ چوار هەزار و نۆزدە

نـوسـینـی :

أبو داود سليمان بن الأشعث السجستانی

وەرگـێڕانی :

ناصح ئیبراهیم سازانی

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

پەرتوکی تەرم (جەنازة)

١٥ - كتاب الجنائز

باسی نەخۆشیەکان کەفارەتی گوناهو تاوانەکانن

١ - باب الأَمْرَاضِ الْمُكَفِّرَةِ لِلذُّنُوبِ.

٣٠٨٩ - (ضعيف) عن عامر الرامى قال: إِنِّى لَبِبِلاَدِنَا إِذْ رُفِعَتْ لَنَا رَايَاتٌ وَأَلْوِيَةٌ, فَقُلْتُ, مَا هَذَا؟ قَالُوا: هَذَا لِوَاءُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَأَتَيْتُهُ وَهُوَ تَحْتَ شَجَرَةٍ قَدْ بُسِطَ لَهُ كِسَاءٌ وَهُوَ جَالِسٌ عَلَيْهِ, وَقَدِ اجْتَمَعَ إِلَيْهِ أَصْحَابُهُ, فَجَلَسْتُ إِلَيْهِمْ, فَذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الأَسْقَامَ, فَقَالَ: (إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا أَصَابَهُ السَّقَمُ ثُمَّ أَعْفَاهُ اللَّهُ مِنْهُ كَانَ كَفَّارَةً لِمَا مَضَى مِنْ ذُنُوبِهِ, وَمَوْعِظَةً لَهُ فِيمَا يَسْتَقْبِلُ, وَإِنَّ الْمُنَافِقَ إِذَا مَرِضَ ثُمَّ أُعْفِىَ كَانَ كَالْبَعِيرِ عَقَلَهُ أَهْلُهُ ثُمَّ أَرْسَلُوهُ, فَلَمْ يَدْرِ لِمَ عَقَلُوهُ, وَلَمْ يَدْرِ لِمَ أَرْسَلُوهُ؟). فَقَالَ رَجُلٌ مِمَّنْ حَوْلَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, وَمَا الأَسْقَامُ؟ وَاللَّهِ مَا مَرِضْتُ قَطُّ! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (قُمْ عَنَّا فَلَسْتَ مِنَّا). فَبَيْنَا نَحْنُ عِنْدَهُ إِذْ أَقْبَلَ رَجُلٌ عَلَيْهِ كِسَاءٌ وَفِى يَدِهِ شَىْءٌ قَدِ الْتَفَّ عَلَيْهِ, فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, إِنِّى لَمَّا رَأَيْتُكَ أَقْبَلْتُ إِلَيْكَ فَمَرَرْتُ بِغَيْضَةِ شَجَرٍ فَسَمِعْتُ فِيهَا أَصْوَاتَ فِرَاخِ طَائِرٍ, فَأَخَذْتُهُنَّ فَوَضَعْتُهُنَّ فِى كِسَائِى, فَجَاءَتْ أُمُّهُنَّ فَاسْتَدَارَتْ عَلَى رَأْسِى, فَكَشَفْتُ لَهَا عَنْهُنَّ, فَوَقَعَتْ عَلَيْهِنَّ مَعَهُنَّ, فَلَفَفْتُهُنَّ بِكِسَائِى, فَهُنَّ أُولاَءِ مَعِى, قَالَ: (ضَعْهُنَّ عَنْكَ). فَوَضَعْتُهُنَّ, وَأَبَتْ أُمُّهُنَّ إِلاَّ لُزُومَهُنَّ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لأَصْحَابِهِ: (أَتَعْجَبُونَ لِرُحْمِ أُمِّ الأَفْرَاخِ فِرَاخَهَا؟). قَالُوا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ -صلى

الله عليه وسلم-, قَالَ: (فَوَالَّذِى بَعَثَنِى بِالْحَقِّ لَلَّهُ أَرْحَمُ بِعِبَادِهِ مِنْ أُمِّ الأَفْرَاخِ بِفِرَاخِهَا, ارْجِعْ بِهِنَّ حَتَّى تَضَعَهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَخَذْتَهُنَّ وَأُمُّهُنَّ مَعَهُنَّ). فَرَجَعَ بِهِنَّ.

واتە: لە عامیری رامیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لە وڵاتی خۆمان هەندێ ئاڵاو پەرچەمی لەشکر بەرزکرانەوەو دەرکەوتن، وتم: ئەمانە چین؟ وتیان: ئەوە ئاڵاو بەیداخی پێغەمبەری خوایە صلى الله عليه وسلم، رۆشتم بۆ خزمەتی لەژێر درەختێکدا فەرشێکیان بۆ راخستبوو لەسەری دانیشتبوو، هاوەڵانی لەدەوری کۆبووبوونەوەو دانیشتبوون، منیش لەلایان دانیشتم، لەوکاتەدا پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم باسی دەردو نەخۆشیەکانی دەکرد فەرمووی: (بێگومان باوەڕدار کاتێ کە توشی دەردو نەخۆشیەك دەبێت، لەپاشدا خوای گەورە شیفای دەدات و چاکی دەکاتەوە ئەوە دەبێتە کەفارەتی گوناهە رابووردوەکانی، هەروەها دەبێت بە پەندو ئامۆژگاری بۆ رۆژانی داهاتوی، بەڵام کەسی ناپاك و مونافیق کاتێ کە توشی دەردو نەخۆشیەك دەبێت و چاك دەبێتەوە وەك وشترێ وایە کە خاوەنەکەی جاربەجارێ دەیبەستێتەوەو جاربەجارێ بەرەڵای دەکات، نازانێ بۆچی بەستویانەتەوە و بۆچی بەرەڵایانکردوە)، پیاوێ لەوانەی کە لەدوری بوون وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دەردو نەخۆشی چی یە؟ سوێند بە (الله) هەرگیز نەخۆش نەکەوتوم، فەرمووی: (هەستە لەگەڵ ئێمە دامەنیشە تۆ لە ئێمە نیت).

ئێمە لەخزمەت پێغەمبەردا صلى الله عليه وسلم دانیشتبووین، پیاوێ هاتە خزمەتی پۆشاکێکی لەبەردا بوو شتێکی بەدەستەوە بوو بە پۆشاکەکەی دایپۆشبوو، وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم کاتێ کە تۆم دی هاتم بۆ خزمەتت، دام بەلای کۆمەڵە دەوەنێکی چڕدا گوێم لە دەنگی هەندێ بێچوە باڵندە بوو، خستنمە ناو پۆشاکەکەمەوە، دایکیان هات بەسەر سەرمدا دەسوڕایەوە، بێچوکانیم نیشاندا ئەویش هات بۆ لایان گرتم و پێچانمەوە،

ئەوەتان پێمن، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (لەسەر زەوی دایان بنێ)، دایکەکەیان خۆی پێوە نوساندبوون نەیدەویست لێیان جیاببێتەوە، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بە هاوەڵانی فەرمووی: (روحم و بەزەیی ئەو دایکەتان بەلاوە سەیرە بۆ بێچوەکانی) وتیان: بەڵێ، فەرمووی: (سوێند بەو (الله)یەی کە منی بەحەق رەوانەکردوە خوای گەورە بە روحم و بەزەیی ترە بۆ بەندەکانی لەو دایکە بۆ بێچوەکانی، لەکوێ هێناوتن خۆیان و دایکیشیان ببەرەوە بۆ ئەو شوێنە). ئەویش بردنیەوە بۆ جێگەی خۆیان.

٣٠٩٠ - (صحيح) عن محمد بن خالد, عن أبيه, عن جده وكانت له صحبة من رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا سَبَقَتْ لَهُ مِنَ اللَّهِ مَنْزِلَةٌ لَمْ يَبْلُغْهَا بِعَمَلِهِ ابْتَلاَهُ اللَّهُ فِي جَسَدِهِ أَوْ فِي مَالِهِ, أَوْ فِي وَلَدِهِ). قَالَ أَبوو دَاوُدَ: زَادَ ابْنُ نُفَيْلٍ: (ثُمَّ صَبَّرَهُ عَلَى ذَلِكَ). ثُمَّ اتَّفَقَا (حَتَّى يُبْلِغَهُ الْمَنْزِلَةَ الَّتِي سَبَقَتْ لَهُ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى).

واتە: لە موحەممەدی کوڕی خالیدەوە، لە باوکیەوە، لە باپیریەوە کە هاوەڵێتی پێغەمبەری کردوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لە پێغەمبەری خوام صلی الله علیه وسلم بیستوە دەیفەرموو: (بێگومان بەندەیە کە خوای گەورە پێشتر پلەو پایەیەکی بەرزی بۆ دانابێ بە کردەوەی خۆی نەگاتە ئەو پلەوپایەیە، خوای گەورە خۆی یان منداڵەکەی توشی دەردو نەخۆشی دەکات یا ماڵ و سامانی توشی زەرەرو زیان دەکات). ئەبوو داود دەڵێت: ئیبنو نوفەیل ئەمەی بۆ زیاد کرد: (لەپاشدا ئارامی پێ دەبەخشێ لەسەری)، ئینجا هەردوو راوی یەك دەنگن (هەتا دەگاتە ئەو پلەوپایەیەی کە خوای گەورە پێشتر بۆی داناوە).

باسی دەربارەی ئەگەر کەسێ بەردەوام کردەوەیەکی چاك بکات نەخۆشی و سەفەر سەرقاڵیان کرد نەیتوانی ئەو کردەوە بکات.

٢ - باب إِذَا كَانَ الرَّجُلُ يَعْمَلُ عَمَلاً صَالِحًا فَشَغَلَهُ عَنْهُ مَرَضٌ أَوْ سَفَرٌ.

٣٠٩١ - (حسن) عن أبو موسى قال: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَيْرَ مَرَّةٍ وَلاَ مَرَّتَيْنِ يَقُولُ: (إِذَا كَانَ الْعَبْدُ يَعْمَلُ عَمَلاً صَالِحًا فَشَغَلَهُ عَنْهُ مَرَضٌ أَوْ سَفَرٌ :كُتِبَ لَهُ كَصَالِحِ مَا كَانَ يَعْمَلُ وَهُوَ صَحِيحٌ مُقِيمٌ).

واتە: لە ئەبو موساوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: زیاتر لە جارێ یان دوو جار لە پێغەمبەری خوام صلی الله علیه وسلم بیستوە دەیفەرموو: (ئەگەر بەندەیە لەکاتی لەش ساغی و لەشوێنی نیشتەجێی خۆیدا بەردەوام بێت لەسەر کردەوەیەکی چاك، کاتێ کە نەخۆش کەوت یان سەفەری کرد پاداشتی هەمان کردەوەی بۆ دەنوسرێت کە پێشتر لەحاڵەتی لەش ساغی و لە شوێنی نیشتەجێی خۆیدا ئەنجامی دەدا).

باسی سەبارەت بە سەردانی ئافرەتان.

٣ - باب عِيَادَةِ النِّسَاءِ.

٣٠٩٢ - (صحيح) عن أم العلاء قالت: عَادَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا مَرِيضَةٌ فَقَالَ: (أَبْشِرِي يَا أُمَّ الْعَلاَءِ, فَإِنَّ مَرَضَ الْمُسْلِمِ يُذْهِبُ اللَّهُ بِهِ خَطَايَاهُ كَمَا تُذْهِبُ النَّارُ خَبَثَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ).

واتە: لە (أُمّ الْعَلاَء)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: نەخۆش بووم پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم سەردانی کردم فەرمووی: (ئەی (أُمّ الْعَلاَء) موژدە بێ لێت، خوای گەورە بە نەخۆشی موسوڵمان لە گوناه پاك دەکاتەوە وەك چۆن بە ئاگر زێڕ و زیو لە ژەنگ و چڵك پاك دەکاتەوە).

٣٠٩٣ - (ضعيف الاسناد لكن شطر: (من حوسب...) الخ صحيح) عن عائشة رضي الله عنها أنها قالت: قلت: يَا رَسُولَ اللَّهِ, إِنِّي لأَعْلَمُ أَشَدَّ آيَةٍ فِي الْقُرْآنِ, قَالَ: (أَيَّةُ آيَةٍ يَا عَائِشَةُ؟). قَالَتْ: قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى: (مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ) قَالَ: (أَمَا عَلِمْتِ يَا عَائِشَةُ أَنَّ الْمُؤْمِنَ تُصِيبُهُ النَّكْبَةُ أَوِ الشَّوْكَةُ فَيُكَافَأُ بِأَسْوَإِ عَمَلِهِ, وَمَنْ حُوسِبَ عُذِّبَ). قَالَتْ: أَلَيْسَ اللَّهُ يَقُولُ: (فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا) قَالَ: (ذَاكُمُ الْعَرْضُ, يَا عَائِشَةُ مَنْ نُوقِشَ الْحِسَابَ عُذِّبَ).

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم من دەزانم کام ئایەتە لە قورئاندا توند ترو قورس ترە لەسەر موسوڵمان، فەرمووی: (ئەی عائیشە کام ئایەتە؟). وتی: ﴿ مَن يَعْمَلْ سُوٓءًا يُجْزَ بِهِۦ ﴾ سورە النساء: ١٢٣. واتە: هەرکەسێك هەر کارێکی نارەواو خراپ بکات، دڵنیابن هەر بەو کارەی خۆیە جەزرەبە دەدرێت.
فەرمووی: (ئایا نازانی ئەی عائیشە کەسی باوەڕدار کاتێ کە توشی نەخۆشی و ناخۆشی و بەڵاو کارەسات دەبێت دەبێتەهۆی کەفارەت و سڕینەوەی کردەوە خراپەکانی، هەرکەسێك لێپێچینەوەی لەگەڵدا بکرێت سزا دەدرێت).
عائیشە وتی: مەگەر خوای گەورە نافەرموێت:
﴿ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ﴾ سورە الأنشقاق: ٨. واتە: ئیتر لێپێچینەوەیەکی ئاسانی لەگەڵ دەکرێت.
فەرمووی: (ئەی عائیشە ئەو لێپێچینەوە ئاسانە نیشاندانی کردەوە خراپەکانە، هەرکەسێك گفتوگۆی لێپێچینەوەی لەگەڵدا بکرێت واتە لە کردەوەکانی بکۆڵرێتەوە لەو رۆژەدا لەناودەچێت).

باسی سەبارەت بە سەردانی نەخۆش.

٤ - باب فِي الْعِيَادَةِ.

٣٠٩٤ - (ضعيف الاسناد لكن قصة القميص صحيحة) عن أسامة بن زيد قال: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أُبَيٍّ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ, فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ عَرَفَ فِيهِ الْمَوْتَ, قَالَ: (قَدْ كُنْتُ أَنْهَاكَ عَنْ حُبِّ يَهُودَ), قَالَ: فَقَدْ أَبْغَضَهُمْ أَسْعَدُ بْنُ زُرَارَةَ, فَمَهْ؟ فَلَمَّا مَاتَ أَتَاهُ ابْنُهُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, إِنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أُبَيٍّ قَدْ مَاتَ, فَأَعْطِنِي قَمِيصَكَ أُكَفِّنْهُ فِيهِ, فَنَزَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَمِيصَهُ فَأَعْطَاهُ إِيَّاهُ.

واتە: لە ئوسامەی کوڕی زەیدەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەرچو بۆ سەردانی (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی ئوبەی کاتێ کە نەخۆش کەوت هەر بەو نەخۆشیەش وەفاتی کرد، کە چوە ژورەوە بۆلای نیشانەی مردنی لێ بەدی کرد، فەرمووی: (خۆشەویستی جولەکەم لێ قەدەغە کردی هەوڵم دا کە لێیان دوربکەویتەوە)، وتی: خۆ ئەسعەدی کوڕی زوراره دەیبووغزاندن و رقی لێیان بوو چ سودێکی پێ گەیاند خۆ لە مردن رزگاری نەبوو؟ کاتێ کە مرد کوڕەکەی هات وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی ئوبەی مرد، کراسەکەتم بدەرێ با بیکەم بە کفن بۆی، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم کراسەکەی داکەندو پێی دا.

باسی دەربارەی سەردانی نەخۆشی خاوەن پەیمان کە ئایا دروستە یان نا؟

٥ - باب فِي عِيَادَةِ الذِّمِّيِّ.

٣٠٩٥ - (صحيح) عن أنس: أَنَّ غُلاَمًا مِنَ الْيَهُودِ كَانَ مَرِضَ, فَأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُهُ, فَقَعَدَ عِنْدَ رَأْسِهِ, فَقَالَ لَهُ: (أَسْلِمْ). فَنَظَرَ إِلَى أَبِيهِ وَهُوَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَقَالَ لَهُ أَبُوهُ: أَطِعْ أَبَا الْقَاسِمِ, فَأَسْلَمَ, فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَقُولُ: (الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْقَذَهُ بِي مِنَ النَّارِ).

واتە: لە ئەنەسەوە دەگێڕنەوە، کە منداڵێك لە منداڵەکانی جولەکە نەخۆش کەوت، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم سەردانی کرد، لەلای سەریەوە دانیشت، پێی فەرموو: (موسوڵمان ببە). منداڵەکە سەیری باوکی کرد کە لەلای سەریەوە بوو، باوکی پێی وت: بە گوێی باوکی قاسیم بکە واتە بەگوێی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم بکە، ئەویش موسوڵمان بوو، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هەستا فەرمووی: (سوپاس بۆ خوای گەورە کە بەهۆی منەوە لە ئاگری دۆزەخ رزگاری کرد).

باسی ڕۆشتن بۆ سەردانی نەخۆش بە پێ.

٦ - باب الْمَشْيِ فِي الْعِيَادَةِ.

٣٠٩٦ - (صحيح) عن جابر قال: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُنِي لَيْسَ بِرَاكِبٍ بَغْلاً وَلاَ بِرْذَوْناً.

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم سەردانی منی دەکرد، نە بەسواری ئێستر دەهات بۆ سەردانم نە بە سواری بارگیر.

باسی دەربارەی سەردانی نەخۆش بە دەستنوێژەوە.

٧ - باب فِي فَضْلِ الْعِيَادَةِ عَلَى وُضُوءٍ.

٣٠٩٧ - (ضعيف) عن أنس بن مالك قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ وَعَادَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ مُحْتَسِبًا بووعِدَ مِنْ جَهَنَّمَ مَسِيرَةَ سَبْعِينَ خَرِيفًا). قُلْتُ يَا أَبَا حَمْزَةَ: وَمَا الْخَرِيفُ؟ قَالَ: الْعَامُ.

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێك دەستنوێژێك بگرێت بە تەواوی و بە جوانی و لەبەر رەزامەندی خوای گەورە سەردانی برایەکی موسوڵمانی بکات بە ئەندازەی حەفتا ساڵ لە ئاگری دۆزەخ دور دەخرێتەوە). وتم: ئەی ئەبا حەمزە (خریف) یانی چی؟ وتی: واتە: ساڵ.

٣٠٩٨ - (صحيح موقوف) عن علي, قال: مَا مِنْ رَجُلٍ يَعُودُ مَرِيضًا مُمْسِيًا إِلاَّ خَرَجَ مَعَهُ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ حَتَّى يُصْبِحَ, وَكَانَ لَهُ خَرِيفٌ فِي الْجَنَّةِ, وَمَنْ أَتَاهُ مُصْبِحًا خَرَجَ مَعَهُ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ حَتَّى يُمْسِيَ, وَكَانَ لَهُ خَرِيفٌ فِي الْجَنَّةِ.

واتە: لە پێشەوا عەلی کوڕی (أَبِي طَالِب)ەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: هەرکەسێك سەر لە ئێوارە بچێت بۆ سەردانی موسوڵمانێ ئەوە حەفتا هەزار مەلائیکە دەردەچن لەگەڵی هەتا بەیانی داوای لێ خۆش بوونی بۆ دەکەن و رەحمەتی بۆ دەنێرن، لە بەهەشتدا باخێکی دەدەنێ بۆ خۆی، وە هەرکەسێك سەر لە بەیانی بچێت بۆ سەردانی موسوڵمانێ ئەوە حەفتا هەزار مەلائیکە دەردەچن لەگەڵی هەتا ئێوارە داوای لێ خۆش بوونی بۆ دەکەن و رەحمەتی بۆ دەنێرن، لە بەهەشتدا باخێکی دەدەنێ بۆ خۆی).

٣٠٩٩ - (صحيح مرفوع) عن علي, عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, بِمَعْنَاهُ, لَمْ يَذْكُرِ الْخَرِيفَ.

واتە: لە پێشەوا عەلی کوڕی (أَبِي طَالِب)ەوە ڕەزای خوای لێ بێ فەرمودەی پێشو بە هەمان مانا هاتوە، بەڵام ڕاوی باسی باخ(خریف)ی نەکرد.

٣١٠٠ - (صحيح مرفوع) عن أبو جعفر عبد الله بن نافع, قال: وَكَانَ نَافِعٌ غُلاَمَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ, قَالَ: جَاءَ أَبو مُوسَى إِلَى الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ يَعُودُهُ... قَالَ أَبوو دَاوُدَ وَسَاقَ مَعْنَى حَدِيثِ شُعْبَةَ. قَالَ أَبو دَاوُدَ: أُسْنِدَ هَذَا عَنْ عَلِيٍّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ صَحِيحٍ.

واتە: لە ئەبو جەعفەری کوڕی (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی نافعەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: نافع غوڵامی حەسەنی کوڕی پێشەوا عەلی بوو ڕەزای خوایان لێ بێ، وتی: ئەبو موسای ئەشعەری سەردانی حەسەنی کوڕی پێشەوا عەلی کرد.. ئەبوو داود دەڵێت: ڕاوی مانای فەرمودەکەی شوعبەی گێڕایەوە، واتە لە ڕێگەی یەکەمەوە کە لە پێشەوا عەلی یەوە هاتوە. ئەبو داود دەڵێت: ئەم فەرمودە لە لە پێشەوا عەلی یەوە، لە پێغەمبەری خواوە صلى الله عليه وسلم لە چەند ڕێگەیەکی ترەوە هاتوە هەر هەموویان (صحيح)ن.

باسی سەبارەت بە سەردانی نەخۆش جار لەدوای جار.

٨ - باب فِي الْعِيَادَةِ مِرَارًا.

٣١٠١ - (صحيح) عن عائشة, قالت: لَمَّا أُصِيبَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ يَوْمَ الْخَنْدَقِ رَمَاهُ رَجُلٌ فِي الأَكْحَلِ, فَضَرَبَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْمَةً فِي الْمَسْجِدِ فَيَعُودُهُ مِنْ قَرِيبٍ.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە سەعدی کوڕی (معاذ) — گەورەی هۆزی ئەوس بوو - لە جەنگی خەندەق دا دەماری باڵی پێکراو بریندا بوو، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لە مزگەوتدا خێمەیەکی بۆ هەڵدا بۆ ئەوەی لە نزیکەوە رۆژانە سەردانی بکات.

باسی سەبارەت بە سەردانی کەسێ چاوی ژان بکات.

٩- باب فِي الْعِيَادَةِ مِنَ الرَّمَدِ.

٣١٠٢ - (حسن) عن زيد بن أرقم, قال: عَادَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ وَجَعٍ كَانَ بِعَيْنَيَّ.

واتە: لە زەیدی کوڕی ئەرقەمەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: چاوم ئێشی دەکرد پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بەو بۆنەوە سەردانی کردم.

باسی دەرچون لە شوێنێ کە نەخۆشی (طاعون)ی تێدا بڵاوبێتەوە.

١٠ - باب الْخُرُوجِ مِنَ الطَّاعُونِ.

٣١٠٣ - (صحيح) عن عبد الرحمن بن عوف, قال: سمعت رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم يقول: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلاَ تُقْدِمُوا عَلَيْهِ, وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلاَ تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ). يَعْنِي الطَّاعُونَ.

واتە: لە (عَبْدُ الرَّحْمَن)ی کوڕی عەوفەوە دەگێڕنەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لە پێغەمبەری خوام صلی الله علیه وسلم بیست دەیفەرموو: (ئەگەر بیستتان

نەخۆشی (طاعون) لە خاکێکدا هەیە مەچنە ئەوێ و بە پیریەوە مەچن، ئەگەر لە شوێنێکدا بوون نەخۆشی (طاعون)ی تێدا بڵاوبووەوە لەو شوێنە دەرمەچن و خۆتان دەرباز مەکەن لەدەستی).

باسی پاڕانەوە بۆ نەخۆش کە چاك بێتەوە لەکاتی سەردانی کردنیدا.

١١ - باب الدُّعَاءِ لِلْمَرِيضِ بِالشِّفَاءِ عِنْدَ الْعِيَادَةِ.

٣١٠٤ - (صحيح) عن عائشة بنت سعد, أن أباها قال: اشْتَكَيْتُ بِمَكَّةَ, فَجَاءَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُنِي, وَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى جَبْهَتِي, ثُمَّ مَسَحَ صَدْرِي وَبَطْنِي, ثُمَّ قَالَ: (اللَّهُمَّ اشْفِ سَعْدًا وَأَتْمِمْ لَهُ هِجْرَتَهُ).

واتە: لە عائیشەی کچی سەعدەوە، دەگێڕنەوە، کە باوکی - واتە سەعد - وتویەتی: لە مەککە نەخۆش کەوتم، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هات بۆ سەردانم، دەستی دانا لەسەر نێوچاوانم، ئینجا دەستی هێنا بە سینگ و سکمداو فەرمووی: (خودایە شیفای سەعد بدەو کۆچەکەی بۆ تەواو بکە لە مەککە نەمرێت).

٣١٠٥ - (صحيح) عن أبو موسى الأشعري, قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم (أَطْعِمُوا الْجَائِعَ, وَعُودُوا الْمَرِيضَ, وَفُكُّوا الْعَانِيَ). قَالَ سُفْيَانُ: وَالْعَانِي: الأَسِيرُ.

واتە: لە ئەبو موسای ئەشعەرییەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (برسی تێر بکەن و، سەردانی نەخۆش بکەن و، دیل ئازاد بکەن). سوفیان وتی: (العانی) واتە: دیل.

باسی پاڕانەوە بۆ نەخۆش لەکاتی سەردانی کردنیدا.

١٢ - باب الدُّعَاءِ لِلْمَرِيضِ عِنْدَ الْعِيَادَةِ.

٣١٠٦ - (صحيح) عن ابن عباس: عن النبي صلى الله عليه و سلم قال: (مَنْ عَادَ مَرِيضًا لَمْ يَحْضُرْ أَجَلُهُ فَقَالَ عِنْدَهُ سَبْعَ مِرَارٍ: أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ, رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ, أَنْ يَشْفِيَكَ: إِلاَّ عَافَاهُ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ الْمَرَضِ).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە، لە پێغەمبەری خواوە صلى الله عليه وسلم دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: (کەسێ بچێ بۆ سەردانی نەخۆشێ کە ئەجەلی نەهاتبێ حەوت جار بڵێ: (أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ, رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ, أَنْ يَشْفِيَكَ). داوا لە خوای گەورە دەکەم، کە خاوەنی عەرشی گەورەو مەزنە دەرمانی دەردت بکات و شیفات بدات، ئیلا خوای گەورە شیفای دەدات و چاکی دەکاتەوە لەو نەخۆشیە).

٣١٠٧ - (صحيح) عن ابن عمرو قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: (إِذَا جَاءَ الرَّجُلُ يَعُودُ مَرِيضًا فَلْيَقُلِ: اللَّهُمَّ اشْفِ عَبْدَكَ, يَنْكَأُ لَكَ عَدُوًّا, أَوْ يَمْشِي لَكَ إِلَى جَنَازَةٍ). قَالَ أَبوو دَاوُدَ: وَقَالَ ابْنُ السَّرْحِ (إِلَى صَلاَةٍ).

واتە: لە ئیبنو عەمرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر کەسێك چوە سەردانی نەخۆشێك با بڵێت: (اللَّهُمَّ اشْفِ عَبْدَكَ, يَنْكَأُ لَكَ عَدُوًّا, أَوْ يَمْشِي لَكَ إِلَى جَنَازَةٍ). خوایە شیفای بەندەکەت بدە، هەستێت بە بریندارکردنی دوژمنێك، لەسەر تەرمێ نوێژ بکات و لەگەڵی بڕوات بۆ گۆڕیستان). ئەبو داود دەڵێت: ئیبنو سەرح وتی: (بڕوات بۆ نوێژ).

باسی سەبارەت بە خراپی ئاوات خواستن بۆ مەرگ.

١٣ - باب فِي كَرَاهِيَةِ تَمَنِّي الْمَوْتِ.

٣١٠٨ - (صحيح) عن أنس بن مالك قال: قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم: (لاَ يَدْعُوَنَّ أَحَدُكُمْ بِالْمَوْتِ لِضُرٍّ نَزَلَ بِهِ, وَلَكِنْ لِيَقُلِ: اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي, وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي).

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (با هیچ کەسێك لە ئێوە لەبەر زیانێ کە تووشی بوو داوای مەرگ نەکات، بەڵکو با بڵێت: (اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي, وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لي). ئەی خودایە! هەتا ژیانم بۆم باشترە بمژێنە، کەی مردنم باشتر بوو بۆم ئەوا بم مرێنە).

٣١٠٩ - (صحيح) عن أنس بن مالك قال: أن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم قال: (لاَ يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ).

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (با هیچ کەسێك لە ئێوە ئاوات بۆ مەرگ نەخوازێت).

باسی مردنی کوتوپڕ.

١٤ - باب مَوْتِ الْفَجْأَةِ.

٣١١٠ - (صحيح مرفوعا و موقوفا) عن عبيد بن خالد السلمي, أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (مَوْتُ الْفَجْأَةِ أَخْذَةُ أَسَفٍ).

واتە: لە عوبەیدی کوڕی خالیدی سولەمیەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (مردنی کوتوپڕ جێی نیگەرانی و داخە).

باسی دەربارەی فەزڵی ئەو کەسەی بە نەخۆشی (طاعون) دەمرێت.

١٥ - باب فِي فَضْلِ مَنْ مَاتَ فِي الطَّاعُونِ.

٣١١١ - (صحيح) عن جابر بن عتيك: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَ يَعُودُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ ثَابِتٍ, فَوَجَدَهُ قَدْ غُلِبَ, فَصَاحَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَلَمْ يُجِبْهُ, فَاسْتَرْجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ: (غُلِبْنَا عَلَيْكَ يَا أَبَا الرَّبِيعِ). فَصَاحَ النِّسْوَةُ وَبَكَيْنَ, فَجَعَلَ ابْنُ عَتِيكٍ يُسْكِتُهُنَّ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (دَعْهُنَّ, فَإِذَا وَجَبَ فَلاَ تَبْكِيَنَّ بَاكِيَةٌ). قَالُوا: وَمَا الْوُجُوبُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: (الْمَوْتُ). قَالَتِ ابْنَتُهُ: وَاللَّهِ إِنْ كُنْتُ لأَرْجُو أَنْ تَكُونَ شَهِيدًا فَإِنَّكَ كُنْتَ قَدْ قَضَيْتَ جِهَازَكَ, قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ أَوْقَعَ أَجْرَهُ عَلَى قَدْرِ نِيَّتِهِ, وَمَا تَعُدُّونَ الشَّهَادَةَ؟). قَالُوا: الْقَتْلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ, قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (الشَّهَادَةُ سَبْعٌ سِوَى الْقَتْلِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ: الْمَطْعُونُ شَهِيدٌ, وَالْغَرِقُ شَهِيدٌ, وَصَاحِبُ ذَاتِ الْجَنْبِ شَهِيدٌ, وَالْمَبْطُونُ شَهِيدٌ, وَصَاحِبُ الْحَرِيقِ شَهِيدٌ, وَالَّذِي يَمُوتُ تَحْتَ الْهَدْمِ شَهِيدٌ, وَالْمَرْأَةُ تَمُوتُ بِجُمْعٍ شَهِيدٌ).

واتە: لە جابری کوڕی عەتیکەوە دەگێڕنەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم سەردانی (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی (ثابت)ی کرد، بینی نزیك بۆتەوە لە مردن، قسەی لەگەڵ کرد هەتا بزانێ لەژیاندا ماوە یان نا، وەڵامی نەدایەوە، (إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُون)ی کردو فەرمووی: (روحت دەرچو پێش ئەوەی بە زیندوێتی بگەینە سەرت ئەی باوکی رەبیع)، جا ئافرەتان دەنگی

بەرزبووەوەو گریان، ئیبنو عەتیك بێ دەنگی کردن، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (وازیان لێ بێنن چونکە گریانەکەیان نەگەیشتۆتە رادەی شیوەن و ڕۆ ڕۆو هاوار کردن، کاتێ کە مرد با شیوەن و ڕۆ ڕۆ نەکەن). وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم (وجوب) مانای چی یە؟ فەرمووی: (واتە: مردن)، کوڕەکەی وتی: (سوێند بە (الله) هیوادارم شەهیدی ناو جەرگەی گۆڕەپانی جەنگ بێ چونکە بە تەواوی خۆی ئامادەکردبوو بۆ جەنگ و جیهاد، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (خوای گەورە بەپێی نیەتی خۆی پاداشتی دەداتەوە، ئێوە چ شتێ بەشەهیدی حساب دەکەن؟)، وتیان: کوژران لە پێناوی خوای گەورەدا، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (جگە لە کوژران لە پێناوی خوای گەورەدا شەهیدی حەوت جۆرە: ئەو کەسەی کە بە نەخۆشی (طاعون) بمرێت، خنکان لەناو ئاودا شەهیدە، ئەوەی بە نەخۆشی سیل مردوە شەهیدە، ئەوەی بە سك ئێشە مردوە شەهیدە، ئەوەی بەهۆی سوتانەوە مردوە شەهیدە، ئەو کەسەی لەژێر شتی روخاودا بمرێت شەهیدە، ئەو ژنەی کە سکی هەبێت بمرێت و منداڵەکەی لەسکدا بێت شەهیدە).

باسی نینۆککردن و لابردنی مووی شەرمگەی نەخۆش

١٦ - باب الْمَرِيضِ يُؤْخَذُ مِنْ أَظْفَارِهِ وَعَانَتِهِ.

٣١١٢ - (صحيح) عن أبي هريرة, قال: ابْتَاعَ بَنُو الْحَارِثِ بْنِ عَامِرِ بْنِ نَوْفَلٍ خُبَيْبًا - وَكَانَ خُبَيْبٌ, هُوَ قَتَلَ الْحَارِثَ بْنَ عَامِرٍ يَوْمَ بَدْر - فَلَبِثَ خُبَيْبٌ عِنْدَهُمْ أَسِيرًا, حَتَّى أَجْمَعُوا لِقَتْلِهِ, فَاسْتَعَارَ مِنَ ابْنَةِ الْحَارِثِ مُوسَى يَسْتَحِدُّ بِهَا, فَأَعَارَتْهُ, فَدَرَجَ بُنَيٌّ لَهَا وَهِيَ غَافِلَةٌ حَتَّى أَتَتْهُ فَوَجَدَتْهُ مُخْلِيًا وَهُوَ عَلَى فَخِذِهِ وَالْمُوسَى بِيَدِهِ فَفَزِعَتْ فَزْعَةً عَرَفَهَا فِيهَا, فَقَالَ: أَتَخْشَيْنَ أَنْ أَقْتُلَهُ؟ مَا كُنْتُ لأَفْعَلَ ذَلِكَ!. قَالَ أَبوو دَاوُدَ: رَوَى هَذِهِ الْقِصَّةَ شُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ, عَنِ الزُّهْرِيِّ, قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عِيَاضٍ, أَنَّ ابْنَةَ الْحَارِثِ أَخْبَرَتْهُ, أَنَّهُمْ حِينَ اجْتَمَعُوا - يَعْنِي لِقَتْلِهِ - اسْتَعَارَ مِنْهَا مُوسَى يَسْتَحِدُّ بِهَا, فَأَعَارَتْهُ.

واتە: لە ئەبوو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە خوبەیب و هاوڕێکانی بە دیل گیران کافرەکان خوبەیبیان برد بۆ مەککە لەوێ فرۆشتیان، کوڕەکانی (حارث)ی کوڕی عامیری کوڕی نەوفەل خوبەیبیان کڕی بۆ ئەوەی لەتۆڵەی باوکیاندا بیکوژنەوە - لەبەرئەوەی لە جەنگی بەدردا (حارث)ی کوڕی عامیری باوکیان بە دەستی خوبەیب کوژرابوو - خوبەیب بەدیلی لەلایان مایەوە هەتا هەموویان کۆبوونەوەو سوربوون لەسەر ئەوەی کە بیکوژن، جا خوبەیب داوای تیغێکی کرد لە کچێکی (حارث) هەتا مووی شەرمگەی پێ لابات، ئەویش تیغێکەی دایە، کچەکەی (حارث) منداڵێکی بچوکی هەبوو ئاگای لێی نەبوو بە گاگۆڵکێ خۆی گەیاندە لای خوبەیب، جا خوبەیب لەسەر رانی خۆی داینا و تیغەکەی بەدەستەوەبوو کاتێ کە دایکەکە بەو شێوەیە منداڵەکەی بینی زۆرترساو زەندەقی چو، خوبەیب وتی: ئەوە دەترسی بیکوژم؟ من هەرگیز شتی وەها ناکەم. ئەبو داود دەڵێت: شوعەیبی کوڕی ئەبو حەمزە ئەم بەسەرهاتەی لە زوهریەوە گێڕاوەتەوە، وتی: (عبید الله)ی کوڕی (عیاض) هەواڵی پێدام کە کوڕێکی (حارث) بۆی گێڕاوەتەوە، کاتێ کە ئەوان واتە کوڕەکانی (حارث)ی کوڕی عامیر کۆبوونەوە - بۆ کوشتنی خوبەیب - خوبەیب داوای تیغێکی کرد هەتا مووی شەرمگەی پێ لابات، ئەوانیش تیغێکیان دایە.

باسی گومانی باش بردن بە خوای گەورە لەکاتی مردندا.

١٧ - باب مَا يُسْتَحَبُّ مِنْ حُسْنِ الظَّنِّ بِاللَّهِ عِنْدَ الْمَوْتِ.

٣١١٣ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله قال: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ قَبْلَ مَوْتِهِ بِثَلاَثٍ, قَالَ: (لاَ يَمُوتُ أَحَدُكُمْ إِلاَّ وَهُوَ يُحْسِنُ الظَّنَّ بِاللَّهِ).

واتە: لە جابری کوڕی (عَبْدُ اللَّه)وە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لە پێغەمبەری خوام صلى الله عليه وسلم بیست لەپێش مردنی بەسێ

www.iqra.ahlamontada.com

رۆژ فەرمووی: (هیچ کەسێ لەئێوە نەمرێ هەتا گومانی باش دەبێت بە خوای گەورە). - واتە بە هیوای ئەوە بێت کە خوای پەروەردگار لەتاوانەکانی دەبوورێت و لێی خۆش دەبێت - .

باسی باشی پاککردنەوەی پۆشاکی مردو لەکاتی مردنیدا.

١٨ - باب مَا يُسْتَحَبُّ مِنْ تَطْهِيرِ ثِيَابِ الْمَيِّتِ عِنْدَ الْمَوْتِ.

٣١١٤ - (صحيح) عن أبو سعيد الخدري, أَنَّهُ لَمَّا حَضَرَهُ الْمَوْتُ دَعَا بِثِيَابٍ جُدُدٍ فَلَبِسَهَا, ثُمَّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (إِنَّ الْمَيِّتَ يُبْعَثُ فِي ثِيَابِهِ الَّتِي يَمُوتُ فِيهَا).

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە: کە لەکاتی سەرەمەرگدا داوای جل و بەرگە تازەکانی کرد بۆیان هێنا لەبەری کرد، پاشان وتی: بیستم لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (بێگومان مردوو بەو پۆشاك و جل و بەرگەوە زیندو دەکرێتەوە کە کاتێك مردووە لەبەریدا بووە).

باسی چی باشە بووترێت لەلای مردودا.

١٩ - باب مَا يُسْتَحَبُّ أَنْ يُقَالَ عِنْدَ الْمَيِّتِ مِنَ الْكَلَامِ.

٣١١٥ - (صحيح) عن أم سلمة قالت: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (إِذَا حَضَرْتُمُ الْمَيِّتَ فَقُولُوا خَيْرًا, فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ يُؤَمِّنُونَ عَلَى مَا تَقُولُونَ).فَلَمَّا مَاتَ أَبوو سَلَمَةَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَقُولُ؟ قَالَ: (قُولِي: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ, وَأَعْقِبْنَا عُقْبَى صَالِحَةً). قَالَتْ: فَأَعْقَبَنِي اللَّهُ تَعَالَى بِهِ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئوممو سەلەمەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر لەسەرمەرگی کەسێك یان لەکاتی مردنیدا ئامادەبوون، ئەوا قسەی خێر بکەن، لەبەرئەوەی مەلائیکەکانی خوای پەروەردگار ئامینی لەسەر دەکەن) - کەواتە بۆی بپارێنەوەو (لا اله الا الله) بکەن بەڵکو ئەویش بیڵێ -، کاتێ کە ئەبو سەلەمە مرد وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم چی بڵێم؟ فەرمووی: (بڵێ: خوایە لێی خۆشبە، وە جێگەکەی پڕبکەیتەوە بۆم بەچاکتر). وتی: ئەوە بوو خوای گەورە جێگەکەی پڕکردەوە بۆم بەچاکتر لەجیاتی ئەو موحەممەدی صلی الله علیه وسلم کردە هاوسەرم.

باسی دەربارەی تەڵقینی مردو.

٢٠ - باب فِي التَّلْقِينِ.

٣١١٦ - (صحيح) عن معاذ بن جبل قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ كَانَ آخِرُ كَلاَمِهِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ).

واتە: لە (معاذ)ی کوڕی جەبەلەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەر کەسێ دوا وتەی (لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّه) بێت دەچێتە بەهەشتەوە).

٣١١٧ - (صحيح) عن أبو سعيد الخدري قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ قَوْلَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ).

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە: کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەو کەسانەتان کە لە سەرەمەرگدان وتەی (لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّه) بدەن بە گوێیاندا).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی داخستنی چاوەکانی مردو

٢١ - باب تَغْمِيضِ الْمَيِّتِ.

٣١١٨ - (صحيح) عن أم سلمة قالت: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَبِي سَلَمَةَ وَقَدْ شَقَّ بَصَرُهُ فَأَغْمَضَهُ, فَصَيَّحَ نَاسٌ مِنْ أَهْلِهِ, فَقَالَ: (لاَ تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ إِلاَّ بِخَيْرٍ, فَإِنَّ الْمَلاَئِكَةَ يُؤَمِّنُونَ عَلَى مَا تَقُولُونَ). ثُمَّ قَالَ: (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لأَبِي سَلَمَةَ, وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ فِي الْمَهْدِيِّينَ, وَاخْلُفْهُ فِي عَقِبِهِ فِي الْغَابِرِينَ, وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ رَبَّ الْعَالَمِينَ, اللَّهُمَّ افْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ, وَنَوِّرْ لَهُ فِيهِ). قَالَ أَبو دَاوُدَ: وَتَغْمِيضُ الْمَيِّتِ بَعْدَ خُرُوجِ الرُّوحِ, سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ الْمُقْرِئَ, قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا مَيْسَرَةَ رَجُلاً عَابِدًا يَقُولُ: غَمَّضْتُ جَعْفَرًا الْمُعَلِّمَ وَكَانَ رَجُلاً عَابِدًا فِي حَالَةِ الْمَوْتِ, فَرَأَيْتُهُ فِي مَنَامِي لَيْلَةَ مَاتَ يَقُولُ: أَعْظَمُ مَا كَانَ عَلَيَّ تَغْمِيضُكَ لِي قَبْلَ أَنْ أَمُوتَ.

واتە: لە ئوممو سەلەمەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هاتە لای ئەبو سەلەمە کاتی ڕۆح دەرچونی چاوەکانی کرابوونەوە، چاوەکانی داخست، کەسوکاری ئەبوو سەلەمە شڵەژان و کردیان بە هاوت و هاوار، فەرمووی: (دوعا لە خۆتان مەکەن بە خێر نەبێت، لەبەرئەوەی مەلائیکە (آمین)ی لەسەر پاڕانەوەکانتان دەکەن)، لەپاشدا فەرمووی: (خوایە لە ئەبوو سەلەمە خۆشبە، لەناو هیدایەت دراواندا پلەوپایەی بەرزبکەرەوە، جێگەی پڕبکەرەوە بۆ ئەوانەی کە لەدوای بەجێماون، ئەی پەروەردگاری هەموو جیهانیان لە ئێمەش و لەویش خۆشبە، گۆڕەکەی بۆ فراوان بکە، روناکی بکەرەوە پڕی بکە لە نور بۆی). ئەبو داود دەڵێت: وە داخستنی چاوەکانی مردو لەدوای روح دەرچونی، بیستم لە موحەممەدی کوڕی موحەممەدی کوڕی نوعمانی (مُقْرِئَ) وتی: لە ئەبوو مەیسەرەم بیستوە کە بەندەیەکی خواناس بوو دەیوت: چاوەکانی جەعفەری مەعەلیمم داخست کە پیاوێکی خواناس بوو، ئەو شەوەی کە مرد لەخەومدا بینیم دەیوت: داخستنی چاوەکانم لەلایەن تۆوە گەورەترین شت بوو بۆ من.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی دەربارەی وتنی: (إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ).
لەکاتی توشبوونی بەڵاو موسیبەتدا.

٢٢ - باب فِي الاِسْتِرْجَاعِ.

٣١١٩ - (صحيح) عن أم سلمة قالت: قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم: (إِذَا أَصَابَتْ أَحَدَكُمْ مُصِيبَةٌ فَلْيَقُلْ: (إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ). اللَّهُمَّ عِنْدَكَ أَحْتَسِبُ مُصِيبَتِي, فَآجِرْنِي فِيهَا, وَأَبْدِلْ لِي خَيْرًا مِنْهَا).

واتە: لە ئومەمو سەلەمەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر کەسێ لە ئێوە توشی بەڵاو موسیبەتێ بوو با بڵێ: (إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ). واتە: ئێمە هەر هی خواین و هەر بۆلای ئەو دەگەڕێینەوە. خوایە داوای پاداشتت لێ دەکەم و بە هیوای پاداشتی تۆم، تۆش پاداشتم بدەرەوە لەسەر ئەم بەڵاو موسیبەتە، شتێکم توش بکە لەوە چاکتر بێت.

باسی سەبارەت بە داپۆشینی مردو.

٢٣ - باب فِي الْمَيِّتِ يُسَجَّى.

٣١٢٠ - (صحيح) عن عائشة, أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُجِّيَ فِي ثَوْبٍ حِبَرَةٍ.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم کە مرد بە پۆشاکێکی یەمەنی دایانپۆشی کە لە لۆکە یان لە کەتان دروست دەکرا.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی خوێندنی سورەتی یاسین بەسەر مردودا.

٢٤ - باب الْقِرَاءَةِ عِنْدَ الْمَيِّتِ.

٣١٢١ - (ضعيف) عن معقل بن يسار قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: (اقْرَءُوا (يس) عَلَى مَوْتَاكُمْ).

واتە: لە مەعقیلی کوڕی یەسارەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (سورەتی یاسین بخوێنن بەسەر مردوانتاندا).

باسی دانیشتن لەکاتی توشبوونی بەڵاو موسیبەتدا.

٢٥ - باب الْجُلُوسِ عِنْدَ الْمُصِيبَه.

٣١٢٢ - (صحيح) عن عائشة رضي الله عنها أنها قالت: لَمَّا قُتِلَ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ وَجَعْفَرٌ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ, جَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ يُعْرَفُ فِي وَجْهِهِ الْحُزْنُ, وَذَكَرَ الْقِصَّةَ.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە زەیدی کوڕی (حارثة) و جەعفەر و (عبد الله) کوڕی رەواحە سەرکردەکانی جەنگی (مؤتة) کوژران، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەمزگەوت دانیشت خەم و پەژارە بە روخساریەوە دیار بوو بۆ کوژرانی ئەوانە - بێگومان پێشوازی لە خەڵك نەکرد وەك ئەوەی کە ئەمڕۆ دەکرێت، بەڵکو بێ تاقەتی کوژرانی ئەو سەرکردە بەڕێزانە بوو -، جا راوی بەسەرهاتەکەی گێڕایەوە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت سەرخۆشیکردن

٢٦ - باب فِي التَّعْزِيَةِ.

٣١٢٣ - (ضعيف) عن عبد الله بن عمرو بن العاص قال: قَبَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَعْنِي مَيِّتًا - فَلَمَّا فَرَغْنَا انْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَانْصَرَفْنَا مَعَهُ, فَلَمَّا حَاذَى بَابَهُ وَقَفَ, فَإِذَا نَحْنُ بِامْرَأَةٍ مُقْبِلَةٍ, - قَالَ: أَظُنُّهُ عَرَفَهَا - فَلَمَّا ذَهَبَتْ إِذَا هِيَ فَاطِمَةُ - عَلَيْهَا السَّلَامُ - فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (مَا أَخْرَجَكِ يَا فَاطِمَةُ مِنْ بَيْتِكِ؟). فَقَالَتْ: أَتَيْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَهْلَ هَذَا الْبَيْتِ فَرَحَّمْتُ إِلَيْهِمْ مَيِّتَهُمْ, أَوْ عَزَّيْتُهُمْ بِهِ, فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (فَلَعَلَّكِ بَلَغْتِ مَعَهُمُ الْكُدَى). قَالَتْ: مَعَاذَ اللَّهِ!! وَقَدْ سَمِعْتُكَ تَذْكُرُ فِيهَا مَا تَذْكُرُ, قَالَ: (لَوْ بَلَغْتِ مَعَهُمُ الْكُدَى). فَذَكَرَ تَشْدِيدًا فِي ذَلِكَ, فَسَأَلْتُ رَبِيعَةَ عَنِ الْكُدَى, فَقَالَ: الْقُبُورُ فِيمَا أَحْسِبُ.

واتە: لە (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی عەمری کوڕی عاصەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەگەڵ پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم مردویەکمان ناشت کاتێ کە گەڕاینەوە لەبەردەم دەرگای ماڵی خۆیان راوەستا ئافرەتێکی بینی بەرەو ماڵی خۆیان دەهات: وتی پێمان وابوو ناسیبێتی — کاتێ کە پێی گەیشت سەیرمان کرد (فاطمة)ی کچی خۆیەتی سەلامی خوای لەسەر بێ، پێی فەرموو: (ئەی (فاطمة) کچی خۆم چی تۆی لەماڵەوە هێناوەتەدەر؟)، وتی: هاتم بۆلای کەسوکاری ئەم ماڵە بەزەیم پێیاندا هاتەوە سەرخۆشیم لێ کردن، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پێی فەرموو: (لەوانەیە لەگەڵ ئەواندا گەیشتبیتە گۆڕستانەکە)، وتی: (معاذ الله)پەنا بەخوا گوێم لێ بووە لەوبارەوە چی و چیت باسکردوە - واتە لەبارەی چوونی ئافرەتان بۆ گۆڕستان و شوێنکەوتنی جەنازە لەلایەن ئافرەتانەوە -، فەرمووی: (ئەگەر لەگەڵ ئەواندا گەیشتبیتە گۆڕستانەکە)، باسی هەڕەشەی توندی لەوبارەوە کرد سەبارەت بە (کدی) لە رەبیعەم پرسی، وتی: پێم وایە گۆرەکان بێ.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی ئارامگرتن لەسەرەتای لێ قەومان و کارەساتەوە

٢٧ - باب الصَّبْرِ عِنْدَ الصَّدْمَةِ.

٣١٢٤ - (صحيح) عن أنس قال: أَتَى نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى امْرَأَةٍ تَبْكِي عَلَى صَبِيٍّ لَهَا, فَقَالَ لَهَا: (اتَّقِي اللَّهَ وَاصْبِرِي). فَقَالَتْ: وَمَا تُبَالِي أَنْتَ بِمُصِيبَتِي؟ فَقِيلَ لَهَا: هَذَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! فَأَتَتْهُ, فَلَمْ تَجِدْ عَلَى بَابِهِ بوابِينَ, فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, لَمْ أَعْرِفْكَ, فَقَالَ: (إِنَّمَا الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الأُولَى). أَوْ (عِنْدَ أَوَّلِ صَدْمَةٍ).

واتە: لە ئەنەسەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ژنێ لەسەر گۆڕی منداڵێکی دەگریا، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم چوە لای پێی فەرموو: (لەخوا بترسەو ئارام بگرە)، ژنەکە وتی: جا تۆ چ دەربەستی لێ قەومان و کارەساتی منی؟ کاتێ کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ڕۆیشت، پێی وترا: ئەوە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم بوو، چو بۆ ماڵی پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم لەبەردەم دەرگاکەیدا دەرگەوانی نەبینی چووە ژورەوە وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، نەمناسیت، فەرمووی: (ئارامگرتن دەبێت لەسەرەتای لێ قەومانەوە بێت)، یان فەرمووی: (دەبێت لەیەکەم جاری لێ قەومانەوە بێت).

باسی سەبارەت بە گریان بۆ مردو

٢٨ - باب فِي الْبُكَاءِ عَلَى الْمَيِّتِ.

٣١٢٥ - (صحيح) عن أسامة بن زيد: أَنَّ ابْنَةً لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِ وَأَنَا مَعَهُ وَسَعْدٌ, وَأَحْسِبُ أُبَيًّا: أَنَّ ابْنِي أَوْ بِنْتِي قَدْ حُضِرَ فَاشْهَدْنَا, فَأَرْسَلَ يُقْرِئُ السَّلاَمَ, فَقَالَ: (قُلْ: لِلَّهِ مَا أَخَذَ, وَمَا أَعْطَى, وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ إِلَى أَجَلٍ). فَأَرْسَلَتْ تُقْسِمُ عَلَيْهِ, فَأَتَاهَا, فَوُضِعَ الصَّبِيُّ فِي حِجْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

www.iqra.ahlamontada.com

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَفْسُهُ تَقَعْقَعُ, فَفَاضَتْ عَيْنَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ: مَا هَذَا؟ قَالَ: (إِنَّهَا رَحْمَةٌ, وَضَعَهَا اللَّهُ فِي قُلُوبِ مَنْ يَشَاءُ, وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللَّهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ).

واتە: لە ئوسامەی کوڕی زەیدەوە دەگێڕنەوە، کە یەکێ لە کچەکانی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بە نێردراوێکدا هەواڵی نارد بۆ باوکی و گوتی: کوڕێك یان کچێکم خەریکە ئەمرێ بابێ بۆ لامان، لەوکاتەدا من و سەعد لە خزمەتیدا بووین، پێم وایە ئوبەی کوڕی کەعبییشمان لەگەڵ بوو، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بە نێردراوەکەدا سڵاوی بۆ ناردوو فەرمووی: (بگەڕێرەوە بۆ لای و پێی بڵێ: خوای گەورە خۆی خاوەنی ئەو شتەیە کە ئەیباتەوەو خاوەنی ئەوەشە کە ئەیبەخشێ، هەموو شتێك لای خوای پەروەردگار کاتێکی دیاریکراوی هەیە)، ئەویش جوابی ناردەوە بۆ باوکی وتی پێی رابگەیەنن کە سوێندی لەسەر خواردووی کە دەبێت ئامادەبیت، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم هەستا رۆشت بۆ ماڵی کچەکەی، منداڵەکەیان خستە باوەشی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، منداڵەکە دەستیکرد بەجوڵان و ناڕەحەت بوو باری تێکچوو خەریك بوو دەمرد، لەوکاتەدا پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم چاوەکانی پڕبوو لە فرمێسك، سەعد وتی: ئەوە چیە ئەی پێغەمبەری خوا؟ فەرموی: (ئەوە رەحم و بەزەیی خواییە دەیخاتە دڵی هەر کەسێك کە بیەوێت لەبەندەکانی، بەڕاستی خوای گەورە بەزەیی بەو بەندانەدا دێتەوە کە خاوەنی سۆزو بەزەیین).

٣١٢٦ - (صحيح) عن أنس بن مالك قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (وُلِدَ لِيَ اللَّيْلَةَ غُلَامٌ فَسَمَّيْتُهُ بِاسْمِ أَبِي: إِبْرَاهِيمَ). فَذَكَرَ الْحَدِيثَ, قَالَ أَنَسٌ: لَقَدْ رَأَيْتُهُ يَكِيدُ بِنَفْسِهِ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَدَمَعَتْ عَيْنَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ: (تَدْمَعُ الْعَيْنُ, وَيَحْزَنُ الْقَلْبُ, وَلاَ نَقُولُ إِلاَّ مَا يَرْضَى رَبُّنَا, إِنَّا بِكَ يَا إِبْرَاهِيمُ لَمَحْزُونُونَ).

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا

www.iqra.ahlamontada.com

صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەمشەو کوڕێکمان بووم ناوم نا ئیبراهیم بەناوی باوکمەوە). جا راوی فەرمودەکەی باس کرد، ئەنەس وتی: بەڕاستی بینیم لە مردن نزیك بوویەوە لەبەردەست پێغەمبەری خوادا صلى الله عليه وسلم، چاوەکانی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فرمێسکیان پێدا دەهاتەخوارەوە، فەرمووی: (چاوەکان فرمێسك دەڕێژن و، دڵیش تەنگ دەبێت و، ئێمە هیچ شتێك ناڵێین شتێك نەبێت کە خوای پەروەردگار پێی رازی بێت، ئەی ئیبراهیم ئێمە بە مردنی تۆ دڵ تەنگ و خەمبارین).

باسی سەبارەت بە شیوەن و گریان و لاواندنەوە.

٢٩ - باب فِي النَّوْحِ.

٣١٢٧ - (صحيح) عن أم عطية قالت: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَانَا عَنِ النِّيَاحَةِ.

واتە: لە ئوممو (عطية)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم شیوەنکردن و لاواندنەوەی بۆ مردو لێ قەدەغەکردوین.

٣١٢٨ - (ضعيف الاسناد) عن أبو سعيد الخدرى قال: لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّائِحَةَ وَالْمُسْتَمِعَةَ.

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەفرەتی کردوە لە ژنی شیوەنگێڕ و لەو ژنەش کە گوێی بۆ دەگرێت.

www.iqra.ahlamontada.com

٣١٢٩ - (صحيح) عن ابن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (إِنَّ الْمَيِّتَ لَيُعَذَّبُ بِبُكَاءِ أَهْلِهِ عَلَيْهِ). فَذُكِرَ ذَلِكَ لِعَائِشَةَ, فَقَالَتْ: وَهِلَ - تَعْنِي ابْنَ عُمَرَ -, إِنَّمَا مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى قَبْرٍ فَقَالَ: (إِنَّ صَاحِبَ هَذَا لَيُعَذَّبُ وَأَهْلُهُ يَبْكُونَ عَلَيْهِ). ثُمَّ قَرَأَتْ: (وَلاَ تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى) قَالَ عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ: عَلَى قَبْرِ يَهُودِيٍّ.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (مردو لەسەر گریان و شیوەن و زاری کەسوکارەکەی کە دەیکەن لەسەری سزاو ئازار دەدرێت). - جەماوەری زانایان دەڵێن: ئەگەر خۆی وەسیەتی کردبێ شیوەن و زاری بۆ بکەن ئەو کاتە سزاو ئازار دەدرێت لەسەری[1]-. ئەوەیان باسکرد بۆ عائیشە وتی: ئیبنو عومەر هەڵەی کردو لەبیری چۆتەوە، راستیەکەی ئەمەیە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دای بەلای گۆڕی جولەکەیەکدا - فەرمووی: (خاوەنی ئەم گۆڕە سزاو ئازار دەدرێت لەسەر ئەو گریان و شیوەن و زاریەی کە ئێستا کەسوکارەکەی دەیکەن لەسەری). - لەسەر کوفرەکەی نەك لەسەر ئەو گریان و شیوەن و زاریەی کە کەسوکارەکەی دەیکەن لەسەری[2]-، لەپاشدا ئەم ئایەتەی خوێندەوە: ﴿ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ﴾. سورە الأنعام: ١٦٤.
واتە: وە هیچ کەسێکی گوناهکار گوناهی کەسێکی تر هەڵناگرێ.
لە رێوایەتێکدا راوی وتی: لە ئەبوو موعاویەوە هاتوە کە: دای بەلای گۆڕی جولەکەیەکدا.

---

(١) - عون المعبود شرح سنن أبي داود لمحمد آبادي: ٥/ ٣٣, علق عليه وخرج أحاديثه أبو عبيدة مشهور بن حسن آل سلمان).
(٢) - عون المعبود شرح سنن أبي داود لمحمد آبادي: ٥/ ٣٣, علق عليه وخرج أحاديثه أبو عبيدة مشهور بن حسن آل سلمان).

www.iqra.ahlamontada.com

٣١٣٠ - (صحيح) عن يزيد بن أوس قال: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي مُوسَى وَهُوَ ثَقِيلٌ, فَذَهَبَتِ امْرَأَتُهُ لِتَبْكِي, أَوْ تَهُمَّ بِهِ, فَقَالَ لَهَا أَبوو مُوسَى: أَمَا سَمِعْتِ مَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَتْ: بَلَى, قَالَ: فَسَكَتَتْ, فَلَمَّا مَاتَ أَبو مُوسَى - قَالَ يَزِيدُ :- لَقِيتُ الْمَرْأَةَ فَقُلْتُ لَهَا: مَا قَوْلُ أَبِي مُوسَى لَكِ, أَمَا سَمِعْتِ مَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ثُمَّ سَكَتِّ؟ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :(لَيْسَ مِنَّا مَنْ حَلَقَ وَمَنْ سَلَقَ وَمَنْ خَرَقَ).

واتە: لە یەزیدی کوڕی ئەوسەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: چوم بۆ لای ئەبو موسا لەوکاتەدا زۆر نەخۆش بوو، ژنەکەی رۆشت بگری بۆی، ئەبو موسا پێی وت: ئایا نەتبیستوە لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەوبارەوە چی فەرموو؟ وتی: بەڵێ بیستومە، راوی وتی: ژنەکەی ئەبو موسا بێدەنگ بوو، کاتێ کە ئەبو موسا مرد - یەزید وتی: - گەیشتم بە ژنەکەی ئەبو موسا پێم وت: وتەکەی ئەبو موسا چی بوو کە پێی وتی: ئایا نەتبیستوە لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەوبارەوە چی فەرموو، لە پاشدا بێدەنگ بوو؟، ژنەکەی ئەبو موسا وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (ئەو کەسەی قژی خۆی بتاشێ و بە دەنگی بەرز بگری هات و هاوار بکات لەکاتی بەڵاو موسیبەتداو شیوەن بگێڕێ و پۆشاکی خۆی دادڕێت لە ئێمە نیە واتە لەسەر رێگەو سوننەتی ئێمە نیە).

٣١٣١ - (صحيح) عن أسيد بن أبو أسيد, عَنِ امْرَأَةٍ مِنَ الْمُبَايِعَاتِ, قَالَتْ: كَانَ فِيمَا أَخَذَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَعْرُوفِ الَّذِى أَخَذَ عَلَيْنَا أَنْ لاَ نَعْصِيَهُ فِيهِ: أَنْ لاَ نَخْمِشَ وَجْهًا, وَلاَ نَدْعُوَ وَيْلاً, وَلاَ نَشُقَّ جَيْبًا, وَأَنْ لاَ نَنْشُرَ شَعْرًا.

واتە: لە ئەسیدی کوڕی ئەبو ئەسیدەوە، لە یەکێ لەو ژنانەوە کە بەڵێن و پەیمانی دا بە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئەوەی کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بەڵێنی لێ وەرگرتین ئەمە بوو کە سەرپێچی نەکەین لەمانەدا: لەکاتی بەڵاو موسیبەتدا روخساری خۆمان نەڕوشێنین، شین و واوەیلا نەکەین، یەخەی خۆمان نەدڕێنین و، قژمان پەرش و بڵاو نەکەینەوە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی دروستکردنی خواردن بۆ کەسوکاری مردو.

٣٠ - باب صَنْعَةِ الطَّعَامِ لأَهْلِ الْمَيِّتِ.

٣١٣٢ - (حسن) عن عبد الله بن جعفر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (اصْنَعُوا لآلِ جَعْفَرٍ طَعَامًا, فَإِنَّهُ قَدْ أَتَاهُمْ أَمْرٌ شَغَلَهُمْ).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی جەعفەرەوە دەگێڕنەوە کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (خواردنێك دروستکەن بۆ کەسوکاری جەعفەر و بۆیان بنێرن لەبەرئەوەی چونکە شتێکیان بەسەرهاتووە کە بەراستی سەرقاڵی کردوون و دڵگرانن). - ئەمەش لەکاتێکدا فەرمووی کە جەعفەر رەزای خوای لێ بێ لە جەنگی(مؤتة)دا شەهید بوو بوو - .

باسی دەربارەی ئایا شەهید دەشۆردرێ یان نا؟

٣١ - باب فِي الشَّهِيدِ يُغَسَّلُ.

٣١٣٣ - (حسن) عن جابر قال: رُمِيَ رَجُلٌ بِسَهْمٍ فِي صَدْرِهِ أَوْ فِي حَلْقِهِ فَمَاتَ فَأُدْرِجَ فِي ثِيَابِهِ كَمَا هُوَ - قَالَ - وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئێمە لە غەزایەکدا لە خزمەت پێغەمبەری خوادا صلى الله عليه وسلم بووین، تیرێ دای لە سنگی یان لە گەرووی پیاوێك و بە هۆی ئەو تیرەوە مرد بە پۆشاکەکانی خۆی پێچایانەوەو خستیانە ناوگۆڕەکەیەوە واتە نەشۆردرا - .

٣١٣٤ - (ضعيف) عن ابن عباس قال: أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَتْلَى أُحُدٍ أَنْ يُنْزَعَ عَنْهُمُ الْحَدِيدُ وَالْجُلُودُ, وَأَنْ يُدْفَنُوا بِدِمَائِهِمْ وَثِيَابِهِمْ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم سەبارەت بە کوژراوانی جەنگی ئوحود فەرمانی کرد زرێ و پێستەکانیان لێ بکەنەوە - پێستەکانیان وەك فەروو کە خوێناوی نەبووبێ - جا بە خوێن و پۆشاکی خوێناویەوە بە خاکیان بسپێرن.

٣١٣٥ - (حسن) عن أنس بن مالك: أَنَّ شُهَدَاءَ أُحُدٍ لَمْ يُغَسَّلُوا, وَدُفِنُوا بِدِمَائِهِمْ, وَلَمْ يُصَلَّ عَلَيْهِمْ.

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە شەهیدانی جەنگی ئوحود نەشۆردران و بە خوێن و جل و بەرگی خوێناویەوە بە خاکیان سپاردن و نوێژیشیان لەسەر نەکردن.

٣١٣٦ - (حسن) عن أنس بن مالك: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَى حَمْزَةَ وَقَدْ مُثِّلَ بِهِ فَقَالَ: (لَوْلاَ أَنْ تَجِدَ صَفِيَّةُ فِي نَفْسِهَا لَتَرَكْتُهُ حَتَّى تَأْكُلَهُ الْعَافِيَةُ حَتَّى يُحْشَرَ مِنْ بُطُونِهَا). وَقَلَّتِ الثِّيَابُ وَكَثُرَتِ الْقَتْلَى, فَكَانَ الرَّجُلُ وَالرَّجُلاَنِ وَالثَّلاَثَةُ يُكَفَّنُونَ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ - زَادَ قُتَيْبَةُ -: ثُمَّ يُدْفَنُونَ فِي قَبْرٍ وَاحِدٍ فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْأَلُ: (أَيُّهُمْ أَكْثَرُهُمْ قُرْآنًا). فَيُقَدِّمُهُ إِلَى الْقِبْلَةِ..

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە لە رۆژی جەنگی ئوحوددا پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دای بەلای تەرمی حەمزەدا بینی هەتك کراوە و گوێ و لوتی بڕاوە فەرمووی: (ئەگەر لەبەر ئەوە نەبێت شتێك لە دلی صەفیەدا دروست ببێت هەر بەو شێوەیە بەجیم ئەهێڵا بۆئەوەی درندەو باڵندەکان بیانخواردایە، خوای گەورەش لەدڵی ئەو درندەو باڵندانەدا کۆی بکرادایەتەوە). ئەو رۆژەدا کوژراوێکی زۆر بوو بەڵام پۆشاك و جل و بەرگ کەم بوو بۆ کفن، بۆیە دوو کەس و سێ کەسی لەیەك پارچەدا کفن دەکرد - بێگومان خۆشیان

www.iqra.ahlamontada.com

جل و بەرگیان پێوە بووە ئەگەر کەمیش بووبێت -، - راوی فەرمودەکە قوتەیبە ئەمەی بۆ زیاد کرد - لەپاشدا لە گۆڕێکدا کۆی دەکردنەوە، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پرسیاری دەکرد: (کامەیان زیاتر قورئانی لەبەر بوو). ئەوەیان قورئانی زیاتر لەبەر بووایە پێشی دەخست بەرەو قیبلە.

٣١٣٧ - (حسن) عن أنس بن مالك: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِحَمْزَةَ وَقَدْ مُثِّلَ بِهِ, وَلَمْ يُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنَ الشُّهَدَاءِ غَيْرِهِ.

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم لە ڕۆژی جەنگی ئوحوددا دای بەلای تەرمی حەمزەدا بینی هەتك کراوە و گوێ و لوتی بڕاوە، جگە لە حەمزە نوێژی لەسەر هیچ کەس لەو شەهیدانەی تر نەکرد.

٣١٣٨ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَجْمَعُ بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ مِنْ قَتْلَى أُحُدٍ, وَيَقُولُ: (أَيُّهُمَا أَكْثَرُ أَخْذًا لِلْقُرْآنِ؟). فَإِذَا أُشِيرَ لَهُ إِلَى أَحَدِهِمَا قَدَّمَهُ فِي اللَّحْدِ, وَقَالَ: (أَنَا شَهِيدٌ عَلَى هَؤُلَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ). وَأَمَرَ بِدَفْنِهِمْ بِدِمَائِهِمْ وَلَمْ يُغَسَّلُوا.

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)ەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم کوژراوانی جەنگی ئوحودی دوو دوو پێکەوە کۆدەکردنەوەو دەیخستنە یەك گۆڕەوەو، دەیفەرموو: (کامەیان قورئانی زیاتر لەبەر بوو؟). ئەگەر ئاماژە بکرایە بۆ هەر یەکێکیان ئەوەیانی پێش ئەوانی تر دەخستە ناو گۆڕەکەوە لای قیبلەوەو، دەیفەرموو: (لە ڕۆژی قیامەتدا من خۆم شایەتیان بۆ دەدەم کە گیانی خۆیان بەخت کرد لە پێناوی خوای پەروەردگاردا). جا فەرمانی کرد نەیانشۆرن و بە خوێنەکانیانەوە بنێژرێن.

www.iqra.ahlamontada.com

٣١٣٩ - (صحيح) عن الليث: بهذ الحديث بمعناه, قال: يَجْمَعُ بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ مِنْ قَتْلَى أُحُدٍ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ.

واتە: لە (ليث)ەوە فەرمودەی پێشو بە هەمان مانا هاتوە، وتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم کوژراوانی جەنگی ئوحودی دوو دوو پێکەوە لە گۆڕێکدا کۆدەکردنەوە بێگومان خۆیان پۆشاکیان لەبەردا بووە با کەمیش بووبێت ئەوانیش پارچەیەکی تریان بۆ دەکردن بە کفن.

باسی دەربارەی داپۆشینی مردو لەکاتی شۆردنی دا.

٣٢ - باب فِي سَتْرِ الْمَيِّتِ عِنْدَ غَسْلِهِ.

٣١٤٠ - (ضعيف جدا) عن علي: أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (لاَ تُبْرِزْ فَخِذَكَ, وَلاَ تَنْظُرَنَّ إِلَى فَخِذِ حَيٍّ وَلاَ مَيِّتٍ).

واتە: لە پێشەوا عەلی کوڕی (أَبِي طَالِب)ەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (رانت دەرمەخەو، سەیری رانی زیندو مردویش مەکە).

٣١٤١ - (حسن) عن عباد بن عبد الله بن الزبير قال: سمعت عائشة تقول: لَمَّا أَرَادُوا غَسْلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالُوا: وَاللَّهِ مَا نَدْرِي أَنُجَرِّدُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ ثِيَابِهِ كَمَا نُجَرِّدُ مَوْتَانَا أَمْ نُغَسِّلُهُ وَعَلَيْهِ ثِيَابُهُ؟ فَلَمَّا اخْتَلَفُوا أَلْقَى اللَّهُ عَلَيْهِمُ النَّوْمَ حَتَّى مَا مِنْهُمْ رَجُلٌ إِلاَّ وَذَقْنُهُ فِي صَدْرِهِ, ثُمَّ كَلَّمَهُمْ مُكَلِّمٌ مِنْ نَاحِيَةِ الْبَيْتِ لاَ يَدْرُونَ مَنْ هُوَ: أَنِ اغْسِلُوا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ ثِيَابُهُ, فَقَامُوا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَغَسَلُوهُ وَعَلَيْهِ قَمِيصُهُ يَصُبُّونَ الْمَاءَ فَوْقَ الْقَمِيصِ, وَيُدَلِّكُونَهُ بِالْقَمِيصِ دُونَ أَيْدِيهِمْ. وَكَانَتْ عَائِشَةُ تَقُولُ: لَوِ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا غَسَّلَهُ إِلاَّ نِسَاؤُهُ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە عەببادی کوڕی (عبد الله)ی کوڕی زوبێرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: گوێم لە عائیشە بوو دەیوت: کاتێ کە ویستیان پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بشۆن وتیان: سوێند بە (الله) نازانین جل و بەرگەکەی لەبەر داکەنین و روتی بکەینەوە وەك چۆن مردوەکانی تر روت دەکەینەوە یان هەر بە جل و بەرگەکەی خۆیەوە بیشۆین؟ کاتێ کە لەوبارەوە جیاوازی کەوتە نێوانیانەوە خوای پەروەردگار خەوی لێخستن بە جۆرێ هەر هەموویان سەریان بەسەر سنگیاندا شۆڕبووبووەوە، لەپاشدا قسەکەرێ لە گۆشەی ماڵەکەوە بەبێ ئەوەی کە بزانن کێ یە وتی: تەرمی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بە جل و بەرگەکەی خۆیەوە بشۆن، ئەوانیش هەستان چون بەلای تەرمەکەی پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم هەر بە جل و بەرگەکەی خۆیەوە شۆردیان ئاویان دەکرد بە سەر کراسەکەیداو بەسەر کراسەکەوە دەستیان لە لاشەی دەخست، عائیشە وتی: تازە لەدەستم دەرچوو ئەگەر ئەقڵی ئێستام هەبووایە دەبوو کەسی تر نەیشۆردایە جگە لە ژنەکانی.

باسی چۆنیەتی شۆردنی مردو.

٣٣ - باب كَيْفَ غُسْلُ الْمَيِّتِ.

٣١٤٢ - (صحيح) عن أم عطية, قالت: دَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ تُوُفِّيَتِ ابْنَتُهُ, فَقَالَ: (اغْسِلْنَهَا ثَلاَثًا, أَوْ خَمْسًا, أَوْ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ, إِنْ رَأَيْتُنَّ ذَلِكَ, بِمَاءٍ وَسِدْرٍ, وَاجْعَلْنَ فِي الآخِرَةِ كَافُورًا, أَوْ شَيْئًا مِنْ كَافُورٍ فَإِذَا فَرَغْتُنَّ فَآذِنَّنِي). فَلَمَّا فَرَغْنَا آذَنَّاهُ فَأَعْطَانَا حَقْوَهُ فَقَالَ: (أَشْعِرْنَهَا إِيَّاهُ). قَالَ: عَنْ مَالِكٍ يَعْنِي إِزَارَهُ, وَلَمْ يَقُلْ مُسَدَّدٌ: دَخَلَ عَلَيْنَا.

واتە: لە (أم عطية)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم کاتێ کە کچەکەی مرد هاتە ژورەوە بۆ لامان، فەرمووی: (بە ئاو و مۆرد بیشۆن سێ جار یان پێنج جار یا زیاتر، لەدوا جاردا کافور یان شتێ لە کافوری تێ بکەن، کاتێ کە لێ بوونەوە ئاگادارم بکەنەوە). کاتێ کە لێ بووینەوە

www.iqra.ahlamontada.com

ئاگادارمان کردەوە، ئەویش کراس(ئیزار)ەکەی خۆی هەڵدا بۆمان فەرمووی: (بیکەن بە ژێر کراس بۆی)، راوی وتی: لە مالیکەوە هاتوە واتە کراس(ئیزار) ەکەی خۆی، موسەددەد نەیوت: هاتە ژورەوە بۆ لامان.

٣١٤٣ - (صحيح) عن أم عطية, قالت: مَشَطْنَاهَا ثَلاَثَةَ قُرُونٍ.

واتە: لە (أم عطية)وە دەگێرنەوە، کە وتویەتی: قژمان بۆ داهێناو کردمان بە سێ پەلکەوە.

٣١٤٤ - (صحيح) عن أم عطية, قالت: وَضَفَّرْنَا رَأْسَهَا ثَلاَثَةَ قُرُونٍ, ثُمَّ أَلْقَيْنَاهَا خَلْفَهَا: مُقَدَّمَ رَأْسِهَا وَقَرْنَيْهَا.

واتە: لە (أم عطية)وە دەگێرنەوە، کە وتویەتی: قژمان بۆ داهێناو کردمان بە سێ پەلکەوەو، بە پشتیا شۆڕمان کردەوە: پشتی سەری و هەردوو لای سەری.

٣١٤٥ - (صحيح) عن أم عطية, قالت: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُنَّ فِي غُسْلِ ابْنَتِهِ: (ابْدَأْنَ بِمَيَامِنِهَا وَمَوَاضِعِ الْوُضُوءِ مِنْهَا).

واتە: لە (أم عطية)وە دەگێرنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەکاتی شۆردنی کچەکەیدا پێی فەرموون: (لە ئەندامە راستەکانیەوە و لە ئەندامەکانی دەستنوێژەوە دەست پێ بکەن).

٣١٤٦ - (صحيح) عن أم عطية: بِمَعْنَى حَدِيثِ مَالِكٍ, زَادَ فِي حَدِيثِ حَفْصَةَ, عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ بِنَحْوِ هَذَا, وَزَادَتْ فِيهِ: (أَوْ سَبْعًا, أَوْ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ إِنْ رَأَيْتُنَّهُ).

واتە: لە (أم عطية)وە بە هەمان مانای فەرمودەکەی مالیك هاتوە، راوی لە فەرمودەکەی حەفصەدا لە (أم عطية)وە بە هەمان شێوە گێراویەتیەوە، ئەمەی بۆ زیاد کردوە: (یان حەوت جار یا زیاتر ئەگەر بە پێویستان زانی).

www.iqra.ahlamontada.com

٣١٤٧ - (صحيح) عن أم عطية: يَغْسِلُ بِالسِّدْرِ مَرَّتَيْنِ, وَالثَّالِثَةَ بِالْمَاءِ وَالْكَافُورِ.

واتە: لە (أم عطية)وە دەگێڕنەوە، کە دوو جار بە مۆرد بیشۆن و، سێیەم جار بە ئاو و کافور.

باسی سەبارەت بە کفن کردن

٣٤ - باب فِي الْكَفَنِ.

٣١٤٨ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله يحدث: عن النبي صلى الله عليه وسلم: أَنَّهُ خَطَبَ يَوْمًا, فَذَكَرَ رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِهِ قُبِضَ فَكُفِّنَ فِي كَفَنٍ غَيْرِ طَائِلٍ وَقُبِرَ لَيْلاً, فَزَجَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُقْبَرَ الرَّجُلُ بِاللَّيْلِ حَتَّى يُصَلَّى عَلَيْهِ, إِلاَّ أَنْ يُضْطَرَّ إِنْسَانٌ إِلَى ذَلِكَ, وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِذَا كَفَّنَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيُحْسِنْ كَفَنَهُ).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە، لە پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم دەگێڕێتەوە، کە ڕۆژێکیان لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم وتاری دەخوێندەوە، باسی یەکێ لە هاوەڵانی کرد کە مردبوو، کفنێکی تێر و تەسەل و پوختی بۆ نەکرابوو، بە شەویش نێژرابوو، جا پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم سەرزەنشتی ئەوەی کرد کە مردو بەشەو بنێژرێت هەتا نوێژی لەسەر نەکرێت، مەگەر لەبەر ناچاری، پاشان پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (ئەگەر یەکێك لە ئێوە کفنی برا موسوڵمانەکەی خۆی کرد، با بەجوانی کفنی بکات).

٣١٤٩ - (صحيح) عن عائشة, قالت: أُدْرِجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ثَوْبٍ حِبَرَةٍ ثُمَّ أُخِّرَ عَنْهُ.

واتە: لە عائیشەوە ڕەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە

www.iqra.ahlamontada.com

پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم وەفاتی کرد عابا(حبرة)یەکیان پێوە پێچا - (حبرة)جۆرێك عابای یەمەنی خەت خەتی گران بەهایە -، لەپاشدا لێی کرایەوە.

٣١٥٠ - (صحيح) عن جابر قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول: (إِذَا تُوُفِّيَ أَحَدُكُمْ فَوَجَدَ شَيْئًا فَلْيُكَفَّنْ فِي ثَوْبٍ حِبَرَةٍ).

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: بستم لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەیفەرموو: (ئەگەر یەکێك لە ئێوە مرد کەسوکارەکەی توانایان هەبوو با کفنەکەی لە عەبا(حبرە) بۆ بکەن.

٣١٥١ - (صحيح) عن عائشة, قالت: كُفِّنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ثَلاَثَةِ أَثْوَابٍ يَمَانِيَةٍ بِيضٍ لَيْسَ فِيهَا قَمِيصٌ وَلاَ عِمَامَةٌ.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لە سێ پارچە قوماشی سپی یەمەنی دا کفن کرا، نە قەمیسیان تێدابوو، نە عەمامە.

٣١٥٢ - (صحيح) عن عائشة: مِثْلَهُ زَادَ: مِنْ كُرْسُفٍ, قَالَ: فَذُكِرَ لِعَائِشَةَ قَوْلُهُمْ: فِي ثَوْبَيْنِ وَبُرْدِ حِبَرَةٍ, فَقَالَتْ: قَدْ أُتِيَ بِالْبُرْدِ, وَلَكِنَّهُمْ رَدُّوهُ وَلَمْ يُكَفِّنُوهُ فِيهِ.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ فەرمودەی پێشو بە هەمان مانا هاتوە، بەڵام ئەمەی بۆ زیاد کرد، لە لۆکە(کرسف)، راوی وتی: وتەی خەڵکیان باس کرد بۆ عائیشە کە دەیانوت لەدوو کراس و عەبایەکی(حبرة)دا کفن کراوە، عائیشە، وتی: عەبایەکیان بۆ هێنا، بەڵام رەتیان کردەوەو نەیان کرد بە کفن بۆی.

www.iqra.ahlamontada.com

٣١٥٣ - (ضعيف الاسناد) عن ابن عباس, قال: كُفِّنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ثَلاَثَةِ أَثْوَابٍ نَجْرَانِيَّةٍ: الْحُلَّةُ ثَوْبَانِ, وَقَمِيصُهُ الَّذِي مَاتَ فِيهِ. قَالَ أَبوو دَاوُدَ: قَالَ عُثْمَانُ: فِي ثَلاَثَةِ أَثْوَابٍ حُلَّةٍ حَمْرَاءَ, وَقَمِيصِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لە سێ پارچە قوماشی نەجرانی دا کفن کرا: (الْحُلَّةُ ثَوْبَانِ)، لەگەڵ ئەو قەمیسەی کە کاتێ وەفاتی کرد لەبەریدا بوو. (الْحُلَّةُ) پێکهاتوە لە دوو پارچە قوماش (رداء و إزار) یەکێکیان دەدرێت بەسەر شاندا هەتا نێو قەد دادەپۆشێت، ئەوی تریشیان دەبەسترێت لە کەمەر لە نێو قەد بەرەو خواری پێ دادەپۆشرێت، پێشی دەڵێن ئیحرام کاتێ کە لە حەج و عومرەدا دەیپۆشن. ئەبوو داود دەڵێت: (عُثْمَان) وتی: لە سێ پارچە قوماشدا (حُلَّةٍ حَمْرَاءَ) واتە (رداء و إزار)یکی سور، لەگەڵ ئەو قەمیسەی کە کاتێ وەفاتی کرد لەبەریدا بوو.

باسی سەبارەت بە زێدەڕۆیی لە کفن کردندا.

٣٥ - باب كَرَاهِيَةِ الْمُغَالاَةِ فِي الْكَفَنِ.

٣١٥٤ - (ضعيف) عن علي بن أبي طالب, قال: لاَ تَغَالِ لِي فِي كَفَنٍ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (لاَ تَغَالَوْا فِي الْكَفَنِ فَإِنَّهُ يُسْلَبُهُ سَلْبًا سَرِيعًا).

واتە: لە پێشەوا عەلی کوڕی (أَبِي طَالِب)ەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: زیادەڕۆیی مەکەن لەو کفنەدا کە بۆم دەکەن، لەبەرئەوەی بیستومە لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەیفەرموو: (زیادەڕۆیی مەکەن لە کفندا لەبەرئەوەی بە زوویی دەڕزێت).

www.iqra.ahlamontada.com

٣١٥٥ - (صحيح) عن خباب قال: إِنَّ مُصْعَبَ بْنَ عُمَيْرٍ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ إِلاَّ نَمِرَةٌ, كُنَّا إِذَا غَطَّيْنَا بِهَا رَأْسَهُ خَرَجَ رِجْلاَهُ وَإِذَا غَطَّيْنَا رِجْلَيْهِ خَرَجَ رَأْسُهُ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (غَطُّوا بِهَا رَأْسَهُ وَاجْعَلُوا عَلَى رِجْلَيْهِ شَيْئًا مِنَ الإِذْخِرِ).

واتە: لە خەبابەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەڕۆژی جەنگی ئوحوددا موصعەبی کوڕی عومەیر کوژرا، هیچ ماڵ و سامانێکی نەبوو بێجگە لە (نَمِرَة)بووردەیەکی کورت نەبێت - (نَمِرَة) پۆشاکێکە هێڵی سپی و ڕەشی تێدایە کاتی خۆی عەرەب لەبەریان دەکرد - کاتێ کە سەریمان پێ دادەپۆشی قاچەکانی بەدەرەوە دەبوون، وە کاتێ کە قاچەکانیمان پێ دادەپۆشی سەری بەدەرەوە دەبوو، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (بەبووردەکە سەری داپۆشن و قاچەکانیشی بە (إِذْخِرِ) داپۆشن - (إِذْخِرِ) گیایەکی بۆن خۆشە -).

٣١٥٦ - (صحيح) عن عبادة بن الصامت: عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (خَيْرُ الْكَفَنِ الْحُلَّةُ, وَخَيْرُ الأُضْحِيَةِ الْكَبْشُ الأَقْرَنُ).

واتە: لە عوبادەی کوڕی صامیتەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (باشترین کفن بریتیە لە (الْحُلَّةُ) کە پێکهاتوە لە دوو پارچە قوماش (رداء و إزار)، چاکترین قوربانیش بەرانی شاخدارە).

باسی سەبارەت بە کفنی ئافرەتان.

٣٦ - باب فِي كَفَنِ الْمَرْأَةِ.

٣١٥٧ - (ضعيف) عن ليلى بنت قانف الثقفية, قالت:كُنْتُ فِيمَنْ غَسَّلَ أُمَّ كُلْثُومٍ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ وَفَاتِهَا, فَكَانَ أَوَّلُ مَا أَعْطَانَا

www.iqra.ahlamontada.com

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحِقَاءَ, ثُمَّ الدِّرْعَ, ثُمَّ الْخِمَارَ, ثُمَّ الْمِلْحَفَةَ, ثُمَّ أُدْرِجَتْ بَعْدُ فِي الثَّوْبِ الآخِرِ, قَالَتْ: وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسٌ عِنْدَ الْبَابِ مَعَهُ كَفَنُهَا يُنَاوِلُنَاهَا ثَوْبًا ثَوْبًا.

واتە: لە لەیلای کچی قانیفی (ثقفية)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە (أُمَّ كُلْثُوم)ی کچی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم وەفاتی کرد خۆم یەکێك بوو لەو ژنانەی کە دەیانشۆرد، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەبەردەم دەرگاکەدا دانیشتبوو پارچە پارچە کفنەکەی دەدایە دەستمان، جا یەکەم شتێ کە لەپێشدا دایە دەستمان کراسەکەی بوو، لەپاشدا سەرکراسەکەی، ئینجا سەرپۆش، پاشان داپۆشەرێك، لەپاش ئەمانە هەر هەموو کراسێکی ترمان تێوە پێچا.

باسی سەبارەت بە بۆنخۆشکردنی مردو بە میسك.

٣٧ - باب فِي الْمِسْكِ لِلْمَيِّتِ.

٣١٥٨ - (صحيح) عن أبو سعيد الخدري قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (أَطْيَبُ طِيبِكُمُ الْمِسْكُ).

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (باشترین بۆنی خۆشتان میسکە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی بە پەلە ئامادەکردنی جەنازە بۆ بە خاکسپاردنی وە کەراهیەتی راگرتنی.

٣٨ - باب التَّعْجِيلِ بِالْجَنَازَةِ وَكَرَاهِيَةِ حَبْسِهَا.

٣١٥٩ - (ضعيف) عن الحصين بن وحوح: أَنَّ طَلْحَةَ بْنَ الْبَرَاءِ مَرِضَ فَأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُهُ فَقَالَ (إِنِّي لاَ أَرَى طَلْحَةَ إِلاَّ قَدْ حَدَثَ فِيهِ الْمَوْتُ, فَآذِنُونِي بِهِ, وَعَجِّلُوا, فَإِنَّهُ لاَ يَنْبَغِي لِجِيفَةِ مُسْلِمٍ أَنْ تُحْبَسَ بَيْنَ ظَهْرَانَيْ أَهْلِهِ).

واتە: لە حوصەینی کوڕی وەحوەحەوە دەگێڕنەوە، کە (طَلْحَة)ی کوڕی (بَرَاء) نەخۆش کەوت، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم هات سەردانی کردو فەرمووی: (من وانەزانم (طَلْحَة) ئەمرێت، کاتێ کە مرد ئاگادارم بکەنەوە، خێرا ئامادەی بکەن، لەبەرئەوەی دروست نیە لاشەی موسوڵمان لەناو کەسوکاریا بە مردویی رابگیرێت).

باسی دەربارەی خۆشۆردن لەدوای شۆردنی مردو.

٣٩ - باب فِي الْغُسْلِ مِنْ غَسْلِ الْمَيِّتِ.

٣١٦٠ - (ضعيف) عن عائشة: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَغْتَسِلُ مِنْ أَرْبَعٍ: مِنَ الْجَنَابَةِ وَيَوْمَ الْجُمُعَةِ وَمِنَ الْحِجَامَةِ وَغُسْلِ الْمَيِّتِ.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لە چوار شت خۆی دەشۆری: لە لەشگرانی، لە رۆژی هەینی دا، لەدوای کەڵەشاخ گرتن، لەدوای شۆردنی مردو.

www.iqra.ahlamontada.com

٣١٦١ - (صحيح) عن أبو هريرة: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (مَنْ غَسَّلَ الْمَيِّتَ فَلْيَغْتَسِلْ, وَمَنْ حَمَلَهُ فَلْيَتَوَضَّأْ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێك مردووی شۆرد، با خۆی بشوات، هەرکەسێکیش تەرمەکەی هەڵ بگرێت، با دەستنوێژ بگرێت).

٣١٦٢ - (صحيح) عن أبو هريرة عن النبي صلى الله عليه و سلم بمعناه. قَالَ أَبو دَاوُدَ: هَذَا مَنْسُوخٌ, سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ وَسُئِلَ عَنِ الْغُسْلِ مِنْ غَسْلِ الْمَيِّتِ؟ فَقَالَ: يُجْزِيهِ الْوُضُوءُ. قَالَ أَبوو دَاوُدَ: أَدْخَلَ أَبوو صَالِحٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَبِي هُرَيْرَةَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ - يَعْنِي إِسْحَاقَ مَوْلَى زَائِدَةَ - قَالَ وَحَدِيثُ مُصْعَبٍ ضَعِيفٌ فِيهِ خِصَالٌ لَيْسَ الْعَمَلُ عَلَيْهِ.

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە، لە پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم فەرمودەی پێشو بە هەمان مانا هاتوە. ئەبو داود دەڵێت: ئەوە هەڵوەشێنراوەتەوە (مەنسوخە)، لە ئەحمەدی کوڕی حەنبەلم بیستوە کاتێ کە دەربارەی خۆشۆردنی کەسێ کە مردو بشوات پرسیاری لێ کرا وتی: دەستنوێژ گرتنی بەسە واتە پێویست ناکات خۆی بشوات.

باسی دەربارەی ماچکردنی مردو.

٤٠ - باب فِي تَقْبِيلِ الْمَيِّتِ.

٣١٦٣ - (صحيح) عن عائشة قالت: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَبِّلُ عُثْمَانَ بْنَ مَظْعُونٍ وَهُوَ مَيِّتٌ, حَتَّى رَأَيْتُ الدُّمُوعَ تَسِيلُ.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوام صلى الله عليه وسلم بینی (عُثْمَان)ی کوڕی (مَظْعُون)ی ماچ کرد لەکاتێکدا

www.iqra.ahlamontada.com

کە مرد بوو، هەتا فرمێسکەکانیم بینی بەسەر گۆناکانیدا دەهاتنەخوارەوە.

باسی سەبارەت بە کفن کردنی مردو لە شەودا.

٤١ - باب فِي الدَّفْنِ بِاللَّيْلِ.

٣١٦٤ - (ضعيف) عن جابر بن عبد الله, قال: رَأَى نَاسٌ نَارًا فِي الْمَقْبَرَةِ فَأَتَوْهَا, فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْقَبْرِ, وَإِذَا هُوَ يَقُولُ: (نَاوِلُونِي صَاحِبَكُمْ). فَإِذَا هُوَ الرَّجُلُ الَّذِي كَانَ يَرْفَعُ صَوْتَهُ بِالذِّكْرِ.

واتە: لە جابری کوڕی (عَبْدُ اللَّه)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: خەڵکی لە گۆڕستان ئاگرێکیان بینی چون بە دەم ئەو ئاگرەوە هەتا بزانن دەنگویاس چی یە، کە چون سەیریان کرد پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەناو گۆڕێکدایە، دەیفەرموو: (تەرمی هاوەڵەکەتانم بدەنێ). مردەوەکە ئەو پیاوە بوو کە لەناو خەڵکدا بە ناوبانگ بوو بە دەنگی بەرز زیکر و یادی خوای پەروەردگاری دەکرد.

باسی سەبارەت بە گواستنەوەی مردو لە زەویەکەوە بۆ زەویەکی تر، وە کەراهەتی ئەو کارە.

٤٢ - باب فِي الْمَيِّتِ يُحْمَلُ مِنْ أَرْضٍ إِلَى أَرْضٍ, وَكَرَاهَةِ ذَلِكَ.

٣١٦٥ - عن جابر بن عبد الله, قال:كُنَّا حَمَلْنَا الْقَتْلَى يَوْمَ أُحُدٍ لِنَدْفِنَهُمْ, فَجَاءَ مُنَادِي النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَدْفِنُوا الْقَتْلَى فِي مَضَاجِعِهِمْ, فَرَدَدْنَاهُمْ.

واتە: لە جابری کوڕی (عَبْدُ اللَّه)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئێمە تەرمی شەهیدەکانی جەنگی ئوحودمان هەڵگرت بۆ ئەوەی بیانگوێزینەوەو لە جێگەیەکی

www.iqra.ahlamontada.com

تردا بە خاکیان بسپێرین، جارێدەرەکەی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم هات، وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمانتان پێ دەکات بەوەی کە کوژراوەکان لە جێگەی خۆیاندا بنێژن، ئێمەش گەڕاندنمانەوە بۆ جێگەی خۆیان و هەر یەکەو لە جێگەی خۆیدا ناشتمانن واتە لەو جێگەیەدا کە شەهید بوو بوون.

باسی سەبارەت بە ریزەکانی نوێژی مردو.

٤٣ - باب فِي الصُّفُوفِ عَلَى الْجَنَازَةِ.

٣١٦٦ - (ضعيف لكن الموقوف حسن) عن مالك بن هبيرة, قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ فَيُصَلِّي عَلَيْهِ ثَلاَثَةُ صُفُوفٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ إِلاَّ أَوْجَبَ). قَالَ: فَكَانَ مَالِكٌ إِذَا اسْتَقَلَّ أَهْلَ الْجَنَازَةِ جَزَّأَهُمْ ثَلاَثَةَ صُفُوفٍ لِلْحَدِيثِ.

واتە: لە مالیکی کوڕی هەبیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەر موسوڵمانێ بمرێت و سێ ڕێز لە موسوڵمانان نوێژی لەسەر بکەن ئیللا بەهەشتی بۆ مسۆگەر دەبێت). راوی وتی: مالیك کاری بەم فەرمودە دەکرد ئەگەر کەسێ بمردایە خەڵکی کەم ئامادەی نوێژی جەنازەکەی بوونایە دەیکردن بە سێ ریزەوە ئەوکاتە نوێژی لەسەر دەکرد.

باسی سەبارەت بە ڕۆشتنی ئافرەتان بەشوێن جەنازەدا.

٤٤ - باب اتِّبَاعِ النِّسَاءِ الْجَنَائِزَ.

٣١٦٧ - (صحيح) عن أم عطية, قالت: نُهِينَا أَنْ نَتَّبِعَ الْجَنَائِزَ وَلَمْ يُعْزَمْ عَلَيْنَا.

واتە: لە (أم عطية)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لێمان قەدەغەکرابوو شوێن جەنازە بکەوین بۆ گۆڕستان، بەڵام زۆریان لێ نەدەکردین.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە فەزڵی نوێژکردن لەسەر جەنازەو بەخاکسپاردنی.

٤٥ - باب فَضْلِ الصَّلاَةِ عَلَى الْجَنَائِزِ وَتَشْيِيعِهَا.

٣١٦٨ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: مَنْ تَبِعَ جَنَازَةً فَصَلَّى عَلَيْهَا فَلَهُ قِيرَاطٌ, وَمَنْ تَبِعَهَا حَتَّى يُفْرَغَ مِنْهَا فَلَهُ قِيرَاطَانِ, أَصْغَرُهُمَا مِثْلُ أُحُدٍ أَوْ أَحَدُهُمَا مِثْلُ أُحُدٍ.

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: هەرکەسێ شوێن جەنازەیە بکەوێت و نوێژی لەسەر بکات ئەوە (قیراط)ێك پاداشتی بۆ هەیە، هەرکەسێ شوێن جەنازەیە بکەوێت هەتا دەنێژرێ ئەوە دوو (قیراط) پاداشتی بۆ هەیە، (قیراط) بچوکەکەیان بە قەد کێوی ئوحود دەبێت، یان (قیراط)ێکیان بە قەد کێوی ئوحود دەبێت.

٣١٦٩ - (صحيح) عن عامر بن سعد بن أبي وقاص: أَنَّهُ كَانَ عِنْدَ ابْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ إِذْ طَلَعَ خَبَّابٌ صَاحِبُ الْمَقْصُورَةِ, فَقَالَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ أَلاَ تَسْمَعُ مَا يَقُولُ أَبو هُرَيْرَةَ؟ إِنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (مَنْ خَرَجَ مَعَ جَنَازَةٍ مِنْ بَيْتِهَا وَصَلَّى عَلَيْهَا). فَذَكَرَ مَعْنَى حَدِيثِ سُفْيَانَ فَأَرْسَلَ ابْنُ عُمَرَ إِلَى عَائِشَةَ فَقَالَتْ صَدَقَ أَبوو هُرَيْرَةَ.

واتە: لە عامری کوڕی سەعدی کوڕی ئەبی وەقاصەوە دەگێڕنەوە، کە لە خزمەت ئیبنو عومەری کوڕی (خَطَّاب)دا بووە رەزای خوای لێ بێ، کاتێ کە خەبابی (صَاحِبُ الْمَقْصُورَة) دەرکەوت، وتی: ئەی (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی پێشەوا عومەر ئایا نەتبیستوە ئەبو هورەیرە دەڵێ چی؟ لە پێغەمبەری خوای صلی الله علیه وسلم بیستوە فەرموویەتی: (ئەو کەسەی لەگەڵ جەنازەیە لەماڵ

www.iqra.ahlamontada.com

دەرچێت و نوێژی لەسەر بکات ...) جا راوی بە هەمان مانا فەرمودەکەی پێشوی سوفیانی گێڕایەوە، ئیبنو عومەر ناردی بۆلای خاتو عائیشە هەتا بزانێ وەهایە، عائیشە وتی: بەڵێ وایە ئەبو هورەیرە راست دەکات.

٣١٧٠ - (صحيح) عن ابن عباس قال: سمعت النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم يقول: (مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ فَيَقُومُ عَلَى جَنَازَتِهِ أَرْبَعُونَ رَجُلاً لاَ يُشْرِكُونَ بِاللَّهِ شَيْئًا إِلاَّ شُفِّعُوا فِيهِ).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: بۆ خۆم پێغەمبەری خوام صلى الله عليه وسلم بیستوە دەیفەرموو: (هەر موسوڵمانێ بمرێت چل پیاو نوێژی لەسەر بکەن هاوەڵیان بۆ خوا بڕیار نەدابێ، ئەوە خوای گەورە نوێژی ئەو چل کەسە دەکاتە شەفاعەت بۆی و لە قیامەتدا سەرفراز دەبێت).

باسی سەبارەت بە شوێنکەوتنی مردو بە ئاگرەوە.

٤٦ - باب فِي النَّارِ يُتْبَعُ بِهَا الْمَيِّتُ.

٣١٧١ - (ضعيف) عن أبي هريرة: عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم قال: (لاَ تُتْبَعُ الْجَنَازَةُ بِصَوْتٍ وَلاَ نَارٍ). زَادَ هَارُونُ: (وَلاَ يُمْشَى بَيْنَ يَدَيْهَا).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (بە دەنگ و بە ئاگرەوە دوای جەنازە مەکەون). هارون ئەمەی بۆ زیاد کرد: (لەبەردەمی جەنازەوە مەڕۆن).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی هەستان لەبەر جەنازە.

٤٧ - باب الْقِيَامِ لِلْجَنَازَةِ.

٣١٧٢ - (صحيح) عن عامر بن ربيعة, عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم قال: (إِذَا رَأَيْتُمُ الْجَنَازَةَ فَقُومُوا لَهَا حَتَّى تُخَلِّفَكُمْ أَوْ تُوضَعَ).

واتە: لە عامیری کوڕی ڕەبیعەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر جەنازەیەکتان دی هەستن لەبەری هەتا تێ ئەپەڕێت یان دادەنرێت).

٣١٧٣ - (صحيح) عن أبو سعيد الخدري, قال: قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم: (إِذَا تَبِعْتُمُ الْجَنَازَةَ فَلاَ تَجْلِسُوا حَتَّى تُوضَعَ). قَالَ أَبو دَاوُدَ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ الثَّوْرِيُّ عَنْ سُهَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ فِيهِ حَتَّى تُوضَعَ بِالأَرْضِ وَرَوَاهُ أَبو مُعَاوِيَةَ عَنْ سُهَيْلٍ قَالَ حَتَّى تُوضَعَ فِي اللَّحْدِ. قَالَ أَبوو دَاوُدَ وَسُفْيَانُ أَحْفَظُ مِنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ.

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر شوێن جەنازەیە کەوتن دامەنیشن هەتا لەسەر زەوی دادەنرێت یان هەتا دەیخەنە ناو گۆڕەوە).

٣١٧٤ - (صحيح) عن جابر قال: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ مَرَّتْ بِنَا جَنَازَةٌ, فَقَامَ لَهَا, فَلَمَّا ذَهَبْنَا لِنَحْمِلَ إِذَا هِيَ جَنَازَةُ يَهُودِيٍّ, فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّمَا هِيَ جَنَازَةُ يَهُودِيٍّ. فَقَالَ: (إِنَّ الْمَوْتَ فَزَعٌ فَإِذَا رَأَيْتُمْ جَنَازَةً فَقُومُوا).

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئێمە لەخزمەت پێغەمبەری خوادا

www.iqra.ahlamontada.com

بووین صلی الله علیه وسلم، جەنازەیە بەلاماندا تێ پەڕی، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەبەری هەستا، کاتێ کە ویستمان بڕۆین هەڵی بگرین سەیردەکەین جەنازەی جولەکەیەکە، وتمان: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم خۆ ئەمە جەنازەی جولەکەیە، فەرمووی: (مردن ترسناك و به سامە، ئەگەر جەنازەتان دی لەبەری هەستن).

٣١٧٥ - (صحيح) عن علي بن أبي طالب: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ فِي الْجَنَائِزِ, ثُمَّ قَعَدَ بَعْدُ.

واتە: لە پێشەوا عەلی کوڕی (أَبِي طَالِب)ەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم سەرەتا لەبەر جەنازە هەڵئەسا، لەپاشدا دادەنیشت.

٣١٧٦ - (حسن) عن عبادة بن الصامت قال: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُومُ فِي الْجَنَازَةِ حَتَّى تُوضَعَ فِي اللَّحْدِ, فَمَرَّ بِهِ حَبْرٌ مِنَ الْيَهُودِ, فَقَالَ: هَكَذَا نَفْعَلُ. فَجَلَسَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ: (اجْلِسُوا خَالِفُوهُمْ).

واتە: لە عوبادەی کوڕی صامیتەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەبەر جەنازەیە هەستا هەتا خرایە ناو گۆڕەوە، یەکێ لە زاناکانی جولەکە بەلایدا تێ پەڕی وتی: ئێمەش بەو شێوەیە دەکەین، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم یەکسەر دانیشت و فەرمووی: (دانیشن بە پێچەوانەی ئەوانەوە بجولێنەوە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سواربوون لەکاتی بەڕێکردنی جەنازەدا.

٤٨ - باب الرُّكُوبِ فِي الْجَنَازَةِ.

٣١٧٧ - (صحيح) عن ثوبان: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِدَابَّةٍ وَهُوَ مَعَ الْجَنَازَةِ فَأَبَى أَنْ يَرْكَبَهَا, فَلَمَّا انْصَرَفَ أُتِيَ بِدَابَّةٍ فَرَكِبَ فَقِيلَ لَهُ, فَقَالَ: (إِنَّ الْمَلاَئِكَةَ كَانَتْ تَمْشِي فَلَمْ أَكُنْ لأَرْكَبَ وَهُمْ يَمْشُونَ, فَلَمَّا ذَهَبوا رَكِبْتُ).

واتە: لە (ثَوْبَان)ەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەگەڵ جەنازەیەکدا دەچو بۆ گۆڕستان، وڵاخێکیان بۆ هێنا بۆئەوەی سواری ببێت، بەڵام ئەو رازی نەبوو سواری ببێ، کاتێ کە گەڕایەوە وڵاخێکیان بۆ هێنا، سواری بوو، لەوبارەوە قسەیان لەگەڵ کرد، فەرمووی: (ئەوکاتە مەلائیکەکان لەگەڵ جەنازەکەدا بەپێ دەڕۆیشتن نەدەکرا من سوار بم و ئەوان بەپێ بڕۆن، بەڵام ئێستا ئەوان ڕۆیشتون، لەبەرئەوە منیش سواربووم).

٣١٧٨ - (صحيح) عن جابر بن سمرة قال: صَلَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ابْنِ الدَّحْدَاحِ وَنَحْنُ شُهُودٌ, ثُمَّ أُتِيَ بِفَرَسٍ فَعُقِلَ حَتَّى رَكِبَهُ, فَجَعَلَ يَتَوَقَّصُ بِهِ, وَنَحْنُ نَسْعَى حَوْلَهُ.

واتە: لە جابری کوڕی سەمورەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نوێژی کرد لەسەر جەنازەی ئیبنو دەحداح ئێمەش لە خزمەتیدا ئامادەبووین، لەپاشدا ئەسپێکیان بۆ هێنا بەستیانەوە هەتا سواری بوو، بە سواری ئەسپەکە ڕێی دەکردو هەنگاوەکانی نزیك بوون لەیەکتر، ئێمەش لەدەوری بە خێرایی ڕێمان دەکرد.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی ڕێكردن لەپێش جەنازەوە.

٤٩ - باب الْمَشْيِ أَمَامَ الْجَنَازَةِ.

٣١٧٩ - (صحيح) عن سالم, عن أبيه رضي الله عنه أنه قال:: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ يَمْشُونَ أَمَامَ الْجَنَازَةِ.

واتە: لە سالمەوە، لە باوكیەوە دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم و ئەبوو بەكر و عومەرم دیوە لەپێش جەنازەوە ڕۆشتون.

٣١٨٠ - (صحيح) عن المغيرة بن شعبة: أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (الرَّاكِبُ يَسِيرُ خَلْفَ الْجَنَازَةِ, وَالْمَاشِي يَمْشِي خَلْفَهَا وَأَمَامَهَا وَعَنْ يَمِينِهَا وَعَنْ يَسَارِهَا قَرِيبًا مِنْهَا, وَالسِّقْطُ يُصَلَّى عَلَيْهِ, وَيُدْعَى لِوَالِدَيْهِ بِالْمَغْفِرَةِ وَالرَّحْمَةِ).

واتە: لە موغیرەی كوڕی شوعبەوە دەگێڕنەوە، كە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەوەی سوارە لەدوای جەنازەوە ڕێ بكات، ئەوەی بە پێ ڕێ دەكات با لەدوایەوە یان لە پێشیەوە یا لە لای ڕاستیەوە یان لە لای چەپیەوە لە نزیكیەوە ڕێ بكات واتە: لە هەر شوێنێكەوە ویستی لێیەتی، منداڵێ بە مردویی لەدایك بێت نوێژی لەسەر دەكرێت و داوای لێخۆشبوون و بەزەیی لەخوای پەروەردگار دەكرێت بۆ باوك و دایكی).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی پەلەکردن لە بەڕێکردنی جەنازەدا.

٥٠ - باب الإِسْرَاعِ بِالْجَنَازَةِ.

٣١٨١ - (صحيح) عن أبو هريرة, أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (أَسْرِعُوا بِالْجَنَازَةِ فَإِنْ تَكُ صَالِحَةً فَخَيْرٌ تُقَدِّمُونَهَا إِلَيْهِ, وَإِنْ تَكُ سِوَى ذَلِكَ فَشَرٌّ تَضَعُونَهُ عَنْ رِقَابِكُمْ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (پەلەبکەن لە بەڕێکردنی جەنازەدا، چونکە ئەگەر چاك بێت ئەوا چاکەیەکەو بەرەوپیری دەبەن، ئەگەر ئەوەش نەبێت ئەوە خراپەیەکە لەکۆڵی خۆتانی دەکەنەوە).

٣١٨٢ - (صحيح لكن قوله (عثمان بن أبي العاص) شاذ) عن عيينة بن عبد الرحمن عن أبيه: أَنَّهُ كَانَ فِي جَنَازَةِ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ وَكُنَّا نَمْشِي مَشْيًا خَفِيفًا فَلَحِقَنَا أَبو بَكْرَةَ فَرَفَعَ سَوْطَهُ فَقَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُنَا وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَرْمُلُ رَمَلاً.

واتە: لە عویەینەی کوڕی (عَبْدُ الرَّحْمَن)ەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئێمە لەگەڵ جەنازەی (عُثْمَان) کوڕی ئەبوو عاصدا لەسەرخۆ ڕێمان دەکرد، ئەبو بەکرەمان پێگەیشت قامچیەکەی بەرزکردەوەو وتی: بۆخۆم لەخزمەت پێغەمبەری خوادا صلى الله عليه وسلم جەنازەیەکمان بەڕێ دەکرد بە پەلە دەڕۆیشتین و هەنگاوەکانمان نزیك بوو لەیەك).

٣١٨٣ - (صحيح) عن عيينة بِهَذَا الْحَدِيثِ, قَالاَ: فِي جَنَازَةِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ, وَقَالَ: فَحَمَلَ عَلَيْهِمْ بَغْلَتَهُ وَأَهْوَى بِالسَّوْطِ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە عویەینەوە فەرمودەی پێشو هاتوە، هەردوو شێخەکەی ئەبو داود وتیان: ئێمە لەگەڵ جەنازەی (عَبْدُ الرَّحْمَن)ی کوڕی سەمورەدا لەسەرخۆ ڕێمان دەکرد، راوی وتی: ئەبو بەکرە بەسواری ئێسترەکەی گەیشت پێیان، قامچیەکەی درێژ کرد بۆیان دەیویست بە پەلە بڕۆن).

٣١٨٤ - (ضعيف) عن ابن مسعود قال: سَأَلْنَا نَبِيَّنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمَشْيِ مَعَ الْجَنَازَةِ, فَقَالَ (مَا دُونَ الْخَبَبِ, إِنْ يَكُنْ خَيْرًا تَعَجَّلْ إِلَيْهِ وَإِنْ يَكُنْ غَيْرَ ذَلِكَ فَبُعْدًا لأَهْلِ النَّارِ, وَالْجَنَازَةُ مَتْبوعَةٌ وَلاَ تُتْبَعُ, لَيْسَ مَعَهَا مَنْ تَقَدَّمَهَا). قَالَ أَبو دَاوُدَ وَهُوَ: ضَعِيفٌ هُوَ يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَهُوَ يَحْيَى الْجَابِرُ. قَالَ أَبو دَاوُدَ: وَهَذَا كُوفِيٌّ وَأَبو مَاجِدَةَ بَصْرِيٌّ. قَالَ أَبو دَاوُدَ أَبو مَاجِدَةَ هَذَا لاَ يُعْرَفُ.

واتە: لە ئیبنو مەسعودەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: دەربارەی ڕۆشتن لەگەڵ جەنازەدا لە پێغەمبەرەکەمان صلى الله عليه وسلم پرسی، فەرمووی: (بە پەلە جەنازە بەڕێ بکەن، ئەگەر مردوەکە کردەوەی چاك بێت ئەوە با بگات بە خێر و چاکەو پاداشتی خۆی، ئەگەر ئەوەش نەبێت دوری لە ئەهلی ئاگر دوعای لەناوچونی بۆ کردن، دەبێ خەڵك شوێنی جەنازە بکەون نابێ پێشی بکەون، ئەوەی پێشی بکەوێت ئەوە لەگەڵ جەنازەکەدا نیەو پاداشتی بۆ نانوسرێت).

باسی پێشەوا نوێژ لەسەر کەسێك ناکات خۆی بکوژێت.

٥١ - باب الإِمَامِ لاَ يُصَلِّي عَلَى مَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ.

٣١٨٥ - (صحيح) عن جابر بن سمرة قال: مَرِضَ رَجُلٌ فَصِيحَ عَلَيْهِ, فَجَاءَ جَارُهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ لَهُ: إِنَّهُ قَدْ مَاتَ. قَالَ: (وَمَا يُدْرِيكَ؟). قَالَ: أَنَا رَأَيْتُهُ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِنَّهُ لَمْ يَمُتْ).

www.iqra.ahlamontada.com

قَالَ: فَرَجَعَ فَصِيحَ عَلَيْهِ, فَجَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ: إِنَّهُ قَدْ مَاتَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِنَّهُ لَمْ يَمُتْ). فَرَجَعَ فَصِيحَ عَلَيْهِ فَقَالَتِ امْرَأَتُهُ: انْطَلِقْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبِرْهُ. فَقَالَ الرَّجُلُ: اللَّهُمَّ الْعَنْهُ. قَالَ: ثُمَّ انْطَلَقَ الرَّجُلُ فَرَآهُ قَدْ نَحَرَ نَفْسَهُ بِمِشْقَصٍ مَعَهُ, فَانْطَلَقَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَدْ مَاتَ, فَقَالَ: (مَا يُدْرِيكَ؟). قَالَ: رَأَيْتُهُ يَنْحَرُ نَفْسَهُ بِمَشَاقِصَ مَعَهُ. قَالَ: (أَنْتَ رَأَيْتَهُ). قَالَ: نَعَمْ. قَالَ (إِذًا لاَ أُصَلِّي عَلَيْهِ).

واتە: لە جابری کوڕی سەمورەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پیاوێك نەخۆشکەوت و نارەحەت بوو، کەسوکاری هات و هاواریان کرد لەسەری، پیاوێکی دراوسێی هاتە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم وتی: ئەو پیاوە مرد، فەرمووی: (بەچیدا دەزانی کە مردوە؟). وتی: خۆم بینیم، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (نەخێر نەمردوە). جابر وتی: پیاوەکە گەڕایەوەو جارێکی تر کەسوکارەکەی هات و هاواریان کرد لەسەری، پیاوەکە دیسان گەڕایەوە بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم وتی: ئەو پیاوە مرد، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (نەخێر نەمردوە). پیاوەکە دیسان گەڕایەوە، کەسوکاری هات و هاواریان کرد لەسەری، خێزانەکەی پێی وت: بڕۆرەوە بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هەواڵی پێ بدە، پیاوەکە وتی دەك نەعلەتی خوای لەسەر بێت، جابر وتی: پیاوەکە چوەسەری بینی بە سەری تیرێك یان بە تیرێ خۆی سەربڕیوە، ئینجا چوە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هەواڵی پێ دا کە مردوە، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (بەچیدا دەزانی کە مردوە؟). وتی: بینیم بە سەری تیرێ یان بەو تیرەی کە پێی بوو خۆی سەربڕی، فەرمووی: (تۆ خۆت بینیت؟) وتی: بەڵێ، فەرمووی: (کەواتە منیش نوێژی لەسەر ناکەم).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی نوێژکردن لەسەر کەسێك لە تۆڵەدا بکوژرێت.

٥٢ - باب الصَّلاَةِ عَلَى مَنْ قَتَلَتْهُ الْحُدُودُ.

٣١٨٦ - (حسن صحيح) عن أبو برزة الأسلمي: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يُصَلِّ عَلَى مَاعِزِ بْنِ مَالِكٍ, وَلَمْ يَنْهَ عَنِ الصَّلاَةِ عَلَيْهِ.

واتە: لە ئەبو بەرزەی ئەسلەمییەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نوێژی لەسەر ماعزی کوڕی مالیك نەکردو، ڕێگریشی نەکرد نوێژی لەسەر بکرێت.
- ماعزی کوڕی مالیك زینای کردبوو خۆی دانی نا بە تاوانەکەیدا بەردباران کرا -.

باسی دەربارەی نوێژکردن لەسەر منداڵ.

٥٣ - باب فِي الصَّلاَةِ عَلَى الطِّفْلِ.

٣١٨٧ - (حسن الإسناد) عن عائشة قالت: مَاتَ إِبْرَاهِيمُ ابْنُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ ابْنُ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ شَهْرًا, فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

واتە: لە عائیشەوە ڕەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کاتێ کە ئیبراهیمی کوڕی پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم مرد تەمەنی هەژدە مانگ بوو، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نوێژی لەسەر نەکرد.

٣١٨٨ - (ضعيف منكر) عن البهي, قال: لَمَّا مَاتَ إِبْرَاهِيمُ ابْنُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, صَلَّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَقَاعِدِ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە بەهییەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە ئیبراهیمی کوڕی پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم مرد تەمەنی هەژدە مانگ بوو، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لە (مقاعد) نوێژی لەسەر کرد. - (مقاعد) شوێنێك بووە لە نزك مزگەوتەوە - .

(ضعيف منكر) عن عطاء: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى عَلَى ابْنِهِ إِبْرَاهِيمَ وَهُوَ ابْنُ سَبْعِينَ لَيْلَةً.

واتە: لە (عطاء)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم نوێژی کرد لەسەر ئیبراهیمی کوڕی لەکاتێکدا کە تەمەنی حەفتا شەو بوو.

باسی نوێژکردن لەسەر جەنازە لە مزگەوتدا.

٥٤ - باب الصَّلاَةِ عَلَى الْجَنَازَةِ فِي الْمَسْجِدِ.

٣١٨٩ - (صحيح) عن عائشة قالت: وَاللَّهِ مَا صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى سُهَيْلِ ابْنِ الْبَيْضَاءِ إِلاَّ فِي الْمَسْجِدِ.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: سوێند بە (الله) پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەناو مزگەوتدا نوێژی کرد لەسەر سوهەیلی کوڕی (بیضاء).

٣١٩٠ - (صحيح) عن عائشة قالت: وَاللَّهِ لَقَدْ صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ابْنَىْ بَيْضَاءَ فِي الْمَسْجِدِ سُهَيْلٍ وَأَخِيهِ.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: سوێند بە (الله) پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەناو مزگەوتدا نوێژی کرد لەسەر سوهەیل و براکەی کە هەردووکیان کوڕی (بیضاء) بوون.

www.iqra.ahlamontada.com

٣١٩١ - (حسن لكن بلفظ: (فَلاَ شَيْءَ لَهُ)) عن أبي هريرة, قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ صَلَّى عَلَى جَنَازَةٍ فِي الْمَسْجِدِ فَلاَ شَيْءَ عَلَيْهِ).

واتە: لە ئەبوو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێك لە مزگەوتدا نوێژ لەسەر جەنازەیەك بکات هیچی لەسەر نیە).

باسی بە خاکسپاردن لەکاتی خۆرهەڵاتن و خۆرئاوابووندا.

٥٥ - باب الدَّفْنِ عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَعِنْدَ غُرُوبِهَا.

٣١٩٢ - (صحيح) عن عقبة بن عامر قال: ثَلاَثُ سَاعَاتٍ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَانَا أَنْ نُصَلِّيَ فِيهِنَّ, أَوْ نَقْبُرَ فِيهِنَّ مَوْتَانَا حِينَ تَطْلُعُ الشَّمْسُ بَازِغَةً حَتَّى تَرْتَفِعَ, وَحِينَ يَقُومُ قَائِمُ الظَّهِيرَةِ حَتَّى تَمِيلَ, وَحِينَ تَضَيَّفُ الشَّمْسُ لِلْغُرُوبِ حَتَّى تَغْرُبَ أَوْ كَمَا قَالَ.

واتە: لە عوقبەی کوڕی عامیرەوە هاتووە، کە وتویەتی: سێ کات هەیە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم قەدەغەی لێ دەکردین کە نوێژی تێدا بکەین، یان مردووی تێدا بنێژین: کاتێك کە خۆر دەردەچێت بەرەبەیان هەتا خۆر بەرزدەبێتەوە، یان کاتێك کە وشتر هەڵدەسێت - لەگەرمیدا - هەتا خۆر لە ناوەڕاستی ئاسمان لادەدات، یا کاتێك کە خۆر بەرەو ئاوا بوون دەچێت هەتا خۆر ئاوا دەبێت.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی کاتێ کە جەنازەی پیاوان و ئافرەتان ئامادەبوو، کامیان پێش دەخرێت؟

٥٦ - باب إِذَا حَضَرَ جَنَائِزَ رِجَالٍ وَنِسَاءٍ, مَنْ يُقَدِّمُ؟

٣١٩٣ - (صحيح) عمار مولى الحارث بن نوفل: أَنَّهُ شَهِدَ جَنَازَةَ أُمِّ كُلْثُومٍ وَابْنِهَا, فَجُعِلَ الْغُلاَمُ مِمَّا يَلِي الإِمَامَ فَأَنْكَرْتُ ذَلِكَ, وَفِي الْقَوْمِ ابْنُ عَبَّاسٍ وَأَبو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ وَأَبو قَتَادَةَ وَأَبو هُرَيْرَةَ, فَقَالُوا: هَذِهِ السُّنَّةُ.

واتە: لە عەمماری نۆکەری (حارث)ی کوڕی نەوفەلەوە هاتوە، کە ئامادەی جەنازەی (أُمِّ كُلْثُوم) و کوڕەکەی بوو، جەنازەی کوڕەکەیان لەبەردەم پێشنوێژدا داناو جەنازەی دایکەکەشی لە پاڵیا لەرووی قیبلەوە دانا، منیش ئەو شتەم ئینکاری کردو پەسەندم نەکرد، لەناو خەڵکەکەدا ئیبنو عەباس و ئەبو سەعیدی خودری و ئەبو قەتادەو ئەبو هورەیرە هەبوون، لەو بارەوە پرسیارم لێ کردن، وتیان: ئەوە سوننەتە.

باسی پێشنوێژ لە کوێی مردودا رادەوەستێ کاتێ کە نوێژی لەسەر دەکات؟

٥٧ - باب أَيْنَ يَقُومُ الإِمَامُ مِنَ الْمَيِّتِ إِذَا صَلَّى عَلَيْهِ.

٣١٩٤ - (صحيح إلا قوله: فحدثوني أنه أنما...) فإنه مجرد رأي مجهولين) عن نافع أبي غالب قال: كُنْتُ فِي سِكَّةِ الْمِرْبَدِ فَمَرَّتْ جَنَازَةٌ مَعَهَا نَاسٌ كَثِيرٌ, قَالُوا: جَنَازَةُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَيْرٍ, فَتَبِعْتُهَا, فَإِذَا أَنَا بِرَجُلٍ عَلَيْهِ كِسَاءٌ رَقِيقٌ عَلَى بُرَيْذِينَتِهِ, وَعَلَى رَأْسِهِ خِرْقَةٌ تَقِيهِ مِنَ الشَّمْسِ, فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا الدِّهْقَانُ؟ قَالُوا: هَذَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ. فَلَمَّا وُضِعَتِ الْجَنَازَةُ قَامَ أَنَسٌ فَصَلَّى عَلَيْهَا وَأَنَا خَلْفَهُ لاَ

www.iqra.ahlamontada.com

يَحُولُ بَيْنِى وَبَيْنَهُ شَىْءٌ فَقَامَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَكَبَّرَ أَرْبَعَ تَكْبِيرَاتٍ لَمْ يُطِلْ وَلَمْ يُسْرِعْ ثُمَّ ذَهَبَ يَقْعُدُ فَقَالُوا يَا أَبَا حَمْزَةَ الْمَرْأَةُ الأَنْصَارِيَّةُ فَقَرَّبُوهَا وَعَلَيْهَا نَعْشٌ أَخْضَرُ فَقَامَ عِنْدَ عَجِيزَتِهَا فَصَلَّى عَلَيْهَا نَحْوَ صَلاَتِهِ عَلَى الرَّجُلِ ثُمَّ جَلَسَ فَقَالَ الْعَلاَءُ بْنُ زِيَادٍ يَا أَبَا حَمْزَةَ هَكَذَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّى عَلَى الْجَنَازَةِ كَصَلاَتِكَ يُكَبِّرُ عَلَيْهَا أَرْبَعًا وَيَقُومُ عِنْدَ رَأْسِ الرَّجُلِ وَعَجِيزَةِ الْمَرْأَةِ قَالَ نَعَمْ. قَالَ يَا أَبَا حَمْزَةَ غَزَوْتَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: نَعَمْ غَزَوْتُ مَعَهُ حُنَيْنًا فَخَرَجَ الْمُشْرِكُونَ فَحَمَلُوا عَلَيْنَا حَتَّى رَأَيْنَا خَيْلَنَا وَرَاءَ ظُهُورِنَا وَفِى الْقَوْمِ رَجُلٌ يَحْمِلُ عَلَيْنَا فَيَدُقُّنَا وَيَحْطِمُنَا فَهَزَمَهُمُ اللَّهُ وَجَعَلَ يُجَاءُ بِهِمْ فَيُبَايِعُونَهُ عَلَى الإِسْلاَمِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِىِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ عَلَىَّ نَذْرًا إِنْ جَاءَ اللَّهُ بِالرَّجُلِ الَّذِى كَانَ مُنْذُ الْيَوْمِ يَحْطِمُنَا لأَضْرِبَنَّ عُنُقَهُ. فَسَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجِىءَ بِالرَّجُلِ فَلَمَّا رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ تُبْتُ إِلَى اللَّهِ. فَأَمْسَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ يُبَايِعُهُ لِيَفِىَ الآخَرُ بِنَذْرِهِ. قَالَ فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَتَصَدَّى لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَأْمُرَهُ بِقَتْلِهِ وَجَعَلَ يَهَابُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَقْتُلَهُ فَلَمَّا رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ لاَ يَصْنَعُ شَيْئًا بَايَعَهُ فَقَالَ الرَّجُلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ نَذْرِى. فَقَالَ (إِنِّى لَمْ أُمْسِكْ عَنْهُ مُنْذُ الْيَوْمِ إِلاَّ لِتُوفِىَ بِنَذْرِكَ). فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلاَ أَوْمَضْتَ إِلَىَّ فَقَالَ النَّبِىُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِنَّهُ لَيْسَ لِنَبِىٍّ أَنْ يُومِضَ). قَالَ أَبُو غَالِبٍ فَسَأَلْتُ عَنْ صَنِيعِ أَنَسٍ فِى قِيَامِهِ عَلَى الْمَرْأَةِ عِنْدَ عَجِيزَتِهَا فَحَدَّثُونِى أَنَّهُ إِنَّمَا كَانَ لأَنَّهُ لَمْ تَكُنِ النُّعُوشُ فَكَانَ الإِمَامُ يَقُومُ حِيَالَ عَجِيزَتِهَا يَسْتُرُهَا مِنَ الْقَوْمِ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ قَوْلُ النَّبِىِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ). نَسَخَ مِنْ هَذَا الْحَدِيثِ الْوَفَاءَ بِالنَّذْرِ فِى قَتْلِهِ بِقَوْلِهِ: إِنِّى قَدْ تُبْتُ.

واتە: لە نافیعی ئەبوو غالیبەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لە (سکة)ڕێگەی (المربد) بووم کە شوێنێکە لە بەصرە، جەنازەیە تێپەڕی خەڵکێکی زۆری لەگەڵ

www.iqra.ahlamontada.com

بوو، خەڵکەکە وتیان: ئەوە جەنازەی (عبد الله)ی کوڕی عومەیرە، منیش شوێن جەنازەکەی کەوتم، گەیشتم بە پیاوێ پۆشاکێکی تەنك و نەرمی لەبەردا بوو بە سواری ئەسپێکی غەیرە عەرەبیەوە، پارچە قوماشێکی بە سەرەوە بوو بۆ پاراستنی لە گەرمای خۆر، وتم: ئەم سەرۆکی ناوچەیە کێ یە؟ وتیان: ئەوە ئەنەسی کوڕی مالیکە، کاتێ کە جەنازەکەیان دانا، ئەنەسی کوڕی مالیك هەستا نوێژی لەسەر کرد منیش لەدوایەوە بووم هیچ شتێك نێوانی من و ئەودا نەبوو، هەستا لەلای سەری مردوەکەوە راوەستاو چوار (الله أكبر)ی کرد نە درێژەی دایە و نە پەلەشی کرد، لەپاشدا رۆشت دانیشت، وتیان: ئەی ئەبا حەمزە نازناوی ئەنەس بوو، ئەوە جەنازەی ئافرەتێکی ئەنصاری یە نوێژی لەسەر بکە، نزیکیان کردەوە لە ئەنەس، لە دارە مەیتێکی سەوزدا بوو، لەئاست ناوەڕاستیدا وەستا وەك چۆن نوێژی مردوی لەسەر پیاو دەکرد بەو شێوەیە نوێژی مردوی لەسەر کرد، چوار (الله أكبر)ی کرد، لەپاشدا رۆشت دانیشت. عەلائی کوڕی زیاد وتی: ئەی ئەبا حەمزە، ئایا پێغەمبەری خواش صلى الله عليه وسلم بەو شێوەیە نوێژی لەسەر جەنازە دەکرد کە تۆ کردت؟ ئەنەس وتی: بەڵێ، عەلائی کوڕی زیاد وتی: ئەی ئەبا حەمزە، ئایا لە خزمەت پێغەمبەری خوادا صلى الله عليه وسلم غەزات کردوە؟ ئەنەس وتی: بەڵێ، لە جەنگی حونەیندا بەشداریم کرد لە خزمەتیدا، هاوبەش بۆ خوا دانەرەکان بۆمان دەرچون لەسەرەتاوە شکاندینیان لەناویاندا پیاوێك هەبوو لێی دەداین و دەیشکاندین، لەپاشدا خوای گەورە تێکی شکاندن و سوپای موسوڵمانانی سەرخست بە سەریاندا، ئەو پیاوەیان هێنا بۆئەوەی بەڵێن و پەیمان بدات و موسوڵمان ببێت، یەکێ لە هاوەڵانی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم وتی: (نذر) بێ لەسەرم ئەگەر ئەو پیاوە خوای گەورە هێنایە بەردەستم بدەم لەگەردنی و بیکوژم لەبەرئەوەی ئازاری موسوڵمانانی داوەو ئەمڕۆ بووە هۆی تێك شکاندنمان لەسەرەتاوە، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بێدەنگ بوو، پیاوەکەیان هێنا بۆلای، کاتێ کە پێغەمبەری خوای صلى الله عليه وسلم بینی وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم! دەگەڕێمەوە بۆلای خوای پەروەردگار و تۆبە دەکەم، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دەستی نەدایە بەیعەتی لێ وەربگرێت بۆ ئەوەی هاوەڵەکەی (نذر)ەکەی جێبەجێ بکات. راوی وتی: پیاوەکە خۆی

www.iqra.ahlamontada.com

نیشانی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دا بۆئەوەی فەرمانی پێ بکات بە کوشتنی، کاتێ کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئەو پیاوەی بینی (نذر)ەکەی کرد هیچی نەکرد و (نذر)ەکەی جێبەجێی نەکرد، هەر چاوەڕێی ئەوە بوو پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم مۆڵەتی بدات یان ئاماژەی بۆ بکات بە کوشتنی، ئیتر پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم بەیعەتی لێ وەرگرت، پیاوەکە وتی: (نذر)ەکەی من فەوتا، فەرمووی: (من لەسەرەتاوە بۆیە بەیعەتم لێ وەرنەگرت بۆ ئەوەی تۆ (نذر)ەکەت جێبەجێی بکەیت)، هاوەڵەکە وتی: ئەی ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بۆ ئاماژەیەکت بۆ نەکردم یان چاوت لێ دانەگرتم بۆ ئەوەی بیکوژم، فەرمووی: (ئاماژە بۆ کردن و چاو داگرتن بۆ پێغەمبەر نیە).

٣١٩٥ - (صحيح) عن سمرة بن جندب قال: صَلَّيْتُ وَرَاءَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى امْرَأَةٍ مَاتَتْ فِي نِفَاسِهَا, فَقَامَ عَلَيْهَا لِلصَّلاَةِ وَسَطَهَا.

واتە: لە سەمورەی کوڕی جوندوبەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەدوای پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم نوێژم کرد لەسەر ئافرەتێ کە بەهۆی منداڵ بوونەوە مرد بوو، لەو نوێژەدا پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لە ئاست ناوەڕاستی دا وەستابوو.

باسی (الله أكبر)کردن لەسەر جەنازە.

٥٨ - باب التَّكْبِيرِ عَلَى الْجَنَازَةِ.

٣١٩٦ - (صحيح) عن الشعبي: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِقَبْرٍ رَطْبٍ, فَصَفُّوا عَلَيْهِ وَكَبَّرَ عَلَيْهِ أَرْبَعًا. فَقُلْتُ لِلشَّعْبِيِّ: مَنْ حَدَّثَكَ؟ قَالَ: الثِّقَةُ مَنْ شَهِدَهُ: عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە شەعبییەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دای بەلای گۆڕێکدا گڵی سەرگۆڕەکە هێشتا تەڕ بوو واتە مردوەکە تازە بەخاك سپێردرا بوو، ریزیان بەست و چوار (الله أکبر)ی لەسەر کرد واتە نوێژی مردوی لەسەر کرد، بە شەعبیم وت: کێ ئەمەی بۆ گێڕایتەوە؟ وتی: ئیبنو عەباس رەزای خوایان لێ بێ کە خۆی ئامادەی ئەو نوێژکردنە بووەو جێگەی متمانەیەو باوەڕپێکراوە.

٣١٩٧ - (صحيح) عن ابن أبي ليلى قال: كَانَ زَيْدٌ - يَعْنِى ابْنَ أَرْقَمَ - يُكَبِّرُ عَلَى جَنَائِزِنَا أَرْبَعًا, وَإِنَّهُ كَبَّرَ عَلَى جَنَازَةٍ خَمْسًا, فَسَأَلْتُهُ, فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكَبِّرُهَا. قَالَ أَبو دَاوُدَ: وَأَنَا لِحَدِيثِ ابْنِ الْمُثَنَّى أَتْقَنُ.

واتە: لە ئیبنو ئەبی لەیلاوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: زەید – واتە کوڕی ئەرقەم - چوار (الله أکبر)ی دەکرد لەسەر جەنازەکانمان، جارێ پێنج (الله أکبر)ی لەسەر جەنازەیە کرد، منیش لەوبارەوە لێم پرسی، لە وەڵامدا وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بەو شێوەیە دەیکردن. ئەبو داود دەڵێت: من فەرمودەکەی پێشوی (ابْنِ الْمُثَنَّى)م لەبەرە کە چوار (الله أکبر)ە.

باسی ئەوەی لەسەر جەنازە دەخوێنرێت.

٥٩ - باب مَا يُقْرَأُ عَلَى الْجَنَازَةِ.

٣١٩٨ - (صحيح) عن طلحة بن عبد الله بن عوف قال: صَلَّيْتُ مَعَ ابْنِ عَبَّاسٍ عَلَى جَنَازَةٍ, فَقَرَأَ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ, فَقَالَ: إِنَّهَا مِنَ السُّنَّةِ.

واتە: لە (طلحة)ی کوڕی (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی عەوفەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەگەڵ ئیبنو عەباس رەزای خوایان لێ بێ نوێژمان کرد لەسەر جەنازەیە، سورەتی فاتیحەی خوێندو وتی: بێگومان ئەمە لە سوننەتە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی پاڕانەوە بۆ مردو.

٦٠ - باب الدُّعَاءِ لِلْمَيِّتِ.

٣١٩٩ - (حسن) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (إِذَا صَلَّيْتُمْ عَلَى الْمَيِّتِ فَأَخْلِصُوا لَهُ الدُّعَاءَ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر نوێژتان لەسەر مردو کرد، بە ئیخلاصەوە بۆی بپاڕێنەوە).

٣٢٠٠ - (ضعيف الإسناد) علي بن شماخ قال: شَهِدْتُ مَرْوَانَ سَأَلَ أَبَا هُرَيْرَةَ كَيْفَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي عَلَى الْجَنَازَةِ؟ قَالَ: أَمَعَ الَّذِي قُلْتَ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ كَلَامٌ كَانَ بَيْنَهُمَا قَبْلَ ذَلِكَ. قَالَ أَبو هُرَيْرَةَ: (اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبُّهَا, وَأَنْتَ خَلَقْتَهَا, وَأَنْتَ هَدَيْتَهَا لِلإِسْلَامِ, وَأَنْتَ قَبَضْتَ رُوحَهَا, وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِسِرِّهَا وَعَلَانِيَتِهَا, جِئْنَاكَ شُفَعَاءَ فَاغْفِرْ لَهُ).

واتە: لە عەلی کوڕی شەمماخەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: بۆ خۆم ئامادەبووم مەروان لە ئەبو هورەیرەی پرسی وتی: دەربارەی نوێژکردن لەسەر جەنازە چۆنت بیستوە لە پێغەمبەری خواوە صلى الله عليه وسلم، وتی: لەگەڵ ئەوەی پێشتر وتت ئاماژە بوو بۆ ئەو قسەیەی کە پێشتر لە نێوانیاندا بوو، وتی: بەڵێ، ئەبو هورەیرە وتی: (خودایە تۆ پەروەردگاری ئەویت، تۆ دروستت کردوە، خۆت هیدایەتت داوە بۆ ئیسلام، هەر خۆشت رۆحت کێشاوە، تۆ زانای بە نهێنی و ئاشکراکانی، هاتوین تکای بۆ دەکەین لێی خۆشبە).

٣٢٠١ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى جَنَازَةٍ, فَقَالَ: (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا, وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا, وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا,

www.iqra.ahlamontada.com

وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا, اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الإِيمَانِ, وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الإِسْلاَمِ, اللَّهُمَّ لاَ تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ, وَلاَ تُضِلَّنَا بَعْدَهُ).

واتە: لە ئەبوو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەسەر جەنازەیە نوێژی کردو فەرمووی: (خودایە لە زیندو و مردو و گەورە و بچوك و نێر و مێ و ئامادەبوو ئامادە نەبوومان ببوورە، خوایە ئەوەمانت بە زیندوی هێشتۆتەوە ئەوە لەسەر باوەڕ بیهێڵیتەوە، ئەوەشمان دەمرێنی لەسەر ئیسلام بیمرێنە، خوایە لە پاداشتی ئەم مردووە بێ بەشمان مەکە، وە لەدوای ئەوەش گومڕامان مەکە).

٣٢٠٢ - (صحيح) عن واثلة بن الأسقع قال: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ, فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: (اللَّهُمَّ إِنَّ فُلاَنَ بْنَ فُلاَنٍ فِي ذِمَّتِكَ فَقِهِ فِتْنَةَ الْقَبْرِ). قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: (فِي ذِمَّتِكَ, وَحَبْلِ جِوَارِكَ, فَقِهِ مِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ النَّارِ, وَأَنْتَ أَهْلُ الْوَفَاءِ وَالْحَمْدِ, اللَّهُمَّ فَاغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ).

واتە: لە (واثلة)ی کوڕی ئەسقەعەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەسەر جەنازی پیاوێك لە موسوڵمانان نوێژی بۆ کردین، گوێم لێی بوو دەیفەرموو: (خودایە فلانی کوڕی فلان لە (ذمة)ئەستۆی تۆدایە، بیپارێزە لە بەڵاو نەهامەتیەکانی گۆڕ). (عَبْدُ الرَّحْمَنِ) وتی: (خودایە لە (ذمة)ئەستۆی تۆدایە، لە ئەمانی تۆدایە، بیپارێزە لە بەڵاو نەهامەتیەکانی گۆڕ، لە سزا و ئازاری ئاگر، تۆ ئەهلی وەفاو بە ئەمەکی خاوەنی بەڵێنی خۆتی و ستایش هەر بۆ تۆیە، خودایە لێی خۆشبە بەزەییت بێتەوە پێیدا، بێگومان تۆ لێبووردەی میهرەبانی).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی نوێژکردن لەسەر مردوی ناوگۆڕ.

٦١ - باب الصَّلاَةِ عَلَى الْقَبْرِ.

٣٢٠٣ - عن أبو هريرة: أَنَّ امْرَأَةً سَوْدَاءَ أَوْ رَجُلاً كَانَ يَقُمُّ الْمَسْجِدَ, فَفَقَدَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَ عَنْهُ: فَقِيلَ: مَاتَ, فَقَالَ: (أَلاَّ آذَنْتُمُونِي بِهِ). قَالَ: (دُلُّونِي عَلَى قَبْرِهِ). فَدَلُّوهُ فَصَلَّى عَلَيْهِ..

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئافرەتێکی یان پیاوێ مزگەوتی گسگ دەداو پاکی دەکردەوە، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ماوەیە نەیبینی هەواڵی پرسی، وترا: مردوە، وتی: (بۆچی ئاگادارتان نەکردم)، جا فەرمووی: (گۆڕەکەیم نیشان بدەن)، گۆڕەکەیان نیشان دا ئەویش نوێژی مردوی لەسەر کرد.

باسی نوێژکردن لەسەر موسوڵمانێ کە لە وڵاتی هاوبەش بۆ خوا دانەراندا بمرێت.

٦٢ - باب فِي الصَّلاَةِ عَلَى الْمُسْلِمِ يَمُوتُ فِي بِلاَدِ الشِّرْكِ.

٣٢٠٤ - (صحيح) عن أبو هريرة: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَعَى لِلنَّاسِ النَّجَاشِيَّ فِي الْيَوْمِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ, وَخَرَجَ بِهِمْ إِلَى الْمُصَلَّى, فَصَفَّ بِهِمْ وَكَبَّرَ أَرْبَعَ تَكْبِيرَاتٍ.

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم هەواڵی مردنی نەجاشی راگەیاند لەو ڕۆژەدا کە مردبوو، خەڵکەکەی هێنایە دەرەوە بۆ نوێژگەکەو ریزی کردن و چوار (الله أكبر)ی کرد.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٢٠٥ - (ضعيف الإسناد) عن أبو بردة، عن أبيه قال: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَنْطَلِقَ إِلَى أَرْضِ النَّجَاشِيِّ, فَذَكَرَ حَدِيثَهُ, قَالَ النَّجَاشِيُّ: أَشْهَدُ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, وَأَنَّهُ الَّذِى بَشَّرَ بِهِ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ, وَلَوْلاَ مَا أَنَا فِيهِ مِنَ الْمُلْكِ لأَتَيْتُهُ حَتَّى أَحْمِلَ نَعْلَيْهِ.

واتە: لە ئەبو بوورده‌وە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمانی پێکردین بڕۆین بۆ وڵاتی نەجاشی، جا راوی فەرمودەکەی گێڕایەوە، نەجاشی وتی: شایەتی دەدەم کە موحەممەد پێغەمبەری خوایە صلى الله عليه وسلم، ئەو پێغەمبەرەیە کە عیسای کوڕی مەریەم موژدەی هاتنی داوە، ئەگەر لەبەر ئەم موڵك و پاشایەتیەم نەبووایە ئەچوم بۆلای خزمەتم دەکردو نەعلەکانیم بۆ هەڵدەگرت.

باسی کۆکردنەوەی چەند مردویەك لەگۆڕێکدا و دانانی نیشانە بۆ ناسینەوەی گۆڕ.

٦٣ - باب فِى جَمْعِ الْمَوْتَى فِى قَبْرٍ, وَالْقَبْرُ يُعَلَّمُ.

٣٢٠٦ - (حسن) عن المطلب أنه قال: لَمَّا مَاتَ عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ أُخْرِجَ بِجَنَازَتِهِ فَدُفِنَ أَمَرَ النَّبِىُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلاً أَنْ يَأْتِيَهُ بِحَجَرٍ, فَلَمْ يَسْتَطِعْ حَمْلَهُ, فَقَامَ إِلَيْهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَسَرَ عَنْ ذِرَاعَيْهِ, - قَالَ كَثِيرٌ: قَالَ الْمُطَّلِبُ: قَالَ الَّذِى يُخْبِرُنِى ذَلِكَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, قَالَ:كَأَنِّى أَنْظُرُ إِلَى بَيَاضِ ذِرَاعَىْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ حَسَرَ عَنْهُمَا -, ثُمَّ حَمَلَهَا فَوَضَعَهَا عِنْدَ رَأْسِهِ وَقَالَ: (أَتَعَلَّمُ بِهَا قَبْرَ أَخِى وَأَدْفِنُ إِلَيْهِ مَنْ مَاتَ مِنْ أَهْلِى).

واتە: لە (مُطَّلِب)ەوە هاتوە، کە وتویەتی: کاتێ کە (عثمان) کوڕی (مظعون)

www.iqra.ahlamontada.com

وەفاتی کردو نێژرا، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمانی کرد بە پیاوێ بەردێکی گەورەی بۆ بێنێ، پیاوەکە نەیتوانی بەردەکە هەڵبگرێت و بۆی بهێنێت، بۆیە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم خۆی رۆیشت بۆ هێنانی بەردەکە هەردوو قۆڵی بۆ هەڵکرد، (کثیر) وتی: (مُطَّلِب) وتی: ئەو کەسەی کە لە پێغەمبەرەوە صلی الله علیه وسلم ئەمەی بۆ گێڕامەوە، وتی: وەکو ئێستا تەماشای سپێتی هەردوو باڵی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بکەم لەکاتێکدا کە قۆڵەکانی بۆ هەڵکردوە، لەپاشدا بەردەکەی هەڵگرت و لەلای سەری گۆڕەکەوە داینا، فەرمووی: (بەم بەردەدا گۆڕی براکەم دەناسمەوە و هەرکەسێك لە خزمانیشم وەفاتی کرد لەلایدا دەینێژم).

باسی لەکاتی هەڵکەندنی گۆڕدا ئەگەر ئێسك هەبوو، گۆڕهەڵکەن لەو شوێنە دوردەکەوێتەوە یان نا؟

٦٤ - باب فِي الْحَفَّارِ يَجِدُ الْعَظْمَ هَلْ يَتَنَكَّبُ ذَلِكَ الْمَكَانَ.

٣٢٠٧ - (صحيح) عن عائيشة: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (كَسْرُ عَظْمِ الْمَيِّتِ كَكَسْرِهِ حَيًّا).

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (شکاندنی ئێسکی مردو وەك ئەوە وایە بە زیندوێتی بیشکێنی). - کەواتە دەبێ گۆڕەکە لە جێگایەکی تردا هەڵکەنرێت - .

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە هەڵکەندنی گۆڕ لەسەر شێوەی (اللحد).

٦٥ - باب فِي اللَّحْدِ.

٣٢٠٨ - (صحيح) عن ابن عباس قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (اللَّحْدُ لَنَا وَالشَّقُّ لِغَيْرِنَا).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: ((اللحد) بۆ ئێمەیەو، (الشق)یش بۆ غەیری ئێمەیە). - (لحد) ئەو هەڵکەندنەیە لە تەنیشتی گۆڕەکەوە لای قیبلەوە دەکرێت، بە خشت یان بلۆك یا بە بەرد هەڵئەچنرێت، بەڵام(شق)چاڵێکە لەناوەڕاستی گۆڕەکەدا ئەملاو لای بە خشت یان بلۆك یا بە بەرد هەڵئەچنرێت و مردوەکەی تێ دەخرێت پاشان سەری بۆ دەکرێت بە بەرد یا بە شتی تر - .

باسی چەند کەس دەچنە ناو گۆڕەوە.

٦٦ - باب كَمْ يَدْخُلُ الْقَبْرَ.

٣٢٠٩ - (صحيح) عن عامر قال: غَسَّلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِيٌّ وَالْفَضْلُ وَأُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ, وَهُمْ أَدْخَلُوهُ قَبْرَهُ. قَالَ: وَحَدَّثَنِي مُرَجَّبٌ أَوِ ابْنُ أَبِي مُرَجَّبٍ: أَنَّهُمْ أَدْخَلُوا مَعَهُمْ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ, فَلَمَّا فَرَغَ عَلِيٌّ قَالَ: إِنَّمَا يَلِي الرَّجُلَ أَهْلُهُ.

واتە: لە عامیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: عەلی و (فضل) و ئوسامەی کوڕی زەید جەنازەی پێغەمبەری خوایان صلى الله عليه وسلم شۆرد، هەر ئەوانیش دابەزینە ناو گۆڕکەیەوەو دایانهێڵایە ناویەوە، عامیر وتی: مورەحەب یان ئیبنو

www.iqra.ahlamontada.com

ئەبو مورەححەب بۆی گێڕامەوە: (عبد الرحمن)ی کوڕی عەوفیشیان لەگەڵ بوو، کاتێ کە عەلی لێ بووەوە وتی: پیاو دەبێ کەسوکاری خۆی لەپێشترن کە سەرەوکاری بکەن.

٣٢١٠ - (صحيح) عن أبو مرحب: أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ نَزَلَ فِي قَبْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, قَالَ: كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِمْ أَرْبَعَةً.

واتە: لە ئەبو مورەححەبەوە دەگێڕنەوە، کە (عبد الرحمن)ی کوڕی عەوف دابەزیە ناو گۆڕەکەی پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم، راوی وتی: وەکو ئێستا تەماشایان بکەم چوار کەس بوون - کە بریتی بوون لە عەلی و (فضل) و ئوسامەی کوڕی زەید و (عبد الرحمن)ی کوڕی عەوف - .

باسی مردو چۆن دەخرێتە ناو گۆڕەوە.

٦٧ - باب كيف يدخل الميت قبره.

٣٢١١ - (صحيح) عن أبو اسحاق قال: أَوْصَى الْحَارِثُ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ فَصَلَّى عَلَيْهِ, ثُمَّ أَدْخَلَهُ الْقَبْرَ مِنْ قِبَلِ رِجْلَيِ الْقَبْرِ, وَقَالَ: هَذَا مِنَ السُّنَّةِ.

واتە: لە ئەبو ئیسحاقەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: (حارث) وەسیەتی کرد کە (عبد الله)ی کوڕی یەزید نوێژی لەسەر بکات، ئەویش نوێژی لەسەر کرد، لەپاشدا لەلای پێینی (جێی دووپێی) گۆڕەکەوە دایهێڵایە ناو گۆڕەکەوە، (عبد الله)ی کوڕی یەزید وتی: ئەمە سوننەتە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی دانیشتن لەلای گۆڕ.

٦٨ - باب جلوس عند القبر.

٣٢١٢ - (صحيح) عن البراء بن عازب قال: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَنَازَةِ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ فَانْتَهَيْنَا إِلَى الْقَبْرِ وَلَمْ يُلْحَدْ بَعْدُ, فَجَلَسَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ, وَجَلَسْنَا مَعَهُ.

واتە: لە بەرائی کوڕی عازیبەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لە خزمەت پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم لەگەڵ جەنازەی پاوێکی ئەنصاریدا دەرچوین بۆ گۆڕستان بۆ ناشتنی، کاتێ کە گەیشتین گۆڕەکە بەتەواوەتی هەڵنەکەنرا بوو، جا پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دانیشت بەرەو رووی قیبلەو، ئێمەش لە خزمەتیدا دانیشتین.

باسی دەربارەی پاڕانەوە بۆ مردو لەکاتی خستنە ناو گۆڕەکەی.

٦٩ - باب فِي الدُّعَاءِ لِلْمَيِّتِ إِذَا وُضِعَ فِي قَبْرِهِ.

٣٢١٣ - (صحيح) عن ابن عمر: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا وَضَعَ الْمَيِّتَ فِي الْقَبْرِ, قَالَ: (بِسْمِ اللَّهِ وَعَلَى سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم کاتێ مردوی دەخستە ناو گۆڕەوە، دەیفەرموو: (بەناوی خواوەو لەسەر سوننەت و ڕێبازی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی پیاوێ بەرێت و خزمی نزیکی هاوبەش بۆ خوا دانەری هەبێت.

٧٠ - باب الرَّجُلِ يَمُوتُ لَهُ قَرَابَةٌ مُشْرِكٌ.

٣٢١٤ - (صحيح) عن علي رضي الله عنه قال: قلت للنبي صلى الله عليه وآله وسلم: إِنَّ عَمَّكَ الشَّيْخَ الضَّالَّ قَدْ مَاتَ, قَالَ: (اذْهَبْ فَوَارِ أَبَاكَ, ثُمَّ لاَ تُحْدِثَنَّ شَيْئًا حَتَّى تَأْتِيَنِي). فَذَهَبْتُ فَوَارَيْتُهُ وَجِئْتُهُ, فَأَمَرَنِي فَاغْتَسَلْتُ وَدَعَا لِي.

واتە: واتە: لە پێشەوا عەلی کوڕی (أَبِي طَالِب)ەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: بە پێغەمبەرم صلى الله عليه وسلم وت: مامە گومراکەت مرد، فەرمووی: (بڕۆ باوکت بکە بەژێر گڵەوە، لەپاشدا هیچ قسەم لەگەڵ مەکە هەتا دێیتەوە بۆ لام). منیش ڕۆشتم کردم بە ژێر گڵەوەو هاتمەوە بۆ خزمەتی، فەرمانی پێ کردم خۆم شۆری و بۆم پاڕایەوە.

باسی سەبارەت بە قوڵکردنی گۆڕ.

٧١ - باب فِي تَعْمِيقِ الْقَبْرِ.

٣٢١٥ - (صحيح) عن هشام بن عامر قال: جَاءَتِ الأَنْصَارُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ, فَقَالُوا: أَصَابَنَا قَرْحٌ وَجَهْدٌ فَكَيْفَ تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: (احْفِرُوا وَأَوْسِعُوا وَاجْعَلُوا الرَّجُلَيْنِ وَالثَّلاَثَةَ فِي الْقَبْرِ). قِيلَ: فَأَيُّهُمْ يُقَدَّمُ؟ قَالَ: (أَكْثَرُهُمْ قُرْآنًا). قَالَ أُصِيبَ أَبِي يَوْمَئِذٍ عَامِرٌ بَيْنَ اثْنَيْنِ, أَوْ قَالَ وَاحِدٌ.

واتە: لە هیشامی کوڕی عامیرەوە هاتووە، کە وتویەتی: یاریدەدەران لە ڕۆژی جەنگی ئوحوددا هاتن سکاڵایان هێنایە لای پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەو هەموو کوژراو و زامدارانە، وتیان: فەرمانت بە چی یە؟جا ئەویش

www.iqra.ahlamontada.com

فەرمووی: (چاڵ بکەنن و فراوانی بکەن و دوو دوو سێ سێ بیانێژن لە گۆڕێکدا، وترا: کامەیان پێش بخەین؟ فەرمووی: ئەوەیان کە زیاتر قورئانی لەبەرە. وتی: ئەوکاتە باوکم لەگەڵ دوو کەس یان یەك کەس خرانە ناو گۆڕێکەوە.

٣٢١٦ - (صحيح) عن حميد بن هلال بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ, زَادَ فِيهِ: (وَأَعْمِقُوا).

واتە: لە حومەیدی کوڕی هیلالەوە فەرمودەی پێشو بە هەمان سەنەد و مانا هاتوە، بەڵام ئەمەی بۆ زیاد کرد: (قوڵی بکەن).

٣٢١٧ - (صحيح) عن سعد بن هشام بن عامر, بِهَذَا الْحَدِيثِ.

واتە: لە سەعدی کوڕی هیشامی کوڕی عامیرەوە فەرمودەی پێشو هاتوە.

باسی سەبارەت بە ڕێککردنی گۆڕ.

٧٢ - باب فِي تَسْوِيَةِ الْقَبْرِ.

٣٢١٨ - (صحيح) عن أبو هياج الأسدي قال: بَعَثَنِي عَلِيٌّ, قَالَ لِي: أَبْعَثُكَ عَلَى مَا بَعَثَنِي عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, أَنْ لاَ أَدَعَ قَبْرًا مُشْرِفًا إِلاَّ سَوَّيْتُهُ, وَلاَ تِمْثَالاً إِلاَّ طَمَسْتُهُ.

واتە: لە ئەبو هەییاجی ئەسەدیەوە هاتوە، کە وتویەتی: پێشەوا عەلی ڕەزای خوای لێ بێ ناردمی، پێی وتم: ئایا ڕەوانەت نەکەم بۆ ئەوەی کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم منی بۆ ڕەوانە کرد؟ کە واز مەهێنە لە هیچ گۆڕێکی بەرز هەتا ڕێکی ئەکەیت و، واز مەهێنە لە هیچ پەیکەرێك هەتا لەناوی دەبەیت.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٢١٩ - (صحيح) عن ابو علي الهمداني قال: كُنَّا مَعَ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ بِرُودِسَ مِنْ أَرْضِ الرُّومِ, فَتُوُفِّيَ صَاحِبٌ لَنَا, فَأَمَرَ فَضَالَةُ بِقَبْرِهِ فَسُوِّيَ, ثُمَّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُ بِتَسْوِيَتِهَا.

واتە: لە ئەبو عەلی هەمەدامییەوە هاتوە، كە وتویەتی: ئێمە لە رودیس كە دورگەیەكە لە وڵاتی رۆم لەگەڵ (فضالة)ی كوڕی عوبەید بووین، هاوڕێیەكمان مرد، (فضالة) فەرمانی كرد گۆڕەكەی ڕێك بكەین لەگەڵ زەوی، لەپاشدا وتی: گوێم لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بوو فەرمانی كرد بە ڕێككرنی گۆڕ.

٣٢٢٠ - (ضعيف) عن القاسم قال: دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ, فَقُلْتُ: يَا أُمَّهْ اكْشِفِي لِي عَنْ قَبْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصَاحِبَيْهِ رضى الله عنهما, فَكَشَفَتْ لِي عَنْ ثَلاَثَةِ قُبوورٍ لاَ مُشْرِفَةٍ وَلاَ لاَطِئَةٍ, مَبْطُوحَةٍ بِبَطْحَاءِ الْعَرْصَةِ الْحَمْرَاءِ, قَالَ أَبوو عَلِيٍّ: يُقَالُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُقَدَّمٌ, وَأَبوو بَكْرٍ عِنْدَ رَأْسِهِ, وَعُمَرُ عِنْدَ رِجْلَىْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

واتە: لە قاسیمەوە دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: چوم بۆلای خاتو عائیشەی دایكی باوەڕداران پێم وت: ئەی دایە گۆڕی پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم و هەردوو هاوەڵەكەیم نیشان بدە، ئەویش سێ گۆڕی نیشان دام، نە بەرز بوون نە ڕێكی زەوی بوون بەڵكو كەمێك لە زەوی بەرزتر بوون، گڵی سوریان بەسەرەوە بوو. ئەبوو عەلی وتی: دەوترێت: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەلای پێشەوە بوو، ئەبوو بەكر لەلای سەریەوە بوو، عومەریش لەلای پێكانی پێغەمبەری خواوە صلى الله عليه وسلم بوو.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی داوای لێ خۆشبوون کردن بۆ مردو لەدوای لێبوونەوە لەشاردنەوەی.

٧٣ - باب الاِسْتِغْفَارِ عِنْدَ الْقَبْرِ لِلْمَيِّتِ فِي وَقْتِ الاِنْصِرَافِ.

٣٢٢١ - (صحيح) عن عثمان بن عفان قال: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا فَرَغَ مِنْ دَفْنِ الْمَيِّتِ وَقَفَ عَلَيْهِ, فَقَالَ: (اسْتَغْفِرُوا لأَخِيكُمْ وَسَلُوا لَهُ التَّثْبِيتَ, فَإِنَّهُ الآنَ يُسْأَلُ).

واتە: لە (عُثْمَان)ی کوڕی عەفانەوە رەزای خوای لێ بێ هاتووە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم کاتێ لە شاردنەوەی مردوو لێ دەبووەوە لەسەری دەوەستاو دەیفەرموو: (داوای لێ خۆشبوون بۆ براکەتان بکەن و داوای دامەزراوی بۆ بکەن، چونکە هەر ئێستا پرسیاری لێ دەکرێت).

باسی کەراهەتی سەربڕین لەسەر گۆڕ.

٧٤ - باب كَرَاهِيَةِ الذَّبْحِ عِنْدَ الْقَبْرِ.

٣٢٢٢ - (صحيح) عن أنس قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لاَ عَقْرَ فِي الإِسْلاَمِ). قَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ: كَانُوا يَعْقِرُونَ عِنْدَ الْقَبْرِ بَقَرَةً أَوْ شَاةً.

واتە: لە ئەنەسەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەو جۆرە سەربڕینەی کە پێی دەوترێت (عقر) لەئیسلامدا نەماوە). (عَبْدُ الرَّزَّاق) وتی: لەسەردەمی نەفامی دا لەلای گۆڕدا مانگایە یان شەکێکیان سەردەبڕی.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی نوێژکردن لەسەر گۆڕی مردو لەپاش ماوەیە.

٧٥ - باب الْمَيِّتِ يُصَلَّى عَلَى قَبْرِهِ بَعْدَ حِينٍ.

٣٢٢٣ - (صحيح) عن عقبة بن عامر: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ يَوْمًا فَصَلَّى عَلَى أَهْلِ أُحُدٍ صَلاَتَهُ عَلَى الْمَيِّتِ, ثُمَّ انْصَرَفَ.

واتە: لە ئەنەسەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ڕۆژێ ڕۆشتە دەرەوە نوێژی مردوی لەسەر شەهیدەکانی جەنگی ئوحود کرد، لەپاشدا گەڕایەوە.

٣٢٢٤ - (صحيح) عن يزيد بن أبي حبيب بِهَذَا الْحَدِيثِ, قَالَ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى عَلَى قَتْلَى أُحُدٍ بَعْدَ ثَمَانِ سِنِينَ كَالْمُوَدِّعِ لِلأَحْيَاءِ وَالأَمْوَاتِ.

واتە: لە یەبوو حەبیبەوە، فەرمودەی پێشو هاتوە، وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەدوای هەشت ساڵ نوێژی مردوی لەسەر شەهیدەکانی جەنگی ئوحود کرد، وەکو ماڵاوایی لە مردوان و زیندوان.

باسی دەربارەی دروستکردنی بینا لەسەر گۆڕ.

٧٦ - باب فِي الْبِنَاءِ عَلَى الْقَبْرِ.

٣٢٢٥ - (صحيح) عن جابر قال: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يُقْعَدَ عَلَى الْقَبْرِ, وَأَنْ يُقَصَّصَ, وَيُبْنَى عَلَيْهِ.

واتە: لە جابرەوە ڕەزای خوای لێ بێ هاتووە، کە وتویەتی: بیستوومە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دانیشتنی لەسەر گۆڕ قەدەغەکردوە، هەروەها گەچکاری کردنی و خانو لەسەر دروستکرنیشی.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٢٢٦ - (صحيح) عن جابر، بِهَذَا الْحَدِيثِ, قَالَ أَبو دَاوُدَ: قَالَ عُثْمَانُ: أَوْ يُزَادَ عَلَيْهِ, وَزَادَ سُلَيْمَانُ بْنُ مُوسَى: أَوْ أَنْ يُكْتَبَ عَلَيْهِ, وَلَمْ يَذْكُرْ مُسَدَّدٌ فِي حَدِيثِهِ, أَوْ يُزَادَ عَلَيْهِ. قَالَ أَبوو دَاوُدَ خَفِيَ عَلَيَّ مِنْ حَدِيثِ مُسَدَّدٍ حَرْفُ وَأَنْ.

واتە: لە جابرەوە رەزای خوای لێ بێ فەرمودەی پێشو هاتوە. ئەبو داود دەڵێت: (عُثْمَانُ) وتی: یان جگە لەگڵ هیچ شتێکی تری بەسەرەوە نەبێت بەرزی بکاتەوە. سولەیمانی کوڕی موسا ئەمەی بۆ زیاد کرد، (یان لەسەری بنوسرێت) واتە نوسینی لەسەر گۆڕ قەدەغەکردوە، موسەددەد لە فەرمودەکەیدا باسی نەکرد، یان یان جگە لەگڵ هیچ شتێکی تری بەسەرەوە نەبێت بەرزی بکاتەوە. ئەبوو داود دەڵێت: لە فەرمودەکەی موسەددەد دا (وَأَنْ)ی پێش (یبنی علیه)م لەبەر نەکردوە.

٣٢٢٧ - (صحيح) عن أبو هريرة: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (قَاتَلَ اللَّهُ الْيَهُودَ اتَّخَذُوا قُبوورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە هاتوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (خوای گەورە جولەکەکان بکوژێت کە گۆڕەکانی پەیامبەرانیان دەکرد بە مزگەوت).

باسی خراپی دانیشتن لەسەر گۆڕ.

٧٧ - باب فِي كَرَاهِيَةِ الْقُعُودِ عَلَى الْقَبْرِ.

٣٢٢٨ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لأَنْ يَجْلِسَ أَحَدُكُمْ عَلَى جَمْرَةٍ فَتَحْرِقَ ثِيَابَهُ حَتَّى تَخْلُصَ إِلَى جِلْدِهِ, خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَجْلِسَ عَلَى قَبْرٍ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە هاتوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر یەکێ لەئێوە لەسەر پشکۆیەك دابنیشێت جل و بەرگەکەی بسوتێنێ و بگاتە پێستی، چاکترە بۆی لەوەی لەسەر گۆڕێك دابنیشێ).

٣٢٢٩ - (صحيح) عن أبو مرثد الغنوي هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لاَ تَجْلِسُوا عَلَى الْقُبوورِ وَلاَ تُصَلُّوا إِلَيْهَا).

واتە: لە ئەبو (مرثد)ی غەنەوییەوە هاتوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (بەرەو گۆڕ نوێژ نەکەن و لەسەریشی دانەنیشن).

باسی ڕێکردن بە نەعلەوە بەناو گۆڕەکاندا.

٧٨ - باب الْمَشْيِ فِى النَّعْلِ بَيْنَ الْقُبورِ.

٣٢٣٠ - (حسن) عن بشير مولى رسول الله صلى الله عليه وسلم - وَكَانَ اسْمُهُ فِى الْجَاهِلِيَّةِ زَحْمُ بْنُ مَعْبَدٍ, فَهَاجَرَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ: (مَا اسْمُكَ؟). قَالَ: زَحْمٌ. قَالَ: (بَلْ أَنْتَ بَشِيرٌ) - قَالَ: بَيْنَمَا أَنَا أُمَاشِى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِقُبورِ الْمُشْرِكِينَ, فَقَالَ: (لَقَدْ سَبَقَ هَؤُلاَءِ خَيْرًا كَثِيرًا). ثَلاَثًا, ثُمَّ مَرَّ بِقُبورِ الْمُسْلِمِينَ, فَقَالَ: (لَقَدْ أَدْرَكَ هَؤُلاَءِ خَيْرًا كَثِيرًا). وَحَانَتْ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَظْرَةٌ, فَإِذَا رَجُلٌ يَمْشِى فِى الْقُبوورِ عَلَيْهِ نَعْلاَنِ فَقَالَ: (يَا صَاحِبَ السِّبْتِيَّتَيْنِ, وَيْحَكَ! أَلْقِ سِبْتِيَّتَيْكَ). فَنَظَرَ الرَّجُلُ, فَلَمَّا عَرَفَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَلَعَهُمَا فَرَمَى بِهِمَا.

واتە: لە بەشیری خزمەتکاری پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم کە لەسەردەمی نەفامیدا ناوی زەحمی کوڕی مەعبەد بوو کۆچی کرد بۆلای پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، فەرمووی: (ناوت چی یە؟)، وتی: زەحم،

www.iqra.ahlamontada.com

فەرمووی: (ئا بەڵکو تۆ بەشیری واتە تۆ ناوت بەشیرە). بەشیر وتی: جارێ ئەخزمەت پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم ڕێم دەکرد دای بەلای گۆری بێ باوەڕو هاوبەش پەیداکەراندا، سێ جار فەرمووی: (ئا ئەمانە خێر و چاکەیەکی زۆریان لەدەست چو)، لەپاشدا دای بەلای گۆڕی موسوڵمانانداا، فەرمووی: (ئا ئەمانە خێر و چاکەیەکی زۆریان دەستکەوتوە)، لەوکاتەدا کە ڕێی دەکرد چاوی کەوت بە پیاوێ بەناو گۆڕەکاندا بە نەعلەکانیەوە ڕێی دەکرد، فەرمووی: (ئەی ئەو کەسەی کە نەعلی (سبتیت) لەپێدایە نەعلەکانت دابنێ)، کابرا کە سەیری کرد پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ناسیەوە، یەکسەر نەعلەکانی داکەندو فڕێی دان.

٣٢٣١ - (صحيح) عن أنس, عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا وُضِعَ فِي قَبْرِهِ وَتَوَلَّى عَنْهُ أَصْحَابُهُ إِنَّهُ لَيَسْمَعُ قَرْعَ نِعَالِهِمْ).

واتە: لە ئەنەسەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (کاتێ بەندە دایدەنێن لەناو گۆڕدا، هاوڕێکانی بەرەودوا دەگەڕێنەوە گوێی لە چرپەو دەنگی نەعلەکانیانە).

باسی دەربارەی گواستنەوەی مردو لەشوێنی خۆی لەبەر روداوێ.

٧٩ - باب فِي تَحْوِيلِ الْمَيِّتِ مِنْ مَوْضِعِهِ لِلأَمْرِ يَحْدُثُ.

٣٢٣٤ - (صحيح الإسناد) عن جابر قال: دُفِنَ مَعَ أَبِي رَجُلٌ, فَكَانَ فِي نَفْسِي مِنْ ذَلِكَ حَاجَةٌ, فَأَخْرَجْتُهُ بَعْدَ سِتَّةِ أَشْهُرٍ, فَمَا أَنْكَرْتُ مِنْهُ شَيْئًا إِلاَّ شُعَيْرَاتٍ كُنَّ فِي لِحْيَتِهِ مِمَّا يَلِي الأَرْضَ.

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پیاوێکیان لەگەڵ باوکم ناشت، لە دەرونمدا شتێ دروست بوو بۆ دەرهێنانی باوکم لە گۆڕەکەی، جا لەدوای شەش

www.iqra.ahlamontada.com

مانگ دەرمهێنا هیچ نەگۆڕا بوو وەك خۆی بوو تەنها چەن تاڵە مویەکی ریشی نەبێ گۆڕا بوون بەهۆی نوسانیان بە زەویەوە.

باسی دەربارەی باسکردنی مردو بە چاکە.

٨٠ - باب فِي الثَّنَاءِ عَلَى الْمَيِّتِ.

٣٢٣٣ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: مَرُّوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِجَنَازَةٍ فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا خَيْرًا, فَقَالَ: (وَجَبَتْ). ثُمَّ مَرُّوا بِأُخْرَى فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا شَرًّا, فَقَالَ: (وَجَبَتْ). ثُمَّ قَالَ: (إِنَّ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ شُهَدَاءُ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: جەنازەیەکیان بەلای پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم برد خەڵکەکە بە باشی باسیان کرد، فەرمووی: (پێویست بوو). - واتە مادەم بە باشی باسیان کرد بەهەشتی بۆ پێویست بوو - لەپاشدا جەنازەیەکی تریان بەلای پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم برد خەڵکەکە بە خراپی باسیان کرد، فەرمووی: (پێویست بوو). - واتە مادەم بە خراپە باسیان کرد ئاگری دۆزەخی بۆ پێویست بوو - لەپاشدا فەرمووی: (هەندێکتان شایەتن بەسەر هەندێکی ترتانەوە).

باسی سەبارەت بە سەردانی گۆڕستان.

٨١ - باب فِي زِيَارَةِ الْقُبُورِ.

٣٢٣٤ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: أَتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْرَ أُمِّهِ فَبَكَى, وَأَبْكَى مَنْ حَوْلَهُ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, (اسْتَأْذَنْتُ رَبِّي تَعَالَى عَلَى أَنْ أَسْتَغْفِرَ لَهَا, فَلَمْ يُؤْذَنْ لِي, فَاسْتَأْذَنْتُ أَنْ أَزُورَ قَبْرَهَا, فَأُذِنَ لِي, فَزُورُوا الْقُبورَ فَإِنَّهَا تُذَكِّرُ بِالْمَوْتِ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم چوە سەر گۆڕی دایکی و دەستی کرد بە گریان، ئەوانەی کە لەدەوری بوون گریان، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (داوام کرد لە خوای گەورەو پەروەردگارم کە مۆڵەتم بدات داوای لێخۆشبوونی بۆ بکەم بەڵام مۆڵەتی نەدام، هەروەها داوام لێ کرد کە مۆڵەتم بدات سەردانی گۆڕەکەی بکەم مۆڵەتی پێدام، سەردانی گۆڕستان بکەن لەبەرئەوەی مردنتان یاد دەخاتەوە).

٣٢٣٥ - (صحيح) عن ابن بريدة, عن أبيه قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: (نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبورِ, فَزُورُوهَا, فَإِنَّ فِي زِيَارَتِهَا تَذْكِرَةً).

واتە: لە ئیبنو بورەیدەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (سەردانی گۆڕستانم لێ قەدەغەکردبوون، سەردانی گۆڕستان بکەن، بەڕاستی سەردانی گۆڕستان بیرخەرەوەیە واتە مردن و قیامەتتان بیردەخاتەوە).

باسی سەبارەت بە سەردانی ئافرەتان بۆ گۆڕستان.

٨٢ - باب فِي زِيَارَةِ النِّسَاءِ الْقُبورَ.

٣٢٣٦ - (ضعيف) عن ابن عباس, لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَائِرَاتِ الْقُبورِ, وَالْمُتَّخِذِينَ عَلَيْهَا الْمَسَاجِدَ وَالسُّرُجَ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە هاتووە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەفرەتی کردوە لەو ئافرەتانەی کە زۆر سەردانی گۆڕستان دەکەن، لەو کەسانەش کە مزگەوتی لەسەر دروست دەکەن، لەوانەش کە چرای لەسەر دادەگرسێنن.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی لەکاتی سەردانی گۆڕستان یان دان بەلایدا چی دەوترێت.

٨٣ - باب مَا يَقُولُ إِذَا زَارَ الْقُبُورَ أَوْ مَرَّ بِهَا.

٣٢٣٧ - (صحيح) عن أبو هريرة: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ إِلَى الْمَقْبَرَةِ فَقَالَ (السَّلاَمُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ, وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لاَحِقُونَ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دەرچو بۆ گۆڕستان، فەرمووی: (سەلامتان لێ بێ ئەی خەڵکی بڕواداری ئەم مەنزڵگایە، (إِنْ شَاءَ اللَّهُ) ئێمەش بە ئێوە دەگەین).

باسی ئەگەر کەسێ لە ئیحرامدا مرد چی لێ بکرێت؟

٨٤ - باب الْمُحْرِمِ يَمُوتُ كَيْفَ يُصْنَعُ بِهِ.

٣٢٣٨ - (صحيح) عن ابن عباس قال: أُتِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرَجُلٍ وَقَصَتْهُ رَاحِلَتُهُ, فَمَاتَ وَهُوَ مُحْرِمٌ, فَقَالَ: (كَفِّنُوهُ فِي ثَوْبَيْهِ, وَاغْسِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ, وَلاَ تُخَمِّرُوا رَأْسَهُ, فَإِنَّ اللَّهَ يَبْعَثُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُلَبِّي). قَالَ أَبوو دَاوُدَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ يَقُولُ فِي هَذَا الْحَدِيثِ خَمْسُ سُنَنٍ: (كَفِّنُوهُ فِي ثَوْبَيْهِ). أَيْ يُكَفَّنُ الْمَيِّتُ فِي ثَوْبَيْنِ, (وَاغْسِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ). أَيْ إِنَّ فِي الْغَسَلاَتِ كُلِّهَا سِدْرًا, (وَلاَ تُخَمِّرُوا رَأْسَهُ). وَلاَ تُقَرِّبووهُ طِيبًا, وَكَانَ الْكَفَنُ مِنْ جَمِيعِ الْمَالِ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پیاوێ لە ئیحرامدا بوو لەسەر وشترەکەی کەوتەخوارەوە ملی شکاو مرد، هێنایان بۆ

www.iqra.ahlamontada.com

خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، فەرمووی: (ئەو دوو پۆشاکەی خۆی بۆ بکەن بە کفن واتە ئیحرامەکەی، بە ئاو و مۆرد بیشۆن، سەری دامەپۆشن، لەبەرئەوەی خوای گەورە لەڕۆژی قیامەتدا کاتێ کە زیندوی دەکاتەوە (لبیك، لبیك) دەڵێتەوە). ئەبوو داود دەڵێت: گوێم لە ئەحمەدی کوڕی حەنبەل بوو دەیوت: لەم فەرمودەدا پێنج سوننەت هەیە: (ئەو دوو پۆشاکەی بۆ بکەن بە کفن واتە ئیحرامەکەی)، واتە مردو بە دوو پۆشاك کفن دەکرێت، (بە ئاو و مۆرد بیشۆن)، (سەری دامەپۆشن)، بۆنی خۆشی نزیك مەکەنەوە، کفن لە ئەسڵی ماڵ دەکرێت بۆ مردوکە لەدوای ئەوە میراتگرەکانی میراتی لێ دەگرن.

٣٢٣٩ - (صحيح) عن ابن عباس نحوه قال: (وَكَفِّنُوهُ فِي ثَوْبَيْنِ). قَالَ أَبوو دَاوُدَ: قَالَ سُلَيْمَانُ: قَالَ أَيُّوبُ: (ثَوْبَيْهِ). وَقَالَ عَمْرٌو: (ثَوْبَيْنِ). وَقَالَ ابْنُ عُبَيْدٍ: قَالَ أَيُّوبُ: (فِي ثَوْبَيْنِ). وَقَالَ عَمْرٌو: (فِي ثَوْبَيْهِ). زَادَ سُلَيْمَانُ وَحْدَهُ: (وَلاَ تُحَنِّطُوهُ).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: (ئەو دوو پۆشاکەی بۆ بکەن بە کفن)، ئەیوب وتی: (ثَوْبَيْهِ). عەمر وتی: (ثَوْبَيْنِ). ئیبنو عوبەید وتی: ئەیوب وتی: (فِي ثَوْبَيْنِ). عەمر وتی: (فِي ثَوْبَيْهِ). سولەیمان ئەمەی بۆ زیاد کرد: (وَلاَ تُحَنِّطُوهُ) واتە: بۆنی خۆشی لێ مەدەن.

٣٢٤٠ - (صحيح) عن ابن عباس نحوه, بِمَعْنَى سُلَيْمَانَ: (فِي ثَوْبَيْنِ).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ فەرمودەی پێشو هاتوە بە هەمان مانای فەرمودەکەی سولەیمان: (فِي ثَوْبَيْنِ) واتە لەدوو پۆشاکدا.

٣٢٤١ - (صحيح) عن ابن عباس قال: وَقَصَتْ بِرَجُلٍ مُحْرِمٍ نَاقَتُهُ فَقَتَلَتْهُ فَأُتِيَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ: (اغْسِلُوهُ, وَكَفِّنُوهُ, وَلاَ تُغَطُّوا رَأْسَهُ, وَلاَ تُقَرِّبووهُ طِيبًا, فَإِنَّهُ يُبْعَثُ يُهِلُّ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پیاوێ لە ئیحرامدا بوو لەسەر وشترەکەی کەوتەخوارەوە ملی شکاو مرد، هێنایان بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (بیشۆن و، کفنی بکەن و، سەری دامەپۆشن و، بۆنی خۆشی نزیك مەکەنەوە، لەبەرئەوەی کاتێ کە زیندو کرایەوە: (لبیك، لبیك) دەڵێتەوە).

www.iqra.ahlamontada.com

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

سەرەتای پەرتوکی سوێندخواردنەکان و (نذر)کردنەکان.

١٦ - أول كتاب الأيمان والنذور.

باسی سەبارەت بە سزای توندی سوێندخواردنی درۆ.

١ - باب التَّغْلِيظِ فِي اليمين الْفَاجِرَةِ.

٣٢٤٢ - (صحيح) عن عمران بن حصين قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: (مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ مَصْبوورَةٍ كَاذِبًا, فَلْيَتَبوأْ بوَجْهِهِ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ).

واتە: لە عیمرانی کوڕی حوصەینەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەو کەسەی سوێندی مەحکەمە بەدرۆ بخوات با جێگەی خۆی بگرێت لەناو ئاگری دۆزەخدا لەسەر رووی دەخرێتە ناویەوە).

باسی ئەوکەسەی سوێندی درۆ بخوات بۆ ئەوەی ماڵی کەسێکی تر ببچڕێت بۆ خۆی.

٢ - باب فِيمَنْ حَلَفَ يَمِينًا لِيَقْتَطِعَ بِهَا مَالاً لأَحَدٍ.

٣٢٤٣ - (صحيح) عن عبد الله قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ هُوَ فِيهَا فَاجِرٌ لِيَقْتَطِعَ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ). فَقَالَ الأَشْعَثُ: فِيَّ وَاللَّهِ كَانَ ذَلِكَ, كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ رَجُلٍ مِنَ الْيَهُودِ

www.iqra.ahlamontada.com

أَرْضٌ, فَجَحَدَنِي, فَقَدَّمْتُهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ لِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (أَلَكَ بَيِّنَةٌ؟). قُلْتُ: لاَ. قَالَ لِلْيَهُودِيِّ: (احْلِفْ). قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, إِذًا يَحْلِفُ وَيَذْهَبُ بِمَالِي, فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلاً) إِلَى آخِرِ الآيَةِ.

واتە: لە (عبدلله) - ی کوڕی مەسعود- ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس بەدرۆ سوێند بخوات بۆ ئەوەی ماڵی کەسێکی تر ببچڕێت بۆ خۆی کاتێ کە دەگات بە دیداری خوای پەروەردگار لێی تووڕەیەو سزای دەدات). (أَشْعَث) وتی: سوێند بە (الله) ئەمە لەمن رویداوە، پارچەیە زەویم هەبوو لە نێوان من و پیاوێکی جولەکەدا بوو، کێشە کەوتە نێوانمانەوە لەسەری جولەکەکە ئینکاری دەکردم و نکوڵی لێ کرد زەویەکەی بە هی خۆی دەزانی، منیش سکاڵام بەرزکردەوە بۆلای پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم و جولەکەکەم بردە خزمەتی، پێی فەرمووم: (بەڵگەت هەیە؟). وتم: نەخێر، بە جولەکەکەی فەرموو: (سوێند بخۆ). وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم کەواتە سوێند دەخوات و ماڵەکەی من دەبات بۆ خۆی، خوای پەروەردگار لەوبارەوە ئەم ئایەتەی دابەزاند:

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَشۡتَرُونَ بِعَهۡدِ ٱللَّهِ وَأَيۡمَٰنِهِمۡ ثَمَنٗا قَلِيلًا أُوْلَٰٓئِكَ لَا خَلَٰقَ لَهُمۡ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ ٱللَّهُ وَلَا يَنظُرُ إِلَيۡهِمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمۡ وَلَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ ﴿٧٧﴾ ﴾ سورە آل عمران: ٧٧.

واتە: بێگومان ئەوانەی دەیفرۆشن پەیمانی خواو و سوێندەکانی خۆیان بەنرخێکی کەم، ئەوانە بێبەشن لە (بەهرەی خوا) لەرۆژی دوایی دا و، خوای گەورە قسەیان لەگەڵ ناکات و، تەماشایان ناکات لەرۆژی قیامەتدا، وە لە گوناهیان خۆش نابێت، وە بۆ ئەوان هەیە سزای بە ئازار.

٣٢٤٤ - (صحيح) عن الأشعث بن قيس: أَنَّ رَجُلاً مِنْ كِنْدَةَ وَرَجُلاً مِنْ حَضْرَمَوْتَ اخْتَصَمَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَرْضٍ مِنَ الْيَمَنِ, فَقَالَ الْحَضْرَمِيُّ: يَا

www.iqra.ahlamontada.com

رَسُولَ اللَّهِ, إِنَّ أَرْضِى اغْتَصَبَنِيهَا أَبو هَذَا, وَهِىَ فِى يَدِهِ. قَالَ: (هَلْ لَكَ بَيِّنَةٌ؟). قَالَ: لاَ, وَلَكِنْ أُحَلِّفُهُ: وَاللَّهِ مَا يَعْلَمُ أَنَّهَا أَرْضِى اغْتَصَبَنِيهَا أَبووهُ, فَتَهَيَّأَ الْكِنْدِىُّ لِلْيَمِينِ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (لاَ يَقْتَطِعُ أَحَدٌ مَالاً بِيَمِينٍ إِلاَّ لَقِىَ اللَّهَ وَهُوَ أَجْذَمُ). فَقَالَ الْكِنْدِىُّ: هِىَ أَرْضُهُ.

واتە: لە (أَشْعَث)ی کوڕی قەیسەوە دەگێڕنەوە، کە پیاوێ لە هۆزی کیندە و پیاوێکی خەڵکی (حضرموت) لەخاکی یەمەن لەسەر پارچە زەوی یە کێشەو هەرا کەوتە نێوانیانەوە، سکاڵایاند گەیاندە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، پیاوە (حَضْرَمِيّ)ەکە وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم باوکی ئەمە زەویەکەی لێ داگیرکردوم و ئێستە بەدەست ئەمەوەیە، فەرمووی: (بەڵگەت هەیە؟). وتی: نەخێر، بەڵام سوێندی بۆ دەخۆم، کە نازانێ زەوی منەو باوکی داگیری کردوە لێم، پیاوە کیندیەکە خۆی ئامادەکرد بۆ سوێند خواردن، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (هەرکەسێ ماڵێ بە سوێندی درۆ بپچرێت بۆ خۆی، کاتێ کە دەگات بە دیداری خوای پەروەردگار دوابڕاوەو هیچ بەڵگەیەکی بەدەستەوە نیەو بە زمانیش ناتوانێ بەرگری لەخۆی بکات). پیاوە کیندیەکە وتی: دەی کەواتە زەوییەکە هی ئەوە.

٣٢٤٥ - (صحيح) عن علقمة بن وائل بن حجر الحضرمي, عن أبيه قال: جَاءَ رَجُلٌ مِنْ حَضْرَمَوْتَ وَرَجُلٌ مِنْ كِنْدَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ الْحَضْرَمِىُّ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ هَذَا غَلَبَنِى عَلَى أَرْضٍ كَانَتْ لأَبِى, فَقَالَ الْكِنْدِىُّ: هِىَ أَرْضِى فِى يَدِى أَزْرَعُهَا لَيْسَ لَهُ فِيهَا حَقٌّ, قَالَ: فَقَالَ النَّبِىُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلْحَضْرَمِىِّ: (أَلَكَ بَيِّنَةٌ؟). قَالَ: لاَ. قَالَ: (فَلَكَ يَمِينُهُ). قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ فَاجِرٌ لاَ يُبَالِى مَا حَلَفَ عَلَيْهِ لَيْسَ يَتَوَرَّعُ مِنْ شَىْءٍ, فَقَالَ النَّبِىُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (لَيْسَ لَكَ مِنْهُ إِلاَّ ذَاكَ). فَانْطَلَقَ لِيَحْلِفَ لَهُ, فَلَمَّا أَدْبَرَ, قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (أَمَا لَئِنْ حَلَفَ عَلَى مَالٍ لِيَأْكُلَهُ ظَالِمًا لَيَلْقَيَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَهُوَ عَنْهُ مُعْرِضٌ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە عەلقەمەی کوڕی وائیلی کوڕی حوجری (حَضْرَمِيّ)ەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پیاوێ لە خەڵکی (حضرموت) و پیاوێ لە هۆزی کیندە لەسەر کێشەی زەوی هاتنە خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، پیاوە (حَضْرَمِيّ)ەکە وتی: ئەم پیاوە زەوییەکی لێ داگیرکردوم بە زوڵم و ستەم کە هی باوکمە بۆی بەجێهێشتوم، پیاوە کیندیەکە وتی: موڵکی منەو بەدەست خۆمەوەیەو کشتوکاڵی تێدا دەکەم، ئەم پیاوە هیچ مافێکی بەو زەوییەوە نیە، وائیل وتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بە پیاوە (حَضْرَمِيّ)ەکەی فەرموو: (بەڵگەت هەیە؟). وتی: نەخێر، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم بە پیاوە کیندیەکەی فەرموو: (کەواتە سوێند خواردن لەسەر تۆیە دەبێ سوێندی بۆ بخۆی). پیاوە (حَضْرَمِيّ)ەکە وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ئەم پیاوە پیاوێکی خراپکارە گوێ ناداتێ سوێندی لەسەر دەخوات خۆی لە هیچ شتێکی حەرام ناپارێزێ، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (هەر ئەوەندەی لەسەرە کە سوێند بخوات). جا پیاوە کیندیەکە هەستا ڕۆیشت بۆ ئەوەی سوێند بخوات، کاتێ کە پشتی هەڵکرد بڕوات بۆ سوێندخواردن، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (ئەگەر سوێندی درۆ بخوات لەسەر ماڵێ بۆ ئەوەی بیخوات بە زوڵم و ستەم کاتێ کە دەگات بە خوای گەورە خوای گەورە لێی تورەیەو سزای توندی دەدات).

باسی ئەوەی هاتوە دەربارەی بەرزراگرتنی سوێندخواردن لەسەر منبەرەکەی پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم.

٣ - باب مَا جَاءَ فِي تَعْظِيمِ الْيَمِينِ عِنْدَ مِنْبَرِ النَّبِيِّ.

٣٢٤٦ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لاَ يَحْلِفُ أَحَدٌ عِنْدَ مِنْبَرِي هَذَا عَلَى يَمِينٍ آثِمَةٍ وَلَوْ عَلَى سِوَاكٍ أَخْضَرَ إِلاَّ تَبوأَ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ). أَوْ: (وَجَبَتْ لَهُ النَّارُ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە جابری کوڕی (عَبْدُ اللَّه)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ لەلای ئەم مینبەرەی مندا سوێندی درۆ لەسەر شتێ بخوات، ئەگەرچی لەسەر سیواکێکی تەڕیش بێت ئەوە جێگەی خۆی لە ئاگری دۆزەخدا دادەمەزرێنێ). یان: (ئاگری دۆزەخ بۆ خۆی مسۆگەر دەکات).

باسی سوێندخواردن بە غەیری خوا یان بە بتەکان.

٤ - باب اليمين بغير الله (أو الْحَلِفِ بِالأَنْدَادِ).

٣٢٤٧ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: (مَنْ حَلَفَ فَقَالَ فِي حَلِفِهِ: وَاللاَّتِ, فَلْيَقُلْ: لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ, وَمَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ: تَعَالَ أُقَامِرْكَ, فَلْيَتَصَدَّقْ) يعني: بِشَيْءٍ.

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر کەسێکتان سوێندی خوارد لە سوێندەکەیدا وتی: سوێند بە لات، ئەوە با بڵێ: (لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّه) واتە: هیچ پەرستراوێکی بە هەق نیە جگە لە (الله)، هەرکەسێ بە هاوڕێکەی بڵێ: وەرە با قومار بکەین ئەوە با چاکە بکات). واتە شتێ بکات بەخێر لە کەفارەتی ئەو سوێنەدا.

٣٢٤٨ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: (لاَ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ, وَلاَ بِأُمَّهَاتِكُمْ, وَلاَ بِالأَنْدَادِ, وَلاَ تَحْلِفُوا إِلاَّ بِاللَّهِ, وَلاَ تَحْلِفُوا بِاللَّهِ إِلاَّ وَأَنْتُمْ صَادِقُونَ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (بە باوکتان و بە دایکتان و بە بتەکان سوێند مەخۆن، بە خوای گەورە نەبێ سوێند مەخۆن، هەتا قسەکانتان ڕاست نەبێ بە خوای گەورەش سوێند مەخۆن).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٢٤٩ - (صحيح) عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَدْرَكَهُ وَهُوَ فِي رَكْبٍ وَهُوَ يَحْلِفُ بِأَبِيهِ, فَقَالَ: (إِنَّ اللَّهَ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ, فَمَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللَّهِ, أَوْ لِيَسْكُتْ).

واتە: لە پێشەوا عومەری کوڕی (خطاب)ەوە ڕەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوای صلى الله عليه وسلم پێ گەیشت لەگەڵ کاروانێکدا بوو عومەر بە باوکی سوێندی خوارد، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (خوای گەورە ڕێگری لێ کردون سوێند بە باوکتان بخۆن، ئەوەی دەیەوێت سوێند بخوات با بە خوای گەورە سوێند بخوات، یان بێدەنگ بێت).

٣٢٥٠ - (صحيح) عن عمر رضى الله عنه قال: سَمِعَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, نَحْوَ مَعْنَاهُ إِلَى (بِآبَائِكُمْ). زَادَ: قَالَ عُمَرُ: فَوَاللَّهِ مَا حَلَفْتُ بِهَذَا ذَاكِرًا وَلاَ آثِرًا.

واتە: لە پێشەوا عومەرەوە ڕەزای خوای لێ بێ ئەبوو دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم گوێی لێم بوو، فەرمودەکەی وەك فەرمودەی پێشو بە هەمان مانا گێڕایەوە هەتا گەیشتە (بِآبَائِكُمْ). بەڵام راوی ئەمەی بۆ زیاد کرد: پێشەوا عومەر وتی: سوێند بە (الله) لەوکاتەوە ئەوەم لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بیستوە نە خۆم سوێندم پێیان خواردوە و نە لەدەمی کەسیی تریشەوە سوێندی وام گێڕاوەتەوە.

٣٢٥١- (صحيح) عن سعد بن عبيدة, قال: سَمِعَ ابْنُ عُمَرَ رَجُلاً يَحْلِفُ: لاَ وَالْكَعْبَةِ, فَقَالَ لَهُ ابْنُ عُمَرَ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ أَشْرَكَ).

واتە: لە سەعدی کوڕی عوبەیدەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئیبنو عومەر ڕەزای خوایان لێ بێ گوێی لە پیاوێ بوو بە کەعبە سوێندی دەخواد بەم شێوەیە: (لاَ

www.iqra.ahlamontada.com

وَالْكَعْبَةِ)، ئیبنو عومەر پێی وت: بۆ خۆم لە پێغەمبەری خوام صلى الله عليه وسلم بیستوە دەیفەرموو: (هەرکەس سوێند بخوات بە غەیری خوای گەورە ئەوە هاوەڵ و هاوبەشی بۆ بڕیار داوە).

٣٢٥٢ - (شاذ) عن طلحة بن عبيد الله, يعني في قصة الأعرابي, قال النبي صلى الله عليه وسلم: (أَفْلَحَ وَأَبِيهِ إِنْ صَدَقَ دَخَلَ الْجَنَّةَ, وَأَبِيهِ إِنْ صَدَقَ).

واتە: لە (طلحة)ی کوڕی (عبيد الله)وە، واتە لە بەسەرهاتی عەرەبە دەشتەکیەکەدا، هاتوە کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: ((وَأَبِيهِ) ئەگەر راست بکات دەچێتە بەهەشتەوە، ((وَأَبِيهِ) ئەگەر راست بکات دەچێتە بەهەشتەوە).

باسی خراپی سوێندخواردن بە ئەمانەت.

٥- باب كَرَاهِيَةِ الْحَلِفِ بِالأَمَانَةِ.

٣٢٥٣ - (صحيح) عن ابن بريدة عن أبيه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ حَلَفَ بِالأَمَانَةِ فَلَيْسَ مِنَّا).

واتە: لە ئیبنو بوورەیدەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس سوێند بخوات بە ئەمانەت لەسەر سوننەت و ڕێبازی من نیە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی (معاریض) لە سوێندخواردندا.

٦ - باب الْمَعَارِيضِ فِي الْيَمِينِ.

٣٢٥٤ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: (يَمِينُكَ عَلَى مَا يُصَدِّقُكَ عَلَيْهَا صَاحِبُكَ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (سوێندی تۆ بەگوێرەی سوێندی هاوڕێکەتە کە سوێندت دەدات بە گوێرەی ئەو سوێندە بڕوات پێ دەکات). - (معاريض) بریتیە لەوەی سوێندخۆر شتێکی ئەوێت و جگە لەویش شتێکی تری دەوێت - .

٣٢٥٥ - (صحيح) عن سويد بن حنظلة قال: خَرَجْنَا نُرِيدُ رَسُولَ اللَّهِ وَمَعَنَا وَائِلُ بْنُ حُجْرٍ, فَأَخَذَهُ عَدُوٌّ لَهُ, فَتَحَرَّجَ الْقَوْمُ أَنْ يَحْلِفُوا, وَحَلَفْتُ أَنَّهُ أَخِي, فَخَلَّى سَبِيلَهُ, فَأَتَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّ الْقَوْمَ تَحَرَّجُوا أَنْ يَحْلِفُوا وَحَلَفْتُ أَنَّهُ أَخِي, قَالَ (صَدَقْتَ الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ).

واتە: لە سوەیدی کوڕی (حنظلة)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: دەرچوین کە بڕۆین بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، وائیلی کوڕی حوجریشمان لەگەڵدا بوو، دوژمنێکی خۆی توشی بوو، وتی: وائیل، وتی: من وائیل نیم، کابرا وتی: ئەگەر ئەو نیە دەی ئێوە سوێن بخۆن کە ئەو نیە، ئەوانیش لایان قورس و گران بوو سوێند بخۆن، بەڵام من سوێندم خوارد کە ئەمە برای منە، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (راست دەکات موسوڵمان برای موسوڵمانە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی ئەوەی هاتوە دەربارەی سوێندخواردن بە میللەتێ غەیری میللەتی ئیسلام و بڵێ من لە ئیسلام بەریم.

٧ - باب مَا جَاءَ فِي الْحَلِفِ بِالْبَرَاءَةِ وَمِلَّةٍ غَيْرِ الإِسْلاَمِ.

٣٢٥٦- (صحيح) عن ثابت بن الضحاك, أنه بايع رسول الله صلى الله عليه وسلم تحت الشجرة، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (مَنْ حَلَفَ بِمِلَّةٍ غَيْرِ مِلَّةِ الإِسْلاَمِ كَاذِبًا فَهُوَ كَمَا قَالَ, وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ عُذِّبَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ, وَلَيْسَ عَلَى رَجُلٍ نَذْرٌ فِيمَا لاَ يَمْلِكُهُ).

واتە: لە (ثابت)ی کوڕی (ضحاك)ەوە کە یەکێك بوو لەوانەی لەژێر درەختی (رضوان)دا پەیمانی دا بە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ سوێند بخوات بە میللەتێ غەیری میللەتی ئیسلام وەك ئەوەی بڵێ ئەگەر ئەو کارەم کرد لەجێی جولەکە یان گاور بم درۆبکات لەپاشدا ئەو کارە بکات ئەوە وەك ئەوە وایە کە دەیڵێ واتە پێی کافر دەبێت، هەرکەسێ بەشتێ خۆی بکوژێت لەرۆژی قیامەتدا بەو شتە سزا دەدرێتەوە، شتێکیش لەماڵی پیاوێ نەبێ (نذر)ی لەسەر دانامەزرێت) - وەك ئەوەی بڵێ ئەگەر چاك بوومەوە لەم نەخۆشیەم بەندەی فلانە کەس ئازاد بێت -.

٣٢٥٧- (ضعيف) عن عبد الله بن بريدة, عن أبيه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ حَلَفَ فَقَالَ: إِنِّي بَرِيءٌ مِنَ الإِسْلاَمِ, فَإِنْ كَانَ كَاذِبًا فَهُوَ كَمَا قَالَ, وَإِنْ كَانَ صَادِقًا فَلَنْ يَرْجِعَ إِلَى الإِسْلاَمِ سَالِمًا).

واتە: لە (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی بوورەیدەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ سوێند بخوات لەسەر شتێ بڵێ لەدینی ئیسلام بەشم بڕابێ ئەمە وایەو واش نەبێت واتە

www.iqra.ahlamontada.com

درۆبكات ئەوە وەك خۆی دەڵێ وایە، واتە بەش براوە، ئەگەر قسەكەشی راست بێت بە سەلامەتی ناگەڕێتەوە بۆ سەر دینی ئیسلام).

باسی پیاوێ سوێند بخوات كە (إدام) غەیری نان نەخوات وەك رۆن و زەیت و سركە ئەگەر خورمای خوارد بەنانەوە پێی گوناهبار دەبێت یان نا.

٨- باب الرَّجُلِ يَحْلِفُ أَنْ لاَ يَتَأَدَّمَ.

٣٢٥٨- (صحيح) عن يوسف بن عبد الله بن سلام قال: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَضَعَ تَمْرَةً عَلَى كِسْرَةٍ فَقَالَ : (هَذِهِ إِدَامُ هَذِهِ).

واتە: لە یوسوفی كوڕی (عَبْدُ اللَّه)ی كوڕی سەلامەوە دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: پێغەمبەری خوام صلى الله عليه وسلم بینی خورمایەكی لەسەر پارچە نانێك دانا فەرمووی: (ئەمە (إِدَام)ی ئەمەیە) - رونی كردەوە كە خورما لەگەڵ نان (إِدَام)ە.

٣٢٥٩ - (صحيح) عن يوسف بن عبد الله بن سلام، قال: رَأَيْتُ رسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَذَكَرَ مِثْلَهُ.

واتە: لە یوسوفی كوڕی (عَبْدُ اللَّه)ی كوڕی سەلامەوە دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: پێغەمبەری خوام صلى الله عليه وسلم بینی، جا یوسوف فەرمودەكەی گێڕایەوە وەك فەرمودەی پێشو.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی (استثناء) لە سوێندخواردندا.

٩ - باب الاِسْتِثْنَاءِ فِي الْيَمِينِ.

٣٢٦٠ - (صحيح) عن ابن عمر: عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ فَقَالَ: إِنْ شَاءَ اللَّهُ, فَقَدِ اسْتَثْنَى).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ لەسەر شتێ سوێند بخوات بڵێ: (إِنْ شَاءَ اللَّه) واتە ئەگەر خوای گەورە ویستی لەسەر بێت، ئەگەر ئەو شتەش نەکات سوێندی ناکەوێت). - وەك ئەوەی کەسێ سوێند بخوات بڵێ: (إِنْ شَاءَ اللَّه) ئەو کارە دەکەم، لەپاشدا کارەکە نەکات مادەم (إِنْ شَاءَ اللَّه) بکات ئەوە (استثناء)ی کردوەو سوێندەکەی ناکەوێت - .

٣٢٦١ - (صحيح) عن ابن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ حَلَفَ فَاسْتَثْنَى, فَإِنْ شَاءَ رَجَعَ, وَإِنْ شَاءَ تَرَكَ, غَيْرَ حِنْثٍ).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ لەسەر شتێ سوێند بخوات (استثناء) بکات، واتە بڵێ: (إِنْ شَاءَ اللَّه)، ئەگەر ویستی کارەکە بکات، یان ئەگەر ویستی نەیکات، ئەوە پێی گوناهبار نابێت).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی ئەوەی هاتوە دەربارەی سوێندخواردنی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم.

١٠ - باب مَا جَاءَ فِي يَمِينِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا كَانَتْ.

٣٢٦٢ - (صحيح) عن ابن عمر قال: أَكْثَرُ مَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَحْلِفُ بِهَذِهِ الْيَمِينِ: (لاَ, وَمُقَلِّبِ الْقُلُوبِ).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە زۆرترین سوێندخواردنی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ئەمە بوو دەیفەرموو: (لاَ, وَمُقَلِّبِ الْقُلُوبِ). واتە: نەء بەوەی کە دڵەکان ئەم دیو ئەم دیو دەکات.

٣٢٦٣ - (ضعيف) عن أبو سعيد الخدري قال: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اجْتَهَدَ فِي الْيَمِينِ قَالَ: (وَالَّذِي نَفْسُ أَبِي الْقَاسِمِ بِيَدِهِ).

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئەگەر پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم سوێندی زۆر بخواردایە دەیفەرموو: (وَالَّذِي نَفْسُ أَبِي الْقَاسِمِ بِيَدِهِ) واتە: بەوەی کە نەفسی باوکی قاسمی لە دەستدایە.

٣٢٦٤ - (ضعيف) عن أبو هريرة قال: كَانَتْ يَمِينُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا حَلَفَ يَقُولُ: (لاَ, وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: سوێندخواردنی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ئەگەر سوێندی بخواردایە ئەمە بوو دەیفەرموو: (لاَ, وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ). واتە: نا، خودایە داوای لێ بوردنت لێ دەکەم.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٢٦٥ - (ضعيف) عن عاصم بن لقيط: أَنَّ لَقِيطَ بْنَ عَامِرٍ خَرَجَ وَافِدًا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, قَالَ لَقِيطٌ: فَقَدِمْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَذَكَرَ حَدِيثًا فِيهِ : فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : (لَعَمْرُ إِلَهِكَ).

واتە: لە عاصیمی کوڕی (لقیط)ەوە، دەگێڕنەوە، کە (لقیط)ی کوڕی عامیر بە نوێنەرایەتی دەرچو بۆلای پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، (لقیط) وتی: گەیشتینە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، جا فەرمودەیەکی گێڕایەوە تێیدا وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی:(لَعَمْرُ إِلَهِكَ). واتە: بە بەردەوامی و مانەوەی خوای پەروەردگار سوێندی خوارد.

باسی سوێند خستن ئەگەر کەفارەتدان ئەگەر خێرتر بوو.

١١ - باب الحنث قبل إذا كان خيرا.

٣٢٦٦ - (صحيح) عن أبو بردة, عن أبيه: أن النبي صلى الله عليه و سلم قال: (إِنِّى وَاللَّهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ لاَ أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلاَّ كَفَّرْتُ عَنْ يَمِينِى, وَأَتَيْتُ الَّذِى هُوَ خَيْرٌ, أَوْ قَالَ: (إِلاَّ أَتَيْتُ الَّذِى هُوَ خَيْرٌ, وَكَفَّرْتُ يَمِينِى).

واتە: لە ئەبو بووردەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (سوێند بە (الله) من بۆ خۆم (إِنْ شَاءَ اللَّه) لەسەر هەرشتێ سوێند بخۆم بە بارێکی تردا بە باشتری بزانم سوێندەکەم دەخەم و کەفارەتی سوێندەکەم دەدەم).

٣٢٦٧ - (صحيح) عن عبد الرحمن بن سمرة قال: قال لي النبي صلى الله عليه و سلم: (يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ سَمُرَةَ إِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَأْتِ الَّذِى هُوَ خَيْرٌ, وَكَفِّرْ يَمِينَكَ). قَالَ أَبو دَاوُدَ : سَمِعْتُ أَحْمَدَ يُرَخِّصُ فِيهَا الْكَفَّارَةَ قَبْلَ الْحِنْثِ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە (عَبْدَ الرَّحْمَن)ی کوڕی سەمورەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پێی فەرمووم: (ئەی (عَبْدَ الرَّحْمَن)ی کوڕی سەمورە ئەگەر سوێندت خوارد لەسەر شتێ بۆت دەرکەوت بارەکەی تری راست ترە، ئەوەیان بکە کە خێر ترەو، کەفارەتی سوێندەکەت بدە). ئەبو داود دەڵێت: گوێم لە ئەحمەدی کوڕی حەنبەل بوو روخسەتی دا بە کەفارەتدان لەپێش سوێند خستن دا.

٣٢٦٨ - (صحيح) عن عبد الرحمن بن سمرة نحوه قال: (فَكَفِّرْ عَنْ يَمِينِكَ, ثُمَّ ائْتِ الَّذِى هُوَ خَيْرٌ). قَالَ أَبو دَاوُدَ : أَحَادِيثُ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ وَعَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ رُوِىَ عَنْ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ فِي بَعْضِ الرِّوَايَةِ الْحِنْثُ قَبْلَ الْكَفَّارَةِ وَفِي بَعْضِ الرِّوَايَةِ الْكَفَّارَةُ قَبْلَ الْحِنْثِ.

واتە: لە (عَبْدَ الرَّحْمَن)ی کوڕی سەمورەوە فەرمودەی پێشو بە هەمان شێوە هاتوە، وتی: (کەفارەتی سوێندەکەت بدە، لەپاشدا ئەوەی خێر ترە ئەنجامی بدە). ئەبو داود دەڵێت: فەرمودەکەی ئەبو موسای ئەشعەری و عەدی کوڕی حاتیم و ئەبو هورەیرە لەم فەرمودەدا، لە هەریەکێ لەوانەوە هاتوە، لەهەندێ ریوایەتدا بە سوێند خستن لەپێش کەفارەتداندا هاتوە، لەهەندێ ریوایەتی تردا بە کەفارەتدان لەپێش سوێند خستن دا هاتوە.

باسی دەربارەی ئایا قەسەم بەبێ (الله) بە سوێندخواردن حسابە یان نا؟

١٢ - باب فِي الْقَسَمِ؛ هَلْ يَكُونُ يَمِينًا.

٣٢٦٩ - (صحيح) عن ابن عباس: أَنَّ أَبَا بَكْرٍ أَقْسَمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (لاَ تُقْسِمْ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە ئەبو بەکر قەسەمی خوارد لەسەر پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم، ئەویش فەرمووی: (قەسەم مەخۆ).

٣٢٧٠ - (صحيح) عن ابن عباس قال: كَانَ أَبو هُرَيْرَةَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَجُلاً أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : إِنِّي أَرَى اللَّيْلَةَ, فَذَكَرَ رُؤْيَا فَعَبَّرَهَا أَبوو بَكْرٍ, فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : (أَصَبْتَ بَعْضًا وَأَخْطَأْتَ بَعْضًا). فَقَالَ: أَقْسَمْتُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَبِي أَنْتَ لَتُحَدِّثَنِّي مَا الَّذِي أَخْطَأْتُ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : (لاَ تُقْسِمْ).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئەبو هورەیرە گێڕایەوە کە پیاوێ هاتە خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، وتی: من ئەمشەو خەوم دیوە، خەوەکەی گێڕایەوە، ئەبو بەکر خەوەکەی بۆ لێکدایەوە، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (هەندێکیت پێکاو هەندێکیت نەپێکا). وتی: قەسەم لەسەر تۆ ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم باوکم بە قوربانت بێ ئەوەم پێ بفەرموو کە نەم پێکا، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم پێی فەرموو: (قەسەم مەخۆ).

٣٢٧١ - (ضعيف) عن ابن عباس, عن النبي صلى الله عليه وسلم, بِهَذَا الْحَدِيثِ, لَمْ يَذْكُرِ الْقَسَمَ, زَادَ فِيهِ: وَلَمْ يُخْبِرْهُ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ، لە پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم، فەرمودەی پێشو هاتوە، بەڵام باسی (قَسَم) نەهاتوە، لە فەرمودەکەدا ئەمەی بۆ زیاد کرد: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم هەواڵی ئەوەی نەدا بە ئەبو بەکر کە نەپێکا.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی دەربارەی سویندخواردنی درۆ بە ئەنقەست حوکمی چی یە؟

١٣ - باب فِي الحلف كاذبا متعمدا.

٣٢٧٢ - (صحيح) عن ابن عباس: أَنَّ رَجُلَيْنِ اخْتَصَمَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَسَأَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الطَّالِبَ الْبَيِّنَةَ, فَلَمْ تَكُنْ لَهُ بَيِّنَةٌ, فَاسْتَحْلَفَ الْمَطْلُوبَ, فَحَلَفَ بِاللَّهِ الَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (بَلَى قَدْ فَعَلْتَ, وَلَكِنْ قَدْ غُفِرَ لَكَ بِإِخْلاَصِ قَوْلِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ). قَالَ أَبو دَاوُدَ: يُرَادُ مِنْ هَذَا الْحَدِيثِ أَنَّهُ لَمْ يَأْمُرْهُ بِالْكَفَّارَةِ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە دوو پیاو سکاڵای کێشەیەکیان هێنایە خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم داوای بەڵگەی لە (مدعی) شکاتکەر کرد، شکات لێکراو سوێندی خوارد، وتی: بەو (الله)یەی کە جگە لەو هیچ خوایەکی بە هەق نیە - ئەو کارەم نەکردوە -، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم پێی فەرموو: (بەڵێ بەڵکو کردوتە، بەڵام بەهۆی نیازپاکی سوێندەکەتەوە خوای گەورە لێت خۆشبوو). ئەبو داود دەڵێت: مەبەست لەم فەرمودە ئەوەیە فەرمانی پێ نەکرد بەوەی کە کەفارەتی سوێندەکەی بدات.

باسی کەفارەتی سوێند چەند مەن(صاع)ە.

١٤ - باب كَمِ الصَّاعُ فِي الْكَفَّارَةِ.

٣٢٧٣ - (ضعيف الإسناد) عن حرملة قال: فَوَهَبَتْ لَنَا أُمُّ حَبِيبٍ صَاعًا - حَدَّثَتْنَا عَنِ ابْنِ أَخِي صَفِيَّةَ, عَنْ صَفِيَّةَ, أَنَّهُ صَاعُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ أَنَسٌ: فَجَرَّبْتُهُ, أَوْ قَالَ: فَحَزَرْتُهُ, فَوَجَدْتُهُ مُدَّيْنِ وَنِصْفًا بِمُدِّ هِشَامٍ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە حەرمەلەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئوممو حەبیب مەن(صاع)ێکی بە دیاری بۆ هێنام، لە کوڕی برای صەفیەوە، لە صەفیەوە بۆی گێڕامەوە، کە مەن(صاع)ی پێغەمبەرە صلی الله علیه وسلم. ئەنەس وتی: تاقیم کردەوە، یان وتی: تەخمینم کرد بینیم دوو مشت(مد)و نیوە بە مشت(مد)ی هیشام.

٣٢٧٤ - (صحيح مقطوع) عن محمد بن محمد بن خلاد أبوو عمر قال: كَانَ عِنْدَنَا مَكُّوكٌ يُقَالُ لَهُ: مَكُّوكُ خَالِدٍ وَكَانَ كَيْلَجَتَيْنِ بِكَيْلَجَةِ هَارُونَ, قَالَ مُحَمَّدٌ: صَاعُ خَالِدٍ صَاعُ هِشَامٍ, يَعْنِى ابْنَ عَبْدِ الْمَلِكِ.

واتە: لە موحەممەدی کوڕی خەلادەوە ئەبوو عومەر دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێوانە (مَكُّوك)کێکمان هەبوو پێیان دەوت: (مَكُّوك)ی خالید، بە ئەندازەی دوو (كَيْلَجَة)ی هارون دەبوو، - (مَكُّوك) پێوانەیە، (كَيْلَجَة) ئەندازەی پێوانەیەکە - موحەممەد وتی: مەن(صاع)ی خالید مەن(صاع)ی هیشامە، واتە هیشامی کوڕی (عبد الملك).

٣٢٧٥ - (صحيح مقطوع) عن أمية بن خالد قال: لَمَّا وُلِّيَ خَالِدٌ الْقَسْرِيُّ أَضْعَفَ الصَّاعَ فَصَارَ الصَّاعُ سِتَّةَ عَشَرَ رَطْلاً. قَالَ أَبو دَاوُدَ : مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ خَلاَّدٍ قَتَلَهُ الزِّنْجُ صَبْرًا فَقَالَ بِيَدِهِ هَكَذَا - وَمَدَّ أَبو دَاوُدَ يَدَهُ, وَجَعَلَ بُطُونَ كَفَّيْهِ إِلَى الأَرْضِ, قَالَ : وَرَأَيْتُهُ فِي النَّوْمِ, فَقُلْتُ: مَا فَعَلَ اللَّهُ بِكَ؟ قَالَ: أَدْخَلَنِى الْجَنَّةَ. فَقُلْتُ: فَلَمْ يَضُرَّكَ الْوَقْفُ.

واتە: لە ئومەییەی کوڕی خالیدەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە خالید کرا بە کاربەدەست مەن(صاع) زیادی کرد، بۆیە مەن(صاع)ی بە شانزە رەتڵ دانا، ئەبو داود دەڵێت: موحەممەدی کوڕی موحەممەدی کوڕی خەلاد زنجی یە کوشتی - نە بە هەڵە کوشتی نە لە جیهاددا کوشتی نە لە تۆڵەدا -، ئەبو داود دەستی راکێشا ئاماژەی کرد، بەری دەستەکانی کردە زەوی و وتی: لەخەودا موحەممەدی کوڕی موحەممەدی کوڕی خەلادم دی: وتم: خوای پەروەردگار

www.iqra.ahlamontada.com

چیٚ لیٚ کردی؟ وتی: خستمیە بەهەشتەوە، وتم: ئەی وەستان زیانی پیٚ نەگەیاندی - لەوانەیە مەبەستی ئەوە بیٚت وەستاندویانە بۆئەوەی بیکوژن یان زیندانیان کردبیٚت - .

باسی دەربارەی ئازادکردنی کەنیزەکی باوەڕدار لەکەفارەتدا.

١٥ - باب فِي الرَّقَبَةِ الْمُؤْمِنَةِ.

٣٢٧٦ - (صحيح) عن معاوية بن الحكم السلمي قال: قلت: يَا رَسُولَ اللَّهِ, جَارِيَةٌ لِي صَكَكْتُهَا صَكَّةً. فَعَظَّمَ ذَلِكَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقُلْتُ: أَفَلاَ أُعْتِقُهَا, قَالَ: (ائْتِنِي بِهَا). قَالَ: فَجِئْتُ بِهَا قَالَ: (أَيْنَ اللَّهُ). قَالَتْ: فِي السَّمَاءِ. قَالَ: (مَنْ أَنَا). قَالَتْ : أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ. قَالَ : (أَعْتِقْهَا فَإِنَّهَا مُؤْمِنَةٌ).

واتە: لە مەعاویەی کوڕی حەکەمی سولەمییەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم کەنیزەکێکم هەیە جاریٚ زلەیەکم پێدا کێشا، ئینجا هاتم بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم هەواڵەکەم بۆ گێڕایەوە ئەویش ئەو کارەی زۆر لەسەر گەورە کردم، بۆیە وتم: ئایا ئازادی نەکەم؟ فەرمووی: (بیهێنە بۆ لام). بۆم هێنا، پێی فەرموو: (خوا لە کوێیە؟). وتی: لە ئاسماندایە، فەرمووی: (من کێم؟) وتی: تۆ پێغەمبەری خوای صلى الله عليه وسلم، فەرمووی: (دەی ئازادی بکە چونکە باوەڕدارە).

٣٢٧٧ - (حسن صحيح) عن الشريد: أَنَّ أُمَّهُ أَوْصَتْهُ أَنْ يُعْتِقَ عَنْهَا رَقَبَةً مُؤْمِنَةً, فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, إِنَّ أُمِّي أَوْصَتْ أَنْ أُعْتِقَ عَنْهَا رَقَبَةً مُؤْمِنَةً وَعِنْدِي جَارِيَةٌ سَوْدَاءُ نُوبِيَّةٌ, فَذَكَرَ نَحْوَهُ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە شەریدەوە دەگێڕنەوە، کە دایکی وەسیەتی بۆ کرد کەنیزەکێکی باوەڕداری بۆ ئازاد بکات، هات بۆ خزمەت پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم، وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دایکم وەسیەتی بۆ کردوم کەنیزەکێکی باوەڕداری بۆ ئازاد بکەم بەڵام من کەنیزەکێکی رەشی نوبییەم هەیە، جا راوی فەرمودەکەی گێڕایەوە وەك فەرمودەی پێشو.

٣٢٧٨ - (صحيح) عن أبوو هريرة: أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِجَارِيَةٍ سَوْدَاءَ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ عَلَيَّ رَقَبَةً مُؤْمِنَةً. فَقَالَ لَهَا: (أَيْنَ اللَّهُ). فَأَشَارَتْ إِلَى السَّمَاءِ بِأُصْبُعِهَا. فَقَالَ لَهَا: (فَمَنْ أَنَا). فَأَشَارَتْ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِلَى السَّمَاءِ يَعْنِى أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ. فَقَالَ: (أَعْتِقْهَا فَإِنَّهَا مُؤْمِنَةٌ).

واتە: لە ئەبوو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پیاوێ کەنزەکێکی رەشی هێنایە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەسەرمە کەنیزەکێکی باوەڕدار ئازاد بکەم، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پێی فەرموو: (خوا لە کوێیە؟). بە پەنجەی ئاماژەی کرد بۆ ئاسمان، پێی فەرموو: (ئەی من کێم؟) ئاماژەی کرد بۆ پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم و بۆ ئاسمان واتە تۆ پێغەمبەری خوای صلی الله علیه وسلم، فەرمووی: (ئازادی بکە چونکە باوەڕدارە).

باسی قەدەغەکردنی نەزرکردن.

١٦ - باب النَّهْيِ عَنِ النَّذْرِ.

٣٢٧٩ - (صحيح) عن عبد الله بن عمر قال: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَى عَنِ النَّذْرِ وَيَقُولُ: (إنه لاَ يَرُدُّ شَيْئًا, وَإِنَّمَا يُسْتَخْرَجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ). قَالَ مُسَدَّدٌ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (النَّذْرُ لاَ يَرُدُّ شَيْئًا).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ڕێگری دەکرد لە نەزرکردن، فەرمووی: (نەزرکردن هیچ شتێ ناگێڕێتەوە، بەڵکو لەپیاوی ڕژدو چروکی پێ دەردەهێنرێت). موسەددەد وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (نەزرکردن هیچ شتێ ناگێڕێتەوە).

٣٢٨٠ - (صحيح) عن أبو هريرة: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (لاَ يَأْتِي ابْنَ آدَمَ النَّذْرُ الْقَدَرَ بِشَيْءٍ لَمْ أَكُنْ قَدَّرْتُهُ لَهُ, وَلَكِنْ يُلْقِيهِ النَّذْرُ الْقَدَرَ قَدَّرْتُهُ, يُسْتَخْرَجُ مِنَ الْبَخِيلِ, يُؤْتَى عَلَيْهِ مَا لَمْ يَكُنْ يُؤْتَى مِنْ قَبْلُ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەو شتەی کە خوای گەورە بڕیاری لەسەر نەدابێ بۆ ئادەمیزاد، بە نەزرکردن بۆی نابێت، بەڵام جاری وا دەبێت نەزرەکە لەگەڵ بڕیارەکە یەك دەگرێ و شتەکە ڕوودەدات ئادەمیزاد وا دەزانێت بەهۆی نەزرەکەی ئەوەوە ڕویداوە، ئەو نەزرە لەپیاوی چروك دەردەچێت، پیاوی چروك بەهۆی نەزرەکەوە دەیبەخشێت هەرچەندە پێشی ناخۆشە، لەپێش نەزرەکەدا نەیدەبەخشی).

باسی ئەوەی کە هاتوە دەربارەی نەزرکردن لەسەر گوناهکردن.

١٧ - باب مَا جَاءَ فِي النَّذْرِ فِي الْمَعْصِيَةِ.

٣٢٨١ – (صحيح) عن عائشة رضى الله عنها قالت: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللَّهَ فَلْيُطِعْهُ, وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَ اللَّهَ فَلاَ يَعْصِهِ).

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ نەزری کرد گوێڕایەڵی

www.iqra.ahlamontada.com

خوای گەورە بکات ئەوە با گوێرایەڵی بکات، هەرکەسێ نەزری کرد گوناهو سەرپێچی خوای گەورە بکات ئەوە با گوناهو سەرپێچی نەکات).

٣٢٨٢ - (صحيح) عن ابن عباس قال: بَيْنَمَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ إِذَا هُوَ بِرَجُلٍ قَائِمٍ فِي الشَّمْسِ, فَسَأَلَ عَنْهُ؟ قَالُوا: هَذَا أَبوو إِسْرَائِيلَ, نَذَرَ أَنْ يَقُومَ وَلاَ يَقْعُدَ, وَلاَ يَسْتَظِلَّ, وَلاَ يَتَكَلَّمَ, وَيَصُومَ. قَالَ: (مُرُوهُ فَلْيَتَكَلَّمْ وَلْيَسْتَظِلَّ وَلْيَقْعُدْ وَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: جارێ پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم وتاری دەدا، پیاوێکی دی لەبەر هەتاو بە پێوە راوەستابوو، لەبارەیەوە پرسی؟ وتیان: ئەوە ئەبوو ئیسرائیلە نەزری کردوە بە پێوە لەبەر هەتاو راوەستێ و، دانەنیشێت و، نەچێتە بەر سێبەر و، قسەنەکات و، بە رۆژووش بێت، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (لەلایەن منەوە فەرمانی پێ بکەن با قسە بکات و، بچێتە بەر سێبەر و، دابنیشێت، بەڵام رۆژووەکەی تەواو بکات).

باسی ئەوەی پێی وایە کەفارەتی لەسەرە ئەگەر نەزرەکەی لە گوناهو سەرپێچی دا بوو.

١٨ - باب مَنْ رَأَى عَلَيْهِ كَفَّارَةً إِذَا كَانَ فِي مَعْصِيَةٍ.

٣٢٨٣ - (صحيح) عن عائشة رضى الله عنها قالت: أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (لاَ نَذْرَ فِي مَعْصِيَةٍ وَكَفَّارَتُهُ كَفَّارَةُ يَمِينٍ).

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (نەزرکردن نیە لە گوناهو سەرپێچی دا، کەفارەتەکەی کەفارەتی سوێندخواردنە).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٢٨٤ - عن الزهري, عن ابن شهاب, بِمَعْنَاهُ وَإِسْنَادِهِ. قَالَ أَبو دَاوُدَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ شَبوويَةَ يَقُولُ: قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ - يَعْنِي فِي هَذَا الْحَدِيثِ - حَدَّثَ أَبو سَلَمَةَ فَدَلَّ ذَلِكَ عَلَى أَنَّ الزُّهْرِيَّ لَمْ يَسْمَعْهُ مِنْ أَبِي سَلَمَةَ, وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ: وَتَصْدِيقُ ذَلِكَ مَا حَدَّثَنَا أَيُّوبُ - يَعْنِي ابْنَ سُلَيْمَانَ - قَالَ أَبو دَاوُدَ سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ يَقُولُ : أَفْسَدُوا عَلَيْنَا هَذَا الْحَدِيثَ, قِيلَ لَهُ : وَصَحَّ إِفْسَادُهُ عِنْدَكَ, وَهَلْ رَوَاهُ غَيْرُ ابْنِ أَبِي أُوَيْسٍ؟ قَالَ أَيُّوبُ: كَانَ أَمْثَلَ مِنْهُ. يَعْنِي أَيُّوبَ بْنَ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلاَلٍ, وَقَدْ رَوَاهُ أَيُّوبُ.

واتە: لە زوهریەوە، لە ئیبنو شیهابەوە فەرمودەی پێشو بە هەمان سەنەد و مانا هاتوە. ئەبو داود دەڵێت: گوێم لێ بوو ئەحمەدی کوڕی شەببوویە دەیوت: ئیبنو موبارەك دەیوت - واتە لەم فەرمودەدا - ئەبوو سەلەمە گێڕایەوە ئەمەش بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە زوهری لە ئەبو سەلەمەی نەبیستوە، ئەحمەدی کوڕی موحەممەد دەڵێت: (تدلیس)ی زوهری لەم فەرمودەدا ئەمەیە کە ئەیوب - واتە ئیبنو سولەیمانمان بۆی گێڕاوینەتەوە، ئەبو داود دەڵێت: گوێم لێ بوو ئەحمەدی کوڕی حەنبەل دەیوت: ئەم فەرمودەیان لێ شێواندین واتە فەرمودەکەی زوهری لە ئەبو سەلەمەوە لە روی سەنەدەوە، پێی وترا: ئایا راستیەکەی لای تۆیە لە روی سەنەدەوە؟ ئایا جگە لە ئیبنو ئەبو ئومیس کەسی تر گێڕاویەتیەوە، لەوەڵامدا ئەحمەدی کوڕی حەنبەل وتی: ئەیوب وەك ئیبنو ئەبو ئومیس وایە جێگەی متمانەیە، واتە ئەیوبی کوڕی سولەیمان، بەراستی ئەیوب فەرمودەکەی گێڕاوەتەوە.

٣٢٨٥ - (صحيح) عن عائشة رضى الله عنها قالت: أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (لاَ نَذْرَ فِي مَعْصِيَةٍ وَكَفَّارَتُهُ كَفَّارَةُ يَمِينٍ) [1] .

واتە: عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (نەزرکردن نیە لە گوناهو سەرپێچی دا، کە فارەتەکەی کە فارەتی سوێندخواردنە).

(١) لە رێگەیەکی ترەوە ئەبو داود ریوایەتی کردوە بۆیە دووبارە بۆتەوە .

www.iqra.ahlamontada.com

٣٢٨٦ - (ضعيف) عن عقبة بن عامر: أَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أُخْتٍ لَهُ نَذَرَتْ أَنْ تَحُجَّ حَافِيَةً غَيْرَ مُخْتَمِرَةٍ, فَقَالَ : (مُرُوهَا فَلْتَخْتَمِرْ وَلْتَرْكَبْ, وَلْتَصُمْ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ).

واتە: لە عوقبەی کوڕی عامیرەوە دەگێڕنەوە، کە دەربارەی خوشکەکەی کە نەزری کردبوو بەسەری روتی و بە پێی پەتی حەج بکات لە پێغەمبەری صلى الله عليه وسلم پرسی؟ ئەویش فەرمووی: (لەلایەن منەوە فەرمانی پێ بکەن با سەری داپۆشێ و بەسواری وڵاخ حەج بکات، سێ ڕۆژ بەڕۆژوو بێت نەکەفارەتی نەزرەکەیدا).

٣٢٨٧ - عن عبيد الله بن زحر مولى لبني ضمرة, وكان أيما رجل: أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الرُّعَيْنِيَّ أَخْبَرَهُ بِإِسْنَادِ يَحْيَى وَمَعْنَاهُ.

واتە: لە (عبيد الله)ی کوڕی زەحرەوە - بەندەی بەنی (ضمرة) کە پیاوێکی چاك بووە، دەگێڕنەوە، کە لە ئەبوو سەعیدی روعەینیەوە بە هەمان سەنەدو مانا فەرمودەکەی یەحیا هاتوە.

٣٢٨٨ - (صحيح) عن عقبة بن عامر الجهني قال: نَذَرَتْ أُخْتِي أَنْ تَمْشِيَ إِلَى بَيْتِ اللَّهِ فَأَمَرَتْنِي أَنْ أَسْتَفْتِيَ لَهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَاسْتَفْتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: (لِتَمْشِ وَلْتَرْكَبْ).

واتە: لە عوقبەی کوڕی عامیری جوهەنییەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: خوشکم نەزری کردبوو بە پێی پەتی بڕوات بۆ ماڵی خوا، فەرمانی پێکردم پرسیاری بۆ بکەم لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەوبارەوە، منیش بۆم پرسی: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (بە پیادەو بە سواریش با بڕوا).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٢٨٩ - عن ابن عباس: أَنَّ أُخْتَ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ نَذَرَتْ أَنْ تَمْشِيَ إِلَى الْبَيْتِ, فَأَمَرَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَرْكَبَ وَتُهْدِيَ هَدْيًا.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کە خوشکێکی عوقبەی کوڕی عامیر نەزری کرد بە پێ بڕوات بۆ ماڵی خوا، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمانی پێکرد بەوەی کە سواری وڵاخ ببێت و ئاژەڵێ سەربڕێت.

٣٢٩٠ - (صحيح) عن ابن عباس: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا بَلَغَهُ أَنَّ أُخْتَ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ نَذَرَتْ أَنْ تَحُجَّ مَاشِيَةً قَالَ: (إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنْ نَذْرِهَا مُرْهَا فَلْتَرْكَبْ).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کاتێ کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هەواڵی پێ گەیشت خوشکێکی عوقبەی کوڕی عامیر نەزری کردوە بە پێ بڕوات بۆ حەج، فەرمووی: (خوای گەورە دەوڵەمەندەو پێویستی بە نەزری ئەو نیە، لەلایەن منەوە فەرمانی پێ بکەن با بەسواری وڵاخ ببێت و حەجەکەی بکات).

٣٢٩١ - (صحيح بما قبله) عن عكرمة: أَنَّ أُخْتَ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ, بِمَعْنَى هِشَامٍ, وَلَمْ يَذْكُرِ الْهَدْيَ, وَقَالَ فِيهِ: (مُرْ أُخْتَكَ فَلْتَرْكَبْ).

واتە: لە عیکریمەوە دەگێڕنەوە، کە خوشکێکی عوقبەی کوڕی عامیر، فەرمودەکەی گێڕایەوە وەك فەرمودەکەی هیشام، بەڵام باسی ئاژەڵێ سەربڕێت(هدی) نەکرد، لە فەرمودەکەیدا وتی: (فەرمان بکە بە خوشکەکەت با سواری وڵاخ ببێت).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٢٩٢ - (ضعيف) عن ابن عباس قال: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ, إِنَّ أُخْتِي نَذَرَتْ - يَعْنِي أَنْ تَحُجَّ مَاشِيَةً - فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِنَّ اللَّهَ لاَ يَصْنَعُ بِشَقَاءِ أُخْتِكَ شَيْئًا, فَلْتَحُجَّ رَاكِبَةً, وَلْتُكَفِّرْ عَنْ يَمِينِهَا).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پیاوێ هات بۆ خزمەت پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم خوشکم نەزری کردوە لەسەرخۆی بە پێ بڕوات بۆ حەج، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (خوای گەورە بەو زەحمەتەی خوشکی تۆ هیچ شتێك ناکات، با بەسواری وڵاخ حەجەکەی بکات و، کەفارەتی سوێندەکەی بدات).

٣٢٩٣ - (صحيح) عن ابن عباس: أَنَّ أُخْتَ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ نَذَرَتْ أَنْ تَحُجَّ مَاشِيَةً وَأَنَّهَا لاَ تُطِيقُ ذَلِكَ, فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنْ مَشْيِ أُخْتِكَ, فَلْتَرْكَبْ, وَلْتُهْدِ بَدَنَةً).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە خوشکێکی عوقبەی کوڕی عامیر نەزری کردوە بە پێ بڕوات بۆ ماڵی خوا، کەچی ئێستا ناتوانێ بەپێ بڕوات، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (خوای گەورە زۆر دەوڵەمەندەو پێویستی بە ڕۆشتنی خوشکەکەت نیە، با سواری وڵاخ ببێت و وشترێ سەربڕێت).

٣٢٩٤ - (صحيح) عن عقبة بن عامر الجهني, أنه قال للنبي صلى الله عليه و سلم: إِنَّ أُخْتِي نَذَرَتْ أَنْ تَمْشِيَ إِلَى الْبَيْتِ. فَقَالَ: (إِنَّ اللَّهَ لاَ يَصْنَعُ بِمَشْيِ أُخْتِكَ إِلَى الْبَيْتِ شَيْئًا).

واتە: لە عوقبەی کوڕی عامیری جوهەنییەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی بە

www.iqra.ahlamontada.com

پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم: خوشکم نەزری کردوە بە پێ بڕوات بۆ ماڵی خوا، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (خوای گەورە بە ڕۆشتنی خوشکەکەی تۆ بۆ ماڵی خوا هیچ شتێك ناکات).

٣٢٩٥ - (صحيح) عن أنس بن مالك: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَجُلاً يُهَادَى بَيْنَ ابْنَيْهِ, فَسَأَلَ عَنْهُ, فَقَالُوا: نَذَرَ أَنْ يَمْشِيَ, فَقَالَ: (إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنْ تَعْذِيبِ هَذَا نَفْسَهُ). وَأَمَرَهُ أَنْ يَرْكَبَ.

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پیاوێکی بینی دوو کوڕی چوبوونە ژێربالی لەنێوانیاندا ڕێی دەکرد. لەبارەیەوە پرسی، وتیان: نەزری کردوە بە پێ بڕوات بۆ ماڵی خوا، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (خوای گەورە زۆر دەوڵەمەندە پێویستی بەو نیە سزای نەفسی خۆی دەدات). فەرمانی پێ کرد سواری وڵاخ ببێت.

٣٢٩٦ - (صحيح) عن ابن عباس: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ وَهُوَ يَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ بِإِنْسَانٍ يَقُودُهُ بِخِزَامَةٍ فِي أَنْفِهِ, فَقَطَعَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ, وَأَمَرَهُ أَنْ يَقُودَهُ بِيَدِهِ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە ڕەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دای بەلای کەسێکدا تەوافی ماڵی خوای دەکرد بە پەتێ کە وەك ڕەشمە وابوو کەسێکی تری ڕادەکێشا تەوافی پێ دەکرد، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم بە دەستی خۆی پەتەکەی بڕی و فەرمانی پێ کرد کە دەستی بگرێ و تەوافی پێ بکات.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی کەسێ نەزر بکات لە (بیت المقدس) نوێژ بکات.

١٩ - باب مَنْ نَذَرَ أَنْ يُصَلِّيَ فِي بَيْتِ الْمَقْدِسِ.

٣٢٩٧ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله: أَنَّ رَجُلاً قَامَ يَوْمَ الْفَتْحِ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي نَذَرْتُ لِلَّهِ إِنْ فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكَ مَكَّةَ أَنْ أُصَلِّيَ فِي بَيْتِ الْمَقْدِسِ رَكْعَتَيْنِ, قَالَ : (صَلِّ هَا هُنَا), ثُمَّ أَعَادَ عَلَيْهِ, فَقَالَ: (صَلِّ هَا هُنَا), ثُمَّ أَعَادَ عَلَيْهِ, فَقَالَ: (شَأْنَكَ إِذًا).

واتە: لە جابری کوڕی (عَبْدُ اللَّه)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لە ڕۆژی ڕزگارکردنی شاری مەککەدا پیاوێ هەستایەوە وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم من نەزرم کردوە لەسەرخۆم ئەگەر خوای گەورە مەککەی بۆ ڕزگارکردی لە (بيت المقدس) دوو رکات نوێژ بکەم، فەرمووی: (لێرە ئەو نوێژە بکە)، لەپاشدا پیاوەکە پرسیارەکەی دووبارە کردەوە، فەرمووی: (لێرە ئەو نوێژە بکە)، ئینجا پیاوەکە پرسیارەکەی دووبارە کردەوە، فەرمووی: (ئیتر کەیفی خۆتە حەز دەکەی بڕۆ).

٣٢٩٨ - (ضعيف الإسناد) عن عمر بن عبد الرحمن بن عوف, عن رجال من أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم, بهذا الخبر, زاد: فقال النبي صلى الله عليه وسلم: (وَالَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا بِالْحَقِّ لَوْ صَلَّيْتَ هَا هُنَا لأَجْزَأَ عَنْكَ صَلاَةً فِي بَيْتِ الْمَقْدِسِ).

واتە: لە عومەری کوڕی (عَبْدُ الرَّحْمَن)ی کوڕی عەوفەوە، لە هەندێ لە هاوەڵانی پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم ئەم هەواڵە هاتوە، بەڵام راوی ئەمەی بۆ زیاد کرد: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: سوێند بە (الله) کە موحەممەدی بە هەق ڕەوانەکردوە ئەگەر لێرە ئەو نوێژەت بکردایە دەکەوتە بڕێتی ئەو نوێژەی (بيت المقدس) واتە: بەقەد ئەو خێری دەبوو.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی دەربارەی گێڕانەوەی نەزری مردوو.

٢٠ - باب فِي قَضَاءِ النَّذْرِ عَنِ الْمَيِّتِ.

٣٢٩٩ - (صحيح) عن عبد الله بن عباس: أن سعد بن عبادة استفتى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال: إِنَّ أُمِّي مَاتَتْ وَعَلَيْهَا نَذْرٌ لَمْ تَقْضِهِ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (اقْضِهِ عَنْهَا).

واتە: لە (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە سەعدی کوڕی عوبادە لە پێغەمبەری خوای صلى الله عليه وسلم پرسی وتی: دایکم مردوە نەزری لەسەرە جێبەجێی نەکردوە، فەرمووی: (دەی تۆ لەجیاتی ئەو نەزرەکەی بۆ جێبەجێ بکە).

٣٣٠٠ - (صحيح) عن ابن عباس: أَنَّ امْرَأَةً رَكِبَتِ الْبَحْرَ فَنَذَرَتْ: إِنْ نَجَّاهَا اللَّهُ أَنْ تَصُومَ شَهْرًا, فَنَجَّاهَا اللَّهُ, فَلَمْ تَصُمْ حَتَّى مَاتَتْ, فَجَاءَتِ ابْنَتُهَا - أَوْ أُخْتُهَا - إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَهَا أَنْ تَصُومَ عَنْهَا.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە ئافرەتێ سواری پاپۆڕ دەبێ نەزر دەکات ئەگەر خوای گەورە رزگاری بکات یەك مانگی بەرۆژوو بێت، خوای گەورە رزگاری کرد بەڵام رۆژووەکەی نەگرت هەتا مرد، کوڕەکەی - یان خوشکەکەی - هاتە خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بۆ ئەو مەبەستە فەرمانی پێ کرد رۆژووەکەی بۆ بگرێتەوە.

٣٣٠١ - (صحيح) عن عبد الله بن بريدة, عن أبيه بريدة: أَنَّ امْرَأَةً أَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: كُنْتُ تَصَدَّقْتُ عَلَى أُمِّي بووليدَةٍ, وَإِنَّهَا مَاتَتْ وَتَرَكَتْ تِلْكَ الْوَلِيدَةَ, قَالَ: (قَدْ وَجَبَ أَجْرُكِ وَرَجَعَتْ إِلَيْكِ فِي الْمِيرَاثِ). قَالَتْ : وَإِنَّهَا مَاتَتْ وَعَلَيْهَا صَوْمُ شَهْرٍ. فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ عَمْرٍو.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی بوورەیدەوە، لە باوکیەوە بوورەیدە دەگێڕنەوە، کە ئافرەتێ هاتە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم وتی: کارەکەرێکی منداڵم لە زەکاتدا بەخشی بە دایکم، ئێستا دایکم مردوەو کارەکەرەکەی لەپاش بەجێماوە، فەرمووی: (تۆ پاداشتی خۆتت بۆ حەڵاڵ بووە، بە میراتیش دەیگێڕینەوە بۆت). وتی: دایکم مردوەو مانگێ ڕۆژوو قەرزارە. جا راوی فەرمودەکەی گێڕایەوە وەك فەرمودەکەی عەمر واتە فەرمودەی پێشو.

باسی ئەوەی هاتوە سەبارەت بە هەرکەسێ مردو ڕۆژوو قەرزار بوو با سەرپەرشتیارەکەی یان خزمێکی نزیکی بۆ بگرێتەوە.

٢١ - باب مَا جَاءَ فِيمَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ صَامَ عَنْهُ وَلِيُّهُ.

٣٣٠٢ - (صحيح) عن ابن عباس: أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: إِنَّهُ كَانَ عَلَى أُمِّهَا صَوْمُ شَهْرٍ, أَفَأَقْضِيهِ عَنْهَا؟ فَقَالَ: (لَوْ كَانَ عَلَى أُمِّكِ دَيْنٌ, أَكُنْتِ قَاضِيَتَهُ؟). قَالَتْ: نَعَمْ. قَالَ : (فَدَيْنُ اللَّهِ أَحَقُّ أَنْ يُقْضَى).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە ڕەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئافرەتێ هات بۆ خزمەت پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم وتی: دایکم مردوەو ڕۆژووی مانگێکی ڕەمەزان قەرزارە ئایا لەبری ئەو ڕۆژووەکە بگرمەوە؟ فەرمووی: (ئەگەر دایکت قەرزێکی لەسەر بووایە بۆت ئەدایەوە؟). وتی: بەڵێ، فەرمووی: (دەی قەرزی خوای گەورە لەپێشتر و شایەنترە بدرێتەوە).

٣٣٠٣ - (صحيح) عن عائشة, أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ صَامَ عَنْهُ وَلِيُّهُ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ مردو رۆژوو قەرزار بوو با سەرپەرشتیارەکەی یان خزمێکی نزیکی رۆژووەکەی بۆ بگرێتەوە).

باسی ئەوەی فەرمانی پێ کراوە بە جێبەجێ کردنی نەزر.

٢٢ - باب مَا يُؤْمَرُ بِهِ مِنَ الْوَفَاءِ بِالنَّذْرِ.

٣٣٠٤ - (حسن صحيح) عن عمرو بن شعيب, عن أبيه, عن جده: أَنَّ امْرَأَةً أَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي نَذَرْتُ أَنْ أَضْرِبَ عَلَى رَأْسِكَ بِالدُّفِّ, قَالَ : (أَوْفِي بِنَذْرِكِ). قَالَتْ: إِنِّي نَذَرْتُ أَنْ أَذْبَحَ بِمَكَانِ كَذَا وَكَذَا - مَكَانٌ كَانَ يَذْبَحُ فِيهِ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ - قَالَ: (لِصَنَمٍ؟), قَالَتْ: لاَ, قَالَ: (لِوَثَنٍ؟), قَالَتْ: لاَ. قَالَ: (أَوْفِي بِنَذْرِكِ).

واتە: لە عەمری کوڕی شوعەیبەوە، لە باوکیەوە، لە باپیریەوە دەگێڕنەوە، کە ئافرەتێ هاتە خزمەتی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەزرم کردوە لە خزمەتتدا دەف لێ بدەم، فەرمووی: (نەزرەکەت جێبەجێ بکە)، وتی: نەزرم کردوە لە فلانە شوێندا ئاژەڵێ سەربڕم — شوێنێ بوو خەڵکانی سەردەمی نەفامی ئاژەڵیان تێدا سەردەبڕی -، فەرمووی: (بۆ بت)، وتی: نەخێر، فەرمووی: (بۆ بت)، وتی: نەخێر، فەرمووی: (دەی نەزرەکەت جێبەجێ بکە).

٣٣٠٥ - (صحيح) عن ثابت بن الضحاك قال: نَذَرَ رَجُلٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَنْحَرَ إِبِلاً بِبوانَةَ, فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنِّي نَذَرْتُ أَنْ أَنْحَرَ إِبِلاً بِبوانَةَ, فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (هَلْ

www.iqra.ahlamontada.com

كَانَ فِيهَا وَثَنٌ مِنْ أَوْثَانِ الْجَاهِلِيَّةِ يُعْبَدُ؟). قَالُوا: لاَ. قَالَ: (هَلْ كَانَ فِيهَا عِيدٌ مِنْ أَعْيَادِهِمْ؟). قَالُوا: لاَ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (أَوْفِ بِنَذْرِكَ, فَإِنَّهُ لاَ وَفَاءَ لِنَذْرٍ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ, وَلاَ فِيمَا لاَ يَمْلِكُ ابْنُ آدَمَ).

واتە: لە (ثابت)ی کوڕی (ضحاك)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەسەردەمی پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم پیاوێ نەزری کردبوو لە بووانە وشترێ سەرببڕێت، هات بۆلای پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم وتی: من نەزرم کردوە لە بووانە وشترێ سەرببڕم، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: ئایا بتێ لە بتەکانی سەردەمی نەفامی تێدا نیە بپەرستریت؟). وتی: نەخێر، فەرمووی: (ئایا جەژن و ئاهەنگێ لە جەژن و ئاهەنگەکانیان لێ نەدەگێرا؟). وتیان: نەخێر، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (دەی نەزرەکەت جێبەجێ بکە، بێگومان نەزر لەسەر سەرپێچی خوای گەورە دانەمەزرێ، شتێکیش کە ماڵی ئادەمیزاد خۆی نەبێت نەزری لەسەر دانەمەزرێت).

٣٣٠٦ - (صحيح) عن ميمونة بنت كردم قالت: خَرَجْتُ مَعَ أَبِي فِي حَجَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, وَسَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَجَعَلْتُ أُبِدُّهُ بَصَرِي, فَدَنَا إِلَيْهِ أَبِي وَهُوَ عَلَى نَاقَةٍ لَهُ مَعَهُ دِرَّةٌ كَدِرَّةِ الْكُتَّابِ, فَسَمِعْتُ الأَعْرَابَ وَالنَّاسَ يَقُولُونَ: الطَّبْطَبِيَّةَ. الطَّبْطَبِيَّةَ. فَدَنَا إِلَيْهِ أَبِي, فَأَخَذَ بِقَدَمِهِ - قَالَتْ: فَأَقَرَّ لَهُ, وَوَقَفَ (عليه) فَاسْتَمَعَ مِنْهُ - فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, إِنِّي نَذَرْتُ إِنْ وُلِدَ لِي وَلَدٌ ذَكَرٌ أَنْ أَنْحَرَ عَلَى رَأْسِ بوانَةَ فِي عَقَبَةٍ مِنَ الثَّنَايَا عِدَّةً مِنَ الْغَنَمِ - قَالَ: لاَ أَعْلَمُ إِلاَّ أَنَّهَا قَالَتْ خَمْسِينَ - فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (هَلْ بِهَا مِنَ (هذه) الأَوْثَانِ شَيْءٌ؟). قَالَ: لاَ. قَالَ: (فَأَوْفِ بِمَا نَذَرْتَ بِهِ لِلَّهِ), قَالَتْ: فَجَمَعَهَا فَجَعَلَ يَذْبَحُهَا فَانْفَلَتَتْ مِنْهَا شَاةٌ, فَطَلَبَهَا وَهُوَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ أَوْفِ عَنِّي نَذْرِي. فَظَفِرَهَا فَذَبَحَهَا.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە مەیمونەی کچی کەردەمەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم چوو بۆ حەجی ماڵاوایی، منیش لەگەڵ باوکم لەخزمەتیدا دەرچوین بۆ حەج، پێغەمبەری خوام صلی الله علیه وسلم بینی، گوێم لێ بوو خەڵکەکە دەیانوت: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئاماژەیان بۆ کرد، چاوم بۆ گێڕا، باوکم لێی نزیك بوویەوە بەسەر وشترێکەوە بوو داردەستێکی پێ بوو وەك ئەوەی کە مامۆستای منداڵان پێیەتی، ئەویش راوەستاو گوێی بۆ گرت، گوێم لە خەڵك و عەرەبە دەشتەکیەکان بوو دەیانوت: (الطَّبْطَبِيَّةَ، الطَّبْطَبِيَّةَ). وایان لێکداوەتەوە کە مەبەست لە دەنگی رۆشتن و جوڵانە، مەیمونە وتی: باوکم لێی نزیك بوویەوە، باوەڕی پێ هێنا بوو، قاچی گرت، ئەویش راوەستاو گوێی بۆ گرت، مەیمونە وتی: باوکم وتی: من نەزرم کردوە ئەگەر کوڕێکم بوو لە بووانە لە قەدپاڵی شاخێکدا چەند سەر مەڕێك سەرببڕم، وتی: نازانم ئەوەندە نەبێ کە وتی: پەنجا سەر مەڕ، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (ئایا هیچ بتێ لەم بتانەی تێدایە؟)، وتی: نەخێر، فەرمووی: (دەی نەزرەکەت جێبەجێ بکە، بۆ خوای گەورە)، وتی: کۆیکردنەوە بۆ ئەوەی سەریان ببڕێت مەڕێك لە مەڕەکان هەڵهات لەدەستی و تار بوو ئەویش شوێنی کەوت دەیوت: خودایە یامەتیم بدە با نەزرەکەم جێبەجێ بکەم، فرسەتی لێ هێنا گرتی و ئەویشی سەربڕی.

٣٣٠٧ - (صحيح) عن ميمونة بنت كردم بن سفيان, عن أبيها, نَحْوَهُ, مُخْتَصَرٌ مِنْهُ شَيْءٌ, قَالَ: (هَلْ بِهَا وَثَنٌ أَوْ عِيدٌ مِنْ أَعْيَادِ الْجَاهِلِيَّةِ). قَالَ: لاَ. قُلْتُ: إِنَّ أُمِّي هَذِهِ عَلَيْهَا نَذْرٌ, وَمَشْيٌ, أَفَأَقْضِيهِ عَنْهَا؟ وَرُبَّمَا قَالَ ابْنُ بَشَّارٍ: أَنَقْضِيهِ عَنْهَا؟ قَالَ : (نَعَمْ).

واتە: لە مەیمونەی کچی کەردەمی کوڕی سوفیانەوە، لە باوکیەوە، فەرمودەی پێشو بە هەمان شێوە هاتوە، فەرمووی: (ئایا بتی تێدا نیە یان جەژن و ئاهەنگێ لە جەژن و ئاهەنگەکانیان لێ نەدەگێڕا؟). وتی: نەخێر، وتم: دایکم نەزر و رۆشتنی بۆ پەرستش لەسەرە، ئایا بۆی جێبەجێ بکەم، فەرمووی: (بەڵێ).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە نەزرێ کە هی ئادەمیزاد خۆی نەبێت.

٢٣ - باب فِي النَّذْرِ فِيمَا لاَ يَمْلِكُ.

٣٣٠٨ - (صحيح) عن عمران بن حصين قال: كَانَتِ الْعَضْبَاءُ لِرَجُلٍ مِنْ بَنِى عَقِيلٍ وَكَانَتْ مِنْ سَوَابِقِ الْحَاجِّ, قَالَ: فَأُسِرَ, فَأَتَى النَّبِىَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي وَثَاقٍ, وَالنَّبِىُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى حِمَارٍ, عَلَيْهِ قَطِيفَةٌ, فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ عَلاَمَ تَأْخُذُنِي وَتَأْخُذُ سَابِقَةَ الْحَاجِّ؟ قَالَ: (نَأْخُذُكَ بِجَرِيرَةِ حُلَفَائِكَ (من) ثَقِيفٍ). قَالَ: وَكَانَ ثَقِيفٌ قَدْ أَسَرُوا رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِىِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: وَقَدْ قَالَ فِيمَا قَالَ: وَأَنَا مُسْلِمٌ أَوْ قَالَ: وَقَدْ أَسْلَمْتُ. فَلَمَّا مَضَى النَّبِىُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ أَبو دَاوُدَ: فَهِمْتُ هَذَا مِنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى - نَادَاهُ يَا مُحَمَّدُ يَا مُحَمَّدُ. قَالَ: وَكَانَ النَّبِىُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَحِيمًا رَفِيقًا فَرَجَعَ إِلَيْهِ قَالَ: (مَا شَأْنُكَ). قَالَ: إِنِّى مُسْلِمٌ. قَالَ: (لَوْ قُلْتَهَا وَأَنْتَ تَمْلِكُ أَمْرَكَ أَفْلَحْتَ كُلَّ الْفَلاَحِ). قَالَ أَبوو دَاوُدَ: ثُمَّ رَجَعْتُ إِلَى حَدِيثِ سُلَيْمَانَ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ إِنِّى جَائِعٌ فَأَطْعِمْنِى إِنِّى ظَمْآنٌ فَاسْقِنِى. قَالَ فَقَالَ النَّبِىُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (هَذِهِ حَاجَتُكَ). أَوْ قَالَ: (هَذِهِ حَاجَتُهُ). قَالَ: فَفُودِىَ الرَّجُلُ بَعْدُ بِالرَّجُلَيْنِ. قَالَ: وَحَبَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَضْبَاءَ لِرَحْلِهِ - قَالَ - فَأَغَارَ الْمُشْرِكُونَ عَلَى سَرْحِ الْمَدِينَةِ فَذَهَبوا بِالْعَضْبَاءِ - قَالَ - فَلَمَّا ذَهَبوا بِهَا وَأَسَرُوا امْرَأَةً مِنَ الْمُسْلِمِينَ - قَالَ - فَكَانُوا إِذَا كَانَ اللَّيْلُ يُرِيحُونَ إِبِلَهُمْ فِي أَفْنِيَتِهِمْ - قَالَ - فَنُوِّمُوا لَيْلَةً وَقَامَتِ الْمَرْأَةُ فَجَعَلَتْ لاَ تَضَعُ يَدَهَا عَلَى بَعِيرٍ إِلاَّ رَغَا حَتَّى أَتَتْ عَلَى الْعَضْبَاءِ - قَالَ - فَأَتَتْ عَلَى نَاقَةٍ ذَلُولٍ مُجَرَّسَةٍ - قَالَ - فَرَكِبَتْهَا ثُمَّ جَعَلَتْ لِلَّهِ عَلَيْهَا إِنْ نَجَّاهَا اللَّهُ لَتَنْحَرَنَّهَا - قَالَ - فَلَمَّا قَدِمَتِ الْمَدِينَةَ عُرِفَتِ النَّاقَةُ نَاقَةُ النَّبِىِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأُخْبِرَ النَّبِىُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذَلِكَ فَأَرْسَلَ إِلَيْهَا فَجِىءَ بِهَا وَأُخْبِرَ بِنَذْرِهَا فَقَالَ: (بِئْسَمَا جَزَيْتِيهَا).

www.iqra.ahlamontada.com

أَوْ: (جَزَتْهَا). (إِنِ اللَّهُ أَنْجَاهَا عَلَيْهَا لَتَنْحَرَنَّهَا, لاَ وَفَاءَ لِنَذْرٍ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ, وَلاَ فِيمَا لاَ يَمْلِكُ ابْنُ آدَمَ). قَالَ أَبوو دَاوُدَ: وَالْمَرْأَةُ هَذِهِ امْرَأَةُ أَبِي ذَرٍّ.

واتە: لە عیمرانی کوڕی حوصەینەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: (عضباء) وشتری پیاوێکی هۆزی بەنی عەقیل بوو، وشترێکی تیژڕەو بوو پێشەنگی کاروانی حاجیان بوو - لەوایدا بوو بە هی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم -، راوی وتی: موسوڵمانەکان ئەو پیاوەیان بەدیل گرت، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بە سواری گوێدرێژێ چو بۆلای پیاوە دیلەکە بە کۆت و زنجیرەوە بوو وتی: ئەی موحەممەد، بۆچی من و ئەو وشترەتان گرتوە کە پێشەنگی کاروانی حاجیان بوو؟ فەرمووی: (تۆ بە تاوانی هۆزی (ثقیف)ی هاوپەیمانتان گیراوی) - بێگومان هۆزی (ثقیف) هاوپەیمانی هۆزی بەنی عەقیل بوون هەروەها هاوپەیمانیش بوون لەگەڵ موسوڵماناندا - بەڵام هۆزی (ثقیف) پەیمانەکەیان شکاندو دوو لە هاوەڵانی پێغەمبەریان صلی الله علیه وسلم بە دیل گرتبوو، بۆیە موسوڵمانانیش ئەو پیاوەی هۆزی بەنی عەقیلیان بەدیل گرت، پیاوەکەی هۆزی بەنی عەقیل کە دیل کرابوو وتی: من موسوڵمانم، یان وتی: من موسوڵمان بووم، کاتێ کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم کەمێ رۆیشت بانگی کردەوە وتی: ئەی موحەممەد! ئەی موحەممەد! راوی وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم زۆر بەسۆز و میهرەبان و لەسەرخۆ بوو، گەڕایەوە بۆلای، فەرمووی: (چیت دەوێت؟) وتی: من موسوڵمانم، فەرمووی: (ئەگەر پێش ئەوەی دیل بکرێیت بتوتایە بە تەواوی رزگارت دەبوو)، وتی: ئەی موحەممەد برسیمە خواردنم بدەرێ، تینومە ئاوم بدەرێ، راوی وتی: پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (ئەوە پێویستی تۆیەو مافی خۆتە)، یان فەرمووی: (ئەوە پیویستێتی)، راوی وتی: پیاوەکەیان گۆڕییەوە بەو دوو پیاوەی کە هۆزی بەنی (ثقیف) دیلیان کردبوون، راوی وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم (عضباء)ی گل دایەوە بۆ خۆی، رۆژێ هاوبەش بۆ خوا دانەران هێرشیان کردە سەر شاری مەدینە (عضباء)یان بە تاڵانی برد بۆ خۆیان، کاتێ کە رۆشتن ئافرەتێکی موسوڵمانیان بە دیلی لەگەڵ خۆیان برد، ئەوانە عادەتیان وەها بوو لەبەردەم ماڵەکانیاندا مەڕو ماڵاتیان دەکردە پەچەوەو وشترەکانیان یخ دەدا، شەوێ ژنەکە خۆی لە کۆتەکەی رزگار کردو چو

www.iqra.ahlamontada.com

بۆناو وشترەکان هەتا سواری وشترێ ببێ و خۆی رزگار بکات، دەستی بۆ هەر وشترێ دەبرد دەیبۆڕاند ئەویش وازی لێ دەهێنا هەتا گەیشتە لای (عضباء)، وشترێکی هێور و نەرمونیان بوو، - ئیبنو عیسا وتی: ئەو نەیبۆڕاند -، راوی وتی: ئافرەتەکە سواری (عضباء) دەبێ و، نەزر دەکات بۆ خوای گەورە ئەگەر خوا رزگاری بکات (عضباء) سەربڕێت، راوی وتی: کاتێ کە گەیشتەوە مەدینە زانیان وشترەکەی پێغەمبەرە صلی الله علیه وسلم، هەواڵیان دا بە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم، ناردی بۆی، بۆیان هێنا، باسی نەزرەکەیان کرد بۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، فەرمووی: (پاداشتێکی خراپی دەداتەوە خوای گەورە لەسەر پشتی (عضباء) رزگاری کردوە کەچی ئەو سەری دەبڕێت! نەزر لەسەر سەرپێچی خوای گەورە دانەمەزرێ، شتێکیش کە ماڵی ئادەمیزاد خۆی نەبێت نەزری لەسەر دانەمەزرێت).

باسی دەربارەی ئەوکەسەی نەزر دەکا ماڵەکەی بکا بەخێر.

٢٤ - باب فِيمَنْ نَذَرَ أَنْ يَتَصَدَّقَ بِمَالِهِ.

٣٣٠٩ - (صحيح) عن كعب بن مالك قال: قلت: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ أَنْخَلِعَ مِنْ مَالِي صَدَقَةً إِلَى اللَّهِ وَإِلَى رَسُولِهِ, قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (أَمْسِكْ عَلَيْكَ بَعْضَ مَالِكَ, فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ). قَالَ: فَقُلْتُ: إِنِّي أُمْسِكُ سَهْمِيَ الَّذِي بِخَيْبَرَ.

واتە: لە کەعبی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بەشێ لە تەوبەکەم ئەوەبێ هەرچی ماڵم هەیە لێی دەربچم و بیکەم بە خێر بۆ خواو بۆ پێغەمبەرەکەی، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (ئەگەر هەندێ لەماڵەکەت بهێڵیتەوە بۆ خۆت ئەوە چاکترە بۆت). وتی: وتم: ئەو پشکەم کە لەخەیبەرە دەیهێڵمەوە بۆخۆم.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٣١٠ - (صحيح) عن عبد الله بن كعب بن مالك, عن أبيه, أنه قال لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ تِيبَ عَلَيْهِ: إِنِّي أَنْخَلِعُ مِنْ مَالِي. فَذَكَرَ نَحْوَهُ إِلَى (خَيْرٌ لَكَ).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی کەعبی کوڕی مالیکەوە، لەباوکیەوە دەگێڕنەوە. کاتێ کە تەوبەکەی کەعب قبووڵ بوو، بە پێغەمبەری خوای صلى الله عليه وسلم وت: هەرچی ماڵم هەیە لێی دەردەچم و دەیکەم بە خێر، جا راوی بەهەمان شێوە فەرموودەی پێشوی گێڕایەوە هەتا گەیشتە: (خَيْرٌ لَكَ).

٣٣١١ - (صحيح الإسناد) عن كعب بن مالك أنه قال للنبي صلى الله عليه وسلم قال: أَوْ أَبو لُبَابَةَ, أَوْ مَنْ شَاءَ اللَّهُ: إِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ أَهْجُرَ دَارَ قَوْمِي الَّتِي أَصَبْتُ فِيهَا الذَّنْبَ وَأَنْ أَنْخَلِعَ مِنْ مَالِي كُلِّهِ صَدَقَةً. قَالَ:(يُجْزِئُ عَنْكَ الثُّلُثُ).

واتە: لە کەعبی کوڕی مالیکەوە، یان لە ئەبو لوبابەوە، یان لە کەسێکی ترەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بەشێك لە تەوبەکەم ئەوەیە لەناو ماڵ و لەناو خزمانی خۆم کۆچ بکەم بە هۆی ئەو تاوانەوە کە توشی بووم لەوێ، وە هەرچی ماڵم هەیە لێی دەربچم و بیکەم بە خێر، فەرمووی: (سێ یەکی ببەخشە ئەوەندە بەسە).

٣٣١٢ - (ضعيف الإسناد) عن الزهري قال, أخبرني كعب بن مالك قال: كَانَ أَبو لُبَابَةَ, فَذَكَرَ مَعْنَاهُ, وَالْقِصَّةُ لأَبِي لُبَابَةَ.

واتە: لە زوهریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کەعبی کوڕی مالیك بۆی گێڕامەوە وتی: ئەبو لوبابە، بەسەرهاتەکە هی ئەبو لوبابەیە.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٣١٣ - (حسن صحيح) عن كعب بن مالك قال: قلت: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ مِنْ تَوْبَتِي إِلَى اللَّهِ أَنْ أَخْرُجَ مِنْ مَالِي كُلِّهِ إِلَى اللَّهِ وَإِلَى رَسُولِهِ صَدَقَةً, قَالَ: (لاَ). قُلْتُ: فَنِصْفَهُ. قَالَ:(لاَ). قُلْتُ: فَثُلُثَهُ. قَالَ:(نَعَمْ). قُلْتُ: فَإِنِّي سَأُمْسِكُ سَهْمِي مِنْ خَيْبَرَ.

واتە: لە کەعبی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بەشێ لە تەوبەکەم ئەوەبێ هەرچی ماڵم هەیە لێی دەربچم و بیکەم بە خێر بۆ خواو بۆ پێغەمبەرەکەی، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (نا)، وتم: دەی نیوەی ماڵەکەم دەکەم بەخێر، فەرمووی: (نا)، وتم: دەی سێ یەکی ماڵەکەم دەکەم بەخێر، فەرمووی: (بەڵێ باشە). وتم: ئەو پشکەم کە لەخەیبەرە دەیهێڵمەوە بۆخۆم.

باسی کەسێ لەسەردەمی نەفامیدا نەزر بکات لەپاشدا بگات بە ئیسلام و موسوڵمان ببێت.

٢٥ - باب مَنْ نَذَرَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ ثُمَّ أَدْرَكَ الإِسْلاَمَ.

٣٣١٤ - (صحيح) عن عمر رضي الله عنهما أنه قال: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي نَذَرْتُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَنْ أَعْتَكِفَ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ لَيْلَةً. فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (أَوْفِ بِنَذْرِكَ).

واتە: لە پێشەوا عومەری کوڕی (خطاب)ەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم من لەسەردەمی نەفامی دا نەزرم کردوە شەوێ لەمزگەوتی حەرامدا بمێنمەوە، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم پێی فەرموو: (نەزرەکەت جێبەجێ بکە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی کەسێ نەزرێ بکات و دیاری نەکات.

٢٦ - باب مَنْ نَذَرَ نَذْرًا لَمْ يُسَمِّهِ.

٣٣١٥ - (صحيح) عن عقبة بن عامر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (كَفَّارَةُ النَّذْرِ كَفَّارَةُ الْيَمِينِ).

واتە: لە عوقبەی کوڕی عامیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (کەفارەتی نەزر وەك کەفارەتی سوێند وایە).

٣٣١٦ - (صحيح) عن عقبة بن عامر, عن النبي صلى الله عليه وسلم, مِثْلَهُ.

واتە: لە عوقبەی کوڕی عامیرەوە، لە پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم فەرمودەی پێشو بە هەمان شێوە هاتوە.

باسی سوێندی بەدەمداهاتن(لەغو) [1]

٢٧- باب لَغْوِ الْيَمِينِ.

٣٢١٦ – م (صحيح) عن عطاء: فِي اللَّغْوِ فِي الْيَمِينِ, قال: قال عائيشة قالت: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (هُوَ كَلَامُ الرَّجُلِ فِي بَيْتِهِ: كَلاَّ وَاللَّهِ, وَبَلَى وَاللَّهِ).

واتە: لە (عطاء)ەوە دەربارەی سوێندخواردنی بەدەمداهاتن هاتوە، کە وتویەتی: عائیشە رەزای خوای لێ بێ وتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (بریتیە لە قسەی پیاوێ کە بە دەمیدا دێت لەماڵەوە کە دەڵێت نە (وَاللَّهِ)بە خوا، وا نیە، بەڵێ (وَاللَّهِ)بە خوا وایە، ئەرێ بە خوا).

---

(١) لة (سنن أبي داود)دا بە ژمارە: (٣٢٥٤) هاتوە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی دەربارەی ئەوکەسەی سوێند دەخوات لەسەر نانخواردن کە نەیخوات.

٢٨- باب فِيمَنْ حَلَفَ عَلَى الطَّعَامِ لاَ يَأْكُلُهُ.

٣٣١٧ - (صحيح) عن عبد الرحمن بن أبي بكر قال: نَزَلَ بِنَا أَضْيَافٌ لَنَا قَالَ: وَكَانَ أَبو بَكْرٍ يَتَحَدَّثُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِاللَّيْلِ, فَقَالَ: لاَ أَرْجِعَنَّ إِلَيْكَ حَتَّى تَفْرَغَ مِنْ ضِيَافَةِ هَؤُلاَءِ وَمِنْ قِرَاهُمْ, فَأَتَاهُمْ بِقِرَاهُمْ, فَقَالُوا: لاَ نَطْعَمُهُ حَتَّى يَأْتِيَ أَبو بَكْرٍ, فَجَاءَ, فَقَالَ: مَا فَعَلَ أَضْيَافُكُمْ, أَفَرَغْتُمْ مِنْ قِرَاهُمْ, قَالُوا: لاَ. قُلْتُ:قَدْ أَتَيْتُهُمْ بِقِرَاهُمْ فَأَبووا وَقَالُوا:وَاللَّهِ لاَ نَطْعَمُهُ حَتَّى يَجِيءَ فَقَالُوا:صَدَقَ قَدْ أَتَانَا بِهِ فَأَبَيْنَا حَتَّى تَجِيءَ قَالَ: فَمَا مَنَعَكُمْ قَالُوا:مَكَانُكَ. قَالَ: وَاللَّهِ لاَ أَطْعَمُهُ اللَّيْلَةَ قَالَ فَقَالُوا:وَنَحْنُ وَاللَّهِ لاَ نَطْعَمُهُ حَتَّى تَطْعَمَهُ. قَالَ: مَا رَأَيْتُ فِي الشَّرِّ كَاللَّيْلَةِ قَطُّ - قَالَ - قَرِّبوا طَعَامَكُمْ. قَالَ: فَقُرِّبَ طَعَامُهُمْ فَقَالَ: بِسْمِ اللَّهِ, فَطَعِمَ وَطَعِمُوا. فَأُخْبِرْتُ أَنَّهُ أَصْبَحَ فَغَدَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَأَخْبَرَهُ بِالَّذِي صَنَعَ وَصَنَعُوا, قَالَ: (بَلْ أَنْتَ أَبَرُّهُمْ, وَأَصْدَقُهُمْ).

واتە: لە (عبد الرحمن)ی کوڕی پێشەوا ئەبوو بەکرەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: میوانمان هات، وتی: ئەبو بەکر رەزای خوای لێ بێ شەو لەخزمەت پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم مابووەوە بۆئەوەی قسەی لەگەڵ بکات، پێشەوا ئەبو بەکر رەزای خوای لێ بێ وتی: نایەمەوە بۆ ماڵەوە هەتا میوانداریەکە تەواو دەبێت لەبەرئەوە چاوەڕێی من مەکە، (عبد الرحمن)ی کوڕی میوانداری کردن، کاتی نان خواردن میوانەکان وتیان: خواردنەکە ناخۆیین هەتا پێشەوا ئەبوو بەکر رەزای خوای لێ بێ نەیەتەوە، ئەویش هاتەوە، وتی: میوانەکانت چیان کرد، لەنان خواردن بوونەوە، وتیان: نەخێر، وتم: خوانم بۆ ئامادەکردن و میوانداریم کردن بەڵام ئەوان نەهاتنە پێشەوەو نانەکەیان نەخوارد، وتیان: سوێند بە (الله) خواردنەکە ناخۆین هەتا پێشەوا ئەبوو بەکر رەزای خوای

www.iqra.ahlamontada.com

لێ بێ نەیەتەوە، وتیان: راست دەکات نانی بۆ هێناین بەڵام ئێمە نەمانخوارد هەتا تۆ نەیەیتەوە، ئەبو بەکر وتی: چی وای لێ کردن نانەکە نەخۆن؟ وتیان: لەبەر ڕێزی پلەو پایەی تۆ، پێشەوا ئەبو بەکر وتی: سوێند بە (الله) ئەو نانە ناخۆم ئەم شەو، (عبد الرحمن) وتی: میوانەکانیش وتیان: سوێند بە (الله) ئێمەش ئەو نانە ناخۆین هەتا پێشەوا ئەبو بەکر نەیخوات، هەرگیز خراپەی وەك ئەم شەوم نەدیوە، پێشەوا ئەبوو بەکر وتی: خواردنەکەتانم لێ نزیك بکەنەوە، خواردنەکەیان لێ نزیك کردەوە، وتی: (بسم الله) بەناوی خواوە جا دەستی کرد بە خواردن، ئەوانیش لە خواردنەکەیان خوارد. بۆ بەیانی چوە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هەواڵی خۆی و میوانەکانی بۆ باسکرد، ئەویش فەرمووی: (بەڵکو تۆ چاکتر و ڕاستگۆترینیانی چونکە سوێندەکەی خۆتت خست).

٣٣١٨ - (صحيح) عن عبد الرحمن بن أبي بكر قال: بِهَذَا الْحَدِيثِ نَحْوَهُ, زَادَ عَنْ سَالِمٍ فِي حَدِيثِهِ قَالَ: وَلَمْ يَبْلُغْنِي كَفَّارَةً.

واتە: لە (عبد الرحمن)ی کوڕی پێشەوا ئەبوو بەکرەوە ڕەزای خوای لێ بێ فەرمودەی ئێشو هاتوە بە هەمان شێوە، لە سالمەوە لە فەرمودەکەیدا ئەمەی بۆ زیاد کرد وتی: کەفارەتم پێ نەگەیشتوە.

باسی سوێندخواردن لەسەر پچراندنی پەیوەندی خزمایەتی.

٢٩ - باب الْيَمِينِ فِي قَطِيعَةِ الرَّحِمِ.

٣٣١٩ - (ضعيف الإسناد) عن سعيد بن المسيب: أَنَّ أَخَوَيْنِ مِنَ الأَنْصَارِ كَانَ بَيْنَهُمَا مِيرَاثٌ, فَسَأَلَ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ الْقِسْمَةَ, فَقَالَ: إِنْ عُدْتَ تَسْأَلُنِي عَنِ الْقِسْمَةِ فَكُلُّ مَالٍ لِي فِي رِتَاجِ الْكَعْبَةِ, فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: إِنَّ الْكَعْبَةَ غَنِيَّةٌ عَنْ مَالِكَ,

www.iqra.ahlamontada.com

كَفِّرْ عَنْ يَمِينِكَ وَكَلِّمْ أَخَاكَ, سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (لاَ يَمِينَ عَلَيْكَ, وَلاَ نَذْرَ فِي مَعْصِيَةِ الرَّبِّ, وَفِي قَطِيعَةِ الرَّحِمِ, وَفِيمَا لاَ تَمْلِكُ).

واتە: لە سەعیدی کوڕی موسەییەبەوە دەگێڕنەوە، کە دوو برا لە ئەنصارەکان میراتێکیان لە نێواندا هەبوو، یەکێکیان بەوی تریانی وت: با بەشی بکەین، ئەویش وتی: جارێکی تر داوای ماڵ بەشکردنم لێ بکەی هەرچی ماڵم هەیە نەزری کەعبە بێ، پێشەوا عومەر رەزای خوای لێ بێ پێی وت: کەعبە دەوڵەمەندەو پێویستی بە ماڵی تۆ نیە، کەفارەتی سوێندەکەت بدەو قسە لەگەڵ براکەتدا، بۆ خۆم لە پێغەمبەری خوام صلی الله علیه وسلم بیستوە دەیفەرموو: (سوێندت ناکەوێ، نەزر لەسەر گوناهو سەرپێچی خوای پەروەردگار و، نەزر لەسەر پچڕاندنی پەیوەندی خزمایەتی و، نەزری شتێ کە هی تۆ نەبێ دانامەزرێن).

٣٣٢٠ - (حسن) عن عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده, أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (لاَ نَذْرَ إِلاَّ فِيمَا يُبْتَغَى بِهِ وَجْهُ اللَّهِ, وَلاَ يَمِينَ فِي قَطِيعَةِ رَحِمٍ).

واتە: لە عەمری کوڕی شوعەیبەوە، لەباوکیەوە، لە باپیریەوە، دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (نەزرکردن دانامەزرێت مەگەر لەپێناوی خوای گەورەدا، سوێندخواردن نیە لەسەر پچڕاندنی پەیوەندی خزمایەتی).

٣٣٢١ - (حسن الا قوله: (ومن حلف...)؛ فهو منكر) عن عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده, أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (لاَ نَذْرَ وَلاَ يَمِينَ فِيمَا لاَ يَمْلِكُ ابْنُ آدَمَ, وَلاَ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ, وَلاَ فِي قَطِيعَةِ رَحِمٍ, وَمَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَلْيَدَعْهَا, وَلْيَأْتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ, فَإِنَّ تَرْكَهَا كَفَّارَتُهَا). قَالَ أَبو دَاوُدَ: الأَحَادِيثُ كُلُّهَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (وَلْيُكَفِّرْ عَنْ يَمِينِهِ). إِلاَّ فِيمَا لاَ يُعْبَأُ بِهِ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە عەمری کوڕی شوعەیبەوە، لەباوکیەوە، لە باپیریەوە، دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (سوێندخواردن و نەزرکردن دانامەزرێن لەسەر شتێك کە موڵکی ئادەمیزاد خۆی نەبێ، هەروەها لە گوناهو سەرپێچی خوای گەورەو لە پچڕاندنی پەیوەندی خزمایەتیشدا، هەرکەسێ لەسەر شتێ سوێندی خوارد بە بارێکی تردا بە باشتری زانی واز لەسوێندەکەی بهێنێ و کارە چاکەکە بکات، وازی لێ هێنانەکەی کەفارەتەکەیەتی). ئەبوو داود دەڵێت: سەرجەم ئەو فەرمودە صەحیحانەی کە لەپێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم ریوایەت کراون: (کەفارەتی سوێندەکەی بدات) دەسەلمێنن، مەگەر ئەوانەی کە ئیعتیباریان پێ ناکرێت.

باسی (استثناء) لەسوێندخواردندا لەدوای بێ دەنگ بوون.

٣٠- باب الاِسْتِثْنَاءِ فِي الْيَمِينِ بَعْدَ السُّكُوتِ.

٣٣٢٢ - (صحيح) عن عكرمة: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (وَاللَّهِ لأَغْزُوَنَّ قُرَيْشًا, وَاللَّهِ لأَغْزُوَنَّ قُرَيْشًا, وَاللَّهِ لأَغْزُوَنَّ قُرَيْشًا). ثُمَّ قَالَ: (إِنْ شَاءَ اللَّهُ). قال أبو داود: عن شريك, ثُمَّ لَمْ يَغْزُهُمْ.

واتە: لە عیکریمەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: ((سوێند بە (الله) غەزای قورەیش دەکەم، (سوێند بە (الله) غەزای قورەیش دەکەم، (سوێند بە (الله) غەزای قورەیش دەکەم). لەپاشدا فەرمووی: (إن شاء الله). ئەبو داود دەڵێت: لە شورەیکەوە هاتوە: لەپاشدا غەزای نەکردن.

٣٣٢٣ - (ضعيف) عن عكرمة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (وَاللَّهِ لأَغْزُوَنَّ قُرَيْشًا). ثُمَّ قَالَ: (إِنْ شَاءَ اللَّهُ). ثُمَّ قَالَ: (وَاللَّهِ لأَغْزُوَنَّ قُرَيْشًا, إِنْ شَاءَ

www.iqra.ahlamontada.com

اللَّهُ). ثُمَّ قَالَ: (وَاللَّهِ لأَغْزُوَنَّ قُرَيْشًا). ثُمَّ سَكَتَ, ثُمَّ قَالَ: (إِنْ شَاءَ اللَّهُ). قال أبو داود: عن شريك, ثُمَّ لَمْ يَغْزُهُمْ.

واتە: لە عیکریمەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: ((سوێند بە (الله) غەزای قورەیش دەکەم)، لەپاشدا فەرمووی: (إن شاء الله). ئینجا فەرمووی: (سوێند بە (الله) غەزای قورەیش دەکەم، (إن شاء الله). لەپاشدا فەرمووی: (سوێند بە (الله) غەزای قورەیش دەکەم، ئینجا بێدەنگ بوو، لەپاشدا فەرمووی: (إن شاء الله). ئەبو داود دەڵێت: لە شورەیکەوە هاتوە: لەپاشدا غەزای نەکردن.

باسی کەسێ نەزرێ بکات نەتوانێ جێبەجێی بکات.

٣١ - باب مَنْ نَذَرَ نَذْرًا لاَ يُطِيقُهُ.

٣٣٢٤ - (ضعيف مرفوعا) عن ابن عباس: أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال: (مَنْ نَذَرَ نَذْرًا لَمْ يُسَمِّهِ, فَكَفَّارَتُهُ كَفَّارَةُ يَمِينٍ, وَمَنْ نَذَرَ نَذْرًا فِي مَعْصِيَةٍ, فَكَفَّارَتُهُ كَفَّارَةُ يَمِينٍ, وَمَنْ نَذَرَ نَذْرًا لاَ يُطِيقُهُ, فَكَفَّارَتُهُ كَفَّارَةُ يَمِينٍ, وَمَنْ نَذَرَ نَذْرًا أَطَاقَهُ فَلْيَفِ بِهِ).

واتە: لە عوقبەی کوڕی عامیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ نەزرێك بکات ناوی نەبات و دیاری نەکات کەفارەتەکەی وەك کەفارەتی سوێند وایە، هەرکەسێ نەزرێك بکات لەسەر گوناهو سەرپێچی کەفارەتەکەی وەك کەفارەتی سوێند وایە، هەرکەسێ نەزرێك بکات نەتوانێ جێبەجێی بکات کەفارەتەکەی وەك کەفارەتی سوێند وایە، هەرکەسێ نەزرێك بکات توانی جێبەجێی بکات ئەوە با جێبەجێی بکات).

www.iqra.ahlamontada.com

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

سەرەتای پەرتوکی کڕین و فرۆشتن.

١٧- أول كتاب البيوع.

باسی سەبارەت بە بازرگانیە کە سوێندو قسەی بێ هودە(لەغو)ی تێکەڵاو ببێت.

١ - باب فِي التِّجَارَةِ يُخَالِطُهَا الْحَلِفُ وَاللَّغْوُ.

٣٣٢٦ - (صحيح) عن قيس بن أبو غرزة قال: كُنَّا فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نُسَمَّى السَّمَاسِرَةَ, فَمَرَّ بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَمَّانَا بِاسْمٍ هُوَ أَحْسَنُ مِنْهُ, فَقَالَ: (يَا مَعْشَرَ التُّجَّارِ, إِنَّ الْبَيْعَ يَحْضُرُهُ اللَّغْوُ وَالْحَلِفُ, فَشُوبُوهُ بِالصَّدَقَةِ).

واتە: لە قەیسی کوڕی ئیبنو ئەبو غەرەزەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەسەردەمی پێغەمبەری خوادا صلى الله عليه وسلم بە ئێمەیان دەوت: دەڵاڵ، جارێ پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دای بەلاماندا ناوێکی جوانتر و چاکتری لێ نایین - وشە دەڵاڵ گۆڕی بۆ بازرگان کە وشەیەکی جوانترە - فەرمووی: (ئەی کۆمەڵی بازرگانان، کڕین و فرۆشتن قسەی بێ هودەو سوێندی تێ دەکەوێت، تێکەڵی خێر و سەدەقەی بکەن واتە خێری لێ بکەن با ببێتە کەفارەتی ئەو سوێند و قسە بێ هودانەی کردوتانە).

٣٣٢٧ - (صحيح) عن أبو وائل عن قيس بن أبو غرزة, بمعناه, قال: (يَحْضُرُهُ

www.iqra.ahlamontada.com

الْكَذِبُ وَالْحَلِفُ). وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ الزُّهْرِيُّ: (اللَّغْوُ وَالْكَذِبُ).

واتە: لە قەیسی کوڕی ئیبنو ئەبو غەرەزەوە فەرمودەی پێشو بە هەمان مانا هاتوە، فەرمووی: (کڕین و فرۆشتن درۆ و سوێندی تێ دەکەوێت)، (عَبْدُ اللَّه)ی زوهری وتی: فەرمووی: (کڕین و فرۆشتن قسەی بێ هودەو درۆی تێ دەکەوێت).

باسی سەبارەت بە دەرهێنانی ئاڵتون و زیو لە کانەکان.

٢ - باب فِي اسْتِخْرَاجِ الْمَعَادِنِ.

٣٣٢٨ - (صحيح) عن ابن عباس: أَنَّ رَجُلاً لَزِمَ غَرِيمًا لَهُ بِعَشْرَةِ دَنَانِيرَ, فَقَالَ: وَاللَّهِ لاَ أُفَارِقُكَ حَتَّى تَقْضِيَنِي, أَوْ تَأْتِيَنِي بِحَمِيلٍ, فَتَحَمَّلَ بِهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَأَتَاهُ بِقَدْرِ مَا وَعَدَهُ, فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (مِنْ أَيْنَ أَصَبْتَ هَذَا الذَّهَبَ؟). قَالَ: مِنْ مَعْدِنٍ, قَالَ: (لاَ حَاجَةَ لَنَا فِيهَا, وَلَيْسَ فِيهَا خَيْرٌ). فَقَضَاهَا عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پیاوێ دە دیناری کابرایە قەرزار بوو خاوەن قەرزەکە یەخەی گرت و پێی وت: سوێند بە (الله) لێت جیا نابمەوە هەتا قەرزەکەم نەدەیتەوە یان کەفیلێکم دەدەیتێ، جا پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بوو بە کەفیلی بۆ ماوەیەکی دیاریکراو، لە وادەی قەرزدانەوەکەدا پیاوە قەرزارەکە هاتەوە قەرزەکەی هێنا، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پێی فەرموو: (ئەمەت لەکوێ دەستکەوتوە؟)، وتی: لە کان، فەرمووی: (کارمان پێی نیەو، خێری پێوە نیە)، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم خۆی قەرزەکەی بۆ بژارد لەجیاتی ئەو. - ئاڵتونەکەی بە گڵەوە هێنایەوە بۆیە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم قبووڵی نەکرد - .

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە دورکەوتنەوە لە گومان گەل.

٣ - باب فِي اجْتِنَابِ الشُّبُهَاتِ.

٣٣٢٩ - (صحيح) عن النعمان بن بشير قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: (إِنَّ الْحَلاَلَ بَيِّنٌ وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ وَبَيْنَهُمَا أُمُورٌ مُشْتَبِهَاتٌ). وَأَحْيَانًا يَقُولُ (مُشْتَبِهَةٌ). (وَسَأَضْرِبُ لَكُمْ فِي ذَلِكَ مَثَلاً إِنَّ اللَّهَ حَمَى حِمًى وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَا حَرَّمَ, وَإِنَّهُ مَنْ يَرْعَ حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكْ أَنْ يُخَالِطَهُ, وَإِنَّهُ مَنْ يُخَالِطِ الرِّيبَةَ, يُوشِكْ أَنْ يَجْسُرَ).

واتە: لە نوعمانی کوڕی بەشیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: گوێم لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بوو دەیفەرموو: (بەڕاستی ئەو کاروکردەوانەی حەڵاڵ کراون لەلایەن خوای گەورەوە روون و ئاشکراو دیارن، هەروەها ئەو کاروکردەوانەش کە حەرام کراون لەلایەن خوای گەورەوە روون و ئاشکراو دیارن، لەنێوان ئەم دوانەدا هەندێ شت هەن جێگەی گومانن حەڵاڵی و حەرامییان روون و ئاشکرا نیە زۆرکەس نازانن حەڵاڵە یان حەرامە). هەندێ جار لە جیاتی (مُشْتَبِهَات) دەیفەرموو: (مُشْتَبِهَة)، (لەوبارەوە نمونەیەکتان بۆ دەهێنمەوە: بەڕاستی خوای گەورە پاوەنی هەیەو دەپارێزێ، پاوەنی خوای گەورەش ئەوشتانەیە کە حەرامی کردون، بێگومان هەرکەسێ لەدەوروبەری پاوەندا بلەوەڕێنێ نزیکە بەرە بەرە بکەوێتە ناویەوە واتە هەرکەس لێی بەدور بێت سەلامەتە - ئەگەر شوان رانەکەی لەدەوروبەری پاوەن بلەوەڕێنێ بەرە بەرە رانەکە دەکەوێتە ناو پاوەنەکەوەو لێی دەلەوەڕێ -، هەرکەس بکەوێتە ناو شتێکەوە جێگەی گومان بێت، ئەوە نزیکە بکەوێتە ناو حرامەوە).

٣٣٣٠ - (صحيح) عن النعمان بن بشير قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ (وَبَيْنَهُمَا مُشَبَّهَاتٌ لا يَعْلَمُهَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ فَمَنِ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ عِرْضَهُ وَدِينَهُ, وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ, وَقَعَ فِي الْحَرَامِ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە نوعمانی کوڕی بەشیرەوە فەرمودەی پێشو هاتوە، فەرمووی: (لەنێوان ئەم دوانەدا هەندێ شت هەن حەڵاڵی و حەرامییان روون و ئاشکرا نیە زۆرکەس نازانن حەڵاڵە یان حەرامە جێگەی گومانن، جا هەرکەس خۆی لەو کارانە بپارێزێت کە جێگەی گومانن ئەوە شەرەف و ناموس و دینی لە نەنگی دەپارێزێت و سەلامەت دەبێت، ئەوەی بکەوێتە ناو گومان گەلەوە، دەکەوێتە ناو حەرامەوە).

٣٣٣١ - (ضعيف) عن أبو هريرة, أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لاَ يَبْقَى أَحَدٌ إِلاَّ أَكَلَ الرِّبَا, فَإِنْ لَمْ يَأْكُلْهُ أَصَابَهُ مِنْ بُخَارِهِ). قَالَ ابْنُ عِيسَى: (أَصَابَهُ مِنْ غُبَارِهِ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: زەمانێ دێ سودخواردن ئەوەندە بڵاودەبێتەوە هیچ کەسێ نامێنێتەوە سود نەخوات، ئەگەر کەسێ سودی نەخوارد توشی ئاسەوارەکەی دەبێت - بەوەی کە دەبێتە شایەت یان دەنوسێ لە نێوان دوکەسدا یا دەیکەنە دیاری بۆی بە جۆرێ لە جۆرەکان هەر توش دەبێت، واتە ئەگەر کەسێ لە حەقیقەتەکەی سەلامەت بێ لە ئاسەوارەکانی سەلامەت نابێ -). ئیبنو عیسا دڵێت: (تەپ و تۆزەکەی بەردەکەوێت). -.

٣٣٣٢ - (صحيح) عن عاصم بن كليب, عن أبيه, عن رجل من الأنصار قال: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَنَازَةٍ, فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى الْقَبْرِ يُوصِي الْحَافِرَ: (أَوْسِعْ مِنْ قِبَلِ رِجْلَيْهِ, أَوْسِعْ مِنْ قِبَلِ رَأْسِهِ). فَلَمَّا رَجَعَ اسْتَقْبَلَهُ دَاعِيَ امْرَأَةٍ, فَجَاءَ وَجِيءَ بِالطَّعَامِ فَوَضَعَ يَدَهُ, ثُمَّ وَضَعَ الْقَوْمُ فَأَكَلُوا, فَنَظَرَ آبَاؤُنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلُوكُ لُقْمَةً فِي فَمِهِ, ثُمَّ قَالَ: (أَجِدُ لَحْمَ شَاةٍ أُخِذَتْ بِغَيْرِ إِذْنِ أَهْلِهَا). فَأَرْسَلَتِ الْمَرْأَةُ, قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَرْسَلْتُ إِلَى الْبَقِيعِ يَشْتَرِي لِي شَاةً فَلَمْ أَجِدْ, فَأَرْسَلْتُ إِلَى جَارٍ لِي قَدِ اشْتَرَى شَاةً: أَنْ أَرْسِلْ إِلَيَّ بِهَا بِثَمَنِهَا فَلَمْ يُوجَدْ, فَأَرْسَلْتُ إِلَى امْرَأَتِهِ فَأَرْسَلَتْ إِلَيَّ بِهَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (أَطْعِمِيهِ الأَسَارَى).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە عاصیمی کوڕی کولەیبەوە، لە باوکیەوە، لە یەکێ لە هاوەڵانی پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لە خزمەت پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم دەرچوین لەگەڵ جەنازەیەك بۆ گۆڕستان، پێغەمبەری خوام صلی الله علیه وسلم بینی فەرمانی کرد بە گۆڕهەڵکەنەکە فەرمووی: (لەلای قاچەکانیەوە فراوانی بکە، لەلای سەریەوە فراوانی بکە)، کاتێ کە لەسەر گۆڕستان گەڕایەوە کەسێ لەلایەن ئافرەتێکەوە هات بۆ خوڵککردنی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بۆ نان خواردن، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هات و خواردن هێنرا، دەستی خستە خواردنەکە، خەڵکەکەش لەدوای ئەوەوە دەستیان خستە سەر خواردنەکە، باوکانمان لوقمەیەکیان بینی لەدەمیدا ئەیجوی، لەپاشدا فەرمووی: (وا ئەزانم ئەمە گۆشتی مەڕێکە وەرگیراوە بەبێ مۆڵەتی خاوەنەکەی). ژنەکە کەسێکی نارد بۆلای پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم کەسێکم نارد بۆ بەقیع مەڕێکم بۆ بکڕێ دەستم نەکەوت، ناردم بۆ لای دراوسێیەکی خۆم کە مەڕێکی کڕی بوو وتم بۆم بنێرە بە نرخەکەی خۆی دراوسێکەم دەست نەکەوت، ناردم بۆلای ژنەکەی ئەو مەڕەی بۆ ناردم، جا پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (دەرخواردی دیلەکانی بدە واتە بیدە بە دیلەکان با بیخۆن).

باسی سەبارەت بە سودخۆر و سود وەرگر.

٤ - باب فِي آكِلِ الرِّبَا وَمُوكِلِهِ.

٣٣٣٣ - (صحيح) عبد الله بن مسعود عن أبيه قال: لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آكِلَ الرِّبَا وَمُوكِلَهُ وَشَاهِدَهُ وَكَاتِبَهُ.

واتە: لە (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی مەسعودەوە، لەباوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەفرەتی کردوە لە سود خۆر و سود وەرگر و لەو کەسەی کە دەیێت بە شایەت و لەو کەسەش کە دەینوسێت).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە هەڵوەوشانەوەو وەلانانی سود.

٥ - باب فِي وَضْعِ الرِّبَا.

٣٣٣٤ - (صحيح) عن سليمان بن عمرو, عن أبيه قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم في حجة الوداع يقول: (أَلاَ إِنَّ كُلَّ رِبًا مِنْ رِبَا الْجَاهِلِيَّةِ مَوْضُوعٌ, لَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لاَ تَظْلِمُونَ وَلاَ تُظْلَمُونَ, أَلاَ وَإِنَّ كُلَّ دَمٍ مِنْ دَمِ الْجَاهِلِيَّةِ مَوْضُوعٌ, وَأَوَّلُ دَمٍ أَضَعُ مِنْهَا دَمُ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ). كَانَ مُسْتَرْضَعًا فِي بَنِي لَيْثٍ فَقَتَلَتْهُ هُذَيْلٌ. قَالَ (اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ). قَالُوا نَعَمْ. ثَلاَثَ مَرَّاتٍ. قَالَ (اللَّهُمَّ اشْهَدْ). ثَلاَثَ مَرَّاتٍ.

واتە: لە سولەیمانی کوڕی عەمرەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: گوێم لێ بوو پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لە حەجی ماڵاویی دا دەیفەرموو: (هۆشیاربن هەموو سودێ لە سودەکانی سەردەمی نەفامی هەڵوەشاوەتەوەو وەلانراوە، ئەوەی ماڵێکی دابێ بە کەسێك بەسود سەری ماڵەکە وەربگرێتەوەو سودەکە وەرنەگرێت زوڵم و ستەم لەکەس مەکەن و با کەسیش زوڵم و ستەمتان لێ نەکات، هۆشیاربن هەموو خوێنێ لە خوێنەکانی سەردەمی نەفامی هەڵوەشاوەتەوەو وەلانراوە، یەکەم خوێنێ کە پشتگوێی دەخەم خوێنی (حارث)ی کوڕی (عبد المطلب)ە کە لەلای (بنی لیث) شیری پێ دەدرا (بنی هذیل) کوشتیان). سێ جار فەرمووی: (خوایە گەیاندم)، وتیان بەڵێ، سێ جار فەرمووی: (خوایە تۆ شاهید بە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی دەربارەی ناپەسەندی سوێندخواردن لە کڕین و فرۆشتندا.

٦ - باب فِي كَرَاهِيَةِ الْيَمِينِ فِي الْبَيْعِ.

٣٣٣٥ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: (الْحَلِفُ مَنْفَقَةٌ لِلسِّلْعَةِ, مَمْحَقَةٌ لِلْبَرَكَةِ). قَالَ ابْنُ السَّرْحِ: (لِلْكَسْبِ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: گوێم لێ بوو پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دەیفەرموو: (سوێندخواردن بایەخ بۆ شتەکە پەیدا دەکات و رەواجی پێ دەدات، بەڵام بەرەکەتەکەی ناهێڵێت). ئیبنو ئەبی سەرح لە جیاتی (لِلسِّلْعَة) وتی: (لِلْكَسْب). واتە بەرەکەتی کاسبیەکە ناهێڵێت.

باسی سەبارەت سەنگینی کێشانەو کێشانە بەکرێ.

٧ - باب فِي الرُّجْحَانِ فِي الْوَزْنِ وَالْوَزْنِ بِالأَجْرِ.

٣٣٣٦ - (صحيح) عن سويد بن قيس رضي الله عنه قال: جَلَبْتُ أَنَا وَمَخْرَفَةُ الْعَبْدِيُّ بَزًّا مِنْ هَجَرَ, فَأَتَيْنَا بِهِ مَكَّةَ, فَجَاءَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْشِي, فَسَاوَمَنَا بِسَرَاوِيلَ,فَبِعْنَاهُ, وَثَمَّ رَجُلٌ يَزِنُ بِالأَجْرِ, فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (زِنْ وَأَرْجِحْ).

واتە: لە سوەیدی کوڕی قەیسەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: من و مەخرەفەی عەبدی لە هەجەرەوە قوماشمان هێنا بۆ مەککە، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم هات بۆلامان سەودای شەروالێکی کرد پێمان فرۆشت، لەولاوە پیاوێ بەکرێ شتی دەکێشا، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم پێی فەرموو: (بیکێشەو سەنگین بیکێشە).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٣٣٧ - (صحيح) عن أبو صفوان بن عميرة قال: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَكَّةَ قَبْلَ أَنْ يُهَاجِرَ, بِهَذَا الْحَدِيثِ, وَلَمْ يَذْكُرْ: يَزِنُ بِالأَجْرِ. قَالَ أَبو دَاوُدَ: رَوَاهُ قَيْسٌ كَمَا قَالَ سُفْيَانُ, وَالْقَوْلُ قَوْلُ سُفْيَانَ.

واتە: لە ئەبو صەفوانی کوڕی عومەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لە مەککە چومە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پێش ئەوەی کۆچ بکات بۆ مەدینە، جا راوی فەرمودەی پێشوی گێڕایەوە، بەڵام باسی (بیکێشەو سەنگین بیکێشە)ی نەکرد. ئەبو داود دەڵێت: قەیس ریوایەتی کردوە وەك ئەوەی کە سوفیان وتی، قسەش قسەی سوفیانە.

٣٣٣٨ - (صحيح) عن ابن أبو رزمة قال: سمعت أبي يقول: قَالَ رَجُلٌ لِشُعْبَةَ: خَالَفَكَ سُفْيَانُ. قَالَ: دَمَغْتَنِي. وَبَلَغَنِي عَنْ يَحْيَى بْنِ مَعِينٍ قَالَ: كُلُّ مَنْ خَالَفَ سُفْيَانَ, فَالْقَوْلُ قَوْلُ سُفْيَانَ.

واتە: لە ئیبنو ئەبو ریزمەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پیاوێ بە شوعبەی وت: سوفیان پێچەوانەی تۆیە، وتی: قسە قسەی سوفیانە، هەرکەسێ پێچەوانەی سوفیان بێ، قسە قسەی سوفیانە.

٣٣٣٩ - (صحيح مقطوع) عن شعبة قال: كَانَ سُفْيَانُ أَحْفَظَ مِنِّي.

واتە: لە شوعبەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: سوفیان لەمن چاکتر فەرمودەکەی لەبەرە بەهێزترە لە لەبەرکردندا.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە فەرمودەکەی پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم کە دەفەرموێت: (باشترین پێوانە پێوانەی خەڵکی مەدینەیە).

٨ - باب فِي قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (الْمِكْيَالُ مِكْيَالُ الْمَدِينَةِ).

٣٣٤٠ - (صحيح) عن ابن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (الْوَزْنُ وَزْنُ أَهْلِ مَكَّةَ, وَالْمِكْيَالُ مِكْيَالُ أَهْلِ الْمَدِينَةِ). قال أبو داود: عن حنظلة قال: (وَزْنُ الْمَدِينَةِ, وَمِكْيَالُ مَكَّةَ).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (چاکترین کێشانە کێشانەی خەڵکی مەککەیە، باشترین پێوانەش پێوانەی خەڵکی مەدینەیە). ئەبو داود دەڵێت: لە (حنظلة)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: (پێوانەی خەڵکی مەدینەو. کێشانەی خەڵکی مەککە).

باسی سەبارەت بە توندی لە قەرزدا.

٩ - باب فِي التَّشْدِيدِ فِي الدَّيْنِ.

٣٣٤١ - (حسن) عن سمرة قال: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: (هَا هُنَا أَحَدٌ مِنْ بَنِي فُلَانٍ؟). فَلَمْ يُجِبْهُ أَحَدٌ, ثُمَّ قَالَ: (هَا هُنَا أَحَدٌ مِنْ بَنِي فُلَانٍ؟). فَلَمْ يُجِبْهُ أَحَدٌ, ثُمَّ قَالَ: (هَا هُنَا أَحَدٌ مِنْ بَنِي فُلَانٍ؟). فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ, فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (مَا مَنَعَكَ أَنْ تُجِيبَنِي فِي الْمَرَّتَيْنِ الأُولَيَيْنِ, أَمَا إِنِّي لَمْ أُنَوِّهْ بِكُمْ إِلاَّ خَيْرًا, إِنَّ صَاحِبَكُمْ مَأْسُورٌ بِدَيْنِهِ). فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ أَدَّى عَنْهُ حَتَّى مَا بَقِيَ أَحَدٌ يَطْلُبُهُ بِشَيْءٍ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە سەمورەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: جارێ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم وتاری بۆ دەداین فەرمووی: (ئایا کەسێ لە هۆزی بەنی فلان لێرەیە؟). هیچ کەسێ وەڵامی نەدایەوە، لەپاشدا فەرمووی: (ئایا کەسێ لە هۆزی بەنی فلان لێرەیە؟). هیچ کەسێ وەڵامی نەدایەوە، لەپاشدا فەرمووی: (ئایا کەسێ لە هۆزی بەنی فلان لێرەیە؟). پیاوێ هەستایەوە وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم من لێرەم، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (چی ڕێگری ئەوەی لێ کردی لە دوو جارەکەی تردا وەڵامت نەدامەوە، خۆ من خێر و چاکەتان بۆ باس دەکەم، هاوڕێکەتان یان خزمەکەتان لەبەرئەوەی کە قەرزارە گیردراوە لەوەی کە بچێتە بەهەشتەوە). سەمورە وتی: بە چاوی خۆم پیاوەکەم بینی هەموو قەرزەکەی بۆ دایەوە هەتا کەس نەما داوای هیچ شتێکی لێ بکات.

٣٣٤٢ - (ضعيف) عن أبو موسى الأشعري, يقول عن أبيه: أَنَّ رسولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قال: (إِنَّ أَعْظَمَ الذُّنُوبِ عِنْدَ اللَّهِ أَنْ يَلْقَاهُ بِهَا عَبْدٌ بَعْدَ الْكَبَائِرِ الَّتِى نَهَى اللَّهُ عَنْهَا: أَنْ يَمُوتَ رَجُلٌ وَعَلَيْهِ دَيْنٌ لاَ يَدَعُ لَهُ قَضَاءً).

واتە: ئەبو موسای ئەشعەری لە باوکیەوە گێڕاویەتیەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (گەورەترین تاوان لەلای خوا کە بەندە بەو تاوانەوە پێی بگات لە دوای ئەو تاوانە گەورانەی کە خوای پەروەردگار قەدەغەی کردوون ئەمەیە: پیاوێ بمرێ قەرزار بێ و ماڵێکی بەجێ نەهێشتبێ هەتا قەرزەکەی پێ بدەنەوە بۆی).

٣٣٤٣ - (صحيح) عن جابر قال: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ يُصَلِّى عَلَى رَجُلٍ مَاتَ وَعَلَيْهِ دَيْنٌ, فَأُتِىَ بِمَيِّتٍ فَقَالَ: (أَعَلَيْهِ دَيْنٌ؟). قَالُوا: نَعَمْ دِينَارَانِ. قَالَ: (صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ). فَقَالَ أَبو قَتَادَةَ الأَنْصَارِىُّ: هُمَا عَلَىَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ, قَالَ: فَصَلَّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَلَمَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (أَنَا أَوْلَى بِكُلِّ مُؤْمِنٍ مِنْ نَفْسِهِ, فَمَنْ تَرَكَ دَيْنًا فَعَلَىَّ قَضَاؤُهُ, وَمَنْ تَرَكَ مَالاً فَلِوَرَثَتِهِ)

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نوێژی مردوی لەسەر کەسێ نەدەکرد کە قەرزار بووایە، کاتێ کە مردویەکیان دەهێنا نوێژی لەسەر بکات دەیفەرموو: (قەرزی کەسی لایە؟). وتیان: بەڵێ دوو دینار قەرزارە، فەرمووی: (دەی نوێژ لەسەر هاوڕێکەتان بکەن)، ئەبوو قەتادەی ئەنصاری وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم من کەفیلی دەکەم و قەرزەکەی بۆ دەدەمەوە، راوی وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نوێژی مردوی لەسەر کرد، لەدوای ئەوەی خوای گەورە پێغەمبەری صلی الله علیه وسلم سەرخست و ناوچەکانی رزگار کردو ماڵ و سامان و غەنیمەت زۆر بوو فەرمووی: (من لەپێشترم بۆ هەموو باوەڕدارێ لە نەفسی خۆی، هەرکەسێ قەرزارە خۆم قەرزەکەی بۆ دەدەمەوە، بەڵام هەرکەسێ ماڵ و سامانێ بەجێ بهێڵێ ئەوە بۆ میرات بەرەکانیەتی).

٣٣٤٤ - (ضعيف) عن ابن عباس, عن النبي صلى الله عليه و سلم مثله قال: اشْتَرَى مِنْ عِيرٍ تَبِيعًا وَلَيْسَ عِنْدَهُ ثَمَنُهُ, فَأَرْبِحَ فِيهِ, فَبَاعَهُ, فَتَصَدَّقَ بِالرِّبْحِ عَلَى أَرَامِلِ بَنِى عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَقَالَ: لاَ أَشْتَرِى بَعْدَهَا شَيْئًا إِلاَّ وَعِنْدِى ثَمَنُهُ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ، لە پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم فەرموودەی پێشو بە هەمان شێوە هاتوە، وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم گۆلکێکی تەمەن یەك ساڵەی کڕی لە کاروانیە بەڵام نرخەکەی پێ نەبوو بۆیە فرۆشتی بە قازانج و قازانجەکەی دابەشکرد بەسەر بێوەژنەکانی هۆزی (بنی عبد المطلب)دا، فەرمووی: (لەدوای ئەمە هەرگیز شتێ ناکڕم نرخەکەیم پێ نەبێ و بۆم هەڵنەسوڕێ).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە دواخستنی قەرز.

١٠ - باب فِي الْمَطْلِ.

٣٣٤٥ - (صحيح) عن أبو هريره، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (مَطْلُ الْغَنِي ظُلْمٌ، وَإِذَا أُتْبِعَ أَحَدُكُمْ عَلَى مَلِيءٍ فَلْيَتْبَعْ).

واتە: لە ئەبوو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (کەسێ قەرزی کەسێکی بەلاوە بێت، دەسەڵاتی هەبێ بیداتەوەو نەیداتەوە ئەوە زوڵم و ستەمە، هەرکاتێ یەکێ لەئێوە رەوانەی لای کەسێکی دارا واتە دەوڵەمەند کرا با بچێت).

باسی سەبارەت بە دانەوەی قەرز بە جوانترین شێوە.

١١ - باب فِي حُسْنِ الْقَضَاءِ.

٣٣٤٦ - (صحيح) عن أبو رافع قال: اسْتَسْلَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَكْرًا, فَجَاءَتْهُ إِبِلٌ مِنَ الصَّدَقَةِ, فَأَمَرَنِي أَنْ أَقْضِيَ الرَّجُلَ بَكْرَهُ, فَقُلْتُ: لَمْ أَجِدْ فِي الإِبِلِ إِلاَّ جَمَلاً خِيَارًا رَبَاعِيًّا, فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (أَعْطِهِ إِيَّاهُ, فَإِنَّ خِيَارَ النَّاسِ أَحْسَنُهُمْ قَضَاءً).

واتە: لە ئەبو رافیعەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم وشترێکی بە سەلەم وەرگرت لە پیاوێ، جا وشتری زەکاتی بۆ هات، فەرمانی پێ کردم وشترێکی هەمان شێوە بدەمەوە بە کابرا، وتم: وشتری وەك وشترەکەی ئەوم نیە، تەنها وشترێکی تەمەن حەوت ساڵان نەبێ کە لەوەی خۆی چاکترە، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەمووی: (پێی بدە بەڕاستی چاکترین کەس ئەو کەسەیە کە قەرز بە جوانترین شێوە دەداتەوە).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٣٤٧ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله قال: كَانَ لِي عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَيْنٌ فَقَضَانِي وَزَادَنِي.

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: قەرزێکم بەلای پێغەمبەری خواوە صلى الله عليه وسلم بوو، بە زیادەوە قەرزەکەی دامەوە.

باسی سەبارەت بە مامەڵەی پارە بە پارە.

١٢ - باب فِي الصَّرْفِ.

٣٣٤٨ - (صحيح) عن عمر رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (الذَّهَبُ بِالذَّهَبِ رِبًا إِلاَّ هَاءَ وَهَاءَ, وَالْبُرُّ بِالْبُرِّ رِبًا إِلاَّ هَاءَ وَهَاءَ, وَالتَّمْرُ بِالتَّمْرِ رِبًا إِلاَّ هَاءَ وَهَاءَ, وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ رِبًا إِلاَّ هَاءَ وَهَاءَ).

واتە: لە پێشەوا عومەری کوڕی (خطاب)ەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەموویەتی: (زێڕ بە زێڕ دەست بە دەست نەبێ (ریبا)سودە، گەنم بە گەنم دەست بە دەست نەبێ سودە، خورما بە خورما دەست بە دەست نەبێ سودە، جۆ بە جۆ دەست بە دەست نەبێ سودە).

٣٣٤٩ - (صحيح) عن عبادة بن الصامت, أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (الذَّهَبُ بِالذَّهَبِ تِبْرُهَا وَعَيْنُهَا, وَالْفِضَّةُ بِالْفِضَّةِ تِبْرُهَا وَعَيْنُهَا, وَالْبُرُّ بِالْبُرِّ مُدْىٌ بِمُدْيٍ, وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ مُدْىٌ بِمُدْيٍ, وَالتَّمْرُ بِالتَّمْرِ مُدْىٌ بِمُدْيٍ, وَالْمِلْحُ بِالْمِلْحِ مُدْىٌ بِمُدْيٍ, فَمَنْ زَادَ أَوِ ازْدَادَ فَقَدْ أَرْبَى, وَلاَ بَأْسَ بِبَيْعِ الذَّهَبِ بِالْفِضَّةِ وَالْفِضَّةُ أَكْثَرُهُمَا يَدًا بِيَدٍ, وَأَمَّا نَسِيئَةً فَلاَ, وَلاَ بَأْسَ بِبَيْعِ الْبُرِّ بِالشَّعِيرِ وَالشَّعِيرُ أَكْثَرُهُمَا يَدًا بِيَدٍ, وَأَمَّا نَسِيئَةً فَلاَ).

www.iqra.ahlamontada.com

وتە: لە عوبادەی کوڕی صامیتەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەموویەتی: (زێڕ بە زێڕ چ زێڕی خاو بێ یان سکە لێ دراو، زیو بە زیو چ زیوی خاو بێ یان سکە لێ دراو، گەنم بە گەنم و، جۆ بە جۆ و، خورما بە خورماو، خوێ بە خوێ دەبێ دەق بە دەق یەك بن و دەست بە دەست بێ، ئەو کەسەی زیاتر بدات یان زیاتر وەرگرێ ئەوە سودخۆرە، بەڵام فرۆشتنی زێڕ بە زیو ئەگەر زیوەکە زیاتر بوو دەست بە دەست بوو ئەوە هیچی تێدا نیە، بەڵام ئەگەر بە قەرز بوو ئەوە دروست نیە، هەروەها فرۆشتنی گەنم بە جۆ ئەگەر جۆکە زیاتر بوو دەست بە دەست بوو ئەوە هیچی تێدا نیە، بەڵام ئەگەر بە قەرز بوو ئەوە دروست نیە).

٣٣٥٠ - (صحيح) عن عبادة بن الصامت, عن النبي صلى الله عليه وسلم بِهَذَا الْخَبَرِ يَزِيدُ وَيَنْقُصُ, وَزَادَ: قَالَ: فَإِذَا اخْتَلَفَتْ هَذِهِ الأَصْنَافُ فَبِيعُوا كَيْفَ شِئْتُمْ إِذَا كَانَ يَدًا بِيَدٍ.

واتە: لە عوبادەی کوڕی صامیتەوە، لە پێغەمبەرەوە صلی الله علیه وسلم فەرموودەی پێشو هاتوە، لێی زیادو کەم کراوە، بەڵام راوی ئەمەی بۆ زیاد کرد، وتی: بەڵام ئەگەر لە چەشنی یەك نەبوون وەك گەنم بەجۆ و، زێڕ بە زیو ئەوە چۆن ئارەزوو دەکەن ئاوا بیفرۆشن بە مەرجێ دەست بە دەست بێ.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە فرۆشتنی دەسك و کێلانی شمشێر بە درهەم لەکاتێکدا کە زرکەفی زێڕ یان زیو بێت [1].

١٣ - باب فِي حِلْيَةِ السَّيْفِ تُبَاعُ بِالدَّرَاهِمِ.

٣٣٥١ - (صحيح) عن فضالة بن عبيد قال: أُتِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ خَيْبَرَ بِقِلاَدَةٍ فِيهَا ذَهَبٌ وَخَرَزٌ - قَالَ أَبو بَكْرٍ وَابْنُ مَنِيعٍ: فِيهَا خَرَزٌ مُعَلَّقَةٌ بِذَهَبٍ - ابْتَاعَهَا رَجُلٌ بِتِسْعَةِ دَنَانِيرَ, أَوْ بِسَبْعَةِ دَنَانِيرَ, فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (لاَ حَتَّى تُمَيِّزَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ). فَقَالَ: إِنَّمَا أَرَدْتُ الْحِجَارَةَ, فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (لاَ حَتَّى تُمَيِّزَ بَيْنَهُمَا). قَالَ: فَرَدَّهُ حَتَّى مُيِّزَ بَيْنَهُمَا. وَقَالَ ابْنُ عِيسَى: أَرَدْتُ التِّجَارَةَ. قَالَ أَبوو دَاوُدَ: وَكَانَ فِي كِتَابِهِ الْحِجَارَةُ فَغَيَّرَهُ, فَقَالَ: التِّجَارَةَ.

واتە: لە (فضالة)ی کوڕی عوبەیدەوە، دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەساڵی رزگارکردنی قەڵای خەیبەردا گەردانەیەکی تێکەڵ لە زێڕ و مورویان هێنرا بۆ پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم، ئەبوو بەکر و ئیبنو مەنیع وتیان: موروی بە زێڕ هەڵواسراو، پیاوێ کڕی بە نۆ دینار، یان بە حەوت دینار، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (فرۆشتنی دروست نیە هەتا زێڕ و موروەکە لەیەك جیا نەکرێنەوە)، وتی: مەبەستم لە کڕینی موروە، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (فرۆشتنی دروست نیە هەتا زێڕ و موروەکە لەیەك جیا نەکرێنەوە)، راوی وتی: گەردانەکەی گێڕایەوە بۆ فرۆشیارەکە هەتا لەیەك جیایان بکاتەوە، ئیبنو عیسا وتی: مەبەستم لەم مامەڵەدا بازرگانی یە (التِّجَارَة)، ئەبو داود دەڵێت: لە پەرتوکەکەی ئیبنو عیسادا (الْحِجَارَة) بووە. لەهەندێ نوسخەدا گۆڕاوە، وتی: (التِّجَارَة).

---

(١) بێگومان درهەم و دیناری ئەو سەردەمە زێڕ بوو.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٣٥٢ - (صحيح) عن فضالة بن عبيد قال: اشْتَرَيْتُ يَوْمَ خَيْبَرَ قِلاَدَةً بِاثْنَىْ عَشَرَ دِينَارًا فِيهَا ذَهَبٌ وَخَرَزٌ, فَفَصَّلْتُهَا, فَوَجَدْتُ فِيهَا أَكْثَرَ مِنَ اثْنَىْ عَشَرَ دِينَارًا, فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِىِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: (لاَ تُبَاعُ حَتَّى تُفَصَّلَ).

واتە: لە (فضالة)ی کوڕی عوبەیدەوە، دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەڕۆژی ڕزگارکردنی قەڵای خەیبەردا گەردانەیەکم کڕی بە دوانزە دینار، هەندێکی زێڕ و هەندێکی مورو بوو، زێڕ و موروەکەم لەیەك جیاکردەوە، تەماشا دەکەم لە دوانزە دینار زیاترە، ئەوەم باسکرد بۆ پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (هەتا جیانەکرێتەوە نافرۆشرێ).

٣٣٥٣ - (صحيح) عن فضالة بن عبيد قال: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ خَيْبَرَ نُبَايِعُ الْيَهُودَ الأُوقِيَّةَ مِنَ الذَّهَبِ بِالدِّينَار - قَالَ غَيْرُ قُتَيْبَةَ: بِالدِّينَارَيْنِ وَالثَّلاَثَةِ, ثُمَّ اتَّفَقَا – فَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (لاَ تَبِيعُوا الذَّهَبَ بِالذَّهَبِ إِلاَّ وَزْنًا بووزْنٍ).

واتە: لە (فضالة)ی کوڕی عوبەیدەوە، دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئێمە لەڕۆژی خەیبەردا لەخزمەت پێغەمبەردا صلى الله عليه وسلم بووین، ئۆقیەیە زێڕمان فرۆشت بە دینار بە جولەکەیە - جگە لە قوتەیبە وتیان: بە دوو دینار یا سێ دینار، لە پاشدا هەردوو راوی کۆك و تەبان - وتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (زێڕ بە زێڕ مەفرۆشن مەگەر دەق وەك یەك بن و کێشانەکەیان هاوتا بێ).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە وەرگرتنی زێڕ لەجیاتی زیو.

١٤ - باب فِي اقْتِضَاءِ الذَّهَبِ مِنَ الْوَرِقِ.

٣٣٥٤ - (ضعيف) عن ابن عمر قال: كُنْتُ أَبِيعُ الإِبِلَ بِالْبَقِيعِ, فَأَبِيعُ بِالدَّنَانِيرِ وَآخُذُ الدَّرَاهِمَ, وَأَبِيعُ بِالدَّرَاهِمِ وَآخُذُ الدَّنَانِيرَ: آخُذُ هَذِهِ مِنْ هَذِهِ, وَأُعْطِي هَذِهِ مِنْ هَذِهِ, فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي بَيْتِ حَفْصَةَ, فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, رُوَيْدَكَ أَسْأَلُكَ, إِنِّي أَبِيعُ الإِبِلَ بِالْبَقِيعِ, فَأَبِيعُ بِالدَّنَانِيرِ وَآخُذُ الدَّرَاهِمَ, وَأَبِيعُ بِالدَّرَاهِمِ وَآخُذُ الدَّنَانِيرَ, آخُذُ هَذِهِ مِنْ هَذِهِ, وَأُعْطِي هَذِهِ مِنْ هَذِهِ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (لاَ بَأْسَ أَنْ تَأْخُذَهَا بِسَعْرِ يَوْمِهَا, مَا لَمْ تَفْتَرِقَا وَبَيْنَكُمَا شَيْءٌ).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: من لە بەقیع وشترم دەفرۆشت، بە دیناری زێڕ دەمفرۆشت درهەمی زیوم لە جیاتی دا وەردەگرت، بە درهەمی زیو دەمفرۆشت دیناری زێڕم لە جیاتی دا وەردەگرت، دیناری زێڕم لە جیاتی دا درهەمی زیو وەردەگرت، دیناری زێڕم لە جیاتی درهەمی زیو دەدا، چوم بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەماڵی حەفصەی خێزانی بوو، وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، من لە بەقیع وشترم دەفرۆشت، بە دینار دەمفرۆشت درهەمم لە جیاتی دا وەردەگرت، بە درهەم دەمفرۆشت دینارم لە جیاتی دا وەردەگرت، فەرمووی: (هیچی تێدا نیە ئەگەر بەنرخی رۆژ وەری بگریت، بە مەرجێ لەپێش ئەوەدا لەیەك جیاببنەوە هیچ لەنێوانتاندا نەمێنێ).

٣٣٥٥ - عن سماك بن حرب بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ, وَالأَوَّلُ أَتَمُّ, لَمْ يَذْكُرْ: (بِسِعْرِ يَوْمِهَا).

واتە: لە سیماکی کوڕی حەربەوە فەرمودەی پێشو هاتوە بە هەمان سەنەدو مانا، بەڵام فەرمودەی یەکەم تەواوترە، بەڵام باسی (بِسِعْرِ يَوْمِهَا)ی نەکرد - (بِسِعْرِ يَوْمِهَا) واتە بەنرخی رۆژ.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی دەربارەی ئاژەڵ بە ئاژەڵ بە قەرز.

١٥ - باب فِي الْحَيَوَانِ بِالْحَيَوَانِ نَسِيئَةً.

٣٣٥٦ - (صحيح) عن سمرة: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ بَيْعِ الْحَيَوَانِ بِالْحَيَوَانِ نَسِيئَةً.

واتە: لە سەمورەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم نەهی کردوە نە فرۆشتنی ئاژەڵ بە ئاژەڵ بە قەرز.

باسی سەبارەت بە روخسەت لەمەدا.

١٦ - باب فِي الرُّخْصَةِ فِي ذَلِكَ.

٣٣٥٧ - (ضعيف) عن عبد الله بن عمرو: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَهُ أَنْ يُجَهِّزَ جَيْشًا, فَنَفِدَتِ الإِبِلُ, فَأَمَرَهُ أَنْ يَأْخُذَ فِي قِلاَصِ الصَّدَقَةِ, فَكَانَ يَأْخُذُ الْبَعِيرَ بِالْبَعِيرَيْنِ إِلَى إِبِلِ الصَّدَقَةِ.

واتە: لە (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی عەمرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمانی پێ کردوە سوپایە ئامادە بکات، وشتر تەواو بوو، فەرمانی پێ کرد لەوشتری خێر و زەکات بەرێت، ئەویش وشترێکی بە دوو وشتر دەبرد بۆ وشتری زەکات.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە لەمەدا ئەگەر دەست بەدەست بێت.

١٧ - باب فِي ذَلِكَ إِذَا كَانَ يَدًا بِيَدٍ.

٣٣٥٨ - (صحيح) عن جابر: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اشْتَرَى عَبْدًا بِعَبْدَيْنِ.

واتە: لە جابیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بەندەیەکی کڕیوە بە دوو بەندە.

باسی سەبارەت بە خورمای تەڕ بە خورمای وشك.

١٨ - باب فِي التَّمْرِ بِالتَّمْرِ.

٣٣٥٩ - (صحيح) عن عبد الله بن يزيد, أن زيدا أبا عياش أخبره: أَنَّهُ سَأَلَ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ عَنِ الْبَيْضَاءِ بِالسُّلْتِ, فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ: أَيُّهُمَا أَفْضَلُ؟ قَالَ: الْبَيْضَاءُ, قَالَ: فَنَهَاهُ عَنْ ذَلِكَ, وَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسْأَلُ عَنْ شِرَاءِ التَّمْرِ بِالرُّطَبِ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (أَيَنْقُصُ الرُّطَبُ إِذَا يَبِسَ؟). قَالُوا: نَعَمْ, فَنَهَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ.

واتە: لە (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی یەزیدەوە، دەگێڕنەوە، زەید ئەبا عەیاش هەواڵی داوەتێ، کە پرسیاری کردوە لە سەعدی کوڕی ئەبی وەقاص دەربارەی (الْبَيْضَاء) کە دانەوێڵەیەکە وەك گەنم بە (السُّلْت) ئەویش هەر دانەوێڵەیەکە وەك ئەو بەڵام تەڕی و وشکیەکەیان جیاوازە، سەعد پێی وت: کامەیان چاکە؟ وتی: (الْبَيْضَاء)، راوی وتی: جا سەعد نەهی لێ کردو وتی: گوێم لێ بوو دەربارەی خورمای وشك بە خورمای تەڕ لە پێغەمبەری خوایان صلی الله علیه وسلم پرسی فەرمووی: (ئەگەر خورمای تەڕەکە وشك بوویەوە کەم دەکات؟). وتیان: بەڵێ، جا پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی لێ کرد.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٣٦٠ - (شاذ) عن سعد بن أبي وقاص قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَيْعِ الرُّطَبِ بِالتَّمْرِ نَسِيئَةً.

واتە: لە سەعدی کوڕی ئەبی وەقاصەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە فرۆشتنی خورمای تەڕ بە خورمای وشك بە قەرز.

باسی سەبارەت بە فرۆشتنی خورمای گەیو بەدارەوە بە بڕێك خورمای لێکراوە.

١٩ - باب فِي الْمُزَابَنَةِ.

٣٣٦١ - (صحيح) عن ابن عمر: أن النبي صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ بَيْعِ الثَّمَرِ بِالتَّمْرِ كَيْلاً, وَعَنْ بَيْعِ الْعِنَبِ بِالزَّبِيبِ كَيْلاً, وَعَنْ بَيْعِ الزَّرْعِ بِالْحِنْطَةِ كَيْلاً.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە فرۆشتنی بەری خورما بەدارەوە بە گۆترە بە خورمای وشك بە پێوانە، هەروەها لە فرۆشتنی ترێ بەدارەوە بە مێوژ بە پێوانە، وە لە فرۆشتنی گوڵە گەنمی تەڕ بە گەنمی وشك بە پێوانە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە فرۆشتنی (الْعَرَايَا) واتە بەری ئەو درەختەی کە خاوەنەکەی جیای دەکاتەوە بۆ خواردن بە دارەکەوە.

٢٠ - باب فِي بَيْعِ الْعَرَايَا.

٣٣٦٢ - (صحيح) عن زيد بن ثابت: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَخَّصَ فِي بَيْعِ الْعَرَايَا بِالتَّمْرِ وَالرُّطَبِ.

واتە: لە زەیدی کوڕی (ثابت)ەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ڕێگەی داوە بە فرۆشتنی (الْعَرَايَا) بەری خورما بە دارخورماکەوە بە خورمای لێکراوە لەبەر پێویستی.

٣٣٦٣ - (صحيح) عن سهل بن حثمة: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ بَيْعِ الثَّمَرِ بِالتَّمْرِ, وَرَخَّصَ فِي الْعَرَايَا أَنْ تُبَاعَ بِخَرْصِهَا: يَأْكُلُهَا أَهْلُهَا رُطَبًا.

واتە: لە سەهلی کوڕی (حثمة)وە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەهی کردوە لە فرۆشتنی بەروبووم بەدارەوە وەك بەری خورما بەدارەوە بە خورمای وشك، یان ترێ بە مێوژ، بەڵام ڕێگەی داوە بە فرۆشتنی (الْعَرَايَا) کە بەدارەوە بخەملێنرێت بە خورمای پێگەیشتوی رنراو، هەتا کڕیارەکەی بە تەڕی و پێگەیشتویی بیخوات.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە ئەندازەی (الْعَرِيَّة).

٢١ - باب فِي مِقْدَارِ الْعَرِيَّةِ.

٣٣٦٤ - (صحيح) عن أبوو هريرة: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَخَّصَ فِي بَيْعِ الْعَرَايَا فِيمَا دُونَ خَمْسَةِ أَوْسُقٍ, أَوْ فِي خَمْسَةِ أَوْسُقٍ, شَكَّ دَاوُدُ بْنُ الْحُصَيْنِ. قَالَ أَبوو دَاوُدَ: حَدِيثُ جَابِرٍ إِلَى أَرْبَعَةِ أَوْسُقٍ.

واتە: لە ئەبوو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ڕێگەی داوە بە فرۆشتنی (الْعَرَايَا) بە مەرجێ لە پێنج ویسق کەمتربێت، یان لە پێنج ویسق تێ نەپەڕێت، داودی کوڕی حوصەین گومانی هەبوو، ئەبوو داود دەڵێت: لە فەرمودەکەی جابردا هاتوە لە چوار ویسق تێ نەپەڕێت.

باسی سەبارەت بە تەفسیری (الْعَرَايَا)

٢٢ - باب تَفْسِيرِ الْعَرَايَا.

٣٣٦٥ - (صحيح الإسناد مقطوع) عن عبد ربه بن سعيد الأنصاري قال: الْعَرِيَّةُ: الرَّجُلُ يُعْرِى الرَّجُلَ النَّخْلَةَ أَوِ الرَّجُلُ يَسْتَثْنِى مِنْ مَالِهِ النَّخْلَةَ أَوْ الاِثْنَتَيْنِ يَأْكُلُهَا فَيَبِيعُهَا بِتَمْرٍ.

واتە: لە (عَبْدِ رَبِّه)ی کوڕی سەعیدی ئەنصاریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: (الْعَرِيَّة) ئەوەیە پیاوێ بەری دارخورمایە بدات بە پیاوێکی تر، یان پیاوێ دارخورمایە یا دوو دارخورما جیابکاتەوە بۆ خواردنی خۆی لەپاشدا بیفرۆشێ بە خورمای لێکراوە.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٣٦٦ - (صحيح الإسناد مقطوع) عن ابن إسحاق قال: الْعَرَايَا: أَنْ يَهَبَ الرَّجُلُ لِلرَّجُلِ النَّخَلاَتِ, فَيَشُقَّ عَلَيْهِ أَنْ يَقُومَ عَلَيْهَا فَيَبِيعَهَا بِمِثْلِ خَرْصِهَا.

واتە: لە ئیبنو ئیسحاقەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: (الْعَرَايَا) ئەوەیە پیاوێ بەری چەند دارخورمایە بەدیاری بدات بە پیاوێکی تر، لەپاشدا قورس بێت لەسەری بخەملێنرێت و بیفرۆشێتەوە بە خورمای وشك بە ئەندازەی خەملێنراوەکە.

باسی سەبارەت بە فرۆشتنی بەروبووم پێش گەیشتنی.

٢٣ - باب فِي بَيْعِ الثِّمَارِ قَبْلَ أَنْ يَبْدُوَ صَلاَحُهَا.

٣٣٦٧ - (صحيح) عن عبد الله بن عمر: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ بَيْعِ الثِّمَارِ حَتَّى يَبْدُوَ صَلاَحُهَا, نَهَى الْبَائِعَ وَالْمُشْتَرِيَ.

واتە: لە (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەهی کردوە لە فرۆشتنی بەروبووم هەتا پێ دەگات واتە سور دەبێت یان زەرد، نەهی کردوە لە فرۆشیار هەتا ماڵەکەی زایە نەبێت و زەرەر نەکات هەروەها نەهی کردوە لەکڕیار هەتا ماڵی براکەی بە ناڕەوا نەخوات.

٣٣٦٨ - (صحيح) عن عبد الله بن عمر: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ بَيْعِ النَّخْلِ حَتَّى يَزْهُوَ, وَعَنِ السُّنْبُلِ حَتَّى يَبْيَضَّ وَيَأْمَنَ الْعَاهَةَ, نَهَى الْبَائِعَ وَالْمُشْتَرِيَ.

واتە: لە (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەهی کردوە لە فرۆشتنی بەروبووم هەتا پێ دەگات واتە سور یان زەرد دەبێت، هەروەها نەهی کردوە لە فرۆشتنی دانەوێڵە بەرلەوە کە سپی هەڵئەگەڕێ و لە دەردو نەخۆشی رزگاری ببێ،

www.iqra.ahlamontada.com

نەهی کردوە لە فرۆشیار هەتا ماڵەکەی زایە نەبێت و زەرەر نەکات نەهی کردوە نەکڕیار هەتا ماڵی براکەی بە نارەوا نەخوات.

٣٣٦٩ - (ضعيف الإسناد) عن أبو هريرة قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَيْعِ الْغَنَائِمِ حَتَّى تُقْسَمَ, وَعَنْ بَيْعِ النَّخْلِ حَتَّى تُحْرَزَ مِنْ كُلِّ عَارِضٍ, وَأَنْ يُصَلِّيَ الرَّجُلُ بِغَيْرِ حِزَامٍ.

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە فرۆشتنی غەنیمەت هەتا دابەش دەکرێت، هەروەها نەهی کردوە لە فرۆشتنی خورما هەتا لە دەردو نەخۆشی رزگاری دەبێ، لە پیاوێکیش هەتا خۆی نەپێچێتەوە نوێژ بکات لەبەرئەوەی نەوەکا شەرمگەی دەرکەوێت.

٣٣٧٠ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُبَاعَ الثَّمَرَةُ حَتَّى تُشَقِّحَ. قِيلَ: وَمَا تُشَقِّحُ؟ قَالَ: (تَحْمَارُّ وَتَصْفَارُّ وَيُؤْكَلُ مِنْهَا).

واتە: لە جابری کوڕی (عَبْدُ اللَّه)وە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە فرۆشتنی بەروبووم هەتا پێ دەگات، وترا: پێگەیشتنی چۆنە؟ فەرمووی: (سور یان زەرد دەبێت و لێی بخورێت).

٣٣٧١ - (صحيح) عن أنس: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ بَيْعِ الْعِنَبِ حَتَّى يَسْوَدَّ, وَعَنْ بَيْعِ الْحَبِّ حَتَّى يَشْتَدَّ.

واتە: لە ئەنەسەوە جابری کوڕی (عَبْدُ اللَّه)وە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە فرۆشتنی ترێ هەتا رەش دەبێت واتە هەتا پێ دەگات، هەروەها نەهی کردوە لە فرۆشتنی دانەوێڵە هەتا دەنکەکەی رەق دەبێت واتە هەتا پێ دەگات.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٣٧٢ - (صحيح) عن زيد بن ثابت قال: كَانَ النَّاسُ يَتَبَايَعُونَ الثِّمَارَ قَبْلَ أَنْ يَبْدُوَ صَلاَحُهَا, فَإِذَا جَدَّ النَّاسُ وَحَضَرَ تَقَاضِيهِمْ قَالَ الْمُبْتَاعُ: قَدْ أَصَابَ الثَّمَرَ الدُّمَانُ, وَأَصَابَهُ قُشَامٌ, وَأَصَابَهُ مُرَاضٌ عَاهَاتٌ يَحْتَجُّونَ بِهَا!! فَلَمَّا كَثُرَتْ خُصُومَتُهُمْ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَالْمَشُورَةِ يُشِيرُ بِهَا: (فَإِمَّا لاَ فَلاَ تَتَبَايَعُوا الثَّمَرَةَ حَتَّى يَبْدُوَ صَلاَحُهَا). لِكَثْرَةِ خُصُومَتِهِمْ وَاخْتِلاَفِهِمْ.

واتە: لە زەیدی کوڕی (ثابت)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەسەردەمی پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم خەڵك بەروبوومەکەیان دەفرۆشت پێش ئەوەی کە پێ بگات، کاتێ کە خاوەن هەق دەهات داوای هەقی خۆی دەکرد کڕیار دەیوت: بەروبوومەکە توشی نەخۆشی (الدُّمَان) بووە، توشی نەخۆشی (قُشَام) بووە، توشی گەلێك نەخۆشی بووە چەندەها دەردو نەخۆشی و بیانوی بۆ دەدۆزییەوەو دەیکردە بەڵگە بۆئەوەی نرخەکەی نەدات!! کاتێ کە لەخزمەت پێغەمبەردا صلی الله علیه وسلم کێشەو دەمەقاڵێ و دژایەتی و ناکۆکیان زیادی کرد، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم وەك پرس و را ئاماژەی بۆ کردن فەرمووی: (مادەم وایە ئیتر بەروبوومەکەتان مەفرۆشن هەتا پێ دەگات). بێگومان لەبەر زۆری کێشەو دەمەقاڵێ و دژایەتی و ناکۆکی و جیاوازییان.

٣٣٧٣ - (صحيح) عن جابر: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ بَيْعِ الثَّمَرِ حَتَّى يَبْدُوَ صَلاَحُهُ, وَلاَ يُبَاعُ إِلاَّ بِالدِّينَارِ أَوْ بِالدِّرْهَمِ, إِلاَّ الْعَرَايَا.

واتە: لە جابری کوڕی (عَبْدُ اللَّه)وە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە فرۆشتنی بەروبووم هەتا پێ دەگات، کاتێ کە پێ گەیشت نابێ بفرۆشرێت بە جگە لە دینار و درهەم ئیللا (العرایا) نەبێت.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی دەربارەی فرۆشتنی بەروبوومی درەخت بۆ ماوەی چەند ساڵێ.

٢٤ - باب فِي بَيْعِ السِّنِينَ.

٣٣٧٤ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ بَيْعِ السِّنِينَ وَوَضَعَ الْجَوَائِحَ. قَالَ أَبو دَاوُدَ: لَمْ يَصِحَّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الثُّلُثِ شَيْءٌ, وَهُوَ رَأْيُ أَهْلِ الْمَدِينَةِ.

واتە: لە جابری کوڕی (عَبْدُ اللَّه)وە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەهی کردوە لە فرۆشتنی بەروبوومی درەخت بۆ ماوەی چەند ساڵێ - ئەمەش دروست نیە لەبەرئەوەی فرۆشتنی شتێکە بوونی نیە، فرۆشتنی بەروبووم دروست نیە پێش پێگەیشتنی، ئەگەر کەسێ بەروبوومەکەی بەدارەوە فرۆشت لەدوای پێگەیشتن بەروبوومەکە توشی دەردو نەخۆشی هات ئەوە کڕیار لێی بەرپرسە، فرۆشیار بۆی هەیە بەهاکەی لێ بسێنێ بەڵام وا چاکە چاوپۆشی لێ بکات یان کەمتری لێ بسێنێ. ئەبو داود دەڵێت: دەربارەی سێ یەك بە صەحیحی لە پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم نەهاتوە، ئەوە بریتیە لە راوبۆچونی خەڵکی شاری مەینە.

٣٣٧٥ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْمُعَاوَمَةِ. وَقَالَ أَحَدُهُمَا: بَيْعِ السِّنِينَ.

واتە: لە جابری کوڕی (عَبْدُ اللَّه)وە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەهی کردوە لە فرۆشتنی بەروبوومی درەخت بە ساڵانە واتە لەساڵێ زیاتر. یەکێك لە راویەکان وتی: نەهی کردوە لە فرۆشتنی بەروبوومی درەخت بۆ ماوەی چەند ساڵێ.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی دەربارەی مامەڵەی خەڵەتاندن.

٢٥ - باب فِي بَيْعِ الْغَرَرِ.

٣٣٧٦ - (صحيح) عن أبي هريرة: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ بَيْعِ الْغَرَرِ, زَادَ عُثْمَانُ: وَالْحَصَاةِ.

واتە: لە ئەبوو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەهی کردوە لە مامەڵەی خەڵەتاندن - وەك مامەڵەی ماسی لە دەریادا، باڵندە لە ئاسماندا -، (عُثْمَان) ئەمەی بۆ زیادکرد: هەروەها نەهی کردوە لە مامەڵەی بەرد فڕێدانیش - بۆ نمونە فرۆشیار بەردێ بهاوێت بڵێ ئەم زەویەم پێ فرۆشتیت هەتا ئەو جێگایەی ئەو بەردە پێی دەگات، ئەمەش دروست نیە چونکە بەرد هاویشتنەکە لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی تر دەگۆڕێ هەیە زیاتر دەیهاوێژێ - .

٣٣٧٧ - (صحيح) عن أبو سعيد الخدري: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ بَيْعَتَيْنِ وَعَنْ لِبْسَتَيْنِ, أَمَّا الْبَيْعَتَانِ: فَالْمُلاَمَسَةُ وَالْمُنَابَذَةُ, وَأَمَّا اللِّبْسَتَانِ: فَاشْتِمَالُ الصَّمَّاءِ, وَأَنْ يَحْتَبِيَ الرَّجُلُ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ كَاشِفًا عَنْ فَرْجِهِ, أَوْ لَيْسَ عَلَى فَرْجِهِ مِنْهُ شَيْءٌ.

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم نەهی کردوە لە دوو جۆر مامەڵەو دوو شێوە پۆشاك لەبەرکردن، دوو جۆر مامەڵەکە بریتین لە: مامەڵەی دەست لێدان و مامەڵەی فڕێدان - بۆ نمونە مامەڵەی پۆشاکێ بە دەستدان لە پۆشاکەکە بەبێ سەیرکردن، مامەڵەی فڕێدان کەسێ پۆشاکەی خۆی فڕێ بدات بۆ کەسێکی تر ئەویش پۆشاکەکەی خۆی بۆ فڕێ بدات -، دوو شێوە پۆشاك لەبەرکردنیش بریتین لە: کەسێ پۆشاکێ بدات بە لایەکی شانی دا لاکەی تری بەدەرەوە بێت، یان کەسێ دانیشێ

www.iqra.ahlamontada.com

قۆچەکانی بلکێنێ بە سکیەوە بە پۆشاکێ و بدات بەخۆیدا شەرمگەی بەدەرەوە بێت. یان شەرمگەی دانەپۆشێت.

٣٣٧٨ - (صحيح) عن أبو سعيد الخدري, عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, بِهَذَا الْحَدِيثِ, زَادَ وَاشْتِمَالُ الصَّمَّاءِ: أَنْ يَشْتَمِلَ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ يَضَعُ طَرَفَيِ الثَّوْبِ عَلَى عَاتِقِهِ الأَيْسَرِ وَيُبْرِزُ شِقَّهُ الأَيْمَنَ, وَالْمُنَابَذَةُ أَنْ يَقُولَ: إِذَا نَبَذْتُ إِلَيْكَ هَذَا الثَّوْبَ فَقَدْ وَجَبَ الْبَيْعُ, وَالْمُلاَمَسَةُ: أَنْ يَمَسَّهُ بِيَدِهِ وَلاَ يَنْشُرُهُ وَلاَ يُقَلِّبُهُ, فَإِذَا مَسَّهُ وَجَبَ الْبَيْعُ.

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە، لە پێغەمبەرەوە صلی الله علیه وسلم فەرمودەی پێشو هاتوە، بەڵام راوی ئەمەی بۆ زیاد کرد: (اشْتِمَالُ الصَّمَّاء) بریتیە لە: کەسێ پۆشاکێ لەبەر بکات لایەکی بدات بەسەر شانی چەپی دا شانی راستی بەدەرەوە بێت یان بە پێچەوانەوە، (الْمُنَابَذَة)ش بریتیە لەوەی کەسێ بڵێ: ئەم پۆشاکەت بۆ هەڵدەدەم ئەوە مامەڵەکە دامەزراوە، (الْمُلاَمَسَة)ش بریتیە لەوەی کەسێ مامەڵەی پۆشاکێ بکات بەس دەستی لێ بدات بڵاوی نەکاتەوە و ئەم دیو دیوی پێ نەکات، ئەگەر دەستی لێ دا ئەوە مامەڵەکە دامەزراوە.

٣٣٧٩ - (صحيح) عن أبو سعيد الخدري قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَى حَدِيثِ سُفْيَانَ وَعَبْدِ الرَّزَّاقِ جَمِيعًا.

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە، جا راوی فەرمودەکەی بە هەمان مانای فەرمودەکەی سوفیان و (عبد الرزاق) گێڕایەوە واتە فەرمودەی پێشو.

٣٣٨٠ - (صحيح) عن عبد الله بن عمر: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ بَيْعِ حَبَلِ الْحَبَلَةِ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە فرۆشتنی کۆرپەی ئەو کۆرپەیەی لەسکی دایکی دایە، واتە ئەگەر وشترێك ئاوس بووایە بەچکەیەکی مێینەی ببووایە، لەپاشدا ئەو بەچکەیە ئاوس ببووایە بەچکەیەکی ببوایە ئەو بەچکەیان دەفرۆشت، جا پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کرد لەو مامەڵەیە، چونکە شتێکە بوونی نیەو نادیارە.

٣٣٨١ - (صحيح) عن ابن عمر عن النبي صلى الله عليه و سلم نحوه وقال: حَبَلُ الْحَبَلَةِ: أَنْ تُنْتَجَ النَّاقَةُ بَطْنَهَا ثُمَّ تَحْمِلُ الَّتِى نُتِجَتْ.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ فەرمودەی پێشو بە هەمان شێوە هاتوە، وتی: (حَبَلُ الْحَبَلَة) بریتیە لەوەی ئەگەر وشترێك ئاوس بووایە بەچکەیەکی مێینەی ببووایە، لەپاشدا ئەو بەچکەیە ئاوس ببووایە بەچکەیەکی ببوایە ئەو بەچکەیان دەفرۆشت، جا پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کرد لەو مامەڵەیە، چونکە شتێکە بوونی نیەو نادیارە.

باسی سەبارەت بە فرۆشتنی ناچاری.

٢٦ - باب فِى بَيْعِ الْمُضْطَرِّ.

٣٣٨٢ - (ضعيف) عن شيخ من بني تميم, قال: خطبنا علي بن أبي طالب رضي الله عنه - أو قال: قال علي، قال ابن عيسى : هكذا حدثنا هشيم - قال: سَيَأْتِى عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ عَضُوضٌ يَعَضُّ الْمُوسِرُ عَلَى مَا فِى يَدَهِ, وَلَمْ يُؤْمَرْ بِذَلِكَ, قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: (وَلاَ تَنْسَوُا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ). وَيُبَايَعُ الْمُضْطَرُّونَ, وَقَدْ نَهَى النَّبِىُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَيْعِ الْمُضْطَرِّ, وَبَيْعِ الْغَرَرِ, وَبَيْعِ الثَّمَرَةِ قَبْلَ أَنْ تُدْرِكَ.

واتە: لە شێخێکی بەنی تەمیمەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێشەوا عەلی

www.iqra.ahlamontada.com

کوڕی (أَبِي طَالِب) ڕەزای خوای لێ بێ وتاری بۆ خوێندینەوە - یان وتی: پێشەوا عەلی وتی: ئیبنو عیسا وتی: هەشیم بەم شێوەیە بۆی گێڕاینەوە - وتی: زەمانێ دێت بەسەر خەڵکدا دەسەڵاتدارەکان دەست دەگرن بەوەی لەدەستیاندایە هەرچەندە فەرمانیان بەوە پێ نەکراوە، خوای گەورە دەفەرموێت:﴿ وَلَا تَنسَوُاْ ٱلْفَضْلَ بَيْنَكُمْ ﴾ . سورە البقرە : ٢٣٧. واتە: چاکەی نێوانتان لەبیرمەکەن. ناچارەکان کڕین و فرۆشتنیان لەگەڵ دەکرێت، لەکاتێکدا کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم نەهی کردوە لە فرۆشتنی ناچاری و فرۆشتنی هەڵخەڵەتاندن(غرر)و فرۆشتنی میوە پێش پێگەیشتنی.

باسی سەبارەت بە هاوبەشی و شەریکایەتی.

٢٧ - باب فِي الشَّرِكَةِ.

٣٣٨٣ - (ضعيف) عن أبو هريرة, رفعه, قال: (إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ: أَنَا ثَالِثُ الشَّرِيكَيْنِ مَا لَمْ يَخُنْ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ, فَإِذَا خَانَهُ خَرَجْتُ مِنْ بَيْنِهِمَا).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: خوای گەورە دەفەرموێت: (من سێیەمی دوو شەریکم تاکو یەکێکیان خیانەت نەکات لە هاوڕێکەی، بەڵام هەرکاتێ خیانەتی لێ کرد ئەوە لەنێوانیان دەردەچم).

باسی سەبارەت بە پێش بڕکێ کار یان زیاد کەر و کەم کەر لەکاری بازرگانیدا موخالەفە بکات.

٢٨ - باب فِي الْمُضَارِبِ يُخَالِفُ.

٣٣٨٤ - (صحيح) عن عروة ابن أبو الجعد البارقي, أَعْطَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دِينَارًا يَشْتَرِي بِهِ أُضْحِيَةً أَوْ شَاةً, فَاشْتَرَى شَاتَيْنِ, فَبَاعَ إِحْدَاهُمَا

www.iqra.ahlamontada.com

بِدِينَارٍ, فَأَتَاهُ بِشَاةٍ وَدِينَارٍ, فَدَعَا لَهُ بِالْبَرَكَةِ فِي بَيْعِهِ, فَكَانَ لَوِ اشْتَرَى تُرَابًا لَرَبِحَ فِيهِ.

واتە: لە عوروەی کوڕی ئەبو جەعدی بارەقیەوە هاتوە، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم دینارێکی داوەتێ کە ئاژەڵێکی بۆ بکڕێت، ئەویش دوو ئاژەڵی بۆ کڕی، یەکێکیانی دا بە دینارێك و، ئەوی تریان و دینارێکی بۆ هێنایەوە، جا پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دوعای بۆ کرد کە پیت و بەرەکەت بکەوێتە مامەڵەیەوە، لەدوای ئەو دوعایە خاك و خۆڵیشی بکڕیایە قازانجی دەکرد.

٣٣٨٥ - عن عروة البارقي, بِهَذَا الْخَبَرِ, وَلَفْظُهُ مُخْتَلِفٌ.

واتە: لە عوروەی بارەقیەوە فەرمودەی پێشو هاتوە، بەڵام دەبڕینەکەی جیاوازە.

٣٣٨٦ - (ضعيف) عن حكيم بن حزام: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ مَعَهُ بِدِينَارٍ يَشْتَرِي لَهُ أُضْحِيَةً, فَاشْتَرَاهَا بِدِينَارٍ, وَبَاعَهَا بِدِينَارَيْنِ, فَرَجَعَ فَاشْتَرَى لَهُ أُضْحِيَةً بِدِينَارٍ, وَجَاءَ بِدِينَارٍ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَتَصَدَّقَ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, وَدَعَا لَهُ أَنْ يُبَارَكَ لَهُ فِي تِجَارَتِهِ.

واتە: لە حەکیمی کوڕی حیزامەوە هاتوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم دینارێکی داوەتێ ئاژەڵێکی بۆ بکڕێت، ئەویش ئاژەڵێکی بۆ کڕی بە دینارێ. لەپاشدا فرۆشتی بە دوو دینار، گەڕایەوە ئاژەڵێکی بۆ کڕی بە دینارێ، ئاژەڵێك و دینارێکی هێنایەوە بۆ پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم، ئەویش کارەکەی پەسەند کردو بە ڕاستی دانا، دوعای بۆ کرد کە پیت و بەرەکەت بکەوێتە بازرگانیەکەیەوە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە کەسێ بەبێ پرس بازرگانی بکات بە ماڵ و سامانی کەسێکی ترەوە.

٢٩ - باب فِي الرَّجُلِ يَتَّجِرُ فِي مَالِ الرَّجُلِ بِغَيْرِ إِذْنِهِ.

٣٣٨٧ - (منكر بهذه الزيادة في أوله وهو في ((صحيحين)) دونها) عن عبد الله بن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَكُونَ مِثْلَ صَاحِبِ فَرْقِ الأَرُزِّ فَلْيَكُنْ مِثْلَهُ). قَالُوا: وَمَنْ صَاحِبُ فَرْقِ الأَرُزِّ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَذَكَرَ حَدِيثَ الْغَارِ حِينَ سَقَطَ عَلَيْهِمُ الْجَبَلُ, فَقَالَ: كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمُ اذْكُرُوا أَحْسَنَ عَمَلِكُمْ, قَالَ: وَقَالَ الثَّالِثُ: اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنِّي اسْتَأْجَرْتُ أَجِيرًا بِفَرْقِ أَرُزٍّ, فَلَمَّا أَمْسَيْتُ عَرَضْتُ عَلَيْهِ حَقَّهُ, فَأَبَى أَنْ يَأْخُذَهُ, وَذَهَبَ, فَثَمَّرْتُهُ لَهُ حَتَّى جَمَعْتُ لَهُ بَقَرًا وَرِعَاءَهَا, فَلَقِيَنِي, فَقَالَ: أَعْطِنِي حَقِّي, فَقُلْتُ: اذْهَبْ إِلَى تِلْكَ الْبَقَرِ وَرِعَائِهَا فَخُذْهَا, فَذَهَبَ فَاسْتَاقَهَا).

واتە: لە (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ دەتوانێ وەك خاوەنی (فَرْق)ی برنجەکە بێت با وەکو ئەو بێت). - (فَرْق)ی برنج پێوانەیەکی خەڵکی مەدینە بووە شانزە رەتڵی گرتوە - وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم خاوەنی (فَرْق)ێ برنجەکە کێ یە؟ فەرمودەی ئەشکەوتەکەی بۆ باس کردن کە سێ کەس چونە ئەشکەوتێکەوە کێوەکە هەرەسی کردو بەردێکی گەورە دەرگای ئەشکەوتەکەی لێ گرتن، راوی وتی: هەر یەکێ لەوانە چی کردەوەیەکی باشی کردبوو بۆ خوا باسی کردو پێی پاڕایەوە هەتا خوای گەورە دەروی خێری لێ کردنەوەو رزگاری کردن، راوی وتی: سێیەمیان وتی: ئەی خوایە تۆ خۆت ئاگاداری کە من جارێ کرێکارێکم بەکرێ گرت بە (فَرْق)، کاتێ کە ئێوارە هات و ئیشەکەی تەواو کرد کرێکەم دایە وەری نەگرت و رۆیشت، منیش هەموو ساڵێ چەڵتوکەکەی ئەوم دەچاندو بەرهەمەکەیم کۆکردەوەو گاگەل و رانێکم پێ کڕی و بۆم کۆکردەوە، رۆژێ

www.iqra.ahlamontada.com

کرێکارەکە هاتەوە بۆلام، وتی: حەقەکەی خۆمم بدەرێ، وتم: برۆ ئەو گاگەل و رانە بەرە بۆ خۆت، ئیتر ئەویش هەمووی برد بۆ خۆی و رۆشت.

باسی سەبارەت بە شەریکایەتی لەغەیری سەرمایەدا.

٣٠ - باب فِي الشَّرِكَةِ عَلَى غَيْرِ رَأْسِ مَالٍ.

٣٣٨٨ - (ضعيف) عن عبد الله قال: اشْتَرَكْتُ أَنَا وَعَمَّارٌ وَسَعْدٌ فِيمَا نُصِيبُ يَوْمَ بَدْرٍ, قَالَ: فَجَاءَ سَعْدٌ بِأَسِيرَيْنِ وَلَمْ أَجِئْ أَنَا وَعَمَّارٌ بِشَيْءٍ.

واتە: لە (عَبْدُ اللَّه)وە دەگێرنەوە، کە وتویەتی: من و عەممار و سەعد بڕیارماندا لەدەستکەوتی رۆژی بەدردا شەریك بین، (عَبْدُ اللَّه)وتی: سەعد دوو دیلی هێنا بەڵام ئێمە هیچمان نەهێنا.

باسی سەبارەت بەکرێدانی زەوی بۆ چاندن.

٣١ - باب فِي الْمُزَارَعَةِ.

٣٣٨٩ - (صحيح) عن ابن عمر قال: مَا كُنَّا نَرَى بِالْمُزَارَعَةِ بَأْسًا, حَتَّى سَمِعْتُ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ يَقُولُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْهَا. فَذَكَرْتُهُ لِطَاوُسٍ, فَقَالَ: قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَنْهَ عَنْهَا, وَلَكِنْ قَالَ: (لأَنْ يَمْنَحَ أَحَدُكُمْ أَرْضَهُ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَأْخُذَ عَلَيْهَا خَرَاجًا مَعْلُومًا).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێرنەوە، کە وتویەتی: ئێمە

www.iqra.ahlamontada.com

هەیشدا زەوی و زارمان بەکرێ دەدا بۆ چاندن بە خراپمان نەدەزانی هەتا ە رافیعی کوڕی خەدیجم بیست دەیوت: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی لێ کردوە. منیش ئەوەم باسکرد بۆ (طاوس) وتی: ئیبنو عەباس ی وتم: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی لێ نەکردوە.، بەڵام فەرمووی: (هەرکەسێکتان زەویەکەی ببەخشێت بۆ چاندن ئەوە خێر ترە بۆی هەوەی کرێ و خەراجی دیاریکراوی لەسەر وەربگرێت).

٣٣٩٠ - (ضعيف) عن عروة بن الزبير قال: قال زيد بن ثابت: يَغْفِرُ اللَّهُ لِرَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ! أَنَا وَاللَّهِ أَعْلَمُ بِالْحَدِيثِ مِنْهُ, إِنَّمَا أَتَاهُ رَجُلاَنِ - قَالَ مُسَدَّدٌ: مِنَ الأَنْصَارِ, ثُمَّ اتَّفَقَا -: قَدِ اقْتَتَلاَ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِنْ كَانَ هَذَا شَأْنَكُمْ فَلاَ تُكْرُوا الْمَزَارِعَ). زَادَ مُسَدَّدٌ: فَسَمِعَ قَوْلَهُ (لاَ تُكْرُوا الْمَزَارِعَ).

وتە: لە عوروەی کوڕی زوبێرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: زەیدی کوڕی (ثابت) وتی: خوای گەورە لە رافیعی کوڕی خەدیج خۆش بێت، سوێند بە (الله) من ئەو زیاتر ئاگاداری فەرمودەکەم، دوو پیاوی ئەنصاری بەشەڕهاتبوون هاتن بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم - موسەددەد وتی: دوو پیاو لە ئەنصار، لەپاشدا هەردوو راوی کۆکن - : کە بەشەڕهاتبوون، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه فەرمووی: (ئەگەر ئێوە ئەوە حاڵتان بێت زەوی مەدەن بەکرێ بۆ چاندن). موسەددەد ئەمەی بۆ زیاد کرد: رافیع تەنها گوێی لەوە بووە: (زەوی مەدەن بەکرێ بۆ چاندن).

٣٣٩١ - (حسن) عن سعد قال: كُنَّا نُكْرِي الأَرْضَ بِمَا عَلَى السَّوَاقِي مِنَ الزَّرْعِ وَمَا سَعِدَ بِالْمَاءِ مِنْهَا, فَنَهَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ, وَأَمَرَنَا أَنْ نُكْرِيَهَا بِذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ.

واتە: لە سەعدەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئێمە زەویمان دەدا بەکرێ بەوەی لەسەر قەراغی جۆگەو ئاوەکان دەڕوێت، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه نەهی

www.iqra.ahlamontada.com

لێ کردین لەوەی کە کاری لەو جۆرە بکەین، بەڵام فەرمانی پێ کردین زەوی بدەین بەکرێ بە زێڕ و بە زیو.

٣٣٩٢ - (صحيح) عن حنظلة بن قيس الأنصاري قال: سَأَلْتُ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ عَنْ كِرَاءِ الأَرْضِ بِالذَّهَبِ وَالْوَرِقِ, فَقَالَ: لاَ بَأْسَ بِهَا, إِنَّمَا كَانَ النَّاسُ يُؤَاجِرُونَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا عَلَى الْمَاذِيَانَاتِ وَأَقْبَالِ الْجَدَاوِلِ وَأَشْيَاءَ مِنَ الزَّرْعِ, فَيَهْلِكُ هَذَا وَيَسْلَمُ هَذَا, وَيَسْلَمُ هَذَا وَيَهْلِكُ هَذَا, وَلَمْ يَكُنْ لِلنَّاسِ كِرَاءٌ إِلاَّ هَذَا, فَلِذَلِكَ زَجَرَ عَنْهُ, فَأَمَّا شَيْءٌ مَضْمُونٌ مَعْلُومٌ فَلاَ بَأْسَ بِهِ.

واتە: لە (حنظلة)ی کوڕی قەیسی ئەنصاریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لە رافیعی کوڕی خەدیجم پرسی دەربارەی بەکرێدانی زەوی بە زێڕ و زیو، وتی: هیچی تێدا نیە، لەسەردەمی پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم خەڵك زەویان دەدا بەکرێ لەسەر ئەوەی کە لە ئەمبەر و ئەوبەری ئاوەکان دەڕوێت. یان لەسەر ئەوەی کە لەسەرتاو سەری جۆگەکان و دەوروبەری ئاوەکان دەڕوێ. جاری وا دەبوو هی خاوەن موڵکەکە باشی دەهێناو هی وەرزێرەکە خراپ، یان بە پێچەوانەوە، تەنها بەم شێوەیەش زەوییان بەکرێ دەدا، ئەمەش زۆرجار دەبووە هۆی کێشەو هەرا لەبەرئەوەی لایەکیان زەرەرمەند دەبوو، بەڵام زەوی بەکرێدان لەسەر کرێیەکی دیاریکراو هیچی تێدا نیە.

٣٣٩٣ - (صحيح) عن حنظلة بن قيس: أَنَّهُ سَأَلَ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ عَنْ كِرَاءِ الأَرْضِ, فَقَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ كِرَاءِ الأَرْضِ, فَقُلْتُ: أَبِالذَّهَبِ وَالْوَرِقِ؟ فَقَالَ: أَمَّا بِالذَّهَبِ وَالْوَرِقِ فَلاَ بَأْسَ بِهِ.

واتە: لە (حنظلة)ی کوڕی قەیسەوە دەگێڕنەوە، کە لە رافیعی کوڕی خەدیجی پرسیوە دەربارەی بەکرێدانی زەوی، وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی لێ کردوە، وتم: بەزێڕ و زیویش؟ رافیع وتی: بە زێڕ و بە زیو هیچی تێدا نیە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە توندی لە بەکرێدانی زەوی بۆ چاندندا.

٣٢ - باب فِي التَّشْدِيدِ فِي ذَلِكَ.

٣٣٩٤ - (صحيح) عن سالم بن عبد الله بن عمر: أَنَّ ابْنَ عُمَرَ كَانَ يُكْرِي أَرْضَهُ حَتَّى بَلَغَهُ أَنَّ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ الأَنْصَارِيَّ حَدَّثَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَنْهَى عَنْ كِرَاءِ الأَرْضِ, فَلَقِيَهُ عَبْدُ اللَّهِ, فَقَالَ: يَا ابْنَ خَدِيجٍ مَاذَا تُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي كِرَاءِ الأَرْضِ؟ قَالَ رَافِعٌ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ: سَمِعْتُ عَمَّيَّ - وَكَانَا قَدْ شَهِدَا بَدْرًا - يُحَدِّثَانِ أَهْلَ الدَّارِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ كِرَاءِ الأَرْضِ. قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: وَاللَّهِ لَقَدْ كُنْتُ أَعْلَمُ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ الأَرْضَ تُكْرَى. ثُمَّ خَشِيَ عَبْدُ اللَّهِ أَنْ يَكُونَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْدَثَ فِي ذَلِكَ شَيْئًا لَمْ يَكُنْ عَلِمَهُ, فَتَرَكَ كِرَاءَ الأَرْضِ.

واتە: لە سالمی کوڕی (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە ئیبنو عومەر رەزای خوایان لێ بێ زەویەکەی خۆی دەدا بە کرێ هەتا هەواڵی پێ گەیشت کە رافیعی کوڕی خەدیجی ئەنصاری باسی کردوە کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە بەکرێدانی زەوی، کاتێ (عَبْدُ اللَّه) گەیشت بە رافیع وتی: ئەی کوڕی خەدیج لە پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم دەربارەی بە کرێدانی زەوی چیت گێڕاوەتەوە؟ رافیع بە (عَبْدُ اللَّه)ی کوڕی عومەری وت: لە هەردوو مامەمم بیستوە — کە بەشداری جەنگی بەدریان کردبوو — بۆ کەسوکاریان گێڕایەوە کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە بەکرێدانی زەوی، (عَبْدُ اللَّه) وتی: سوێند بە (الله) خۆم دەزانم کە لەسەردەمی پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم زەویان دەدا بەکرێ، لەپاشدا (عَبْدُ اللَّه) دەترسا لەوەی کە پێغەمبەری

www.iqra.ahlamontada.com

خوا صلی الله علیه وسلم لەوبارەوە شتێکی باس کردبێ و ئەو نەیزانیبێ و نەیبیستبێت، بۆیە وازی هێنا لە بەکرێدانی زەوی.

٣٣٩٥ - (صحيح) عن رافع بن خديج قال: كُنَّا نُخَابِرُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَذَكَرَ أَنَّ بَعْضَ عُمُومَتِهِ أَتَاهُ, فَقَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَمْرٍ كَانَ لَنَا نَافِعًا, وَطَوَاعِيَةُ اللَّهِ وَرَسُولِهِ أَنْفَعُ لَنَا وَأَنْفَعُ, قَالَ: قُلْنَا: وَمَا ذَاكَ؟ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (مَنْ كَانَتْ لَهُ أَرْضٌ فَلْيَزْرَعْهَا أَوْ فَلْيُزْرِعْهَا أَخَاهُ وَلاَ يُكَارِيهَا بِثُلُثٍ وَلاَ بِرُبُعٍ, وَلاَ بِطَعَامٍ مُسَمًّى).

واتە: لە رافیعی کوڕی خەدیجەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئێمە لەسەردەمی پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم کشتوکاڵمان لە زەوی و زاردا دەکرد تۆوەکە لەسەر کرێکار بوو ئەو کەسەی کە زەویەکەی بە کرێ دەگرت بەرهەمەکەش بە پێی رێکەوتن دابەش دەکرا، رافیع باسی ئەوەی کرد رۆژێ یەکێ لە مامەکانم هات و وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کرد لە کارێك کە بەسود بوو بۆمان، بەڵام گوێڕایەڵی و فەرمانبەرداری خوای گەورەو پێغەمبەرەکەی بە سود ترە بۆمان و چاکترەو سودی دونیاو قیامەتی هەیە بۆمان، رافیع وتی: وتمان: ئەوە چۆنە ئەو کارە چی یە کەسودی هەیە بۆتان؟ وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس زەوی هەیە با بیچێنێ یان بیدات بە براکەی بیچێنێ، بە سێیەك و چواریەك بەکرێی نەدات، هەروەها بە خواردنی دیاریکراویش بەکرێی نەدات).

٣٣٩٦ - عن أيوب, قال: كَتَبَ إِلَيَّ يَعْلَى بْنُ حَكِيمٍ: أَنِّي سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ يَسَارٍ, بِمَعْنَى إِسْنَادِ عُبَيْدِ اللَّهِ وَحَدِيثِهِ.

واتە: لە ئەیویەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: یەعلای کوڕی حەکیم بۆی نوسیم بەم شێوەیە: لە سولەیمانی کوڕی یەسارم بیستوە، بە هەمان سەنەدی (عبید الله) و فەرمودەکەی.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٣٩٧ - (صحيح) (حسن ما بعده) عن رافع بن خديج, عن أبيه قال: جَاءَنَا أَبُو رَافِعٍ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ: نَهَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَمْرٍ كَانَ يَرْفَقُ بِنَا, وَطَاعَةُ اللَّهِ وَطَاعَةُ رَسُولِهِ أَرْفَقُ بِنَا, نَهَانَا أَنْ نَزْرَعَ أَحَدُنَا إِلاَّ أَرْضًا يَمْلِكُ رَقَبَتَهَا, أَوْ مَنِيحَةً يَمْنَحُهَا رَجُلٌ.

واتە: لە رافیعی کوڕی خەدیجەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئەبو رافیع لەلایەن پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم هات بۆ لامان و وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کرد لە کارێك کە بەسود بوو بۆمان، بەڵام گوێڕایەڵی و فەرمانبەرداری خوای گەورەو پێغەمبەرەکەی بەسود تر بۆمان و چاکترەو سودی دونیاو قیامەتی هەیە بۆمان، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ڕێگری لێ کردین لەوەی کە یەکێکمان زەوی و زارێ بچێنێ مەگەر زەوی خۆی بێت، یان بەخشینێ بێ پیاوێ پێی بەخشیبێ.

٣٣٩٨ - (صحيح) عن مجاهد: أَنَّ أُسَيْدَ بْنَ ظُهَيْرٍ قَالَ جَاءَنَا رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ, فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ يَنْهَاكُمْ عَنْ أَمْرٍ كَانَ لَكُمْ نَافِعًا, وَطَاعَةُ اللَّهِ وَطَاعَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْفَعُ لَكُمْ, إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَاكُمْ عَنِ الْحَقْلِ وَقَالَ: (مَنِ اسْتَغْنَى عَنْ أَرْضِهِ فَلْيَمْنَحْهَا أَخَاهُ أَوْ لِيَدَعْ).

واتە: لە موجاهیدەوە دەگێڕنەوە، کە ئوسەیدی کوڕی (ظُهَیر) وتویەتی: رافیعی کوڕی خەدیج هات بۆ لامان وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کرد لە کارێك کە بەسودە بۆتان، بەڵام گوێڕایەڵی و فەرمانبەرداری خوای گەورەو پێغەمبەری خوا بەسود ترە بۆتان، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە بەکرێدانی زەوی و زار بۆ چاندن فەرمووی: (ئەوەی پێویستی بە زەویەکەی نیە با بیدات بە براکەی یان وازی لێ بهێنێت).

٣٣٩٩ - (صحيح الإسناد) عن أبو جعفر الخطمي قال: بَعَثَنِي عَمِّي أَنَا وَغُلاَمًا لَهُ إِلَى سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ, قَالَ: فَقُلْنَا لَهُ: شَيْءٌ بَلَغَنَا عَنْكَ فِي الْمُزَارَعَةِ, قَالَ:

www.iqra.ahlamontada.com

كَانَ ابْنُ عُمَرَ لاَ يَرَى بِهَا بَأْسًا, حَتَّى بَلَغَهُ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ حَدِيثٌ, فَأَتَاهُ فَأَخْبَرَهُ رَافِعٌ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى بَنِى حَارِثَةَ فَرَأَى زَرْعًا فِى أَرْضِ ظُهَيْرٍ, فَقَالَ: (مَا أَحْسَنَ زَرْعَ ظُهَيْرٍ). قَالُوا: لَيْسَ لِظُهَيْرٍ, قَالَ: (أَلَيْسَ أَرْضَ ظُهَيْرٍ؟). قَالُوا: بَلَى, وَلَكِنَّهُ زَرْعُ فُلاَنٍ, قَالَ: (فَخُذُوا زَرْعَكُمْ, وَرُدُّوا عَلَيْهِ النَّفَقَةَ قَالَ رَافِعٌ: فَأَخَذْنَا زَرْعَنَا, وَرَدَدْنَا إِلَيْهِ النَّفَقَةَ. قَالَ سَعِيدٌ: أَفْقِرْ أَخَاكَ أَوْ أَكْرِهِ بِالدَّرَاهِمِ.

واتە: لە ئەبو جەعفەری (الْخَطْمِىّ) دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: مامم من و غولامێکی خۆی نارد بۆلای سەعیدی کوڕی موسەییەب وتی: پێمان وت شتێکمان پێگەیشتوە لە تۆوە دەربارەی نەهی کردن لە زەوی بەکرێدان بە چاند. سەعید وتی: ئیبنو عومەر رەزای خوایان لێ بێ پێی وابوو هیچی تێدا نیە هەتا فەرمودەیەکی پێ گەیشت لە رافیعی کوڕی خەدیجەوە، رافیع هەواڵی دایە کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هات بۆلای (بَنِى حَارِثَةَ) لە زەویەکەی (ظُهَير)دا کشتوکاڵی بینی، فەرمووی: (کشتوکاڵەکەی (ظُهَير) چەندە چاکە). وتیان: وتیان: کشتوکاڵی (ظُهَير) نیە، فەرمووی: (ئایا ئەم زەوی یە زەوی (ظُهَير) نیە؟) وتیان: بەڵێ، بەڵام کشتوکاڵەکە هی فلانە کەس فەرمووی: (کشتوکاڵەکە بۆ خۆتان و خەرجیەکەی بۆ بگێڕنەوە). رافیع وتی کشتوکاڵەکەمان هەڵگرتەوە بۆ خۆمان و خەرجیەکەیمان بۆ گێڕایەوە. سەعید وتی: سۆز و بەزییت هەبێ بەرامبەر بە براکەت و چاکەی لەگەڵ بکە یان بە کرێ زەویەکەتی بدەرێ بە درهەم.

٣٤٠٠ - (صحيح) عن رافع بن خديج قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمُحَاقَلَةِ وَالْمُزَابَنَةِ, وَقَالَ: (إِنَّمَا يَزْرَعُ ثَلاَثَةٌ رَجُلٌ لَهُ أَرْضٌ فَهُوَ يَزْرَعُهَا وَرَجُلٌ مُنِحَ أَرْضًا فَهُوَ يَزْرَعُ مَا مُنِحَ, وَرَجُلٌ اسْتَكْرَى أَرْضًا بِذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ).

واتە: لە رافیعی کوڕی خەدیجەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە فرۆشتنی شینایی بە نەدووراوەیی و

www.iqra.ahlamontada.com

هەروەها لە فرۆشتنی بەری خوارماو بەرسیلەی ترێ بە دارەوە، فەرمووی: تەنها سێ کەس کشتوکاڵ دەکەن: کەسێ خۆی زەوی هەبێ و بۆ خۆی دیچێنێ، کەسێ یەکێکی تر پارچەیە زەوی بداتێ و بۆ خۆی دایچێنێ، کەسێکی تر زەوی بە پارەو زێڕ و زیو بەکرێ بگرێ و بۆ خۆی دایچێنێ).

٣٤٠١ - (شاذ) قال أبو داود: عَنْ عُثْمَانُ بْنُ سَهْلِ بْنِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ, قَالَ: إِنِّي يَتِيمٌ فِي حِجْرِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ وَحَجَجْتُ مَعَهُ, فَجَاءَهُ أَخِي عِمْرَانُ بْنُ سَهْلٍ, فَقَالَ: أَكْرَيْنَا أَرْضَنَا فُلاَنَةَ بِمِائَتَىْ دِرْهَمٍ, فَقَالَ: دَعْهُ, فَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ كِرَاءِ الأَرْضِ.

واتە: ئەبو داود دەڵێت: لە (عُثْمَان)ی کوڕی سەهلی کوڕی رافیعی کوڕی خەدیجەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: من هەتیوێ بووم لە کۆشی رافیعی کوڕی خەدیج دا واتە لەماڵی ئەواندا گەورە بووم، لەگەڵ ئەو حەجم کردوە، جارێ براکەم هات عیمرانی کوڕی سەهل بە رافیعی وت: زەوی فلانە کەسمان گرتوە بە کرێ بە دوو سەد درهەم، رافیع وتی: وازی لێ بێنە، لەبەرئەوەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە بەکرێدانی زەوی.

٣٤٠٢ - (ضعيف الإسناد) عن رافع بن خديج: أَنَّهُ زَرَعَ أَرْضًا فَمَرَّ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَسْقِيهَا, فَسَأَلَهُ: (لِمَنِ الزَّرْعُ وَلِمَنِ الأَرْضُ). فَقَالَ زَرْعِي بِبَذْرِي وَعَمَلِي لِيَ الشَّطْرُ وَلِبَنِي فُلاَنٍ الشَّطْرُ. فَقَالَ: (أَرْبَيْتُمَا, فَرُدَّ الأَرْضَ عَلَى أَهْلِهَا وَخُذْ نَفَقَتَكَ).

واتە: لە رافیعی کوڕی خەدیجەوە دەگێڕنەوە، کە لە زەویەکدا تۆوی دانەوێڵەی چاندوە لەکاتێکدا کە خەریکی ئاوەدانی بووە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم داویەتی بەلایدا، لێی پرسیوە فەرموویەتی: (ئەم کشتوکاڵە هی کێیە؟ ئەم زەوی یە هی کێیە؟) وتی: کشتوکاڵی منە بە تۆوی خۆم و کاری خۆم، بەرهەکەش نیوەی بۆ منەو نیوەشی بۆ بەنی فلانە، فەرمووی: (ئایا ئێوە

www.iqra.ahlamontada.com

هەستاون بە کاری سود (ریبا) بە گرێبەستێکی نادروست، زەویەکە بگەڕێنەوە بۆ خاوەنەکەی و هەقی تۆوەکەو خەرجی ئەرك و ماندوبوونی خۆتی لێ وەربگرە).

باسی سەبارەت بە کشتوکاڵ کردن لەزەویەکدا بەبێ پرسی خاوەنەکەی.

٣٣ - باب فِي زَرْعِ الأَرْضِ بِغَيْرِ إِذْنِ صَاحِبِهَا.

٣٤٠٣ - (صحيح) عن رافع بن خديج, قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ زَرَعَ فِي أَرْضِ قَوْمٍ بِغَيْرِ إِذْنِهِمْ, فَلَيْسَ لَهُ مِنَ الزَّرْعِ شَيْءٌ وَلَهُ نَفَقَتُهُ).

واتە: لە رافیعی کوڕی خەدیجەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ کشتوکاڵ بکات لەزەوی و زاری قەومێکدا بەبێ پرسی ئەو قەومە هیچ شتێکی لەو کشتوکاڵە بۆ نیە. بەس خەرجیەکەی نەبێ واتە خەرجیەکەی بۆ دەگەڕێنرێتەوە).

باسی سەبارەت بە کشتوکاڵ کردن لەزەویەکدا تۆوەکە لەسەر کرێکار بێت.

٣٤ - باب فِي الْمُخَابَرَةِ

٣٤٠٤ - (صحيح) عن حماد, وسعيد بن ميناء, عن جابر بن عبد الله, قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمُحَاقَلَةِ, وَالْمُزَابَنَةِ, وَالْمُخَابَرَةِ, وَالْمُعَاوَمَةِ. قَالَ عَنْ حَمَّادٍ: وَقَالَ أَحَدُهُمَا: وَالْمُعَاوَمَةِ, وَقَالَ الآخَرُ: بَيْعِ السِّنِينَ, ثُمَّ اتَّفَقُوا, وَعَنِ الثُّنْيَا, وَرَخَّصَ فِي الْعَرَايَا.

www.iqra.ahlamontada.com

وتە: حەمماد و سەعیدی کوڕی مینا، وتیان، جابری کوڕی (عبد الله) وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە فرۆشتنی شینایی بە نەدووراوەیی و لە فرۆشتنی بەری خوارماو بەرسیلەی ترێ بە دارەوەو، لە کشتوکاڵ کردن لەزەویەکدا تۆوەکە لەسەر کرێکار بێت، هەروەها لە فرۆشتنی بەری درەخت بۆ ماوەی چەند ساڵێ، وتی لە حەمماد‌ەوە، یەکێ لە راویەکان وتی: لە فرۆشتنی بەری درەخت بۆ ماوەی چەند ساڵێ، ئەوی تریان وتی: فرۆشتنی ساڵانە، لەپاشدا هەردوکیان رێکن، وە نەهی کردوە لە (استثناء) - بۆ نمونە یەکێ بڵێ: ئەم پەڵە گەنمەم پێ فرۆشتیت هەندێکی نەبێ -، وە رێگەی عەرایای داوە.

٣٤٠٥ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله, قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمُزَابَنَةِ وَالْمُحَاقَلَةِ وَعَنِ الثُّنْيَا إِلاَّ أَنْ يُعْلَمَ.

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله) دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە فرۆشتنی بەری خوارماو بەرسیلەی ترێ بە دارەوەو، لە فرۆشتنی شینایی بە نەدووراوەیی و لە (استثناء) ئەوەی جیادەکرێتەوە مەگەر شتێکی زانراو و دیاریکراو بێت - بۆ نمونە یەکێ بڵێ: ئەم پەڵە گەنمەم پێ فرۆشتیت چارەکێکی نەبێ - واتە (استثناء)ەکە شتێکی نەزانراو نەبێت.

٣٤٠٦ - (ضعيف) عن جابر بن عبد الله, قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: (مَنْ لَمْ يَذَرِ الْمُخَابَرَةَ, فَلْيَأْذَنْ بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله) دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: بیستم لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەیفەرموو: (ئەو کەسەی لە (مُخَابَرَة) دورنەکەوێتەوە با جەنگ رابگەیەنێت بەرامبەر بە خواو پێغەمبەرەکەی).
- (مُخَابَرَة) بریتیە لە مامەڵە لەسەر زەویە بە هەندێ لەو کشتوکاڵەی کە بەرهەمی دەهێنێت - .

www.iqra.ahlamontada.com

٣٤٠٧ - (صحيح) عن زيد بن ثابت قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمُخَابَرَةِ, قُلْتُ: وَمَا الْمُخَابَرَةُ؟ قَالَ: أَنْ تَأْخُذَ الأَرْضَ بِنِصْفٍ أَوْ ثُلُثٍ أَوْ رُبُعٍ.

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله) دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەهی کردوە لە (مُخَابَرَة)، وتم: (مُخَابَرَة) چی یە؟ وتی: زەوی بگریت بۆ وەبەرهێنانی بەروبووم بە نیوەیی یان بە سێ یەك یا بە چوار یەك.

باسی سەبارەت بە باخەوانی.

٣٥ - باب فِي الْمُسَاقَاةِ.

٣٤٠٨ - (صحيح) عن ابن عمر: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَلَ أَهْلَ خَيْبَرَ بِشَطْرِ مَا يَخْرُجُ مِنْ ثَمَرٍ أَوْ زَرْعٍ.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم لەگەڵ خەڵکی خەیبەردا رێکەوت لەسەر نیوەی درامەتی بەروبووم و دانەوێڵە.

٣٤٠٩ - (صحيح) عن ابن عمر: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَفَعَ إِلَى يَهُودِ خَيْبَرَ نَخْلَ خَيْبَرَ وَأَرْضَهَا عَلَى أَنْ يَعْتَمِلُوهَا مِنْ أَمْوَالِهِمْ, وَأَنَّ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَطْرَ ثَمَرَتِهَا.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم زەوی و دارخورماکانی خەیبەری دا بە جولەکەکانی خەیبەر کە زەویەکەی ئاوەدان بکەنەوە بە کەرەستەی خۆیان وە باخە خورماکانی ئاوبدەن بەمەرجێ نیوەی بەروبوومەکەی بۆ پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بێت.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٤١٠ - (حسن صحيح) عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: افْتَتَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْبَرَ, وَاشْتَرَطَ أَنَّ لَهُ الأَرْضَ وَكُلَّ صَفْرَاءَ وَبَيْضَاءَ, قَالَ أَهْلُ خَيْبَرَ: نَحْنُ أَعْلَمُ بِالأَرْضِ مِنْكُمْ, فَأَعْطِنَاهَا عَلَى أَنَّ لَكُمْ نِصْفَ الثَّمَرَةِ, وَلَنَا نِصْفٌ. فَزَعَمَ أَنَّهُ أَعْطَاهُمْ عَلَى ذَلِكَ. فَلَمَّا كَانَ حِينَ يُصْرَمُ النَّخْلُ بَعَثَ إِلَيْهِمْ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ رَوَاحَةَ فَحَزَرَ عَلَيْهِمُ النَّخْلَ, وَهُوَ الَّذِى يُسَمِّيهِ أَهْلُ الْمَدِينَةِ الْخَرْصَ, فَقَالَ: فِي ذِهْ كَذَا وَكَذَا, قَالُوا: أَكْثَرْتَ عَلَيْنَا يَا ابْنَ رَوَاحَةَ! فَقَالَ: فَأَنَا أُلِي حَزْرَ النَّخْلِ وَأُعْطِيكُمْ نِصْفَ الَّذِى قُلْتُ, قَالُوا: هَذَا الْحَقُّ وَبِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالأَرْضُ قَدْ رَضِينَا أَنْ نَأْخُذَهُ بِالَّذِى قُلْتَ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم خەیبەری ڕزگارکرد مەرجی دانا کە زەویەکان و چی زێڕو زیویان هەیە بۆ خۆی و موسوڵمانان بێت، خەڵکی خەیبەر وتیان: ئێمە شارەزاترین لەئێوە بۆ باخەوانی و کشتوکاڵ کردن لەم زەویانەدا، بۆیە بیاندەنەوە بە خۆمان نیوەی بەرهەمەکەی بۆ ئێمەو، نیوەکەی تریشی بۆ ئێوە، ئیبنو عەباس پێی وابوو ئەوەی کە بەرهەم دەهێنرێت نیوەی دەدەن بە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، کاتێ کە کاتی پێگەیشتنی بەروبووم و بڕینی بەری دارخورماکان نزیك بوویەوە (عبد الله)ی کوڕی ڕەواحەی نارد بۆ لایان کە تەخمینی دارخوماکانیان بۆ بکات پێش ئەوەی لێی بکەنەوەو لێی بخۆن، خەڵکی مەدینە پێی دەڵێن: تەخمین(خرص)، (عبد الله)ی کوڕی ڕەواحە وتی: لەم دارخورمانەدا ئەوەندەو ئەوەندە مەن(صاع) خورما، جولەکەکان وتیان ئەوە زۆری دەکەی لەسەرمان ئەی (عبد الله)ی کوڕی ڕەواحە! وتی: من ئەم دارخورمانە بەوەندە تەخمین دەکەم نیوەی ئەوەی کە دەیڵێم بۆ ئێوە، جولەکەکان وتیان: ئەوەی کە دەیڵێی هەق و ڕاستیە بەو هەقەش ئاسمانەکان و زەوی ڕاوەستاون، یان سوێند بەو (الله)یەی کە ئاسمانەکان و زەوی ڕاوەستاندوە ڕازین ئەوەندە خورما وەرگرین بەو تەخمینەی کە تۆ وتت.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٤١١ - (صحيح الإسناد)عن جعفر بن برقان, بإسناده ومعناه, قال: فَحَرَزَ. وَقَالَ عِنْدَ قَوْلِهِ وَكُلَّ صَفْرَاءَ وَبَيْضَاءَ يَعْنِي الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ لَهُ.

واتە: لە جەعفەری کوڕی بوورقانەوە فەرمودەی پێشو بە هەمان سەنەدو مەـ هاتوە، لە جیاتی (فَحَرَزَ) وتی: (فَحَرَزَ) بەبێ وشەی (النخل)یش، کاتێ کە گەیشتە سەر وتەی (وَكُلَّ صَفْرَاءَ وَبَيْضَاء) وتی: واتە: هەموو زێڕ و زیوەکەیـ بۆ خۆی و موسوڵمانان.

٣٤١٢ - (صحيح الإسناد) عن مقسم: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ افْتَتَحَ خَيْبَرَ ,فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ زَيْدٍ, قَالَ: فَحَزَرَ النَّخْلَ, وَقَالَ: فَأَنَا أَلِي جُذَاذَ النَّخْلِ وَأُعْطِيكُمْ نِصْفَ الَّذِي قُلْتُ.

واتە: لە میقسەمەوە دەگێڕنەوە، کاتێ کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم خەیبەری رزگارکرد، جا راوی فەرمودەکەی گێڕایەوە وەك فەرمودەکەی زەید واتە فەرمودەی پێشو، وتی: دارخورماکانی تەخمین کرد، وتی: من ئەو دارخورمانە بەوەندە تەخمین دەکەم و بۆشکە خورماکان دەبڕم نیوەی ئەوەی کە دەیڵێم دەیدەم بە ئێوە.

باسی سەبارەت بە تەخمین کردنی بەروبووم.

٣٦ - باب فِي الْخَرْصِ.

٣٤١٣ - عن عائشة رضي الله عنها قالت: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْعَثُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ رَوَاحَةَ فَيَخْرُصُ النَّخْلَ حِينَ يَطِيبُ قَبْلَ أَنْ يُؤْكَلَ مِنْهُ, ثُمَّ يُخَيِّرُ يَهُودَ يَأْخُذُونَهُ بِذَلِكَ الْخَرْصِ, أَوْ يَدْفَعُونَهُ إِلَيْهِمْ بِذَلِكَ الْخَرْصِ, لِكَيْ تُحْصَى الزَّكَاةُ قَبْلَ أَنْ تُؤْكَلَ الثِّمَارُ وَتُفَرَّقَ.

www.iqra.ahlamontada.com

وتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم (عبد الله)ی کوڕی رەواحەی نارد بۆ لایان کە تەخمینی دارخوماکانیان بۆ بکات کاتێ کە خورماکەیان بۆ خواردن دەستی داو خۆش بوو، پێش ئەوەی جولەکەکان لێی بخۆن، لەپاشدا جولەکەکانی سەرپشك کرد ئەگەر دەتانەوێ هەمووی بۆ ئێمەو نیوەی تەخمینەکە دەدەین بە ئێوە، ئەگەر دەتانەوێ هەمووی بۆ ئێوەو نیوەی تەخمینەکە بدەن بە ئێمە، بۆئەوەی زەکاتەکەی بژمێرن لەنێو زەکاتەکەی چەندە پێش ئەوەی بەروبوومەکەی بخۆن و پەرش و بڵاوبێتەوە.

٣٤١٤ - (صحيح ما بعده) عن جابر قال: لَما أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ خَيْبَرَ, فَأَقَرَّهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا كَانُوا, وَجَعَلَهَا بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمْ, فَبَعَثَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ رَوَاحَةَ فَخَرَصَهَا عَلَيْهِمْ.

وتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە خوای پەروەردگار خەیبەری کردە دەستکەوتی جەنگی بەبێ جەنگ کردن(الفيء) بۆ پێغەمبەرەکەی صلی الله علیه وسلم، پێغەمبەرەکەی خوا صلی الله علیه وسلم ئەوەی جێگیر کرد کە بەروبوومی زەوی زار و دارخورماکانی خەیبەر نیوەی بۆ خۆی و موسوڵمانان بێت و، نیوەشی بۆ جولەکەکان بێت، (عبد الله)ی کوڕی رەواحەی نارد بۆ لایان بۆئەوەی تەخمینی دارخوماکانیان بۆ بکات.

٣٤١٥ - (صحيح الإسناد) عن جابر بن عبد الله قال: خَرَصَهَا ابْنُ رَوَاحَةَ أَرْبَعِينَ أَلْفَ وَسْقٍ, وَزَعَمَ أَنَّ الْيَهُودَ لَمَّا خَيَّرَهُمُ ابْنُ رَوَاحَةَ أَخَذُوا التَّمَرَ وَعَلَيْهِمْ عِشْرُونَ أَلْفَ وَسْقٍ.

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کوڕی رەواحە خورماکانی خەیبەری تەخمین کرد بە چل هەزار وەسق، جابر پێی وابوو کاتێ کە کوڕی رەواحە جولەکەکانی سەرپشك کرد هەموو بەروبوومەکەیان وەرگرت و بیست هەزار وەسقیان لەسەر بوو کە بیدەن بە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم و موسوڵمانان.

www.iqra.ahlamontada.com

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

پەرتوکی بەکرێدان.

١٨ - كتاب الإجارة

باسی سەبارەت بە بە کرێ و داهاتی مامۆستای قورئان فێرکردن.

٣٧- باب فِي كَسْبِ الْمُعَلِّمِ.

٣٤١٦ - (صحيح) عن عبادة بن الصامت قال: عَلَّمْتُ نَاسًا مِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ الْكِتَابَ وَالْقُرْآنَ, فَأَهْدَى إِلَيَّ رَجُلٌ مِنْهُمْ قَوْسًا, فَقُلْتُ: لَيْسَتْ بِمَالٍ وَأَرْمِي عَنْهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ؟! لآتِيَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلأَسْأَلَنَّهُ, فَأَتَيْتُهُ, فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, رَجُلٌ أَهْدَى إِلَيَّ قَوْسًا مِمَّنْ كُنْتُ أُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْقُرْآنَ, وَلَيْسَتْ بِمَالٍ وَأَرْمِي عَنْهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ تعالى؟!. قَالَ: (إِنْ كُنْتَ تُحِبُّ أَنْ تُطَوَّقَ طَوْقًا مِنْ نَارٍ فَاقْبَلْهَا).

واتە: لە عوبادەی کوڕی صامیتەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: چەند کەسێکم لە ئەهلی صوفە فێری خوێندەواری و قورئان خوێندن دەکرد، یەکێکیان کەوانێکی بەدیاری بۆ هێنام، منیش وتم: ئەمە ماڵ و سامان وەرگرتن نیە بۆ تیر هاوێشتن لە جیهاد لەڕێی خوادا بەکاری دەهێنم، کاتێك پێغەمبەری خوا هات پرسیاری لێدەکەم لەو بارەوە، پێغەمبەری خوا هات و بەسەرهاتەکەم بۆ گێڕایەوە وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم یەکێك لەوانەی کە فێری خوێندەواری و قورئان خوێندنیان دەکەم کەوانێکی بەدیاری بۆ هێنام، منیش وەرم گرت وتم: خۆ ئەمە ماڵ و سامان وەرگرتن نیە بۆ تیر هاوێشتن لە جیهاد لەڕێی خوادا

www.iqra.ahlamontada.com

ـەکاری دەهێنم!! ئەویش فەرمووی: (ئەگەر حەزدەکەی لە قیامەتدا ببێتە تەوقی ئاگرین و بکرێتە ملتەوە ئەوە وەریگرە).

٣٤١١ - (صحيح) عن عبادة بن الصامت, نَحْوَ هَذَا الْخَبَرِ, وَالأَوَّلُ أَتَمُّ, فَقُلْتُ: مَا تَرَى فِيهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: (جَمْرَةٌ بَيْنَ كَتِفَيْكَ تَقَلَّدْتَهَا). أَوْ (تَعَلَّقْتَهَا).

واتە: لە عوبادەی کوڕی صامیتەوە وەك ئەو بەسەرهاتە هاتوە، بەڵام فەرمودەی یەکەم واتە پێشو تەواوترە، وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم تۆ پێت چۆنە؟ فەرمووی: (لەنێوان شانەکانتدا پشکۆیەکی ئاگرت کردۆتە گەردن)، یان (لەنێوان شانەکانتدا پشکۆیەکی ئاگرت هەڵواسیوە).

باسی سەبارەت بە کرێ و داهاتی پزیشکەکان.

٣٨ - باب فِي كَسْبِ الأَطِبَّاءِ.

٣٤١٨ - (صحيح) عن أبي سعيد الخدري: أَنَّ رَهْطًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْطَلَقُوا فِي سَفْرَةٍ سَافَرُوهَا فَنَزَلُوا بِحَيٍّ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ فَاسْتَضَافُوهُمْ فَأَبوا أَنْ يُضَيِّفُوهُمْ - قَالَ - فَلُدِغَ سَيِّدُ ذَلِكَ الْحَيِّ فَشَفَوْا لَهُ بِكُلِّ شَيْءٍ لاَ يَنْفَعُهُ شَيْءٌ. فَقَالَ بَعْضُهُمْ لَوْ أَتَيْتُمْ هَؤُلاَءِ الرَّهْطَ الَّذِينَ نَزَلُوا بِكُمْ لَعَلَّ أَنْ يَكُونَ عِنْدَ بَعْضِهِمْ شَيْءٌ يَنْفَعُ صَاحِبَكُمْ فَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّ سَيِّدَنَا لُدِغَ فَشَفَيْنَا لَهُ بِكُلِّ شَيْءٍ فَلاَ يَنْفَعُهُ شَيْءٌ فَهَلْ عِنْدَ أَحَدٍ مِنْكُمْ شَيْءٌ يَشْفِي صَاحِبَنَا يَعْنِي رُقْيَةً . فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ إِنِّي لأَرْقِي وَلَكِنِ اسْتَضَفْنَاكُمْ فَأَبَيْتُمْ أَنْ تُضَيِّفُونَا مَا أَنَا بِرَاقٍ حَتَّى تَجْعَلُوا لِي جُعْلاً. فَجَعَلُوا لَهُ قَطِيعًا مِنَ الشَّاءِ فَأَتَاهُ فَقَرَأَ عَلَيْهِ بِأُمِّ الْكِتَابِ وَيَتْفُلُ حَتَّى بَرِئَ كَأَنَّمَا أُنْشِطَ مِنْ عِقَالٍ فَأَوْفَاهُمْ جُعْلَهُمُ الَّذِي صَالَحُوهُ عَلَيْهِ. فَقَالُوا اقْتَسِمُوا فَقَالَ الَّذِي رَقَى لاَ تَفْعَلُوا حَتَّى نَأْتِيَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَسْتَأْمِرَهُ. فَغَدَوْا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرُوا

www.iqra.ahlamontada.com

لَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (مِنْ أَيْنَ عَلِمْتُمْ أَنَّهَا رُقْيَةٌ أَحْسَنْتُمْ وَاضْرِبوا لِي مَعَكُمْ بِسَهْمٍ).

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە، لە سەفەرێکدا هەندێك لە هاوەڵان کاتێك برسیان بوو لای هۆزێك لایاندا بەڵام هۆزەکە میوانداریان نەکردن. دووپشکێك دای بەگەورەکەیانەوە، هەموو هەوڵێکیاندا بۆ ئەوەی ئازاری نەمێنێ و چاك بێتەوە بەڵام سوودی نەبوو، بۆیە هەندێکیان وتیان بنێرن بۆلای ئەو کۆمەڵە بزانن یەکێکی خوێنەواریان تێدا نییە شتێکی پێدا بخوێنێ بەڵکو شیفای بۆ بێت و چاك بێتەوە، هاتن بۆ لایان و هەواڵەکەیان دانێ، ئەوانیش وتیان: بەڵێ شتێکی بەسەرا دەخوێنین بە مەرجێك مەڕێکمان بدەنێ بۆ خۆمان لە جیاتیدا. یەکێ لە هاوەڵان چوو سورەتی فاتیحەی بەسەردا خوێند،کە تا ئەو کاتەش ئازارێکی زۆر زۆری هەبوو، هەر وەك وشترێکی بەسراوە بەرەڵای بکەی ئاوا رزگاری بوو ئازاری نەماو چاك بوویەوە، مەڕەکەیان دانێ، هاوەڵان لە نێوان خۆیاندا وتیان: بڵێی حەرام نەبێت، گۆشتەکەی ناخۆین تا پرسیار لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەکەین، کاتێك گەشتنەوە مەدینە هەواڵەکەیان دا بە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (چۆنتان زانی ئەوە بۆ دوعاو نوشتە دەبێت؟ بەراستی پێکاتان بچن سەهمێك لەو گۆشتە بۆ منیش بهێنن).

٣٤١٩ - عن أبو سعيد الخدري: عن النبي صلى الله عليه وسلم, بِهَذَا الْحَدِيثِ.

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە، لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمودەی پێشو هاتوە.

٣٤٢٠ - (صحيح) عن خارجة بن الصلت, عن عمه, أَنَّهُ مَرَّ بِقَوْمٍ فَأَتَوْهُ فَقَالُوا: إِنَّكَ جِئْتَ مِنْ عِنْدِ هَذَا الرَّجُلِ بِخَيْرٍ, فَارْقِ لَنَا هَذَا الرَّجُلَ, فَأَتَوْهُ بِرَجُلٍ مَعْتُوهٍ فِي الْقُيُودِ, فَرَقَاهُ بِأُمِّ الْقُرْآنِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ غُدْوَةً وَعَشِيَّةً,كُلَّمَا خَتَمَهَا جَمَعَ بُزَاقَهُ ثُمَّ تَفَلَ فَكَأَنَّمَا أُنْشِطَ مِنْ عِقَالٍ, فَأَعْطُوهُ شَيْئًا, فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

www.iqra.ahlamontada.com

فَذَكَرَهُ لَهُ, فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (كُلْ فَلَعَمْرِي لَمَنْ أَكَلَ بِرُقْيَةِ بَاطِلٍ فَقَدْ أَكَلْتَ بِرُقْيَةِ حَقٍّ).

وتە: لە خاریجەی کوڕی (الصَّلْت)ەوە لە مامیەوە دەگێڕنەوە، کە داویەتی بەلای کۆمەڵێکدا هاتن بۆلای وتیان: تۆ لەلای ئەو پیاوەوە هاتوی بە خێر واتە بە قورئان و یادی خواوە، دوعاو نوشتەیە بکە بۆ ئەم پیاوە، پیاوێکی شێتیان لێ هێنا بە کۆت و زنجیر کراوی، سێ ڕۆژ لەسەر یەك بەیانیان و ئێواران سورەتی فاتیحەی بەسەردا خوێند، هەرکاتێ کە لێ دەبووەوە تفەکانی ناو دەمی کۆدەکردەوە لەپاشدا لێی دەدا وەك ئەوەی بەرەڵای بکەی ئاوای لێ دەهات، لەسەر ئەو کارەی شتێکیان دایە، هات بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم باسەکەی بۆ گێڕایەوە، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (بیخۆ، کەسی وا هەیە بە دوعاو نوشتەی پوچ و بەتاڵ ماڵ و سامان پەیدا دەکات و دەیخوات، بەڵام تۆ بە دوعاو نوشتەی هەق دەیخۆی).

باسی سەبارەت بە داهاتی کەڵەشاخ.

٣٩ - باب فِي كَسْبِ الْحَجَّامِ.

٣٤٢١ - (صحيح) عن رافع بن خديج: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (كَسْبُ الْحَجَّامِ خَبِيثٌ, وَثَمَنُ الْكَلْبِ خَبِيثٌ, وَمَهْرُ الْبَغِيِّ خَبِيثٌ).

واتە: لە رافیعی کوڕی خەدیجەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (کرێی کەڵەشاخ پیسە، نرخ و بەهای سەگ پیسە، کرێ و بەهای زینای ئافرەت پیس و حەرامە).

٣٤٢٢ - (صحيح) عن ابن محيصة, عن أبيه: أَنَّهُ اسْتَأْذَنَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي إِجَارَةِ الْحَجَّامِ, فَنَهَاهُ عَنْهَا, فَلَمْ يَزَلْ يَسْأَلُهُ وَيَسْتَأْذِنُهُ حَتَّى أَمَرَهُ: أَنِ اعْلِفْهُ نَاضِحَكَ وَرَقِيقَكَ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئیبنو موحەییصەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە داوای کردوە نە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ڕێگەی بدات کەڵەشاخ بکات بۆ خەڵك بە کرێ، بەڵام ئەو نەهی لێ کرد، بەردەوام ئەوەندەی وتەوە هەتا فەرمانی پێ کرد: کرێکەی بدات بە ئاڵف بۆ وشترەکەی و خواردن بۆ بەندەکەی.

٣٤٢٣ - (صحيح) عن ابن عباس قال: احْتَجَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, وَأَعْطَى الْحَجَّامَ أَجْرَهُ, وَلَوْ عَلِمَهُ خَبِيثًا لَمْ يُعْطِهِ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە ڕەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم کەڵەشاخی گرت و کرێکەی دا بە کەڵەشاخ گرەکە. بێگومان ئەگەر کرێی کەڵەشاخ حەرام بووایە کرێکەی نەدەدایە.

٣٤٢٤ - (صحيح) عن أنس بن مالك قال: حَجَمَ أَبو طَيْبَةَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَأَمَرَ لَهُ بِصَاعٍ مِنْ تَمْرٍ, وَأَمَرَ أَهْلَهُ أَنْ يُخَفِّفُوا عَنْهُ مِنْ خَرَاجِهِ.

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: (أَبو طَيْبَةَ) کەڵەشاخی گرت بۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، فەرمانی کرد لەجیاتی کرێکەی مەن(صاع)ێ خورمای بدەنێ، هەروەها فەرمانی کرد بە گەورەکانی ئەو باجەی کە لەسەری دایان ناوە سوکی بکەن - بێگومان (أَبو طَيْبَةَ) کەسێکی کۆیلە بووە - .

باسی سەبارەت بە کرێ و داهاتی کەنیزەکەکان.

٤٠ - باب فِي كَسْبِ الإِمَاءِ.

٣٤٢٥ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ كَسْبِ الإِمَاءِ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە داهات و کڕێی زینای کەنیزەکەکان.

٣٤٢٦ - (حسن) عن طارق بن عبد الرحمن القرشي قال: جَاءَ رَافِعُ بْنُ رِفَاعَةَ إِلَى مَجْلِسِ الأَنْصَارِ فَقَالَ: لَقَدْ نَهَانَا نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْيَوْمَ, فَذَكَرَ أَشْيَاءَ, وَنَهَانَا عَنْ كَسْبِ الأَمَةِ إِلاَّ مَا عَمِلَتْ بِيَدِهَا, وَقَالَ هَكَذَا بِأَصَابِعِهِ نَحْوَ الْخَبْزِ وَالْغَزْلِ وَالنَّفْشِ.

واتە: لە (طارق)ی کوڕی (عبد الرحمن)ی قورەشییەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: رافیعی کوڕی ریفاعە هات بۆ کۆڕی ئەنصار وتی: بەڕاستی ئەمڕۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ڕێگری هەندێ شتی لێ کردین، جا باسی هەندێ شتی کرد، ڕێگری لێ کردین لەوەرگرتنی داهات و کڕێی زینای کەنیزەکەکان، مەگەر کڕێی دەست ڕەنگینیان ئەوەی کە بە هێزی دەست و بازووی خۆیان پەیدای دەکەن، بەم شێوەیە بە دەستی ئاماژەی کردو وتی: وەك نان کردن و چنین و ڕستن و شیکردنەوەی خوری بۆ ئەوەی ئامادە بێت بۆ ڕستن.

٣٤٢٧ - (حسن بما قبله) عن رافع بن خديج قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ كَسْبِ الأَمَةِ, حَتَّى يُعْلَمَ مِنْ أَيْنَ هُوَ.

واتە: لە رافیعی کوڕی خەدیجەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە کرێ و داهاتی کەنیزەك، هەتا نەزانرێ لە کوێ پەیدای کردوە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە داهات و سەرقەڵەمانەی کوڵەنانی فاڵ گرتنەوە.

٤١- باب فِي حُلْوَانِ الْكَاهِنِ.

٣٤٢٨ - (صحيح) عن أبو مسعود, عن النبي صلى الله عليه وعلى آله وسلم: أَنَّهُ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَمَهْرِ الْبَغِيِّ وَحُلْوَانِ الْكَاهِنِ.

واتە: لە ئەبو مەسعودەوە، لە پێغەمبەری خواوە صلى الله عليه وسلم دەگێڕنەوە. کە نەهی کردوە لە کرێ و نرخ و بەهای سەگ و، زینای ئافرەت و، کوڵەنانی فاڵ گرتنەوە.

باسی سەبارەت بە کرێی تۆوی کەڵگرتن.

٤٢ - باب فِي عَسْبِ الْفَحْلِ.

٣٤٢٩ – (صحيح) عن ابن عمر قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ عَسْبِ الْفَحْلِ.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەهی کردوە لە کرێ و داهاتی تۆوی نێرەی ئاژەڵەکانی وەك ئەسپ و وشتر و کەڵەگا و نێرەکەر لەکاتێکدا کە دەیانپەڕێنن لە مێیەکان بە مەبەستی کەڵگرتن.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە پیشەی زەرنگەری.

٤٣ - باب فِي الصَّائِغِ.

٣٤٣٠ - (ضعيف) عن أبو ماجدة قال: قَطَعْتُ مِنْ أُذُنِ غُلاَمٍ, أَوْ قُطِعَ مِنْ أُذُنِي, فَقَدِمَ عَلَيْنَا أَبو بَكْرٍ حَاجًّا, فَاجْتَمَعْنَا إِلَيْهِ, فَرَفَعَنَا إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ, فَقَالَ عُمَرُ: إِنَّ هَذَا قَدْ بَلَغَ الْقِصَاصَ, ادْعُوا لِي حَجَّامًا لِيَقْتَصَّ مِنْهُ, فَلَمَّا دُعِيَ الْحَجَّامُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (إِنِّي وَهَبْتُ لِخَالَتِي غُلاَمًا, وَأَنَا أَرْجُو أَنْ يُبَارَكَ لَهَا فِيهِ, فَقُلْتُ لَهَا لاَ تُسَلِّمِيهِ حَجَّامًا وَلاَ صَائِغًا وَلاَ قَصَّابًا).

واتە: لە ئەبو ماجیدەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: بەشێ لەگوێی غولامێکم بڕی، یان بەشێ لەگوێی بڕیم، لەوکاتەدا پێشەوا ئەبو بەکر هاتبوو بۆ حەج، ئەگەڵی کۆبووینەوە سکاڵامان کرد لەلای و دەریارەی ئەو روداوە قسەمان کرد، ئەویش کێشەو سکاڵاکەی بەرزکردەوە بۆ لای پێشەوا عومەری کوڕی (خطاب) رەزای خوای لێ بێ بۆ ئەوەی حوکم بکات لە نێوانیاندا، ئێمەش چوین بۆلای پێشەوا عومەر وتی: ئەمە گەیشتۆتە حەددی تۆڵە شایستەی ئەوەیە تۆڵەی لێ بکرێتەوە گوێی ببڕدرێت وەك چۆن گوێی ئەوی بڕیوە، کەڵەشاخ گرێکم بۆ بانگ بکەن بۆ ئەوەی تۆڵەی لێ بکاتەوە، کاتێ کە کەڵەشاخ گرەکەیان هێنا، پێشەوا عومەر وتی: بیستم لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (من غولامێکم بە دیاری پێشکەش کرد بە پورم، ئاواتەخوازبووم ببێتە مایەی بەرەکەت و پیرۆزی بۆی، بە پورمم فەرموو: تەسلیمی ئەو کەسانەی نەکەی کە ئەمە پیشەیانە: کەڵەشاخ گر، گۆشت فرۆش، (ئاڵتونچی) ئەوکەسەی کە پیشەی زەرنگەری یە).

٣٤٣١ - (ضعيف) عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قال: سمعت النبي صلى الله عليه وسلم, يقول بمعناه.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە پێشەوا عومەری کوڕی (خطاب)ەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە. کە وتویەتی: بیستم لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، بە هەمان مانا فەرمودەی پێشوی گێڕایەوە.

٣٤٣٢ - (ضعيف) عن عمر بن الخطاب, عن النبي صلى الله عليه و سلم, مثله.

واتە: لە پێشەوا عومەری کوڕی (خطاب)ەوە رەزای خوای لێ بێ، لە پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم، فەرمودەی پێشو بە هەمان شێوە هاتوە.

باسی سەبارەت بە بەندەیە بفرۆشرێت ماڵ و سامانی هەبێ.

٤٤- باب فِي الْعَبْدِ يُبَاعُ وَلَهُ مَالٌ.

٣٤٣٣ - (صحيح) عن سالم عن أبيه: عن النبي صلى الله عليه و سلم قال: (مَنْ بَاعَ عَبْدًا وَلَهُ مَالٌ فَمَالُهُ لِلْبَائِعِ إِلاَّ أَنْ يَشْتَرِطَهُ الْمُبْتَاعُ, وَمَنْ بَاعَ نَخْلاً مُؤَبَّرًا فَالثَّمَرَةُ لِلْبَائِعِ إِلاَّ أَنْ يَشْتَرِطَ الْمُبْتَاعُ).

واتە: لە سالمەوە، لە باوکیەوە، لە پێغەمبەرەوە صلی الله علیه وسلم دەگێڕنەوە، کە فەرموویەتی: (هەرکەسێ بەندەیە بفرۆشێت بەندەکە ماڵ و سامانی هەبێت ئەوە ماڵ و سامانەکەی بۆ فرۆشیارە، مەگەر کڕیار بە مەرجی دانابێ، هەرکەسێ باخە خورمایە بکڕێت تۆوی نێرەکەی لە مێکەی درابێ بەروبوومەکەی بۆ فرۆشیارە مەگەر کڕیار بە مەرجی دانابێ).

٣٤٣٤ - عن ابن عمر, عن النبي صلى الله عليه و سلم. بقصة النخل. قال أبو داود, واختلف الزهري ونافع في أربعة أحاديث, هذا أحدها.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ، لە پێغەمبەرەوە خوا صلی الله علیه وسلم، بەسەرهاتی باخە دارخورماکە هاتوە. ئەبو داود دەڵێت: پێشەوا زوهری و نافیع لە چوار فەرمودەدا جیاوازییان هەیە ئەمە یەکێکیانە.

٣٤٣٥ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ بَاعَ عَبْدًا وَلَهُ مَالٌ فَمَالُهُ لِلْبَائِعِ إِلاَّ أَنْ يَشْتَرِطَ الْمُبْتَاعُ).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ بەندەیە بفرۆشێت بەندەکە ماڵ و سامانی هەبێت ئەوە ماڵ و سامانەکەی بۆ فرۆشیارە، مەگەر کڕیار بە مەرجی دانابێ).

باسی سەبارەت بەچون بەرەوپیری ئەوکەسانەی کە کاڵاو کەل و پەلی بازرگانی دێنن بۆ بازاڕ بۆ فرۆشتن.

٤٥ - باب فِي التَّلَقِّي.

٣٤٣٦ - (صحيح) عن عبد الله بن عمر: أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال: (لاَ يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ, وَلاَ تَلَقَّوُا السِّلَعَ حَتَّى يُهْبَطَ بِهَا الأَسْوَاقَ).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (سەوداو مامەڵە مەکەن بەسەر سەوداو مامەڵەی یەکتردا، هەروەها بەرەوپیری ئەو کەسانە مەچن کە کاڵاو کەل و پەلی بازرگانی دێنن بۆ بازاڕ بۆ فرۆشتن هەتا دەیهێننە بازاڕ و بارەکەیان دادەگرن لە مەیدان).
- ئەمەش لەبەرئەوەیە کە خاوەن کاڵاکان نرخی بازاڕ بزانن و نەخەڵەتێنرێن لەلایەن بازرگانەکانەوە وە خەڵکی تریش لێیان بکڕێت - .

www.iqra.ahlamontada.com

٣٤٣٧ - (صحيح) عن أبو هريرة: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ تَلَقِّى الْجَلَبِ, فَإِنْ تَلَقَّاهُ مُتَلَقٍّ مُشْتَرٍ فَاشْتَرَاهُ فَصَاحِبُ السِّلْعَةِ بِالْخِيَارِ إِذَا وَرَدَتِ السُّوقَ. قَالَ أَبو دَاوُدَ: قَالَ سُفْيَانُ: لاَ يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ: أَنْ يَقُولَ: إِنَّ عِنْدِى خَيْرًا مِنْهُ بِعَشْرَةٍ.

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەهی کردوە لە چون بەرەوپیری ئەو کەسانەی کە کاڵاو کەل و پەلی بازرگانی دێنن بۆ بازاڕ بۆ فرۆشتن، هەرکەس چو بەرەوپریان و شتێکی لێ کڕین ئەگەر هاتنە ناو بازاڕ ئارەزووی خۆیانە سەوداو مامەڵەکە پەسەند دەکەن یان پەشیمان دەبنەوە خۆیان سەرپشکن. ئەبو داود دەڵێت: سوفیان وتی: سەوداو مامەڵە مەکەن بەسەر سەوداو مامەڵەی یەکتردا: وەك ئەوەی بڵێن: من لەوە چاکترم هەیە بە دە دینار یان دە درهەم واتە نرخەکە زیادو کەم بکات بە پێی بەرژەوەندی خۆی.

باسی سەبارەت بە نەهی کردن لە زیادکردن لەسەر شت بێ ئەوەی مەبەستی کڕین بێت، تەنها بۆ فێڵ کردن بێت.

٤٦ - باب فِى النَّهْىِ عَنِ النَّجْشِ.

٣٤٣٨ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لاَ تَنَاجَشُوا).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (زەمی درۆ مەکەن بۆ تەفرەدانی کڕیار واتە نرخ لەسەر شت زیاد مەکەن بۆ فێڵ کردن لە کڕیارو خەڵەتاندنی لەکاتێکدا کە خۆشتان نەیکڕن بەو نرخە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە نەهی کردن لەوەی شاری شت بفرۆشێ بۆ لادێیی.

٤٧- باب فِي النَّهْيِ أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ.

٣٤٣٩ - (صحيح) عن ابن عباس قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ. فَقُلْتُ: مَا يَبِيعُ حَاضِرٌ لِبَادٍ؟ قَالَ: لاَ يَكُونُ لَهُ سِمْسَارًا.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لەوەی شاری شت بفرۆشێ بۆ لادێیی. وتم: شاری شت بۆ لادێیی نەفرۆشێ یانی چی؟ وتی: نەبێتە چاوساغ و دەڵاڵی.

٣٤٤٠ - (صحيح) عن أنس بن مالك: أن النبي صلى الله عليه و سلم قال: (لاَ يَبِيعُ حَاضِرٌ لِبَادٍ, وَإِنْ كَانَ أَخَاهُ أَوْ أَبَاهُ).

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (با شاری شت بۆ لادێیی نەفرۆشێ، با براو باوکی خۆشی بێت).

(صحيح) قال أبوو داود: عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ يُقَالُ لاَ يَبِيعُ حَاضِرٌ لِبَادٍ. وَهِيَ كَلِمَةٌ جَامِعَةٌ لاَ يَبِيعُ لَهُ شَيْئًا وَلاَ يَبْتَاعُ لَهُ شَيْئًا.

ئەبوو داود دەڵێت: هەروەها لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: وتراوە: با شاری شت بۆ لادێیی نەفرۆشێ. ئەمەش وتەیەکی (جامعە) با شاری هیچ شتێ بۆ لادێیی نەفرۆشێ و نەبێتە دەڵاڵی، هیچیشی بۆ نەکڕێت.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٤٤١ - (ضعيف الإسناد) عن سالم المكي: أَنَّ أَعْرَابِيًّا حَدَّثَهُ أَنَّهُ قَدِمَ بِحَلُوبَةٍ لَهُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَزَلَ عَلَى طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ, فَقَالَ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ, وَلَكِنِ اذْهَبْ إِلَى السُّوقِ فَانْظُرْ مَنْ يُبَايِعُكَ, فَشَاوِرْنِي حَتَّى آمُرَكَ أَوْ أَنْهَاكَ.

واتە: لە سالمی مەککییەوە دەگێڕنەوە، پیاوێکی عەرەبی دەشتەکی بۆی باسکردوە لەسەردەمی پێغەمبەری خوادا صلى الله عليه وسلم وشترە شیردەرەکانی هێناوە بۆ شار بۆ فرۆشتن، جا لەلای (طلحه)ی کوڕی (عبيد الله) دابەزیوە واتە بووە بە میوانی ئەو، (طلحه) وتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەهی کردوە لەوەی شاری شت بفرۆشێ بۆ لادێیی، بەڵام بڕۆ بۆ بازاڕ با نرخی شتەکانت بزانیت سەیر بکە بزانە کێ شتەکانت لێ دەکڕێت و موشتەری یە، ئەو کاتە پرس و ڕام پێ بکە هەتا فەرمانت پێ بکەم و ڕێگریشت لێ بکەم واتە ئەگەر لە قازانجت بوو ئەوا دەڵێم بیفرۆشە، ئەگەر زەرەیشت بوو ئەوا دەڵێم مەیفرۆشە.

٣٤٤٢ - (صحيح) عن جابر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لاَ يَبِعْ حَاضِرٌ لِبَادٍ, وَذَرُوا النَّاسَ يَرْزُقِ اللَّهُ بَعْضَهُمْ مِنْ بَعْضٍ).

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (با شاری شت بۆ لادێیی نەفرۆشێ، واز بێنن لەو خەڵکە با خوای پەروەردگار ڕۆزی هەندکیان بدات بە هۆی هەندێکی تریانەوە خۆیان بۆ خۆیان سەوداو مامەڵە بکەن و شتەکانیان بفرۆشن).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی کەسێ ئاژەڵێکی کڕی شیریان لەگوانەکانیدا راگرتبوو ئەگەر ناڕازی بوو ئەوە بۆی هەیە بیگێڕێتەوە بۆ خاوەنەکەی.

٤٨ - باب مَنِ اشْتَرَى مُصَرَّاةً فَكَرِهَهَا.

٣٤٤٣ - (صحيح) عن أبو هريرة: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (لاَ تَلَقَّوُا الرُّكْبَانَ لِلْبَيْعِ, وَلاَ يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ, وَلاَ تُصَرُّوا الإِبِلَ وَالْغَنَمَ, فَمَنِ ابْتَاعَهَا بَعْدَ ذَلِكَ فَهُوَ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ بَعْدَ أَنْ يَحْلِبَهَا: فَإِنْ رَضِيَهَا أَمْسَكَهَا, وَإِنْ سَخِطَهَا رَدَّهَا وَصَاعًا مِنْ تَمْرٍ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (نەچنە دەرەوەی شار بەدەم کاروانەوە بۆ شت لێ کڕینیان با بێنە بازاڕ و نرخی شتەکانی خۆیان بزانن، هەندێکتان سەوداو مامەڵە مەکەن بەسەر سەوداو مامەڵە هەندێکتاندا، لەکاتی فرۆشتنی مانگا و وشتر و مەڕ و ماڵاتەکانتاندا شیر رامەگرن لە گوانیاندا بە مەبەستی ئەوەی وا بزانرێت کە شیری زۆردەدەن، هەرکەسێ ماڵاتێ لەوجۆرەی کڕی لەپاشدا بۆی دەرکەوت فێڵی لێ کراوە ئەوە خۆی سەرپشکە لەنێوان ئەم دوو هەڵبژاردنەدا: ئەگەر رازی بوو ئەوە با راگیری بکات، ئەگەر ناڕازیش بوو ئەوە با بۆی بگێڕێتەوە، لەگەڵ مەن(صاع)ێك خورما).

٣٤٤٤ - (صحيح) عن أبو هريرة: أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (مَنِ اشْتَرَى شَاةً مُصَرَّاةً فَهُوَ بِالْخِيَارِ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ, إِنْ شَاءَ رَدَّهَا وَصَاعًا مِنْ طَعَامٍ لاَ سَمْرَاءَ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم

www.iqra.ahlamontada.com

فەرموویەتی: (هەرکەسێ مەڕێ بکڕێ شیریان لە گوانەکانیدا راگرتبوو ئەوە کڕیارەکە خۆی سەرپشکە هەتا سێ ڕۆژ، ئەگەر ویستی ئەوە با بۆی بگێڕێتەوە لەگەڵ مەن(صاع)ێك خواردندا نەك گەنم).

٣٤٤٥ - (صحيح) عن أبو هريرة, قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنِ اشْتَرَى غَنَمًا مُصَرَّاةً احْتَلَبَهَا: فَإِنْ رَضِيَهَا أَمْسَكَهَا, وَإِنْ سَخِطَهَا فَفِي حَلْبَتِهَا صَاعٌ مِنْ تَمْرٍ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ مەڕێ بکڕێ شیریان لە گوانەکانیدا راگرتبوو ئەوە با بیدۆشێت، ئەگەر رازی بوو راگیری بکات، ئەگەر ناڕازیش بوو ئەوە با بۆی بگێڕێتەوە، لەگەڵ مەن(صاع)ێك خورما).

٣٤٤٦ - (ضعيف) عن عبد الله بن عمر, قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنِ ابْتَاعَ مُحَفَّلَةً فَهُوَ بِالْخِيَارِ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ, فَإِنْ رَدَّهَا رَدَّ مَعَهَا مِثْلَ أَوْ مِثْلَىْ لَبَنِهَا قَمْحًا).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ ماڵاتێکی کڕێ شیریان لە گوانەکانیدا راگرتبوو ئەوە کڕیارەکە خۆی سەرپشکە هەتا سێ ڕۆژ، بۆ راگرتنی یان گەڕانەوەی بۆ خاوەنەکەی جا ئەگەر بۆی گەڕاندەوە ئەوە با بە ئەندازەی شیرەکەی یان دوو ئەوەندەی شیرەکەی گەنمی بۆ بنێرێت).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە نەهی کردن لە قۆرخکردن واتە شاردنەوەو هەڵگرتنی خواردن و کاڵاو شمەکی پێویست بۆ کاتی گرانی و بە مەبەستی گران فرۆشتنەوە.

٤٩ - باب فِي النَّهْيِ عَنِ الْحُكْرَةِ.

٣٤٤٧ - (صحيح) عن سعيد بن المسيب, عن معمر بن أبي معمر, أحد بني عدي بن كعب, قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لاَ يَحْتَكِرُ إِلاَّ خَاطِئٌ). فَقُلْتُ لِسَعِيدٍ: فَإِنَّكَ تَحْتَكِرُ! قَالَ: وَمَعْمَرٌ كَانَ يَحْتَكِرُ! قَالَ أَبو دَاوُدَ: وَسَأَلْتُ أَحْمَدَ: مَا الْحُكْرَةُ؟ قَالَ: مَا فِيهِ عَيْشُ النَّاسِ. قَالَ أَبو دَاوُدَ: قَالَ الأَوْزَاعِيُّ: الْمُحْتَكِرُ مَنْ يَعْتَرِضُ السُّوقَ.

واتە: لە سەعیدی کوڕی موسەییەبەوە، لە مەعمەری کوڕی ئەبی مەعمەرەوە، کە یەکێ بووە لە هۆزی بەنی عەدی کوڕی کەعب، دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (خواردن و شمەکی پێویست ناشارێتەوە بۆ کاتی گرانی مەگەر کەسی تاوانبار). بە سەعیدم وت: خۆ تۆش (احتکار) دەکەیت! وتی: مەعمەریش (احتکار)ی دەکرد! ئەبو داود دەڵێت: لە ئەحمەدی کوڕی حەنبەلم پرسی وتم: (الْحُكْرَة)چی یە؟ وتی: شاردنەوەی قوتی خەڵك بۆ کاتی گرانی و بە گران فرۆشتن. ئەبو داود دەڵێت: پێشەوا ئەوزاعی وتی: (محتکر) کەسێکە بەربەرەکانێی بازار دەکات، قوتی خەڵك دەکڕێ و هەڵی دەگرێ و دەیشارێتەوە لەپاشدا بەگران دەیفرۆشێ.

٣٤٤٨ - (ضعيف الإسناد مقطوع) عن قتادة قال: لَيْسَ فِي التَّمْرِ حُكْرَةٌ. قَالَ ابْنُ الْمُثَنَّى: قَالَ: عَنِ الْحَسَنِ, فَقُلْنَا لَهُ: لاَ تَقُلْ عَنِ الْحَسَنِ. قَالَ أَبو دَاوُدَ: هَذَا الْحَدِيثُ عِنْدَنَا بَاطِلٌ. قَالَ أَبو دَاوُدَ: كَانَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ يَحْتَكِرُ النَّوَى وَالْخَبَطَ وَالْبِزْرَ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە قەتادەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: قۆرخکردن لە خورمادا نیە واتە ئەگەر کەسێك خورمای هەڵگرت گوناهی ناگات، (ابن المثنی) لە ریوایەتەکەیدا وتی: یەحیا وتی: لە حەسەنەوە، پێمان وت: مەڵێ لە حەسەنەوە، ئەبو داود دەڵێت: ئەم فەرمودە لە یەحیای کوڕی (فیاض)ەوە ئیتر لە قەتادەوە بێت یان نە حەسەنەوە لەلای ئێمە (باطل)پوچ و ناڕەوایە لەڕێی سەنەدەکەیەوە، ئەبو داود دەڵێت: سەعیدی کوڕی موسەییەب ئەمانەی هەڵدەگرت: تۆوی وشکانی و هەموو تۆوێك کە بچێنرێت، گەڵای وەریو مەبەست لێی ئاڵفە.

(صحيح مقطوع) قال أبو داود: سمعت أحمد بن يونس قال: سَأَلْتُ سُفْيَانَ عَنْ كَبْسِ الْقَتِّ فَقَالَ: كَانُوا يَكْرَهُونَ الْحُكْرَةَ, وَسَأَلْتُ أَبَا بَكْرِ بْنَ عَيَّاشٍ فَقَالَ: اكْبِسْهُ.

واتە: ئەبو داود دەڵێت: گوێم لێ بوو ئەحمەدی کوڕی یونوس وتی: دەربارەی هەڵگرتنی ئاڵف لە سوفیانم پرسی؟ وتی: ئەوان هەڵگرتنی شتیان پێ ناخۆش بوو، لە ئەبوو بەکری کوڕی عەییاشم پرسی وتی: هیچی تێدا نیە قەیدی نیە.

باسی سەبارەت بە شکاندنی درهەم و دیناری ئاسن.

٥٠ - باب فِي كَسْرِ الدَّرَاهِمِ.

٣٤٤٩ - (ضعيف) عن علقمة بن عبد الله, عن أبيه قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُكْسَرَ سِكَّةُ الْمُسْلِمِينَ الْجَائِزَةُ بَيْنَهُمْ إِلاَّ مِنْ بَأْسٍ.

واتە: لە عەلقەمەی کوڕی (عبد الله)وە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەهی کردوە لە شکاندنی پارە سکەی موسوڵمانان ئەوەی کە سەوداو مامەڵەی پێ دەکەن لەنێوان خۆیانداو مایەی سودو قازانجە بۆیان، مەگەر ئەو پارە تەزویر کرابێ.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە نرخ دانان لەسەر شت.

٥١ - باب فِي التَّسْعِيرِ.

٣٤٥٠ - عن أبو هريرة: أَنَّ رَجُلاً جَاءَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, سَعِّرْ. فَقَالَ (بَلْ أَدْعُو). ثُمَّ جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ سَعِّرْ فَقَالَ (بَلِ اللَّهُ يَخْفِضُ وَيَرْفَعُ, وَإِنِّي لأَرْجُو أَنْ أَلْقَى اللَّهَ وَلَيْسَ لأَحَدٍ عِنْدِي مَظْلَمَةٌ).

واتە: لە ئەبوو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پیاوێ هات بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، کەل و پەل و کاڵاو شمەك گرانە نرخیان بۆ دابنێ، فەرمووی: (بەڵکو دوعا بکە خوای گەورە رۆزی فراوان بکات و نرخ دابەزێ و هەرزانی بکەوێتەوە)، لەپاشدا پیاوێ هات وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، کەل و پەل و کاڵاو شمەك گرانە نرخیان بۆ دابنێ، فەرمووی: (بەڵکو خوای گەورە خۆی نرخ بەرزدەکاتەوەو دایشی دەبەزێنێ و هەرزانی دەکات، ئومێد دەکەم هەتا دەگەمەوە بە خوای گەورە هیچ کەسێ لەئێوە داواچی نەبێ لەسەرم داوای هەقی خۆیم لێ بکات).

٣٤٥١ - (صحيح) عن أنس بن مالك قال: قال الناس: يَا رَسُولَ اللَّهِ غَلاَ السِّعْرُ فَسَعِّرْ لَنَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمُسَعِّرُ الْقَابِضُ الْبَاسِطُ الرَّازِقُ, وَإِنِّي لأَرْجُو أَنْ أَلْقَى اللَّهَ وَلَيْسَ أَحَدٌ مِنْكُمْ يُطَالِبُنِي بِمَظْلَمَةٍ فِي دَمٍ وَلاَ مَالٍ).

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: خەڵك وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نرخی کەل و پەل و کاڵاو شمەك گران بووە، نرخی شتەکان دابنێ بۆمان، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم

www.iqra.ahlamontada.com

فەرمووی: (خوای پەروەردگار خۆی نرخ دانەرە، رۆزی دەرە، هەرخۆی رۆزی و هەموو شتێ دەگرێتەوەو گوشادیشی دەکات، ئومێد دەکەم هەتا دەگەمەوە بە خوای گەورە هیچ کەسێ لەئێوە داواچی نەبێ لەسەرم داوای هەقی خۆیم لێ بکات ئیتر ئەو هەقە خوێن بێت یان ماڵ و سامان.

باسی سەبارەت بە نەهی کردن لە غەل و غەش.

٥٢ - باب فِي النَّهْيِ عَنِ الْغِشِّ.

٣٤٥٢ - عن أبو هريرة: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِرَجُلٍ يَبِيعُ طَعَامًا, فَسَأَلَهُ: (كَيْفَ تَبِيعُ). فَأَخْبَرَهُ فَأُوحِيَ إِلَيْهِ أَنْ: أَدْخِلْ يَدَكَ فِيهِ, فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهِ, فَإِذَا هُوَ مَبْلُولٌ! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (لَيْسَ مِنَّا مَنْ غَشَّ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دای بەلای پیاوێکدا خۆراکی دەفرۆشت، لێی پرسی فەرمووی: (چۆنی دەفرۆشیت؟) نیگای بۆ کرا کە دەست بخاتە ناو ئەو خواردنەوە، ئەویش دەستی کرد بەناویدا، سەیردەکات تەڕەو ئاو رشێن کراوە، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (هەرکەسێ غەل و غەش بکات لەسەر بەرنامەو ڕێبازی ئێمە نی یە).

٣٤٥٣ - (صحيح الإسناد مقطوع) عن يحي قال: كَانَ سُفْيَانُ يَكْرَهُ هَذَا التَّفْسِيرَ: لَيْسَ مِنَّا: لَيْسَ مِثْلَنَا.

واتە: لە یەحیاوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: سوفیان ئەم تەفسیرەی پێ خۆش نەبوو: (ليس منا): واتە وەك ئێمە نی یە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە سەرپشکی کڕیار و فرۆشیار.

٥٣ - باب فِي خِيَارِ الْمُتَبَايِعَيْنِ.

٣٤٥٤ - (صحيح) عن عبد الله بن عمر, أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (الْمُتَبَايِعَانِ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا بِالْخِيَارِ عَلَى صَاحِبِهِ مَا لَمْ يَفْتَرِقَا, إِلاَّ بَيْعَ الْخِيَارِ).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (کڕیار و فرۆشیار هەریەکێکیان بۆ خۆیان سەرپشکن لە سەوداو مامەڵەکەیاندا هەتاوەکو جیادەبنەوە، مەگەر فرۆشتن بە مەرجی سەرپشکی).

٣٤٥٥ - (صحيح) عن ابن عمر: عن النبي صلى الله عليه و سلم بمعناه قال: (أَوْ يَقُولُ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ اخْتَرْ).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ، لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموودەی پێشو بە هەمان مانا هاتوە، فەرمووی: (یان یەکێکیان بڵێ بەوی تریان خۆت سەرپشك بە).

٣٤٥٦ - (حسن) عن عبد الله بن عمرو بن العاص: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (الْمُتَبَايِعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَفْتَرِقَا, إِلاَّ أَنْ تَكُونَ صَفْقَةَ خِيَارٍ, وَلاَ يَحِلُّ لَهُ أَنْ يُفَارِقَ صَاحِبَهُ خَشْيَةَ أَنْ يَسْتَقِيلَهُ).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عەمری کوڕی عاصەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (کڕیار و فرۆشیار هەریەکێکیان بۆ خۆیان سەرپشکن لە سەوداو مامەڵەکەیاندا هەتاوەکو

www.iqra.ahlamontada.com

جیادەبنەوە، مەگەر کڕین و فرۆشتنەکە بە مەرجی سەرپشکی بێت بۆ چەند ڕۆژێ یان هەتا لەو کۆڕو دانیشتنەدان، دروست نیە یەکێکیان لەوی تریان جیابێتەوە لەترسی ئەوەی نەوەکا سەوداو مامەڵەکە هەڵوەشێنێتەوەو پەشیمان ببێتەوە.

٣٤٥٧ - (صحيح) عن أبو الوضيء قال: غَزَوْنَا غَزْوَةً لَنَا, فَنَزَلْنَا مَنْزِلاً, فَبَاعَ صَاحِبٌ لَنَا فَرَسًا بِغُلاَمٍ, ثُمَّ أَقَامَا بَقِيَّةَ يَوْمِهِمَا وَلَيْلَتِهِمَا, فَلَمَّا أَصْبَحَا مِنَ الْغَدِ حَضَرَ الرَّحِيلُ فَقَامَ إِلَى فَرَسِهِ يُسْرِجُهُ فَنَدِمَ, فَأَتَى الرَّجُلَ وَأَخَذَهُ بِالْبَيْعِ, فَأَبَى الرَّجُلُ أَنْ يَدْفَعَهُ إِلَيْهِ, فَقَالَ: بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَبوو بَرْزَةَ صَاحِبُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَأَتَيَا أَبَا بَرْزَةَ فِي نَاحِيَةِ الْعَسْكَرِ, فَقَالاَ لَهُ هَذِهِ الْقِصَّةَ, فَقَالَ: أَتَرْضَيَانِ أَنْ أَقْضِيَ بَيْنَكُمَا بِقَضَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (الْبَيِّعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا). قَالَ هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ: حَدَّثَ جَمِيلٌ أَنَّهُ قَالَ: مَا أُرَاكُمَا افْتَرَقْتُمَا.

واتە: لە (أبو الوضيء)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: جارێ لە غەزایەکدا لە جێگایە لاماندا، یەکێ لە هاوڕێکانمان ئەسپێکی فرۆشت بە پیاوێ بە غولامێ، لەپاشدا ماوەی ئەو ڕۆژە کە مابوو لەگەڵ شەوەکەی مانەوە لەو شوێنەدا بۆ بەیانی دواتر کاتێ کە کاتی ڕۆشتن هات کابرا هەستا ویستی کۆپانی ئەسپەکە بخاتە سەرپشتی ئەسپەکە بۆئەوەی ئامادەی بکات بۆ سواربوون، خاوەن ئەسپەکە هات پەشیمان بوویەوەو داوای ئەسپەکەی کردەوە، بەڵام کابرا ئەسپەکەی نەدایەوە. وتی: نێوانی من و تۆ ئەبو بەرزەی ئەسلەمی هاوەڵی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بێت، چون بۆ خزمەت ئەبو بەرزە لەوکاتەدا لەرویەکی سەربازگەکەوە بوو، بەسەرهاتەکەیان بۆ گێڕایەوە، وتی: رازی دەبن دادوەری بکەم لە نێوانتاندا بەو شێوەیە کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم کردویەتی؟ پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (کڕیار و فرۆشیار هەریەکێکیان بۆ خۆیان سەرپشکن لە سەوداو مامەڵەکەیاندا هەتاوەکو جیادەبنەوە). هیشامی کوڕی حەسسان وتی: جەمیل گێڕایەوە کە ئەبو بەرزە وتی: پێم وا نی یە کە جیابوویێتنەوە لەبەرئەوەی لەیەك سەربازگەدان و لەیەك شوێندان بۆیە خاوەن

www.iqra.ahlamontada.com

ـەـپەکە بۆی هەیە ئەسپەکەی بەرێتەوە.

٣٤٥٠ - (حسن صحيح) عن يحيى بن أيوب قال: كَانَ أَبو زُرْعَةَ إِذَا بَايَعَ رَجُلاً خَيَّرَهُ, قَالَ: ثُمَّ يَقُولُ: خَيِّرْنِي, وَيَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (لاَ يَفْتَرِقَنَّ اثْنَانِ إِلاَّ عَنْ تَرَاضٍ).

واتە: لە یەحیای کوڕی ئەیوبەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئەبو زورعە ئەگەر شتێکی بفرۆشتایە بە کەسێ سەرپشکی دەکرد بۆ پەشیمان بوونەوە، لەپاشدا وتی: هەریەکێکیان ئەوی تریان سەرپشك بکات بۆ تەواوی سەوداو مامەڵەکە بن بۆ پەشیمان بوونەوە، وتی: گوێم لێ بوو ئەبو هورەیرە وتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (با کڕیار و فرۆشیار لەیەکتر جیانەبنەوە هەتا لەیەکتری رازی نەبن).

٣٤٥٩ - (صحيح) عن حكيم بن حزام: أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال: (الْبَيِّعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَفْتَرِقَا, فَإِنْ صَدَقَا وَبَيَّنَا بورِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا, وَإِنْ كَتَمَا وَكَذَبَا مُحِقَتِ الْبَرَكَةُ مِنْ بَيْعِهِمَا). قَالَ أَبو دَاوُدَ: وَكَذَلِكَ رَوَاهُ سَعِيدُ بْنُ أَبو عَرُوبَةَ وَحَمَّادٌ, وَأَمَّا هَمَّامٌ فَقَالَ: (حَتَّى يَتَفَرَّقَا) قال: (أَوْ يَخْتَارَ). ثَلاَثَ مِرَارٍ.

واتە: لە حەکیمی کوڕی حیزامەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمویەتی: (کڕیار و فرۆشیار هەریەکێکیان بۆ خۆیان سەرپشکن لە سەوداو مامەڵەکەیاندا هەتاوەکو جیادەبنەوە، جا ئەگەر راستگۆ بوون و شتەکانیان بەجوانی خستەڕو ئەوە خێر و بەرەکەت دەکەوێتە سەوداو مامەڵەکەیانەوە، ئەگەر درۆشیان کردو راستیەکەیان شاردەوە ئەوە خێر و بەرەکەت لە سەوداو مامەڵەکەیاندا نامێنێت، ئەبو داود دەڵێت: هەروەها سەعیدی کوڕی ئەبو عەروبەو حەمماد ریوایەتیان کردوە، بەڵام هەممام دەڵێ: (هەتاوەکو جیادەبنەوە) وتی: (یان واژۆی گرێبەستەکە دەکەن و هەڵی دەبژێرن و مامەڵەکە قبووڵ دەکەن یا سەوداو مامەڵەکە هەڵدەوەشێننەوە) سێ جار.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە فەزڵ و گەورەیی لەکارخستن.

٥٤ - باب فِي فَضْلِ الإِقَالَةِ.

٣٤٦٠ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: (مَنْ أَقَالَ مُسْلِمًا أَقَالَهُ اللَّهُ عَثْرَتَهُ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ چاوپۆشی بکات لە پەشیمان بوونەوەی موسوڵمانێك لە سەوداو مامەڵەکەیدا لەڕۆژی دوایی دا خوای گەورە چاوپۆشی لە هەڵەکانی دەکات).

باسی سەبارەت بە دوو فرۆشتن لەفرۆشتنێکدا.

٥٥ - باب فِيمَنْ بَاعَ بَيْعَتَيْنِ فِي بَيْعَةٍ.

٣٤٦١ - (حسن) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ بَاعَ بَيْعَتَيْنِ فِي بَيْعَةٍ فَلَهُ أَوْكَسُهُمَا أَوِ الرِّبَا).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ دوو فرۆشتن لە فرۆشتنێکدا ئەنجام بدات وەك ئەوە بڵێ من ئەم خانوەت پێ دەفرۆشم بەوەندە بەمەرجێ تۆش سەیارەکەی خۆتم پێ بفرۆشی بە ئەوەندە ئەو کەسەی ئەمە بکات ئەوە دەبێ سەوداکەر کەمترەکەیان هەڵبگرێ یان خۆی توشی سود(ربا)خواردن دەبێ).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە نەهی کردن لە .

٥٦ - باب فِي النَّهْيِ عَنِ الْعِينَةِ.

٣٤٦٠ - (صحيح) عن ابن عمر قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول: (إِذَا تَبَايَعْتُمْ بِالْعِينَةِ وَأَخَذْتُمْ أَذْنَابَ الْبَقَرِ, وَرَضِيتُمْ بِالزَّرْعِ, وَتَرَكْتُمُ الْجِهَادَ, سَلَّطَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ ذُلاًّ لاَ يَنْزِعُهُ حَتَّى تَرْجِعُوا إِلَى دِينِكُمْ).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر خەڵك سەوداو مامەڵەی (عِينَة)یان کرد - (عِينَة) واتە: بازرگان ماڵێ دەفرۆشێ بە کەسێ بە قەرز لەپاشدا هەمان ماڵی لێ دەکڕێتەوە بە حازر بە نرخێکی کەمتر لەوەی کە پێی فرۆشتوە -، دوای کلکی مانگا کەوتن و، رازی بوون بە کشتوکاڵ و تۆوچاندن و، وازتان لە جیهادو تێکۆشان هێنا، خوای گەورە توشی زەلیلی و ژێردەستەییتان دەکات لەسەرتان لاینابات هەتا نەگەڕێنەوە بۆ سەر دینەکەتان).

باسی سەبارەت بە سەلەم [1].

٥٧ - باب فِي السَّلَفِ

٣٤٦٣ - (صحيح) عن ابن عباس قال: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُمْ يُسْلِفُونَ فِي التَّمْرِ السَّنَةَ وَالسَّنَتَيْنِ وَالثَّلاَثَةَ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (مَنْ أَسْلَفَ فِي تَمْرٍ فَلْيُسْلِفْ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ وَوَزْنٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ).

(١) سلف: لە زمانەوانیدا بریتیە لە: سولفەو پێشخستن. لە شەرعیشدا: فرۆشتنی شتێکی وەسفکراوە لەئەستۆدا بە وشەی سەلەم و پێشخستن.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم کۆچی کرد بۆ شاری مەدینە خەڵکی مەدینە ساڵ و دوو ساڵ و سێ ساڵ خورمایان سەلەم دەکرد، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (هەرکەس سەلەم دەکات با پێوانەکەی دیاریکراو بێت و کێشانەکەی و ماوەو وادەکەشی دیاریکراو بێت).

٣٤٦٤ - (صحيح) عن محمد أو عبد الله بن مجالد, قال: اخْتَلَفَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَدَّادٍ وَأَبو بُرْدَةَ فِي السَّلَفِ, فَبَعَثُونِي إِلَى ابْنِ أَبِي أَوْفَى فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ: إِنْ كُنَّا نُسْلِفُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ فِي الْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالتَّمْرِ وَالزَّبِيبِ. زَادَ ابْنُ كَثِيرٍ: إِلَى قَوْمٍ مَا هُوَ عِنْدَهُمْ, ثُمَّ اتَّفَقَا: وَسَأَلْتُ ابْنَ أَبْزَى فَقَالَ مِثْلَ ذَلِكَ.

واتە: لە موحەممەدەوە یان لە (عبد الله)ی کوڕی موجالیدەوە دەگێڕنەوە. کە وتویەتی: (عبد الله)ی کوڕی شەدداد و ئەبو بوردە لەبارەی سەلەمەوە جیاوازی کەوتە نێوانیانەوە، منیان نارد بۆلای ئیبنو ئەبی ئەوفا لێم پرسی وتی: ئێمە لەسەردەمی پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم و ئەبو بەکر و عومەردا گەنم و جۆ و خورماو مێوژمان سەلەم دەکرد. (ابن کثیر) ئەمەی بۆ زیاد کرد: لەگەڵ کۆمەڵێ کە لەوکاتەدا گەنم و جۆ و خورماو مێوژیان نەبوو، لەپاشدا هەردوو راوی فەرمودەکە رێکن: هەروەها لە ئیبنو ئەبزیم پرسی بە هەمان شێوەی وت.

٣٤٦٥ - (صحيح) عن ابن أبو المجالد بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: عِنْدَ قَوْمٍ مَا هُوَ عِنْدَهُمْ. قَالَ أَبوو دَاوُدَ: الصَّوَابُ ابْنُ أَبِي الْمُجَالِدِ وَشُعْبَةُ أَخْطَأَ فِيهِ.

واتە: لە ئیبنو ئەبو موجالیدەوە فەرمودەی پێشو هاتوە، دەڵێت: لەگەڵ کۆمەڵێك کە لەوکاتەدا گەنم و جۆ و خورماو مێوژیان نەبوو، ئەبوو داود دەڵێت: راستیەکەی ئیبنو ئەبو موجالیدە شوعبە بە هەڵەدا چوە.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٤٦٦ - (صحيح بما قبله) عن عبد الله بن أبي أوفى الأسلمي قال: غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الشَّامَ فَكَانَ يَأْتِينَا أَنْبَاطٌ مِنْ أَنْبَاطِ الشَّامِ فَنُسْلِفُهُمْ فِي الْبُرِّ وَالزَّيْتِ سِعْرًا مَعْلُومًا وَأَجَلاً مَعْلُومًا, فَقِيلَ لَهُ: مِمَّنْ لَهُ ذَلِكَ؟ قَالَ: مَا كُنَّا نَسْأَلُهُمْ.

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی ئیبنو ئەبی ئەوفای ئەسلەمییەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەخزمەت پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم بەشداری غەزامان کرد لەدەوروبەری وڵاتی شام خەڵکانێك لە (أنباط)ی شامەوە دەهاتنە لامان گەنم و جۆ و زەیتمان بە نرخی دیاریکراو بۆ ماوەیەکی دیاریکراو بە سەلەم بێ دەدان، پێی وترا: ئەو شتانەیان هەبوو واتە گەنم و جۆ و زەیت؟ وتی: ئێمە پرسیاری ئەوەمان لێ نەدەکردن گرنگ ئەوەیە لە ئەستۆیاندا بوو.

باسی سەبارەت بە سەلەم کردن لە بەری دارخورمای دیاریکراودا.

٥٨ - باب فِي السَّلَمِ فِي ثَمَرَةٍ بِعَيْنِهَا.

٣٤٦٧ - (صحيح) عن ابن عمر: أَنَّ رَجُلاً أَسْلَفَ رَجُلاً فِي نَخْلٍ فَلَمْ تُخْرِجْ تِلْكَ السَّنَةَ شَيْئًا فَاخْتَصَمَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ (بِمَ تَسْتَحِلُّ مَالَهُ ارْدُدْ عَلَيْهِ مَالَهُ). ثُمَّ قَالَ (لاَ تُسْلِفُوا فِي النَّخْلِ حَتَّى يَبْدُوَ صَلاَحُهُ).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پیاوێ بەروبوومی دارخورمای بە سەلەم دا بە پیاوێکی تر، ئەو ساڵە دارخورماکانی هیچ بەرهەمیان نەهێنا، سکاڵایان بردە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (بەچی ئەو پارەو ماڵەی حەڵاڵ دەکەیت کە داویەتی پێت، پارەو ماڵەکەی بۆی بیگێڕەرەوە) لەپاشدا فەرمووی: (سەلەم مەکەن لە دارخورمادا هەتا دێتەبەر و خۆش دەبێ).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە سەلەم کە ناگۆڕدرێت بە شتێکی تر.

٥٩ - باب السَّلَفِ لاَ يُحَوَّلُ.

٣٤٦٨ - (صحيح) عن أبو سعيد الخدري قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ أَسْلَفَ فِي شَيْءٍ فَلاَ يَصْرِفْهُ إِلَى غَيْرِهِ).

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خو صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس سەلەمی کرد لەشتێکدا ب نەیگۆڕێت بە شتێکی تر، یان نەیدا بە کەسێکی تر هەتا خۆی وەری نەگرێ).

باسی سەبارەت بەو بەڵاو ئافاتەی کە دەدات لە بەروبووم و لەناوی دەبات.

٦٠ - باب فِي وَضْعِ الْجَائِحَةِ.

٣٤٦٩ - (صحيح) عن أبو سعيد الخدري قال: أُصِيبَ رَجُلٌ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ثِمَارٍ ابْتَاعَهَا فَكَثُرَ دَيْنُهُ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (تَصَدَّقُوا عَلَيْهِ). فَتَصَدَّقَ النَّاسُ عَلَيْهِ, فَلَمْ يَبْلُغْ ذَلِكَ وَفَاءَ دَيْنِهِ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (خُذُوا مَا وَجَدْتُمْ وَلَيْسَ لَكُمْ إِلاَّ ذَلِكَ).

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەسەردەمی پێغەمبەری خوادا صلى الله عليه وسلم بیاوێ بەروبوومی باخێکی کڕی بەروبوومەکە فەوتا پیاوەکە توشی قەرزاریەکی زۆر بوو، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (خێری پێ بکەن و زەکاتی بدەنێ)، خەڵك خێر و زەکاتیان دایە بەڵام بەشی ئەوەی نەدەکرد بەتەواوی قەرزەکانی پێ بداتەوە. پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بە خاوەن قەرزەکانی فەرموو: (چیتان

www.iqra.ahlamontada.com

ـستکەوتوە بیبەن لەوە زیاترتان بۆ نیە هەر ئەوەتان دەکەوێت).

٣٤٧٠ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (إِنْ بِعْتَ مِنْ أَخِيكَ تَمْرًا فَأَصَابَتْهَا جَائِحَةٌ فَلاَ يَحِلُّ لَكَ أَنْ تَأْخُذَ مِنْهُ شَيْئًا، بِمَ تَأْخُذُ مَالَ أَخِيكَ بِغَيْرِ حَقٍّ).

واتە: لە جابری کوڕی (عَبْدُ اللَّه)وە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر خورما یان بەروبوومێکت فرۆشت بە برایەکت، پەیشدا بەڵاو ئافاتێ لێی دا لەناوی برد، بۆت دروست نیە هیچ شتێکی لێ وەرگریت، بەهۆی چیەوە ماڵی برای خۆت بە ناهەق وەردەگریت).

باسی سەبارەت بە تەفسیری (جائحە) ئەو بەڵاو ئافاتەی کە دەدات لە بەروبووم و لەناوی دەبات.

٦١ - باب فِي تَفْسِيرِ الْجَائِحَةِ.

٣٤٧١ - (حسن مقطوع) عن عطاء قال: الْجَوَائِحُ كُلُّ ظَاهِرٍ مُفْسِدٍ مِنْ مَطَرٍ أَوْ بَرْدٍ أَوْ جَرَادٍ أَوْ رِيحٍ أَوْ حَرِيقٍ.

واتە: لە (عطاء)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: (جوائح) لەناوچونی بەروبووم: هەموو بەڵاو ئافاتێکە کە بەروبووم توشی دەبێت بە ئاشکراو لەناوی دەبات لە باران و سەرماو سۆڵەو کوللەو باو بۆران و سوتاندن).

٣٤٧٢ - (حسن مقطوع) عن يحيى بن سعيد قال: لاَ جَائِحَةَ فِيمَا أُصِيبَ دُونَ ثُلُثِ رَأْسِ الْمَالِ، قَالَ يَحْيَى: وَذَلِكَ فِي سُنَّةِ الْمُسْلِمِينَ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە یەحیای کوڕی سەعیدەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: (جائحە) نیە ئەگەر سێ یەکی بەروبوومی سەری ماڵ و سامان توشی زەرەر و زیان نەهات لەناونەچو، یەحیا وتی: زانستی ئەمەش لە ڕێباز و کردەوەی موسوڵمانانەوەیە.

باسی سەبارەت بە قەدەغەکردنی ئاو.

٦٢ - باب فِي مَنْعِ الْمَاءِ.

٣٤٧٣ - (صحيح) عن أبو هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: (لاَ يُمْنَعُ فَضْلُ الْمَاءِ لِيُمْنَعَ بِهِ الْكَلأُ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (زیادەی ئاوی هەڵقوڵاو و لەبەر ڕۆیشتو قەدەغەناکرێت لەکاتێکدا کە ئەویش ببێتە هۆی قەدەغەکردنی لەوەڕ، - بۆ نمونە کەسێ بیری یان کانیاوێکی هەبێت لە دەوروبەری لەوەڕ هەبێ ئەویش زیادەی ئاوەکەی قەدەغەی بکات بۆ ئەوەی خەڵك مەڕو ماڵاتەکانیان لە لەوەڕی ئەو دەوروبەری دوربخەنەوە لەبەر بێ ئاوی، ئەو کاتە تەنها خۆی سودی لێ ببینێ، بەڵکو دەبێت زیادەی ئاوەکە نەگرێتەوە بۆ ئەوەی خەڵك مەڕو ماڵاتەکانیانی لێ ئاو بدەن -).

٣٤٧٤- (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (ثَلاَثَةٌ لاَ يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: رَجُلٌ مَنَعَ ابْنَ السَّبِيلِ فَضْلَ مَاءٍ عِنْدَهُ. وَرَجُلٌ حَلَفَ عَلَى سِلْعَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ - يَعْنِى كَاذِبًا - وَرَجُلٌ بَايَعَ إِمَامًا فَإِنْ أَعْطَاهُ وَفَى لَهُ, وَإِنْ لَمْ يُعْطِهِ لَمْ يَفِ لَهُ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (سێ کەس لە ڕۆژی قیامەتدا خوا نایان دوێنێ: کەسێ

www.iqra.ahlamontada.com

ـیـ:ی ئاوەکەی قەدەغەبکات لە کەسی ڕێبوار، وە کەسێ لەدوای نوێژی عەسر سوێندی درۆ بخوات لەسەر شمەك و کاڵای بازرگانی، هەروەها کەسێ مەنین و پەیمان بدات بە پێشەوایە ئەگەر پێی بەخشی وەفای بۆی هەبێ، خۆ ئەگەر پێی نەبەخشی بێ وەفا بێ بەرامبەری واتە بەڵێن و پەیمانەکەی خۆ دونیا بێت).

٣٤٧٥ - (صحيح) عن الأعمش بإسناده ومعناه قال: (وَلاَ يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ). وَقَالَ فِي السِّلْعَةِ: (بِاللَّهِ لَقَدْ أُعْطِيَ بِهَا كَذَا وَكَذَا فَصَدَّقَهُ الآخَرُ فَأَخَذَهَا).

واتە: لە ئەعمەشەوە فەرمودەی پێشو بە هەمان سەنەدو مانا هاتوە، فەرمووی: پاکیان ناکاتەوەو سزایەکی زۆر سەختیان بۆ هەیە)، دەربارەی کاڵاو شمەکێکی بازرگانی بە درۆوە بڵێ: (سوێند بە (الله) دەیدەم بە ئەوەندەو ئەوەندە ئەوەندەو ئەوەندەم پێ داوە، کەسێکی تر باوەڕی پێ بکات و بەو نرخە لێی بکڕێت کە سوێندی لەسەر دەخوات کە بەوەندە کڕیویەتی).

٣٤٧٦ - (ضعيف) عن بهيسة, عن أبيها قالت: اسْتَأْذَنَ أَبِي النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدَخَلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ قَمِيصِهِ, فَجَعَلَ يُقَبِّلُ وَيَلْتَزِمُ, ثُمَّ قَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَا الشَّيْءُ الَّذِي لاَ يَحِلُّ مَنْعُهُ؟ قَالَ: (الْمَاءُ). قَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَا الشَّيْءُ الَّذِي لاَ يَحِلُّ مَنْعُهُ؟ قَالَ: (الْمِلْحُ). قَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَا الشَّيْءُ الَّذِي لاَ يَحِلُّ مَنْعُهُ؟ قَالَ: (أَنْ تَفْعَلَ الْخَيْرَ خَيْرٌ لَكَ).

واتە: لە بووهەیسەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: باوکم مۆڵەتی وەرگرت لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم سەری کرد بەژێر کراسەکەیداو جەستەی مویارەکی ماچ کرد و رووی خۆی هەڵسو لە جەستەی، لەپاشدا وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم چ شتێك دروست نیە قەدەغەبکرێت؟ فەرمووی: (ئاو). وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم چ شتێك دروست نیە قەدەغەبکرێت؟ فەرمووی: (خوێ). هەروەها وتی:

www.iqra.ahlamontada.com

ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم چ شتێك دروست نیه قەدەغەبکرێت؟ فەرمووی: (هەر چاکەیە بکەیت ئەوە بۆ خۆت چاکترە).

٣٤٧٧ - (صحيح) عن علي, عن رجل من المهاجرين من أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم, قال: غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلاَثًا أَسْمَعُهُ يَقُولُ: (الْمُسْلِمُونَ شُرَكَاءُ فِي ثَلاَثٍ: فِي الْمَاءِ وَالْكَلإِ وَالنَّارِ).

واتە: لە عەلیەوە، لە پیاوێکی موهاجرینەوە کە یەکێ بووە لە هاوەڵانی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەخزمەت پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم بەشداری سێ غەزام کردوە گوێم لێی بوو فەرمووی: (موسوڵمانان لە سێ شتدا شەریك و هاوبەشن: (ئاو و لەوەڕ و ئاگر).

باسی سەبارەت بە فرۆشتنی ئاوی زیادە لەخۆ.

٦٣ - باب فِي بَيْعِ فَضْلِ الْمَاءِ.

٣٤٧٨ - (صحيح) عن إياس بن عبد: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ بَيْعِ فَضْلِ الْمَاءِ.

واتە: لە ئیاسی کوڕی عەبدەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە فرۆشتنی ئاوی زیادە لەخۆ - واتە کەسێ ئاوێکی هەبێت لەخۆی زیادبێ و بیفرۆشێ ئەو کارە نەهی لێ کراوە - .

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە نرخ و بەهای پشیلە.

٦٤ - باب فِي ثَمَنِ السِّنَّوْرِ.

٣٤٧٩ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَالسِّنَّوْرِ.

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە نرخ و بەهای سەگ و پشیلە.

٣٤٨٠ - (صحيح) عن جابر أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الْهِرَّةِ.

واتە: لە جابرەوە ی دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە نرخ و بەهای پشیلە.

باسی سەبارەت بە نرخ و بەهای سەگەکان.

٦٥ - باب فِي أَثْمَانِ الْكِلاَبِ.

٣٤٨١ - (صحيح) عن أبو مسعود: عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَمَهْرِ الْبَغِيِّ وَحُلْوَانِ الْكَاهِنِ.

واتە: لە ئەبو مەسعودەوە، لە پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم دەگێڕنەوە، کە نەهی کردوە لە نرخ و بەهای سەگ و، زینای ئافرەت و، کولەنانی فاڵ گرتنەوە.

٣٤٨٢ - (صحيح الإسناد) عن عبد الله بن عباس قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَإِنْ جَاءَ يَطْلُبُ ثَمَنَ الْكَلْبِ فَامْلأْ كَفَّهُ تُرَابًا.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە نرخ و بەهای سەگ، ئەگەر کەسێ هات داوای نرخ و بەهای سەگی کرد مشتی پڕ بکەن لە گڵ واتە جگە لە نائومێدی هیچی بۆ نیە.

٣٤٨٣ - (صحيح) عن عون بن أبي جحيفة, أن أباه قال: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ.

واتە: لە عەونی کوڕی ئەبو جوحەیفەوە دەگێڕنەوە، کە باوکی وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە نرخ و بەهای سەگ.

٣٤٨٤ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لاَ يَحِلُّ ثَمَنُ الْكَلْبِ, وَلاَ حُلْوَانُ الْكَاهِنِ, وَلاَ مَهْرُ الْبَغِيِّ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (نرخ و بەهای ئەمانە حەڵاڵ نین: سەگ و، کوڵەنانی فاڵ گرتنەوەو، زینای ئافرەت).

باسی سەبارەت بە نرخ و بەهای مەی و مردارەوەبوو.

٦٦- باب فِي ثَمَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْتَةِ.

٣٤٨٥ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ الْخَمْرَ وَثَمَنَهَا, وَحَرَّمَ الْمَيْتَةَ وَثَمَنَهَا, وَحَرَّمَ الْخِنْزِيرَ وَثَمَنَهُ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (بێگومان خوای گەورە مەیی حەرام کردوە لەگەڵ

www.iqra.ahlamontada.com

ـرخ و بەهاکەی، گۆشتی مردارەوەبووی حەرام کردوە لەگەڵ نرخ و بەهاکەی، گۆشتی بەرازی حەرام کردوە لەگەڵ نرخ و بەهاکەی).

٣٤٨٦ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله: أنه سمع رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول عام الفتح وهو بمكة: (إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ بَيْعَ الْخَمْرِ وَالْمَيْتَةِ وَالْخِنْزِيرِ وَالأَصْنَامِ). فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ, أَرَأَيْتَ شُحُومَ الْمَيْتَةِ فَإِنَّهُ يُطْلَى بِهَا السُّفُنُ وَيُدْهَنُ بِهَا الْجُلُودُ, وَيَسْتَصْبِحُ بِهَا النَّاسُ؟ فَقَالَ: (لاَ هُوَ حَرَامٌ). ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ ذَلِكَ: (قَاتَلَ اللَّهُ الْيَهُودَ! إِنَّ اللَّهَ لَمَّا حَرَّمَ عَلَيْهِمْ شُحُومَهَا أَجْمَلُوهُ ثُمَّ بَاعُوهُ فَأَكَلُوا ثَمَنَهُ).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە لە ساڵی رزگارکردنی شاری مەککەدا لە پێغەمبەری خوای صلی الله علیه وسلم بیستوە ئەو کاتە لە مەککە بوو فەرموویەتی: (بێگومان خوای گەورە فرۆشتنی مەیی و، گۆشتی مردارەوەبوو، گۆشتی بەراز و بتەکانی حەرام کردووە). وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پێت چۆنە ئەگەر بە بەزی مردارەوەبوو کەشتیەکانی پێ چەور بکرێت و پێستەکانی پێ چەور بکرێت و بکرێتە چراوەو خەڵك سودی لێ ببینن بۆ روناکی؟ فەرمووی: (نابێ حەرامە) لەپاشدا فەرمووی: (خوای گەورە جولەکە لەناوبات! لەکاتێکدا کە خوای گەورە بەزی مردارەوەبووی لێ حەرام کردن ئەوان تاواندیانەوەو کردیان بە ڕۆن لەپاشدا فرۆشتیان و پارەکەیان خوارد).

٣٤٨٧ - عن جابر, نحوه, ولم يقول: (هُوَ حَرَامٌ).

واتە: لە جابرەوە، فەرمودەی پێشو بە هەمان شێوە هاتوە، بەڵام نەیفەرموو: (ئەوە حەرامە).

٣٤٨٨ - (صحيح) عن ابن عباس قال: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

www.iqra.ahlamontada.com

جَالِسًا عِنْدَ الرُّكْنِ, قَالَ: فَرَفَعَ بَصَرَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَضَحِكَ, فَقَالَ (لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ ثَلاَثًا (إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَيْهِمُ الشُّحُومَ فَبَاعُوهَا وَأَكَلُوا أَثْمَانَهَا, وَإِنَّ اللَّهَ إِذَا حَرَّمَ عَلَى قَوْمٍ أَكْلَ شَيْءٍ حَرَّمَ عَلَيْهِمْ ثَمَنَهُ). وَلَمْ يَقُلْ فِي حَدِيثِ خَالِدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الطَّحَّانِ: (رَأَيْتُ). وَقَالَ: (قَاتَلَ اللَّهُ الْيَهُودَ).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەلای روکن پێغەمبەری خوام صلی الله علیه وسلم بینی، ئیبنو عەباس وتی: سەری بەرزکردەوە بۆ ئاسمان و پێکەنی، سێ جار لەسەریەك فەرمووی: (خوای گەورە جولەکە لەناوبات) (لەکاتێکدا کە خوای گەورە بەزی مردارەوەبووی لێ حەرام کردن ئەوان تاواندیانەوەو دەیانفرۆشت و پارەکەیان دەخوارد، بێگومـ ئەگەر خوای گەورە خواردنی شتێکی حەرام کرد لەسەر گەلێك پارەو نرخ و بەهاکەشی لەسەریان حەرام دەکات). لە فەرمودەکەی خالیدی کوڕی (عبد الله)ی (طحان)دا ئیبنو عەباس نەیوت: (رَأَيْتُ). واتە: پێغەمبەری خوام صلی الله علیه وسلم بینی، فەرمووی: (خوای گەورە جولەکە لەناوبات).

٣٤٨٩ - (ضعيف) عن المغيرة بن شعبة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ بَاعَ الْخَمْرَ فَلْيُشَقِّصِ الْخَنَازِيرَ).

واتە: لە موغیرەی کوڕی شوعبەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خو صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس مەی بفرۆشێ با گۆشتی بەراز پارچە پاچە بکات بۆ خواردن یان بۆ فرۆشتن). - واتە وەك ئەوە وایە کە فرۆشتن و خواردنی گۆشتی بەراز بە ڕەوا بزانێ - .

٣٤٩٠ - (صحيح) عن عائشة قالت: لَمَّا نَزَلَتِ الآيَاتُ الأَوَاخِرُ مِنْ سُورَةِ الْبَقَرَةِ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَرَأَهُنَّ عَلَيْنَا وَقَالَ: (حُرِّمَتِ التِّجَارَةُ فِي الْخَمْرِ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە ئایەتەکانی کۆتایی سورەتی (البقرة) دابەزی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەرچو بۆی خوێندینەوەو فەرمووی: (بازرگانی کردن بە مەیەوە حەرام کرا).

٣٤٩٠ - (صحيح) عن أعمش باسناده ومعناه قال: الآيَاتُ الأَوَاخِرُ فِي الرِّبَا.

واتە: لە ئەعمەشەوە فەرمودەی پێشو بە هەمان مانا هاتوە، کە وتویەتی: کاتێ ئایەتەکانی کۆتایی سورەتی (البقرة) دەربارەی سوو (ربا) دابەزین.

باسی سەبارەت بە فرۆشتنی خۆراك پێش ئەوەی وەربگیرێت.

٦٧ - باب فِي بَيْعِ الطَّعَامِ قَبْلَ أَنْ يُسْتَوْفَى.

٣٤٩٢ - (صحيح) عن ابن عمر: أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال (مَنِ ابْتَاعَ طَعَامًا فَلاَ يَبِعْهُ حَتَّى يَسْتَوْفِيَهُ).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس خۆراکێکی کڕی نەیفرۆشێ بە کەسێکی تر هەتا بەتەواوی وەریدەگرێت).

٣٤٩٣ - (صحيح) عن ابن عمر قال: كُنَّا فِي زَمَنِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبْتَاعُ الطَّعَامَ, فَيَبْعَثُ عَلَيْنَا مَنْ يَأْمُرُنَا بِانْتِقَالِهِ مِنَ الْمَكَانِ الَّذِى ابْتَعْنَاهُ فِيهِ, إِلَى مَكَانٍ سِوَاهُ قَبْلَ أَنْ نَبِيعَهُ. يَعْنِى (نشتريه) جُزَافًا.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی:

www.iqra.ahlamontada.com

ئێمە لەسەردەمی پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم خۆراکمان دەکڕی. پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمانی پێ دەکردین لەو شوێنەی کە کڕیومانە بیگوێزینەوە بۆ جێگایەکی تر پێش ئەوەی بیفرۆشین. واتە بەگۆترە.

٣٤٩٤ - (صحيح) عن ابن عمر قال: كَانُوا يَتَبَايَعُونَ الطَّعَامَ جُزَافًا بِأَعْلَى السُّوقِ. فَنَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيعُوهُ حَتَّى يَنْقُلُوهُ.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: جارێ ئەوان لەسەروی بازاڕەوە خۆراکیان بەگۆترە دەکڕی، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی لێ کردن کە بیفرۆشن هەتا لەو شوێنە نەیگوێزنەوە بۆ جێگایەکی تر.

٣٤٩٥ - (صحيح) عن عبد الله بن عمر: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يَبِيعَ أَحَدٌ طَعَامًا اشْتَرَاهُ بِكَيْلٍ حَتَّى يَسْتَوْفِيَهُ.

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە. کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لەکەسێ خواردنێ بفرۆشێ لە کاتێکدا کە لە کەسێکی تری بە کیلۆ کڕیبێت هەتا بەتەواوی وەری نەگرنت.

٣٤٩٦ - (صحيح) عن ابن عباس قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (مَنِ ابْتَاعَ طَعَامًا فَلاَ يَبِعْهُ حَتَّى يَكْتَالَهُ). زَادَ أَبو بَكْرٍ, قَالَ: قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ: لِمَ؟ قَالَ أَلاَ تَرَى أَنَّهُمْ يَتَبَايَعُونَ بِالذَّهَبِ وَالطَّعَامُ مُرَجًّى.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس خۆراکێکی کڕی نەیفرۆشێت بە کەسێکی تر هەتا بە کێشانە بەتەواوی وەری دەگرنت). ئەبو بەکر ئەمەی بۆ زیاد کرد، (طاوس) وتی: وتم بە ئیبنو عەباس: بۆچی؟

www.iqra.ahlamontada.com

وتی: ئایا نابینی دەیکڕن بە زێڕ، لەکاتێکدا کە خۆراکەکە دواخراوە.

٣٤٩١ - (صحيح) عن ابن عباس قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: إِذَا اشْتَرَى أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلاَ يَبِعْهُ حَتَّى يَقْبِضَهُ). قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ: (حَتَّى يَسْتَوْفِيَهُ). زَادَ مُسَدَّدٌ قَالَ: وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: وَأَحْسِبُ أَنَّ كُلَّ شَيْءٍ مِثْلُ الطَّعَامِ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس خۆراکێکی کڕی نەیفرۆشێت بە کەسێکی تر هەتا بەتەواوی وەریدەگرێت). سولەیمانی کوڕی حەرب وتی: (حَتَّى يَسْتَوْفِيَهُ). موسەددەد ئەمەی بۆ زیاد کرد وتی: ئیبنو عەباس وتی: پێم وایە هەموو شتێك وەك خۆراکە.

٣٥٩٨ - (صحيح) عن ابن عمر قال: رَأَيْتُ النَّاسَ يُضْرَبونَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اشْتَرَوُا الطَّعَامَ جُزَافًا أَنْ يَبِيعُوهُ حَتَّى يُبْلِغَهُ إِلَى رَحْلِهِ.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەسەردەمی پێغەمبەری خوادا صلى الله عليه وسلم خەڵکم دەبینی چاودێرەکانی بازاڕ لێیان دەدان کاتێ کە خۆراکیان بەگۆترە بکڕیایەو بیانفرۆشتایەتەوە پێش ئەوەی بیانگەیاندایەتە لای وڵاخەکەیان واتە دەبووایە لەو جێگایە بیانگواستایەتەوە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە پیاوێ کاتێ کە شتێ دەفرۆشێ بڵێ: بە بێ گزی و فرۆفێڵ.

٦٨ - باب فِي الرَّجُلِ يَقُولُ فِي الْبَيْعِ لاَ خِلاَبَةَ.

٣٥٠٠ - (صحيح) عن ابن عمر: أَنَّ رَجُلاً ذَكَرَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ يُخْدَعُ فِي الْبَيْعِ, فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِذَا بَايَعْتَ فَقُلْ لاَ خِلاَبَةَ). فَكَانَ الرَّجُلُ إِذَا بَايَعَ يَقُولُ: لاَ خِلاَبَةَ.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پیاوێ باسی کرد بۆ پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم کە لە سەوداو مامەڵەدا گزی و فرۆفێڵی لێ دەکرێ، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم پێی فەرموو: (کاتێ کە شتێ دەفرۆشیت بڵێ: بە بێ گزی و فرۆفێڵ). ئیتر پیاوەکە کاتێ کە شتێکی دەفرۆشت دەیوت: بە بێ گزی و فرۆفێڵ.

٣٥٠١ - (صحيح) عن أنس بن مالك: أَنَّ رَجُلاً عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَبْتَاعُ وَفِي عُقْدَتِهِ ضَعْفٌ, فَأَتَى أَهْلُهُ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالُوا: يَا نَبِيَّ اللَّهِ, احْجُرْ عَلَى فُلاَنٍ فَإِنَّهُ يَبْتَاعُ وَفِي عُقْدَتِهِ ضَعْفٌ! فَدَعَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَهَاهُ عَنِ الْبَيْعِ, فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنِّي لاَ أَصْبِرُ عَنِ الْبَيْعِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِنْ كُنْتَ غَيْرَ تَارِكٍ الْبَيْعَ فَقُلْ هَاءَ وَهَاءَ وَلاَ خِلاَبَةَ).

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە پیاوێ لەسەردەمی پێغەمبەری خوادا صلى الله عليه وسلم عەقڵ و زمانی لاواز بوو لە سەوداو مامەڵەکەید بەرژەوەندی خۆی لەبەرچاو نەدەگرت دا، کەسوکارەکەی هاتنە خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا صلى

www.iqra.ahlamontada.com

ئەو علیه وسلم مەیەڵە فڵان کەس سەوداو مامەڵە بکات ڕێگری لێ بکە لەبەرئەوەی عەقڵ و زمانی لاوازە، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ڕێگی کردو سەوداو مامەڵەی لێ قەدەغەکرد، وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئەگەر سەوداو مامەڵە نەکەم خۆم ناگرم و ئارامم نیە، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (ئەگەر هەر وازناهێنیت لە سەوداو مامەڵەدا بڵێ ها ئەوە بەوەندە شتەکەی بدەرێ و پارەکە وەربگرە بە بێ گزی و فرۆفێڵ واتە دەست بەدەست سەوداو مامەڵە بکە).

باسی سەبارەت بە بەخشش(عربان) [1].

٦٩ - باب فِی الْعُرْبَانِ.

٣٥٠٢ - (ضعيف) عن عمرو بن شعيب, عن أبيه, عن جده قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَيْعِ الْعُرْبَانِ. قَالَ مَالِكٌ: وَذَلِكَ - فِيمَا نَرَى, وَاللَّهُ أَعْلَمُ - أَنْ يَشْتَرِيَ الرَّجُلُ الْعَبْدَ أَوْ يَتَكَارَى الدَّابَّةَ, ثُمَّ يَقُولُ: أُعْطِيكَ دِينَارًا عَلَى أَنِّي إِنْ تَرَكْتُ السِّلْعَةَ أَوِ الْكِرَاءَ فَمَا أَعْطَيْتُكَ: لَكَ.

واتە: لە عەمری کوڕی شوعەیبەوە، لە باوکیەوە، لە باپیریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە بەخشینی مامەڵە(عربان). مالیك وتی: لەبەرئەوە - ئێمەش پێمان وابوو، خوای پەروەردگار خۆی باش دەیزانێت - پیاوێ بەندەیە بکڕێ یان وڵاخێ بەکرێ بگرێت لەپاشدا بڵێ: دینارێکت دەدەمێ لەسەرئەوەی ئەگەر ویستم باقی پارەکەی ترت دەدەمێ ئەگەر نەمویست دینارەکە بۆ خۆت.

---

(١) عربان: بریتیە لەوەی کە شتێکی پێ بفرۆشێت لەبەرامبەر پێدانی بەشێك لە نرخەکەی, وەك دیاری بێت بۆ فرۆشیار ئەگەر مامەڵەکەی سەری نەگرت, ئەگەر ئەنجامیشدرا ئەوا لەنرخەکە دەژمێرێت, ئەمەش نەهی لێ کراوە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە پیاوێ شتێ بفرۆشێ کە لەلای نەبێت.

٧٠ - باب فِي الرَّجُلِ يَبِيعُ مَا لَيْسَ عِنْدَهُ.

٣٥٠٣ - (صحيح) عن حكيم بن حزام قال: يَا رَسُولَ اللَّهِ, يَأْتِينِي الرَّجُلُ فَيُرِيدُ مِنِّي الْبَيْعَ لَيْسَ عِنْدِي, أَفَأَبْتَاعُهُ لَهُ مِنَ السُّوقِ؟ فَقَالَ: (لاَ تَبِعْ مَا لَيْسَ عِنْدَكَ

واتە: لە حەکیمی کوڕی حیزامەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پیاوێ دێتە لام و داوام لێ دەکات شتێکی پێ بفرۆشم کە ئێستا لەلام نیە، ئایا لە بازاڕ بۆی بکڕم؟ فەرمووی: (شتێ مەفرۆشە کە لەلات نیە).

٣٥٠٤ - (حسن صحيح) عبد الله بن عمرو قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: (لاَ يَحِلُّ سَلَفٌ وَبَيْعٌ, وَلاَ شَرْطَانِ فِي بَيْعٍ, وَلاَ رِبْحُ مَا لَمْ تَضْمَنْ, وَلاَ بَيْعُ مَا لَيْسَ عِنْدَكَ).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عەمرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ڕەوا نیە سەلەم و مامەڵە بەیەکەوە - بۆ نمونە کەسێ بڵێ ئەم بەندەت پێ دەفرۆشم بە پەنجا هەزار درهەم بەو مەرجەی کە سەد هەزار درهەمم پێ بدەیت بە سەلەم -، دوو مەرج لەیەك مامەڵەدا ڕەوا نیە، ڕەوا نیە سودی شتێك زامنی نەبێ - وەك ئەوەی ماڵێ لە کەسێك بکڕیت پێش ئەوەی وەری بگریت بیفرۆشی بە کەسێکی تر -، ڕەوا نیە فرۆشتنی ئەو شتەی کە لات نەبێ و نەتوانی تەسلیمی بکەیت).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە مەرج دانان لە کڕین و فرۆشتندا.

٧١ - باب فِي شَرْطٍ فِي بَيْعٍ.

٣٥٠٥ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله قال: بِعْتُهُ - يَعْنِي بَعِيرَهُ - مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, وَاشْتَرَطْتُ حُمْلاَنَهُ إِلَى أَهْلِي, قَالَ فِي آخِرِهِ: (تُرَانِي إِنَّمَا مَاكَسْتُكَ لأَذْهَبَ بِجَمَلِكَ خُذْ جَمَلَكَ وَثَمَنَهُ فَهُمَا لَكَ).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: وشترەکەم فرۆشت بە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بە مەرجێ سواری ببم هەتا دەگەمەوە ناو ماڵ و منداڵم واتە هەتا دەگەمەوە شاری مەدینە، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم مەرجەکەی قبووڵ کرد، لە کۆتایی دا راوی وتی: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (پێت وا بوو بۆیە سەوداو مامەڵەم لەگەڵ کردی بۆ ئەوەی وشترەکەتم بە هەرزان دەست بکەوێت وشترەکەش و نرخ و بەهاکەشی بۆ خۆت).

باسی سەبارەت بە دەرکەوتنی عەیبی کۆیلە.

٧٢ - باب فِي عُهْدَةِ الرَّقِيقِ.

٣٥٠٦ - (ضعيف) عن عقبة بن عامر: أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال: (عُهْدَةُ الرَّقِيقِ ثَلاَثَةُ أَيَّامٍ).

واتە: لە عوقبەی کوڕی عامیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (دەرکەوتنی عەیبی بەندە لەماوەی سێ ڕۆژدا کڕیار بۆی هەیە بەبێ بەڵگە بیگێڕێتەوە بۆ ئەو کەسەی کە پێی فرۆشتوە بەبێ بەڵگە). - پێشەوا (خطابی) دەڵێت: بریتیە لەوەی کەسێ بەندەیە

www.iqra.ahlamontada.com

یان کەنیزەکێ بکڕێت فرۆشیارەکە مەرجی لەگەڵ نەکات کە بێ عەیبە، ئەگەر کڕیارەکە لەماوەی سێ رۆژدا هەر عەیبەیەکی بۆ دەرکەوت لەو بەندەدا ئەگەر ویستی ئەوە دەتوانێ بیداتەوە بەو کەسەی کە پێی فرۆشتوە بەبێ بەڵگە، بەڵام لەدوای سێ رۆژ هەر عەیبەیەکی بۆ دەرکەوت لەو بەندەدا ئەوە ناتوانێ بۆی بگێڕێتەوە بەبێ بەڵگە .

٣٥٠٧ - (ضعيف) عن قتادة, بإسناده ومعناه، زاد: إِنْ وَجَدَ دَاءً فِي الثَّلَاثِ اللَّيَالِي رُدَّ بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ, وَإِنْ وَجَدَ دَاءً بَعْدَ الثَّلَاثِ كُلِّفَ الْبَيِّنَةَ أَنَّهُ اشْتَرَاهُ وَبِهِ هَذَا الدَّاءُ. قَالَ أَبو دَاوُدَ: هَذَا التَّفْسِيرُ مِنْ كَلَامِ قَتَادَةَ.

واتە: لە قەتادەوە فەرمودەی پێشو هاتوە بە هەمان سەنەدو مانا، ئەمەی بۆ زیاد کرد: ئەگەر کڕیار لەماوەی سێ شەودا نەنگیە یان هەر دەردێکی بۆ دەرکەوت لەو بەندەدا ئەوە دەتوانێ بۆی بگێڕێتەوە بەبێ بەڵگە، بەڵام ئەگەر لەدوای سێ رۆژ بۆی دەرکەوت ئەوە داوای بەڵگەی لێ دەکرێت هەرچەند لەوکاتەشدا کە کڕیویەتی ئەو عەیبەی هەبووبێت. ئەبو داود دەڵێت: ئەم راڤەیە قسەی قەتادەیە.

باسی سەبارەت بەو کەسەی کە کۆیلەیە دەکڕێت بەکاری دەهێنێ، لەپاشدا عەیبێکی لە بەندەکەدا بۆ دەردەکەوێت.

٧٣ - باب فِيمَنِ اشْتَرَى عَبْدًا فَاسْتَعْمَلَهُ, ثُمَّ وَجَدَ بِهِ عَيْبًا.

٣٥٠٨ - (حسن) عن عائشة رضى الله عنها قالت: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (الْخَرَاجُ بِالضَّمَانِ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (سودو دەستکەوتی فرۆشراو بۆ کڕیارە، لەوماوەیەدا کە لەلایەتی لەپێش پەشیمان بوونەوەدا لەجیاتی دەستەبەری، چونکە کڕیار لەو ماوەیەدا دەستەبەرە).

٣٥٠٩ - (حسن) عن مخلد بن خفاف الغفاري قال: كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ أُنَاسٍ شَرِكَةٌ فِي عَبْدٍ فَاقْتَوَيْتُهُ وَبَعْضُنَا غَائِبٌ, فَأَغَلَّ عَلَيَّ غَلَّةً, فَخَاصَمَنِي فِي نَصِيبِهِ إِلَى بَعْضِ الْقُضَاةِ, فَأَمَرَنِي أَنْ أَرُدَّ الْغَلَّةَ, فَأَتَيْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ فَحَدَّثْتُهُ, فَأَتَاهُ عُرْوَةُ فَحَدَّثَهُ عَنْ عَائِشَةَ عَلَيْهَا السَّلاَمُ, عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (الْخَرَاجُ بِالضَّمَانِ).

واتە: لە موخەلەدی کوڕی خوفاف غیفاری دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەنێوان من و چەند کەسانێکدا بەندەیەکمان هەبوو بە شەریکی کارم پێ دەکرد، شەریکەکانم غائب بوون، قازانج و سودێکم لێی دەستکەوت، شەریکەکەم شکاتی لێ کردم لەلای قازیان داوای بەشی خۆی کرد لەو قازانج و دەستکەوتە، قازی فەرمانی پێ کردم کە بەشی خۆی بدەمێ، چوم بۆلای عوروەی کوڕی زوبێر بەسەرهاتەکەم بۆ باسکرد، شەریکەکەم هات بۆلای عوروە، عوروە لە عائیشەوە، لە پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم ئەم فەرمودەی بۆ گێڕایەوە، کە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (سودو دەستکەوتی فرۆشراو بۆ کڕیارە، لەوماوەیەدا کە لەلایەتی لەپێش پەشیمان بوونەوەدا لەجیاتی دەستەبەری، چونکە کڕیار لەو ماوەیەدا دەستەبەرە).

٣٥١٠ - (حسن بما قبله) عن عائشة رضى الله عنها قالت: أَنَّ رَجُلاً ابْتَاعَ غُلاَمًا فَأَقَامَ عِنْدَهُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يُقِيمَ, ثُمَّ وَجَدَ بِهِ عَيْبًا, فَخَاصَمَهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَرَدَّهُ عَلَيْهِ, فَقَالَ الرَّجُلُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدِ اسْتَغَلَّ غُلاَمِي, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (الْخَرَاجُ بِالضَّمَانِ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پیاوێ بەندەیەکی کڕی ئەوەندەی خوای پەروەردگار بیەوێت لەلای مایەوە، لەپاشدا نەنگیەکی بۆ دەرکەوت لە بەندەکەدا، سکاڵای بردە خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم کە بەندەکەی عەیبدارە، بەندەکەی گێڕایەوە بۆ فرۆشیارەکە، پیاوەکەش وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم سودو قازانجی لەو بەندەیەی من دەستکەوتوە، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (سودو دەستکەوتی فرۆشراو بۆ کڕیارە، لەوماوەیەدا کە لەلایەتی لەپێش پەشیمان بوونەوەدا لەجیاتی دەستەبەری، چونکە کڕیار لەو ماوەیەدا دەستەبەرە).

باسی سەبارەت بە ئەگەر جیاوازی هەبوو لە نێوان کڕیارو فرۆشیاردا لەسەر نرخی فرۆشراوێك، فرۆشراوەکە ئامادە بێت.

٧٤- باب إِذَا اخْتَلَفَ الْبَيِّعَانِ وَالْمَبِيعُ قَائِمٌ.

٣٥١١ - (صحيح) عن عبد الرحمن بن قيس بن محمد بن الأشعث, عن أبيه, عن جده قال: اشْتَرَى الأَشْعَثُ رَقِيقًا مِنْ رَقِيقِ الْخُمُسِ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بِعِشْرِينَ أَلْفًا, فَأَرْسَلَ عَبْدُ اللَّهِ إِلَيْهِ فِي ثَمَنِهِمْ, فَقَالَ: إِنَّمَا أَخَذْتُهُمْ بِعَشْرَةِ آلاَفٍ, فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: فَاخْتَرْ رَجُلاً يَكُونُ بَيْنِي وَبَيْنَكَ, قَالَ الأَشْعَثُ: أَنْتَ بَيْنِي وَبَيْنَ نَفْسِكَ, قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (إِذَا اخْتَلَفَ الْبَيِّعَانِ وَلَيْسَ بَيْنَهُمَا بَيِّنَةٌ فَهُوَ مَا يَقُولُ رَبُّ السِّلْعَةِ, أَوْ يَتَتَارَكَانِ).

واتە: لە (عبد الرحمن)ی کوڕی قەیسی کوڕی موحەممەدی کوڕی (أشعث) وە، لەباوکیەوە، لەباپیریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: (أشعث) بەندەیەکی لە دیلەکانی ناو پێنج یەك کڕی لە (عبد الله)ی کوڕی مەسعود بە بیست هەزار. (عبد الله) پیاوێکی نارد بۆلای (أشعث) بۆ پارەکە، (أشعث) وتی: من بە

www.iqra.ahlamontada.com

٥٥ هەزار لێم کڕیوی، (عبد الله) وتی: پیاوێ هەڵبژێرە با بکەوێتە نێوانمان، (أشعث) وتی: تۆ لەنێوان من خۆتدا - حەکەم - بە، (عبد الله) وتی: گوێم لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بوو دەیفەرموو: (ئەگەر کڕیارو فرۆشیار قسەیان یەك نەبوو، جیاوازی هەبوو لە نێوانیاندا لەسەر نرخی فرۆشراوێك، کەسیشیان بەڵگەی نەبوو، ئەوە قسە قسەی خاوەن کاڵاو کەلوپەلە، یان ئەوتا واز لەو سەوداو مامەڵەیە دێنن).

٣٥١٢ - (صحيح) عن عبد الرحمن, عن أبيه: أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ بَاعَ مِنَ الأَشْعَثِ بْنِ قَيْسٍ رَقِيقًا, فَذَكَرَ مَعْنَاهُ, وَالْكَلاَمُ يَزِيدُ وَيَنْقُصُ.

واتە: لە (عبد الرحمن)ەوە، لەباوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: (عبد الله)ی کوڕی مەسعود بەندەیەکی لە دیلەکانی ناو پێنج یەك فرۆشت بە (أشعث)ی کوڕی قەیس، راوی بە هەمان مانا فەرمودەی پێشوی گێڕایەوە، ئەوەندە هەیە زیادو کەمی تێدا دەکرا.

باسی سەبارەت بە هەڵگرتنەوە(شوفعە) [1].

٧٥ - باب فِي الشُّفْعَةِ.

٣٥١٣ - (صحيح) عن جابر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (الشُّفْعَةُ فِي كُلِّ شِرْكٍ: رَبْعَةٍ أَوْ حَائِطٍ, لاَ يَصْلُحُ أَنْ يَبِيعَ حَتَّى يُؤْذِنَ شَرِيكَهُ, فَإِنْ بَاعَ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ حَتَّى يُؤْذِنَهُ).

---

(١) (شفعة) بریتیە لە هەقي شەریك لەبەشە شەریکایەتیەکەیدا ئەگەر شەریکەکەی فرۆشتی بە کەسێکی تر, بۆ نمونە ئەگەر دوو کەس باخێکیان هەبوو بە شەریکی یەکێکیان ویستی بەشەکەی خۆی بفرۆشێ ئەوە پێویستە شەریکەکەی ئاگادار بکاتەوەو بەبێ پرس و رەزامەندی ئەو نەیفرۆشێت, چونکە ئەو شایستەترە بە هەڵگرتنەوەی لە کەسانی تر.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێك شەریکێکی هەبوو لە خانوبەرەو زەویکدا یان لە باخ و باخاتێکدا ئەوە دروست نیە بۆ هاوبەش بەشەکەی خۆی بفرۆشێت هەتا پرس نەکات بە شەریکەکەی و ئاگاداری نەکاتەوەو مۆڵەتی لێ وەرنەگرێت، ج ئەگەر فرۆشتی ئەوا شەریکەکەی شایستەترە بە هەڵگرتنەوەی ئەگەر بیەوێت).

٣٥١٤ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله قال: إِنَّمَا جَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الشُّفْعَةَ فِي كُلِّ مَالٍ لَمْ يُقْسَمْ, فَإِذَا وَقَعَتِ الْحُدُودُ وَصُرِفَتِ الطُّرُقُ فَلاَ شُفْعَةَ.

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم شوفعەی داناوە لەهەموو شتێکی هاوبەشی بەش نەکراودا. بەڵام هەرکاتێ بەشکراو سنوریان دیاریکراو جیاکرایەوەو ڕێگاکانی چونە ناوی گۆڕرا ئیتر مافی هەڵگرتنەوە(شفعە)ی بەسەرەوە نامێنێ.

٣٥١٥ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: (إِذَا قُسِّمَتِ الأَرْضُ وَحُدَّتْ فَلاَ شُفْعَةَ فِيهَا).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر زەویە بەش کراو هەرکەس سنوری بەشەکەی خۆی زانی و بەشی خۆی برد ئیتر ئەو زەوی یە مافی هەڵگرتنەوە(شفعە)ی بەسەرەوە نامێنێت).

٣٥١٦ - (صحيح) عن أبو رافع قال: سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول: (الْجَارُ أَحَقُّ بِسَقَبِهِ).

واتە: لە ئەبو رافیعەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: گوێم لە پێغەمبەری خوا صلی

www.iqra.ahlamontada.com

ـه عليه وسلم بوو دەیفەرموو: (دراوسێ لەپێشترە بۆ لاتەنیشتی خۆی هەتا کەسانی تر).

٣٥١١ - (صحيح) عن سمرة: عن النبي قال (جَارُ الدَّارِ أَحَقُّ بِدَارِ الْجَارِ أَوِ الأَرْضِ).

واتە: لە سەمورەوە، لە پێغەمبەری خواوە صلى الله عليه وسلم دەگێرنەوە، کە وتویەتی: گوێم بوو دەیفەرموو: (دراوسێی خانو شایستەترە بە خانوی دراوسێ یان زەوی).

٣٥١٨ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (الْجَارُ أَحَقُّ بِشُفْعَةِ جَارِهِ: يُنْتَظَرُ بِهَا وَإِنْ كَانَ غَائِبًا, إِذَا كَانَ طَرِيقُهُمَا وَاحِدًا).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێرنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (دراوسێ شایستەترە بە هەڵگرتنەوە (شفعه)ی شتی دراوسێکەی، ئەگەر لەو کاتەدا ئامادە نەبوو دەبێ چاوەڕوانی بکرێت هەتا ئامادە دەبێ بەمەرجێ ڕێگەی هەردوولا یەك بێت).

باسی سەبارەت بە کەسێ موفلیس بێ پیاوێ خودی کەلوپەلەکەی خۆی بدۆزێتەوە لەلای شایستەترە بە کەلوپەلەکەی لە کەسانی تر.

٧٦ - باب فِي الرَّجُلِ يُفْلِسُ فَيَجِدُ الرَّجُلُ مَتَاعَهُ بِعَيْنِهِ عِنْدَهُ.

٣٥١٩ - (صحيح) عن أبو هريرة: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (أَيُّمَا رَجُلٍ أَفْلَسَ فَأَدْرَكَ الرَّجُلُ مَتَاعَهُ بِعَيْنِهِ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ مِنْ غَيْرِهِ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەركەس شتێكی خۆی دۆزیەوە لای موفلیسێك ئەوە لەهەموو كەس لەپێشترە بۆ ئەو شتە).

٣٥٢٠ - (صحيح) عن أبو بكر بن عبد الرحمن بن الحارث بن هشام: أن رسول الله صلى الله عليه و سلم فذكر معنى حديث مالك, زاد: (أَيُّمَا رَجُلٍ بَاعَ مَتَاعًا فَأَفْلَسَ الَّذِى ابْتَاعَهُ وَلَمْ يَقْبِضِ الَّذِى بَاعَهُ مِنْ ثَمَنِهِ شَيْئًا, فَوَجَدَ مَتَاعَهُ بِعَيْنِهِ: فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ, وَإِنْ مَاتَ الْمُشْتَرِى فَصَاحِبُ الْمَتَاعِ أُسْوَةُ الْغُرَمَاءِ).

واتە: لە ئەبو بەكری كوڕی (عبد الرحمن)ی كوڕی (حارث)ی كوڕی هیشامەوە دەگێڕنەوە، كە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی. جا راوی فەرمودەكەی پێشوی مالیكی بە هەمان مانا گێڕایەوە، ئەمەی بۆ زیاد كرد: (هەركەس شتێكی فرۆشت بە كەسێكی تر هیچ شتێك لەپارەكەی وەرنەگرتبوو، ئەو كەسەی كە پێی فرۆشتوە ئیفلاسی كرد، خودی كەلوپەلەكەی خۆی دۆزیەوە لەلای ئەوە لەهەموو كەس لەپێشترە بۆ ئەو كەلوپەلە، ئەگەر موشتەریەكە وەفاتی كرد ئەوە خاوەنی كەلوپەلەكە وەك خاوەن قەرزەكانە).

٣٥٢١ - (صحيح) عن أبو هريرة, عن النبي صلى الله عليه وسلم, نحوه, قال: (فَإِنْ كَانَ قَضَاهُ مِنْ ثَمَنِهَا شَيْئًا فَمَا بَقِىَ فَهُوَ أُسْوَةُ الْغُرَمَاءِ, وَأَيُّمَا امْرِئٍ هَلَكَ وَعِنْدَهُ مَتَاعُ امْرِئٍ بِعَيْنِهِ اقْتَضَى مِنْهُ شَيْئًا أَوْ لَمْ يَقْتَضِ فَهُوَ أُسْوَةُ الْغُرَمَاءِ). قَالَ أَبو دَاوُدَ: حَدِيثُ مَالِكٍ أَصَحُّ.

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە، لە پێغەمبەری خواوە صلى الله عليه وسلم، فەرمودەی پێشو بە هەمان شێوە دەگێڕنەوە، فەرمووی: (ئەگەر شتێكی لە نرخەكەی دابوویە ئەوەی كە ماوەتەوە لەوەدا وەك خاوەن قەرزەكانە، هەركەس تیاچو مرد خودی كەلوپەلی كەسێكی لەلا بوو، شتێكی لەنرخەكەی دابوو بەو كەسە یان شتێكی لەنرخەكەی پێ نەدابوو ئەوە وەك خاوەن قەرزەكانە). ئەبو داود دەڵێت:

www.iqra.ahlamontada.com

فەرمودەكەی ماليك واتە فەرمودەی پێشو صەحيح ترە.

٣٥٢٢ - (صحيح) عن أبو بكر بن عبد الرحمن بن الحارث بن هشام: أن رسول الله صلى الله عليه و سلم, فذكر معنى حديث مالك, زاد: (وَإِنْ قَضَى مِنْ ثَمَنِهَا شَيْئًا فَهُوَ أُسْوَةُ الْغُرَمَاءِ فِيهَا).

واتە: لە ئەبو بەكری كوڕی (عبد الرحمن)ی كوڕی (حارث)ی كوڕی هيشامەوە دەگێڕنەوە، كە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، جا راوی فەرمودەكەی گێڕايەوە وەك فەرمودەكەی ماليك، ئەمەی بۆ زياد كرد: (ئەگەر شتێكی لە نرخەكەی دابوويە ئەوە وەك خاوەن قەرزەكانە).

٣٥٢٣ - (ضعيف) عن عمر بن خلدة قال: أَتَيْنَا أَبَا هُرَيْرَةَ فِي صَاحِبٍ لَنَا أَفْلَسَ, فَقَالَ لأَقْضِيَنَّ فِيكُمْ بِقَضَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (مَنْ أَفْلَسَ أَوْ مَاتَ فَوَجَدَ رَجُلٌ مَتَاعَهُ بِعَيْنِهِ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ).

واتە: لە عومەری كوڕی خەلدەوە دەگێڕنەوە، كە وتويەتی: هاوڕێيەكمان ئيفلاسی كردو نابووت بوو چوين بۆ خزمەت ئەبو هورەيرە لەوبارەوە قسەمان لەگەڵ كرد وتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم چۆن حوكمی كردوە لەو بارەوە منيش بەو شێوەيە كێشەكەتان بۆ چارەسەر دەكەم، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموويەتی: (كەسێ ئيفلاسی كرد يان وەفاتی كرد پياوێ خودی كەلوپەلەكەی خۆی دۆزيەوە لەلای ئەوە لەهەموو كەس لەپێشترە بۆ ئەو كەلوپەلە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بەو کەسەی وڵاخێکی پەککەوتەی بەرەڵا بژێنێتەوە واتە ئاو و ئاڵفی بداتێ و خزمەتی بکات.

٧٧ - باب فِيمَنْ أَحْيَا حَسِيرًا.

٣٥٢٤ - (حسن) عن عامر الشعبي: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (مَنْ وَجَدَ دَابَّةً قَدْ عَجَزَ عَنْهَا أَهْلُهَا أَنْ يَعْلِفُوهَا فَسَيَّبوهَا فَأَخَذَهَا فَأَحْيَاهَا فَهِيَ لَهُ).

واتە: لە عامیری شەعبییەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس وڵاخێکی پەککەوتەی دۆزیەوە خاوەنەکەی نەیدەتوانی خزمەتی بکات و بەرەڵای کردبوو، بیبات ئاو و ئاڵفی بداتێ و خزمەتی بکات و بیژێنێتەوە ئەوە ئەو وڵاخە بۆ ئەو کەسەیە).

٣٥٢٥ - (حسن) عن الشعبي عن النبي صلى الله عليه وسلم قال:(مَنْ تَرَكَ دَابَّةً بِمُهْلِكٍ فَأَحْيَاهَا رَجُلٌ فَهِيَ لِمَنْ أَحْيَاهَا).

واتە: لە شەعبییەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس وڵاخێکی بەرەڵا کرد لەشوێنێکدا ئەگەری ئەوەی هەبوو لەناوبچێ و خزمەتی نەدەکرد پیاوێ ئاو و ئاڵفی بداتێ و خزمەتی بکات و بیژێنێتەوە ئەوە بۆ ئەو کەسەیە کە دەیژێنێتەوە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە رەهن.

٧٨ - باب فِي الرَّهْنِ.

٣٥٢٦ - (صحيح) عن أبو هريرة, عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (لَبَنُ الدَّرِّ يُحْلَبُ بِنَفَقَتِهِ إِذَا كَانَ مَرْهُونًا, وَالظَّهْرُ يُرْكَبُ بِنَفَقَتِهِ إِذَا كَانَ مَرْهُونًا, وَعَلَى الَّذِي يَرْكَبُ وَيَحْلِبُ النَّفَقَةُ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (شیری شیرداری دەخورێتەوە لەجیاتی خەرجیەکەیدا، ولاخی سواری لەبارمتەدا سواربوونی دروستە لەجیاتی خەرجیەکەیدا، پێویستە لەسەر ئەوکەسەی کە سواری دەبێ و شیری دەخوات خەرجی بدات).

٣٥٢٧ - (صحيح لغيره) عن عمر بن الخطاب قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: (إِنَّ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ لأُنَاسًا مَا هُمْ بِأَنْبِيَاءَ وَلاَ شُهَدَاءَ يَغْبِطُهُمُ الأَنْبِيَاءُ وَالشُّهَدَاءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِمَكَانِهِمْ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى). قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ تُخْبِرُنَا مَنْ هُمْ؟ قَالَ: (هُمْ قَوْمٌ تَحَابُّوا بِرُوحِ اللَّهِ عَلَى غَيْرِ أَرْحَامٍ بَيْنَهُمْ وَلاَ أَمْوَالٍ يَتَعَاطَوْنَهَا, فَوَاللَّهِ إِنَّ وُجُوهَهُمْ لَنُورٌ, وَإِنَّهُمْ عَلَى نُورٍ: لاَ يَخَافُونَ إِذَا خَافَ النَّاسُ, وَلاَ يَحْزَنُونَ إِذَا حَزِنَ النَّاسُ). وَقَرَأَ هَذِهِ الآيَةَ: ﴿أَلَآ إِنَّ أَوْلِيَآءَ ٱللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾.

واتە: لە پێشەوا عومەری کوڕی (خطاب)ەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (لەناو بەندەکانی خوای گەورەدا خەڵکانێك هەن نە پێغەمبەرن نەشەهیدن کەچی پێغەمبەران و شەهیدەکان خۆزگەیان پێ ئەخوازن لەڕۆژی قیامەتدا لەبەر شوێنەکانیان لای خوای بەرزی شکۆمەند)، وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه

www.iqra.ahlamontada.com

وسلم هەواڵمان بدەرێ ئەوانە کێن؟ فەرمووی: (کەسانێکن لەبەر خوای گەورە یەکتریان خۆش دەوێت بەبێ ئەوەی خزمایەتیان هەبێت یان ماڵ و سامانێن دابێت بەیەك، سوێند بە (الله) ئەوانە سەروچاویان نورە، وە لەسەر نورن، ئەو کاتەی کە خەڵك ترسی لێ دەنیشێت ئەوان ناترسن، ئەو کاتەی خەڵك غەم و پەژارە دایان دەگرێت ئەوان بێ غەم و پەژارەن). جا ئەم ئایەتەی خوێندەوە: ﴿أَلَآ إِنَّ أَوْلِيَآءَ ٱللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾.سورە یونس: ٦٢. واتە: بەڕاستی دۆستەکانی خوای گەورە نە ترسیان هەیە نە پەژارە.

باسی سەبارەت بە پیاوێ لە ماڵ و سامانی کوڕەکەی بخوات.

٧٩ - باب فِي الرَّجُلِ يَأْكُلُ مِنْ مَالِ وَلَدِهِ.

٣٥٢٨ - (صحيح) عن عمارة بن عمير, عن عمته, أنها سألت عائشة رضي الله عنها: فِي حِجْرِي يَتِيمٌ أَفَآكُلُ مِنْ مَالِهِ؟ فَقَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِنَّ مِنْ أَطْيَبِ مَا أَكَلَ الرَّجُلُ: مِنْ كَسْبِهِ, وَوَلَدُهُ مِنْ كَسْبِهِ).

واتە: لە عومارەی کوڕی عومەیرەوە، لە پورێکیەوە دەگێڕنەوە، کە لە عائیشەی رەزای خوای لێ بێ پرسیوە وتویەتی: هەتیوێك لەکۆشی مندایە ئایا لە ماڵ و سامانەکەی بخۆم؟ عائیشە وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (پاکترین شتێك کە مرۆڤ بیخوات: شتێکە کە بە رەنجی شانی خۆی و بەدەست و بازووی خۆی پەیدای کردبێت، نەوەو منداڵەکانیشی بەرهەمی دەستی خۆیەتی).

٣٥٢٩ - (حسن صحيح) عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (وَلَدُ الرَّجُلِ مِنْ كَسْبِهِ, مِنْ أَطْيَبِ كَسْبِهِ, فَكُلُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ). قَالَ أَبو دَاوُدَ, حَمَّادُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ زَادَ فِيهِ (إِذَا احْتَجْتُمْ). وَهُوَ مُنْكَرٌ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (نەوەو منداڵەکانی پیاوێ لە بەرهەمی دەستی خۆیەتی، لە پاکترین بەرهەمی دەستی خۆیەتی، لە ماڵ و سامانەکانیان بخۆن). شتێك کە مرۆڤ بیخوات: شتێکە کە بە رەنجی شانی خۆی و بەدەست و بازووی خۆی پەیدای کردبێت، نەوەو منداڵەکانیشی بەرهەمی دەستی خۆیەتی). ئەبو داود دەڵێت: حەممادی کوڕی ئەبوو سولەیمان لەپاش (فَكُلُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ) ئەمەی بۆ زیاد کرد: (ئەگەر پێویستتان پێی هەبوو موحتاج بوون)، ئەمەش (منکر)ە.

٣٥٣٠ - (حسن صحيح) عن عمرو بن شعيب, عن أبيه, أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي مَالاً وَوَلَدًا, وَإِنَّ وَالِدِي يَحْتَاجُ مَالِي, قَالَ: (أَنْتَ وَمَالُكَ لِوَالِدِكَ, إِنَّ أَوْلاَدَكُمْ مِنْ أَطْيَبِ كَسْبِكُمْ, فَكُلُوا مِنْ كَسْبِ أَوْلاَدِكُمْ).

واتە: لە عەمری کوڕی شوعەیبەوە، لەباوکیەوە، لە باپیریەوە دەگێڕنەوە، کە پیاوێ هاتە خزمەت پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ماڵ و سامان و نەوەو منداڵم هەیە بەڵام باوکم پێویستی بە ماڵ و سامانەکەی منە، فەرمووی: (خۆت و ماڵ و سامانەکەشت هی باوکتن، نەوەو منداڵەکانتان لە پاکترین بەرهەمی دەستی خۆتانە، لە ماڵ و سامانی نەوەو منداڵەکانتان بخۆن).

باسی سەبارەت بە کەسێ شتی خۆی لای کەسێك بینی.

٨٠ - باب فِي الرَّجُلِ يَجِدُ عَيْنَ مَالِهِ عِنْدَ رَجُلٍ.

٣٥٣١ - (ضعيف) عن سمرة بن جندب قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: (مَنْ وَجَدَ عَيْنَ مَالِهِ عِنْدَ رَجُلٍ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ, وَيَتَّبِعُ الْبَيِّعُ مَنْ بَاعَهُ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە سەمورەی کوڕی جوندوبەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خو صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (کەسێ شتی خۆی لای کەسێك بینی ئەو ئەو شایستەترە بەو شتە لە کەسانی تر و مافی گێڕانەوەی هەیە، کڕیارەکەش نرخەکەی لەفرۆشیار بسەنێتەوە).

باسی سەبارەت بە کەسێ هەقی خۆی هەڵگرێت لەو شتەی کە لەژێردەستیدایە.

٨١ - باب فِي الرَّجُلِ يَأْخُذُ حَقَّهُ مِنْ تَحْتِ يَدِهِ.

٣٥٣٢ - (صحيح) عن عائشة: أَنَّ هِنْدًا أُمَّ مُعَاوِيَةَ جَاءَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ شَحِيحٌ, وَإِنَّهُ لاَ يُعْطِينِي مَا يَكْفِينِي وَبَنِيَّ, فَهَلْ عَلَيَّ جُنَاحٌ أَنْ آخُذَ مِنْ مَالِهِ شَيْئًا؟ قَالَ (خُذِي مَا يَكْفِيكِ وَبَنِيكِ بِالْمَعْرُوفِ).

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە هیندی دایکی موعاویە هات بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم وتی: ئەبو سوفیان پیاوێکی رژدو پیسکەیە ئەوەندەم ناداتێ بەشی خۆم و منداڵەکانم بکات. ئایا گوناهم ناگات ئەوەندە شتی لێ ببەم بەشی خۆم و منداڵەکانم بکات؟ فەرمووی: (بەشی خۆت و منداڵەکانت هەڵگرە بەپێی دەستوری ئەو خەڵکە ئەو خەڵکە چۆن دەژین بەو شێوەیە).

٣٥٣٣ - (صحيح) عن عائشة قالت: جَاءَتْ هِنْدٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ مُمْسِكٌ, فَهَلْ عَلَيَّ مِنْ حَرَجٍ أَنْ أُنْفِقَ عَلَى عِيَالِهِ مِنْ مَالِهِ بِغَيْرِ إِذْنِهِ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (لاَ حَرَجَ عَلَيْكِ أَنْ تُنْفِقِي عَلَيْهِمْ بِالْمَعْرُوفِ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتوویەتی هیند هات بۆ خزمەت پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئەبوو سوفیان پیاوێکی رژدو گیرە، ئەوەندەم ناداتێ بەشی خۆم و منداڵەکانم بکات، ئایا گوناهم ناگات بە نهێنی لە ماڵ و سامانەکەی سەرف بکەم بۆ خاوخێزان و منداڵەکانی؟ پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: گوناهت ناگات بەپێی دەستوری ئەو خەڵکە ئەو خەڵکە چۆن دەژین بەو شێوەیە).

٣٥٣٤ - (صحيح) عن يوسف بن ماهك المكي قال: كُنْتُ أَكْتُبُ لِفُلاَنٍ نَفَقَةَ أَيْتَامٍ كَانَ وَلِيَّهُمْ, فَغَالَطُوهُ بِأَلْفِ دِرْهَمٍ, فَأَدَّاهَا إِلَيْهِمْ, فَأَدْرَكْتُ لَهُمْ مِنْ مَالِهِمْ مِثْلَيْهَا, قَالَ: قُلْتُ: أَقْبِضُ الأَلْفَ الَّذِى ذَهَبوا بِهِ مِنْكَ؟ قَالَ: لاَ, حَدَّثَنِى أَبِى أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ (أَدِّ الأَمَانَةَ إِلَى مَنِ ائْتَمَنَكَ, وَلاَ تَخُنْ مَنْ خَانَكَ).

واتە: لە یوسوفی کوڕی ماهەکی مەککیەوە دەگێڕنەوە، کە وتوویەتی: خەرجی هەتیوانم دەنوسی بۆ فلان کەس کە ئەو سەرپەرشیاریان بوو، هەزار درهەمی بە هەڵە دا بە هەتیوەکان، ئەوەندە یان دوو ئەوەندە ماڵ و سامانی هەتیوەکان کەوتە ژێردەستم، یوسوف وتی: وتم: ئەو هەزار درهەمەت کە رۆشتوە هەڵی بگرمەوە؟ وتی: نەخێر، لەبەرئەوەی باوکم بۆی گێڕامەوە کە بیستویەتی لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەو سپاردەیەی کە لات دانراوە بیدەرەوە بە خاوەنی، ناپاکی مەکە لەگەڵ ئەو کەسەدا کە ناپاکیت بەرامبەر دەکات).

٣٥٣٥ - (حسن صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (أَدِّ الأَمَانَةَ إِلَى مَنِ ائْتَمَنَكَ, وَلاَ تَخُنْ مَنْ خَانَكَ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتوویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەو سپاردەیەی کە لات دانراوە بیدەرەوە بە خاوەنی، ناپاکی مەکە لەگەڵ ئەو کەسەدا کە ناپاکیت بەرامبەر دەکات).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە وەرگرتنی دیاریەکان.

٨٢ - باب فِي قَبُولِ الْهَدَايَا.

٣٥٣٦ - (صحيح) عن عائشة رضي الله عنها قالت: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقْبَلُ الْهَدِيَّةَ وَيُثِيبُ عَلَيْهَا.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دیاری وەرگرتوەو پاداشتی داوەتەوە.

٣٥٣٧ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: (وَايْمُ اللَّهِ لاَ أَقْبَلُ بَعْدَ يَوْمِى هَذَا مِنْ أَحَدٍ هَدِيَّةً إِلاَّ أَنْ يَكُونَ مُهَاجِرًا قُرَشِيًّا, أَوْ أَنْصَارِيًّا, أَوْ دَوْسِيًّا أَوْ ثَقَفِيًّا).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (سوێند بە (الله) لە ئەمڕۆ بەدواوە دیاری لە هیچ کەسێك وەرناگرم مەگەر ئەو کەسە لە کۆچەرانی قورەیشی بێت، یان لە (ئەنصار) یاریدەدان بێت، یان دەوسی بێت یا لە هۆزی سەقەفی (ثقفی) بێت).

باسی سەبارەت بە پاشگەزبوونەوەو گێڕانەوەی دیاری و بەخشش.

٨٣ - باب الرُّجُوعِ فِي الْهِبَةِ.

٣٥٣٨ - (صحيح) عن ابن عباس: عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (الْعَائِدُ فِي هِبَتِهِ, كَالْعَائِدِ فِي قَيْئِهِ). قَالَ هَمَّامٌ وَقَالَ قَتَادَةُ وَلاَ نَعْلَمُ الْقَىْءَ إِلاَّ حَرَامًا.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەو کەسەی لە دیاری و بەخششەکەی پەشیمان بێتەوە وەکو ئەوکەسە وایە کە بڕشێتەوەو سەرلەنوێ رشانەوەکەی خۆی بخواتەوە).

٣٥٣٩ - (صحيح) عن ابن عمر وابن عباس: عن النبي صلى الله عليه و سلم قال: (لاَ يَحِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يُعْطِيَ عَطِيَّةً أَوْ يَهَبَ هِبَةً فَيَرْجِعَ فِيهَا, إِلاَّ الْوَالِدَ فِيمَا يُعْطِي وَلَدَهُ, وَمَثَلُ الَّذِي يُعْطِي الْعَطِيَّةَ ثُمَّ يَرْجِعُ فِيهَا كَمَثَلِ الْكَلْبِ يَأْكُلُ, فَإِذَا شَبِعَ قَاءَ ثُمَّ عَادَ فِي قَيْئِهِ).

واتە: لە ئیبنو عومەر و ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (رەوا نیە بۆ هیچ کەسێك شتێك ببەخشێ یان بیکاتە دیاری بۆ کەسێك لەپاشدا پاشگەزبێتەوەو لێی وەربگرێتەوە، بێجگە لە بەخشینی باوك لەوەی کە دەیبەخشێ بە کوڕ و نەوەکانی، وێنەی ئەو کەسەی کە شتێك ئەبەخشێ لەپاشدا پاشگەزدەبێتەوەو لێی وەرئەگرێتەوە، وەك سەگێك وایە کە خواردنێ بخوات هەتا تێر ئەخوات ئینجا ئەڕشێتەوە، لەپاشدا رشانەوەکەی خۆی بخواتەوە).

٣٥٤٠ - (حسن صحيح) عن عبد الله بن عمرو, عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (مَثَلُ الَّذِي يَسْتَرِدُّ مَا وَهَبَ كَمَثَلِ الْكَلْبِ يَقِيءُ فَيَأْكُلُ قَيْئَهُ, فَإِذَا اسْتَرَدَّ الْوَاهِبُ فَلْيُوَقَّفْ فَلْيُعَرَّفْ بِمَا اسْتَرَدَّ ثُمَّ لِيُدْفَعْ إِلَيْهِ مَا وَهَبَ).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عەمرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (وێنەی ئەو کەسەی لە دیاری و بەخششی خۆی پەشیمان دەبێتەوە لەو کەسەی کە پێی بەخشیوە، وەك سەگێکە کە بڕشێتەوەو رشانەوەکەی خۆی بخواتەوە، جا ئەگەر بەخشەر لە بەخشینی خۆی پاشگەزبوویەوە داوای کرد دیاریەکەی بۆ بگێڕدێتەوە ئەوە دەبێ رابگیرێت و پرسیاری هۆکارەکەی لێ بکرێت کە بۆچی پەشیمان بۆتەوە ئینجا دیاریەکەی بۆ بگێڕدرێتەوە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە وەرگرتنی دیاری لەجیاتی ئەنجامدانی کارێکی پێویست.

٨٤ - باب فِي الْهَدِيَّةِ لِقَضَاءِ الْحَاجَةِ.

٣٥٤١ - (حسن) عن أبو أمامة: عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (مَنْ شَفَعَ لأَخِيهِ بِشَفَاعَةٍ فَأَهْدَى لَهُ هَدِيَّةً عَلَيْهَا فَقَبِلَهَا: فَقَدْ أَتَى بَابًا عَظِيمًا مِنْ أَبوابِ الرِّبَا).

واتە: لە ئەبو ئومامەوە، دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەر کەسێك تکایە بکات بۆ براکەی ئەویش لەسەر ئەوە دیاریەکی پێ بدات دیاریەکە وەربگرێت: ئەوە چوەتە دەرگایەکی گەورە لە دەرگاکانی سوو(ریبا)).

باسی سەبارەت بە کەسێ هەندێ لە کوڕەکانی جیابکاتەوە لە بەخشیندا.

٨٥- باب فِي الرَّجُلِ يُفَضِّلُ بَعْضَ وَلَدِهِ فِي النُّحْلِ.

٣٥٤٢ - (صحيح) عن النعمان بن بشير قال: أَنْحَلَنِي أَبِي نُحْلاً - قَالَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ سَالِمٍ مِنْ بَيْنِ الْقَوْمِ: نِحْلَةً غُلاَمًا لَهُ - قَالَ: فَقَالَتْ لَهُ أُمِّي عَمْرَةُ بِنْتُ رَوَاحَةَ: ائتِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَشْهِدْهُ, فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَشْهَدَهُ, فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ, قَالَ: فَقَالَ له: إِنِّي نَحَلْتُ ابْنِي النُّعْمَانَ نُحْلاً وَإِنَّ عَمْرَةَ سَأَلَتْنِي أَنْ أُشْهِدَكَ عَلَى ذَلِكَ. قَالَ: فَقَالَ: (أَلَكَ وَلَدٌ سِوَاهُ؟). قَالَ: قُلْتُ: نَعَمْ. قَالَ: (فَكُلَّهُمْ أَعْطَيْتَ مِثْلَ مَا أَعْطَيْتَ النُّعْمَانَ؟). قَالَ: لاَ, قَالَ: فَقَالَ بَعْضُ هَؤُلاَءِ الْمُحَدِّثِينَ: (هَذَا جَوْرٌ). وَقَالَ بَعْضُهُمْ: (هَذَا تَلْجِئَةٌ, فَأَشْهِدْ عَلَى

www.iqra.ahlamontada.com

هَذَا غَيْرِي). قَالَ مُغِيرَةُ فِي حَدِيثِهِ: (أَلَيْسَ يَسُرُّكَ أَنْ يَكُونُوا لَكَ فِي الْبِرِّ وَاللُّطْفِ سَوَاءً؟). قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: (فَأَشْهِدْ عَلَى هَذَا غَيْرِي). وَذَكَرَ مُجَالِدٌ فِي حَدِيثِهِ: (إِنَّ لَهُمْ عَلَيْكَ مِنَ الْحَقِّ أَنْ تَعْدِلَ بَيْنَهُمْ, كَمَا أَنَّ لَكَ عَلَيْهِمْ مِنَ الْحَقِّ أَنْ يَبَرُّوكَ). قَالَ أَبو دَاوُدَ: فِي حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ: قَالَ بَعْضُهُمْ: (أَكُلَّ بَنِيكَ؟). وَقَالَ بَعْضُهُمْ: (وَلَدِكَ؟). وَقَالَ ابْنُ أَبِي خَالِدٍ, عَنِ الشَّعْبِيِّ فِيهِ: (أَلَكَ بَنُونَ سِوَاهُ؟). وَقَالَ أَبو الضُّحَى, عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ: (أَلَكَ وَلَدٌ غَيْرُهُ؟).

واتە: لە نوعمانی کوڕی بەشیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: باوکم بەخششێکی دا بە من - ئیسماعیلی کوڕی سالیم لەناوخەڵکەکەدا وتی: بەخششێکی داوە بە یەکێك لە کوڕکانی - وتی: دایکم عەمرەی کچی رەواحە بە باوکمی وت: بچۆ بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بیکە بە شاهید لەسەر ئەوەی کە پێت بەخشیوە، باوکم چوە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم وتی: من زیادە بەخششێکم داوە بە نوعمانی کوڕم، عەمرەی دایکی داوای لێ کردم تۆ بکەم بە شاهید لەسەری، وتی: پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (ئایا جگە لەو کوڕی ترت هەیە؟)، وتی: وتم: بەڵێ، فەرمووی: (ئایا بەخششت داوە بە هەموویان وەك چۆن بە نوعمانت داوە؟)، وتی: نەخێر، وتی: هەندێ لە فەرمودەناسان وتیان: پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (ئەوە زوڵم و ستەمە)، هەندێکیان وتیان: پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (ئەوە ستەمە بڕۆ کەسێکی تر بکە بە شاهید لەسەری)، موغیرە لە فەرمودەکەیدا وتی: پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (ئایا پێت خۆش نیە هەموویان لە چاکەکردن و بەزەیی دا بەرامبەرت یەکسان بن)، وتی: بەڵێ، فەرمووی: (بڕۆ کەسێکی تر بکە بە شاهید لەسەری)، موجالید لە فەرمودەکەیدا باسی ئەوەی کرد وتی: فەرمووی: (ئەوان مافی ئەوەیان هەیە بەسەرتەوە کە دادپەروەر بیت لەنێوانیاندا، هەروەك تۆ مافت هەیە بەسەریانەوە کە چاکەت لەگەڵ بکەن). ئەبو داود لە فەرمودەکەی زوهریدا دەڵێت: هەندێکیان وتیان: (بە هەمان شێوە بەشی هەموو منداڵەکانت داوە؟) هەندێکیان وتیان: (کوڕەکەت)، ئیبنو ئەبو خالید، لە شەعبیەوە گێڕاویەتیەوە تێیدا وتی: پێغەمبەر

www.iqra.ahlamontada.com

صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (ئایا جگە لە نوعمان كوڕی ترت هەیە؟)، ئەبو (ضحی) وتی: لە نوعمانی كوڕی بەشیرەوە هاتوە: كە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (ئایا جگە لە نوعمان منداڵی ترت هەیە؟).

٣٥٤٣ - (صحيح) عن النعمان بن بشير قال: أَعْطَاهُ أَبوهُ غُلاَمًا, فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (مَا هَذَا الْغُلاَمُ؟). قَالَ: غُلاَمِى أَعْطَانِيهِ أَبِى, قَالَ: (فَكُلَّ إِخْوَتِكَ أَعْطَى كَمَا أَعْطَاكَ). قَالَ: لاَ, قَالَ: (فَارْدُدْهُ).

واتە: لە نوعمانی كوڕی بەشیرەوە دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: باوكی غوڵامێكی بەندەی پێ بەخششی، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم پێی فەرموو: (ئەم غوڵامە چییە؟)، وتی: غوڵامی خۆمە باوكم پێی بەخشیوم، فەرمووی: (غوڵامی بەخشیوە بە هەموو براكانت وەك چۆن بە تۆی بەخشیوە؟)، وتی: نەخێر، فەرمووی: (دەی بۆی بگێڕەرەوە).

٣٥٤٤ - (صحيح) عن النعمان بن بشير قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (اعْدِلُوا بَيْنَ أَوْلاَدِكُمْ, اعْدِلُوا بَيْنَ أَبْنَائِكُمْ).

واتە: لە نوعمانی كوڕی بەشیرەوە دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (دادپەروەربن لەنێوان منداڵەكانتاندا. دادپەروەربن لەنێوان منداڵەكانتاندا).

٣٥٤٥ - (صحيح) عن جابر قال: قَالَتِ امْرَأَةُ بَشِيرٍ: انْحَلِ ابْنِى غُلاَمَكَ, وَأَشْهِدْ لِى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ: إِنَّ ابْنَةَ فُلاَنٍ سَأَلَتْنِى أَنْ أَنْحَلَ ابْنَهَا غُلاَمًا, وَقَالَتْ لِى: أَشْهِدْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ: (لَهُ إِخْوَةٌ؟). فَقَالَ: نَعَمْ. قَالَ: (فَكُلَّهُمْ أَعْطَيْتَ مِثْلَ مَا أَعْطَيْتَهُ؟). قَالَ: لاَ. قَالَ: (فَلَيْسَ يَصْلُحُ هَذَا وَإِنِّى لاَ أَشْهَدُ إِلاَّ عَلَى حَقٍّ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ژنەکەی بەشیر وتی: غولامەکەت ببەخشە بە کوڕەکەم و، پێغەمبەری خوداش صلی الله علیه وسلم بکە بە شاهید بۆم لەسەری، بەشیر چوە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، وتی: کچی فلانە کەس داوای لێ کردوم غولامێك ببەخشەم بە کوڕەکەی، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (ئایا برای تری هەیە؟)، وتی: بەڵێ، فەرمووی: (ئایا غولامت بەخشیوە بە براکانی تری وەك چۆن بەخشوتە بەو؟)، وتی: نەخێر، فەرمووی: (ئەوە کارێکی چاك نیە، من شاهیدی نادەم ئیللا بۆ هەق نەبێت).

باسی سەبارەت بە بەخشینی ژن بەبێ رەزامەندی مێردەکەی.

٨٦ - باب فِي عَطِيَّةِ الْمَرْأَةِ بِغَيْرِ إِذْنِ زَوْجِهَا.

٣٥٤٦ - (حسن صحيح) عن عَمْرو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (لاَ يَجُوزُ لِامْرَأَةٍ أَمْرٌ فِي مَالِهَا إِذَا مَلَكَ زَوْجُهَا عِصْمَتَهَا).

واتە: لە عەمری کوڕی شوعەیبەوە، لە باوکیەوە، لە باپیریەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هیچ ئافرەتێك بۆی نیە لەماڵەکەی ببەخشێت بەبێ مۆڵەتی هاوسەرەکەی واتە ئەوەی لەژێردەستی ئەودایە لە ماڵی مێردەکەی، ئەگەر پیاوەکەی خاوەنی پەیوەندی ژن و مێردایەتی بێت).

٣٥٤٧ - (حسن صحيح) عن عبد الله بن عمرو, أن رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم قال: (لاَ يَجُوزُ لِامْرَأَةٍ عَطِيَّةٌ إِلاَّ بِإِذْنِ زَوْجِهَا).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە (عبد الله)ی كوڕی عەمرەوە دەگێڕنەوە، كە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (بۆ هیچ ئافرەتێك دروست نیە بەبێ مۆڵەتی هاوسەرەكەی لەماڵەكەی ببەخشێت).

باسی دەربارەی بەخشین بۆ ماوەی ژیان.

٨٧ - باب فِي الْعُمْرَى.

٣٥٤٨ - (صحيح) عن أبو هريرة: عن النبي صلى الله عليه و سلم قال: (الْعُمْرَى جَائِزَةٌ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: ((عمری) بەخشین بۆ ماوەی تەمەن دروستە).

٣٥٤٩ - (صحيح بما قبله) عن سمرة, عن النبي صلى الله عليه و سلم, مثله.

واتە: لە سەمورەوە، لە پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم فەرمودەی پێشو بە هەمان شێوە هاتوە.

٣٥٥٠ - (صحيح) عن جابر, أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (الْعُمْرَى لِمَنْ وُهِبَتْ لَهُ).

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، كە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: ((عمری) بۆ ئەو كەسەیە كە پێی بەخشراوە).

٣٥٥١ - (صحيح) عن جابر, أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (مَنْ أُعْمِرَ عُمْرَى فَهِيَ لَهُ وَلِعَقِبِهِ يَرِثُهَا مَنْ يَرِثُهُ مِنْ عَقِبِهِ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس (عمری)یەکی کرد ئەوە بۆ ئەو کەسەیە کە پێی بەخشراوە بە زیندوویی، لەدوای خۆشی بۆ نەوەکانیەتی).

٣٥٥٢ - (صحيح) عن جابر, عن النبي صلى الله عليه وسلم, بمعناه.

واتە: لە جابرەوە، لە پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم فەرمودەی پێشو بە هەمان مانا هاتوە.

باسی دەربارەی ئەوکەسەی کە تێیدا وتویەتی: لەدوای خۆشی بۆ نەوەکانی.

٨٨ - باب مَنْ قَالَ فِيهِ: وَلِعَقِبِهِ.

٣٥٥٣ - عن جابر بن عبد الله, أن رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم قال: (أَيُّمَا رَجُلٍ أُعْمِرَ عُمْرَى لَهُ وَلِعَقِبِهِ فَإِنَّهَا لِلَّذِى يُعْطَاهَا لاَ تَرْجِعُ إِلَى الَّذِى أَعْطَاهَا, لأَنَّهُ أَعْطَى عَطَاءً وَقَعَتْ فِيهِ الْمَوَارِيثُ).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ بەخششێکی بۆ ماوەی تەمەن بەخشی بە کەسێك ئەوە بۆ ئەو کەسەیە کە پێی بەخشراوە بە زیندوویی واتە دەبێتە خاوەنی هەروەها نەوەکانی لەدوای خۆی، ناگەڕێتەوە بۆ ئەو کەسەی بەخشیویەتی، لەبەرئەوەی شتێکی بەخشیوە میراتی تێ دەکەوێت).

٣٥٥٤ - عن ابن شهاب, بإسناده, ومعناه.

واتە: لە ئیبنو شیهابەوە فەرمودەی پێشو بە هەمان مانا هاتوە.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٥٥٥ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله قال: إِنَّمَا الْعُمْرَى الَّتِي أَجَازَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَقُولَ: هِيَ لَكَ وَلِعَقِبِكَ. فَأَمَّا إِذَا قَالَ: هِيَ لَكَ مَا عِشْتَ. فَإِنَّهَا تَرْجِعُ إِلَى صَاحِبِهَا.

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: (ئەو (عمری)یەی کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم مۆڵەتی پێ داوە ئەوەیە کە بڵێ: ئەوە بۆ خۆت و نەوەکانت، بەڵام ئەگەر وتی: ئەوە بۆ تۆ هەتا لەژیاندا ماوی، ئەوە لەدوای مردنی دەگەڕێتەوە بۆ خاوەنەکەی.

٣٥٥٦ - (صحيح) عن جابر, أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (لاَ تُرْقِبوا, وَلاَ تُعْمِرُوا, فَمَنْ أُرْقِبَ شَيْئًا أَوْ أُعْمِرَهُ فَهُوَ لِوَرَثَتِهِ).

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: ((رقبی)بەخششی چاودێری مەکەن، بەخشین بۆ ماوەی تەمەن(عمری) مەکەن، کەسێ شتێ ببەخشێ بەکەسێکی تر بڵێ ئەم شتە بۆ تۆ، ئەگەر من پێش تۆ مردم ئەوە بۆ خۆت، ئەگەر لەدوای تۆش مردم ئەوە دەگەڕێتەوە بۆ خۆم ئەمە پێی دەوترێت (رقبی) لەبەرئەوەی هەردوکیان چاودێری مردنی یەکتر دەکەن، (عمری)ش بەخشینە بۆ ماوەی تەمەن، هەرکەس شتێ لەو دوانە بکات ئەوە بۆ میراتبەرانیەتی).

٣٥٥٧ - (ضعيف الإسناد) عن جابر بن عبد الله قال: قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي امْرَأَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ أَعْطَاهَا ابْنُهَا حَدِيقَةً مِنْ نَخْلٍ, فَمَاتَتْ, فَقَالَ ابْنُهَا: إِنَّمَا أَعْطَيْتُهَا حَيَاتَهَا, وَلَهُ إِخْوَةٌ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (هِيَ لَهَا حَيَاتَهَا وَمَوْتَهَا). قَالَ: كُنْتُ تَصَدَّقْتُ بِهَا عَلَيْهَا. قَالَ: (ذَلِكَ أَبْعَدُ لَكَ).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ژنێکی ئەنصاری کوڕەکەی باخێکی دار خورمای پێ بەخشی بوو، ژنەکە مرد، کوڕەکەی وتی:

www.iqra.ahlamontada.com

من داوەمەتێ بەدرێژایی تەمەنی لەدوای مردنی من شایستەترم، برای تری هەبوو، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بڕیاری داو فەرمووی: (ئەو باخە بۆ ئەوە لە ژیانداو لەدوای مردنیشی). وتی: من ئەو باخە خورمایەم بەخێر و سەدەقە پێ بەخشیبوو، فەرمووی: (دەی پاشگەزبوونەوە لە خێرو سەدەقە دورترە نە پاشگەزبوونەوە لە دیاری هەر بۆ تۆ نابێ).

باسی سەبارەت بە بەخششی چاودێری.

٨٩ - باب فِي الرُّقْبَى.

٣٥٥٨ - (صحيح) عن جابر قال, قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: (الْعُمْرَى جَائِزَةٌ لأَهْلِهَا وَالرُّقْبَى جَائِزَةٌ لأَهْلِهَا).

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: ((عمری)بەخشین بۆ ماوەی تەمەن دروستە بۆ خاوەنی خۆی، (رقبی)بەخششی چاودێری دروستە بۆ خاوەنی خۆی).

٣٥٥٩ - (حسن صحيح الإسناد) عن زيد بن ثابت قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ أَعْمَرَ شَيْئًا فَهُوَ لِمُعْمَرِهِ مَحْيَاهُ وَمَمَاتَهُ, وَلاَ تُرْقِبوا فَمَنْ أَرْقَبَ شَيئًا فَهُوَ سَبِيلُهُ).

واتە: لە زەیدی کوڕی (ثابت)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس شتێکی بەخشی بۆ ماوەی تەمەن ئەوە بۆ ئەو کەسەیە کە پێی بەخشیوە هەتا لە ژیاندایە لەدوای مردنیشی بۆ نەوەکانیەتی، (رقبی)بەخششی چاودێری مەکەن هەرکەس ئەوە بکات ئەوە بەرەو میراتگرانی ئەو دەچێت ناگەڕێتەوە بۆ خاوەنەکەی).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٥٦٠ - (صحيح الإسناد مقطوع) عن مجاهد قال: الْعُمْرَى أَنْ يَقُولَ الرَّجُلُ لِلرَّجُلِ: هُوَ لَكَ مَا عِشْتَ, فَإِذَا قَالَ ذَلِكَ فَهُوَ لَهُ وَلِوَرَثَتِهِ, وَالرُّقْبَى هُوَ أَنْ يَقُولَ الإِنْسَانُ: هُوَ لِلآخِرِ: مِنِّى وَمِنْكَ.

واتە: لە موجاهیدەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ((عمری)بەخشین بۆ ماوەی تەمەن بریتیە لەوەی کەسێ شتێ ببەخشێ بەکەسێکی تر بڵێ ئەو شتە بۆ تۆ هەتا لەژیاندا ماوی، ئەگەر ئەوەی پێ وت ئەوە ئەو کەسە دەبێتە خاوەنی هەتا لەژیاندایە لەدوای مردنیشی بۆ نەوەو میراتگرەکانیەتی، (رقبی)بەخششی چاودێری بریتیە لەوەی کەسێ بە کەسێکی تر بڵێ ئەم شتە بۆ تۆ، ئەگەر پێش تۆ مردم ئەوە بۆ تۆ، ئەگەر تۆش پێش من مردی ئەوە بۆ خۆم، ئیتر هەریەکی لەوان چاودێری مردنی ئەوی تریان دەکات هەتا بۆ ئەو بێت.

باسی سەبارەت زامنکردنی خواستن.

٩٠ - باب فِى تَضْمِينِ الْعَارِيَةِ.

٣٥٦١ - (ضعيف) عن الحسن, عن سمرة : عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (عَلَى الْيَدِ مَا أَخَذَتْ حَتَّى تُؤَدِّىَ). ثُمَّ إِنَّ الْحَسَنَ نَسِىَ فَقَالَ: هُوَ أَمِينُكَ. لاَ ضَمَانَ عَلَيْهِ

واتە: لە حەسەنەوە، لە سەمورەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (زامنکردنی ئەو ماڵەی کە براوە لەسەر دەست پێویستە تاودکو دەیگێڕێتەوە) لەپاشدا حەسەن لەیادی چو وتی: ئەو کەسەی کە وەری دەگرێت دەستپاکە، زامنکردنی لەسەر نیە.

٣٥٦٢ - (صحيح) عن أمية بن صفوان بن أمية, عن أبيه: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَعَارَ مِنْهُ أَدْرَاعًا يَوْمَ حُنَيْنٍ, فَقَالَ أَغَصْبٌ يَا مُحَمَّدُ؟ فَقَالَ: (لاَ, بَلْ عَارِيَةٌ مَضْمُونَةٌ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئومەییەی کوڕی صەفوانی کوڕی ئومەییەوە، لەباوکیەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم لەڕۆژی حونەیندا چەند قەڵغانێکی لێ خواست، ئەویش وتی: ئەی موحەممەد داگیریان دەکەیت؟ فەرمووی: (نەخێر، بەڵکو خوازراوێکی زامنکراوە).

٣٥٦٣ - (صحيح) عن أناس من آل عبد الله بن صفوان: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (يَا صَفْوَانُ هَلْ عِنْدَكَ مِنْ سِلاَحٍ؟). قَالَ: عَارِيَةً أَمْ غَصْبًا؟ قَالَ (لاَ بَلْ عَارِيَةً). فَأَعَارَهُ مَا بَيْنَ الثَّلاَثِينَ إِلَى الأَرْبَعِينَ دِرْعًا, وَغَزَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُنَيْنًا, فَلَمَّا هُزِمَ الْمُشْرِكُونَ جُمِعَتْ دُرُوعُ صَفْوَانَ فَفَقَدَ مِنْهَا أَدْرَاعًا, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِصَفْوَانَ: (إِنَّا قَدْ فَقَدْنَا مِنْ أَدْرَاعِكَ أَدْرَاعًا, فَهَلْ نَغْرَمُ لَكَ؟). قَالَ: لاَ يَا رَسُولَ اللَّهِ, لأَنَّ فِي قَلْبِي الْيَوْمَ مَا لَمْ يَكُنْ يَوْمَئِذٍ. قَالَ أَبو دَاوُدَ: وَكَانَ أَعَارَهُ قَبْلَ أَنْ يُسْلِمَ ثُمَّ أَسْلَمَ.

واتە: لە کەسانێك لەخزم و کەسوکاری (عبد الله)ی کوڕی صەفوانەوە، دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەی صەفوان ئایا چەکت هەیە؟) وتی: بە خواستن یان بە داگیرکردن؟ فەرمووی: (نەخێر، بەڵکو خواستن)، جا صەفوان لەنێوان سی تا چل قەڵغانی دا بە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم غەزای حونەینی کرد، کاتێ کە هاویەش بۆ خوا دانەران شکان قەڵغانەکانی صەفوان کۆکرانەوە، قەڵغانێ ون بوو بوو، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بە صەفوانی فەرموو: (یەکێ لە قەڵغانەکانی تۆمان ونکردوە، ئایا بۆت نەبژێرین؟)، صەفوان وتی: نەخێر ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، لەبەرئەوەی ئەوەی ئەمڕۆ لەدڵمدایە کە موسوڵمان بووم جیاوازە لەوەی ئەوکاتە لەدڵمدا بوو کە بێ باوەڕ بووم. ئەبو داود دەڵێ: لێی خواست پێش ئەوەی موسلمان بێت، لە پاشان موسلمان بوو.

٣٥٦٤ - عن ناس من آل عبد الله بن صفوان قال: اسْتَعَارَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَذَكَرَ مَعْنَاهُ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: کەسانێ لە خزم و کەسوکاری (عبد الله)ی کوڕی صەفوان، دەگێڕنەوە. کە وتویەتی: پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم چەند قەڵغانێکی خواست .... جا راوی بە هەمان شێوە فەرموودەی پێشوی گێڕایەوە.

٣٥٦٥ - (صحيح) عن أبو ئومامة قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: (إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ أَعْطَى كُلَّ ذِى حَقٍّ حَقَّهُ, فَلاَ وَصِيَّةَ لِوَارِثٍ, وَلاَ تُنْفِقُ الْمَرْأَةُ شَيْئًا مِنْ بَيْتِهَا إِلاَّ بِإِذْنِ زَوْجِهَا). قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلاَ الطَّعَامَ؟ قَالَ: (ذَلِكَ أَفْضَلُ أَمْوَالِنَا). ثُمَّ قَالَ: (الْعَارِيَةُ مُؤَدَّاةٌ, وَالْمِنْحَةُ مَرْدُودَةٌ, وَالدَّيْنُ مَقْضِيٌّ, وَالزَّعِيمُ غَارِمٌ).

واتە: لە ئەبو ئومامەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: بۆ خۆم گوێم لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بوو دەیفەرموو: (خوای گەورەو پەروەردگار هەقی هەموو خاوەن هەقێکی داوە، ئیتر وەسیەت نیە بۆ میراتگران لەبەرئەوەی خوای گەورە لە قورئاندا بەشی میراتگرانی دیاریکردوە، دروست نیە بۆ ئافرەت شتێ لەماڵەکەی ببەخشێت بەبێ رەزامەندی مێردەکەی، وترا: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم خواردنیش؟ فەرمووی: (ئەوە باشرینی ماڵەکانمانە)، لەپاشدا فەرمووی: (خواستن دەبێ بگێڕدرێتەوە بۆ خاوەنی، بۆ نمونە کەسێ ئاژەڵێ دەبەخشێت بە کەسێکی تر سود لە شیرەکەی ببینێ یان درختێ دەدات بە کەسێ سود لە بەرەکەی ببینێ ئەوە پێی دەوترێت (منحه) پێویستە لەپاشدا ئەو ئاژەڵە یان ئەو درەختە بگێڕدرێتەوە بۆ خاوەنی، قەرز دەبێ ببژێردرێت و بدرێتەوە، کەفیلیش زامنە).

٣٥٦٦ - (صحيح) عن صفوان بن يعلى, عن أبيه قال: قال لي رسول الله صلى الله عليه وسلم: (إِذَا أَتَتْكَ رُسُلِى فَأَعْطِهِمْ ثَلاَثِينَ دِرْعًا وَثَلاَثِينَ بَعِيرًا). قَالَ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَعَارِيَةً مَضْمُونَةً أَوْ عَارِيَةً مُؤَدَّاةً؟ قَالَ: (بَلْ مُؤَدَّاةً).

واتە: لە صەفوانی کوڕی یەعلاوە، لەباوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پێی فەرمووم: (ئەگەر نیردراوەکەم

www.iqra.ahlamontada.com

هات بۆ لات سی قەڵغان و سی وشتری بدەرێ)، وتی: وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئایا خوازراوێکی زامنکراوە یان خوازراوێکە دەبێ بگێڕدرێتەوە بۆ خاوەنی؟ فەرمووی: (دەبێ بگێڕدرێتەوە بۆ خاوەنی).

باسی سەبارەت بە کەسێ شتێ خراپ بکات دەبێ وەك خۆی بیبژێرێتەوە.

٩١ - باب فِيمَنْ أَفْسَدَ شَيْئًا يَغْرَمُ مِثْلَهُ.

٣٥٦٧ - (صحيح) عن أنس: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ عِنْدَ بَعْضِ نِسَائِهِ فَأَرْسَلَتْ إِحْدَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ مَعَ خَادِمِهَا بِقَصْعَةٍ فِيهَا طَعَامٌ, قَالَ: فَضَرَبَتْ بِيَدِهَا فَكَسَرَتِ الْقَصْعَةَ. قَالَ ابْنُ الْمُثَنَّى: فَأَخَذَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْكِسْرَتَيْنِ, فَضَمَّ إِحْدَاهُمَا إِلَى الأُخْرَى فَجَعَلَ يَجْمَعُ فِيهَا الطَّعَامَ وَيَقُولُ: (غَارَتْ أُمُّكُمْ). زَادَ ابْنُ الْمُثَنَّى: (كُلُوا). فَأَكَلُوا حَتَّى جَاءَتْ قَصْعَتُهَا الَّتِي فِي بَيْتِهَا. ثُمَّ رَجَعْنَا إِلَى لَفْظِ حَدِيثِ مُسَدَّدٍ, وَقَالَ: (كُلُوا). وَحَبَسَ الرَّسُولَ وَالْقَصْعَةَ حَتَّى فَرَغُوا, فَدَفَعَ الْقَصْعَةَ الصَّحِيحَةَ إِلَى الرَّسُولِ, وَحَبَسَ الْمَكْسُورَةَ فِي بَيْتِهِ.

واتە: لە ئەنەسەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەلای یەکێ لە هاوسەرەکانی بوو، یەکێ لە دایکانی ئیمانداران واتە یەکێ لە هاوسەرانی بە نۆکەرێکیدا لەگەنێکی بۆ ناردن خواردنی تێدابوو، راوی وتی: ئەو هاوسەرەی کە ئەو لە ماڵیان بوو کێشای بە دەستی نۆکەرەکەدا لەگەنەکە شکا، (ابْنُ الْمُثَنَّى) وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هەردوو درزی شکاویەکەی گرت و لکاندنی پێکەوەو خواردنەکەی تێدا کۆکردەوە، فەرمووی: (دایکتان بۆت دەبژێرێت). (ابْنُ الْمُثَنَّى) ئەمەی بۆ زیاد کرد: (بخۆن). ئەوانیش خواردیان هەتا لەماڵی خۆیانەوە لەگەنەکەی بۆ هات، لەپاشدا گەڕاینەوە بۆ

www.iqra.ahlamontada.com

دەربڕین(لفظ)ی فەرمودەکەی موسەددەد، وە فەرمووی: (بخۆن). نێردراوەکەی لەگەنەکەی گیردا هەتا خاڵی بوو، لەگەنە ساغەکەی دا بە نێردراوەکە، لەگەنە شکاوەکەی گلدایەوە لە ماڵی خۆیان.

٣٥٦٨ - (ضعيف) عن عائشة رضى الله عنها قالت: مَا رَأَيْتُ صَانِعًا طَعَامًا مِثْلَ صَفِيَّةَ, صَنَعَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَعَامًا فَبَعَثَتْ بِهِ, فَأَخَذَنِي أَفْكَلٌ فَكَسَرْتُ الإِنَاءَ, فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا كَفَّارَةُ مَا صَنَعْتُ؟ قَالَ (إِنَاءٌ مِثْلُ إِنَاءٍ, وَطَعَامٌ مِثْلُ طَعَامٍ).

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی هیچ کەسێک نەدیوە وەك صەفیە خواردنی خۆش دروست بکات، خواردنێکی دروست کرد بۆ پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بۆی نارد، کاتێ کە لێم گرت قاپەکەی شکاندو خواردنەکەم رژاند، وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم کەفارەتی ئەو کارە چیە کە کردم؟ فەرمووی: (قاپێکی ساغ وەك قاپەکەی. خواردنێك وەك خواردنەکەی واتە دەبێ قاپەکەی بۆ ببڕێری و قاپێکی ساغی بۆ بنێریتەوەو خواردنێکی وەك ئەو خواردنە دروست بکەی).

باسی سەبارەت بە لەناوبردنی کشتوکاڵی خەڵك لەلایەن ئاژەڵانەوە.

٩٢ - باب الْمَوَاشِى تُفْسِدُ زَرْعَ قَوْمٍ.

٣٥٦٩ - (صحيح) عن حرام بن محيصة, عن أبيه: أَنَّ نَاقَةً لِلْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ دَخَلَتْ حَائِطَ رَجُلٍ فَأَفْسَدَتْهُ عَلَيْهِمْ فَقَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَهْلِ الأَمْوَالِ حِفْظَهَا بِالنَّهَارِ وَعَلَى أَهْلِ الْمَوَاشِى حِفْظَهَا بِاللَّيْلِ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە حەرامی کوڕی موحەییصەوە، لەباوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وشترێکی بەرائی کوڕی عازیب چوە ناو باخی پیاوێکەوە کە چواردەوری دیوار بوو، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بڕیاری بۆدان کە خاوەن ماڵەکان بەڕۆژدا ماڵەکانی خۆیان بپارێزن و خاوەن ئاژەڵانیش بەشەودا ئاژەڵەکانیان بپارێزن و بەرەڵایان نەکەنە ناو کشتوکاڵ و باخ و باخاتی خەڵکەوە.

٣٥٧٠ - (صحيح) عن البراء بن عازب قال: كَانَتْ لَهُ نَاقَةٌ ضَارِيَةٌ, فَدَخَلَتْ حَائِطًا فَأَفْسَدَتْ فِيهِ, فَكُلِّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهَا, فَقَضَى أَنَّ حِفْظَ الْحَوَائِطِ بِالنَّهَارِ عَلَى أَهْلِهَا وَأَنَّ حِفْظَ الْمَاشِيَةِ بِاللَّيْلِ عَلَى أَهْلِهَا, وَأَنَّ عَلَى أَهْلِ الْمَاشِيَةِ مَا أَصَابَتْ مَاشِيَتُهُمْ بِاللَّيْلِ.

واتە: لە بەرائی کوڕی عازیبەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: وشترێکی درندەی هەبوو، چوە ناو باخێکەوە کە چواردەوری دیوار بوو زیانێکی زۆری گەیاند بە باخەکە، لەوبارەوە لەگەڵ پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم دوان بڕیاری دا کە خاوەن باخ و باخاتەکان بەڕۆژدا باخ و باخاتەکانیان بپارێزن و پاسەوانیان بکەن، خاوەن ئاژەڵەکانیش ئاژەڵەکانیان بەشەودا بپارێزن و بەرەڵایان نەکەنە ناو کشتوکاڵ و باخ و باخاتی خەڵکەوە، خاوەن ئاژەڵەکان زامنی ئەو زیانانەن کە ئاژەڵەکانیان بەشەودا دەیگەیەنن بە کشتوکاڵ و باخ و باخاتی خەڵك و دەبێ بۆیان قەرەبوو بکەنەوە.

www.iqra.ahlamontada.com

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

سەرەتای پەرتوکی دادوەری

١٨ – أول كتاب القضاء.

باسی سەبارەت بە داواکردنی دادوەری.

١ - باب فِي طَلَبِ الْقَضَاءِ.

٣٥٧١ - (صحيح) عن أبو هريرة: أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال: (مَنْ وَلِيَ الْقَضَاءَ, فَقَدْ ذُبِحَ بِغَيْرِ سِكِّينٍ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس دادوەری بگرێتەخۆ، ئەوە بەبێ چەقۆ سەربڕاوە).

٣٥٧٢ - (صحيح) عن أبو هريرة: عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (مَنْ جُعِلَ قَاضِيًا بَيْنَ النَّاسِ, فَقَدْ ذُبِحَ بِغَيْرِ سِكِّينٍ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس کرایە دادوەر(قازی) لەنێوان خەڵکدا، ئەوە بەبێ چەقۆ سەربڕاوە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە دادوەر هەڵە دەکات

٢ - باب فِي الْقَاضِي يُخْطِئُ.

٣٥٧٣ - (صحيح) عن ابن بريدة, عن أبيه: عن النبي صلى الله عليه و سلم قال: (الْقُضَاةُ ثَلاَثَةٌ: وَاحِدٌ فِي الْجَنَّةِ, وَاثْنَانِ فِي النَّارِ, فَأَمَّا الَّذِي فِي الْجَنَّةِ فَرَجُلٌ عَرَفَ الْحَقَّ فَقَضَى بِهِ, وَرَجُلٌ عَرَفَ الْحَقَّ فَجَارَ فِي الْحُكْمِ فَهُوَ فِي النَّارِ, وَرَجُلٌ قَضَى لِلنَّاسِ عَلَى جَهْلٍ فَهُوَ فِي النَّارِ).

واتە: لە بوورەیدەوە، لەباوکیەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (قازیەکان سیانن: یەکێکیان لە بەهەشتدایەو، دوانیان لە ئاگری دۆزەخدان، ئەوەیان کە لە بەهەشتدایە ئەوەیە کە زانیویەتی کامە هەقەو بەوشێوەیە حوکمی کردوە، ئەوەشی کە لە ئاگری دۆزەخدایە ئەوەیە کە زانیویەتی کامە هەقەو زوڵم و ستەمی تێدا کردوەو بەوشێوەیە حوکمی نەکردوە، ئەو قازیەش کە بە نەزانین حوکمی کردوە لەنێوان خەڵکدا ئەوە لەئاگری دۆزەخدایە).

٣٥٧٤ - (صحيح) عن عمرو بن العاص قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: (إِذَا حَكَمَ الْحَاكِمُ فَاجْتَهَدَ فَأَصَابَ فَلَهُ أَجْرَانِ, وَإِذَا حَكَمَ فَاجْتَهَدَ فَأَخْطَأَ فَلَهُ أَجْرٌ).

واتە: لە عەمری کوڕی عاصەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر حاکم حوکمێکی دەرکرد بە ئیجتیهادی خۆی هەوڵی پێکانی هەقی داو هەقی پێکا ئەوە دوو پاداشتی بۆ هەیە، بەڵام ئەگەر ئیجتیهادی کردو هەقی نەپێکا ئەوە یەك پاداشتی بۆ هەیە).

٣٥٧٥ - (ضعيف) عن أبو هريرة: عن النبي صلى الله عليه و سلم قال (مَنْ طَلَبَ قَضَاءَ الْمُسْلِمِينَ حَتَّى يَنَالَهُ, ثُمَّ غَلَبَ عَدْلُهُ جَوْرَهُ فَلَهُ الْجَنَّةُ, وَمَنْ غَلَبَ جَوْرُهُ عَدْلَهُ فَلَهُ النَّارُ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ هەوڵ بدات ببێتە دادوەری موسوڵمانان و داوای بکات هەتا بەدەستی دەهێنێت، ئەگەر دادپەروەری بەسەر زوڵم و ستەمیدا زاڵ بوو واتە ئەگەر دادپەروەری زیاتر بوو ئەوە بەهەشتی بۆ دەبێت، بەڵام ئەگەر زوڵم و ستەمی زاڵ بوو بەسەر دادپەروەریدا واتە ئەگەر زوڵم و ستەمی زیاتر بوو ئەوە ئاگری دۆزەخی بۆ دەبێت).

٣٥٧٦ - (حسن صحيح الإسناد) عن ابن عباس قال: (وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ) إِلَى قَوْلِهِ (الْفَاسِقُونَ): هَؤُلاَءِ الآيَاتُ الثَّلاَثُ نَزَلَتْ فِي الْيَهُودِ خَاصَّةً فِي قُرَيْظَةَ وَالنَّضِيرِ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ﴿ وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْكَٰفِرُونَ ﴾. سورە المائدە: ٤٤. واتە: وە هەر کەس حوکم نەکات بەو بڕیارانەی کەخوا ناردوویەتیە خوارەوە ئا ئەوانە بێ باوەڕن و موسڵمان نین. هەتا دەگاتە (الْفَاسِقُونَ): ئەم سێ ئایەتە بەتایبەتی دەربارەی جولەکەکانی (بنی قریظه) و (بنی نظیر) دابەزین.

باسی سەبارەت بە داواکردن و هەڵپەکردن بۆ دادوەری.

٣ - باب فِي طَلَبِ الْقَضَاءِ وَالتَّسَرُّعِ إِلَيْهِ.

٣٥٧٧ - (ضعيف الإسناد) عن عبد الرحمن بن بشر الأنصاري الأزرق قال: دَخَلَ رَجُلاَنِ مِنْ أَبوابِ كِنْدَةَ - وَأَبو مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيُّ جَالِسٌ فِي حَلْقَةٍ - فَقَالاَ: أَلاَ رَجُلٌ يُنَفِّذُ بَيْنَنَا, فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْحَلْقَةِ: أَنَا, فَأَخَذَ أَبو مَسْعُودٍ كَفًّا مِنْ حَصًى فَرَمَاهُ بِهِ, وَقَالَ: مَهْ, إِنَّهُ كَانَ يُكْرَهُ التَّسَرُّعُ إِلَى الْحُكْمِ.

واتە: لە (عبد الرحمن)ی کوڕی بیشری ئەنصاری ئەزرەقەوە دەگێڕنەوە، کە

www.iqra.ahlamontada.com

وتویەتی: دوو پیاو لە دەرگاکانی کیندەوە چونەژورەوە بۆ ناو شاری مەدینە - ئەبو مەسعودی ئەنصاری لەناو هەڵقەیەکدا دانیشتبوو - وتیان: ئەوە کەسێ نیە حوکم بکات لەنێوانماندا، پیاوێ لەناو هەڵقەکەدا وتی: من، ئەبو مەسعود مشتێ وردە بەردی هەڵگرت و تێی گرت، لێی تورەبوو وتی: (مَهْ)، وس بە لەبەرئەوەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەسەردەمی خۆیدا هەڵپەکردنی بۆ دادوەری پێ ناخۆش بوو.

٣٥٧٨ - (ضعيف) عن أنس بن مالك قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول: (مَنْ طَلَبَ الْقَضَاءَ وَاسْتَعَانَ عَلَيْهِ وُكِلَ إِلَيْهِ, وَمَنْ لَمْ يَطْلُبْهُ وَلَمْ يَسْتَعِنْ عَلَيْهِ أَنْزَلَ اللَّهُ مَلَكًا يُسَدِّدُهُ).

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: گوێم لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بوو دەیفەرموو: (هەرکەسێ هەوڵ بدات بۆ دادوەری و خۆی داوای بکات بە تکای تکاکار بەدەستی بێنێ ئەوە دەدرێتە دەستی خۆی پشتیوانی ناکرێت و خوای گەورە یارمەتی نادات، هەرکەس داوای نەکات و بە تکای تکاکار بەدەستی نەهێنێ خوای گەورە مەلائیکەیەکی بۆ دادەبەزێنێ راستی نیشان دەدات و رێنمایی دەکات).

٣٥٧٩ - (صحيح) عن أبوو موسى قال: قال النبي صلى الله عليه و سلم: (لَنْ نَسْتَعْمِلَ, أَوْ لاَ نَسْتَعْمِلُ, عَلَى عَمَلِنَا مَنْ أَرَادَهُ).

واتە: لە ئەبوو موساوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بوو فەرموویەتی: (ئەو کەسانە ناکەینە سەرکاری کارەکانمان کە خۆیان داوای دەکەن و هەڵپەی بۆ دەکەن).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە ناپەسەندی بەرتیل وەرگرتن.

٤ - باب فِي كَرَاهِيَةِ الرِّشْوَةِ.

٣٥٨٠ - (صحيح) عن عبد الله بن عمرو قال: لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّاشِيَ وَالْمُرْتَشِيَ.

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەفرەتی کردوە لەوەی بەرتیل دەدات و لەوەشی بەرتیل وەرگردەگرێت.

باسی سەبارەت بە دیاری سەرکارەکان.

٥ - باب فِي هَدَايَا الْعُمَّالِ.

٣٥٨١ - (صحيح) عن عدي بن عميرة الكندي, أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (يَا أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ لَنَا عَلَى عَمَلٍ فَكَتَمَنَا مِنْهُ مِخْيَطًا فَمَا فَوْقَهُ, فَهُوَ غُلٌّ يَأْتِي بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ). فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ, أَسْوَدُ - كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ - فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ اقْبَلْ عَنِّي عَمَلَكَ, قَالَ: (وَمَا ذَاكَ؟). قَالَ: سَمِعْتُكَ تَقُولُ كَذَا وَكَذَا, قَالَ: (وَأَنَا أَقُولُ ذَلِكَ, مَنِ اسْتَعْمَلْنَاهُ عَلَى عَمَلٍ فَلْيَأْتِ بِقَلِيلِهِ وَكَثِيرِهِ, فَمَا أُوتِيَ مِنْهُ أَخَذَهُ وَمَا نُهِيَ عَنْهُ انْتَهَى).

واتە: لە عەدی کوڕی عەمیرەی کیندیەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەی خەڵکینە کەسێ لەئێوە بیکەینە سەرکار لەسەر کارێك لە دەرزیەکەوە بیگرە هەتا زیاتری بشارێتەوەو نەیداتەوە دەستمان، ئەوە دادەنرێ بە گزی و غەش و ناپاکی لەڕۆژی قیامەتدا بە کۆڵ دەیهێنێ)، پیاوێکی رەشی ئەنصاری هەستا — ئێستا ئەڵێی سەیری دەکەم و بە

www.iqra.ahlamontada.com

بەرچاومەوەیە - وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم کارەکەتم لێ وەرگروە من ئەو کارەم ناوێ - ئەیوست خۆی بپارێزێ و نەکەوێتە مەترسیەوە -، فەرمووی: (بۆچی لەبەرچی واها دەڵێی؟). وتی: گوێم لەو فەرمایشتەی تۆ بوو کە ئاواو ئاوات فەرموو، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (بەڵێ من ئاوا دەڵێم، هەرکەسێ لەئێوە بیکەین بە سەرکار لەسەر کارێك با کەم و زۆریمان بۆ بهێنێ، ئەوەی کە دەیدرێتێ لەلایەن فەرمانڕەواوە چ وەك موچە چی وەك بەخشش ئەوە با وەری بگرێت، ئەوەی رێگری لێ دەکرێت کە وەری نەگرێت با وەری نەگرێت).

باسی سەبارەت بە چۆنیەتی دادوەری.

٦ - باب كَيْفَ الْقَضَاءُ.

٣٥٨٢ - (حسن) عن على عليه السلام, قال: بَعَثَنِى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْيَمَنِ قَاضِيًا, فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ تُرْسِلُنِى وَأَنَا حَدِيثُ السِّنِّ وَلاَ عِلْمَ لِى بِالْقَضَاءِ؟ فَقَالَ (إِنَّ اللَّهَ سَيَهْدِى قَلْبَكَ وَيُثَبِّتُ لِسَانَكَ, فَإِذَا جَلَسَ بَيْنَ يَدَيْكَ الْخَصْمَانِ فَلاَ تَقْضِيَنَّ حَتَّى تَسْمَعَ مِنَ الآخَرِ كَمَا سَمِعْتَ مِنَ الأَوَّلِ, فَإِنَّهُ أَحْرَى أَنْ يَتَبَيَّنَ لَكَ الْقَضَاءُ). قَالَ: فَمَا زِلْتُ قَاضِيًا, أَوْ: مَا شَكَكْتُ فِى قَضَاءٍ بَعْدُ.

واتە: لە پێشەوا عەلی کوڕی (أَبِي طَالِب)ەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ناردمی بۆ یەمەن و کردمی بە قازی ئەوێ، وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم تۆ من دەنێری من لاوێکی تازە پێگەیشتوم و بێ ئەزمونم و شارەزاییم نیە لە دادوەری دا؟ فەرمووی: (خوای گەورە دڵت شارەزا دەکات و رێنمایی دەکات و زمانت رادەهێنێ و دامەزراوی دەکات، کاتێ کە خاوەن کێشەکان لەبەردەمتدا دادەنیشن حوکم و بڕیار مەدەو گوێ بگرە هەتا لایەنی بەرامبەریش قسەی خۆی دەکات وەك چۆن لایەنی یەکەم قسەی خۆی کردو گوێت بۆ گرت، لەبەرئەوەی بەو شێوەیە

www.iqra.ahlamontada.com

چاکتر راستی روداوەکەت بۆ رون دەبێتەوەو حاڵی دەبیت). پێشەوا عەلی وتی: ئیتر لەوکاتەوە بووم بە قازی تا ئێستا، یان وتی: ئیتر لەوکاتەوە کە پێغەمبەری خو صلی الله علیه وسلم بۆم پاڕایەوە لە دادوەری دا گومانم بۆ پەیدا نەبووە.

باسی سەبارەت بە ئەگەر قازی هەڵەی کرد لەدادوەری دا.

٧ - باب فِي قَضَاءِ الْقَاضِي إِذَا أَخْطَأَ.

٣٥٨٣ - (صحيح) عن أم سلمة قالت: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: (إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ, وَإِنَّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيَّ, وَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَلْحَنَ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ, فَأَقْضِيَ لَهُ عَلَى نَحْوِ مَا أَسْمَعُ مِنْهُ, فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ مِنْ حَقِّ أَخِيهِ بِشَيْءٍ فَلاَ يَأْخُذْ مِنْهُ شَيْئًا, فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ).

واتە: لە ئوممو سەلەمەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (بێگومان منیش مرۆڤێکم، ئێوە سکاڵا و شکاتی خۆتان هێناوە بۆلام، رەنگە هەندێکتان زمان پاراوتر بێت لە هەندێکی دیکەتان و بە توانا تر بێت لەدەربڕینداو بەڵگەی بەهێز بهێنێتەوە، بۆیە منیش بەگوێرەی ئەوە بڕیار دەدەم کە دەیبیستم، جا هەرکەس هەقی براکەیم بۆ دابڕی کە مافی خۆی نەبوو ئەوە با وەرینەگرێت، چونکە من پارچەیەك لە ئاگری بۆ دادەبڕم).

٣٥٨٤ - (ضعيف) عن أم سلمة قالت: أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلاَنِ يَخْتَصِمَانِ فِي مَوَارِيثَ لَهُمَا لَمْ تَكُنْ لَهُمَا بَيِّنَةٌ إِلاَّ دَعْوَاهُمَا, فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَذَكَرَ مِثْلَهُ, فَبَكَى الرَّجُلاَنِ وَقَالَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا: حَقِّي لَكَ. فَقَالَ لَهُمَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (أَمَّا إِذْ فَعَلْتُمَا مَا فَعَلْتُمَا فَاقْتَسِمَا وَتَوَخَّيَا الْحَقَّ, ثُمَّ اسْتَهِمَا, ثُمَّ تَحَالاَّ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئومەو سەلەمەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: دوو پیاو سکاڵاو شکاتی خۆیان لەسەر میرات هێنایە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، هیچ بەڵگەیەکیان پێ نەبوو جگە لە سکاڵاکە، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی، جا راوی فەرمودەکەی گێڕایەوە وەك فەرمودەی پێشو، هەردو پیاوەکە دەستیان کرد بە گریان و هەر یەکەیان وتی: هەقی من بۆ تۆ، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پێی فەرموون: (مادەم ئەو کارەتان کرد ئەوا بیکەن بەدوو بەشەوە بە یەکسانی و بەهەق بەشی بکەن، لەپاشدا قورعەی بۆ بکەن هەریەکە بەشی خۆی ببات، ئینجا لەیەکتر خۆش ببن و گەردنی یەکتر ئازاد بکەن و بە رەزامەندی و خۆشحاڵیەوە لەیەکتر جیاببنەوە).

٣٥٨٥ - (ضعيف) عن عبد الله بن رافع قال: قَالَ سَمِعْتُ أُمَّ سَلَمَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, بِهَذَا الْحَدِيثِ, قَالَ: يَخْتَصِمَانِ فِي مَوَارِيثَ وَأَشْيَاءَ قَدْ دَرَسَتْ فَقَالَ (إِنِّي إِنَّمَا أَقْضِي بَيْنَكُمْ بِرَأْيِي فِيمَا لَمْ يُنْزَلْ عَلَيَّ فِيهِ).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی رافیعەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: گوێم لە ئومەو سەلەمە بوو، لە پێغەمبەرەوە صلی الله علیه وسلم فەرمودەی پێشوی گێڕایەوە، وتی: دوو پیاو هاتنە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم کێشەیان هەبوو لەسەر میرات کە ماوەیەکی زۆری بەسەردا تێپەڕی بوو هیچیان بەڵگەو شایەتیان نەبوو، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (من بە راوبۆچونی خۆم بڕیارتان بۆ دەدەم و حوکمتان دەکەم لەوەدا کە دەربارەی لەلایەن خوای گەورەوە هیچم بۆ نەهاتۆتەخوارەوە).

٣٥٨٦ - (ضعيف مقطوع) عن ابن شهاب: أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ قَالَ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ الرَّأْيَ إِنَّمَا كَانَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُصِيبًا, لأَنَّ اللَّهَ كَانَ يُرِيهِ, وَإِنَّمَا هُوَ مِنَّا الظَّنُّ وَالتَّكَلُّفُ.

واتە: لە ئیبنو شیهابەوە دەگێڕنەوە، کە پێشەوا عومەری کوڕی (خطاب) رەزای

www.iqra.ahlamontada.com

خوای لێ بێ لەسەر مینبەر وتی: راو بۆچون لەلایەن پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم راستی پێکانە، لەبەرئەوەی خوای گەورە وەحی بۆ دەنێرێ و راستی ئەوەی بۆ رون دەکاتەوە کە بڕیاری لەسەر داوە، بەڵام لەلایەن ئێمەوە شت و گومان و قورسی و بارگرانیە.

٣٥٨٧ - (صحيح مقطوع) عن معاذ بن معاذ قال: أَخْبَرَنِي أَبو عُثْمَانَ الشَّامِيُّ. وَلاَ إِخَالُنِي رَأَيْتُ شَامِيًّا أَفْضَلَ مِنْهُ. يَعْنِي: حَرِيزَ بْنَ عُثْمَانَ.

واتە: لە (معاذ)ی کوڕی (معاذ)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئەبو (عثمان)ی شامی پێی راگەیاندم، پێ نازانم هیچ شامیەکم دی بێت لە ئەبوو (عثمان) چاکتر بێت. واتە: حەریزەی کوڕی (عثمان).

باسی سەبارەت بە خاوەن کێشەکان لەبەردەم قازی دا چۆن دابنیشن

٨ - باب كَيْفَ يَجْلِسُ الْخَصْمَانِ بَيْنَ يَدَيِ الْقَاضِي.

٣٥٨٨ - (ضعيف الإسناد) عن عبد الله بن الزبير, قال: قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ الْخَصْمَيْنِ يَقْعُدَانِ بَيْنَ يَدَيِ الْحَكَمِ.

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی زوبێرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بڕیاری داوە خاوەن کێشەکان لەبەردەم قازی دا دابنیشن.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە قازی لەکاتی دادوەری دا توڕەبێت.

٩ - باب الْقَاضِى يَقْضِى وَهُوَ غَضْبَانُ.

٣٥٨٩ - عن عبد الرحمن بن أبي بكرة, عن أبيه, أَنَّهُ كَتَبَ إِلَى ابْنِهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (لاَ يَقْضِى الْحَكَمُ بَيْنَ اثْنَيْنِ وَهُوَ غَضْبَانُ).

واتە: لە (عبد الرحمن)ی کوڕی ئەبوو بکرەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە نوسیویەتی بۆ کوڕەکەی وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (کەس لەنێوان دوو کەسدا دادوەری نەکات لەکاتی توڕەیی دا).

باسی سەبارەت بە حوکم کردن لەنێوان ئەو خاوەن نامە ئاسمانیانەی لەسایەی ئیسلامدان.

١٠ - باب الْحُكْمِ بَيْنَ أَهْلِ الذِّمَّةِ.

٣٥٩٠ - (حسن الإسناد) عن ابن عباس قال: (فَإِنْ جَاءُوكَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ) فَنُسِخَتْ قَالَ: (فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئەم ئایەتە: ﴿فَإِن جَآءُوكَ فَٱحْكُم بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ﴾ سورە المائدە:٤٢. واتە: ئەگەر ئەوانە هاتن بۆلات ئەوە (بەویستی خۆت) بڕیار بدە لە نێوانیاندا، یان وازیان لێ بهێنە. - واتە نامەدارەکان -. نەسخ بۆتەوە بەم ئایەتە: ﴿فَٱحْكُم بَيْنَهُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ﴾. سورە المائدە:٤٨. حوکم و بڕیاربدە لەناو نامەدارەکاندا بەوەی خوا ناردویەتیە خوارەوە.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٥٩١ - (حسن صحيح الإسناد) عن ابن عباس قال: لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ: (فَإِنْ جَاءُوكَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ) (وَإِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ). قَالَ: كَانَ بَنُو النَّضِيرِ إِذَا قَتَلُوا مِنْ بَنِي قُرَيْظَةَ أَدَّوْا نِصْفَ الدِّيَةِ, وَإِذَا قَتَلَ بَنُو قُرَيْظَةَ مِنْ بَنِي النَّضِيرِ أَدَّوْا إِلَيْهِمُ الدِّيَةَ كَامِلَةً, فَسَوَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَهُمْ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە دەگێڕنەوە، کە وتوویەتی: کاتێ کە ئەم ئایەتە هاتەخوارەوە: ﴿فَإِن جَآءُوكَ فَٱحۡكُم بَيۡنَهُمۡ أَوۡ أَعۡرِضۡ عَنۡهُمۡ﴾سورە المائدە:٤٢. واتە: ئەگەر ئەوانە هاتن بۆلات ئەوە (بەویستی خۆت) بڕیار بدە لە نێوانیاندا، یان وازیان لێ بهێنە. - واتە نامەدارەکان -. ﴿وَإِنۡ حَكَمۡتَ فَٱحۡكُم بَيۡنَهُم بِٱلۡقِسۡطِۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلۡمُقۡسِطِينَ﴾ سورە المائدە:٤٢. واتە: وە ئەگەر بڕیارت دا لەنێوانیاند ئەوا بە دادوەری بڕیار بدە، چونکە بەڕاستی خوا دادگەرانی خۆش دەوێ.
ئیبنو عەباس وتی: ئەگەر (بَنُو النَّضِير) لە (بَنِي قُرَيْظَةَ)یان بکوشتایە نیوەی خوێنەکەیان دەدا، بەڵام ئەگەر (بَنِي قُرَيْظَةَ) لە (بَنُو النَّضِير)یان بکوشتایە هەموو خوێنەکەیان بە تەواوی دەدا، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بڕیاری دا کە (بَنِي قُرَيْظَةَ) و (بَنُو النَّضِير) وەك یەك خوێن بدەن بەبێ جیاوازی.

باسی سەبارەت بە ئیجتیهادکردن لەدادوەری دا.

١١ - باب اجْتِهَادِ الرَّأْيِ فِي الْقَضَاءِ.

٣٥٩٢ - (ضعيف) عن أناس من أهل حمص من أصحاب معاذ بن جبل: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا أَرَادَ أَنْ يَبْعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ قَالَ (كَيْفَ تَقْضِي إِذَا عَرَضَ لَكَ قَضَاءٌ؟). قَالَ: أَقْضِي بِكِتَابِ اللَّهِ. قَالَ: (فَإِنْ لَمْ تَجِدْ فِي كِتَابِ اللَّهِ؟). قَالَ: فَبِسُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ: (فَإِنْ لَمْ تَجِدْ فِي سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلاَ فِي كِتَابِ اللَّهِ؟). قَالَ: أَجْتَهِدُ رَأْيِي

www.iqra.ahlamontada.com

وَلاَ آلُو. فَضَرَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَدْرَهُ وَقَالَ: (الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِى وَفَّقَ رَسُولَ رَسُولِ اللَّهِ لِمَا يُرْضِى رَسُولَ اللَّهِ).

واتە: لە چەند کەسانێك لە خەڵکی حیمصەوە لە هاوەڵانی (معاذ)ی کوڕی جەبەلەوە دەگێڕنەوە، کاتێ کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ویستی (معاذ) ڕەوانە بکات بۆ یەمەن بۆ ئەوەی ببێتە قازی و کاربەدەستیان، فەرمووی: (ئەگەر دادوەری هاتەپێش چۆن دادوەری دەکەیت؟). وتی: بە کتێبەکەی خوای گەورە واتە بە قورئان حوکم دەکەم، فەرمووی: (ئەگەر لە قورئاندا وەڵامت دەست نەکەوت؟). وتی: بە سوننەتی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم حوکم دەکەم، فەرمووی: (ئەگەر لە سوننەتی پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم وەڵامت دەست نەکەوت؟). وتی: بە ئیجتیهادی خۆم ئەوپەڕی توانای خۆم دەخەمەگەڕ و کۆشش دەکەم بۆ دۆزینەوەی هەق و سستی نانوێنم، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دای بەسەر سنگیداو فەرمووی: (سوپاس بۆ خوای گەورە کە نێرراوی پێغەمبەری خوای سەرکەوتو کردوە بۆ شتێك کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پێی رازی یە).

٣٥٩٣ - (ضعيف) عن معاذ بن جبل: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ, فَذَكَرَ مَعْنَاهُ.

واتە: لە (معاذ)ی کوڕی جەبەلەوە هاتوە، کاتێ کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ڕەوانەی کرد بۆ یەمەن، جا راوی فەرمودەکەی بە هەمان مانا گێڕایەوە وەك فەرمودەی پێشو.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە ئاشتەوایی و ڕێکەوتن.

١٢ - باب فِي الصُّلْحِ.

٣٥٩٤ - عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (الصُّلْحُ جَائِزٌ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ). زَادَ أَحْمَدُ (إِلاَّ صُلْحًا أَحَلَّ حَرَامًا أَوْ حَرَّمَ حَلاَلاً). وَزَادَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ, وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (الْمُسْلِمُونَ عَلَى شُرُوطِهِمْ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئاشتەوایی و ڕێکەوتن کارێکی دروستە لەنێوان موسوڵمانان دا). ئەحمەد ئەمەی بۆ زیاد کرد: (مەگەر ڕێکەوتنێ کە حەڵاڵ حەرام بکات و حەرام حەڵاڵ بکات). سولەیمانی کوڕی داود ئەمەی بۆ زیاد کرد، وە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (موسوڵمانان لەسەر مەرجی خۆیانن و لەسەری دامەزراون و لێی پاشگەزنابنەوە).

٣٥٩٥ - (صحيح) عن كعب بن مالك: أَنَّهُ تَقَاضَى ابْنَ أَبِي حَدْرَدٍ دَيْنًا كَانَ لَهُ عَلَيْهِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ, فَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا حَتَّى سَمِعَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي بَيْتِهِ, فَخَرَجَ إِلَيْهِمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى كَشَفَ سِجْفَ حُجْرَتِهِ, وَنَادَى كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ فَقَالَ: (يَا كَعْبُ). فَقَالَ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَأَشَارَ لَهُ بِيَدِهِ أَنْ ضَعِ الشَّطْرَ مِنْ دَيْنِكَ, قَالَ كَعْبٌ: قَدْ فَعَلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ, قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (قُمْ فَاقْضِهِ).

واتە: لە کەعبی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە لەسەردەمی پێغەمبەری خوادا صلى الله عليه وسلم قەرزێکی لەلای ئیبنو ئەبی حەدرەد بوو لەمزگەوت داوای لێ کردەوە، بە هۆیەوە دەنگیان بەرزبوویەوە هەتا پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەماڵی خۆیانەوە گوێی لێ بوو، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەماڵ هاتەدەرەوە کە بڕوات بۆ لایان پەردەی هۆدەکەی خۆی لادا،

www.iqra.ahlamontada.com

کەعبی کوڕی مالیکی بانگ کرد وتی: (ئەی کەعب)، کەعب وتی: (لَبَّيْكَ) ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم بەدەستی ئاماژەی کرد بۆ کەعب کە لەنیوەی قەرزەکەی خۆش بێت و نیوەی لێ وەرگرێتەوە، کەعب وتی: ئەوا ئەو کارە دەکەم ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەنیوەی قەرزەکە خۆش بووم، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم بە ئیبنو ئەبی حەدرەدی فەرموو: (تۆش هەستە بڕۆ نیوەی قەرزەکەی بدەرەوە).

باسی سەبارەت بە شایەتی.

١٣ - باب فِي الشَّهَادَاتِ.

٣٥٩٦ - (صحيح) عن زيد بن خالد الجهني, أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ الشُّهَدَاءِ؟ الَّذِى يَأْتِى بِشَهَادَتِهِ أَوْ يُخْبِرُ بِشَهَادَتِهِ قَبْلَ أَنْ يُسْأَلَهَا). شَكَّ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ أَيَّتَهُمَا قَالَ. قَالَ أَبوو دَاوُدَ: قَالَ مَالِكٌ: الَّذِى يُخْبِرُ بِشَهَادَتِهِ وَلاَ يَعْلَمُ بِهَا الَّذِى هِىَ لَهُ. قَالَ الْهَمْدَانِيُّ: (وَيَرْفَعُهَا إِلَى السُّلْطَانِ). قَالَ ابْنُ السَّرْحِ: (أَوْ يَأْتِى بِهَا الإِمَامَ).

واتە: لە زەیدی کوڕی خالیدی جوهەنییەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئایا پێتان بڵێم چاکترین شایەت کامەیە: ئەو کەسەیە کە شایەتی دەدات پێش ئەوەی داوای شایەتی لێ بکرێت). (عبد الله)ی کوڕی ئەبو بەکر گومانی هەبوو لەوەی کە ئایا فەرمووی: (يَأْتِى بِشَهَادَتِهِ) یان فەرمووی: (يُخْبِرُ بِشَهَادَتِهِ). ئەبو داود دەڵێت: مالیك وتی: ئەو کەسەی کە شایەتی دەدات پێش ئەوەی داوای لێ بکرێت نازانێ بۆ کێ شایەتی دەدات واتە شایەتی هەقی خۆی دەدات. هەمەدانی دەڵێت: (ئەو کەسەیە کە شایەتی دەدات پێش ئەوەی داوای شایەتی لێ بکرێت لەلایەن (سلطان) دەسەڵاتدارەوە) واتە قازی. ئیبنو سەرح دەڵێت: (ئەو کەسەیە کە شایەتی دەدات پێش ئەوەی داوای شایەتی لێ بکرێت لەلایەن پێشەواوە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە کەسێ یارمەتیدەری کێشەیە بێت بەبێ ئەوەی بزانێ ئەو کێشەیە هەقە یان ناهەق.

١٤ - باب فِي الرَّجُل يُعِينُ عَلَى خُصُومَةٍ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَعْلَمَ أَمْرَهَا.

٣٥٩٧ - (صحيح) عن يحيى بن راشد قال: جَلَسْنَا لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ, فَخَرَجَ إِلَيْنَا فَجَلَسَ, فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (مَنْ حَالَتْ شَفَاعَتُهُ دُونَ حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ فَقَدْ ضَادَّ اللَّهَ, وَمَنْ خَاصَمَ فِي بَاطِلٍ وَهُوَ يَعْلَمُهُ لَمْ يَزَلْ فِي سَخَطِ اللَّهِ حَتَّى يَنْزِعَ عَنْهُ, وَمَنْ قَالَ فِي مُؤْمِنٍ مَا لَيْسَ فِيهِ أَسْكَنَهُ اللَّهُ رَدْغَةَ الْخَبَالِ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ).

واتە: لە یەحیای کوڕی راشیدەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: دانیشتبووین چاوەڕێی (عبد الله)ی کوڕی عومەرمان دەکرد، ئەویش هاتەدەرەوە بۆ لامان دانیشت، وتی: گوێم لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بوو دەیفەرموو: (تکای هەرکەس ببێتە هۆی بەجێنەهێنانی سزایە(حەددێ) لە سزا شەرعیەکان (حەددەکان)ی خوای گەورە ئەوە ئەو کەسە دژایەتی فەرمانی خوای گەوردی کردوە، وە هەرکەسێ لەسەر شتێکی ناهەق لەکاتێکدا کە خۆیشی بزانێ ئەو شتە ناهەقە کێشە بنێتەوەو ململانێ بکات، ئەوە لەناو خەشم و توڕەیی خوای گەورەدایە هەتا واز ئەهێنێ، هەرکەسێ قسەیەك بەناهەق بە باوەڕدارێك بڵێت ئەوە خوای گەورە لە قوڕی خەبالدا نیشتەجێی دەکات هەتا واز ئەهێنێ).

٣٥٩٨ - (ضعيف) عن ابن عمر, عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (وَمَنْ أَعَانَ عَلَى خُصُومَةٍ بِظُلْمٍ: فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ، لە پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم کە فەرموویەتی: (هەرکەس بە زوڵم و ستەم یارمەتی دەری کێشەیەك بێت: بە خەشم و توڕەیی خوای گەورەوە دەگەڕێتەوە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە شایەتی درۆ.

١٥ - باب فِي شَهَادَةِ الزُّورِ.

٣٥٩٩ - (ضعيف) عن خريم بن فاتك قال: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلاَةَ الصُّبْحِ, فَلَمَّا انْصَرَفَ قَامَ قَائِمًا فَقَالَ: (عُدِلَتْ شَهَادَةُ الزُّورِ بِالإِشْرَاكِ بِاللَّهِ). ثَلاَثَ مِرَارٍ, ثُمَّ قَرَأَ: (فَاجْتَنِبوا الرِّجْسَ مِنَ الأَوْثَانِ وَاجْتَنِبوا قَوْلَ الزُّورِ. حُنَفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ).

واتە: لە خورەیمی کوڕی فاتیکەوە دەگێڕنەوە، کە جارێ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نوێژی بەیانی دەکرد کاتێ کە لێ بوویەوە هەستا سێ جار فەرمووی: (شایەتی درۆ هاوتایە لەگەڵ هاوبەش بۆ خوا دانان)، لەپاشدا ئەم ئایەتەی خوێندەوە: ﴿ ذَٰلِكَ وَمَن يُعَظِّمْ حُرُمَٰتِ ٱللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَّهُۥ عِندَ رَبِّهِۦ ۗ وَأُحِلَّتْ لَكُمُ ٱلْأَنْعَٰمُ إِلَّا مَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ ۖ فَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلرِّجْسَ مِنَ ٱلْأَوْثَٰنِ وَٱجْتَنِبُوا۟ قَوْلَ ٱلزُّورِ ﴿٣٠﴾ حُنَفَآءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِۦ ۚ وَمَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ ٱلسَّمَآءِ فَتَخْطَفُهُ ٱلطَّيْرُ أَوْ تَهْوِى بِهِ ٱلرِّيحُ فِى مَكَانٍ سَحِيقٍ ﴿٣١﴾ ﴾. سورە الحج: ٣٠ - ٣١. واتە: خۆتان دوور بخەنەوە لەو پیسیە کە بتەکانتانە هەروەها خۆتان بپارێزن لەقسەی درۆو نارەوا. گەردن کەچ بن بۆ خوا (خۆتان لە هەموو بیرو باوەڕێکی لار دووریگرن) هاوبەش بڕیاردەر مەبن بۆ خوا.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە کێ شایەتی لێ وەرناگیرێت.

١٦ - باب مَنْ تُرَدُّ شَهَادَتُهُ.

٣٦٠٠ - (حسن) عن عمرو بن شعيب, عن أبيه, عن جده: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَدَّ شَهَادَةَ الْخَائِنِ وَالْخَائِنَةِ, وَذِى الْغِمْرِ عَلَى أَخِيهِ, وَرَدَّ شَهَادَةَ الْقَانِعِ لأَهْلِ الْبَيْتِ وَأَجَازَهَا لِغَيْرِهِمْ.

واتە: لە عەمری کوڕی شوعەیبەوە، لە باوکیەوە، لە باپیریەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم شایەتی ئەمانەی رەت دەکردەوەو قبووڵی نەدەکرد: ژن و پیاوی ناپاك، کەسێ رق و قینی لەدڵدا بێ بەرامبەر بە برا موسوڵمانەکەی و شایەتی لێ بدات، دەست و پێوەند بۆ خاوەن ماڵ، بەڵام شایەتی دەست و پێوەندی بۆ خەڵکانی تر قبووڵ دەکرد.

٣٦٠١ - (حسن) عن سليمان بن موسى قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لاَ تَجُوزُ شَهَادَةُ خَائِنٍ وَلاَ خَائِنَةٍ, وَلاَ زَانٍ وَلاَ زَانِيَةٍ, وَلاَ ذِى غِمْرٍ عَلَى أَخِيهِ).

واتە: لە سولەیمانی کوڕی موساوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (شایەتی ئەمانە دروست نین: ژن و پیاوی خائین و ناپاك، ژن و پیاوی زیناکەر و داوێن پیس، کەسێ رق و قینی لەدڵدا بێ بەرامبەر بە برا موسوڵمانەکەی و شایەتی لەسەر بدات).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە شایەتی کۆچەری لەسەر خەڵکی شار و دێهاتەکان.

١٧ - باب شَهَادَةِ الْبَدَوِيِّ عَلَى أَهْلِ الأَمْصَارِ.

٣٦٠٢ - (صحيح) عن أبي هريرة أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (لاَ تَجُوزُ شَهَادَةُ بَدَوِيٍّ عَلَى صَاحِبِ قَرْيَةٍ).

واتە: لە ئەبوو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (شایەتی کۆچەری دروست نیە لەسەر خەڵکی شار و دێهاتەکان).

باسی سەبارەت بە شایەتی لەسەر شیرخواردن.

١٨ - باب الشَّهَادَةِ على الرَّضَاعِ.

٣٦٠٣ - (صحيح) عن عقبة بن الحارث قال: تَزَوَّجْتُ أُمَّ يَحْيَى بِنْتَ أَبِي إِهَابٍ, فَدَخَلَتْ عَلَيْنَا امْرَأَةٌ سَوْدَاءُ, فَزَعَمَتْ أَنَّهَا أَرْضَعَتْنَا جَمِيعًا, فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَأَعْرَضَ عَنِّي, فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهَا لَكَاذِبَةٌ, قَالَ: (وَمَا يُدْرِيكَ وَقَدْ قَالَتْ مَا قَالَتْ, دَعْهَا عَنْكَ).

واتە: لە عوقبەی کوڕی (حارث)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: دایکی یەحیا کچی ئەبوو ئیهابم مارەکرد، ژنێکی رەشتاڵە هاتەژورەوە بۆلامان، پێی وابوو کە شیری داوە بە هەردوکمان، بۆیە منیش چومە خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، بەسەرهاتەکەم بۆ گێڕایەوە، پشتی تێ کردم، وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ئەوە درۆدەکات، فەرمووی: (بەچی دا ئەزانی ئەوەی ئەو ئافرەتە دەیڵێ راستە یان نا بۆیە واز لەو ژنە بێنە لەبەرئەوەی ئەو ئافرەتە رەشتاڵە شایەتی دەدا کە شیری پێ داون).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٦٠٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ, حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ عُمَيْرٍ الْبَصْرِيُّ. ح وَحَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ عُلَيَّةَ, كِلاَهُمَا عَنْ أَيُّوبَ, عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ, عَنْ عُبَيْدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ, عَنْ عُقْبَةَ [بْنِ الْحَارِثِ], وَقَدْ سَمِعْتُهُ مِنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ, وَلَكِنِّي لِحَدِيثِ عُبَيْدٍ أَحْفَظُ, فَذَكَرَ مَعْنَاهُ. [قَالَ أَبوو دَاوُدَ: نَظَرَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ إِلَى الْحَارِثِ بْنِ عُمَيْرٍ, فَقَالَ: هَذَا مِنْ ثِقَاتِ أَصْحَابِ أَيُّوبَ].

باسی سەبارەت بە شایەتی (أهل الذمة) بۆ وەسیەت لەسەفەردا.

١٩ - باب شَهَادَةِ أَهْلِ الذِّمَّةِ وَفِي الْوَصِيَّةِ فِي السَّفَرِ.

٣٦٠٥ - (صحيح الإسناد ان كان الشعبي سمعه من أبي موسى) عن الشعبي: أَنَّ رَجُلاً مِنَ الْمُسْلِمِينَ حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ بِدَقُوقَاءَ هَذِهِ, وَلَمْ يَجِدْ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ يُشْهِدُهُ عَلَى وَصِيَّتِهِ, فَأَشْهَدَ رَجُلَيْنِ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ, فَقَدِمَا الْكُوفَةَ, فَأَتَيَا أَبَا مُوسَى الأَشْعَرِيَّ, فَأَخْبَرَاهُ, وَقَدِمَا بِتَرِكَتِهِ وَوَصِيَّتِهِ, فَقَالَ الأَشْعَرِيُّ: هَذَا أَمْرٌ لَمْ يَكُنْ بَعْدَ الَّذِي كَانَ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَأَحْلَفَهُمَا بَعْدَ الْعَصْرِ بِاللَّهِ مَا خَانَا وَلاَ كَذِبَا وَلاَ بَدَّلاَ وَلاَ كَتَمَا وَلاَ غَيَّرَا, وَإِنَّهَا لَوَصِيَّةُ الرَّجُلِ وَتَرِكَتُهُ, فَأَمْضَى شَهَادَتَهُمَا.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە شەعبیەوە دەگێڕنەوە، کە پیاوێ لە موسوڵمانان لەمردن نزیك بوویەوەو کەوتە حاڵەتی سەرمەرگەوە لەدەقوقادا، هیچ موسوڵمانێکی دەستنەکەوت بیکات بە شایەت لەسەر وەسیەتەکەی، دوو پیاوی ئەهلی کیتابی کردە شایەت، ئەوانیش هاتنە کوفەو، چونە لای ئەبو موسای ئەشعەری، هەواڵەکایان پێ ڕاگەیاند، وەسیەتەکەی و چی بەجێ هێشتبوو هێنایان، ئەبوو موسای ئەشعەری وتی: ئەمە شتێکە دوای ئەوەی کە لە سەردەمی پێغەمبەری خودا صلی الله علیه وسلم ڕوینەداوەو نەبووە، جا لەدوای نوێژی عەسر سوێندیدان کە نە خیانەت و ناپاکیان کردوە، نەدرۆیان کردوە، نە گۆڕیویانەو، نە هیچیان شاردۆتەوە، ئەمە وەسیەت و میراتی ئەو پیاوەیە. کاتێ کە سوێندیان خوارد ئەبو موسا شایەتی لێ وەرگرتن.

٣٦٠٦ - (صحيح) عن ابن عباس قال: خَرَجَ رَجُلٌ مِنْ بَنِى سَهْمٍ مَعَ تَمِيمٍ الدَّارِىِّ وَعَدِىِّ بْنِ بَدَّاءَ فَمَاتَ السَّهْمِىُّ بِأَرْضٍ لَيْسَ بِهَا مُسْلِمٌ, فَلَمَّا قَدِمَا بِتَرِكَتِهِ فَقَدُوا جَامَ فِضَّةٍ مُخَوَّصًا بِالذَّهَبِ, فَأَحْلَفَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ وُجِدَ الْجَامُ بِمَكَّةَ, فَقَالُوا: اشْتَرَيْنَاهُ مِنْ تَمِيمٍ وَعَدِىٍّ, فَقَامَ رَجُلاَنِ مِنْ أَوْلِيَاءِ السَّهْمِىِّ فَحَلَفَا لَشَهَادَتُنَا أَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا وَإِنَّ الْجَامَ لِصَاحِبِهِمْ. قَالَ: فَنَزَلَتْ فِيهِمْ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ) الآيَةَ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە ڕەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پیاوێ لە بەنی سەهم لەگەڵ تەمیمی داری و عەدی کوڕی بەددائدا دەرچوون بۆ سەفەرێ - تەمیم و عەدی هەردوکیان گاور بوون لەپاشدا تەمیم موسوڵمان بوو - سەهمی لە خاکێکدا وەفاتی کرد هیچ موسوڵمانێکی لێ نەبوو، کاتێ کە هاتنەوە میراتەکەیان هێنایەوە جامێکی زیوی دیارنەمابوو جامەکە بە زێڕ ڕوکەش کرابوو لەشێوەی گەڵا(خوص)ی خورمادا، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم سوێندیدان، لەپاشدا جامەکە لە مەککە دۆزرایەوە، وتیان: لە تەمیم و عەدیمان کڕیوە، دوو پیاو لە دۆستانی سەهمی هەستانەوە سوێندیان خوارد کە بەڕاستی شایەتیەکەی ئێمە ڕاستترە لە شایەتیەکەی ئەوان، جامەکە هی

www.iqra.ahlamontada.com

هاوڕێکەیانە. وتی: ئەم ئایەتە لەوبارەوە هاتەخوارەوە: ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ شَهَٰدَةُ بَيۡنِكُمۡ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ ٱلۡمَوۡتُ ﴾ . سورە المائدە: ١٠٦. واتە: ئەی ئەوانەی کە بڕواتان هێناوە شایەتی بدەن لە نێوانتاندا کاتێ کەمردنی هەرکامتان نزیک بوویەوە، لەکاتی وەسیەت کردنتاندا دوو کەسی دادپەروەر لەخۆتان (موسوڵمان بن)، یان دووکەسی تر جگەلە خۆتان (کافرین) ئەگەر ئێوە بەسەفەر ڕۆشتبوون بە وولاتداو بەڵای مردنتان تووش هات.

باسی سەبارەت بە ئەگەر حاکم زانی شایەتێ راستگۆیە ئەوە دروستە بۆی بە قسەی ئەو شایەتە حوکم بکات.

٢٠ - باب إِذَا عَلِمَ الْحَاكِمُ صِدْقَ الشَّاهِدِ الْوَاحِدِ يَجُوزُ لَهُ أَنْ يَحْكُمَ بِهِ.

٣٦٠٧ - (صحيح) عن عمارة بن خزيمة, أن عمه حدثه, وهو من أصحاب النبي صلى الله عليه وآله وسلم: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ابْتَاعَ فَرَسًا مِنْ أَعْرَابِيٍّ, فَاسْتَتْبَعَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَقْضِيَهُ ثَمَنَ فَرَسِهِ, فَأَسْرَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَشْيَ وَأَبْطَأَ الأَعْرَابِيُّ, فَطَفِقَ رِجَالٌ يَعْتَرِضُونَ الأَعْرَابِيَ فَيُسَاوِمُونَهُ بِالْفَرَسِ, وَلاَ يَشْعُرُونَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ابْتَاعَهُ, فَنَادَى الأَعْرَابِيُّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنْ كُنْتَ مُبْتَاعًا هَذَا الْفَرَسَ وَإِلاَّ بِعْتُهُ, فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ سَمِعَ نِدَاءَ الأَعْرَابِيِّ فَقَالَ: (أَوَلَيْسَ قَدِ ابْتَعْتُهُ مِنْكَ؟). فَقَالَ الأَعْرَابِيُّ: لاَ وَاللَّهِ مَا بِعْتُكَهُ, فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (بَلَى قَدِ ابْتَعْتُهُ مِنْكَ). فَطَفِقَ الأَعْرَابِيُّ يَقُولُ: هَلُمَّ شَهِيدًا!, فَقَالَ خُزَيْمَةُ بْنُ ثَابِتٍ: أَنَا أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَايَعْتَهُ.فَأَقْبَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى خُزَيْمَةَ فَقَالَ: (بِمَ تَشْهَدُ؟). فَقَالَ: بِتَصْدِيقِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَهَادَةَ خُزَيْمَةَ بِشَهَادَةِ رَجُلَيْنِ.

واتە: لە عومارەی کوڕی خوزەیمەوە دەگێڕنەوە، کە مامی بۆی گێڕاوەتەوە.

www.iqra.ahlamontada.com

مامی عوماره یەکێ بووە لە هاوەڵانی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم، وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئەسپێکی کڕی لە عەرەبێکی دەشتەکی، داوای لێ کرد کە دوای بکەوێت بۆ ئەوەی پارەی ئەسپەکەی بداتێ، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بە پەلە ڕێی دەکرد، دەشتەکیەکە تەمەڵ بوو لەڕۆشتنداو دواکەوت، چەند کەسێ نەیان زانی کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئەسپەکەی لێ کڕیوە سەوداو مامەڵەی ئەسپەکەیان کردو زیاتریان دایە، کابرای دەشتەکی هاواری کردو پێغەمبەری صلی الله علیه وسلم بانگ کرد وتی: ئەگەر تۆ ئەم ئەسپەت نەکڕیوە ئەوا دەیفرۆشم، کاتێ کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم گوێی لە هاواری کابرای دەشتەکی بوو هەستایەوە، فەرمووی: (ئایا ئەسپەکەم لێ نەکڕیت؟)، وتی: نەخێر، سوێند بە (الله) تۆ ئەو ئەسپەت نەکڕیوە، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (بەڵێ ئەسپەکەم لێ کڕیویت)، دەشتەکیەکە وتی: شایەت بێنە، خوزەیمە کە ئامادەی سەوداو مامەڵەکەش نەبوو وتی: من شایەتی دەدەم کە تۆ ئەو ئەسپەت لێ کڕیوە، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم روی کردە خوزەیمەو فەرمووی: (لەسەرچی شایەتی دەدەی لەکاتێکدا کە تۆ ئامادەی ئەو سەوداو مامەڵە نەبوویت؟) خوزەیمە وتی: ئەی پێغەمبەری خوا لەسەر راستگۆیی تۆ شایەتی دەدەم لەبەرئەوەی تۆ هەواڵی ئاسمانمان بۆ دێنی و کەسێکی راستگۆیت، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم شایەتیەکەی خوزەیمەی بە دوو شایەت وەرگرت.

باسی سەبارەت بە بڕیار بە شایەتێك و سوێندێ.

٢١ - باب الْقَضَاءِ بِالْيَمِينِ وَالشَّاهِدِ.

٣٦٠٨ - (صحيح) عن ابن عباس: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى بِيَمِينٍ وَشَاهِدٍ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بە شایەتێك و سوێندێ بڕیاری داوە.

٣٦٠٩ - (صحيح مقطوع) عن عمرو بن دينار بإسناده ومعناه.

واتە: لە عەمری کوڕی دینارەوە فەرمودەی پێشو بەهەمان مانا هاتوە.

٣٦١٠ - (صحيح) عن أبو هريرة: أَنَّ النَّبِىَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى بِالْيَمِينِ مَعَ الشَّاهِدِ. قَالَ أَبو دَاوُدَ: وَزَادَنِى الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْمُؤَذِّنُ فِى هَذَا الْحَدِيثِ, قَالَ: انا الشَّافِعِىُّ, عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ قَالَ: فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِسُهَيْلٍ, فَقَالَ: أَخْبَرَنِى رَبِيعَةُ - وَهُوَ عِنْدِى ثِقَةٌ - أَنِّى حَدَّثْتُهُ إِيَّاهُ, وَلاَ أَحْفَظُهُ. قَالَ عَبْدُ الْعَزِيزِ: وَقَدْ كَانَ أَصَابَتْ سُهَيْلاً عِلَّةٌ أَذْهَبَتْ بَعْضَ عَقْلِهِ, وَنَسِىَ بَعْضَ حَدِيثِهِ, فَكَانَ سُهَيْلٌ بَعْدُ يُحَدِّثُهُ عَنْ رَبِيعَةَ, عَنْهُ, عَنْ أَبِيهِ.

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بە شایەتێك و سوێندێ بڕیاری داوە. (عبد العزیز) وتی: سوهەیل توشی نەخۆشیەك بوو، عەقڵی لاواز بوو، هەندێ لە فەرمودەکەی خۆی لەیاد چو، جا سوهەیل بۆی دەگێڕایەوە، لە رەبیعەوە، لە سوهەیل خۆیەوە. لەباوکیەوە.

٣٦١١ - (صحيح) عن سليمان بن بلال, عن ربيعة بإسناد أبي مصعب ومعناه, قَالَ سُلَيْمَانُ: فَلَقِيتُ سُهَيْلاً فَسَأَلْتُهُ عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ, فَقَالَ: مَا أَعْرِفُهُ. فَقُلْتُ لَهُ: إِنَّ رَبِيعَةَ أَخْبَرَنِى بِهِ عَنْكَ. قَالَ: فَإِنْ كَانَ رَبِيعَةُ أَخْبَرَكَ عَنِّى فَحَدِّثْ بِهِ عَنْ رَبِيعَةَ عَنِّى.

واتە: لە رەبیعەوە فەرمودەی پێشو بەهەمان سەنەدی ئەبوو موصعەب و بەهەمان

www.iqra.ahlamontada.com

مانا هاتوە.سولەیمان وتی: گەیشتم بە سوهەیل دەربارەی ئەم فەرمودە پرسیارم نیَ کرد، وتی: نایناسم، پیَم وت: رەبیعە لەلایەن تۆوە هەواڵی پیَداوم، ئەگەر رەبیعە هەواڵی پیَداوی ئەوا باسی بکە لە رەبیعەوە لەمنەوە لەبەرئەوەی جیَگەی متمانی منە.

٣٦١٢ - (ضعيف) عن زبيب العنبري قال: بَعَثَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَيْشًا إِلَى بَنِى الْعَنْبَرِ, فَأَخَذُوهُمْ بِرُكْبَةٍ - مِنْ نَاحِيَةِ الطَّائِفِ - فَاسْتَاقُوهُمْ إِلَى نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَرَكِبْتُ, فَسَبَقْتُهُمْ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقُلْتُ: السَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ, أَتَانَا جُنْدُكَ فَأَخَذُونَا, وَقَدْ كُنَّا أَسْلَمْنَا وَخَضْرَمْنَا آذَانَ النَّعَمِ, فَلَمَّا قَدِمَ بَلْعَنْبَرُ قَالَ لِي نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (هَلْ لَكُمْ بَيِّنَةٌ عَلَى أَنَّكُمْ أَسْلَمْتُمْ قَبْلَ أَنْ تُؤْخَذُوا فِي هَذِهِ الأَيَّامِ؟). قُلْتُ: نَعَمْ. قَالَ: (مَنْ بَيِّنَتُكَ؟). قُلْتُ: سَمُرَةُ - رَجُلٌ مِنْ بَنِى الْعَنْبَرِ - وَرَجُلٌ آخَرُ سَمَّاهُ لَهُ, فَشَهِدَ الرَّجُلُ, وَأَبَى سَمُرَةُ أَنْ يَشْهَدَ, فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (قَدْ أَبَى أَنْ يَشْهَدَ لَكَ, فَتَحْلِفُ مَعَ شَاهِدِكَ الآخَرِ). قُلْتُ: نَعَمْ, فَاسْتَحْلَفَنِى, فَحَلَفْتُ بِاللَّهِ لَقَدْ أَسْلَمْنَا يَوْمَ كَذَا وَكَذَا وَخَضْرَمْنَا آذَانَ النَّعَمِ, فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (اذْهَبُوا فَقَاسِمُوهُمْ أَنْصَافَ الأَمْوَالِ, وَلاَ تَمَسُّوا ذَرَارِيَهُمْ, لَوْلاَ أَنَّ اللَّهَ لاَ يُحِبُّ ضَلاَلَةَ الْعَمَلِ مَا رَزَيْنَاكُمْ عِقَالاً). قَالَ الزُّبَيْبُ: فَدَعَتْنِى أُمِّى فَقَالَتْ: هَذَا الرَّجُلُ أَخَذَ زِرْبِيَّتِى فَانْصَرَفْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْنِى فَأَخْبَرْتُهُ, فَقَالَ لِي: (احْبِسْهُ). فَأَخَذْتُ بِتَلْبِيبِهِ, وَقُمْتُ مَعَهُ مَكَانَنَا, ثُمَّ نَظَرَ إِلَيْنَا نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَائِمَيْنِ فَقَالَ: (مَا تُرِيدُ بِأَسِيرِكَ؟). فَأَرْسَلْتُهُ مِنْ يَدِى, فَقَامَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِلرَّجُلِ: (رُدَّ عَلَى هَذَا زِرْبِيَّةَ أُمِّهِ الَّتِى أَخَذْتَ مِنْهَا). فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ, إِنَّهَا خَرَجَتْ مِنْ يَدِى. قَالَ: فَاخْتَلَعَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَيْفَ الرَّجُلِ, فَأَعْطَانِيهِ. وَقَالَ لِلرَّجُلِ: (اذْهَبْ فَزِدْهُ آصُعًا مِنْ طَعَامٍ). قَالَ: فَزَادَنِى آصُعًا مِنْ شَعِيرٍ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە زوبەیبی عەنبەریەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم سوپایەکی نارد بۆ سەر بەنی عەنبەر، سوپاکە بەنی عەنبەریان گرت لە شیوی روکبە کە شوێنێکە لە دەوروبەری (طائف)، ڕەوانەیان کردن بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، سواری وڵاغەکەم بووم، پێشیان کەوتم چومە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، وتم: سڵاو بەرەکەت و ڕەحمەتی خوات لێ بێ ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم. سەربازەکانت هاتون و گرتوینیان لەکاتێکدا کە ئێمە موسوڵمان بووین و، بەشێ لە گوێی وشترەکانمان بڕیوە نیشانەی ئەوە بوو کە موسوڵمان بوون، کاتێ کە بەنی عەنبەر گەیشتنە بەرەوە، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پێی فەرمووی: (بەڵگەتان هەیە کە موسوڵمان بووبن پێش ئەوەی لەم ڕۆژانەدا بتانگرن؟)، وتم: بەڵێ، فەرمووی: (بەڵگەت چی یە؟)، وتم: سەمورە شایەتە کە پیاوێ بوو لەهۆزی عەنبەر لەگەڵ پیاوێکی تر ناوی برد بۆ پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم، پیاوەکە شایەتی دا کە موسوڵمان بوون، بەڵام سەمورە ڕێگری کردو شایەتی نەدا، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (ئەوە سەمورە شایەتیت بۆ نادات ئایا سوێند دەخۆیت لەگەڵ شایەتەکەی تردا؟)، وتم: بەڵێ. سوێندی دام، منیش سوێندم بە (الله) خوارد کە لەفلانە ڕۆژو فلانە ڕۆژدا موسوڵمان بووین و، بەشێ لە گوێی وشترەکانمان بڕیوە، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بە هاوەڵانی فەرموو: (بڕۆن نیوەی ماڵەکانیان بەرن و نیوەیان بۆ بگێڕنەوە، بەڵام دەست بۆ منداڵ و ئافرەتەکانیان مەبەن، ئەگەر لەبەر ئەوە نەبووایە کە خوای گەورە لەناوچون و نەمانی سودی لە کردار و ڕەفتاردا خۆش ناوێت ئەوا حەبلێکم لێ کەم نەدەکرد)، زوبەیب وتی: دایکم بانگی کردم وتی: ئا ئەوە ئاماژەی کرد بۆ سەربازێ لە سوپاکە بەڕەکەی بردوم، منیش چوم بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم - واتە هەواڵەکەم پێ ڕاگەیاند -، فەرمووی: (ئەو سەربازە حەبس بکە)، منیش پۆشاکەکەیم لەئاست ملی دا گرت و لە جێگایەکدا ڕاوەستاین، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم سەیری کردین ڕاوەستاوین، فەرمووی: (چیت دەوێ لە دیلەکەت؟)، منیش بەرەڵام کرد، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هەستا بە سەربازەکەی فەرموو: (بەڕەکەی دایکی بۆ بۆ بگێڕەوە)، سەربازەکە وتی: ئەی پێغەمبەری خوا

www.iqra.ahlamontada.com

صلى الله عليه وسلم لەدەستم دەرچوەو لەلای من نەماوە، وتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم شمشێرەکەی لە سەربازەکە کردەوەو پێی دا لەجیاتی بەرەکەی دایکی، بە سەربازەکەی فەرموو: (برۆ چەند مەنێ خۆراکی بۆ زیاد بکە)، وتی: ئەویش چەند مەنێ جۆی بۆ زیاد کردم.

باسی سەبارەت بە دوو کەس داواکاریان هەبێت لەسەر شتێك بەڵگەشیان نەبێت.

٢٢ - باب الرَّجُلَيْنِ يَدَّعِيَانِ شَيْئًا وَلَيْسَتْ لَهُمَا بَيِّنَةٌ.

٣٦١٣ - (ضعيف) عن أبي موسى الأشعري: أَنَّ رَجُلَيْنِ ادَّعَيَا بَعِيرًا, أَوْ دَابَّةً, إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَتْ لِوَاحِدٍ مِنْهُمَا بَيِّنَةٌ, فَجَعَلَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَهُمَا.

واتە: لە ئەبوو موسای ئەشعەریەوە دەگێڕنەوە، کە دوو پیاو لای پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم داواکاریان هەبوو لەسەر وشترێ یان وڵاخێ هیچ کامیان شایەتی نەبوو، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم دابەشی کرد لەنێوانیاندا کامیان هەڵی بگرێتەوە نیوەی قیمەتەکەی بدات بەوی تریان.

٣٦١٤ - عن سعيد, بإسناده ومعناه.

واتە: لە سەعیدەوە فەرمودەکەی پێشو بەهەمان مانا هاتوە.

٣٦١٥ - (ضعيف) عن قتادة: أَنَّ رَجُلَيْنِ ادَّعَيَا بَعِيرًا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَبَعَثَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا شَاهِدَيْنِ, فَقَسَمَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَهُمَا نِصْفَيْنِ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە قەتادەوە دەگێڕنەوە، کە دوو پیاو لەسەردەمی پێغەمبەردا صلی الله علیه وسلم داواکاریان هەبوو لەسەر وشترێ، داوایان لێ کرا هەریەك لەوان دوو شایەت ئامادە بکات، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم دابەشی کرد لەنێوانیاندا کامیان هەڵی بگرێتەوە نیوەی قیمەتەکەی بدات بەوی تریان.

٣٦١٦ - (صحيح) عن أبو هريرة: أَنَّ رَجُلَيْنِ اخْتَصَمَا فِي مَتَاعٍ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, لَيْسَ لِوَاحِدٍ مِنْهُمَا بَيِّنَةٌ, فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (اسْتَهِمَا عَلَى الْيَمِينِ مَا كَانَ أَحَبَّا ذَلِكَ أَوْ كَرِهَا).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە دوو پیاو لای پێغەمبەردا صلی الله علیه وسلم کێشەیان هەبوو لەسەر کەلوپەلێ هیچ کامیان شایەتی نەبوو، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (تیروپشك بکرێت بۆ سوێند خواردنەکەیان ئیتر پێیان خۆش بێت یان پێیان ناخۆش بێت).

٣٦١٧ - (صحيح) عن أبو هريرة: عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (إِذَا كَرِهَ الاِثْنَانِ الْيَمِينَ, أَوِ اسْتَحَبَّاهَا فَلْيَسْتَهِمَا عَلَيْهَا). قَالَ سَلَمَةُ: قَالَ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ, وَقَالَ: إِذَا أُكْرِهَ الاِثْنَانِ عَلَى الْيَمِينِ.

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە، لە پێغەمبەرەوە صلی الله علیه وسلم کە فەرموویەتی: (ئەگەر دوو کەس سوێندخواردنەکەیان پێ ناخۆش بێت، یان پێیان خۆش بێت دەبێ تیروپشك بکرێت بۆ سوێند خواردنەکەیان)، سەلەمە وتی: راوی وتی: مەعمەر هەواڵی پێداین وتی: ئەگەر دوو کەس سوێندخواردنەکەیان پێ ناخۆش بێت.

٣٦١٨ - (صحيح بما قبله) عن سعيد بن أبو عروبة بإسناد ابن منهال, مثله, قَالَ: فِي دَابَّةٍ وَلَيْسَ لَهُمَا بَيِّنَةٌ, فَأَمَرَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَسْتَهِمَا عَلَى الْيَمِينِ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە سەعیدی کوڕی ئەبوو عرویەوە بە سەنەدەکەی ئەبوو مینهال فەرمودەکەی پێشو بەهەمان شێوە هاتوە.سەبارەت بە وڵاخێ کە دوو کەس بوو بە کێشەیان لەسەری هیچ کامیان و بەڵگەیان نەبوو لەسەری پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمانی پێ کردن بەوەی کە تیروپشك بکرێت بۆ سوێند خواردنەکەیان.

باسی سەبارەت بە سوێندخواردن لەسەر داوالێکراوە.

٢٣ - باب الْيَمِينِ عَلَى الْمُدَّعَى عَلَيْهِ.

٣٦١٩ - (صحيح) عن ابن أبي مليكة قال: كَتَبَ إِلَيَّ ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى بِالْيَمِينِ عَلَى الْمُدَّعَى عَلَيْهِ.

واتە: لە ئیبنو ئەبی مولەیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئیبنو عەباس بۆی نوسیم پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بڕیاری داوە کە سوێندخواردن لەسەر داوالێکراوە.

باسی سەبارەت بە چۆنیەتی سوێندخواردنی داوالێکراو.

٢٤ - باب كَيْفَ الْيَمِينُ؟

٣٦٢٠ - عن ابن عباس: أن النبي صلى الله عليه وعلى آله وسلم قال:- يعني لرجل حلفه-: (احْلِفْ بِاللَّهِ الَّذِى لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ مَا لَهُ عِنْدَكَ شَىْءٌ). يَعْنِى لِلْمُدَّعِى.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: - واتە بە پیاوێ کە سوێندی دا - : (سوێند بخۆ بەو خوایەی کە لەو زیاتر هیچ پەرستراوێکی بە هەق نیە: کە هیچی ئەو لەلای تۆ نیە). واتە هیچی داواکار لەلای تۆ نیە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی ئەگەر داوالێکراو (ذمي)[1] بوو سوێند دەدرێت؟

٢٥ - باب إِذَا كَانَ الْمُدَّعَى عَلَيْهِ ذِمِّيًّا أَيَحْلِفُ

٣٦٢١ - (صحيح) عن أشعث قال: كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ رَجُلٍ مِنَ الْيَهُودِ أَرْضٌ. فَجَحَدَنِي, فَقَدَّمْتُهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَالَ لِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (أَلَكَ بَيِّنَةٌ؟). قُلْتُ: لاَ. قَالَ لِلْيَهُودِيِّ: (احْلِفْ). قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِذًا يَحْلِفَ وَيَذْهَبَ بِمَالِي. فَأَنْزَلَ اللَّهُ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ). إِلَى آخِرِ الآيَةِ.

واتە: لە (أشعث)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پارچەیە زەویم هەبوو لە نێوان من و پیاوێکی جولەکەدا بوو، کێشە کەوتە نێوانمانەوە لەسەری جولەکەکە ئینکاری دەکردم و نکوڵی لێ کرد زەویەکەی بە هی خۆی دەزانی، منیش سکاڵام بەرزکردەوە بۆلای پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم و جولەکەکەم بردە خزمەتی، پێی فەرمووم: (بەڵگەت هەیە؟). وتم: نەخێر، بە جولەکەکەی فەرموو: (سوێند بخۆ). وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم کەواتە سوێند دەخوات و ماڵەکەی من دەبات بۆ خۆی، خوای پەروەردگار لەوبارەوە ئەم ئایەتەی دابەزاند: ﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ ٱللَّهِ وَأَيْمَٰنِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُوْلَٰٓئِكَ لَا خَلَٰقَ لَهُمْ فِي ٱلْأٓخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ ٱللَّهُ وَلَا يَنظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ سورە آل عمران: ٧٧.

واتە: بێگومان ئەوانەی دەیفرۆشن پەیمانی خواو و سوێندەکانی خۆیان بەنرخێکی کەم، ئەوانە بێبەشن لە (بەهرەی خوا) لەرۆژی دوایی داو، خوای گەورە قسەیان لەگەڵ ناکات و، تەماشایان ناکات لەرۆژی قیامەتدا، وە لە گوناهیان خۆش نابێت، وە بۆ ئەوان هەیە سزای بە ئازار.

---

(١) (ذمي) بەو خاوەن نامە ئاسمانیانە دەوترێت کە لەژێر سایەی دەوڵەتی ئیسلامدا دەژین و پەنادراون و سەر و ماڵیان پارێزراوە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی کەسێ بە سوێند دەدرێت بە زانیاری خۆی دەربارەی شتێ کە نایزانێت.

٢٦ - باب الرَّجُلِ يَحْلِفُ عَلَى عِلْمِهِ فِيمَا غَابَ عَنْهُ.

٣٦٢٢ - (صحيح) عن الأشعث بن قيس: أَنَّ رَجُلاً مِنْ كِنْدَةَ وَرَجُلاً مِنْ حَضْرَمَوْتَ اخْتَصَمَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَرْضٍ مِنَ الْيَمَنِ, فَقَالَ الْحَضْرَمِيُّ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, إِنَّ أَرْضِي اغْتَصَبَنِيهَا أَبو هَذَا, وَهِيَ فِي يَدِهِ. قَالَ: (هَلْ لَكَ بَيِّنَةٌ؟). قَالَ: لاَ, وَلَكِنْ أُحَلِّفُهُ: وَاللَّهِ مَا يَعْلَمُ أَنَّهَا أَرْضِي اغْتَصَبَنِيهَا أَبوهُ, فَتَهَيَّأَ الْكِنْدِيُّ, يعني لِلْيَمِينِ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (لاَ يَقْتَطِعُ أَحَدٌ مَالاً بِيَمِينٍ إِلاَّ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ أَجْذَمُ). فَقَالَ الْكِنْدِيُّ: هِيَ أَرْضُهُ [1] .

واتە: لە (أشعث)ی کوڕی قەیسەوە دەگێڕنەوە، کە پیاوێ لە هۆزی کیندە و پیاوێکی خەڵکی (حضرموت) لەخاکی یەمەن لەسەر پارچە زەوی یە کێشەو هەرا کەوتە نێوانیانەوە، سکاڵایاند گەیاندە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، پیاوە (حَضْرَمِيُّ)ەکە وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، باوکی ئەمە زەوییەکەی لێ داگیرکردوم و ئێستە بەدەست ئەمەوەیە، فەرمووی: (بەڵگەت هەیە؟). وتی: نەخێر، بەڵام سوێندی بۆ دەخۆم، کە نازانێ زەوی منەو باوکی داگیرکردوە لێم، پیاوە کیندیەکە خۆی ئامادەکرد بۆ سوێند خواردن، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (هەرکەسێ ماڵێ بە سوێندی درۆ بپچڕێت بۆ خۆی، کاتێ کە دەگات بە دیداری خوای پەروەردگار دوابڕاوەو هیچ بەڵگەیەکی بەدەستەوە نیەو بە زمانیش ناتوانێ بەرگری لەخۆی بکات). پیاوە کیندیەکە وتی: زەوییەکە هی ئەوە.

---

(١) ئەم فەرمودەیە پێشتر هاتوە بە ژمارە: (٣٢٤٤).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٦٢٣ - (صحيح) عن علقمة بن وائل بن حجر الحضرمي, عن أبيه قال: جَاءَ رَجُلٌ مِنْ حَضْرَمَوْتَ وَرَجُلٌ مِنْ كِنْدَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ الْحَضْرَمِيُّ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ هَذَا غَلَبَنِي عَلَى أَرْضٍ كَانَتْ لأَبِي, فَقَالَ الْكِنْدِيُّ: هِيَ أَرْضِي فِي يَدِي أَزْرَعُهَا لَيْسَ لَهُ فِيهَا حَقٌّ, قَالَ: فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلْحَضْرَمِيِّ: (أَلَكَ بَيِّنَةٌ؟). قَالَ: لاَ. قَالَ: (فَلَكَ يَمِينُهُ). قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ فَاجِرٌ لاَ يُبَالِي مَا حَلَفَ عَلَيْهِ لَيْسَ يَتَوَرَّعُ مِنْ شَيْءٍ, فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (لَيْسَ لَكَ مِنْهُ إِلاَّ ذَاكَ) [1].

واتە: لە عەلقەمەی کوڕی وائیلی کوڕی حوجری (حَضْرَمِیُّ)ەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پیاوێ لە خەڵکی (حضرموت) و پیاوێ لە هۆزی کیندە لەسەر کێشەی زەوی هاتنە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، پیاوە (حَضْرَمِیُّ)ەکە وتی: ئەم پیاوە زەوییەکی لێ داگیرکردوم بە زوڵم و ستەم کە هی باوکمە بۆی بەجێهێشتوم، پیاوە کیندیەکە وتی: موڵکی منەو بەدەست خۆمەوەیەو کشتوکاڵی تێدا دەکەم، ئەم پیاوە هیچ مافێکی بەو زەوییەوە نیە، وائیل وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بە پیاوە (حَضْرَمِیُّ)ەکەی فەرموو: (بەڵگەت هەیە؟). وتی: نەخێر، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم بە پیاوە کیندیەکەی فەرموو: (کەواتە سوێند خواردن لەسەر تۆیە دەبێ سوێندی بۆ بخۆی). پیاوە (حَضْرَمِیُّ)ەکە وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئەم پیاوە پیاوێکی خراپکارە گوێ ناداتێ سوێندی لەسەر دەخوات خۆی لە هیچ شتێکی حەرام ناپارێزێ، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (هەر ئەوەندەی لەسەرە کە سوێند بخوات).

(١) ئەم فەرمودەیە پێشتر هاتوە بە ژمارە: (٣٢٤٥).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی (ذمي) چۆن سوێند دەدرێت.

٢٧ - باب كَيْفَ يَحْلِفُ الذِّمِّيُّ.

٣٦٢٤ - (ضعيف) عن أبص هريرة قال: قال النبي صلى الله عليه و سلم - يعني لليهود - : (أَنْشُدُكُمْ بِاللَّهِ الَّذِى أَنْزَلَ التَّوْرَاةَ عَلَى مُوسَى مَا تَجِدُونَ فِي التَّوْرَاةِ عَلَى مَنْ زَنَى؟). وَسَاقَ الْحَدِيثَ فِي قِصَّةِ الرَّجْمِ.

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم - بە جولەکەکانی - فەرموو: (سوێندتان دەدەم بەو(الله)یەی کە تەوراتی ناردەخوارەوە بۆسەر موسا لە تەواراتدا حوکمی کەسێ کە زینا بکات چی یە؟). جا راوی فەرمودەکەی گێڕایەوە لە (قصه الرجم)بەسەرهاتی بەردەبارانکردن دا.

٣٦٢٥ - (ضعيف) عن الزهري: بِهَذَا الْحَدِيثِ وَبِإِسْنَادِهِ: قَالَ: حَدَّثَنِى رَجُلٌ مِنْ مُزَيْنَةَ مِمَّنْ كَانَ يَتَّبِعُ الْعِلْمَ وَيَعِيهِ يُحَدِّثُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ, وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمَعْنَاهُ.

٣٦٢٦ - (صحيح) عن عكرمة: أَنَّ النَّبِىَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ يَعْنِى لِابْنِ صُورِيَا (أُذَكِّرُكُمْ بِاللَّهِ الَّذِى نَجَّاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ, وَأَقْطَعَكُمُ الْبَحْرَ, وَظَلَّلَ عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ, وَأَنْزَلَ عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَى, وَأَنْزَلَ عَلَيْكُمُ التَّوْرَاةَ عَلَى مُوسَى, أَتَجِدُونَ فِي كِتَابِكُمُ الرَّجْمَ؟). قَالَ ذَكَّرْتَنِى بِعَظِيمٍ وَلاَ يَسَعُنِى أَنْ أَكْذِبَكَ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە عیکریمەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم - بە ئیبنو (صوریا)ی - فەرموو: (سوێندتان دەدەم بەو (الله)یەی کە رزگاری کردن لەدەست ئالی فیرعەون و، دەریای بۆ لەتکردن و لێیەوە پەڕینەوەو، هەوری بۆ کردن بەسێبەرو، تەوراتی ناردەخوارەوە بۆسەر موسا، لە کتێبەکەتاندا - واتە تەورات - حوکمی بەردەبارنکردن هاتوە). وتیان: بە گەورەو شکۆمەند سوێندت داین بۆیە درۆت لەگەڵ ناکەم. جا راوی فەرمودەکەی گێڕایەوە.

باسی کەسێ سوێند بخوات لەسەر هەقی خۆی.

٢٨ - باب الرَّجُلِ يَحْلِفُ عَلَى حَقِّهِ.

٣٦٢٧ - (ضعيف) عن عوف بن مالك: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى بَيْنَ رَجُلَيْنِ, فَقَالَ الْمَقْضِيُّ عَلَيْهِ لَمَّا أَدْبَرَ: حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ, فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِنَّ اللَّهَ يَلُومُ عَلَى الْعَجْزِ, وَلَكِنْ عَلَيْكَ بِالْكَيْسِ, فَإِذَا غَلَبَكَ أَمْرٌ فَقُلْ: حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ).

واتە: لە عەوفی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دادوەری کرد لەنێوان دوو کەسدا لەکاتێکدا لەسەر قەرز کێشە کەوتبووە نێوانیانەوە، ئەو کەسەی کە حوکمەکەی بەسەردا درا وتی: (حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ). واتە: خودام بەسە باشترین پشت و پەنامەو بەس، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (خوای گەورە لۆمەو سەرزەنشت لەسەر تەمەڵی دەکات، بەڵام تۆ لەسەرتە کارو کاسبی بکەیت، جا کاتێ کە شتێکی قورس و گرانت هاتەپێش ئەوکاتە بڵێ: (حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە قەرزارەند دەكرێت لەسەری.

٢٩ - باب فِي الدَّيْنِ هَل يُحبَس بِهِ.

٣٦٢٨ - (حسن) عن عمرو بن الشريد عن أبيه: عن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال: (لَيُّ الْوَاجِدِ يُحِلُّ عِرْضَهُ وَعُقُوبَتَهُ). قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ: (يُحِلُّ عِرْضَهُ): يُغَلَّظُ لَهُ, وَعُقُوبَتَهُ: يُحْبَسُ لَهُ.

واتە: لە عەمری كوڕی شەریدەوە، لە باوكیەوە، لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم كە فەرموویەتی: (قەرزكوێری دەوڵەمەند ئابڕوبردنی و سزادانی رەوا دەكات). ئیبنو موبارەك دەڵێت: (يُحِلُّ عِرْضَهُ) لەسەری توند دەكرێت، (وَعُقُوبَتَهُ) بەند كردنیەتی.

٣٦٢٩ - (ضعيف) هرماس بن حبيب - رجل من أهل البادية - عن أبيه, عن جده قال: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِغَرِيمٍ لِي, فَقَالَ لِي: (الْزَمْهُ). ثُمَّ قَالَ لِي: (يَا أَخَا بَنِي تَمِيمٍ مَا تُرِيدُ أَنْ تَفْعَلَ بِأَسِيرِكَ؟).

واتە: لە هیرماسی كوڕی حەبیبەوە كە پیاوێكی دەشتەكی بوو، لە باوكیەوە، لە باپیریەوە دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: قەرزارێكم هێنا بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، پێی فەرمووم: (لای خۆت بیهێڵەرەوە). لەپاشدا فەرمووی: (ئەی برای بەنی تەمیم دەتەوێ چی لە دیلەكەت بكەیت؟).

٣٦٣٠ - (حسن) عن بهز بن حكيم, عن أبيه, عن جده: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَبَسَ رَجُلاً فِي تُهْمَةٍ.

واتە: لە بەهزی كوڕی حەكیمەوە، لە باوكیەوە، لە باپیریەوە دەگێڕنەوە، كە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم پیاوێكی لەسەر تۆمەت بەند كرد.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٦٣١ - (حسن الإسناد) عن بهز بن حكيم, عن أبيه, عن جده, قال ابن قدامة: إن أخاه أو عمه, وقال مؤمل: إِنَّهُ قَامَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَخْطُبُ, فَقَالَ: جِيرَانِي بِمَا أَخَذُوا, فَأَعْرَضَ عَنْهُ, مَرَّتَيْنِ, ثُمَّ ذَكَرَ شَيْئًا, فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (خَلُّوا لَهُ عَنْ جِيرَانِهِ). لَمْ يَذْكُرْ مُؤَمَّلٌ: وَهُوَ يَخْطُبُ.

واتە: لە بەهزی کوڕی حەکیمەوە، لە باوکیەوە، لە باپیریەوە - موعاویە - دەگێڕنەوە، ئیبنو قودامە وتی: برکەی یان مامی موعاویە، مونەممەل وتی: پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم وتاری دەخوێندەوە موعاویە هەستا قسەی لەگەڵ کرد وتی: دراوسێکانی منتان بۆچی گرتون؟ پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم روی لێ وەرگێڕا، دوو جار، لەپاشدا موعاویە باسی شتێکی کرد. پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (دراوسێکانی بۆ بەرەڵا بکەن). مونەممەل باسی ئەوەی نەکرد کە وتاری دەخوێندەوە.

باسی سەبارەت بە وەکالەت.

٣٠ - باب فِي الْوَكَالَةِ.

٣٦٣٢ - (ضعيف) عن جابر بن عبد الله, قال: أَرَدْتُ الْخُرُوجَ إِلَى خَيْبَرَ, فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ, وَقُلْتُ لَهُ: إِنِّي أَرَدْتُ الْخُرُوجَ إِلَى خَيْبَرَ, فَقَالَ: (إِذَا أَتَيْتَ وَكِيلِي فَخُذْ مِنْهُ خَمْسَةَ عَشَرَ وَسْقًا, فَإِنِ ابْتَغَى مِنْكَ آيَةً, فَضَعْ يَدَكَ عَلَى تَرْقُوَتِهِ).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: دەمویست دەرچم بۆ خەیبەر، چومە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم سەلامم لێ کرد، پێم وت: دەمەوێت دەرچم بۆ خەیبەر، فەرمووی: (ئەگەر چویتە لای وەکیلەکەم پانزە وەسق خورما یان جۆی لێ وەربگرە، ئەگەر داوای بەڵگەو نیشانەی لێ کردی، دەست بخەرە بینە قاقای).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە دادوەری.

٣١ - باب فِي الْقَضَاءِ.

٣٦٣٣ - (صحيح) عن أبو هريرة, عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (إِذَا تَدَارَأْتُمْ فِي طَرِيقٍ فَاجْعَلُوهُ سَبْعَةَ أَذْرُعٍ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر لەسەر ڕێگەیەك کێشەو ناکۆکی کەوتە نێوانتانەوە حەوت باڵ دابنێن بۆ ئەوەی وشترەکان بە بارەوە بە ئاسانی ڕێ بکەن). - بۆ ئێستا دەبێ بەگوێرەی پێویست بێت -.

٣٦٣٤ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (إِذَا اسْتَأْذَنَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ أَنْ يَغْرِزَ خَشَبَةً فِي جِدَارِهِ فَلاَ يَمْنَعْهُ). فَنَكَسُوا, فَقَالَ: مَا لِي أَرَاكُمْ قَدْ أَعْرَضْتُمْ؟ لأُلْقِيَنَّهَا بَيْنَ أَكْتَافِكُمْ. قَالَ أَبو دَاوُدَ: وَهَذَا حَدِيثُ ابْنِ أَبِي خَلَفٍ وَهُوَ أَتَمُّ.

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر یەکێ لە ئێوە برایەکی لەکاتی دارەڕادا مۆڵەتی لێ خواست سەری دارەکان لەسەر دیواری دابنێت با ڕێگری لێ نەکات). سەریان ڕاوەشاند، ئەبو هورەیرە وتی: ئەوە بۆچی دەتانبینم پشتتان لێ وەرگێڕاوە؟ سوێند بە (الله) فڕێی دەدەمە سەرشانتان.

٣٦٣٥ - (حسن) عن أبي صرمة صاحب النبي صلى الله عليه وسلم, عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم أنه قال: (مَنْ ضَارَّ أَضَرَّ اللَّهُ بِهِ, وَمَنْ شَاقَّ شَاقَّ اللَّهُ عَلَيْهِ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئەبوو صیرمەی هاوەڵی پێغەمبەرەوە صلی الله علیه وسلم، لە پێغەمبەرەوە صلی الله علیه وسلم کە فەرموویەتی: (ئەوکەسەی زیان بگەیەنێت خوای گەورە زیانی پێ دەگەیەنێت بە هەمان شێوە تۆڵەی لێ دەکاتەوە، ئەوکەسەی کێشە دروست بکات بۆ برا موسوڵمانەکەی بە نارەواو باری سەرشانی قورس و گران بکات خوای گەورە بە هەمان شێوە تۆڵەی لێ دەکاتەوەو باری سەرشانی قورس و گران دەکات).

٣٦٣٦ - (ضعيف) عن سمرة بن جندب: أَنَّهُ كَانَتْ لَهُ عَضُدٌ مِنْ نَخْلٍ فِي حَائِطِ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ, قَالَ: وَمَعَ الرَّجُلِ أَهْلُهُ, قَالَ: فَكَانَ سَمُرَةُ يَدْخُلُ إِلَى نَخْلِهِ, فَيَتَأَذَّى بِهِ وَيَشُقُّ عَلَيْهِ, فَطَلَبَ إِلَيْهِ أَنْ يَبِيعَهُ, فَأَبَى, فَطَلَبَ إِلَيْهِ أَنْ يُنَاقِلَهُ, فَأَبَى, فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ, فَطَلَبَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيعَهُ, فَأَبَى, فَطَلَبَ إِلَيْهِ أَنْ يُنَاقِلَهُ, فَأَبَى. قَالَ: (فَهَبْهُ لَهُ, وَلَكَ كَذَا وَكَذَا). أَمْرًا رَغَّبَهُ فِيهِ, فَأَبَى, فَقَالَ: (أَنْتَ مُضَارٌّ). فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلأَنْصَارِيِّ: (اذْهَبْ فَاقْلَعْ نَخْلَهُ).

واتە: لە سەمورەی کوڕی جوندوبەوە دەگێڕنەوە، کە پەڵە دارخورمایەکی لەناو باخی دارخورمای کابرایەکی ئەنصاریدا هەبوو، راوی وتی: کابرای ئەنصاری لەگەڵ خێزانەکەی لەناو باخەکەدا بوو، سەمورە دەچوە ناوی، ئەویش پێی ناخۆش بوو ئازاری پێ دەگەیشت و قورس و گران بوو لەسەری، داوای لێ کرد پێی بفرۆشێت، رازی نەبوو پێی نەفرۆشت، داوای لێ کرد بیان گوێزێتەوە، رازی نەبوو نەیگوێزانەوە، کابرای ئەنصاری چو بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم باسەکەی بۆ گێڕایەوە، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم داوای لێ کرد پێی بفرۆشێت، رازی نەبوو پێی نەفرۆشت، داوای لێ کرد بیان گوێزێتەوە، رازی نەبوو نەیگوێزانەوە، فەرمووی: (ئەو شتەو ئەو شتەت دەدەمێ)، هەر رازی نەبوو، فەرمووی: (دەی تۆ کەسێکی زیانبەخشی). پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بە کابرای ئەنصاری فەرموو: (برۆ دارخورماکانی سەمورە هەڵکێشە).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٦٣٧ - (صحيح) عن عبد الله بن الزبير: أَنَّ رَجُلاً خَاصَمَ الزُّبَيْرَ فِي شِرَاجِ الْحَرَّةِ الَّتِي يَسْقُونَ بِهَا, فَقَالَ الأَنْصَارِيُّ: سَرِّحِ الْمَاءَ يَمُرُّ, فَأَبَى عَلَيْهِ الزُّبَيْرُ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلزُّبَيْرِ: (اسْقِ يَا زُبَيْرُ ثُمَّ أَرْسِلْ إِلَى جَارِكَ). قال: فَغَضِبَ الأَنْصَارِيُّ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, أَنْ كَانَ ابْنَ عَمَّتِكَ؟ فَتَلَوَّنَ وَجْهُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ثُمَّ قَالَ: (اسْقِ, ثُمَّ احْبِسِ الْمَاءَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى الْجَدْرِ). فَقَالَ الزُّبَيْرُ: فَوَاللَّهِ إِنِّي لأَحْسِبُ هَذِهِ الآيَةَ نَزَلَتْ فِي ذَلِكَ: (فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ) الآيَةَ.

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی زوبێرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پیاوێکی ئەنصاری لەگەڵ باوکم بوو بە کێشەو هەرایان لەسەر سەرەی ئاو کە لە ئاوەڕۆکانی ئەلحەڕڕەوە دەهات، باخە خورمایان پێ ئاو دەدا، پیاوە ئەنصاریەکە وتی: ئاوەکە بەردە با بڕوات بۆ ناو باخەکانی ئێمەش، زوبێر رازی نەبوو بەری نەدا، بۆ ئەو کێشەیە چونە خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بە زوبێری فەرموو: (ئەی زوبێر باخەکەت ئاو بدە ئینجا ئاوەکە بەرەڵابکە بۆ دراوسێکەت). (عبد الله) وتی: پیاوە ئەنصاریەکە تورە بوو وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، ئەوە پورزای خۆتە، رووی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم گۆڕاو رەنگی تورەیی پێوە دیار بوو، لەپاشدا فەرمووی: (ئەی زوبێر باخەکەت ئاو بدە، ئینجا ئاوەکە بگرەوە هەتا ئاوەکە دەدا لە قەدیان ئەوسا ئاوەکەش بگرەوە). زوبێر وتی: سوێند بە (الله) وا ئەزانم ئەم ئایەتە لەو بارەوە هاتە خوارەوە:

﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾ ﴾ سورە النساء: ٦٥.

واتە: نەخێر (وانی یە کەخۆیان بە باوەڕدار نیشیان دەدەن) سوێند بەپەروەردگارت بڕوا دارنین تاتۆ نەکەنە دادوەر لەهەر ئاژاوە و دووبەرەکی یەکی نێوانیان دا، لە پاشان هەست نەکەن لە دەروونیاندا بەهیچ بێزاری یەك لەو بڕیارەی تۆ داوتەو مل کەچ نەکەن بەملکەچی یەکی تەواو.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٦٣٨ - (صحيح) عن ثعلبة بن أبي مالك: أَنَّهُ سَمِعَ كُبَرَاءَهُمْ يَذْكُرُونَ: أَنَّ رَجُلاً مِنْ قُرَيْشٍ كَانَ لَهُ سَهْمٌ فِي بَنِي قُرَيْظَةَ, فَخَاصَمَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَهْزُورٍ يَعْنِي السَّيْلَ الَّذِي يَقْتَسِمُونَ مَاءَهُ, فَقَضَى بَيْنَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ الْمَاءَ إِلَى الْكَعْبَيْنِ لاَ يَحْبِسُ الأَعْلَى عَلَى الأَسْفَلِ.

واتە: (ثعلبة)ی کوڕی ئەبوو مالیك لە پیاوە گەورەکانیانی بیستوە گێڕاویانەتەوە: کە پیاوێ لە (بَنِي قُرَيْظَةَ) بەشە باخێکی هەبوو، کێشەی دابەشکردنی ئاوی ئەو جۆگانەی کە باخ و باخاتەکانیان پێ دەدێرا گەیاندە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بڕیاری بۆدان دوای ئەوەی ئاوەکە گەیشتە ئاستی قولە پێکان ئیتر نابێ لەسەرەوە بۆ خوارەوە بگیرێنەوە دەبێ بەربدرێنەوە.

٣٦٣٩ - (حسن صحيح) عن عمرو بن شعيب, عن أبيه, عن جده: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى فِي السَّيْلِ الْمَهْزُورِ أَنْ يُمْسَكَ حَتَّى يَبْلُغَ الْكَعْبَيْنِ, ثُمَّ يُرْسِلُ الأَعْلَى عَلَى الأَسْفَلِ.

واتە: لە عەمری کوڕی شوعەیبەوە، لە باوکیەوە، لە باپیریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم سەبارەت بە ئاوی ئەو جۆگانەی کە باخ و باخاتیان پێ دەدێررێت بڕیاری داوە هەتا ئاوەکە دەگاتە ئاستی قولەپێکان دەبێ بگیرێنەوە، لەپاشدا دەبێ لەسەرەوە بۆ خوارەوە بەربدرێنەوە.

٣٦٤٠ - (صحيح) عن أبو سعيد الخدري قال: اخْتَصَمَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلاَنِ فِي حَرِيمِ نَخْلَةٍ - فِي حَدِيثِ أَحَدِهِمَا: فَأَمَرَ بِهَا فَذُرِعَتْ فَوُجِدَتْ سَبْعَةَ أَذْرُعٍ, وَفِي حَدِيثِ الآخَرِ: فَوُجِدَتْ خَمْسَةَ أَذْرُعٍ - فَقَضَى بِذَاكَ. قَالَ عَبْدُ الْعَزِيزِ: فَأَمَرَ بِجَرِيدَةٍ مِنْ جَرِيدِهَا فَذُرِعَتْ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: دوو پیاو سەبارەت بەو پەرژینی دارخورما لەکاتێکدا کە زەویەکە هی خاوەن دار خورماکە نەبێت کێشەیان گەیاندە لای پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم - لە فەرموودەی یەکێك لە راویەکاندا: فەرمانی کرد پێوانەی بکەن هەتا حەوت باڵ لەچواردەوری دارخورماکە بۆ ئەوەی بەرەکەی تێکەڵاوی بەری دارخوارمای دراوسێکەی نەبێت یان نەکەوێتە زەوی دراوسێکانی و ببێ بە کێشەو هەرایان لەسەری، لە فەرمودەکەی ئەوی تریاندا: هەتا پێنج باڵ - (عبد العزیز) وتی: فەرمانی کرد بە لقێ لە لقی دارخورماکە پێوانەی بکەن.

www.iqra.ahlamontada.com

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

سەرەتای پەرتوکی زانست و زانیاری

١٩ - أول كتاب العلم

باسی هاندان لەسەر فێربوونی زانست و زانیاری.

١ - باب الْحَثِّ عَلَى طَلَبِ الْعِلْمِ.

٣٦٤١ - (صحيح) عن كثير بن قيس قال: كُنْتُ جَالِسًا مَعَ أَبِي الدَّرْدَاءِ فِي مَسْجِدِ دِمَشْقَ, فَجَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا أَبَا الدَّرْدَاءِ, إِنِّي جِئْتُكَ مِنْ مَدِينَةِ الرَّسُولِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحَدِيثٍ بَلَغَنِي أَنَّكَ تُحَدِّثُهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, مَا جِئْتُ لِحَاجَةٍ. قَالَ: فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَطْلُبُ فِيهِ عِلْمًا سَلَكَ اللَّهُ بِهِ طَرِيقًا مِنْ طُرُقِ الْجَنَّةِ, وَإِنَّ الْمَلاَئِكَةَ لَتَضَعُ أَجْنِحَتَهَا رِضًا لِطَالِبِ الْعِلْمِ, وَإِنَّ الْعَالِمَ لَيَسْتَغْفِرُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الأَرْضِ وَالْحِيتَانُ فِي جَوْفِ الْمَاءِ, وَإِنَّ فَضْلَ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ عَلَى سَائِرِ الْكَوَاكِبِ, وَإِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الأَنْبِيَاءِ, وَإِنَّ الأَنْبِيَاءَ لَمْ يُوَرِّثُوا دِينَارًا وَلاَ دِرْهَمًا وَرَّثُوا الْعِلْمَ, فَمَنْ أَخَذَهُ أَخَذَ بِحَظٍّ وَافِرٍ).

واتە: لە (كثير)ی كوڕی قەیسەوە دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: لە مزگەوتی دیمەشق لەگەڵ ئەبوو دەرداء دانیشتبووین، پیاوێ هات وتی: ئەی ئەبو دەرداء. من لەشارەكەی پێغەمبەری خواوە صلى الله عليه وسلم هاتوم بۆ لات هیچ پێویستیەكم نیە تەنها ئەوەندە نەبێت بۆ فەرمودەیەك هاتوم كە پێم گەیشتوە لە پێغەمبەری خواوە صلى الله عليه وسلم گێڕاوتەتەوە، ئەبو دەرداء وتی: لە پێغەمبەری خوام صلى الله عليه وسلم بیستوە دەفەرموو: (هەر كەسێك

www.iqra.ahlamontada.com

ڕێگایەك بگرێتەبەر بۆ بەدەست خستنی زانستی شەرعی ئەوا خوای گەورە ڕێگەیە لە ڕێگاکانی بەهەشتی بۆ ئاسان دەکات، مەلائیکەکان باڵیان رادەخەن بۆ ئەو کەسەی دەگەڕێت بە دوای زانستی شەرعیدا لەبەر ئەوەی رازین بەوەی بۆی دەگەڕێن، هەموو ئەوانەی کە لە ئاسمانەکان و زەویدان داوای لێ خۆشبوون دەکەن بۆ شەرع زانەکان تەنانەت ماسیش لە دەریادا، گەورەیی و چاکێتی شەرع زان بە سەر بەندەی خوا پەرستدا وەك چاکێتی و جوانی مانگ وایە بە سەر هەموو ئەستێرەکانەوە، زانایان میراتگری پێغەمبەرانن، پێغەمبەران دینار و درهەمیان بە میرات بەجێ نەهێشتووە، بەڵکو تەنها زانستی شەرعیان بەجێ هێشتووە، جا هەرکەسێ بەدەستی خات ئەوا بەشێکی زۆری بەدەست خستووە).

٣٦٤٢ - عن أبو الدرداء, بمعناه - يعني عن النبي صلى الله عليه و سلم - .

واتە: لە ئەبو دەردائەوە فەرمودەی پێشو بەهەمان مانا هاتوە، واتە لە پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم.

٣٦٤٣ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَا مِنْ رَجُلٍ يَسْلُكُ طَرِيقًا يَطْلُبُ فِيهِ عِلْمًا إِلاَّ سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقَ الْجَنَّةِ, وَمَنْ أَبْطَأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ ڕێگەی زانست بگرێ و عەودالی زانست و زانیاری بێ ئیللا خوای گەورە بە هۆی ئەوەوە ڕێگەی بەهەشتی بۆ ئاسان دەکات، هەرکەسێ کار و کردەوەی دوای بخات، ڕەچەڵەك و نەسەبی پێشی ناخات).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی ریوایەتی فەرمودەی خاوەن نامە ئاسمانیەکان.

٢ - باب رِوَايَةِ حَدِيثِ أَهْلِ الْكِتَابِ.

٣٦٤٦ - (ضعيف) عن أبو نملة الأنصاري: أَنَّهُ بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدَهُ رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ مُرَّ بِجَنَازَةٍ, فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ هَلْ تَتَكَلَّمُ هَذِهِ الْجَنَازَةُ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (اللَّهُ أَعْلَمُ). فَقَالَ الْيَهُودِيُّ: إِنَّهَا تَتَكَلَّمُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (مَا حَدَّثَكُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ فَلاَ تُصَدِّقُوهُمْ وَلاَ تُكَذِّبووهُمْ, وَقُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ فَإِنْ كَانَ بَاطِلاً لَمْ تُصَدِّقُوهُ, وَإِنْ كَانَ حَقًّا لَمْ تُكَذِّبووهُ).

واتە: لە ئەبو نەملەی ئەنصاریەوە دەگێڕنەوە، کە جارێ لە خزمەت پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم دانیشتوە، لەو کاتەدا پیاوێکی جولەکەی لێ بووە، تەرمێ بە لایاندا ڕەت بوو، جولەکەکە وتی: ئەی موحەممەد ئایا ئەو تەرمە قسە دەکات - لەگەڵ دوو مەلائیکەکەی ناو گۆڕ نەکیر و مونکیر - ؟ فەرمووی: (خوای گەورە بۆ خۆی دەیزانێت)، جولەکەکە وتی: بێگومان قسە دەکات، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (ئەگەر خاوەن نامە ئاسمانیەکان واتە جولەکەو گاورەکان شتێکیان بۆ باس کردن نە باوەڕیان پێ بکەن و نە بەدرۆشیان بخەنەوە، بڵێن باوەڕمان هەیە بە خواو بە پێغەمبەرەکەی، جا ئەگەر قسەکەیان ناهەق بوو ئەوا بەراستیان نازانن، خۆ ئەگەر قسەکەشیان هەق و راست بوو بەدرۆیان ناخەنەوە).

٣٦٤٥ - (حسن صحيح) عن زيد بن ثابت قال: أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَعَلَّمْتُ لَهُ كِتَابَ يَهُودَ, وَقَالَ: (إِنِّي وَاللَّهِ مَا آمَنُ يَهُودَ عَلَى كِتَابِي). فَتَعَلَّمْتُهُ, فَلَمْ يَمُرَّ بِي إِلاَّ نِصْفُ شَهْرٍ حَتَّى حَذَقْتُهُ, فَكُنْتُ أَكْتُبُ لَهُ إِذَا كَتَبَ, وَأَقْرَأُ لَهُ إِذَا كُتِبَ إِلَيْهِ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە زەیدی کوڕی (ثابت)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمانی پێ کردم کە فێری نوسین و خوێندنەوەی زمانی جولەکە ببم منیش فێری زمانی جولەکە بووم بۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (سوێند بە (الله) ئەمین نیم لە جولەکەکان نامەم بۆ بنوسن بۆ جولەکەکان یان نامەی جولەکەکانم بەڕاستی بۆ بخوێننەوە دەترسم شتێکی بۆ زیادو کەم بکەن)، ماوەی نیو مانگ تێ نەپەڕی بە باشی فێری نوسین و خوێندنەوەی زمانی جولەکە بووم و بەدڵنیاییەوە لێی تێ دەگەیشتم، ئەگەر بیویستایە نامە بنێرێ بۆ جولەکەکان من بۆم دەنوسی، هەروەها ئەگەر نامەشی بۆ بهاتایە لەلایەن جولەکەکانەوە ئەوا من بۆم دەخوێندەوە.

باسی سەبارەت بە نوسینەوەی زانست.

٣ - باب فِي كِتَابَةِ الْعِلْمِ.

٣٦٤٦ - (صحيح) عن عبد الله بن عمرو قال:كُنْتُ أَكْتُبُ كُلَّ شَيْءٍ أَسْمَعُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُرِيدُ حِفْظَهُ, فَنَهَتْنِي قُرَيْشٌ وَقَالُوا: أَتَكْتُبُ كُلَّ شَيْءٍ تَسْمَعُهُ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَشَرٌ يَتَكَلَّمُ فِي الْغَضَبِ وَالرِّضَا؟! فَأَمْسَكْتُ عَنِ الْكِتَابِ, فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَأَوْمَأَ بِأُصْبُعِهِ إِلَى فِيهِ, فَقَالَ: (اكْتُبْ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا يَخْرُجُ مِنْهُ إِلاَّ حَقٌّ).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عەمرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: هەر شتێکم لە پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم ببیستایە هەموویم دەنوسیەوە هەتا لەبەری بکەم و بیپارێزم لە فەوتان، قورەیش ڕێگریان لێ کردم وتیان: تۆ هەموو شتێك دەنوسیتەوە کە لە پێغەمبەری خوای صلی الله علیه وسلم دەبیستی لەکاتێکدا کە ئەویش مرۆڤێکە لەکاتی تورەبوون و ئارامی و ئاسایی دا قسە دەکات؟! ئیتر منیش وازم لە نوسین هێنا، باسەکەم بۆ

www.iqra.ahlamontada.com

پێغەمبەری خوای صلی الله علیه وسلم گێڕایەوە، جا پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم بە پەنجەی دەستی ئاماژەی کرد بۆ دەمی خۆی و فەرمووی: (بنوسە سوێند بە (الله) ئەوەی هەق و راست نەبێ لەم دەمە دەرناچێت).

٣٦٤٧ - (ضعيف الإسناد) عن المطلب بن عبد الله بن حنطب قال: دَخَلَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ عَلَى مُعَاوِيَةَ, فَسَأَلَهُ عَنْ حَدِيثٍ, فَأَمَرَ إِنْسَانًا يَكْتُبُهُ, فَقَالَ لَهُ زَيْدٌ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَنَا أَنْ لاَ نَكْتُبَ شَيْئًا مِنْ حَدِيثِهِ, فَمَحَاهُ.

واتە: لە (مطلب)ی کوڕی (عبد الله)ی کوڕی (حنطب)ەوە دەگێڕنەوە. کە وتویەتی: زەیدی کوڕی (ثابت) چوەژورەوە بۆلای موعاویە، دەربارەی فەرمودەیە لێی پرسی، فەرمانی کرد بە کەسێك فەرمودەکە بنوسێتەوە، زەید وتی: بێگومان پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمانی پێ کردوین هیچ شتێ لەفەرمودەکانی نەنوسینەوە، ئیتر موعاویە سڕییەوە.

٣٦٤٨ - (شاذ) عن أبو سعيد الخدري قال: مَا كُنَّا نَكْتُبُ غَيْرَ التَّشَهُّدِ وَالْقُرْآنِ.

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئێمە جگە لە تەحیات و قورئان هیچ شتێکی ترمان نەدەنوسیەوە.

٣٦٤٩ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: لَمَّا فُتِحَتْ مَكَّةُ قَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَذَكَرَ الْخُطْبَةَ خُطْبَةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, قَالَ: فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ يُقَالُ لَهُ أَبوو شَاهٍ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اكْتُبووا لِي. فَقَالَ: (اكْتُبووا لأَبِي شَاهٍ).

واتە: لە ئەبو هورەیرە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: دوای ئەوەی کە شاری مەککە رزگار کرا پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هەستا وتاری بۆدان، باسی وتارەکەی کرد، وتارەکەی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم، راوی وتی: پیاوێ

www.iqra.ahlamontada.com

لە خەڵکی یەمەن کە پێیان دەوت ئەبو شاه هەستا وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمان بدە کە ئەم وتارەم بۆ بنوسنەوە، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (بینوسنەوە بۆ ئەبو شاه).

٣٦٥٠ - (صحيح مقطوع) عن الوليد قال: قُلْتُ لأَبِي عَمْرٍو: مَا يَكْتُبوهُ؟ قَالَ: الْخُطْبَةَ الَّتِي سَمِعَهَا يَوْمَئِذٍ مِنْهُ.

واتە: لە وەلیدەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: وتم بە ئەبو عەمر — واتە پێشەوا ئەوزاعی - : ئەبو شاه چ پرسیارێکی کرد هەتا بۆی بنوسنەوە، وتی: ئەو وتارە بوو کە لەوکاتەدا بیستی لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم.

باسی سەبارەت بە هەڕەشەی توند لەو کەسانەی کە بە ناوی پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم درۆ دەکەن.

٤ - باب فِي التَّشْدِيدِ فِي الْكَذِبِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

٣٦٥١ - (صحيح) عن عامر بن عبد الله بن الزبير, عن أبيه قال: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ: قُلْتُ لِلزُّبَيْرِ: مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تُحَدِّثَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا يُحَدِّثُ عَنْهُ أَصْحَابُكَ؟ قَالَ: أَمَا وَاللَّهِ لَقَدْ كَانَ لِي مِنْهُ وَجْهٌ وَمَنْزِلَةٌ, وَلَكِنِّي سَمِعْتُهُ يَقُولُ: (مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبوأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ).

واتە: لە عامیری کوڕی (عبد الله)ی کوڕی زوبێرەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: وتم بە زوبێر: چی ڕێگری ئەوەی لێ کردوی فەرمودە بگێڕیتەوە لە پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم وەك چۆن هاوڕێکانت فەرمودەی لێوە دەگێڕنەوە؟ زوبێر وتی: سوێند بە (الله) من لە ئەو نزیکم و خزمایەتی

www.iqra.ahlamontada.com

و ڕێزم هەیە بەڵام ئەوەندە هەیە کە من لێم بیستوە دەیفەرموو: (هەرکەسێ بە ئەنقەست درۆ بەناوی منەوە بکات با جێگەیە لە ئاگری دۆزەخ دا بۆ خۆی دابنێ).

باسی قسەکردن لەبارەی قورئانەوە بەبێ زانست.

٥ - باب الْكَلاَمِ فِى كِتَابِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ.

٣٦٥٢ - (ضعيف) عن جندب قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ قَالَ فِي كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِرَأْيِهِ فَأَصَابَ فَقَدْ أَخْطَأَ).

واتە: لە جوندوبەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەوەی بە ڕاوبۆچونی خۆی بدوێ لەبارەی دەربڕین و مانای ئایەتەکانی قورئانەوە ئەگەر بیشی پێکێ هەر نەی پێکاوەو هەڵەدەکات).

باسی دووپاتکردنەوەی فەرمودە.

٦ - باب تَكْرِيرِ الْحَدِيثِ.

٣٦٥٣ - (ضعيف الاسناد) عن أبو سلام, عن رجل خدم النبي صلى الله عليه وسلم: أَنَّ النَّبِىَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا حَدَّثَ حَدِيثًا أَعَادَهُ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ.

واتە: لە ئەبو سەلامەوە، لە پیاوێکەوە کە خزمەتی پێغەمبەری صلى الله عليه وسلم دەکرد دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمودەیەکی دەگێڕایەوە سێ جار دووپاتی دەکردەوە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی گێڕانەوەی فەرمودە بە پەلە.

٧ - باب فِي سَرْدِ الْحَدِيثِ.

٣٦٥٤ - (صحيح) عن عروة قال: جَلَسَ أَبو هُرَيْرَةَ إِلَى جَنْبِ حُجْرَةِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا, وَهِيَ تُصَلِّي, فَجَعَلَ يَقُولُ: اسْمَعِي يَا رَبَّةَ الْحُجْرَةِ, مَرَّتَيْنِ, فَلَمَّا قَضَتْ صَلاَتَهَا قَالَتْ: أَلاَ تَعْجَبُ إِلَى هَذَا وَحَدِيثِهِ! إِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيُحَدِّثُ الْحَدِيثَ لَوْ شَاءَ الْعَادُّ أَنْ يُحْصِيَهُ أَحْصَاهُ.

واتە: لە عورووە دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: ئەبو هورەیرە لە تەنیشت هۆدەكەی عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دانیشتبوو، لەوكاتەدا عائیشە نوێژی دەكرد، ئەبوو هورەیرە دوو جار لەسەریەك وتی: ئەی خاوەن هۆدە گوێم لێ بگرە، كاتێ كە عائیشە لەنوێژ بوویەوە وتی: ئەوە سەرت سوڕنامێنێ لەو پیاوەو لە فەرمودەكەی كە چۆن بە پەلە دەیگێڕێتەوە! كاتێ كە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمایشتێكی بفەرموایە ئەوەندە لەسەرخۆ و بە شێنەیی دەیفەرموو ئەگەر كەسێ بیویستایە قسەكانی بژمێرێ دەیژماردن.

٣٦٥٥ - (صحيح) عن عروة بن الزبير: أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: أَلاَ يُعْجِبُكَ أَبو هُرَيْرَةَ؟ جَاءَ فَجَلَسَ إِلَى جَانِبِ حُجْرَتِي يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسْمِعُنِي ذَلِكَ, وَكُنْتُ أُسَبِّحُ, فَقَامَ قَبْلَ أَنْ أَقْضِيَ سُبْحَتِي, وَلَوْ أَدْرَكْتُهُ لَرَدَدْتُ عَلَيْهِ, إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكُنْ يَسْرُدُ الْحَدِيثَ مِثْلَ سَرْدِكُمْ.

واتە: لە عورووەی كوڕی زوبێرەوە دەگێڕنەوە، كە عائیشەی خێزانی رەزای خوای لێ بێ وتی: سەرت سوڕنامێنێ لە ئەبو هورەیرە؟ هاتوە لەتەنیشت هۆدەكەی مندا دانیشتوەو فەرمودەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دەگێڕێتەوە، دەنگ بەرزدەكاتەوە بۆ ئەوەی من گوێم لێی بێ، من لەوكاتەدا نوێژی سوننەتم

www.iqra.ahlamontada.com

دەکرد، پێش ئەوەی نوێژەکەم تەواو بکەم ئەو هەستابوو رۆیشتبوو، ئەگینا بەرپەرچم دەدایەوەو تێم دەگەیاند، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لە قسەکردندا وەك ئێوە نەبوو لەسەرخۆ بە رونی و بە ڕەوانی فەرمایشتی دەفەرموو ئەگەر کەسێ بیویستایە قسەکانی بژمێرێ دەیژماردن.

باسی خۆپاراستن لە فەتوادان.

٨ - باب التَّوَقِّي فِي الْفُتْيَا.

٣٦٥٦ - (ضعيف) عن معاوية: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْغَلُوطَاتِ.

واتە: لە موعاویەوە دەگێرنەوە، کە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم ڕێگری کردوە لەو پرسیارانەی کە قورس و ناواقیعین و زانایان دەخەنە هەڵەوە یان بۆ ئەوەی بۆڕیان بدەن.

٣٦٥٧ - (حسن) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ أُفْتِيَ بِغَيْرِ عِلْمٍ كَانَ إِثْمُهُ عَلَى مَنْ أَفْتَاهُ). زَادَ سُلَيْمَانُ الْمَهْرِيُّ فِي حَدِيثِهِ: (وَمَنْ أَشَارَ عَلَى أَخِيهِ بِأَمْرٍ يَعْلَمُ أَنَّ الرُّشْدَ فِي غَيْرِهِ فَقَدْ خَانَهُ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێرنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ یەکێ بە نەزانی بەبێ زانست فەتوای بۆ بدات ئەوە گوناهی بە ئەستۆی ئەو کەسەیە کە بە نەزانی فەتوای بۆ داوە). سولەیمانی مەهری لە فەرمودەکەیدا ئەمەی بۆ زیاد کرد: (هەرکەسێ ئاماژە بدات بە برایەکی موسوڵمانی کە فلانە کار بکات باشە، لەهەمان کاتدا بزانێ کە ئەو کارە باش نیە، ئەوە ناپاکی و خیانەتی لەو برایە کردوە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی ناپەسەندی و خراپی ڕێگریکردن لە زانست.

٩ - باب كَرَاهِيَةِ مَنْعِ الْعِلْمِ.

٣٦٥٨ - (حسن صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ سُئِلَ عَنْ عِلْمٍ فَكَتَمَهُ أَلْجَمَهُ اللَّهُ بِلِجَامٍ مِنْ نَارٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەر کەسێك پرسیارێکی دەربارەی زانستی شەرعی لێ بکرێت بەڵام ئەو بیشارێتەوە ئەوە لە ڕۆژی قیامەتدا خودا لەغاوی ئاگرینی لەدەم دەکات).

باسی فەزڵ و گەورەیی بڵاوکردنەوەی زانست.

١٠ - باب فَضْلِ نَشْرِ الْعِلْمِ.

٣٦٥٩ - (صحيح) عن ابن عباس قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (تَسْمَعُونَ, وَيُسْمَعُ مِنْكُمْ, وَيُسْمَعُ مِمَّنْ سَمِعَ مِنْكُمْ).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە ڕەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئێوە فەرمودە دەبیستن و خەڵکیش لەئێوە دەبیستێ و خەڵکانی تریش لەوانەوە دەبیستن کە لەئێوەیان بیستوە).

٣٦٦٠ - (صحيح) عن زيد بن ثابت قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: (نَضَّرَ اللَّهُ امْرَأً سَمِعَ مِنَّا حَدِيثًا فَحَفِظَهُ حَتَّى يُبَلِّغَهُ, فَرُبَّ حَامِلِ فِقْهٍ إِلَى مَنْ هُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ, وَرُبَّ حَامِلِ فِقْهٍ لَيْسَ بِفَقِيهٍ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە زەیدی کوڕی (ثابت)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: گوێم لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بوو دەیفەرموو: (خوای گەورە رووی ئەو کەسە سپی بکات کە فەرمودەیەکی لە ئێمە بیستوەو لەبەری کردوە تا بیگەیەنێت بە کەسانی تر، لەبەرئەوەی هەندێ جار هەڵگری (فقه)زانستی شەرعی لەوانەیە بیگەیەنێت بە کەسێك کە باشتر و شارەزاتر بێت لەخۆی و زیاتر لێی حاڵی بێت. هەروەها هەندێ جار هەڵگری (فقه)زانستی شەرعی لەوانەیە فەقیە(فەقیە) نەبێت و باش لێی حاڵی نەبێت).

٣٦٦١ - (صحيح) عن سهل بن سعد, عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (وَاللَّهِ لأَنْ يُهْدَى بِهُدَاكَ رَجُلٌ وَاحِدٌ خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ).

واتە: لە سەهلی کوڕی سەعدەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (سوێند بە (الله) ئەگەر خوای گەورە بە هۆی ڕێنموییی و هیدایەتی تۆوە کەسێ ڕێنموییی و هیدایەت بدات چاکترە بۆ تۆ لە گەلە وشتری سور). - لەو سەردەمەدا گەلە وشتری سور بە بەهاترین ە بەنرخترین ماڵ و سامانی عەرەب بووە -.

باسی قسەکردن لەبارەی گەلی جولەکەوە.

١١ - باب الْحَدِيثِ عَنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ.

٣٦٦٢ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (حَدِّثُوا عَنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلاَ حَرَجَ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەواڵی ڕاست و دروستی لەبارەی گەلی جولەکە بگێڕنەوە گوناهتان ناگات).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٦٦٣ - (صحيح الإسناد) عن عبد الله بن عمرو قال: كَانَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحَدِّثُنَا عَنْ بَنِى إِسْرَائِيلَ حَتَّى يُصْبِحَ مَا يَقُومُ إِلاَّ إِلَى عُظْمِ صَلاَةٍ.

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عەمرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەبارەی گەلی جولەکەوە هەتا نوێژی بەیانی قسەی بۆ کردین ئەگەر لەبەر فەرزی نوێژی بەیانی نەبووایە هەر بەردەوام دەبوو.

باسی فێربوونی زانست بۆ غەیری خوای گەورە.

١٢ - باب فِى طَلَبِ الْعِلْمِ لِغَيْرِ اللَّهِ تَعَالَى.

٣٦٦٤ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ تَعَلَّمَ عِلْمًا مِمَّا يُبْتَغَى بِهِ وَجْهُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لاَ يَتَعَلَّمُهُ إِلاَّ لِيُصِيبَ بِهِ عَرَضًا مِنَ الدُّنْيَا: لَمْ يَجِدْ عَرْفَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ زانستێکی شەرعی فێر ببێ خۆی دەبێ مەبەست لە فێربوونی ئەو زانستە لەبەر رەزامەندی خوای گەورە بێ، بەڵام ئەم بۆ ئەوە خۆی فێر بکات شتێ لەماڵ و سامانی دنیای دەستکەوێت، ئەو کەسە لە رۆژی قیامەت دا بۆنی بەهەشت ناکات).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە کێ شایەنترە بە ئامۆژگاریکردن و داستان و بەسەرهات گێڕانەوە بۆ خەڵك.

١٣ - باب فِي الْقَصَصِ.

٣٦٦٥ - (حسن صحيح) عن عوف بن مالك الأشجعي رضي الله عنه قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: (لاَ يَقُصُّ إِلاَّ أَمِيرٌ أَوْ مَأْمُورٌ أَوْ مُخْتَالٌ).

واتە: لە عەوفی کوڕی مالیکی ئەشجەعیەوە دەگێڕنەوە،کە وتویەتی: گوێم لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بوو دەیفەرموو: (کەس هەقی ئامۆژگاریکردنی خەڵکی نیە جگە لە فەرمانڕەوا یان کەسێ کە فەرمانڕەوا ڕێگەی بدات، یا کەسێك کە خۆی بە گەورە بزانێ و داوای گەورەیی و پلەو پایە بکات).

٣٦٦٦ - (ضعيف الا جملة دخول الجنة؛ فصحيحة) عن أبو سعيد الخدري قال: جَلَسْتُ فِي عِصَابَةٍ مِنْ ضُعَفَاءِ الْمُهَاجِرِينَ, وَإِنَّ بَعْضَهُمْ لَيَسْتَتِرُ بِبَعْضٍ مِنَ الْعُرْيِ, وَقَارِئٌ يَقْرَأُ عَلَيْنَا, إِذْ جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ عَلَيْنَا, فَلَمَّا قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَكَتَ الْقَارِئُ, فَسَلَّمَ, ثُمَّ قَالَ: (مَا كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ؟). قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ, إِنَّهُ كَانَ قَارِئٌ لَنَا يَقْرَأُ عَلَيْنَا, فَكُنَّا نَسْتَمِعُ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ. قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِى جَعَلَ مِنْ أُمَّتِى مَنْ أُمِرْتُ أَنْ أَصْبِرَ نَفْسِى مَعَهُمْ). قَالَ: فَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَطَنَا لِيَعْدِلَ بِنَفْسِهِ فِينَا, ثُمَّ قَالَ: بِيَدِهِ هَكَذَا, فَتَحَلَّقُوا, وَبَرَزَتْ وُجُوهُهُمْ لَهُ, قَالَ: فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَرَفَ مِنْهُمْ أَحَدًا غَيْرِى, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (أَبْشِرُوا يَا مَعْشَرَ صَعَالِيكِ الْمُهَاجِرِينَ بِالنُّورِ التَّامِّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ, تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ قَبْلَ أَغْنِيَاءِ النَّاسِ بِنِصْفِ يَوْمٍ, وَذَاكَ خَمْسُ مِئَةِ سَنَةٍ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە،کە وتویەتی: دانیشتبووم لەناو کۆمەڵێ لە هەژارانی موهاجرین دا ئەوەندە روت و رەجاڵ بوون هەندێکیان بە هەندێکی تریان خۆیان داپۆشیبوو بۆ ئەوەی جەستەیان دەرنەکەوێت، قورئان خوێنێ قورئانی بۆ دەخوێندینەوە، لەوکاتەدا پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هات لەسەرمان راوەستا، کاتێ کە لەسەرمان راوەستا قورئان خوێنەکە بێ دەنگ بوو، جا سڵاوی کرد، لەپاشدا فەرمووی: (ئەوە چی دەکەن؟)، وتمان: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئەوە قورئان خوێنمانە قورئانمان بۆ دەخوێنێ، ئێمەش گوێمان گرتوە لە قورئانەکەی خوای گەورە، ئەبو سەعید وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (سوپاس بۆ خوای گەورە لەناو گەلەکەی مندا کەسانێك هەن کە فەرمانم پێ کراوە لەگەڵیان خۆم رابگرم)، ئەبو سەعید وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەناوەراستماندا دانیشت، لەپاشدا بە پەنجەی ئاماژەی کرد، هەڵقەببەستن، هەموویان رووبان لێیەوە دیاربوو، ئەبو سەعید وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هیچ کام لەو کەسانەی وەك من نەدەناسی، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (موژدەتان لێ بێ ئەی کۆمەڵی هەژار و نەدارای موهاجرین بە نور و روناکیەکی تەواو لە رۆژی قیامەتدا، بە نیو رۆژ پێش دەوڵەمەندەکان دەچنە بەهەشتەوە، کە دەکاتە پێنج سەد ساڵ).

٣٦٦٧ - (حسن) عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لأَنْ أَقْعُدَ مَعَ قَوْمٍ يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَعَالَى مِنْ صَلاَةِ الْغَدَاةِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُعْتِقَ أَرْبَعَةً مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ, وَلأَنْ أَقْعُدَ مَعَ قَوْمٍ يَذْكُرُونَ اللَّهَ مِنْ صَلاَةِ الْعَصْرِ إِلَى أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُعْتِقَ أَرْبَعَةً).

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر لەگەڵ کۆمەڵێ دانیشم لەنوێژی بەیانیەوە هەتا خۆر هەڵدێ یادی خوای گەورە بکەن ئەوە لەلام خۆشەویسترە

www.iqra.ahlamontada.com

لەوەی کە چوار کۆیلە لە نەوەکانی ئیسماعیل رزگار بکەم، ئەگەر لەگەڵ کۆمەڵێ دانیشم یادی خوای گەورە بکەن لەنوێژی عەسرەوە هەتا خۆر ئاوا دەبێ ئەوە لەلام خۆشەویسترە لەوەی کە چوار کۆیلە رزگار بکەم).

٣٦٦٨ - (صحيح) عن عبد الله قال: قال لي رسول الله صلى الله عليه وسلم: (اقْرَأْ عَلَيَّ سُورَةَ النِّسَاءِ). قَالَ: قُلْتُ: أَقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ؟! قَالَ: (إِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي). قَالَ: فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ حَتَّى إِذَا انْتَهَيْتُ إِلَى قَوْلِهِ: (فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ) الآيَةَ, فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَإِذَا عَيْنَاهُ تَهْمِلاَنِ.

واتە: لە (عبد الله)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم پێی فەرمووم: (سورەتی (النساء)م بۆ بخوێنە). (عبد الله) وتی: وتم: ئەی من بۆتی بخوێنم لەکاتێکدا کە بۆ تۆ دابەزیوە؟! فەرمووی: (حەزدەکەم گوێم لەغەیری خۆم بێت کە بیخوێنێ)، (عبد الله) وتی: منیش بۆم خوێند هەتا گەیشتمە ئەم ئایەتە:

﴿ فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِن كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ شَهِيدًا ﴾. سورە النساء:٤١.

واتە: ئینجا (حاڵی کافران) چۆن بێت کاتێك هێنامان لە هەموو ئومەتێکدا شایەتێك (کە پێغەمبەرەکەیانە)، تۆیشمان هێنا(ئەی موحەممەد صلى الله عليه وسلم) بەشایەت بەسەر ئائەوانەوە.

(عبد الله) وتی: سەرم هەڵبڕی سەیردەکەم چاوەکانی فرمێسکیان پێدا دێتەخوارەوە.

www.iqra.ahlamontada.com

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

سەرتای پەرتوکی شت خواردنەوە.

٢٠ – أول كتاب الأشربة

باسی سەبارەت بە حەرامکردنی ئارەق و مەی.

١ - باب فِي تَحْرِيمِ الْخَمْرِ.

٣٦٦٩ - (صحيح) عن عمر رضي الله عنه قال: نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ يَوْمَ نَزَلَ وَهِيَ مِنْ خَمْسَةِ أَشْيَاءَ: مِنَ الْعِنَبِ, وَالتَّمْرِ, وَالْعَسَلِ, وَالْحِنْطَةِ, وَالشَّعِيرِ, وَالْخَمْرُ مَا خَامَرَ الْعَقْلَ, وَثَلاَثٌ وَدِدْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يُفَارِقْنَا حَتَّى يَعْهَدَ إِلَيْنَا فِيهِنَّ عَهْدًا نَنْتَهِي إِلَيْهِ: الْجَدُّ, وَالْكَلاَلَةُ, وَأَبوابٌ مِنْ أَبوابِ الرِّبَا.

واتە: لە پێشەوا عومەرەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: حەرامکردنی مەی دابەزی لەو ڕۆژەدا کە دابەزی مەی لەم پێنج شتە دروست دەکرا: ترێ، خورما، هەنگوین، گەنم، جۆ، مەی ئەوەیە مرۆڤ سەرخۆش بکات و عەقڵ و هۆش نەهێڵێ، خۆزگە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پێش ئەوەی بەجێمان بێڵێ و وەفات بکات ئەم سێ شتەی بۆ ڕون کردینایەتەوە: پشکی باپیرەو، کەلالەو، چەند بابەتێکی (ربا)سود.

٣٦٧٠ - (صحيح) عن عمر بن الخطاب قال: لَمَّا نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ قَالَ عُمَرُ: اللَّهُمَّ بَيِّنْ لَنَا فِي الْخَمْرِ بَيَانًا شِفَاءً, فَنَزَلَتِ الآيَةُ الَّتِي فِي الْبَقَرَةِ: (يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ) الآيَةَ, قَالَ: فَدُعِيَ عُمَرُ, فَقُرِئَتْ عَلَيْهِ, قَالَ:

www.iqra.ahlamontada.com

اللَّهُمَّ بَيِّنْ لَنَا فِي الْخَمْرِ بَيَانًا شِفَاءً, فَنَزَلَتِ الآيَةُ الَّتِي فِي النِّسَاءِ: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَقْرَبُوا الصَّلاَةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى). فَكَانَ مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلاَةُ يُنَادِي أَلاَ لاَ يَقْرَبَنَّ الصَّلاَةَ سَكْرَانُ, فَدُعِيَ عُمَرُ فَقُرِئَتْ عَلَيْهِ, فَقَالَ: اللَّهُمَّ بَيِّنْ لَنَا فِي الْخَمْرِ بَيَانًا شِفَاءً, فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ: (فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ) قَالَ عُمَرُ: انْتَهَيْنَا.

واتە: لە پێشەوا عومەری کوڕی (خطاب)ەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە. کە وتویەتی: سەرەتا کە حەرامکردنی مەی دابەزی پێشەوا عومەر وتی: خودایە لەبارەی عارەق و مەیەوە رونکردەوەیەکی بنەبڕ و تەواومان بۆ بەیان بکە. ئیتر ئەم ئایەتەی سورەتی (البقرە) دابەزی:

﴿ يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْخَمْرِ وَٱلْمَيْسِرِ ۖ قُلْ فِيهِمَآ إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَٰفِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَآ أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا ۗ ﴾ سورە البقرە: ٢١٩.

واتە: وە پرسیارت لێ دەکەن دەربارەی عەرەق و قومار بڵێ لەم دووانەدا گواناهی گەورەو چەند قازانجێك هەیە بۆ خەڵکی، بەڵام گواناهەکەیان گەورەترە لە قازانجەکەیان.

پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم پێشەوا عومەری بانگ کردو ئایەتەکەی بۆ خوێندەوە، پێشەوا عومەر وتی: خودایە لەبارەی عەرەق و مەیەوە رونکردەوەیەکی بنەبڕ و تەواومان بۆ بەیان بکە، ئیتر ئەم ئایەتەی سورەتی (النساء) دابەزی:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَقْرَبُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَأَنتُمْ سُكَٰرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا۟ مَا تَقُولُونَ ﴾. النساء: ٤٣.

واتە: ئەی کەسانێ کەبڕواتان هێناوە نزیکی نوێژ مەبنەوە کاتێك ئێوە سەرخۆش بن هەتا بزانن چی دەڵێن.

جا جارچیەکەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەکاتی نوێژدا بانگەوازی کرد وتی: ئاگاداربن با کەسی سەرخۆش نزیکی نوێژ نەبێتەوە. پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم پێشەوا عومەری بانگ کردو ئایەتەکەی بۆ خوێندەوە، پێشەوا عومەر وتی: خودایە لەبارەی عەرەق و مەیەوە رونکردەوەیەکی بنەبڕ و تەواومان بۆ بەیان بکە، ئیتر ئەم دوو ئایەتە دابەزی و بە یەکجاری حەرامی کرد:

www.iqra.ahlamontada.com

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّمَا ٱلۡخَمۡرُ وَٱلۡمَيۡسِرُ وَٱلۡأَنصَابُ وَٱلۡأَزۡلَٰمُ رِجۡسٞ مِّنۡ عَمَلِ ٱلشَّيۡطَٰنِ فَٱجۡتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ ٩٠ إِنَّمَا يُرِيدُ ٱلشَّيۡطَٰنُ أَن يُوقِعَ بَيۡنَكُمُ ٱلۡعَدَٰوَةَ وَٱلۡبَغۡضَآءَ فِي ٱلۡخَمۡرِ وَٱلۡمَيۡسِرِ وَيَصُدَّكُمۡ عَن ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَعَنِ ٱلصَّلَوٰةِۖ فَهَلۡ أَنتُم مُّنتَهُونَ﴾ سورە المائدە: ٩٠ - ٩١.

واتە: ئەی ئەوانەی بڕواتان هێناوە بیگومان بن کە ئارەق و قومارو ئەو بەردانەی کە کراون بەبت و، ئەو دارانەی (کە بەکاردەهێنرێن بۆ دیاریکردنی بەش و چارەنوس) ئەوانە پیسن و لە کردەوە ناشیرینەکانن، کەواتە دوورکەونەوە لێی تا رزگاربن، بێگومان شەیتان ئەوەی دەوێت کە دوژمنایەتی بخاتە ناوتانەوە بەهۆی ئارق و قومارەوە بەرگریتان بکات لە یادی خواو نوێژکردن، دەی ئایا ئێوە واز دەهێنن؟. پێشەوا عومەر وتی: بەڵێ واز دەهێنن.

٣٦٧١ - (صحيح) عن علي بن أبي طالب: أَنَّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ دَعَاهُ وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ, فَسَقَاهُمَا قَبْلَ أَنْ تُحَرَّمَ الْخَمْرُ, فَأَمَّهُمْ عَلِيٌّ فِي الْمَغْرِبِ فَقَرَأَ: (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) فَخَلَطَ فِيهَا, فَنَزَلَتْ: (لاَ تَقْرَبوا الصَّلاَةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ).

واتە: لە پێشەوا عەلی کوڕی (أَبِي طَالِب)ەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پیاوێکی ئەنصاری ئەو و (عبد الرحمن)ی کوڕی عەوفی دەعوەت کرد پێش ئەوەی مەی حەرام بکرێت مەیی دەرخوارد دان، بۆ نوێژی مەغریب پێشەوا عەلی بەرنوێژی بۆ کردن ﴿قُلۡ يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡكَٰفِرُونَ﴾ خوێند، هەڵەی تێدا کرد، ئیتر ئەم ئایەتە دابەزی:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَقۡرَبُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَأَنتُمۡ سُكَٰرَىٰ حَتَّىٰ تَعۡلَمُواْ مَا تَقُولُونَ﴾. النساء: ٤٣.

واتە: ئەی کەسانێ کەبڕواتان هێناوە نزیکی نوێژ مەبنەوە کاتێك ئێوە سەرخۆش بن هەتا بزانن چی دەڵێن.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٦٧٢ - (حسن الإسناد) عن ابن عباس قال: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَقْرَبُوا الصَّلاَةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى) وَ (يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ) نَسَخَتْهُمَا الَّتِي فِي الْمَائِدَةِ: (إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالأَنْصَابُ ...) الآيَةَ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئەم دوو ئایەتە: ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَقۡرَبُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَأَنتُمۡ سُكَٰرَىٰ حَتَّىٰ تَعۡلَمُواْ مَا تَقُولُونَ ﴾. سورە النساء: ٤٣.

﴿ يَسۡـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلۡخَمۡرِ وَٱلۡمَيۡسِرِۖ قُلۡ فِيهِمَآ إِثۡمٞ كَبِيرٞ وَمَنَٰفِعُ لِلنَّاسِ وَإِثۡمُهُمَآ أَكۡبَرُ مِن نَّفۡعِهِمَا ﴾ سورە البقرە: ٢١٩.

نەسخ کرانەوە بەم دوو ئایەتەی سورەتی (المائدە):

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّمَا ٱلۡخَمۡرُ وَٱلۡمَيۡسِرُ وَٱلۡأَنصَابُ وَٱلۡأَزۡلَٰمُ رِجۡسٞ مِّنۡ عَمَلِ ٱلشَّيۡطَٰنِ فَٱجۡتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ ﴿٩٠﴾ إِنَّمَا يُرِيدُ ٱلشَّيۡطَٰنُ أَن يُوقِعَ بَيۡنَكُمُ ٱلۡعَدَٰوَةَ وَٱلۡبَغۡضَآءَ فِي ٱلۡخَمۡرِ وَٱلۡمَيۡسِرِ وَيَصُدَّكُمۡ عَن ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَعَنِ ٱلصَّلَوٰةِۖ فَهَلۡ أَنتُم مُّنتَهُونَ ﴾.
سورە المائدە: ٩٠ - ٩١.

٣٦٧٣ - (صحيح) عن أنس قال: كُنْتُ سَاقِيَ الْقَوْمِ حَيْثُ حُرِّمَتِ الْخَمْرُ فِي مَنْزِلِ أَبِي طَلْحَةَ, وَمَا شَرَابُنَا يَوْمَئِذٍ إِلاَّ الْفَضِيخُ, فَدَخَلَ عَلَيْنَا رَجُلٌ فَقَالَ: إِنَّ الْخَمْرَ قَدْ حُرِّمَتْ, وَنَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقُلْنَا: هَذَا مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

واتە: لە ئەنەسەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەکاتێدا کە مەی حەرام کرا من ساقی هۆزێك بووم واتە مەیم بۆ دەگێڕان لەماڵی ئەبوو (طَلْحَة)، خواردنەوەی ئێمە لەوکاتەدا جگە لە (فَضِيخ) هیچ شتێکی تر نەبوو - (فَضِيخ) جۆرە شەرابێك بووە -، پیاوێ هاتە ژورەوە وتی: بێگومان مەی حەرام کراوە، جارچیەکەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بانگەوازی کرد کە هۆشیارین مەی حەرام کراوە، ئێمەش وتمان: ئەوە جارچیەکەی پێغەمبەری خوایە صلى الله عليه وسلم.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی ترێ دەگوشرێت بۆ عەرەق و مەی.

٢ - باب الْعِنَبِ يُعْصَرُ لِلْخَمْرِ.

٣٦٧٤ - (صحيح) عن ابن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لَعَنَ اللَّهُ الْخَمْرَ, وَشَارِبَهَا, وَسَاقِيَهَا, وَبَائِعَهَا, وَمُبْتَاعَهَا, وَعَاصِرَهَا, وَمُعْتَصِرَهَا, وَحَامِلَهَا, وَالْمَحْمُولَةَ إِلَيْهِ).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (خوای گەورە نەفرەتی کردووە لە مەی و عەرەق، نەفرەتی کردووە لەوەی دەیخواتەوە، لەوەی مەی گێڕە، ئەوەی دەیفرۆشێت، ئەوەی دەیکڕێت، ئەوەی دەیگوشێت و ئامادەی دەکا، ئەوەی بۆی دەگوشن و بۆی ئامادە دەکەن، ئەوەی هەڵی دەگرێت و دەیگوێزێتەوە، ئەوەی بۆی دەگوێزنەوە).

باسی ئەوەی هاتوە دەربارەی مەی بکرێتەوە بە سرکە.

٣ - باب مَا جَاءَ فِي الْخَمْرِ تُخَلَّلُ.

٣٦٧٥ - (صحيح) عن أنس بن مالك: أَنَّ أَبَا طَلْحَةَ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَيْتَامٍ وَرِثُوا خَمْرًا, قَالَ: (أَهْرِقْهَا). قَالَ: أَفَلاَ أَجْعَلُهَا خَلاًّ؟ قَالَ: (لاَ).

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە ئەبوو (طَلْحَة) پرسیاری کرد لە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم سەبارەت بە چەند هەتیوێك کە مەی و عەرەقیان بە میرات بۆ مابێتەوە؟ فەرمووی: (بیڕژێنە)، وتی: ئەی نەیکەمەوە بە سرکە؟ فەرمووی: (نەخێر).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی مەی لەچی دروست دەكرێت.

٤ - باب الْخَمْرِ مِمَّا هِيَ؟

٣٦٧٦ - (صحيح) عن النعمان بن بشير قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (إِنَّ مِنَ الْعِنَبِ خَمْرًا, وَإِنَّ مِنَ التَّمْرِ خَمْرًا, وَإِنَّ مِنَ الْعَسَلِ خَمْرًا, وَإِنَّ مِنَ الْبُرِّ خَمْرًا, وَإِنَّ مِنَ الشَّعِيرِ خَمْرًا).

واتە: لە نوعمانی كوڕی بەشیرەوە دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (لە ترێ مەی دروست دەكرێت، لە خورما دروست دەكرێت، لە هەنگوین مەی دروست دەكرێت، لە گەنم مەی دروست دەكرێت، لە جۆ مەی دروست دەكرێت).

٣٦٧٧ - (صحيح) عن النعمان بن بشير قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: (إِنَّ الْخَمْرَ مِنَ الْعَصِيرِ وَالزَّبِيبِ وَالتَّمْرِ وَالْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالذُّرَةِ, وَإِنِّي أَنْهَاكُمْ عَنْ كُلِّ مُسْكِرٍ).

واتە: لە نوعمانی كوڕی بەشیرەوە دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: گوێم لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بوو دەیفەرموو: (مەی دروست دەكرێت لە: دۆشاوی ترێ و مێوژو خورماو گەنم و جۆ و زەرات، بەڵام من ڕێگریتان لێ دەكەم لە هەموو سەرخۆشكەرێك لەبەرئەوەی هەموو سەرخۆشكەرێك حەرامە).

٣٦٧٨ - (صحيح) عن أبو هريرة: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (الْخَمْرُ مِنْ هَاتَيْنِ الشَّجَرَتَيْنِ: النَّخْلَةِ, وَالْعِنَبَةِ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، كە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (مەی لەم دوو درەختە دروست دەكرێت: دار خورما و مێو واتە لە خورماو ترێ دروست دەكرێت كە بەری ئەو دوو درەختەن).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی ئەوەی هاتوە دەربارەی ماده سەرخۆشكەرەكان.

٥ - باب ما جاء في السكر.

٣٦٧٩ - (صحيح) عن ابن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ, وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ, وَمَنْ مَاتَ وَهُوَ يَشْرَبُ الْخَمْرَ يُدْمِنُهَا لَمْ يَشْرَبْهَا فِي الآخِرَةِ).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەموو سەرخۆشكەرێك عەرەق و مەیە، وە هەموو سەرخۆشكەرێك حەرامە، هەركەس لە دنیادا بەردەوام بێت لەسەر خواردنەوەی مەی و تەوبەی لێ نەكات و لەسەر ئەو حاڵە بمرێ لەرۆژی قیامەتدا نایخواتەوەو بێ بەش دەكرێت لێی).

٣٦٨٠ - (صحيح) عن ابن عباس, عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (كُلُّ مُخَمِّرٍ خَمْرٌ, وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ, وَمَنْ شَرِبَ مُسْكِرًا بُخِسَتْ صَلاَتُهُ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا, فَإِنْ تَابَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ, فَإِنْ عَادَ الرَّابِعَةَ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَسْقِيَهُ مِنْ طِينَةِ الْخَبَالِ). قِيلَ: وَمَا طِينَةُ الْخَبَالِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: (صَدِيدُ أَهْلِ النَّارِ, وَمَنْ سَقَاهُ صَغِيرًا لاَ يَعْرِفُ حَلاَلَهُ مِنْ حَرَامِهِ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَسْقِيَهُ مِنْ طِينَةِ الْخَبَالِ)

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەموو سەرخۆشكەرێك عەرەق و مەیە، وە هەموو سەرخۆشكەرێك حەرامە، هەركەس مادەی سەرخۆشكەر بخواتەوە تا چل رۆژ نوێژی قبووڵ نابێ، بەڵام ئەگەر تەوبە بكات و پەشیمان ببێتەوە

www.iqra.ahlamontada.com

خوای گەورە تەوبەی قبوڵ دەكات، ئەگەر بۆ جاری چوارەم دەستی كردەوە بە مەی خواردنەوە دەبێ بە هەق لەسەر خوای گەورە كە (طِينَةِ الْخَبَالِ)ی دەرخوارد بدات، وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم (طِينَةِ الْخَبَالِ) چیە؟ فەرمووی: (كێم و زوخاوی دۆزەخیەكانە، هەركەس مەی دەرخواردی منداڵی بدات لەكاتێكدا كە ئەو منداڵە حەڵاڵ و حەرام لەیەك جیاناكاتەوە دەبێ بە هەق لەسەر خوای گەورە كە كێم و زوخاوی دۆزەخیەكان دەرخواردی ئەو كەسە بدات).

٣٦٨١- (حسن صحيح) عن جابر بن عبد الله قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (مَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ).

واتە: لە جابری كوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرشتێك زۆرێك لێی مرۆڤ سەرخۆش بكات، كەمەكەشی هەر حەرامە).

٣٦٨٢ - (صحيح) عن عائشة رضي الله عنها قالت: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْبِتْعِ فَقَالَ (كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ). عَنِ الزُّهْرِيِّ بِهَذَا الْحَدِيثِ بِإِسْنَادِهِ زَادَ وَالْبِتْعُ نَبِيذُ الْعَسَلِ كَانَ أَهْلُ الْيَمَنِ يَشْرَبوونَهُ. قَالَ أَبوو دَاوُدَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ مَا كَانَ أَثْبَتَهُ مَا كَانَ فِيهِمْ مِثْلُهُ يَعْنِي فِي أَهْلِ حِمْصَ يَعْنِي الْجُرْجُسِيَّ.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: پرسیار كرا لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم سەبارەت بە (بتع) كە حەرامە یان نا؟ (بتع) شەرابی خەڵكی یەمەن بوو لە هەنگوین دروست دەكرا، فەرمووی: (هەر خواردنەوەیەك مرۆڤ مەست و سەرخۆش بكات ئەوە حەرامە).
(بتع) شەرابی خەڵكی یەمەن بوو لە هەنگوین دروست دەكرا، فەرمووی: (هەر خواردنەوەیەك مرۆڤ مەست و سەرخۆش بكات ئەوە حەرامە).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٦٨٢ - (صحيح) عن عائشة رضي الله عنها قالت: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْبِتْعِ، فَقَالَ: (كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ).

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پرسیار کرا لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم سەبارەت بە (بتع) کە حەرامە یان نا؟ (بتع) شەرابی خەڵکی یەمەن بوو لە هەنگوین دروست دەکرا، فەرمووی: (هەر خواردنەوەیەك مرۆڤ مەست و سەرخۆش بکات ئەوە حەرامە).

عن الزوهری بِهَذَا الْحَدِيثِ, بِإِسْنَادِهِ, زَادَ: وَالْبِتْعُ نَبِيذُ الْعَسَلِ, كَانَ أَهْلُ الْيَمَنِ يَشْرَبونَهُ. قَالَ أَبو دَاوُدَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ يَقُولُ: لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ مَا كَانَ أَثْبَتَهُ مَا كَانَ فِيهِمْ مِثْلُهُ يَعْنِى فِي أَهْلِ حِمْصَ يَعْنِى الْجُرْجُسِيَّ.

واتە: لە زوهریەوە فەرمودەی پێشو بە هەمان شێوە هاتوە، بەڵام ئەمەی بۆ زیاد کرد: (بتع) دۆشاوی هەنگوینە، خەڵکی یەمەن دەیاخواردەوە. ئەبو داود دەڵێت: گوێم لە ئەحمەدی کوڕی حەنبەل بوو دەیوت: هیچ پەرستراوێك نیە بە هەق جگە لە (الله)، بۆی ناسەلمێنرێت، شتی لەو جۆرەیان نەبوو واتە لەناو خەڵکی حیمص دا کەسی وەك یەزیدی کوڕی عبد ربەی جورجوسی نەبوو جێگەی دڵنیایی و متمانە بێت.

٣٦٨٣ - (صحيح) عن ديلم الحميري قال: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ, إِنَّا بِأَرْضٍ بَارِدَةٍ نُعَالِجُ فِيهَا عَمَلاً شَدِيدًا, وَإِنَّا نَتَّخِذُ شَرَابًا مِنْ هَذَا الْقَمْحِ نَتَقَوَّى بِهِ عَلَى أَعْمَالِنَا وَعَلَى بَرْدِ بِلاَدِنَا, قَالَ: (هَلْ يُسْكِرُ). قُلْتُ نَعَمْ. قَالَ (فَاجْتَنِبوهُ). قَالَ: قُلْتُ: فَإِنَّ النَّاسَ غَيْرُ تَارِكِيهِ! قَالَ: (فَإِنْ لَمْ يَتْرُكُوهُ فَقَاتِلُوهُمْ).

واتە: لە دەیلەمی حیمیەرییەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پرسیارم کرد لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله

www.iqra.ahlamontada.com

علیه وسلم ئێمە لەولاتێکی سارد و سەرماو سۆڵەدا دەژین بەهێزی بازوو کاری تێدا دەکەین، جۆرە خواردنەوەیە لەم گەنمە دروست دەکەین، یارمەتیمان دەدات بۆ کارکردن و چارەسەری سەرماو سۆڵەی وڵاتەکەشمان دەکات، فەرمووی: (ئایا مرۆڤ سەرخۆش دەکات؟)، وتم: بەڵێ، فەرمووی: (لێی دوربکەوەرەوە)، وتی: وتم: خەڵکەکە تەرکی ناکەن و دەستی لێ هەڵناگرن، فەرمووی: (ئەگەر هەر وازیان نەهێناو تەرکیان نەکرد جەنگیان لەگەڵ بەرپا بکەن).

٣٦٨٤ - (صحيح) عن أبي موسى قال: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ شَرَابٍ مِنَ الْعَسَلِ, فَقَالَ: (ذَاكَ الْبِتْعُ). قُلْتُ: وَيُنْتَبَذُ مِنَ الشَّعِيرِ وَالذُّرَةِ. فَقَالَ: (ذَاكَ الْمِزْرُ). ثُمَّ قَالَ (أَخْبِرْ قَوْمَكَ أَنَّ كُلَّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ).

واتە: لە ئەبوو موساوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پرسیارم کرد لە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم سەبارەت بەو شەرابەی کە لەهەنگوین دروست دەکرێت، فەرمووی: (ئەوە (بتع)ە)، وتم: دۆشاوێکە لە جۆ و زەرات دروست دەکرێت، فەرمووی: (ئەوە (مزر)ە)، لەپاشدا فەرمووی: (بە قەومەکەت رابگەیەنە کە هەموو سەرخۆشکەرێ حەرامە ئیتر لەهەرچی دروست دەکرێت).

٣٦٨٥ - (صحيح) عن عبد الله بن عمرو: أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَالْكُوبَةِ وَالْغُبَيْرَاءِ, وَقَالَ (كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عەمرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە مەی و قومار و (کُوبَة) دەڵێن تەپڵە یان هەر ئالەتێکە ژەنینە لە نادی و مەلهاکاندا دەیژەنن، وە (غبیراء) جۆرێکە لە شەراب حەبەشیەکان لە زەرات دروستیان دەکرد. هەروەها فەرمووی: (هەموو سەرخۆشکەرێ حەرامە).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٦٨٦ - (ضعيف) عن أم سلمة قالت: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ كُلِّ مُسْكِرٍ وَمُفَتِّرٍ.

واتە: لە ئوممو سەلەمەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەهی کردوە لە هەموو سەرخۆشکەرێك و (مفتر)ێك هەر شەرابێ مرۆڤ لەسەر حاڵەتی ئاسایی خۆی نەهێڵێ.

٣٦٨٧ - (صحيح) عن عائشة رضي الله عنها قالت: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: (كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ, وَمَا أَسْكَرَ مِنْهُ الْفَرْقُ فَمِلْءُ الْكَفِّ مِنْهُ حَرَامٌ).

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: گوێم لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بوو دەیفەرموو: (هەموو سەرخۆشکەرێ حەرامە، هەرشتێك (فرق)ێك لێی حەرام بێت ئەوە پڕی مشتێکیشی حەرامە).

باسی سەبارەت بە (الداذي).

٦ - باب فِي الدَّاذِيِّ.

٣٦٨٨ - (صحيح) عن مالك بن أبو مريم قال: دَخَلَ عَلَيْنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ غَنْمٍ فَتَذَاكَرْنَا الطِّلَاءَ فَقَالَ حَدَّثَنِي أَبو مَالِكٍ الأَشْعَرِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (لَيَشْرَبَنَّ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي الْخَمْرَ يُسَمُّونَهَا بِغَيْرِ اسْمِهَا).

واتە: لە مالیکی کوڕی ئەبو مەریەمەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: (عبد الرحمن)ی کوڕی غەنم هاتەژورەوە بۆ لامان لەوکاتەدا باسی (طِّلَاء)مان دەکرد - (طِّلَاء) بریتیە لە دۆشاوی ترێ ئەوەندە دەکوڵێنرێت هەتا دوو بەش لەسێ بەشی دەڕوات و خەست دەبێتە - وتی: ئەبو مالیکی ئەشعەری بۆی گێڕامەوە کە گوێی لە

www.iqra.ahlamontada.com

پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بووە دەیفەرموو: (خەڵکانێك لە ئوممەتی من عەرەق و مەی دەخۆنەوەو ناوی تری لێ دەنێن).

٣٦٨٩ - (صحيح) عن الحارث بن منصور قال: سمعت سفيان الثوري وسئل عن الداذي فقال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: (لَيَشْرَبَنَّ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي الْخَمْرَ يُسَمُّونَهَا بِغَيْرِ اسْمِهَا). قَالَ أَبو دَاوُدَ: وَقَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: الدَّاذِيُّ شَرَابُ الْفَاسِقِينَ.

واتە: لە (حارث)ی کوڕی مەنصورەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: گوێم لە سوفیانی (پوری) بوو لەکاتێکدا کە پرسیاریان لێ کرد دەربارەی (الداذي) وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (خەڵکانێك لە ئوممەتی من عەرەق و مەی دەخۆنەوەو ناوی تری لێ دەنێن). ئەبو داود دەڵێت: وە سوفیانی (پوری) وتی: (الداذي) شەرابی فاسقەکانە.

باسی سەبارەت بە دەفرەکان.

٧ - باب فِي الأَوْعِيَةِ.

٣٦٩٠ - (صحيح) عن ابن عمر و ابن عباس قالا: نَشْهَدُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الدُّبَّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالْمُزَفَّتِ وَالنَّقِيرِ.

واتە: لە ئیبنو عەباس و ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویانە: شایەتی دەدەین کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە خواردنەوەی خۆشاوی ناو ئەم دەفرانە چونکە زوو دەترشێن و دەبن بە مەی: کولەکە، کوپەڵەو گۆزەی قیردراو، زفت دراو واتە شتێ بە زفت روکەش کرابێت، هەروەها هەڵکۆڵراو لە تەختەو بنی دار خورما.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٦٩١ - (صحيح) عن سعيد بن جبير قال: سمعت عبد الله بن عمر يقول عن عبد الله بن عمر قال: حَرَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيذَ الْجَرِّ, فَخَرَجْتُ فَزِعًا مِنْ قَوْلِهِ حَرَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيذَ الْجَرِّ, فَدَخَلْتُ عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقُلْتُ: أَمَا تَسْمَعُ مَا يَقُولُ ابْنُ عُمَرَ قَالَ: وَمَا ذَاكَ؟ قُلْتُ: قَالَ حَرَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيذَ الْجَرِّ. قَالَ صَدَقَ حَرَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيذَ الْجَرِّ. قُلْتُ: مَا الْجَرُّ؟ قَالَ: كُلُّ شَيْءٍ يُصْنَعُ مِنْ مَدَرٍ.

واتە: لە سەعیدی کوڕی جوبەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: گوێم لە (عبد الله)ی کوڕی عومەر ڕەزای خوایان لێ بێ بوو دەیوت: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم شەربەتی گۆزەو مەرکانەی حەرام کردوە، لەبەر وتەکەی لەو شوێنە بە ترس و لەرزەوە دەرچوم، ڕۆشتم بۆ خزمەت ئیبنو عەباس وتم: گوێت لێ نیە ئیبنو عومەر دەڵێ چی؟ وتی: دەڵێ چی؟ وتم: دەڵێ: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم شەربەتی گۆزەو مەرکانەی حەرام کردوە، وتی: ڕاست دەکات، وتم: (جَرٌّ) چیە؟ وتی: هەرشتێ لە گڵ دروست بکرێت.

٣٦٩٢ - (صحيح) عن سليمان قال: قَدِمَ وَفْدُ عَبْدِ الْقَيْسِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا هَذَا الْحَيَّ مِنْ رَبِيعَةَ, قَدْ حَالَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ كُفَّارُ مُضَرَ, وَلَسْنَا نَخْلُصُ إِلَيْكَ إِلاَّ فِي شَهْرٍ حَرَامٍ, فَمُرْنَا بِشَيْءٍ نَأْخُذُ بِهِ وَنَدْعُو إِلَيْهِ مَنْ وَرَاءَنَا. قَالَ: (آمُرُكُمْ بِأَرْبَعٍ, وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ, الإِيمَانُ بِاللَّهِ: وَشَهَادَةُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ). وَعَقَدَ بِيَدِهِ وَاحِدَةً. وَقَالَ مُسَدَّدٌ: (الإِيمَانُ بِاللَّهِ) ثُمَّ فَسَّرَهَا لَهُمْ: شَهَادَةَ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ, وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ, وَإِقَامُ الصَّلاَةِ, وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ, وَأَنْ تُؤَدُّوا الْخُمُسَ مِمَّا غَنِمْتُمْ, وَأَنْهَاكُمْ عَنِ الدُّبَّاءِ, وَالْحَنْتَمِ, وَالْمُزَفَّتِ, وَالْمُقَيَّرِ). وَقَالَ ابْنُ عُبَيْدٍ: النَّقِيرِ, مَكَانَ الْمُقَيَّرِ. وَقَالَ مُسَدَّدٌ: وَالنَّقِيرِ, وَالْمُقَيَّرِ, وَلَمْ يَذْكُرِ الْمُزَفَّتِ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە سولەیمانەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: نوێنەری (عَبْدِ الْقَيْسِ) هاتنە خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ئەم تیرەیە لەهۆزی زەبیعەن، لەنێوان ئێمەو تۆدا کافرەکانی (مُضَرَ) هەن بۆیە بە ئاسانی ناتوانین بگەینە خزمەتت مەگەر لە مانگەکانی حەرام دا ئەو چوار مانگەی کە جەنگ تیایاندا حەرامەو کافرەکان جەنگمان لەگەڵ ناکەن، لەبەرئەوە شتێکمان فێربکە دەستی پێوە بگرین و خزمان و خەڵکی دەوروبەرمانی بۆ بانگ بکەین، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (فەرمانتان پێ دەکەم بە چوار شت، وە چوار شتیشتان لێ قەدەغەدەکەم: (باوەڕ بە خوای گەورەو شایەتیدان بەوەی کە هیچ پەرستراوێك نیە بە هەق جگە لە (الله). واتە: باوەڕ و ئیسلام یەك شتن نەیوت: دوو بەشن بەڵکو یەك بەشن، موسەددەد راوی فەرمودەکە وتی: (باوەڕ بە خوای گەورە) لەپاشدا راڤەی کرد بۆیان و فەرمووی: شایەتومان: کە هیچ پەرستراوێك نیە بە هەق جگە لە (الله)، وە موحەممەدیش پێغەمبەری خوایە لەلایەن خواوە رەوانەکراوە، نوێژکردن و، زەکات دەرکردن و، پێنج یەك لە دەستکەوتی جەنگی دەربکەن، خواردنەوەی خۆشاوی ناو ئەمانەشتان لێ قەدەغەدەکەم: کولەکە، کوپەڵەو گۆزەی قیردراو، زفت دراو واتە شتێ بە زفت روکەش کرابێت، هەروەها هەڵکۆڵراو لە تەختەو بنی دار خورما.

٣٦٩٣ - (صحيح) عن أبو هريرة: أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال لوفد عبد القيس: (أَنْهَاكُمْ عَنِ النَّقِيرِ, وَالْمُقَيَّرِ, وَالْحَنْتَمِ, وَالدُّبَّاءِ, وَالْمَزَادَةِ الْمَجْبوبَةِ, وَلَكِنِ اشْرَبْ فِي سِقَائِكَ وَأَوْكِهْ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بە نوێنەری (عَبْدِ الْقَيْسِ)ی فەرموو: (خواردنەوەی خۆشاوی ناو ئەمانەشتان لێ قەدەغەدەکەم: زفت دراو واتە شتێ بە زفت روکەش کرابێت، بنی دار خورما تونکڵەکەی لێ دەکەنەوەو ناوەڕاستەکەی هەڵدەکۆڵرێت و شەرابی تێ دەکرێت، کوپەڵە، کولەکە، جەوەندەیەکی گەورە کە لە پێستی ئاژەڵ دروست دەکرا، بەڵام

www.iqra.ahlamontada.com

لە کوندەدا بخۆنەوە دەمەکەی ببەستنەوە بۆ ئەوەی جانەوەر و مار و مێروی تێ نەچێت).

٣٦٩٤ - (صحيح) عن ابن عباس في قصة وفد عبد القيس قالوا: فِيمَ نَشْرَبُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (عَلَيْكُمْ بِأَسْقِيَةِ الأَدَمِ الَّتِي يُلاَثُ عَلَى أَفْوَاهِهَا).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ بە سەرهاتی نوێنەری (عَبْدِ الْقَيْسِ) دەگێڕنەوە، کاتێ کە هاتنە خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لە چی دا بخۆینەوە ؟ فەرمووی: (ئاگاداربن لە پێستەی خۆشەکراودا بخۆنەوە بەڵام با دەمەکەی توند بەسترابێتەوە).

٣٦٩٥ - (صحيح) رجل كان من الوفد الذين وفدوا إلى النبي صلى الله عليه وسلم من عبد القيس يحسب عوف أن اسمه قيس بن النعمان فقال: (لاَ تَشْرَبووا فِي نَقِيرٍ, وَلاَ مُزَفَّتٍ, وَلاَ دُبَّاءٍ, وَلاَ حَنْتَمٍ, وَاشْرَبووا فِي الْجِلْدِ الْمُوكَإِ عَلَيْهِ, فَإِنِ اشْتَدَّ فَاكْسِرُوهُ بِالْمَاءِ, فَإِنْ أَعْيَاكُمْ فَأَهْرِيقُوهُ).

واتە: لە پیاوێکەوە کە یەکێ بووە لە نوێنەرەکانی (عَبْدِ الْقَيْسِ) کە چونە خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم عەوف پێی وابوو ناوی قەیسی کوڕی نوعمان بوو وتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (خۆشاو لەمانەدا مەخۆنەوە: هەڵکۆڵراو لە تەختەو بنی دار خورما، زفت دراو واتە شتێ بە زفت روکەش کرابێت، کولەکە، کوپەڵە، جەوەندەیەکی گەورە کە لە پێستی ئاژەڵ دروست دەکرا، بەڵام لە کوندەدا بخۆنەوە بە مەرجێ دەمەکەی بەسرابێتەوە، ئەگەر خۆشاوەکە خەست و توند بوو نەگەیشتبووە رادەی سەرخۆشکەر ئاوی تێ بکەن و بیخۆنەوە، بەڵام ئەگەر سەرخۆشی کردن بیڕێژن).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٦٩٦ - (صحيح) عَن ابن عبَّاس: أَنَّ وَفْدَ عَبْدِ الْقَيْسِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ فِيمَ نَشْرَبُ؟ قَالَ: (لاَ تَشْرَبُوا فِي الدُّبَّاءِ, وَلاَ فِي الْمُزَفَّتِ, وَلاَ فِي النَّقِيرِ, وَانْتَبِذُوا فِي الأَسْقِيَةِ). قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَإِنِ اشْتَدَّ فِي الأَسْقِيَةِ؟ قَالَ: (فَصُبُّوا عَلَيْهِ الْمَاءَ). قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ لَهُمْ فِي الثَّالِثَةِ أَوِ الرَّابِعَةِ: (أَهْرِيقُوهُ). ثُمَّ قَالَ: (إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَيَّ أَوْ حُرِّمَ الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْكُوبَةُ). قَالَ: (وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کاتێ کە نوێنەری (عَبْدِ الْقَيْسِ) هاتنە خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لە چی دا بخۆینەوە؟ فەرمووی: (لەم دەفرانەدا خۆشاو مەخۆنەوە: کولەکە، زفت دراو واتە شتێ بە زفت روکەش کرابێت، هەڵکۆڵراو لە تەختەو بنی دار خورما، لە کوندەو جەوەندەدا بخۆنەوە)، وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ئەگەر لەوانەدا تەندو خەست بوویەوە؟ فەرمووی: (ئاوی تێ بکەن با رون بێتەوە)، وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، سێیەم جار یان چوارەم جار پێی فەرموون: (بیرێژن) لەپاشدا فەرمووی: (خوای گەورە حەرامی کردوە لەسەرم، یان مەی و قومار و دەهۆڵی حەرامکردوە). جا فەرمووی: (هەموو سەرخۆشکەرێ حەرامە).

٣٦٩٧ - (صحيح) عن علي رضي الله عنه قال: نَهَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الدُّبَّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالنَّقِيرِ وَالْجِعَةِ.

واتە: لە : لە پێشەوا عەلیەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم خواردنەوەی خۆشاوی لەمانەدا لێ قەدەغەکردین: کولەکە، کوپەڵە، هەڵکۆڵراو لە تەختەو بنی دار خورما، خۆشاوی جۆ.

٣٦٩٨ - (صحيح) عن ابن بريدة عن أبيه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (نَهَيْتُكُمْ عَنْ ثَلاَثٍ, وَأَنَا آمُرُكُمْ بِهِنَّ: نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَزُورُوهَا, فَإِنَّ فِي زِيَارَتِهَا تَذْكِرَةً, وَنَهَيْتُكُمْ عَنِ الأَشْرِبَةِ, أَنْ تَشْرَبُوا إِلاَّ فِي ظُرُوفِ الأَدَمِ,

www.iqra.ahlamontada.com

فَاشْرَبووا فِي كُلِّ وِعَاءٍ غَيْرَ أَنْ لاَ تَشْرَبووا مُسْكِرًا, وَنَهَيْتُكُمْ عَنْ لُحُومِ الأَضَاحِي أَنْ تَأْكُلُوهَا بَعْدَ ثَلاَثٍ, فَكُلُوا وَاسْتَمْتِعُوا بِهَا فِي أَسْفَارِكُمْ).

واتە: لە ئیبنو بوورەیدەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (پێشتر سێ شتم لێ قەدەغەکردوون، ئێستا من فەرمانتان پێ دەکەم بە کردنی: سەردانی گۆڕستانم لێ قەدەغەکردون لە ئێستا بەدواوە سەردانی گۆڕستان بکەن، لەبەرئەوەی سەردانی گۆڕستان هۆکارێکە بۆ یادی مردن و پەندو ئامۆژگاری لێ وەردەگرن، خۆشاو خواردنەوەم لێ قەدەغەکردون، کە خۆشاو نەخۆنەوە ئیللا لە پێستەی خۆشەکراودا نەبێت، لە ئێستە بەدواوە لە هەموو دەفرێکدا خۆشاو بخۆنەوە بەڵام مەی و سەرخۆشکەر مەخۆنەوە، خواردنی گۆشتی قوربانیم لێ قەدەغەکردون کە لەدوای سێ ڕۆژ لە گۆشتی قوربانی خۆتان نەخۆن، لە ئێستە بەدواوە لە گۆشتی قوربانی خۆتان بخۆن و بەشی سەفەر و ڕێگەو بانیشی لێ هەڵگرن).

٣٦٩٩ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله قال: لَمَّا نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الأَوْعِيَةِ قَالَ: قَالَتِ الأَنْصَارُ: إِنَّهُ لاَ بُدَّ لَنَا. قَالَ: (فَلاَ إِذًا).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم خواردنەوەی خۆشاوی لەو دەفرانەدا قەدەغەکرد کە دیاری کردبوون، جابر وتی: ئەنصار وتیان: : ئێمە ناچارین لەو دەفرانەدا خۆشاو بخۆینەوە، فەرمووی: (کەواتە تێیاندا بخۆنەوە بەڵام سەرخۆشکەر نابێ).

٣٧٠٠ - (صحيح) عن عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما قال: ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الأَوْعِيَةَ: الدُّبَّاءَ, وَالْحَنْتَمَ, وَالْمُزَفَّتَ, وَالنَّقِيرَ, فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ: إِنَّهُ لاَ ظُرُوفَ لَنَا. فَقَالَ (اشْرَبووا مَا حَلَّ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عەمرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم باسی خواردنەوەی خۆشاوی لەناو ئەم دەفرانەدا بۆ کردین: کولەکە، کوپەڵە، زفت دراو، هەڵکۆڵراو لە تەختەو بنی دار خورما، عەرەبێکی دەشتەکی وتی: جگە لەوانە دەفرو قاپ و قاچاغی ترمان نیە، فەرمووی: (ئەوەی حەڵاڵە بیخۆنەوە لەهەر دەفرێکدا بێت).

٣٧٠١ - (صحيح) عن شريك بإسناده قال: (اجْتَنِبُوا مَا أَسْكَرَ).

واتە: لە شەریکەوە بە سەنەدی خۆی هاتوە: کە وتویەتی: پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (خۆتان بەدوربگرن لە سەرخۆشکەرەکان).

٣٧٠٢ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله, قال: كَانَ يُنْبَذُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سِقَاءٍ, فَإِذَا لَمْ يَجِدُوا سِقَاءً نُبِذَ لَهُ فِي تَوْرٍ مِنْ حِجَارَةٍ.

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لە کونەو جەوەنەدا خۆشاویان دەهێنا بۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەیخواردەوە، ئەگەر کونەو جەوەندە نەبووایە لە دەفرێکی بچوکدا بۆیان دەهێنا کە لە بەرد دروستکرابوو.

باسی سەبارەت بە دوو مادەی تێکەڵکراو.

٨ - باب فِي الْخَلِيطَيْنِ.

٣٧٠٣ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله, عن رسول الله صلى الله عليه وسلم: أَنَّهُ نَهَى أَنْ يُنْتَبَذَ الزَّبِيبُ وَالتَّمْرُ جَمِيعًا, وَنَهَى أَنْ يُنْتَبَذَ الْبُسْرُ وَالرُّطَبُ جَمِيعًا.

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە، لە پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم هاتوە، کە خۆشاوی مێوژ و خورمای پێکەوە قەدەغەی کردوە بخورێنەوە،

www.iqra.ahlamontada.com

هەروەها خۆشاوی فەریکە خوارماو خورمای تەڕی پێگەیشتوی قەدەغەی کردوە کە پێکەوە بخورێنەوە.

٣٧٠٤ - (صحيح) عن عبد الله بن أبو قتادة, عن أبيه: أَنَّهُ نَهَى عَنْ خَلِيطِ الزَّبِيبِ وَالتَّمْرِ, وَعَنْ خَلِيطِ الْبُسْرِ وَالتَّمْرِ, وَعَنْ خَلِيطِ الزَّهْوِ وَالرُّطَبِ, وَقَالَ: (انْتَبِذُوا كُلَّ وَاحِدٍ عَلَى حِدَةٍ).

واتە: لە (عبد الله)ی جابری کوڕی ئەبو قەتادەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ئەمانەی قەدەغەکردوە: خۆشاوی مێوژ و خورما تێکەڵاو بکرێت لە دەفرێکدا پاشان بخورێتەوە، وە خۆشاوی فەریکە خوارماو خورمای پێگەیشتو تێکەڵاو بکرێت پاشان بخورێتەوە، هەروەها خۆشاوی خورما کاتێ کە زەرد یان سور دەبێ پێش ئەوەی خۆش بێت لەگەڵ خورمای پێگەیشتودا تێکەڵاو بکرێن و پاشان بخورێتەوە. وە فەرمووی: (هەر یەکێکیان بە جیا بخۆنەوە).

٣٧٠٥ - (صحيح) عن ابن أبو ليلى عن رجل - قال حفص: من أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم- عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: نَهَى عَنِ الْبَلَحِ وَالتَّمْرِ, وَالزَّبِيبِ وَالتَّمْرِ.

واتە: لە ئیبنو ئەبو لەیلاوە، لە پیاوێکەوە - حەفص وتی: یەکێ بووە لە هاوەڵانی پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم - لە پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم کە خۆشاوی ئەمانەی قەدەغەکردوە تێکەڵاو بکرێن و بخورێتەوە: خۆشاوی فەریکە خورماو خورمای پێگەیشتو، هەروەها خۆشاوی ترێ و خورماش.

٣٧٠٦ - (ضعيف الإسناد) عن كبشة بنت أبو مريم قالت: سَأَلْتُ أُمَّ سَلَمَةَ مَا كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَى عَنْهُ؟ قَالَتْ: كَانَ يَنْهَانَا أَنْ نَعْجُمَ النَّوَى طَبْخًا, أَوْ نَخْلِطَ الزَّبِيبَ وَالتَّمْرَ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە کەبشەی کچی ئەبو مەریەمەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لە ئوممو سەلەمەم پرسی کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم چی لێ قەدەغەکردوی؟ وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئەمانەی لێ قەدەغەکردوین: خورما ئەوەندە بکولێنین هەتا کاریگەری دەکاتە سەر ناوکەکەی و رەنگ و تامی دەگۆڕێت، یان خۆشاوی ترێ و خورما تێکەڵاو بکەین و بیخۆینەوە.

٣٧٠٧ - (ضعيف الإسناد) عن عائشة رضي الله عنها: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُنْبَذُ لَهُ زَبِيبٌ فَيُلْقَى فِيهِ تَمْرًا وَتَمْرٌ فَيُلْقَى فِيهِ الزَّبِيبَ.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە خۆشاوی خورمایان کردە ناو خۆشاوی مێوژ و هێنایان بۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم خواردیەوە هەروەها خۆشاوی مێوژیان کردە ناو خۆشاوی خورماو هێنایان بۆی خواردیەوە.

٣٧٠٨ - (ضعيف الإسناد) عن صفية بنت عطية قالت: دَخَلْتُ مَعَ نِسْوَةٍ مِنْ عَبْدِ الْقَيْسِ عَلَى عَائِشَةَ, فَسَأَلْنَاهَا عَنِ التَّمْرِ وَالزَّبِيبِ, فَقَالَتْ: كُنْتُ آخُذُ قَبْضَةً مِنْ تَمْرٍ وَقَبْضَةً مِنْ زَبِيبٍ فَأُلْقِيهِ فِي إِنَاءٍ, فَأَمْرُسُهُ, ثُمَّ أَسْقِيهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

واتە: لە صەفیەی کچی (عطية)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەتەك کۆمەڵێ لە ئافرەتانی (عَبْدِ الْقَيْسِ) چوینە خزمەت دایکی باوەڕداران عائیشە رەزای خوای لێ بێ سەبارەت بە تێکەڵاوکردنی خۆشاوی خورماو مێوژ پرسیارمان لێ کرد، ئەویش وتی: مشتێ خورماو مشتێ مێوژم کردە ناو دەفرێکەوە بە پەنجە تێکەڵاوم کردن و دەرخواردی پێغەمبەری خوام دا صلی الله علیه وسلم.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە سرکەی فەریکە خورما.

٩ - باب فِي نَبِيذِ الْبُسْرِ.

٣٧٠٩ - (صحيح الإسناد) عن جابر بن زيد و عكرمة: أَنَّهُمَا كَانَا يَكْرَهَانِ الْبُسْرَ وَحْدَهُ وَيَأْخُذَانِ ذَلِكَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ. وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَخْشَى أَنْ يَكُونَ الْمُزَّاءَ الَّذِي نُهِيَتْ عَنْهُ عَبْدُ الْقَيْسِ. فَقُلْتُ لِقَتَادَةَ: مَا الْمُزَّاءُ؟ قَالَ: النَّبِيذُ فِي الْحَنْتَمِ وَالْمُزَفَّتِ.

واتە: لە جابری کوڕی زەید و لە عیکریمەوە دەگێڕنەوە، کە خواردنەوەی خۆشاوی فەریکە خورمایان بە تەنیا پێ ناخۆش بووە، جا ئەو حاڵەیان باس کرد بۆ ئیبنو عەباس ڕەزای خوایان لێ بێ، ئەویش وتی: دەترسم ئەو (مُزَّاء) بێت کە نەهی لێ کراوە کاتێ کە نوێنەری (عَبْدِ الْقَيْسِ) هاتنە خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەوبارەوە پرسیاریان لێ کرد، ئەویش نەهی لێ کردن، وتم بە قەتادە: (مُزَّاء) چی یە؟ وتی: خۆشاوی ناو کوپەڵەو زفت دراو و روکەشکراوە. - لەپاشدا ڕێگەی دان کە بیخۆنەوە بە مەرجێ نەگاتە رادەی مەست کردن -.

باسی سەبارەت بە چۆنیەتی خۆشاو.

١٠ - باب فِي صِفَةِ النَّبِيذِ.

٣٧١٠ - (حسن صحيح) عن عبد الله بن الديلمي, عن أبيه قال: أَتَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ عَلِمْتَ مَنْ نَحْنُ, وَمِنْ أَيْنَ نَحْنُ, فَإِلَى مَنْ نَحْنُ, قَالَ (إِلَى اللَّهِ وَإِلَى رَسُولِهِ). فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لَنَا أَعْنَابًا مَا نَصْنَعُ بِهَا؟ قَالَ: (زَبِّبُوهَا). قُلْنَا: مَا نَصْنَعُ بِالزَّبِيبِ؟ قَالَ: (انْبِذُوهُ عَلَى غَدَائِكُمْ وَاشْرَبُوهُ عَلَى عَشَائِكُمْ, وَانْبِذُوهُ عَلَى عَشَائِكُمْ وَاشْرَبُوهُ عَلَى غَدَائِكُمْ, وَانْبِذُوهُ فِي الشِّنَانِ, وَلاَ تَنْبِذُوهُ فِي الْقُلَلِ, فَإِنَّهُ إِذَا تَأَخَّرَ عَنْ عَصْرِهِ صَارَ خَلاًّ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی دەیلەمییەوە، لەباوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: چوینە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم وتمان: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بێگومان دەزانی ئێمە کێین و، لەکوێوە هاتوین و، کێ گەورەمانە؟ فەرمووی: (بۆ لای خواو بۆ لای پێغەمبەرەکەی). وتمان: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ترێکی زۆرمان هەیە چی لێ بکەین؟ فەرمووی: (بیکەن بە مێوژ)، وتمان: ئەی مێوژەکە چی لێ بکەین؟ فەرمووی: (بیکەن بە شەربەتی مێوژ). وتمان: ئەی شەربەتی مێوژەکە چی لێ بکەین؟ فەرمووی: (لەگەڵ نان خواردنەکانتاندا بیخۆنەوە، لەگەڵ نان خواردنەکانتاندا بیخۆنەوە، بیکەنە ناو کوندەو مەشکەوە، مەیکەنە ناو کوپەی گەورەوە، لەبەرئەوەی ئەگەر لەکاتی خۆی دوابکەوێت دەبێتە سرکە).

٣٧١١ - (صحيح) عن عائشة رضي الله عنها قالت: كَانَ يُنْبَذُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سِقَاءٍ يُوكَأُ أَعْلاَهُ, وَلَهُ عَزْلاَءُ, يُنْبَذُ غُدْوَةً فَيَشْرَبُهُ عِشَاءً وَيُنْبَذُ عِشَاءً فَيَشْرَبُهُ غُدْوَةً.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لە کونەیەکدا کە دەمەکەی توند بەسرابوو خۆشاویان هێنا بۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم خواردیەوە، لای خواروەی کونەکەش دەمی هەبوو، بەیانیان لێیان دەردەهێنا ئێواران دەیخواردەوە، ئێواران لێیان دەردەهێنا بەیانیان دەیخواردەوە.

٣٧١٢ - (حسن الإسناد) عن عائشة رضي الله عنها: أَنَّهَا كَانَتْ تَنْبِذُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غُدْوَةً فَإِذَا كَانَ مِنَ الْعَشِيِّ فَتَعَشَّى شَرِبَ عَلَى عَشَائِهِ, وَإِنْ فَضَلَ شَيْءٌ صَبَبْتُهُ أَوْ فَرَغْتُهُ, ثُمَّ تَنْبِذُ لَهُ بِاللَّيْلِ, فَإِذَا أَصْبَحَ تَغَدَّى فَشَرِبَ عَلَى غَدَائِهِ, قَالَتْ: نَغْسِلُ السِّقَاءَ غُدْوَةً وَعَشِيَّةً, فَقَالَ لَهَا أَبِي: مَرَّتَيْنِ فِي يَوْمٍ؟ قَالَتْ: نَعَمْ.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە بەیانیان خۆشاویان دەهێنا بۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نانی ئێوارەی دەخوارد لەگەڵ نان

www.iqra.ahlamontada.com

خواردنەکەدا یان لەدوای نان خواردن خۆشاوەکەی دەخواردەوە، لەپاشدا لەشەودا خۆشاویان بۆ دەهێنا کاتێ کە بەیانی دەهات نانی بەیانی دەخوارد لەگەڵ نان خواردنەکەدا یان لەدوای نان خواردن خۆشاوەکەی دەخواردەوە، ئەوەی کە لێی دەمایەوە دەمرژاند، عائیشە وتی: بەیانیان و ئێواران ئەو جامە یان ئەو کاسەم دەشت کە پێی دەخواردەوە، باوکم پێی وت: لەرۆژێکدا دوو جار ئەو کارەت دەکرد؟ وتی: بەڵێ.

٣٧١٣ - (صحيح) عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: كَانَ يُنْبَذُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الزَّبِيبُ فَيَشْرَبُهُ الْيَوْمَ وَالْغَدَ, وَبَعْدَ الْغَدِ إِلَى مَسَاءِ الثَّالِثَةِ, ثُمَّ يَأْمُرُ بِهِ فَيُسْقَى الْخَدَمَ أَوْ يُهَرَاقُ. قَالَ أَبو دَاوُدَ: مَعْنَى يُسْقَى الْخَدَمَ يُبَادَرُ بِهِ الْفَسَادُ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێرنەوە، کە وتویەتی: خۆشاوی مێوژیان دەهێنا بۆ پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ئەو رۆژە و بەیانی لێی دەخواردەوە هەروەها بۆ رۆژی دواتریش هەتا ئێوارەی سێیەم لێی دەخواردەوە، لەپاشدا ئەوەی کە لێی دەمایەوە فەرمانی دەکرد بیدەن بە خزمەتکارەکان یان بیڕێژن. ئەبو داود دەڵێت: مانای بیدەن بە خزمەتکارەکان دەستپێشکەری بوو بۆ ئەوەی لەوە زیاتر نەمێنێتەوەو نەگاتە رادەی مەستکەر.

باسی سەبارەت بە شەربەتی هەنگوین.

١١ - باب فِي شَرَابِ الْعَسَلِ.

٣٧١٤ - (صحيح) عن عائشة زوج النبي صلى الله عليه وسلم قالت: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَمْكُثُ عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ فَيَشْرَبُ عِنْدَهَا عَسَلاً, فَتَوَاصَيْتُ أَنَا وَحَفْصَةُ أَيَّتُنَا مَا دَخَلَ عَلَيْهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلْتَقُلْ: إِنِّي أَجِدُ مِنْكَ رِيحَ مَغَافِيرَ, فَدَخَلَ عَلَى إِحْدَاهُنَّ فَقَالَتْ: لَهُ ذَلِكَ, فَقَالَ: (بَلْ

www.iqra.ahlamontada.com

شَرِبْتُ عَسَلاً عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَلَنْ أَعُودَ لَهُ). فَنَزَلَتْ: (لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِى) إِلَى: (إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ) لِعَائِشَةَ وَحَفْصَةَ رضى الله عنهما: (وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِىُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا) لِقَوْلِهِ (بَلْ شَرِبْتُ عَسَلاً).

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم زۆر جار لەماڵی زەینەبی کچی جەحش کە هاوسەری بوو دەمایەوە، شەربەتی هەنگوینی دەخواردەوە، من و حەفصە قسەمان کرد بەیەك وتمان: پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم لەپێشدا هات بۆلای هەر کاممان پێی بڵێ: من بۆنی مەغافیرت لێ دەکەم - بێگومان مەغافیر بۆنێکی ناخۆشی هەیە -، جا تەشریفی برد بۆلای یەکێکیان ئەوەی پێ وت کە بڕیاریان لەسەردابوو، فەرمووی: (نەخێر بەڵکو لەلای زەینەبی کچی جەحش شەربەتی هەنگوینم خواردوە، سوێندم خواردوە ئیتر نەیخۆمەوە ئەم قسەیەی من بەکەس مەڵێ)، جا بەم بۆنەیەوە ئەم ئایەتانە دابەزین:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَآ أَحَلَّ ٱللَّهُ لَكَ ۖ تَبْتَغِي مَرْضَاتَ أَزْوَٰجِكَ ۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١﴾ قَدْ فَرَضَ ٱللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَٰنِكُمْ ۚ وَٱللَّهُ مَوْلَىٰكُمْ ۖ وَهُوَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٢﴾ وَإِذْ أَسَرَّ ٱلنَّبِيُّ إِلَىٰ بَعْضِ أَزْوَٰجِهِۦ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِۦ وَأَظْهَرَهُ ٱللَّهُ عَلَيْهِ عَرَّفَ بَعْضَهُۥ وَأَعْرَضَ عَنۢ بَعْضٍ ۖ فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِۦ قَالَتْ مَنْ أَنۢبَأَكَ هَٰذَا ۖ قَالَ نَبَّأَنِيَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْخَبِيرُ ﴿٣﴾ إِن تَتُوبَآ إِلَى ٱللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا ۖ وَإِن تَظَٰهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ ٱللَّهَ هُوَ مَوْلَىٰهُ وَجِبْرِيلُ وَصَٰلِحُ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۖ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ بَعْدَ ذَٰلِكَ ظَهِيرٌ ﴿٤﴾﴾. سورە تحریم: ١-٤.

واتە: ئەی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم بۆچی شتێك لەخۆت حەرام دەکەیت کە خوا بۆی حەڵاڵ کردویت، تۆ ڕەزامەندی ژنەکانت دەوێ لەکاتێکدا خوا لێخۆشبووی میهرەبانە. بێگومان خوا داینـاوە بۆتان هەڵوەشاندنەوەی سوێندەکانتان، خوا کارساز و دۆستی ئێوەیە، وە ئەو زانای کاردروستە. کاتێك کە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم بەنهێنی لای هەندێ لەژنەکانی قسەیەکی درکاند، ئینجا کەئەو (ژنە) قسەکەی کرد (بۆ هەوێکەی)، خواش پێغەمبەری صلی الله علیه وسلم ئاگادار کرد، (پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم هەندێك (لەقسەکان)ی

www.iqra.ahlamontada.com

بەسکرد و بێ دەنگ بوو لە هەندێکی تری، ئینجا کە پێ ی ووت (ژنەکەی) ووتی: کێ ئەمەی پێ گەیاندی، فەرمووی: خوای زانای ئاگادار پێ ی گەیاندم. (ئەی حەفصە و عائیشە) ئەگەر هەردووکتان تەوبە بکەن و بگەڕێنەوە بۆلای خودا (جێ ی خۆیەتی)، چونکە بەڕاستی دڵتان لایدا (لە حەق و ڕاستی)، وە ئەگەر پشتی یەکتر بگرن لەدژی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم (سەرکەوتوو نابن)، چونکە بێگومان پشگیری ئەوە خواو جوبرەئیل و ئیماندارە چاکەکانیش دوای ئەوان فریشتەکانیش پشتیوانی ئەون.
جا ئایەتی: (إِن تَتُوبَآ إِلَى ٱللَّهِ) ئاماژەیە بۆ حەفصە و عائیشە، وە ئایەتی: (وَإِذْ أَسَرَّ ٱلنَّبِىُّ إِلَىٰ بَعْضِ أَزْوَٰجِهِۦ حَدِيثًا) ئاماژەیە بۆ ئەم وتەیەی پێغەمبەری صلی الله علیه وسلم: (بەڵکو شەربەتی هەنگوینم خواردوە).

٣٧١٥ - (صحيح) عن عائشة رضي الله عنها قالت: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحِبُّ الْحَلْوَاءَ وَالْعَسَلَ, فَذَكَرَ بَعْضَ هَذَا الْخَبَرِ. وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَشْتَدُّ عَلَيْهِ أَنْ تُوجَدَ مِنْهُ الرِّيحُ. قَالَ أَبوو دَاوُدَ: وَفِي الْحَدِيثِ قَالَتْ سَوْدَةُ: بَلْ أَكَلْتَ مَغَافِيرَ, قَالَ (بَلْ شَرِبْتُ عَسَلاً سَقَتْنِي حَفْصَةُ). فَقُلْتُ: جَرَسَتْ نَحْلُهُ الْعُرْفُطَ, نَبْتٌ مِنْ نَبْتِ النَّحْلِ.
قَالَ أَبو دَاوُدَ: (الْمَغَافِيرُ) مُقْلَةٌ, وَهِيَ صَمْغَةٌ. (وَجَرَسَتْ): رَعَتْ.

واتە: لە عائیشەوە ڕەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم حەزی لە حەڵواو هەنگوین بوو، جا ڕاوی باسی هەندێ لەم هەواڵەی کرد، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم زۆر لەلای قورس و زەحمت بوو بۆنی ناخۆشی لێ بێت. ئەبو داود لە فەرمودەکەدا دەڵێت: سەودە وتی: بەڵکو تۆ مەغافیرت خواردوە، فەرمووی: (نەخێر بەڵکو شەربەتی هەنگوینم خواردوە، حەفصە دەرخواردی دام)، وتم: هەنگەکەی مەغافیری هەڵمژیوەو کردویەتی بە هەنگوین، (عُرْفُط) گیایەکە لە گیاکانی هەنگ.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٧١٦ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: عَلِمْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَصُومُ, فَتَحَيَّنْتُ فِطْرَهُ بِنَبِيذٍ صَنَعْتُهُ فِي دُبَّاءٍ, ثُمَّ أَتَيْتُهُ بِهِ فَإِذَا هُوَ يَنِشُّ, فَقَالَ: (اضْرِبْ بِهَذَا الْحَائِطَ فَإِنَّ هَذَا شَرَابُ مَنْ لاَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: زانیم کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بەڕۆژووە، بۆ کاتی بەریانگ شەربەتێکم بۆ برد کە لەکولەکەدا دروستم کردبوو، کاتێ کە بۆم هێنا کوڵی دەدا، فەرمووی: (بیدە بەو دیوارەدا، چونکە ئەوە خواردنەوەی ئەو کەسانەیە کە باوەڕیان بە خواو بە ڕۆژی دوایی نیە).

باسی سەبارەت بە خواردنەوە بە پێوە.

١٣ - باب فِي الشُّرْبِ قَائِمًا.

٣٧١٧ - (صحيح) عن أنس: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يَشْرَبَ الرَّجُلُ قَائِمًا.

واتە: لە ئەنەسەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لەوەی کەسێك ئاو یان هەر شتێ بە پێوە بخواتەوە.

٣٧١٨ - (صحيح) عن النزال بن سبرة قال عَنِ النَّزَّالِ بْنِ سَبْرَةَ أَنَّ عَلِيًّا دَعَا بِمَاءٍ فَشَرِبَهُ وَهُوَ قَائِمٌ, ثُمَّ قَالَ: إِنَّ رِجَالاً يَكْرَهُ أَحَدُهُمْ أَنْ يَفْعَلَ هَذَا, وَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْعَلُ مِثْلَ مَا رَأَيْتُمُونِي أَفْعَلُهُ.

واتە: لە نەزالی کوڕی سەبرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەوتی: پێشەوا عەلی ڕەزای خوای لێ بێ داوای ئاوی کرد بۆیان هێنا بە پێوە ئاوەکەی خواردیەوە، لەپاشدا وتی: چەند پیاوێ هەن بە پێوە ئاو بخۆنەوە، بەڵام من بە چاوی خۆم پێغەمبەری خوام صلی الله علیه وسلم دیوە بە پێوە ئاوی خواردۆتوە، وەك چۆن ئێستا منتان دی بە پێوە ئاوم خواردەوە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی خواردنەوەی ئاو و شەربەت لەدەمی جەوەنەو کونەدا.

١٤ - باب الشَّرَابِ مِنْ فِي السِّقَاءِ.

٣٧١٩ - (صحيح) عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الشُّرْبِ مِنْ فِي السِّقَاءِ وَعَنْ رُكُوبِ الْجَلاَّلَةِ وَالْمُجَثَّمَةِ. قَالَ أَبو دَاوُدَ: الْجَلاَّلَةُ الَّتِي تَأْكُلُ الْعَذِرَةَ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردووە لەمانە: ئاوخواردنەوە لەدەمی کونەو مەشکە و جەوەندا واتە دەمی پێوە بنرێت، سواربوونی (جلالة)، ئەو ئاژەڵ ئاو بخورێتەوە، هەروەها ئەو ئاژەڵەی دەبەسرێتەوەو دەکرێتە نیشانە بۆ کوشتن. ئەبو داود دەڵێت: (جلالة) ئەو وڵاخە سواریەیە کە پیسایی مرۆڤ دەخوات.

باسی سەبارەت بە هەڵگێڕانەوەی دەمی کونەو جەوەنە.

١٥ - باب فِي اخْتِنَاثِ الأَسْقِيَةِ.

٣٧٢٠ - (صحيح) عن أبو سعيد الخدري: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ اخْتِنَاثِ الأَسْقِيَةِ.

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودرییەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردووە لە هەڵگێڕانەوەی دەمی کونەو مەشکە و جەوەندە بۆ دەرەوەو ئاویان لێ بخورێتەوە.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٧٢١ - (منكر) عن عيسى بن عبد الله - رجل من الأنصار - عن أبيه: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعَا بِإِدَاوَةٍ يَوْمَ أُحُدٍ, فَقَالَ: (اخْنُثْ فَمَ الإِدَاوَةِ). ثُمَّ شَرِبَ مِنْ فِيهَا..

واتە: لە عیسای کوڕی (عبد الله)وە - کە یەکێ بووە لە ئەنصار - لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەڕۆژی جەنگی ئوحوددا داوای جەوەندەیەکی کرد، فەرمووی: (دەمی جەوەندەکە هەڵگێڕنەوە بۆ دەرەوە) لە پاشدا لێی خواردەوە.

باسی سەبارەت بە خواردنەوە لە شوێنی شکاوی پەرداخ و دەفری خواردنەوە.

١٦ - باب فِي الشُّرْبِ مِنْ ثُلْمَةِ الْقَدَحِ.

٣٧٢٢ - (صحيح) عن أبو سعيد الخدري قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الشُّرْبِ مِنْ ثُلْمَةِ الْقَدَحِ, وَأَنْ يُنْفَخَ فِي الشَّرَابِ.

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودرییەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردووە لەوەی لە شوێنی شکاوی جام و پەرداخ ئاو و شەربەت بخورێتەوە، هەروەها نەهی کردووە لە فوکردن لە خواردنەوە وەك چاو قاوەو ئەو شتانەی کە دەخورێنەوە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە خواردنەوە لە قاپ و قاچاخی زێڕ و زیودا.

١٧ - باب فِي الشُّرْبِ فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ.

٣٧٢٣ - (صحيح) عن ابن أبو ليلى قال: كَانَ حُذَيْفَةُ بِالْمَدَائِنِ فَاسْتَسْقَى فَأَتَاهُ دِهْقَانٌ بِإِنَاءٍ مِنْ فِضَّةٍ, فَرَمَاهُ بِهِ, وَقَالَ: إِنِّي لَمْ أَرْمِهِ بِهِ إِلاَّ أَنِّي قَدْ نَهَيْتُهُ فَلَمْ يَنْتَهِ, وَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَعَنِ الشُّرْبِ فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ, وَقَالَ: (هِيَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَكُمْ فِي الآخِرَةِ).

واتە: لە ئیبنو ئەبو لەیلاوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە (حُذَيْفَة) لە مەدائین بوو داوای ئاوی کرد گەورەی جوتیارەکان لە دەفرێکی زیودا ئاوی بۆ هێنا، ئەویش بۆی فڕێ دا، وتی: من بۆم فڕێ نەدا بەڵکو من ڕێگریم لێ کرد بەڵام ئەو ئاگای لێ نەبوو بۆیە بۆم فڕێ دا. پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەهی کردووە لە ئاوریشم و (دیباج) کاڵای ئاوریشم و خواردنەوە لە قاپ و قاچاخی زێڕ و زیودا، وە فەرمووی: (لەدونیادا بۆ ئەوانەو، لە قیامەتیشدا بۆ ئێوەیە).

باسی سەبارەت بە دەم نان بە ئاوی جۆگەو حەوز و روبارەوە، بە مەبەستی ئاو خواردنەوە.

١٨ - باب فِي الْكَرْعِ.

٣٧٢٤ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله قال: دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ وَهُوَ يُحَوِّلُ الْمَاءَ فِي حَائِطِهِ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِنْ كَانَ عِنْدَكَ مَاءٌ بَاتَ هَذِهِ اللَّيْلَةَ فِي شَنٍّ وَإِلاَّ كَرَعْنَا). قَالَ: بَلْ عِنْدِي مَاءٌ بَاتَ فِي شَنٍّ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم و پیاوێ لە هاوەڵانی چون بۆلای پیاوێکی ئەنصاری ئاوی دەدێرا لەناو باخەکەیدا لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی تر ئاوەکەی دەگوێزایەوە. پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (ئەگەر ئاوت پێ یە ئەمشەو لە کوندە یان جەوەندەدا بووبێ بێنی بۆمان با بیخۆینەوە ئەگینا دەم دەنێن بە ئاوی ئەم جۆگەوەو بەدەم دەیخۆینەوە). وتی: بەڵێ ئاوم پێ یە ئەمشەو لە کوندەدا بووبێ - بێگومان ئاوی کوندەو جەوەندە سارده - .

باسی سەبارەت بە ئاوگێڕی کۆمەڵێ خۆی کەی ئاو بخواتەوە؟

١٩ - باب فِي السَّاقِي مَتَى يَشْرَبُ.

٣٧٢٥ - (صحيح) عن عبد الله بن أبو أوفى: أن النبي صلى الله عليه و سلم قال: (سَاقِيَ الْقَوْمِ آخِرُهُمْ شُرْبًا)..

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی ئەبو ئەوفاوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئاوگێڕی کۆمەڵێ خۆی لەدوای هەموویانەوە ئاو دەخواتەوە).

٣٧٢٦ - (صحيح) عن أنس بن مالك: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِلَبَنٍ قَدْ شِيبَ بِمَاءٍ, وَعَنْ يَمِينِهِ أَعْرَابِيٌّ, وَعَنْ يَسَارِهِ أَبو بَكْرٍ, فَشَرِبَ, ثُمَّ أَعْطَى الأَعْرَابِيَّ وَقَالَ (الأَيْمَنَ فَالأَيْمَنَ).

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە جامێ شیریان هێنا بۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئاوی تێ کرابوو لەوکاتەدا عەرەبێکی دەشتەکی لەلای راستیەوە دانیشتبوو، ئەبو بەکریش لەلای چەپیەوە دانیشتبوو،

www.iqra.ahlamontada.com

لێی خواردەوە، لەپاشدا ئەوەی مایەوە دای بە عەرەبە دەشتەکیەکەو فەرمووی: (لەراستەوە، لەراستەوە دەست پێ بکەن لای راست لەپێشترە).

٣٧٢٧ - (صحيح) عن أنس بن مالك: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا شَرِبَ تَنَفَّسَ ثَلاَثًا وَقَالَ: (هُوَ أَهْنَأُ وَأَمْرَأُ وَأَبْرَأُ).

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کاتێ کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئاو یان شیر یا هەر شتێکی تری دەخواردەوە لەدەرەوەی جامەکە یان پەرداخ و دەفرەکەوە سێ جار هەناسەی دەدا واتە بەسێ جار دەیخواردەوەو هەناسەکەی نەدەکردە ناو خواردنەوەکەیەوە، وە فەرمووی: (ئا بەم شێوەیە شیفابەخش تر و ئاسان ترە لەسەر گەدە و خۆشتر و تەندروست ترەو لە تینوێتی رزگارتان دەکات).

باسی سەبارەت بە فوکردن لە خواردنەوە هەناسەدان لەناویدا.

٢٠ - بباب فِي النَّفْخِ فِي الشَّرَابِ وَالتَّنَفُّسِ فِيهِ.

٣٧٢٨ - (صحيح) عن ابن عباس قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُتَنَفَّسَ فِي الإِنَاءِ أَوْ يُنْفَخَ فِيهِ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لەوەی کە هەناسە بدرێت لەناو جام یان دەفری خواردنەوە، هەروەها فوی لێ بکرێت لەکاتی خواردنەوەدا.

٣٧٢٩ - (صحيح) عن عبد الله بن بسر - من بني سليم - قال: جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أَبِي, فَنَزَلَ عَلَيْهِ, فَقَدَّمَ إِلَيْهِ طَعَامًا, فَذَكَرَ حَيْسًا أَتَاهُ بِهِ,

www.iqra.ahlamontada.com

ثُمَّ أَتَاهُ بِشَرَابٍ, فَشَرِبَ, فَنَاوَلَ مَنْ عَلَى يَمِينِهِ, وَأَكَلَ تَمْرًا فَجَعَلَ يُلْقِي النَّوَى عَلَى ظَهْرِ أُصْبَعَيْهِ: السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى, فَلَمَّا قَامَ قَامَ أَبِي فَأَخَذَ بِلِجَامِ دَابَّتِهِ فَقَالَ: ادْعُ اللَّهَ لِي. فَقَالَ: (اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِيمَا رَزَقْتَهُمْ وَاغْفِرْ لَهُمْ وَارْحَمْهُمْ).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی بووسرەوە - کە لە هۆزی بەنی سولەیم بوو - دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هات بۆلای باوکم، لەلای دابەزی، خوادنێکیان بۆ هێنا، باسی قاوت(حیس) کرا کە خواردنێکە لە تێکەڵکردنی و خورماو پەنیر و رۆن دروست کراوە، لەپاشدا شەربەتێکیان بۆ هێنا لێی خواردەوەو ئەوەی مایەوە دایەدەست ئەوانەی کە لای راستیەوە بوون، خوارمای دەخواردو ناوکەکەی دەخستە پشتی پەنجەکانی ناوەڕاست و شایەتومانی، کاتێ کە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم هەستا باوکم هەستا رەشمەی وڵاخەکەی گرت و وتی: لەخوای گەورە بۆم بپاڕێرەوە، فەرمووی: (خوایە بەرەکەت بخەرە ئەو رۆزیەوە کە بەخشیوتە پێیان و لێیان خۆشبەو بەزمیت پێیاندا بێتەوە).

باسی سەبارەت بە لەکاتی شیرخواردنەوەدا چی دەوترێت.

٢١ - باب مَا يَقُولُ إِذَا شَرِبَ اللَّبَنَ.

٣٧٣٠ - (حسن) عن ابن عباس قال: كُنْتُ فِي بَيْتِ مَيْمُونَةَ, فَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَهُ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ فَجَاءُوا بِضَبَّيْنِ مَشْوِيَّيْنِ عَلَى ثُمَامَتَيْنِ, فَتَبَزَّقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ خَالِدٌ: إِخَالُكَ تَقْذُرُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: (أَجَلْ). ثُمَّ أُتِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِلَبَنٍ, فَشَرِبَ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلْيَقُلِ: اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيهِ وَأَطْعِمْنَا خَيْرًا مِنْهُ, وَإِذَا سُقِيَ لَبَنًا فَلْيَقُلِ: اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيهِ وَزِدْنَا مِنْهُ, فَإِنَّهُ لَيْسَ شَيْءٌ يُجْزِئُ مِنَ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ إِلاَّ اللَّبَنُ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: جارێ لەماڵی مەیمونەی پورم بووم کە هاوسەری پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم بوو، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هاتەژورەوە بۆلای خالیدی کوڕی وەلیدیشی لەگەڵ بوو، مەیمونە پوری خالید بوو، دوو بزنەمژەی برژاویان بە دوو دارەوە بۆ هێنا، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بێزی لێ کردەوە، خالید وتی: وا ئەزانم بێزی لێ دەکەیتەوە ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، فەرمووی: (بەڵێ)، لەپاشدا شیریان بۆ هێنا، خواردیەوەو، فەرمووی: (هەرکەسێ لەئێوە ئەگەر خواردنێکی خوارد با بڵێت: خوایە پیت و بەرەکەتی تێخەو لەم خواردنە چاکترمان بدەرێ، کاتێکیش کە شیری خواردەوە با بڵێت: خوایە پیت و بەرەکەتی تێخەو بۆمانی زیاد بکە، چونکە جگە لەشیر هیچ شتێ بری خواردن و خواردنەوە ناکەوێت).

باسی سەبارەت بە داخستن و سەرگرتنی قاپ و دەفری خواردن.

٢٢ - باب فِي إِيكَاءِ الآنِيَةِ.

٣٧٣١ - (صحيح) عن جابر, عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال: (أَغْلِقْ بَابَكَ وَاذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ, فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لاَ يَفْتَحُ بَابًا مُغْلَقًا, وَأَطْفِ مِصْبَاحَكَ وَاذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ, وَخَمِّرْ إِنَاءَكَ وَلَوْ بِعُودٍ تَعْرُضُهُ عَلَيْهِ وَاذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ, وَأَوْكِ سِقَاءَكَ وَاذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ).

واتە: لە جابرەوە، لە پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم دەگێڕنەوە، کە فەرموویەتی: (دەرگاکەت دابخەو یادی خوا بکە، لەبەرئەوەی شەیتان دەرگای داخراو ناکاتەوە، چراکەت بکوژێنەوەو یادی خوا بکە، سەری قاپ و دەفرەکەت داپۆشە ئەگەر بە دارێکیش بێت رای بدەی بەسەریدا وە یادی خوا بکە، دەمی کونە یان مەشکە یا جەوەندەکەت توند ببەستەو یادی خوا بکە).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٧٣٢ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله, عن النبي صلى الله عليه وسلم, بهذا الخبر, وليس بتمامه, قال: (فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لاَ يَفْتَحُ بَابًا غَلَقًا, وَلاَ يَحُلُّ وِكَاءً, وَلاَ يَكْشِفُ إِنَاءً, وَإِنَّ الْفُوَيْسِقَةَ تُضْرِمُ عَلَى النَّاسِ بَيْتَهُمْ). أَوْ (بُيُوتَهُمْ).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)ەوە، لە پێغەمبەری خواوە صلى الله عليه وسلم هەمان هەواڵ هاتوە بەڵام بەتەواوی نا، فەرمووی: (شەیتان دەرگای داخراو ناکاتەوە، دەمی کونە یان مەشکە یا جەوەندە ناکاتەوە، سەری قاپ و دەفر لانادات، ئەوانەی لەکون دێنە دەرەوە وەك مشك و جرج ئاگر بەردەدەن لەماڵی خەڵك) یان (ماڵەکانیان دەسوتێنن).

٣٧٣٣ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله رفعه قال: (وَاكْفِتُوا صِبْيَانَكُمْ عِنْدَ الْعِشَاءِ). وَقَالَ مُسَدَّدٌ: (عِنْدَ الْمَسَاءِ) (فَإِنَّ لِلْجِنِّ انْتِشَارًا وَخَطْفَةً).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)ەوە، دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (لە عیشادا کاتێ کە شەو داهات منداڵەکانتان لەگەڵ خۆتان بەرنەژورەوەو بەرەڵایان مەکەن و رێگری بڵاوبوونەوەیان لێ بکەن). موسەددەد وتی: (لە ئێواراندا)، (چونکە لەو کاتانەدا جنۆکەکان بڵاودەبنەوە).

٣٧٣٤ - (صحيح) عن جابر قال: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَسْقَى, فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: أَلاَ نَسْقِيكَ نَبِيذًا, قَالَ (بَلَى). قَالَ: فَخَرَجَ الرَّجُلُ يَشْتَدُّ فَجَاءَ بِقَدَحٍ فِيهِ نَبِيذٌ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (أَلاَّ خَمَّرْتَهُ وَلَوْ أَنْ تَعْرِضَ عَلَيْهِ عُودًا). قَالَ أَبو دَاوُدَ: قَالَ الأَصْمَعِيُّ: تَعْرُضُهُ عَلَيْهِ.

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئێمە لەخزمەت پێغەمبەردا صلى الله عليه وسلم بووین داوای ئاوی کرد، پیاوێ لە کۆمەڵەکە وتی: شەربەتی مێوژت نەدەمێ، وتی: (بەڵێ)، راوی وتی: پیاوەکە دەرچو پەرداخێ شەربەتی بۆ هێنا، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (ئایا سەرت داپۆشی ئەگەر بە

www.iqra.ahlamontada.com

دارێکیش بێت رای بدەی بە سەریدا).

٣٧٣٥ - (صحيح) عن عائشة رضى الله عنها: أَنَّ النَّبِىَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُسْتَعْذَبُ لَهُ الْمَاءُ مِنْ بُيُوتِ السُّقْيَا. قَالَ قُتَيْبَةُ: عَيْنٌ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْمَدِينَةِ يَوْمَانِ.

واتە: لە عائیشەوە دەگێڕنەوە، کە جاران لە (بُيُوتِ السُّقْيَا)وە ئاوی شیرینیان دەهێنا بۆ خواردنەوەی پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم. قوتەیبە دەڵێ: سەرچاوەی ئاوێکە ماوەی دوو ڕۆژ لە مەدینەوە دورە.

www.iqra.ahlamontada.com

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

سەرەتای پەرتوکی خۆراکەکان.

٢٨ – أول كتاب الأطعمة.

باسی ئەوەی هاتوە سەبارەت بەدەمەوەچونی دەعوت.

١ - باب مَا جَاءَ فِي إِجَابَةِ الدَّعْوَةِ.

٣٧٣٦ - (صحيح) عن عبد الله بن عمر: أن النبي صلى الله عليه و سلم قال (إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْوَلِيمَةِ فَلْيَأْتِهَا).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر کەسێ لەئێوە دەعوەت کرا بۆ نانی زەماوەند با بڕوات).

٣٧٣٧ - (صحيح) عن ابن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم, بمعناه, زاد: (فَإِنْ كَانَ مُفْطِرًا فَلْيَطْعَمْ, وَإِنْ كَانَ صَائِمًا فَلْيَدْعُ).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ فەرمودەی پێشو بە هەمان مانا هاتوە، بەڵام راوی ئەمەی بۆ زیاد کرد: (ئەگەر بە رۆژوو نەبوو با بخوات، ئەگەر بە رۆژووش بوو با بپارێتەوە بۆ خاوەن سفرەو خوانەکە).

٣٧٣٨ - (صحيح) عن ابن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيُجِبْ, عُرْسًا كَانَ أَوْ نَحْوَهُ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر کەسێکتان برا موسوڵمانەکەی دەعوەتی کرد بۆ سەر سفرەو خوانێ با بڕوات، ئیتر بۆ نانی شایی و زەماوەند بێ یان هەرشتێکی لەو جۆرە بێت وەك ناونانی منداڵ).

٣٧٣٩ - (صحيح) عن نافع, بِإِسْنَادِ أَيُّوبَ وَمَعْنَاهُ.

واتە: لە نافیعەوە فەرمودەی پێشو بە هەمان مانای فەرمودەکەی ئەیوب هاتوە).

٣٧٤٠ - (صحيح) عن جابر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ دُعِيَ فَلْيُجِبْ فَإِنْ شَاءَ طَعِمَ وَإِنْ شَاءَ تَرَكَ).

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر کەسێ لەئێوە بانگهێشت کرا بۆ دەعوەتێکی خواردن با بڕوات و قبووڵی بکات، جا ئەگەر ویستی لێی بخوات، خۆ ئەگەر نەیشی ویست با نەخوات و بپاڕێتەوە بۆ خاوەن زەماوەندەکە).

٣٧٤١ - (ضعيف) عن عبد الله بن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ دُعِيَ فَلَمْ يُجِبْ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ, وَمَنْ دَخَلَ عَلَى غَيْرِ دَعْوَةٍ دَخَلَ سَارِقًا وَخَرَجَ مُغِيرًا).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر کەسێ لەئێوە دەعوەت کرا نەڕوات ئەوە بەڕاستی نافەرمانی و سەرپێچی خواو پێغەمبەرەکەی کردوە، هەرکەس بەبێ ئەوەی دەعوەت بکرێت بڕوات ئەوە بە نهێنی وەك دز دەچێتە ژورەوە، کاتێکیش کە دێتەدەرەوە وەك کەسێکە کە ماڵ بڕ فێنێ خەڵکیش رقیان لێیەتی).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٧٤٢ - (صحيح) عن أبي هريرة قال: شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ يُدْعَى لَهَا الأَغْنِيَاءُ وَيُتْرَكُ الْمَسَاكِينُ, وَمَنْ لَمْ يَأْتِ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ.

واتە: لە ئەبوو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (خراپترین نانی زەماوەند ئەوەیە کە دەوڵەمەندەکان دەعوەت بکرێن بۆی و واز بهێنرێت لە هەژارەکان و دەعوەت نەکرێن بۆی، هەرکەسێ لەئێوە بەدەم دەعوەتەوە نەچێت ئەوە بەڕاستی نافەرمانی و سەرپێچی خواو پێغەمبەرەکەی کردوە).

باسی سەبارەت بە باشی دەعوەتی ژن گواستنەوە.

٢ - باب فِي اسْتِحْبَابِ الْوَلِيمَةِ عِنْدَ النِّكَاحِ.

٣٧٤٣ - (صحيح) عن ثابت قال: ذُكِرَ تَزْوِيجُ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ عِنْدَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ فَقَالَ: مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْلَمَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ نِسَائِهِ مَا أَوْلَمَ عَلَيْهَا, أَوْلَمَ بِشَاةٍ.

واتە: لە (ثابت)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: باسی شوکردنی زەینەبی کچی جەحش لەلای ئەنەسی کوڕی مالیك کرا وتی: پێغەمبەری خوام صلی الله علیه وسلم نەدیوە خواردنی دروست نەکردوە بۆ گواستنەوەی هیچ یەکێ لە هاوسەرەکانی وەك ئەو دەعوەت کردنەی کە بۆ زەینەب کردی، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: دەعوەت بکەن ئەگەر مەڕێکیش بێت.

٣٧٤٤ - عن أنس بن مالك: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْلَمَ عَلَى صَفِيَّةَ بِسَوِيقٍ وَتَمْرٍ.

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بۆ گواستنەوەی صەفیە خواردنی دروست کرد لە ئاردی گەنم و جۆ و خورما.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە تا چەند رۆژ نانی شایی بدرێت باشە؟

٣ - باب فِي كَمْ تُسْتَحَبُّ الْوَلِيمَةُ؟

٣٧٤٥ - (ضعيف) عن عبد الله بن عثمان الثقفي, عن رجل أعور من ثقيف, كان يقال له معروفا - أي يثني عليه خيرا, إن لم يكن اسمه زهير بن عثمان فلا أدري ما اسمه - : أن النبي صلى الله عليه و سلم قال: (الْوَلِيمَةُ أَوَّلُ يَوْمٍ حَقٌّ, وَالثَّانِي مَعْرُوفٌ, وَالْيَوْمُ الثَّالِثُ سُمْعَةٌ وَرِيَاءٌ). قَالَ قَتَادَةُ: وَحَدَّثَنِي رَجُلٌ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ دُعِيَ أَوَّلَ يَوْمٍ فَأَجَابَ, وَدُعِيَ الْيَوْمَ الثَّانِي فَأَجَابَ, وَدُعِيَ الْيَوْمَ الثَّالِثَ فَلَمْ يُجِبْ, وَقَالَ: أَهْلُ سُمْعَةٍ وَرِيَاءٍ.

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی (عثمان)ی (ثقفي)ەوە، لەپیاوێکی کوێری چاکی بەناونگی (ثقیف)ەوە، کە خەڵك بە چاکە ناویان دەبرد ئەگەر ناوی زوهەیری کوڕی (عثمان) نەبێت ئەوا نازانم ناوی چی یە، دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (دەعوەتی رۆژی یەکەم بۆ نانی زەماوەند هەقی خۆیەتی و ئەو کەسەی کە بانگ کرا واجبە لەسەری بڕوات ئەگەر بەهانەیەکی شەرعی نەبێت، بۆ رۆژی دووەم فەزڵ و چاکەیە، رۆژی سێیەم بۆ شانازیکردن و ریایی یە). قەتادە دەڵێت: پیاوێ بۆی گێڕامەوە کە سەعیدی کوڕی موسەییەب رۆژی یەکەم دەعوەت کرا بۆ نانی زەماوەند رۆشت بەدەم دەعوەتەکەوە، بۆ رۆژی دووەم بە هەمان شێوە، بۆ رۆژی سێیەم نەڕۆشت، وتی: شانازیکردن و ریایی یە.

٣٧٤٦ - (ضعيف أيضا) عن سعيد بن المسيب: بِهَذِهِ الْقِصَّةِ, قَالَ: فَدُعِيَ الْيَوْمَ الثَّالِثَ فَلَمْ يُجِبْ وَحَصَبَ الرَّسُولَ.

واتە: لە سەعیدی کوڕی موسەییەبەوە، ئەم بەسەرهاتە هاتوە، وتی: بۆ رۆژی سێیەم دەعوەت کرا نەڕۆشت، نێردراوەکەی دایە بەر وردە بەرد.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی ناندان بە خەڵك کاتی گەڕانەوە لەسەفەر.

٤ - باب الإِطْعَامِ عِنْدَ الْقُدُومِ مِنَ السَّفَرِ.

٣٧٤٧ - (صحيح الإسناد) عن جابر رضي الله عنه قال: لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ نَحَرَ جَزُورًا أَوْ بَقَرَةً.

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم لەسەفەر گەڕایەوەو گەیشتەوە مەدینە وشترێ یان مانگایەکی سەربڕی.

باسی ئەوەی هاتوە سەبارەت بە میوانداری.

٥ - باب مَا جَاءَ فِي الضِّيَافَةِ.

٣٧٤٨ - (صحيح) عن أبوو شريح الكعبي: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ, جَائِزَتُهُ يَوْمُهُ وَلَيْلَتُهُ, الضِّيَافَةُ ثَلاَثَةُ أَيَّامٍ, وَمَا بَعْدَ ذَلِكَ فَهُوَ صَدَقَةٌ, وَلاَ يَحِلُّ لَهُ أَنْ يَثْوِيَ عِنْدَهُ حَتَّى يُحْرِجَهُ).

واتە: لە ئەبوو شورەیحی کەعبیەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ باوەڕی بە خواو بە ڕۆژی دوایی هەیە با قەدر و ڕێزی میوانی خۆی بگرێت و خەڵاتی بکات، خەڵاتەکەی شەو و ڕۆژێکە، میوانداری سێ ڕۆژە، لەپاش ئەوە خێر و چاکەیە، ڕەوا نی یە بۆی ئەوەندە بمێنێتەوە خاوەن ماڵ سەخڵەت بکات و گوناهباری بکات) - واتە ئەوەندە نەمێنێتەوە خاوەن ماڵ توانای ڕێز لێ گرتنی نەمێنێ و هیچی نەمێنێ دەرخواردی بدات - .

وروى أبو داود: أَنَّه سئل مالك عن قول رسول الله صلى الله عليه وسلم:

www.iqra.ahlamontada.com

(جَائِزَتُهُ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ). فَقَالَ: يُكْرِمُهُ وَيُتْحِفُهُ وَيَحْفَظُهُ يَوْمًا وَلَيْلَةً وَثَلَاثَةُ أَيَّامٍ ضِيَافَةٌ.

لە ئەبو داودوە دەگێڕنەوە کە پرسیار کراوە لە پێشەوا مالیك دەربارەی فەرمودەکەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم: (خەڵاتەکەی شەو و ڕۆژێکە)، پێشەوا مالیك وتی: شەو و ڕۆژێك قەدر و ڕێزی بگرێ و ڕوی خۆش بێ بەرامبەری و چاکەی لەگەڵ بکات و دیاری پێشکەش بکات و پارێزگاری لێ بکات، میوانداریش هەتا سێ ڕۆژە.

٣٧٤٩ - (حسن صحيح الإسناد) عن أبو هريرة: أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (الضِّيَافَةُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ, فَمَا سِوَى ذَلِكَ فَهُوَ صَدَقَةٌ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (میوانداری سێ ڕۆژە، لەپاش ئەوە خێر و چاکەیە).

٣٧٥٠ - (صحيح) عن أبو كريمة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لَيْلَةُ الضَّيْفِ حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ, فَمَنْ أَصْبَحَ بِفِنَائِهِ فَهُوَ عَلَيْهِ دَيْنٌ, إِنْ شَاءَ اقْتَضَى, وَإِنْ شَاءَ تَرَكَ).

واتە: لە ئەبو کەریمەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (شەوی میوانداری هەق و مافێکە لەسەر هەموو موسوڵمانێك ئەو شەوە خزمەتی چاکی بکات، هەرکەس لەماڵی موسوڵمانێکدا ڕۆژی کردەوە ئەوە قەرزە لەسەری ئەگەر ویستی قەزای دەکاتەوە، ئەگەر ویستی وازی لێ دێنێ).

٣٧٥١ - (ضعيف) عن المقدام أبو كريمة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (أَيُّمَا رَجُلٍ أَضَافَ قَوْمًا فَأَصْبَحَ الضَّيْفُ مَحْرُومًا فَإِنَّ نَصْرَهُ حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ حَتَّى يَأْخُذَ بِقِرَى لَيْلَةٍ مِنْ زَرْعِهِ وَمَالِهِ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە میقدامی ئەبو کەریمەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەر پیاوێ کۆمەڵێکی کردە میوان، میوانەکەشی بێ بەش کردو ڕێزی نەگرت، لەکاتێکدا کە یارمەتیدانی ئەو میوانە هەق و مافێکە لەسەر هەموو موسوڵمانێك هەتا مافی ئەو شەوە وەردەگرێتەوە لە دەغڵ و دان و ماڵی ئەو کابرایە).

٣٧٥٢ - (صحيح) عن عقبة بن عامر قال: قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ, إِنَّكَ تَبْعَثُنَا فَنَنْزِلُ بِقَوْمٍ فَمَا يَقْرُونَنَا, فَمَا تَرَى؟ فَقَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ: (إِنْ نَزَلْتُمْ بِقَوْمٍ فَأَمَرُوا لَكُمْ بِمَا يَنْبَغِي لِلضَّيْفِ فَاقْبَلُوا, فَإِنْ لَمْ يَفْعَلُوا فَخُذُوا مِنْهُمْ حَقَّ الضَّيْفِ الَّذِي يَنْبَغِي لَهُمْ). قَالَ أَبو دَاوُدَ: وَهَذِهِ حُجَّةٌ لِلرَّجُلِ يَأْخُذُ الشَّيْءَ إِذَا كَانَ لَهُ حَقًّا.

واتە: لە عوقبەی کوڕی عامیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: وتمان: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، جاری وا دەبێ تۆ دەمان نێری بە نوێنەری یان بۆ کارێ یا بۆ غەزایە، لەلای قەومێ دادەبەزین میوانداریمان ناکەن، لەوبارەوە تۆ دەڵێی چی؟ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پێی فەرموین: (ئەگەر بوونە میوان لەلای قەومێ ئەوەی عادەتە بۆ میوان دەکرێ بۆیان کردن ئەوە لێیان قبووڵ بکەن، ئەگەر نەیانکرد ئەوەی کە مافی میوانە لێیان بسێنن). ئەبو داود دەڵێت: ئەمەش بەڵگەیە لەسەر پیاو ئەگەر شتێ مافی خۆی بوو وەری بگرێتەوە.

باسی نەسخ بوونەوەی میوان لەماڵی غەیری خۆی بخوات.

٦ - باب نَسْخِ الضَّيْفِ يَأْكُلُ مِنْ مَالِ غَيْرِهِ.

٣٧٥٣ - (حسن الإسناد) عن ابن عباس قال: (لاَ تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلاَّ أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ). فَكَانَ الرَّجُلُ يُحْرَجُ أَنْ يَأْكُلَ عِنْدَ أَحَدٍ مِنَ

www.iqra.ahlamontada.com

النَّاسِ بَعْدَ مَا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ, فَنَسَخَ ذَلِكَ الآيَةُ الَّتِي فِي النُّورِ, فَقَالَ (لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ) (أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (أَشْتَاتًا). كَانَ الرَّجُلُ الْغَنِيُّ يَدْعُو الرَّجُلَ مِنْ أَهْلِهِ إِلَى الطَّعَامِ قَالَ إِنِّي لأَتَحَنَّجُ أَنْ آكُلَ مِنْهُ. وَالتَّحَنُّجُ الْحَرَجُ وَيَقُولُ الْمِسْكِينُ أَحَقُّ بِهِ مِنِّي. فَأُحِلَّ فِي ذَلِكَ أَنْ يَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَأُحِلَّ طَعَامُ أَهْلِ الْكِتَابِ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَأْكُلُوٓاْ أَمْوَٰلَكُم بَيْنَكُم بِٱلْبَٰطِلِ إِلَّآ أَن تَكُونَ تِجَٰرَةً عَن تَرَاضٍ مِّنكُمْ ﴾ سورە النساء: ٢٩.

واتە: ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە ماڵ و سامانی یەکتری مەخۆن لەنێوانتاندا بەناڕەوا مەگەر بازرگانی یەك بێت بەڕەزامەندی لەنێوان خۆتان دا.

لەدوای دابەزینی ئەم ئایەتەوە پیاو خۆی بە گوناهبار دەزانی بێتە میوانی کەسێك و نانی بخوات، هەتا ئەم ئایەتەی سورەتی (نور) هاتەخوارەوەو ئایەتەکەی سورەتی (نساء)ی نەسخ کردەوە:

﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَأْكُلُواْ جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا ﴾.

سورە النور: ٦١.

واتە: هیچ گوناهتان لەسەر نی یە بەکۆمەڵ یا بەتەنیا نان بخۆن.

ئەگەر پیاوێکی دەوڵەمەند کەسێکی دەوڵەمەندی خۆی بانگهێشت بکردایە بۆ نانخواردن، کەسە دەوڵەمەندەکەی دەیوت: من خۆم بە گوناهبار دەزانم لەو نانە بخۆم، وە دەیوت: هەژار لە من شایەنترە، ئیتر ئەو سەربڕاوەی کە ناوی خوای لەسەر هێنرا بێت حەڵاڵ کرا، هەروەها خواردنی خاوەن نامەکانیش حەڵاڵ کرا.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە خۆراکی شانازیکەران.

٧ - باب فِي طَعَامِ الْمُتَبَارِيَيْنِ.

٣٧٥٤ - (صحيح) عن ابن عباس قال: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ طَعَامِ الْمُتَبَارِيَيْنِ أَنْ يُؤْكَلَ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کردوە لە خۆراکی شانازیکەران ئەوانەی پێشبڕکێ دەکەن بزانن کامیان خواردنی زیاتر دەبەخشێتەوە.

باسی کەسێ دەعوەت بکرێ و شتێکی خراپ ببینێ.

٨ - باب الرَّجُلِ يُدْعَى فَيَرَى مَكْرُوهًا.

٣٧٥٥ - (حسن) عن سفينة أبو عبد الرحمن: أَنَّ رَجُلاً أَضَافَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ فَصَنَعَ لَهُ طَعَامًا, فَقَالَتْ فَاطِمَةُ: لَوْ دَعَوْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَكَلَ مَعَنَا, فَدَعَوْهُ, فَجَاءَ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى عِضَادَتَيِ الْبَابِ, فَرَأَى الْقِرَامَ قَدْ ضُرِبَ بِهِ فِي نَاحِيَةِ الْبَيْتِ, فَرَجَعَ, فَقَالَتْ فَاطِمَةُ لِعَلِيٍّ: الْحَقْهُ فَانْظُرْ مَا رَجَعَهُ, فَتَبِعْتُهُ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا رَدَّكَ؟ فَقَالَ: (إِنَّهُ لَيْسَ لِي أَوْ لِنَبِيٍّ أَنْ يَدْخُلَ بَيْتًا مُزَوَّقًا).

واتە: لە سەفینە ئەبو (عبد الرحمن)ەوە دەگێڕنەوە، کە پیاوێ میوانداری پێشەوا عەلی کوڕی (أَبِي طَالِب)ی کرد خواردنێکی بۆ دروست کردو بۆی نارد،(فَاطِمَة) وتی: خۆزگە پێغەمبەری خوامان صلی الله علیه وسلم دەعوەت بکردایە لەم خواردنەی بخواردایە لەتەکمان، دەعوەتیان کرد، ئەویش تەشریفی هات

www.iqra.ahlamontada.com

دەستی خستەسەر لاشیپانەکانی دەرگاکە لەلایەکی ماڵەکەوە پەردەیەکی خوری رەنگاوڕەنگی بینی، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم ئەوەی بینی گەڕایەوە، فَاطِمَة) بە پێشەوا عەلی وت: بڕۆ بیگەڕێ بزانە چی گەڕاندیەوە، شوێنی کەوتم وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم چی گەڕاندیتیەوە؟ فەرمووی: (بۆ من یان بۆ هیچ پێغەمبەرێ نیە بچێتە ماڵێکەوە بە نەخش و نیگار رازێنرابێتەوە).

باسی ئەگەر دوو کەس کەسێکیان دەعوەت کرد کامەیان شایەنترە؟

٩ - باب إِذَا اجْتَمَعَ دَاعِيَانِ, أَيُّهُمَا أَحَقُّ؟

٣٧٥٦ - (ضعيف) عن حميد بن عبد الرحمن الحميري, عن رجل من أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم: أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (إِذَا اجْتَمَعَ الدَّاعِيَانِ فَأَجِبْ أَقْرَبَهُمَا بَابًا, فَإِنَّ أَقْرَبَهُمَا بَابًا أَقْرَبُهُمَا جِوَارًا, وَإِنْ سَبَقَ أَحَدُهُمَا فَأَجِبِ الَّذِى سَبَقَ).

واتە: لە حومەیدی کوڕی (عبد الرحمن)ی حیمیەرییەوە، لە یەکێ لە هاوەڵانی پێغەمبەرەوە صلی الله علیه وسلم دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر دوو کەس دەعوەتیان کردن کامیان دەرگاکەی نزیکتر بوو لێتەوە بچۆ بەدەم دەعوەتی ئەوەیانەوە، چونکە ئەوەی دەرگاکەی نزیکتر بوو ئەوە دراوسێ نزیکترەو هەقی زیاتری لەسەرتە، ئەگەر یەکێکیان پێشتر دەعوەتی کردی بچۆ بەدەم دەعوەتی ئەوەیانەوە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی ئەگەر کاتی نوێژکردن هات و نان دانرابوو بۆ خواردن.

١٠ - باب إِذَا حَضَرَتِ الصَّلاَةُ وَالْعَشَاءُ.

٣٧٥٧ - (صحيح) عن ابن عمر: أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (إِذَا وُضِعَ عَشَاءُ أَحَدِكُمْ وَأُقِيمَتِ الصَّلاَةُ فَلاَ يَقُومُ حَتَّى يَفْرُغَ). زَادَ مُسَدَّدٌ: وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ إِذَا وُضِعَ عَشَاؤُهُ أَوْ حَضَرَ عَشَاؤُهُ لَمْ يَقُمْ حَتَّى يَفْرُغَ وَإِنْ سَمِعَ الإِقَامَةَ وَإِنْ سَمِعَ قِرَاءَةَ الإِمَامِ.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر کاتی نوێژکردن هات و نان دانرابوو بۆ خواردن، ئەوا نانەکە بخۆن، پەلە مەکەن هەتا تەواو دەبن، ئەو کاتە هەستن بەدەم نوێژەکەتانەوە، بۆ ئەوەی دڵ سەرقاڵی خواردنەکە نەبێ و خەیاڵ نەڕوات بۆلای). موسەددەد ئەمەی بۆ زیاد کرد: (عبد الله)ی کوڕی عومەر رەزای خوایان لێ بێ ئەگەر نانی بۆ دانرایە هەڵنەئەسا بۆ نوێژ هەتا نانەکەی دەخواردو لێ دەبوویەوە ئەگەرچی گوێشی لە قامەت و قورئان خوێندنی پێشنوێژ بووایە.

٣٧٥٨ - (ضعيف) عن جابر بن عبد الله قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لاَ تُؤَخِّرِ الصَّلاَةَ لِطَعَامٍ وَلاَ لِغَيْرِهِ).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (نوێژ دواناخرێت نە بۆ خواردن و نە بۆ غەیری خواردن.

٣٧٥٩ - (حسن الإسناد) عن عبد الله بن عبيد بن عمير قال: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ أَبِي فِي زَمَانِ ابْنِ الزُّبَيْرِ إِلَى جَنْبِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ،

www.iqra.ahlamontada.com

فَقَالَ عَبَّادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ: إِنَّا سَمِعْنَا أَنَّهُ يُبْدَأُ بِالْعَشَاءِ قَبْلَ الصَّلاَةِ. فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ وَيْحَكَ مَا كَانَ عَشَاؤُهُمْ أَثَرَاهُ كَانَ مِثْلَ عَشَاءِ أَبِيكَ.

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عوبەیدی کوڕی عومەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: جارێ لە سەردەمی (عبد الله)کوڕی زوبێردا لەتەك باوکم بووم بەتەنیشت (عبد الله)ی کوڕی عومەرەوە، عەببادی کوڕی (عبد الله)ی کوڕی زوبێر وتی: گوێمان لێ بووە کە (عبد الله)ی کوڕی زوبێر ئەگەر کاتی نوێژکردن هات و نان دانرابوو بۆ خواردن، لەپێش نوێژکردن نان دەخوات. (عبد الله)ی کوڕی عومەر وتی: (ویحك) - وشەیەکە کەسێ بەزەیی بە کەسێکی تردا بێتەوە پێی دەڵێ بە پێچەوانەی (ویلك) - تۆ وادەزانی نانخواردنی ئەوان وەك نانخواردنی باوکت بوو نانی ئەوان شتێکی کەم بوو ئەوان سفرەو خوانیان نەدەڕازاندەوە کەمێکیان دەخوادو دەچون بەدەم نوێژەکەیانەوەو نوێژەکەیان لەکاتی خۆیدا ئەنجام دەدا.

باسی سەبارەت بە شتنی دەستەکان لەپێش خواردن.

١١ - باب فِي غَسْلِ الْيَدَيْنِ عِنْدَ الطَّعَامِ.

٣٧٦٠ - (صحيح) عن عبد الله بن عباس: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ مِنَ الْخَلاَءِ فَقُدِّمَ إِلَيْهِ طَعَامٌ, فَقَالُوا: أَلاَ نَأْتِيكَ بووضُوءٍ؟ فَقَالَ: (إِنَّمَا أُمِرْتُ بِالْوُضُوءِ إِذَا قُمْتُ إِلَى الصَّلاَةِ).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەسەرئاو هاتەدەرەوە، خواردنیان بۆ هێن، وتیان: ئاوت بۆ نەهێنین دەستنوێژی پێ بگریت؟ فەرموویەتی: (کاتێ کە هەستام بۆ نوێژکردن فەرمانم پێ کراوە بە دەستنوێژگرتن).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە دەست شتن لەپێش خواردن.

١٢ - باب فِي غَسْلِ الْيَدِ قَبْلَ الطَّعَامِ.

٣٧٦١ - (ضعيف) عن سلمان قال: قَالَ قَرَأْتُ فِي التَّوْرَاةِ: أَنَّ بَرَكَةَ الطَّعَامِ الْوُضُوءُ قَبْلَهُ, فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ: (بَرَكَةُ الطَّعَامِ الْوُضُوءُ قَبْلَهُ وَالْوُضُوءُ بَعْدَهُ). وَكَانَ سُفْيَانُ يَكْرَهُ الْوُضُوءَ قَبْلَ الطَّعَامِ.

واتە: لە سەلمانی فارسیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لە تەورات دا خوێندومەتەوە کە دەست شتن لەپێش خواردندا هۆی پیت و بەرەکەتیەتی، ئەمەم باسکرد بۆ پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (دەست شتن لەپێش خواردن و لەدوای خواردن هۆی پیت و بەرەکەتیەتی). سوفیانی (پوری) دەست شتنی لەپێش خواردن پێ ناخۆش بووە.

باسی سەبارەت بە خواردنی لەپڕ.

١٣ - باب فِي طَعَامِ الْفُجَأَةِ.

٣٧٦٢ - (ضعيف الإسناد) عن جابر بن عبد الله قال: أَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ شِعْبٍ مِنَ الْجَبَلِ وَقَدْ قَضَى حَاجَتَهُ, وَبَيْنَ أَيْدِينَا تَمْرٌ عَلَى تُرْسٍ أَوْ حَجَفَةٍ, فَدَعَوْنَاهُ فَأَكَلَ مَعَنَا, وَمَا مَسَّ مَاءً.

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەڕێ لە کێوێکدا دەستی بە ئاو گەیاند، لەوکاتەدا ئێمەش هەندێ خورما لەبەردەستماندا بوو لەسەر مەتاڵێ دانرا بوو لەپیست دروست دەکرێت وەك قەڵغان بەکار دەهێنرا بەرامبەر بە تیر، پێغەمبەرمان صلى الله عليه وسلم دەعوەت کرد بۆئەوەی خورما بخوات ئەویش هات و خورمای خوارد لەتەکمان، دەستیشی نەشت.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە خراپی رەخنەگرتن لە خۆراك.

١٤ - باب فِي كَرَاهِيَةِ ذَمِّ الطَّعَامِ.

٣٧٦٣ - (صحيح) عن أبو هريرة رضي الله عنه قال: مَا عَابَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَعَامًا قَطُّ, إِنِ اشْتَهَاهُ أَكَلَهُ, وَإِنْ كَرِهَهُ تَرَكَهُ.

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هەرگیز رەخنەی لەخواردن نەدەگرت، ئەگەر حەزی لێی بووایە دەیخوارد، ئەگەر بەدڵی نەبووایە وازی لێ دەهێنا.

باسی سەبارەت بە نانخواردن بەکۆمەڵ.

١٥ - باب فِي الاِجْتِمَاعِ عَلَى الطَّعَامِ.

٣٧٦٤ - (حسن) عن وحشي بن حرب, عن أبيه, عن جده: أَنَّ أَصْحَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ, إِنَّا نَأْكُلُ وَلاَ نَشْبَعُ. قَالَ (فَلَعَلَّكُمْ تَفْتَرِقُونَ). قَالُوا: نَعَمْ. قَالَ (فَاجْتَمِعُوا عَلَى طَعَامِكُمْ, وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ, يُبَارَكْ لَكُمْ فِيهِ). قَالَ أَبو دَاوُدَ: إِذَا كُنْتَ فِي وَلِيمَةٍ فَوُضِعَ الْعَشَاءُ فَلاَ تَأْكُلْ حَتَّى يَأْذَنَ لَكَ صَاحِبُ الدَّارِ.

واتە: لە وەحشی کوڕی حەربەوە، لە باوکیەوە، لە باپیریەوە دەگێڕنەوە، کە هەوەڵانی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، ئێمە کە نان دەخۆین تێر نابین، فەرمووی: (لەوانەیە بەجیا جیا نان بخۆن) وتیان: بەڵێ، فەرمووی: (بەکۆمەڵ نان بخۆن، ناوی خوای لەسەر بهێنن، ئیتر پیت و بەرەکەتی تێ دەکەوێت بۆتان). ئەبو داود دەڵێت: ئەگەر ئامادەی ناخواردنی زەماوەند بوویت نان دانرا بۆ خواردن نان مەخۆ هەتا خاوەن ماڵ فەرموت لێ دەکات و مۆڵەتت دەدات.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە ناوی خوا هێنان لەسەر خواردن.

١٦ - باب التَّسْمِيَةِ عَلَى الطَّعَامِ.

٣٧٦٥ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله سمع النبي صلى الله عليه وسلم يقول: (إِذَا دَخَلَ الرَّجُلُ بَيْتَهُ, فَذَكَرَ اللَّهَ عِنْدَ دُخُولِهِ وَعِنْدَ طَعَامِهِ قَالَ الشَّيْطَانُ: لاَ مَبِيتَ لَكُمْ وَلاَ عَشَاءَ, وَإِذَا دَخَلَ فَلَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ عِنْدَ دُخُولِهِ قَالَ الشَّيْطَانُ: أَدْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ, فَإِذَا لَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ عِنْدَ طَعَامِهِ قَالَ: أَدْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ وَالْعَشَاءَ).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە بیستویەتی لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دەیفەرموو: (کاتێ پیاو چوە ماڵەوە لەکاتی چونە ژورەوەو لەکاتی نان داناندا بۆ خواردن ناوی خوا بێنێ و یادی خوا بکات، شەیتان دەڵێ: ئیتر نە جێگای شەو مانەوەتان بۆ هەیە، نە خواردن، بەڵام ئەگەر کاتی چونە ژورەوە ناوی خوای نەهێناو یادی خوا نەکات، شەیتان دەڵێ: جێگای شەوتان دەستکەوت، جا ئەگەر لەکاتی نانخواردنیشدا ناوی خوای نەهێنا، شەیتان دەڵێ: هەم جێگای شەو و هەم خواردنتان دەستکەوت).

٣٧٦٦ - (صحيح) عن حذيفة قال: كُنَّا إِذَا حَضَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَعَامًا, لَمْ يَضَعْ أَحَدُنَا يَدَهُ حَتَّى يَبْدَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, وَإِنَّا حَضَرْنَا مَعَهُ طَعَامًا, فَجَاءَ أَعْرَابِيٌّ كَأَنَّمَا يُدْفَعُ, فَذَهَبَ لِيَضَعَ يَدَهُ فِي الطَّعَامِ, فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ, ثُمَّ جَاءَتْ جَارِيَةٌ كَأَنَّمَا تُدْفَعُ, فَذَهَبَتْ لِتَضَعَ يَدَهَا فِي الطَّعَامِ, فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهَا, وَقَالَ: (إِنَّ الشَّيْطَانَ لَيَسْتَحِلُّ الطَّعَامَ الَّذِى لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ, وَإِنَّهُ جَاءَ بِهَذَا الأَعْرَابِيِّ يَسْتَحِلُّ بِهِ فَأَخَذْتُ بِيَدِهِ, وَجَاءَ بِهَذِهِ الْجَارِيَةِ يَسْتَحِلُّ بِهَا, فَأَخَذْتُ بِيَدِهَا, فَوَالَّذِى نَفْسِى بِيَدِهِ إِنَّ يَدَهُ لَفِى يَدِى مَعَ أَيْدِيهِمَا).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە (حذيفة)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەخزمەت پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم نانیان بۆ ئامادە دەکردین هەتا ئەو دەستی پێ نەکردایە کەسمان دەستمان بۆ نانەکە نەدەبرد، جارێ لەخزمەتیا بووین نانیان دانا، لەوکاتەدا عەرەبێکی دەشتەکی هات ئەتوت بە پاڵ دەیهێنن، ڕۆشت ویستی دەستی بەرێت بۆ خواردنەکە، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم توند دەستی گرت و نەیهێشت دەست بەرێت بۆ خواردنەکە، لەپاشدا کەنیزەکێکی منداڵ هات ئەتوت بە پاڵ دەیهێنن، ڕۆشت ویستی دەستی بەرێت بۆ خواردنەکە، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم توند دەستی گرت و نەیهێشت دەست بەرێت بۆ خواردنەکە، جا فەرمووی: (بەڕاستی ئەو خواردنەی ناوی خوای لەسەر نەهێنرێت شەیتان بەڕەوای دەزانێ بۆ خۆی لێی بخوات، جا کاتێك شەیتان عەرەبە دەشتەکیەکەو کەنیزەکەکەی هێنا بۆ ئەوەی ناوی خوا نەهێنن و خواردنی خۆراکەکە ڕەوا ببێ بۆ خۆی منیش دەستی گرتن، سوێند بە (الله) دەستی من لەگەڵ دەستی هەر سێکیان تێکەڵ بوو).

٣٧٦٧ - (صحيح) عن عائشة رضي الله عنها: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ تَعَالَى, فَإِنْ نَسِيَ أَنْ يَذْكُرَ اسْمَ اللَّهِ تَعَالَى فِي أَوَّلِهِ فَلْيَقُلْ: بِسْمِ اللَّهِ أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ).

واتە: لە عائیشەوە ڕەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەر یەکێ لە ئێوە کاتێك نانی خوارد لە سەرەتاوە ناوی خوای گەورە بێنێ و بڵێ: (بِسْمِ اللَّه)، ئەگەر لەسەرەتاوە لەبیری چوو هەرکاتێك بیری کەوتەوە بڵێ: (بِسْمِ اللَّهِ أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ). واتە: بەناوی خوا لەسەرەتاو لە کۆتاییەوە.

٣٧٦٨ - (ضعيف) عن أمية بن مخشي, وكان من أصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسًا وَرَجُلٌ يَأْكُلُ, فَلَمْ

www.iqra.ahlamontada.com

يُسَمِّ حَتَّى لَمْ يَبْقَ مِنْ طَعَامِهِ إِلاَّ لُقْمَةٌ فَلَمَّا رَفَعَهَا إِلَى فِيهِ قَالَ: بِسْمِ اللَّهِ أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ, فَضَحِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ثُمَّ قَالَ: (مَا زَالَ الشَّيْطَانُ يَأْكُلُ مَعَهُ فَلَمَّا ذَكَرَ اسْمَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ اسْتَقَاءَ مَا فِي بَطْنِهِ).

واتە: ئومەییەی کوڕی مەخشی کە یەکێ بووە لە هاوەڵانی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دەڵێت: جارێ پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دانیشتبوو، پیاوێ نانی دەخوارد، ناوی خوای نەهێنا هەتا خواردنەکە یەك پاروی مایەوە، جا کە ئەو پاروەی برد بۆ دەمی وتی: (بِسْمِ اللَّهِ أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ). واتە: بەناوی خوا لەسەرەتاو لە کۆتاییەوە، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم پێکەنی، لەپاشدا فەرمووی: (بەردەوام شەیتان لەسەرەتاوە لەگەڵی دەیخوارد هەتا ناوی خوای هێنا ئیتر هەرچی لە سکیدا بوو هەمووی هەڵهێنایەوە).

باسی ئەوەی هاتوە سەبارەت بە شت خواردن بە راکشانەوە.

١٧ - باب مَا جَاءَ فِي الأَكْلِ مُتَّكِئًا.

٣٧٦٩ - (صحيح) عن أبو جحيفة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لاَ آكُلُ مُتَّكِئًا).

واتە: لە ئەبو جوحەیفەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (من بە پاڵەوە شت ناخۆم).

٣٧٧٠ - (صحيح) عن أنس قال: بَعَثَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَجَعْتُ إِلَيْهِ فَوَجَدْتُهُ يَأْكُلُ تَمْرًا وَهُوَ مُقْعٍ.

واتە: لە ئەنەسەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم

www.iqra.ahlamontada.com

ناردمی بۆ کارێ کاتێ کە گەڕامەوە بینیم خورمای دەخوارد بە قنچکانەوە).

٣٧٧١ - (صحيح) عن عبد الله بن عمرو قال: مَا رُئِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْكُلُ مُتَّكِئًا قَطُّ وَلاَ يَطَأُ عَقِبَهُ رَجُلاَنِ.

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عەمرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: نەبینراوە هەرگیز پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بە پاڵەوە شت بخوات، هەرگیز دوو پیاو لەدوایەوە ڕێیان نەدەکرد لەکاتێکدا کە بەپێ بڕۆشتایە، ئەگەر لەگەڵ کۆمەڵێ ڕێی بکردایە لەناوەڕاستیانەوە ڕێی دەکرد).

باسی ئەوەی هاتوە سەبارەت بە خواردن لەناوەڕاستەوە.

١٨ - باب مَا جَاءَ فِي الأَكْلِ مِنْ أَعْلَى الصَّحْفَةِ.

٣٧٧٢ - (صحيح) عن ابن عباس, عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلاَ يَأْكُلْ مِنْ أَعْلَى الصَّحْفَةِ, وَلَكِنْ لِيَأْكُلْ مِنْ أَسْفَلِهَا, فَإِنَّ الْبَرَكَةَ تَنْزِلُ مِنْ أَعْلاَهَا).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە ڕەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر یەکێ لەئێوە نانی خوارد با لەسەرو ناوەڕاستی دەوریەکەوە نەخوات، بەڵکو لە بەشی خوارەوەو لەبەردەمی خۆیەوە بخوات، چونکە پیت و بەرەکەت لەناوەڕاست و بەشی سەرەوە دێتەخوارەوە).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٧٧٣ - (صحيح) عن عبد الله بن بسر قال: كَانَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَصْعَةٌ يُقَالُ لَهَا الْغَرَّاءُ يَحْمِلُهَا أَرْبَعَةُ رِجَالٍ, فَلَمَّا أَضْحَوْا وَسَجَدُوا الضُّحَى أُتِيَ بِتِلْكَ الْقَصْعَةِ - يَعْنِي وَقَدْ ثُرِدَ فِيهَا - فَالْتَفُّوا عَلَيْهَا, فَلَمَّا كَثُرُوا جَثَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ: مَا هَذِهِ الْجِلْسَةُ؟ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِنَّ اللَّهَ جَعَلَنِي عَبْدًا كَرِيمًا, وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا عَنِيدًا). ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (كُلُوا مِنْ حَوَالَيْهَا وَدَعُوا ذِرْوَتَهَا يُبَارَكْ فِيهَا).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی بوسرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەگەنێکی سپی هەبوو ناوی (غَرَّاء) بوو، بە چوار پیاو هەڵیان ئەگرت، کاتێ کە چێشتەنگاو دەبوو نوێژی سوننەتی چێشتەنگاویان دەکرد، لەگەنیان پڕ دەکرد لە تریت و دەیانهێنا لێی کۆدەبوونەوەو دەورەیان لێ دەدا، کاتێ کە زۆربوون جێگەیان تەنگ بوو پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەسەرچۆکی دانیشت بۆ ئەوەی جێگای هاوەڵەکانی فراوان بێت، عەرەبێکی دەشتەکی وتی: ئەم دانیشتنە چی یە؟ فەرمووی: (خوای گەورە کردومی بە بەندەیەکی میهرەبان و بەڕێز، نەیکردوم بە بەندەیەکی سەرکەشی کەلەڕەق). لەپاشدا فەرمووی: (لەچواردەوری و قەراغەکانیەوە بیخۆن لەبەشی سەرەوەو ناوەڕاستەوە مەیخۆن ئیتر پیت و بەرەکەتی تێ دەکەوێت).

باسی ئەوەی هاتوە سەبارەت بە دانیشتن لەسەر سفرەو خوانێ کە خواردنێکی خراپ و نەشیاوی لەسەر بێ.

١٩ - باب مَا جَاءَ فِي الْجُلُوسِ عَلَى مَائِدَةٍ عَلَيْهَا بَعْضُ مَا يُكْرَهُ.

٣٧٧٤ - (صحيح) عن جعفر بن برقان, عن الزهري, عن سالم عن أبيه رضي الله عنه قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ مَطْعَمَيْنِ, عَنِ الْجُلُوسِ عَلَى مَائِدَةٍ يُشْرَبُ عَلَيْهَا الْخَمْرُ, وَأَنْ يَأْكُلَ الرَّجُلُ وَهُوَ مُنْبَطِحٌ عَلَى بَطْنِهِ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا الْحَدِيثُ لَمْ يَسْمَعْهُ جَعْفَرٌ مِنَ الزُّهْرِيِّ وَهُوَ مُنْكَرٌ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە جەعفەری کوڕی بوورقان، لەزوهریەوە، لە سالمەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کرد لەوەی لەسەر ئەم دوو شێوەیە نان بخورێت: دانیشتن لەسەر سفرەو خوانێ کە ئارەق و مەیی لەسەر بخورێتەوە، هەروەها خواردن بە راکشانەوە لەسەردەم. ئەبو داود دەڵێت: ئەم فەرمودە جەعفەر لە زوهری نەبیستوە لەبەرئەوە فەرمودەیەکی (منکر)ە.

٣٧٧٥ - حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَبِي الزَّرْقَاءِ, قَالَ: حَدَّثَنَا أَبِي, حَدَّثَنَا جَعْفَرٌ, أَنَّهُ بَلَغَهُ عَنِ الزُّهْرِيِّ, بِهَذَا الْحَدِيثِ.

باسی خواردن بەدەستی راست.

٢٠ - باب الأَكْلِ بِالْيَمِينِ.

٣٧٧٦ - (صحيح) عن ابن عمر رضي الله عنهما أن النبي صلى الله عليه وآله وسلم قال: (إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَأْكُلْ بِيَمِينِهِ, وَإِذَا شَرِبَ فَلْيَشْرَبْ بِيَمِينِهِ, فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالِهِ وَيَشْرَبُ بِشِمَالِهِ).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر کەسێ لە ئێوە خواردنێکی خوارد با بەدەستی راستی بیخوات، هەروەها ئەگەر خواردنەوەیەکی خواردەوە با بەدەستی راستی بیخواتەوە، چونکە شەیتان بەدەستی چەپی خواردن دەخوات و دەخواتەوە).

٣٧٧٧ - (صحيح) عن عمر بن أبو سلمة قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: (اُدْنُ مِنِّي فَسَمِّ اللَّهَ, وَكُلْ بِيَمِينِكَ, وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە عومەری كوڕی ئەبو سەلەمەوە دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (كوڕی شیرینم نزیك بەرەوەو ناوی خوا بێنە واتە: بڵێ: (بسم الله)، بە دەستی راستت بخۆو، لەبەردەمی خۆشتەوە بخۆ).

باسی سەبارەت بە گۆشت خواردن.

٢١ - باب فِي أَكْلِ اللَّحْمِ.

٣٧٧٨ - (ضعيف) عن عائشة رضي الله عنها قالت: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لاَ تَقْطَعُوا اللَّحْمَ بِالسِّكِّينِ فَإِنَّهُ مِنْ صَنِيعِ الأَعَاجِمِ, وَانْهَسُوهُ فَإِنَّهُ أَهْنَأُ وَأَمْرَأُ). قَالَ أَبو دَاوُدَ: وَلَيْسَ هُوَ بِالْقَوِيِّ.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (بە چەقۆ گۆشت مەپچڕن لەكاتی خواردنی گۆشت دا چونكە ئەوە داب و نەریتی عەجەمەكانە، بەڵام بە ددانەكانت بیپچڕەو بیخۆ ئا بەم شێوەیە شیفابخش تر و ئاسان ترە لەسەر گەدە و خۆشتر و تەندروست ترە).

٣٧٧٩ - (ضعيف) عن صفوان بن أمية رضي الله عنه قال: كُنْتُ آكُلُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَآخُذُ اللَّحْمَ بِيَدِى مِنَ الْعَظْمِ, فَقَالَ: (أَدْنِ الْعَظْمَ مِنْ فِيكَ فَإِنَّهُ أَهْنَأُ وَأَمْرَأُ).

واتە: لە صەفوانی كوڕی ئومەییەوە دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: لەتەك پێغەمبەردا صلى الله عليه وسلم خواردنم دەخوارد، ئێسقانێكم بە گۆشتەوە گرت بەدەستەوە، فەرمووی: (ئێسقانەكە نزیك بكەرەوە لەدەمت ئا بەم شێوەیە شیفابخش تر و ئاسان ترە لەسەر گەدەو خۆشترو تەندروست ترە).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٧٨٠ - (صحيح) عن عبد الله بن مسعود قال: كَانَ أَحَبَّ الْعُرَاقِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُرَاقُ الشَّاةِ.

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی مەسعودەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: خۆشترین ئێسقانێ کە گۆشتی پێوە بێ بەلای پێغەمبەری خواوە صلى الله عليه وسلم ئێسقانی مەڕ بوو.

٣٧٨١ - (صحيح) عن أبوو داود قال: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْجِبُهُ الذِّرَاعُ. قَالَ: وَسُمَّ فِي الذِّرَاعِ, وَكَانَ يَرَى أَنَّ الْيَهُودَ هُمْ سَمُّوهُ.

واتە: لە ئەبوو داودەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم حەزی لە ئێسقانی باسکی مەڕ بوو. وتی: بۆیە زەهریان بۆ پێوە کرد، پێی وابوو کە جولەکە زەهریان پێوە کردوە.

باسی سەبارەت بە خواردنی کولەکە.

٢٢ - باب فِي أَكْلِ الدُّبَّاءِ.

٣٧٨٢ - (صحيح) عن أنس بن مالك قال: إِنَّ خَيَّاطًا دَعَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِطَعَامٍ صَنَعَهُ, قَالَ أَنَسٌ: فَذَهَبْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى ذَلِكَ الطَّعَامِ, فَقَرَّبَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُبْزًا مِنْ شَعِيرٍ وَمَرَقًا فِيهِ دُبَّاءٌ وَقَدِيدٌ. قَالَ أَنَسٌ: فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَتَبَّعُ الدُّبَّاءَ مِنْ حَوَالَيِ الصَّحْفَةِ, فَلَمْ أَزَلْ أُحِبُّ الدُّبَّاءَ بَعْدَ يَوْمِئِذٍ.

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: بەرگدورێك پێغەمبەری خوای صلى الله عليه وسلم دەعوەت کرد بۆ سەرخوانێ کە بۆی دروست کردبوو،، ئەنەس وتی: منیش لەتەك پێغەمبەری خوادا صلى الله عليه

www.iqra.ahlamontada.com

وسلم رۆشتم بۆ ئەو نانخواردنە، نانی جۆ و تریتی کولەکەو گۆشتیان نزیك کردەوە بۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، ئەنەس وتی: پێغەمبەری خوام صلی الله علیه وسلم بینی بە قەراخی لەگەنەکەدا دەگەڕا بۆ کولەکەکان، ئیتر لەدوای ئەو رۆژەوە بەردەوام حەزم لە کولەکە بوو.

باسی سەبارەت بە خواردنی تشریبی گۆشت و نان.

٢٣ - باب فِي أَكْلِ الثَّرِيدِ.

٣٧٨٣ - (ضعيف) عن ابن عباس قال: كَانَ أَحَبُّ الطَّعَامِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الثَّرِيدَ مِنَ الْخُبْزِ وَالثَّرِيدَ مِنَ الْحَيْسِ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: خۆشترین خواردن بەلای پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم تشریبی گۆشت و نان بوو هەروەها تشریبی (حیس)یش خورماو رۆن و قاوت تێکەڵ دەکرا پێیان دەوت (حیس).

باسی سەبارەت بە خراپی بێزکردنەوە لەخواردن.

٢٤ - باب فِي كَرَاهِيَةِ التَّقَذُّرِ لِلطَّعَامِ.

٣٧٨٤ - (حسن) عن قبيصة بن هلب عن أبيه قال: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَأَلَهُ رَجُلٌ فَقَالَ إِنَّ مِنَ الطَّعَامِ طَعَامًا أَتَحَرَّجُ مِنْهُ. فَقَالَ: (لاَ يَتَخَلَّجَنَّ فِي صَدْرِكَ شَيْءٌ ضَارَعْتَ فِيهِ النَّصْرَانِيَّةَ).

واتە: لە قەبیصەی کوڕی هولبەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پیاوێ پرسیاری کرد لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم وتی: خواردن خۆمی لێ بەدور دەگرم و بێزی لێ دەکەمەوە، گوێم لێ بوو فەرمووی: (با هیچ شتێ

www.iqra.ahlamontada.com

لەدڵت دا دروست نەبێ، لە خواپەرستەکانی گاورەکان بچی - خواپەرستەکانی گاورەکان خواردنی تایبەت نەبووایە نەیان دەخوارد-).

باسی سەبارەت بە قەدەغەکردنی خواردنی شیرو گۆشتی وڵاخی پیسخۆر.

٢٥ - باب النَّهْيِ عَنْ أَكْلِ الْجَلاَّلَةِ وَأَلْبَانِهَا.

٣٧٨٥ - (صحيح) عن ابن عمر رضي اللّه عنهما قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَكْلِ الْجَلاَّلَةِ وَأَلْبَانِهَا.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم خوارنی گۆشت و شیری وڵاخی پیسخۆری قەدەغەکردوە.

٣٧٨٦ - (صحيح) عن ابن عباس: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ لَبَنِ الْجَلاَّلَةِ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم خوارنی شیری وڵاخی پیسخۆری قەدەغەکردوە.

٣٧٨٧ - (حسن صحيح) عن ابن عمر قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْجَلاَّلَةِ فِي الإِبِلِ أَنْ يُرْكَبَ عَلَيْهَا, أَوْ يُشْرَبَ مِنْ أَلْبَانِهَا.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەهی کردوە لە خوارنی گۆشت و شیری ئەو وشترەی کە پیسایی دەخوات، هەروەها نەهی کردوە لە سواربوونیشی.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە خواردنی گۆشتی ئەسپ.

٢٦ - باب فِي أَكْلِ لُحُومِ الْخَيْلِ.

٣٧٨٨ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله قال: نَهَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ خَيْبَرَ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ, وَأَذِنَ لَنَا فِي لُحُومِ الْخَيْلِ.

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەڕۆژی خەیبەردا خواردنی گۆشتی گوێدرێژی ماڵی لێ قەدەغەکردین، بەڵام ڕێگەی خواردنی گۆشتی ئەسپ و ماینی پێ داین.

٣٧٨٩ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله قال: ذَبَحْنَا يَوْمَ خَيْبَرَ الْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ, فَنَهَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْبِغَالِ وَالْحَمِيرِ, وَلَمْ يَنْهَنَا عَنِ الْخَيْلِ.

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەڕۆژی خەیبەردا ئەسپ و ئێستر و گوێدرێژمان سەربڕی بۆ خواردن، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم خواردنی گۆشتی گوێدرێژ و ئێستری لێ قەدەغەکردین، بەڵام گۆشتی ئەسپ و ماینی لێ قەدەغەنەکردین.

٣٧٩٠ - (ضعيف) عن خالد بن الوليد: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ أَكْلِ لُحُومِ الْخَيْلِ وَالْبِغَالِ وَالْحَمِيرِ: زَادَ حَيْوَةُ: وَكُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السِّبَاعِ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهُوَ قَوْلُ مَالِكٍ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: لاَ بَأْسَ بِلُحُومِ الْخَيْلِ وَلَيْسَ الْعَمَلُ عَلَيْهِ. قَالَ أَبوو دَاوُدَ: وَهَذَا مَنْسُوخٌ قَدْ أَكَلَ لُحُومَ الْخَيْلِ جَمَاعَةٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهُمُ ابْنُ الزُّبَيْرِ, وَفَضَالَةُ بْنُ عُبَيْدٍ, وَأَنَسُ بْنُ مَالِكٍ, وَأَسْمَاءُ ابْنَةُ أَبِي بَكْرٍ, وَسُوَيْدُ بْنُ غَفَلَةَ, وَعَلْقَمَةُ, وَكَانَتْ قُرَيْشٌ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَذْبَحُهَا.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە خالیدی کوڕی وەلیدەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کرد لە خواردنی گۆشتی ئەسپ و ئێستر و گوێدرێژ: حەیوە ئەمەی بۆ زیاد کرد: هەروەها نەهی کرد لە خواردنی گۆشتی هەموو درندەیەکی کەڵبەدار. ئەبو داود دەڵێت: ئەمە وتەی مالیکە. ئەبو داود دەڵێت: خواردنی گۆشتی ئەسپ هیچی تێدا نیە فەرمودەکە کاری پێ ناکرێت، ئەبو داود دەڵێت: ئەمە نەسخ بوەتەوە کۆمەڵێ لە هاوەڵانی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم گۆشتی ئەسپیان خواردوە لەوانە: ئیبنو زوبێر، (فضالة)ی کوڕی عوبەید، ئەنەسی کوڕی مالیك، ئەسمائی کچی ئەبو بەکر، سوەیدی کوڕی غەفەلەو، عەلقەمە، قورەیش لەسەردەمی پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم سەریان دەبڕی بۆ خواردن.

باسی سەبارەت بە خواردنی گۆشتی کەروێشك.

٢٧ - باب فِي أَكْلِ الأَرْنَبِ.

٣٧٩١ - (صحيح) عن أنس بن مالك قال: كُنْتُ غُلاَمًا حَزَوَّرًا فَصِدْتُ أَرْنَبًا, فَشَوَيْتُهَا, فَبَعَثَ مَعِى أَبو طَلْحَةَ بِعَجُزِهَا إِلَى النَّبِىِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَأَتَيْتُهُ بِهَا فَقَبِلَهَا.

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: من غولامێکی زرنگ و چالاك بووم جارێ کەروێشکێکم راوکرد، برژاندم، ئەبو (طَلْحَة) رانێکی پێدا ناردم بۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، منیش بۆم برد، ئەویش وەریگرت.

٣٧٩٢ - (ضعيف الإسناد) عن خالد بن الحويرث قال: إِنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو كَانَ بِالصَّفَاحِ - قَالَ مُحَمَّدٌ: مَكَانٌ بِمَكَّةَ - وَإِنَّ رَجُلاً جَاءَ بِأَرْنَبٍ قَدْ صَادَهَا, فَقَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو, مَا تَقُولُ؟ قَالَ: قَدْ جِىءَ بِهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا جَالِسٌ فَلَمْ يَأْكُلْهَا وَلَمْ يَنْهَ عَنْ أَكْلِهَا, وَزَعَمَ أَنَّهَا تَحِيضُ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە خالیدی کوڕی (حویرث)ەوە دەگێڕنەوە، کاتێ کە (عبد الله)ی کوڕی عەمر لە صیفاح بوو - موحەممەدی کوڕی خالید وتی: شوێنێکە لە مەککە - لەوکاتەدا پیاوێ کەروێشکێکی هێنا راوی کردبوو، وتی: ئەی (عبد الله)ی کوڕی عەمر، تۆ چی دەڵێی؟ وتی: گۆشتی کەروێشکیان هێنا بۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەوکاتەدا منیش دانیشتبووم نەیخواردو، ڕێگریشی نەکرد لە خواردنی، پێی وابوو کەروێشك دەکەوێتە حەیزەوە.

باسی سەبارەت بە خواردنی گۆشتی بزنەمژە.

٢٨ - باب فِي أَكْلِ الضَّبِّ.

٣٧٩٣ - (صحيح) عن ابن عباس: أَنَّ خَالَتَهُ أَهْدَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمْنًا وَأَضُبًّا وَأَقِطًا, فَأَكَلَ مِنَ السَّمْنِ وَمِنَ الأَقِطِ وَتَرَكَ الأَضُبَّ تَقَذُّرًا, وَأُكِلَ عَلَى مَائِدَتِهِ وَلَوْ كَانَ حَرَامًا مَا أُكِلَ عَلَى مَائِدَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پوری ڕۆن و پەنیر و بزنەمژەی بە دیاری نارد بۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، ئەویش لە ڕۆن و پەنیرەکەی خوارد بەڵام بزنەمژەکەی نەخواردو بێزیشی لێ کردەوە، بێگومان لەسەر سفرەو خوانێ کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئامادەی بووە بزنەمژە خوراوە ئەگەر حەرام بوایە لەسەر سفرەو خوانی ئەو نەدەخورا.

٣٧٩٤ - (صحيح) عن خالد بن الوليد: أَنَّهُ دَخَلَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْتَ مَيْمُونَةَ فَأُتِيَ بِضَبٍّ مَحْنُوذٍ, فَأَهْوَى إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ, فَقَالَ بَعْضُ النِّسْوَةِ اللاَّتِي فِي بَيْتِ مَيْمُونَةَ: أَخْبِرُوا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا يُرِيدُ أَنْ يَأْكُلَ مِنْهُ, فَقَالُوا: هُوَ ضَبٌّ. فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

www.iqra.ahlamontada.com

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ. قَالَ: فَقُلْتُ: أَحَرَامٌ هُوَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: (لاَ, وَلَكِنَّهُ لَمْ يَكُنْ بِأَرْضِ قَوْمِى فَأَجِدُنِى أَعَافُهُ). قَالَ خَالِدٌ: فَاجْتَرَرْتُهُ, فَأَكَلْتُهُ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْظُرُ.

واتە: لە خالیدی کوڕی وەلیدەوە دەگێڕنەوە، کە لەخزمەت پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم چونەتە ماڵی مەیمونەی هاوسەری پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم کە دەکاتە پوری خالید، مەیمونە بزنەمژەیەکی برژاوی هێنا بۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم دەستی درێژکرد لێی بخوات، یەکێ لەو ئافرەتانەی کە لە ماڵی مەیمونە بوو وتی: هەواڵ بدەن بە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم و بۆی رون بکەنەوە کە ئەوە چیە خەریکە دەیخوات، ئەوانیش وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئەوە گۆشتی بزنەمژەیە، ئیتر پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم دەستی کێشایەوەو نەیخوارد، خالید وتی: منیش وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئایا گۆشتی بزنەمژە حەرامە؟ فەرمووی: (نا حەرام نیە، بەڵام لەوڵاتی ئێمەدا نیە لەبەرئەوە دەبینم تەبیعەتم نایبات). خالید وتی: منیش رامکێشا بۆلای خۆم و لەبەرچاوی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەستم کرد بە خواردنی.

٣٧٩٥ - (صحيح) عن ثابت بن وديعة قال: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى جَيْشٍ, فَأَصَبْنَا ضِبَابًا, قَالَ: فَشَوَيْتُ مِنْهَا ضَبًّا, فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعْتُهُ بَيْنَ يَدَيْهِ , قَالَ: فَأَخَذَ عُودًا فَعَدَّ بِهِ أَصَابِعَهُ, ثُمَّ قَالَ: (إِنَّ أُمَّةً مِنْ بَنِى إِسْرَائِيلَ مُسِخَتْ دَوَابَّ فِى الأَرْضِ, وَإِنِّى لاَ أَدْرِى أَىُّ الدَّوَابِّ هِىَ؟). قَالَ: فَلَمْ يَأْكُلْ وَلَمْ يَنْهَ.

واتە: لە (ثابت)ی کوڕی وەدیعەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئێمە لە سوپایەکدا لەخزمەت پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم بووین، چەند بزنەمژەیەکمان دەستکەوت، وتی: بزنەمژەیەکم برژاند، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم

www.iqra.ahlamontada.com

تەشریفی هات خستمە بەردەمی بۆ ئەوەی بیخوات، وتی: چیلکەیەکی هەڵگرت پەنجەکانی بزنەمژەکەی ژمارد، لەپاشدا فەرمووی: (خوای گەورە لە نەوەکانی ئیسرائیل گەلێکی مەسخ کردو کردنی بە ئاژەڵ، جا نازانم ئەو ئاژەڵە چی یە؟). وتی: ئیتر نەخواردی و نە قەدەغەشی کرد.

٣٧٩٦ - (حسن) عن عبد الرحمن بن شبل: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ أَكْلِ لَحْمِ الضَّبِّ.

واتە: لە (عبد الرحمن)ی کوڕی شیبلەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم خواردنی گۆشتی بزنەمژەی قەدەغەکردوە.

باسی سەبارەت بە خواردنی گۆشتی چێرگ.

٢٩ - باب فِي أَكْلِ لَحْمِ الْحُبَارَى.

٣٧٩٧ - (ضعيف) عن بريه بن عمر بن سفينة, عن أبيه, عن جده قال: أَكَلْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَحْمَ حُبَارَى.

واتە: لە بوورەیەی کوڕی عومەری کوڕی سەفینەوە، لە باوکیەوە، لە باپیریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەگەڵ پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم گۆشتی چێرگم خواردوە - چێرگ باڵندەیەکی مل درێژە رەنگی خاکیە وەك قاز وایە - .

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە خواردنی جرو جانەوەری زەوی.

٣٠ - باب فِي أَكْلِ حَشَرَاتِ الأَرْضِ.

٣٧٩٨ - (ضعيف الإسناد) عن ملقام بن تلب, عن أبيه قال: صَحِبْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ أَسْمَعْ لِحَشَرَةِ الأَرْضِ تَحْرِيمًا.

واتە: لە میلقامی کوڕی تەلیبەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: هاوەڵێتی پێغەمبەرم صلى الله عليه وسلم کردوە لێم نەبیستوە گۆشتی جرو جانەوەری حەرام کردبێت.

٣٧٩٩ - (ضعيف الإسناد) عن عيسى بن نميلة, عن أبيه قال: كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عُمَرَ فَسُئِلَ عَنْ أَكْلِ الْقُنْفُذِ, فَتَلاَ: (قُلْ لاَ أَجِدُ فِيمَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا) الآيَةَ, قَالَ: قَالَ شَيْخٌ عِنْدَهُ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: ذُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: (خَبِيثَةٌ مِنَ الْخَبَائِثِ). فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: إِنْ كَانَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا فَهُوَ كَمَا قَالَ [مَا لَمْ نَدْرِ].

واتە: لە عیسای کوڕی نومەیلەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەلای ئیبنو عومەر بووم، دەربارەی خواردنی گۆشتی ژیشك پرسیاری لێ کرا، ئیبنو عومەر رەزای خوایان لێ بێ ئەم ئایەتەی خوێندەوە:

﴿ قُل لَّآ أَجِدُ فِي مَآ أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَىٰ طَاعِمٍ يَطْعَمُهُۥٓ إِلَّآ أَن يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَّسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنزِيرٍ فَإِنَّهُۥ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهِلَّ لِغَيْرِ ٱللَّهِ بِهِۦ ۚ فَمَنِ ٱضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴾. سورە الأنعام: ١٤٥.

واتە: (ئەی موحەممەد صلى الله عليه وسلم) بڵێ دەستم ناکەوێ لەوەی کەسرووش کراوە بۆم هیچ خۆراکێکی حەرام کراو بۆ کەسێ کە(بیەوێ) بیخوات مەگەر مردارەوە بوو بێ یا خوێنێ ڕژێنراو یا گۆشتی بەراز چونکە بێگومان

www.iqra.ahlamontada.com

ئەوە پیسە، یان سەربڕاوێك بێ (کاتی سەربڕین) ناوی غەیری خوای لەسەر هێنرابێ، جا هەر کەس ناچار بوو (کەئەو حەرامانە بخوات) زیاد لەپێویست نەخوات و مەبەستی سنوور بەزاندن نەبێ ئەوە بێگومان پەروەردگارت لێبووردەی میهرەبانە.

وتی: شێخێ کە لەوێ ئامادەبوو وتی: گوێم لە ئەبو هورەیرە بوو دەیوت: لەلای پێغەمبەردا صلی الله علیه وسلم باسی خواردنی گۆشتی ژیشك کرا فەرمووی: (گۆشتی ژیشك لە گۆشتە پیسەکانە). ئیبنو عومەر وتی: ئەگەر سەلمێنرا پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئەو فەرمایشتەی فەرموو بێت ئەوە بەو شێوەیەیە، بەڵام فەرمودەکە صەحیح نیە.

باسی خواردنێ کە حەرامێتی باس نەکرابێ.

٣١ - باب مَا لَمْ يُذْكَرْ تَحْرِيمُهُ.

٣٨٠٠ - (صحيح الاسناد) عن ابن عباس قال: كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يَأْكُلُونَ أَشْيَاءَ وَيَتْرُكُونَ أَشْيَاءَ تَقَذُّرًا فَبَعَثَ اللَّهُ تَعَالَى نَبِيَّهُ, وَأَنْزَلَ كِتَابَهُ, وَأَحَلَّ حَلاَلَهُ وَحَرَّمَ حَرَامَهُ, فَمَا أَحَلَّ فَهُوَ حَلاَلٌ, وَمَا حَرَّمَ فَهُوَ حَرَامٌ, وَمَا سَكَتَ عَنْهُ فَهُوَ عَفْوٌ, وَتَلاَ (قُلْ لاَ أَجِدُ فِيمَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا) إِلَى آخِرِ الآيَةِ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: جاران خەڵکانی سەردەمی نەفامی گۆشتی هەندێ جڕوجانەوەر و ئاژەڵیان دەخواردو گەلێ شتی تریشیان نەدەخواردو قێز و بێزیان لێ دەکردنەوە، هەتا خوای گەورە پێغەمبەرەکەی بۆ رەوانە کردن و، قورئانەکەی خۆی بۆ ناردن و، حەڵاڵ و حەرامی بۆ رونکردنەوە، هەرچی خوای گەورە بە حەڵاڵی داناوە ئەوە حەڵاڵە، وە هەرچی خوای گەورە بە حەرامی داناوە ئەوە حەرامە هەتا هەتایە، ئەوەشی کە ناوی نەبردوەو لێی بێ دەنگ بووە ئەوە چاوپۆشی لێ کراوەو حەڵاڵە، جا ئەم ئایەتەی خوێندەوە:

www.iqra.ahlamontada.com

﴿ قُل لَّآ أَجِدُ فِي مَآ أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَىٰ طَاعِمٍ يَطْعَمُهُۥٓ إِلَّآ أَن يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَّسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنزِيرٍ فَإِنَّهُۥ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهِلَّ لِغَيْرِ ٱللَّهِ بِهِۦ ۚ فَمَنِ ٱضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴾. سورە الأنعام: ١٤٥.

باسی سەبارەت بە خواردنی گۆشتی کەمتیار.

٣٢ - باب فِي أَكْلِ الضَّبُعِ.

٣٨٠١ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله قال: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الضَّبُعِ, فَقَالَ (هُوَ صَيْدٌ, وَيُجْعَلُ فِيهِ كَبْشٌ إِذَا صَادَهُ الْمُحْرِمُ).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: دەربارەی خواردنی گۆشتی کەمتیار لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پرسیار کرا، فەرمووی: (کەمتیار نێچیرەو راودەکرێ،، ئەگەر کەسێ لە ئیحرامدا بوو راوی بکات فدیەی دەکەوێتە سەر دەبێ فدیەکەی بدات).

باسی سەبارەت بە قەدەغەکردنی خواردنی گۆشتی درندەی کەڵبەدار.

٣٣ - باب النَّهْيِ عَنْ أَكْلِ السِّبَاعِ.

٣٨٠٢ - (صحيح) عن أبو ثعلبة الخشني: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ أَكْلِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبُعِ.

واتە: لە ئەبو (ثَعْلَبَة)ی خوشەنییەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کرد لە خواردنی گۆشتی هەر درندەیەك کەڵبەدارێ.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٨٠٣ - (صحيح) عن ابن عباس قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَكْلِ كُلِّ ذِى نَابٍ مِنَ السَّبُعِ, وَعَنْ كُلِّ ذِى مِخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەهی کرد لە خواردنی گۆشتی هەر دڕندەیەك کەڵبەدار بێ، هەروەها هەر باڵندەیەکیش کە چنگ و نینۆکی تیژ بێت.

٣٨٠٤ - (صحيح) عن المقدام بن معد يكرب: عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (أَلاَ لاَ يَحِلُّ ذُو نَابٍ مِنَ السِّبَاعِ, وَلاَ الْحِمَارُ الأَهْلِيُّ, وَلاَ اللُّقَطَةُ مِنْ مَالِ مُعَاهِدٍ إِلاَّ أَنْ يَسْتَغْنِىَ عَنْهَا, وَأَيُّمَا رَجُلٍ ضَافَ قَوْمًا فَلَمْ يَقْرُوهُ فَإِنَّ لَهُ أَنْ يُعْقِبَهُمْ بِمِثْلِ قِرَاهُ).

واتە: لە میقداکی کوڕی مەعد یەکریبەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (بزانن خواردنی گۆشتی گوێدرێژی ماڵی و هەر دڕندەیەك کەڵبەدار بێ حەرامن، هەروەها هەمو دۆزراوەیە کە خاوەنەکەی خاوەن پەیمان بێ جگە لەوانەی کە خاوەنی وازی لێ هێناون حەرامن، هەرکەس لایدا بۆ میوانی کۆمەڵێك لەسەریانە میوانداری بکەن و ڕێزی بگرن، ئەگەر میوانداریان نەکرد پێویستە بەزۆر بەشی خۆی بسێنێت لێیان ئەوەی کە عادەتە بدرێت بە میوان.

٣٨٠٥ - (صحيح) عن ابن عباس قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ خَيْبَرَ عَنْ أَكْلِ كُلِّ ذِى نَابٍ مِنَ السِّبَاعِ, وَعَنْ كُلِّ ذِى مِخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەڕۆژی خەیبەردا نەهی کرد لە خواردنی گۆشتی هەر دڕندەیەك کەڵبەدار بێ، هەروەها هەر باڵندەیەکیش کە چنگ و نینۆکی تیژ بێت.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٨٠٦ - (ضعيف) عن خالد بن الوليد قال: غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْبَرَ, فَأَتَتِ الْيَهُودُ فَشَكَوْا أَنَّ النَّاسَ قَدْ أَسْرَعُوا إِلَى حَظَائِرِهِمْ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (أَلاَ لاَ تَحِلُّ أَمْوَالُ الْمُعَاهِدِينَ إِلاَّ بِحَقِّهَا, وَحَرَامٌ عَلَيْكُمْ حُمُرُ الأَهْلِيَّةِ وَخَيْلُهَا وَبِغَالُهَا, وَكُلُّ ذِى نَابٍ مِنَ السِّبَاعِ, وَكُلُّ ذِى مِخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ).

واتە: لە خالیدی کوڕی وەلیدەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەخزمەت پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم ئامادەی غەزای خەیبەر بووم، جولەکەکان هاتن سکاڵایان کرد کە موسوڵمانان پەلاماری بەروبوومی دارخورماکانیان داون هی ئەوانەی کە پەیمانی ئاشتیان داوە لەگەڵ موسوڵمانان، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (ئاگاداربن و بزانن ماڵ و سامانی خاوەن پەیمانەکان حەڵاڵ نیە بۆتان مەگەر بە هەق واتە ئەگەر (ئەهلی (ذمه) بوون سەرانە(جزیە) ئەوەی کە دەتان دەنێ لەبرێتی پاراستنیان، هەروەها خواردنی گۆشتی گوێدرێژی ماڵی و ئەسپ و ئێسترەکانیان حەرامە بۆتان، وە هەر درندەیەك کەڵبەدار بێ و، هەر باڵندەیەکیش کە چنگ و نینۆکی تیژ بێت.

٣٨٠٧ - (ضعيف) عن جابر بن عبد الله قال: أَنَّ النَّبِىَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الْهِرِّ. قَالَ ابْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ: عَنْ أَكْلِ الْهِرِّ, وَأَكْلِ ثَمَنِهَا.

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەڕۆژی خەیبەردا نەهی کرد لە کرێ و نرخ و بەهای پشیلە، ئیبنو (عبد الملك) وتی: نەهی کرد لە خواردنی گۆشتی پشیلەو خواردنی نرخ و بەهاکەشی.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە خواردنی گۆشتی گوێدرێژی ماڵی.

٣٤ - باب فِي أَكْلِ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ.

٣٨٠٨ - (صحيح) عن غالب بن أبجر قال: أَصَابَتْنَا سَنَةٌ, فَلَمْ يَكُنْ فِي مَالِي شَيْءٌ أُطْعِمُ أَهْلِي إِلاَّ شَيْءٌ مِنْ حُمُرٍ, وَقَدْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَرَّمَ لُحُومَ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ, فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَصَابَتْنَا السَّنَةُ, وَلَمْ يَكُنْ فِي مَالِي مَا أُطْعِمُ أَهْلِي إِلاَّ سِمَانُ الْحُمُرِ, وَإِنَّكَ حَرَّمْتَ لُحُومَ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ, فَقَالَ: (أَطْعِمْ أَهْلَكَ مِنْ سَمِينِ حُمُرِكَ, فَإِنَّمَا حَرَّمْتُهَا مِنْ أَجْلِ جَوَالِّ الْقَرْيَةِ). يَعْنِي الْجَلاَّلَةَ. .

واتە: لە غالبی کوڕی ئەبجەرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: توشی قات و قڕی و وشکەساڵی هاتین، بێگومان پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم خواردنی گۆشتی گوێدرێژی ماڵی حەرام کردبوو، چوم بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم توشی وشکەساڵی هاتوین، جگە لە گۆشتی گوێدرێژە قەڵەوەکان هیچ شتێکی تر نیە دەرخواردی خاوخێزانەکەمی بدەم، تۆش خواردنی گۆشتی گوێدرێژی ماڵیت حەرام کردوە، فەرمووی: (گۆشتی گوێدرێژە قەڵەوەکانت دەرخواردی خاوخێزانەکەتی بدە، من لەپێناوی ئەوەدا حەرامم کردوە پیسی دەخوارد).

٣٨٠٩ - (ضعيف الإسناد مضطرب) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ, حَدَّثَنَا أَبوو نُعَيْمٍ, عَنْ مِسْعَرٍ, عَنِ ابْنِ عُبَيْدٍ, عَنِ ابْنِ مَعْقِلٍ, عَنْ رَجُلَيْنِ مِنْ مُزَيْنَةَ, أَحَدُهُمَا عَنِ الآخَرِ أَحَدُهُمَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ عُوَيْمٍ, وَالآخَرُ غَالِبُ بْنُ الأَبْجَرِ. قَالَ مِسْعَرٌ: أَرَى غَالِبًا الَّذِي أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, [بِهَذَا الْحَدِيثِ].

www.iqra.ahlamontada.com

٣٨١٠ - (ضعيف الإسناد مضطرب) عن جابر بن عبد الله قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ خَيْبَرَ عَنْ أَنْ نَأْكُلَ لُحُومَ الْحُمُرِ, وَأَمَرَنَا أَنْ نَأْكُلَ لُحُومَ الْخَيْلِ, قَالَ عَمْرٌو فَأَخْبَرْتُ هَذَا الْخَبَرَ أَبَا الشَّعْثَاءِ فَقَالَ: قَدْ كَانَ الْحَكَمُ الْغِفَارِيُّ فِينَا يَقُولُ هَذَا, وَأَبَى ذَلِكَ الْبَحْرُ يُرِيدُ ابْنَ عَبَّاسٍ.

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەڕۆژی خەیبەردا ڕێگری کرد لە خواردنی گۆشتی گوێدرێژی ماڵی، فەرمانی پێ کردین بە خواردنی گۆشتی ئەسپ و ماین، عەمر وتی: ئەم هەواڵەم باسکرد بۆ ئەبو (شعثاء) وتی: کاتێ کە حەکەمی غیفاری لە بەصرە لەناوماندا بوو وای دەوت، بەڵام کەڵە زانای ئومەت (عبد الله)ی کوڕی عەباس ڕێگری لێ کرد.

٣٨١١ - (حسن صحيح) عن عمرو بن شعيب, عن أبيه, عن جده قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ خَيْبَرَ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ, وَعَنِ الْجَلاَّلَةِ عَنْ رُكُوبِهَا وَأَكْلِ لَحْمِهَا.

واتە: لە عەمری کوڕی شوعەیبەوە، لە باوکیەوە، لە باپیریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەڕۆژی خەیبەردا نەهی کرد لە خواردنی گۆشتی گوێدرێژی ماڵی، هەروەها نەهی کرد لە وڵاخی پیسخۆر خۆی و گۆشتەکەی و شیرەکەشی.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە خواردنی کوللە.

٣٥ - باب فِي أَكْلِ الْجَرَادِ.

٣٨١٢ - (صحيح) عن ابن أبو أوفى قال: غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِتَّ أَوْ سَبْعَ غَزَوَاتٍ فَكُنَّا نَأْكُلُهُ مَعَهُ.

واتە: لە ئیبنو ئەبو ئەوفاوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەگەڵ پێغەمبەری خوادا صلى الله عليه وسلم شەش یان حەوت غەزامان کرد، لەو غەزایانەدا لەگەڵ پێغەمبەردا صلى الله عليه وسلم کولەمان دەخوارد.

٣٨١٣ - (ضعيف) عن سلمان قال: سئل النبي صلى الله عليه وسلم عن الجراد، فقال: (أَكْثَرُ جُنُودِ اللَّهِ لاَ آكُلُهُ وَلاَ أُحَرِّمُهُ).

واتە: لە سەلمانەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: سەبارەت بە خواردنی کوللە پرسیار کرا لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (کوللە زۆرترینی سوپای خوای گەورەیە لە باڵندەکاندا نە دەیخۆم وە نە حەرامیشی دەکەم).

٣٨١٤ - (ضعيف) عن سلمان قال: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم سئل, فقال مثله، فقال: سئل النبي صلى الله عليه وسلم عن الجراد، فقال: (أَكْثَرُ جُنْدِ اللَّهِ).

واتە: لە سەلمانەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: سەبارەت بە خواردنی کوللە پرسیار کرا لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، بە هەمان شێوە وەڵامی دایەوە، فەرمووی: (کوللە زۆرترینی سوپای خوای گەورەیە لە باڵندەکاندا).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە خواردنی ماسی سەرئاوکەوتو لەدوای مردنی.

٣٦ - باب فِي أَكْلِ الطَّافِي مِنَ السَّمَكِ.

٣٨١٥ - (ضعيف) عن جابر بن عبد الله قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَا أَلْقَى الْبَحْرُ, أَوْ جَزَرَ عَنْهُ, فَكُلُوهُ, وَمَا مَاتَ فِيهِ وَطَفَا, فَلاَ تَأْكُلُوهُ).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەوەی دەریا فڕێی بداتە کەنار، وە ئەوەی کە دەردەکەوێت لەکاتی گەڕانەوەی ئاوەکەدا یان نیشتنی ئاوەکە ئەوە بیخۆن، بەڵام سەرئاوکەوتو لەدوای مردنی مەخۆن).

باسی دەبارەی خواردنی گۆشتی مردارەوە بوو لەبەر ناچاری.

٣٧ - بباب فِي الْمُضْطَرِّ إِلَى الْمَيْتَةِ.

٣٨١٦ - (حسن الإسناد) عن جابر بن سمرة: أَنَّ رَجُلاً نَزَلَ الْحَرَّةَ وَمَعَهُ أَهْلُهُ وَوَلَدُهُ, فَقَالَ رَجُلٌ: إِنَّ نَاقَةً لِي ضَلَّتْ, فَإِنْ وَجَدْتَهَا فَأَمْسِكْهَا, فَوَجَدَهَا, فَلَمْ يَجِدْ صَاحِبَهَا, فَمَرِضَتْ, فَقَالَتِ امْرَأَتُهُ: انْحَرْهَا, فَأَبَى, فَنَفَقَتْ, فَقَالَتِ: اسْلُخْهَا حَتَّى نُقَدِّدَ شَحْمَهَا وَلَحْمَهَا وَنَأْكُلَهُ, فَقَالَ: حَتَّى أَسْأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَأَتَاهُ فَسَأَلَهُ, فَقَالَ: (هَلْ عِنْدَكَ غِنًى يُغْنِيكَ). قَالَ: لاَ. قَالَ: (فَكُلُوهَا). قَالَ: فَجَاءَ صَاحِبُهَا فَأَخْبَرَهُ الْخَبَرَ, فَقَالَ: هَلاَّ كُنْتَ نَحَرْتَهَا! قَالَ: اسْتَحْيَيْتُ مِنْكَ.

واتە: لە جابری کوڕی دەگێڕنەوە، کە پیاوێ بە خۆی ماڵ منداڵیەوە لە

www.iqra.ahlamontada.com

(حَرَّة) دابەزی - (حَرَّة) شوێنێکە لە مەدینە بەردی رەشی لێ یە - پیاوێ وشترێکی ون بوو بوو وتی بەو پیاوەی لە (حَرَّة) دابەزی بوو: وشترەکەم ون بووە ئەگەر دۆزیتەوە لای خۆت رای بگرە، کابرا وشترەکەی دۆزیەوە، بەڵام خاوەنی وشترەکەی نەدۆزیەوە، وشترەکە نەخۆشکەوت، ژنەکەی وتی: سەری ببڕە، بەڵام پیاوەکەی نەیویست سەری ببڕێت، وشترەکە مراداربوویەوە، ژنەکەی وتی: کەوڵی بکە با گۆشت و چەوریەکەی وشك بکەینەوەو بیخۆین، پیاوەکە وتی: ئەو کارە ناکەم هەتا پرسیار لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دەکەم بزانم چی دەفەرموێت، جا چو بۆ خزمەتی، پرسیاری لێ کرد، فەرمووی: (هیچ شتێکتان هەیە بەشی خواردنی خۆت و خاوخێزانت بکات هەتا لە گۆشتی ئەو مردارەوەبووە نەخۆن).وتی: نەخێر، فەرمووی: (لێی بخۆن). — بێگومان لەبەر ناچاری رێگەی پێدان لە گۆشتی ئەو وشترە مردارەوەبووە بخۆن - وتی: خاوەنی وشترەکە هات هەواڵەکەی بۆ گێڕایەوە، کابرا وتی: ئەی بۆ سەرت نەبڕی، وتی: شەرمم لێ دەکردی.

٣٨١٧ - (ضعيف الإسناد) عن الفجيع العامري: أَنَّهُ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: مَا يَحِلُّ لَنَا مِنَ الْمَيْتَةِ؟ قَالَ: (مَا طَعَامُكُمْ؟). قُلْنَا: نَغْتَبِقُ وَنَصْطَبِحُ, قَالَ أَبو نُعَيْمٍ: فَسَّرَهُ لِي عُقْبَةُ: قَدَحٌ غُدْوَةً, وَقَدَحٌ عَشِيَّةً. قَالَ: (ذَاكَ - وَأَبِي - الْجُوعُ). فَأَحَلَّ لَهُمُ الْمَيْتَةَ عَلَى هَذِهِ الْحَالِ. قَالَ أَبوو دَاوُدَ: الْغَبوقُ مِنْ آخِرِ النَّهَارِ, وَالصَّبوحُ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ.

واتە: لە فوجەیعی عامیرییەوە دەگێڕنەوە، کە چوەتە خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم وتی: لە مردارەوەبوو چی حەڵاڵە بۆمان؟ فەرمووی: (خواردنی ئێوە چی یە؟)، وتمان: بەیانیان کوپێ شیر و ئێوارانیش کوپێ شیر، ئەبوو نوعەیم وتی: عوقبە بۆی راڤە کردم: (قَدَحٌ غُدْوَة) واتە: بەیانیان کوپێ شیر، (قَدَحٌ عَشِيَّة) واتە: ئێواران کوپێ. وتی: سوێند بێ ئەوەندە خواردن بەس نی یەو ئەوە برسێتیە، لەو حاڵەتەدا گۆشتی مردارەوەبوویان بۆ حەڵاڵە، ئەبو داود دەڵێت: (الْغَبوق) کۆتایی رۆژە، (الصَّبوح) سەرەتای رۆژە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە کۆکردنەوەی دوو جۆر خۆراك.

٣٨ - باب فِي الْجَمْعِ بَيْنَ لَوْنَيْنِ مِنَ الطَّعَامِ.

٣٨١٨ - (ضعيف) عن ابن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (وَدِدْتُ أَنَّ عِنْدِي خُبْزَةً بَيْضَاءَ, مِنْ بُرَّةٍ سَمْرَاءَ, مُلَبَّقَةً بِسَمْنٍ وَلَبَنٍ). فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَاتَّخَذَهُ, فَجَاءَ بِهِ, فَقَالَ: (فِي أَيِّ شَيْءٍ كَانَ هَذَا). قَالَ: فِي عُكَّةِ ضَبٍّ, قَالَ: (ارْفَعْهُ). قَالَ أَبو دَاوُدَ: هَذَا حَدِيثٌ مُنْكَرٌ.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (خۆزگە نانێکی سپی لە گەنمم بووایە بە رۆن چەوربکرایەو بە شیر تەڕ بکرایە بۆ ئەوەی نەرم بێتەوەو بیخۆم)، پیاوێ لە ئامادەبووان هەستا رۆیشت بەو شێوەیە بۆی دروست کرد کە ئەو فەرمووی، جا بۆی هێنا، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (ئەم رۆنە لە چی دا بووە؟) وتی: لە چەرمێکدا بووە لە پێستی بزنەمژە دروستکراوە، فەرمووی: (بەرزی کەرەوەو لایبە).

باسی سەبارەت بە خواردنی پەنیر.

٣٩ - باب فِي أَكْلِ الْجُبْنِ.

٣٨١٩ - (حسن الإسناد) عن ابن عمر قال: أُتِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِجُبْنَةٍ فِي تَبوكَ فَدَعَا بِسِكِّينٍ فَسَمَّى وَقَطَعَ.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لە غەزای تەبووکدا پەنیریان هێنا بۆ پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم، بانگی کرد کە چەقۆی بۆ بێنن چەقۆیان بۆ هێنا ناوی خوای لێ هێناو دەستی کرد بە بڕینی.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە سرکە.

٤٠ - باب فِي الْخَلِّ.

٣٨٢٠ - (صحيح) عن جابر, عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (نِعْمَ الإِدَامُ الْخَلُّ).

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (سرکە چاکترین پێخۆرە).

٣٨٢١ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله, عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (نِعْمَ الإِدَامُ الْخَلُّ).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)ەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (سرکە چاکترین پێخۆرە).

باسی سەبارەت بە خواردنی سیر.

٤١ - باب فِي أَكْلِ الثُّومِ.

٣٨٢٢ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله, إن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلاً فَلْيَعْتَزِلْنَا, أَوْ لِيَعْتَزِلْ مَسْجِدَنَا, وَلْيَقْعُدْ فِي بَيْتِهِ). وَإِنَّهُ أُتِيَ بِبَدْرٍ فِيهِ خَضِرَاتٌ مِنَ الْبُقُولِ, فَوَجَدَ لَهَا رِيحًا, فَسَأَلَ, فَأُخْبِرَ بِمَا فِيهَا مِنَ الْبُقُولِ, فَقَالَ: (قَرِّبوهَا) - إِلَى بَعْضِ أَصْحَابِهِ كَانَ مَعَهُ - فَلَمَّا رَآهُ كَرِهَ أَكْلَهَا, قَالَ: (كُلْ فَإِنِّي أُنَاجِي مَنْ لاَ تُنَاجِي).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)ەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەوەی سیر یان پیاز بخوات با خۆی بەدوربگرێت لێمان،

www.iqra.ahlamontada.com

یان خۆی بەدور بگرێت لە مزگەوتمان و، لەماڵی خۆی دانیشێت و نەیەت بۆ نوێژی جەماعەت)، تەبەقێکیان هێنا بۆ پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم سەوزەواتی لەسەر بوو، بۆنی سەوزەکە هات، پرسیاری کرد، ئەمە چی یە؟ هەواڵیان دایە کە سەوزەواتە،، فەرمووی: (من نایخۆم نزیکی بکەنەوە لەو پیاوەو بۆی دانێن با بیخوات) - پیاوەکە یەکێ بوو لە هاوەڵانی لەوکاتەدا لە خزمەتیدا ئامادە بوو، حەزی نەکرد بیخوات کە بینی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم نەیخوارد، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (تۆ بیخۆ من بۆیە نایخۆم چونکە لەگەڵ فریشتە گفتوگۆ دەکەم، خۆ تۆ گفتوگۆ لەگەڵ فریشتە ناکەی).

٣٨٢٣ - (ضعيف) عن أبو سعيد الخدري قال: ذُكِرَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الثُّومُ وَالْبَصَلُ وَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, وَأَشَدُّ ذَلِكَ كُلِّهِ الثُّومُ, أَفَتُحَرِّمُهُ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (كُلُوهُ, وَمَنْ أَكَلَهُ مِنْكُمْ فَلاَ يَقْرَبْ هَذَا الْمَسْجِدَ حَتَّى يَذْهَبَ رِيحُهُ مِنْهُ).

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودرییەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەلای پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم باسی سیر و پیاز کرا وترا: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم سیر بۆنی زیاتر و ناخۆشترە، ئەوە بۆ حەرامی ناکەی؟ پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (بیخۆن، هەرکەس لە ئێوە خواردی با نزیکی ئەم مزگەوتە نەبێتەوە، هەتا بۆنەکەی دەڕوات).

٣٨٢٤ - (صحيح) عن حذيفة - أظنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم - قال: (مَنْ تَفَلَ تِجَاهَ الْقِبْلَةِ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَفْلُهُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ, وَمَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الْبَقْلَةِ الْخَبِيثَةِ فَلاَ يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا). ثَلاَثًا.

واتە: لە (حذیفة)وە - وا ئەزانم لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم -دەگێڕنەوە، کە فەرموویەتی: (هەرکەس بەرەو قیبلە تف ڕۆ بکات لەڕۆی

www.iqra.ahlamontada.com

قیامەت کە دێت تفەکەی بە نێوچاوانیەوەیە، وە هەرکەس لەبەری ئەم دەرختە پیسەی خوارد واتە سیر با نزیکی ئەم مزگەوتەکەمان نەبێتەوە). سێ جار دوپاتی کردەوە.

٣٨٢٥ - (صحيح) عن ابن عمر: أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ فَلاَ يَقْرَبَنَّ الْمَسَاجِدَ).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس لەبەری ئەم دەرختە پیسەی خوارد واتە سیر با نزیکی مزگەوتەکان نەبێتەوە).

٣٨٢٦ - (صحيح) عن المغيرة بن شعبة قال: أَكَلْتُ ثُومًا, فَأَتَيْتُ مُصَلَّى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ سُبِقْتُ بِرَكْعَةٍ, فَلَمَّا دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ وَجَدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رِيحَ الثُّومِ, فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلاَتَهُ قَالَ: (مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ فَلاَ يَقْرَبْنَا حَتَّى يَذْهَبَ رِيحُهَا). أَوْ (رِيحُهُ). فَلَمَّا قَضَيْتُ الصَّلاَةَ جِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَاللَّهِ لَتُعْطِيَنِّى يَدَكَ. قَالَ: فَأَدْخَلْتُ يَدَهُ فِي كُمِّ قَمِيصِي إِلَى صَدْرِي فَإِذَا أَنَا مَعْصُوبُ الصَّدْرِ قَالَ: (إِنَّ لَكَ عُذْرًا).

واتە: لە موغیرەی کوڕی شوعبەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: جارێ سیرم خواردبوو بۆ چارەسەری، چوم بۆ نوێژگاکەی پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم، لەوکاتەدا پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم رکاتێ نوێژی کردبوو، کاتێ کە چومەژورەوە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بۆنی سیری کرد، کە لەنوێژەکەی بوویەوە فەرمووی: (هەرکەس لەبەری ئەم درەختە پیسەی خوارد با نزیکمان نەبێتەوە، هەتا بۆنەکەی دەڕوات). کاتێ کە منش رکاتە فەوتاوەکەم تەواوکردو لەنوێژ بوومەوە چوم بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم سوێند بە (الله) دەستم

www.iqra.ahlamontada.com

دەدەیتێ، وتی: لەقۆڵی کراسەکەمەوە دەستیم خستە سەر سنگم لەوکاتەدا سنگی خۆم شەتەك دابوو توند بەستبووم، فەرمووی: (تۆ بەهانەی شەرعیت هەیە چونکە بۆ چارەسەری خواردوتە).

٣٨٢٧ - (صحيح) عن معاوية بن قرة, عن أبيه: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ هَاتَيْنِ الشَّجَرَتَيْنِ وَقَالَ: (مَنْ أَكَلَهُمَا فَلاَ يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا). وَقَالَ: (إِنْ كُنْتُمْ لاَ بُدَّ آكِلِيهِمَا فَأَمِيتُوهُمَا طَبْخًا). قَالَ: يَعْنِي: الْبَصَلَ وَالثُّومَ.

واتە: لە موعاویەی کوڕی قورڕەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم نەهی کرد لە سیر و پیاز بۆ کەسێ بیەوێ بڕوات بۆ مزگەوت، فەرمووی: (هەرکەس سیر و پیازی خوارد با نزیکی مزگەوتەکەمان نەبێتەوە) هەروەها فەرمووی: (ئەگەر هەر ناچار بوون بیخۆن ئەوا بە کوڵاندن بۆنەکەی لەناوبەرن واتە بیکوڵێنن با بۆنەکەی بڕوات ئینجا بیخۆن) راوی وتی: (هَاتَيْنِ الشَّجَرَتَين) واتە: سیر و پیاز.

٣٨٢٨ - (صحيح) عن علي رضي الله عنه قال: نُهِيَ عَنْ أَكْلِ الثُّومِ إِلاَّ مَطْبوخًا.

واتە: لە پێشەوا عەلیەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم نەهی کرد لە خواردنی سیر مەگەر بەکوڵاوی واتە خواردنی سیر بەکوڵاوی دروستە.

٣٨٢٩ - (ضعيف) عن أبو زياد خيار بن سلمة: أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ عَنِ الْبَصَلِ, فَقَالَتْ: إِنَّ آخِرَ طَعَامٍ أَكَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَعَامٌ فِيهِ بَصَلٌ.

واتە: لە ئەبو زیادەوە خیاری کوڕی سەلەمەوە دەگێڕنەوە، کە دەربارەی پیاز پرسیاری کردوە لە عائیشە رەزای خوای لێ بێ، عائیشە وتی: کۆتا خۆراکی پێغەمبەری صلى الله عليه وسلم کە خواردی خواردنێ بوو پیازی تێدا بوو.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە خورما.

٤٢ - باب فِي التَّمْرِ.

٣٨٣٠ - (ضعيف) عن عبد الله بن سلام قال: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ كِسْرَةً مِنْ خُبْزِ شَعِيرٍ فَوَضَعَ عَلَيْهَا تَمْرَةً وَقَالَ: (هَذِهِ إِدَامُ هَذِهِ).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی سەلامەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەرم صلى الله عليه وسلم دی پارچەیە نانی جۆی هەڵگرت و خوارمای لەسەر داناو فەرمووی: (ئەمە پێخۆری ئەمەیە واتە ئەم خورمایە پێخۆری ئەم پارچە نانەیە).

٣٨٣١ - (صحيح) عن عائشة رضى الله عنها قالت: قال النبي صلى الله عليه وسلم: (بَيْتٌ لاَ تَمْرَ فِيهِ جِيَاعٌ أَهْلُهُ).

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەو ماڵەی خورمای تێدا نەبێت خەڵکەکەی برسین).

باسی سەبارەت بە پشکنینی خورمای کۆن لەکاتی خواردندا.

٤٣ - باب فِي تَفْتِيشِ التَّمْرِ الْمُسَوَّسِ عِنْدَ الأَكْلِ.

٣٨٣٢ - (صحيح) عن أنس بن مالك قال: أُتِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِتَمْرٍ عَتِيقٍ فَجَعَلَ يُفَتِّشُهُ يُخْرِجُ السُّوسَ مِنْهُ.

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: خورمایەکی کۆنیان

www.iqra.ahlamontada.com

هێنا بۆ پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم ئەویش دەنكە دەنكە كرمەكانی لێ دەردەهێناو پاكی دەكردەوە.

٣٨٣٣ - (صحيح) عن إسحاق بن عبد الله بن أبي طلحة :أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُؤْتَى بِالتَّمْرِ فِيهِ دُودٌ. فَذَكَرَ مَعْنَاهُ.

واتە: لە ئیسحاقی كوڕی (عبد الله)ی كوڕی ئەبوو (گلحه)وە دەگێڕنەوە، كە خورمایان هێنا بۆ پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم كرمی تێدا بوو. جا راوی فەرمودەكەی پێشوی گێڕایەوە.

باسی خواردنی دوو دەنك خورما پێكەوە.

٤٤ - باب الإِقْرَانِ فِي التَّمْرِ عِنْدَ الأَكْلِ.

٣٨٣٤ - (صحيح) عن ابن عمر رضي الله عنهما قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الإِقْرَانِ إِلاَّ أَنْ تَسْتَأْذِنَ أَصْحَابَكَ.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم نەهی كرد لە خواردنی دوو دەنك دوو دەنك خورما پێكەوە مەگەر هاوڕێكانی ڕێگەی بدەن.

باسی خواردنی دوو جۆر خواردن پێكەوە.

٤٥ - باب فِي الْجَمْعِ بَيْنَ لَوْنَيْنِ فِي الأَكْلِ.

٣٨٣٥ - (صحيح) عن عبد الله بن جعفر: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَأْكُلُ الْقِثَّاءَ بِالرُّطَبِ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی جەعفەرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم خەیاری بە فەریکە خورماوە دەخوارد.

٣٨٣٦ - (حسن) عن عائشة رضى الله عنها قالت: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْكُلُ الْبِطِّيخَ بِالرُّطَبِ فَيَقُولُ: (نَكْسِرُ حَرَّ هَذَا بِبَرْدِ هَذَا, وَبَرْدَ هَذَا بِحَرِّ هَذَا).

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم کاڵەکی بە فەریکە خورماوە دەخواردو دەیفەرموو: (ساردی کاڵەکەکە گەرمای خورماکە دەشکێنێ، ساردی کاڵەکەکە بەرامبەر بە گەرمای خورماکە).

٣٨٣٧ - (صحيح) عن ابني بسر السلميين قالا عَنِ ابْنَىْ بُسْرٍ السُّلَمِيَّيْنِ قَالاَ دَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَدَّمْنَا زُبْدًا وَتَمْرًا وَكَانَ يُحِبُّ الزُّبْدَ وَالتَّمْرَ.

واتە: لە هەردوو کوڕەکەی بووسری سولەیمییەوە دەگێڕنەوە، کە وتویانە: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هات بۆ لامان کەرەو خورمامان پێکەوە بۆ دانا، بێگومان زۆر حەزی لەو دوانە بوو.

باسی بەکارهێنانی دەفر و حاجەتی خاوەن نامەکان.

٤٦ - باب في الإستعمال آنية أهل الكتاب.

٣٨٣٨ – (صحيح) عن جابر قال: كُنَّا نَغْزُو مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنُصِيبُ مِنْ آنِيَةِ الْمُشْرِكِينَ وَأَسْقِيَتِهِمْ فَنَسْتَمْتِعُ بِهَا فَلاَ يَعِيبُ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: جاران لەگەڵ پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم غەزامان دەکرد قاپ و دەفرو حاجەت و کوندەو شتی تری لەو جۆرەی بت پەرستەکانمان دەست دەکەوت و بەکارمان دەهێنان، پێغەمبەریش صلی الله علیه وسلم لەسەر ئەو کارە رەخنەی لێ نەدەگرتین.

٣٨٣٩ - (صحيح) عن أبي ثعلبة الخشني أنه سأل رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: إِنَّا نُجَاوِرُ أَهْلَ الْكِتَابِ وَهُمْ يَطْبُخُونَ فِي قُدُورِهِمُ الْخِنْزِيرَ وَيَشْرَبوونَ فِي آنِيَتِهِمُ الْخَمْرَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (إِنْ وَجَدْتُمْ غَيْرَهَا فَكُلُوا فِيهَا وَاشْرَبوا, وَإِنْ لَمْ تَجِدُوا غَيْرَهَا فَارْحَضُوهَا بِالْمَاءِ وَكُلُوا وَاشْرَبوا).

واتە: لە ئەبو (ثعلبة)ی خوشەنییەوە دەگێڕنەوە، کە پرسیاری کردوە لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم وتویەتی: ئێمە بەلای خاوەن نامەکاندا تێ دەپەڕین ئەوان لە مەنجەڵەکانیاندا گۆشتی بەراز دەکوڵێنن و لە قاپ و قاچاغەکانیاندا ئارەق و مەی دەخۆنەوە، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (ئەگەر دەفرو قاپ و قاچاخی ترتان دەست کەوت ئەوا لەوەدا بخۆن و بخۆنەوە، ئەگەر دەفرو قاپ و قاچاخی ترتان دەست نەکەوت ئەوا بە ئاو پاك پاك بیانشۆن و تیایاندا بخۆن و بخۆنەوە).

باسی سەبارەت بە گیانلەبەرانی دەریا.

٤٧ - باب فِي دَوَابِّ الْبَحْرِ.

٣٨٤٠ - (صحيح) عن جابر قال: بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَمَّرَ عَلَيْنَا أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ نَتَلَقَّى عِيراً لِقُرَيْشٍ, وَزَوَّدَنَا جِرَابًا مِنْ تَمْرٍ لَمْ نَجِدْ لَهُ غَيْرَهُ, فَكَانَ أَبو عُبَيْدَةَ يُعْطِينَا تَمْرَةً تَمْرَةً, كُنَّا نَمُصُّهَا كَمَا يَمُصُّ الصَّبِيُّ, ثُمَّ نَشْرَبُ عَلَيْهَا مِنَ الْمَاءِ, فَتَكْفِينَا يَوْمَنَا إِلَى اللَّيْلِ, وَكُنَّا نَضْرِبُ بِعِصِيِّنَا الْخَبَطَ, ثُمَّ نَبُلُّهُ

www.iqra.ahlamontada.com

بِالْمَاءِ, فَنَأْكُلُهُ, وَانْطَلَقْنَا عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ فَرُفِعَ لَنَا كَهَيْئَةِ الْكَثِيبِ الضَّخْمِ, فَأَتَيْنَاهُ فَإِذَا هُوَ دَابَّةٌ تُدْعَى الْعَنْبَرَةَ, فَقَالَ أَبو عُبَيْدَةَ: مَيْتَةٌ وَلاَ تَحِلُّ لَنَا, ثُمَّ قَالَ لَنا: لاَ, بَلْ نَحْنُ رُسُلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ, وَقَدِ اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ فَكُلُوا, فَأَقَمْنَا عَلَيْهِ شَهْرًا وَنَحْنُ ثَلاَثُمِائَةٍ حَتَّى سَمِنَّا! فَلَمَّا قَدِمْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرْنَا ذَلِكَ لَهُ, فَقَالَ: (هُوَ رِزْقٌ أَخْرَجَهُ اللَّهُ لَكُمْ, فَهَلْ مَعَكُمْ مِنْ لَحْمِهِ شَيْءٌ فَتُطْعِمُونَا مِنْهُ؟). فَأَرْسَلْنَا مِنْهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَكَلَ.

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئەبوو عوبەیدەی کوڕی جەڕاجی کردە سەرکردەمان و ناردینی بۆ کەناری دەریا، چاودێری کاروانێکی قورەیش بکەین کە باری خۆراك و شتی تر بوو، هەمبانەیە خورمای داینێ جگە لەوە هیچی تر نەبوو بمانداتێ، ڕۆشتین، ئەبوو عوبەیدە دەنکە دەنکە خورمای دەداینێ، ئێمەش دەنکە خورماکەمان دەمژی وەك چۆن منداڵ مەمکی دایکی دەمژێ، لەپاشدا ئاومان دەکرد بەسەریدا، ئیتر ئەو ڕۆژە بەشی تا ئێوارەی دەکردین، بەداردەستەکانیشمان گەڵای درەختمان دەوەراند، بەئاو تەڕمان دەکردو، دەمانخوارد، ئینجا گەیشتینە کەناری دەریا، لەدورەوە تەپۆڵکەیە لمی گەورەمان لێ دەرکەوت، کەچوین سەیردەکەین لاشەی نەهەنگێکە بە مردویی پێی دەگوترێ عەنبەر، ئەبوو عوبەیدە وتی: مردارەوە بووە حەڵاڵ نیە بۆمان بیخۆین، لەپاشدا پێی وتین: نەخێر، بەڵکو ئێمە فروستادەو نێرراوانی پێغەمبەری خواین صلی الله علیه وسلم، لەپێناوی خوای گەورەدا هاتوین، برسیتانەو ناچارن بیخۆن، ئێمەش سێ سەد کەس بووین تا یەك مانگ بەردەوام لێمان خوارد هەتا قەڵەوبووین، کاتێ کە گەڕاینەوەو گەیشینەوە مەدینەو بە دیداری پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم شادبووینەوە باسەکەمان بۆ گێڕایەوە، فەرمووی: (ئەوە ڕۆزیەکە خوای گەورە بۆی ڕەخساندون، هیچ شتێ لە گۆشتەکەیتان لەلا ماوە دەرخواردی ئێمەشی بدەن و ئێمەش لێی بخۆین؟). ئێمەش لەو گۆشتەمان نارد بۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئەویش لێی خوارد.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی دەربارەی مشکێ بکەوێتە ناو رۆنەوە.

٤٨ - باب فِي الْفَأْرَةِ تَقَعُ فِي السَّمْنِ.

٣٨٤١ - (صحيح) عن ميمونة: أَنَّ فَأْرَةً وَقَعَتْ فِي سَمْنٍ, فَأُخْبِرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: (أَلْقُوا مَا حَوْلَهَا وَكُلُوا).

واتە: لە مەیمونەوە دەڵێت: مشکێ کەوتە ناو رۆنەوە، هەواڵەکەیان دا بە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (مشکەکەو رۆنەکەی چواردەوری فرێ بدەن و بیخۆن). - ئەمە لەکاتێکدا دەبێ کە رۆنەکە شل نەبێ خۆ ئەگەر شل بێ نابێ بخورێت - .

٣٨٤٢ - (شاذ) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (إِذَا وَقَعَتِ الْفَأْرَةُ فِي السَّمْنِ, فَإِنْ كَانَ جَامِدًا فَأَلْقُوهَا وَمَا حَوْلَهَا, وَإِنْ كَانَ مَائِعًا فَلاَ تَقْرَبُوهُ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر مشك کەوتە ناو رۆنەوە، ئەگەر رۆنەکە تەڕ نەبوو ئەوە مشکەکەو رۆنەکەی چواردەوری فرێ بدەن و بیخۆن، بەڵام ئەگەر شل بوو نزیکی نەکەونەوە).

٣٨٤٣ - (ضعيف) عن ميمونة: عن النبي صلى الله عليه وسلم, بِمِثْلِ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ, عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ.

واتە: لە مەیمونەوە، لە پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم فەرمودەی پێشو هاتوە، لە زوهریەوە، لە ئیبنو موسەییەبەوە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی دەربارەی مێشێ بکەوێتە ناو خواردنەوە.

٤٩ - باب فِي الذُّبَابِ يَقَعُ فِي الطَّعَامِ.

٣٨٤٤ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (إِذَا وَقَعَ الذُّبَابُ فِي إِنَاءِ أَحَدِكُمْ فَامْقُلُوهُ فَإِنَّ فِي أَحَدِ جَنَاحَيْهِ دَاءً, وَفِي الآخَرِ شِفَاءً, وَإِنَّهُ يَتَّقِي بِجَنَاحِهِ الَّذِي فِيهِ الدَّاءُ, فَلْيَغْمِسْهُ كُلَّهُ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر مێش کەوتە ناو دەفرو قاپی یەکێکتانەوە شلەمەنی تێدا بوو مێشەکە بەتەواوی نوقم بکەن ئینجا دەری بهێنن و فڕێی بدەن و خواردنەکە بخۆن، چونکە باڵێکی دەردی پێوەیەو، باڵەکەی تری دەرمان شیفا بەخشە، بێگومان ئەگەر کەوتە ناو شتێکی لەو جۆرەوە ئەو باڵەی دادەبەزێنێ کە دەردی پێوەیە باڵەکەی تری بەرزدەکاتەوە، بۆیە مێشەکە هەمووی نوقم بکەن).

باسی دەربارەی پارویە لەدەست بکەوێتەخوارەوە.

٥٠ - باب فِي اللُّقْمَةِ تَسْقُطُ.

٣٨٤٥ - (صحيح) عن أنس بن مالك: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَكَلَ طَعَامًا لَعِقَ أَصَابِعَهُ الثَّلاَثَ وَقَالَ: (إِذَا سَقَطَتْ لُقْمَةُ أَحَدِكُمْ فَلْيُمِطْ عَنْهَا الأَذَى وَلْيَأْكُلْهَا وَلاَ يَدَعْهَا لِلشَّيْطَانِ). وَأَمَرَنَا أَنْ نَسْلُتَ الصَّحْفَةَ, وَقَالَ: (إِنَّ أَحَدَكُمْ لاَ يَدْرِي فِي أَيِّ طَعَامِهِ يُبَارَكُ لَهُ).

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کاتێ کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم خواردنێکی دەخوارد سێ پەنجەکەی دەلێسایەوەو دەیفەرموو:

www.iqra.ahlamontada.com

(ئەگەر پاروی کەسێکتان کەوتەخوارەوە با پاکی بکاتەوەو بیخوات، بەجێی نەهێڵێ بۆ شەیتان). فەرمانی پێ دەکردین کە قاپەکە دالێسین و هیچی تێدا نەهێڵین، فەرمووی: (چونکە کەس لەئێوە نازانێت پیت و بەرەکەتی خواردنەکەی بە کامەوەیەتی).

باسی سەبارەت بە نانخواردنی خزمەتکار لەگەڵ گەورەکەی.

٥١ - باب فِي الْخَادِمِ يَأْكُلُ مَعَ الْمَوْلَى.

٣٨٤٦ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: (إِذَا صَنَعَ لأَحَدِكُمْ خَادِمُهُ طَعَامًا ثُمَّ جَاءَهُ بِهِ وَقَدْ وَلِيَ حَرَّهُ وَدُخَانَهُ فَلْيُقْعِدْهُ مَعَهُ لِيَأْكُلَ, فَإِنْ كَانَ الطَّعَامُ مَشْفُوهًا فَلْيَضَعْ فِي يَدِهِ مِنْهُ أَكْلَةً أَوْ أَكْلَتَيْنِ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر کەسێکتان خزمەتکارەکەی خواردنێکی بۆ دروست کرد، لەپاشدا بۆی هێنا کە ئەو پێوەی ماندو بووەو گەرمای چەشتوەو دوکەڵەکەی چوە بەسەروچاویدا با دایبنیشێنێ نانەکەی لەگەڵ بخوات، ئەگەر خواردنەکە کەم بوو پارویە دوو پاروی بداتێ).

باسی سەبارەت بە خاولی و دەستەسڕ.

٥٢ - باب فِي الْمِنْدِيلِ.

٣٨٤٧ - (صحيح) عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلاَ يَمْسَحَنَّ يَدَهُ بِالْمِنْدِيلِ حَتَّى يَلْعَقَهَا أَوْ يُلْعِقَهَا).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر کەسێ لەئێوە خواردنی خوارد کاتێ لێ بوویەوە با بە خاولی و دەستەسڕ دەستی نەسڕێت هەتا دەیلێسێتەوە، یان یەکێکی تر بۆی دەیلێسێتەوە).

٣٨٤٨ - (صحيح) عن كعب بن مالك: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَأْكُلُ بِثَلاَثِ أَصَابِعَ وَلاَ يَمْسَحُ يَدَهُ حَتَّى يَلْعَقَهَا.

واتە: لە کەعبی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم بە سێ پەنجە نانی دەخوارد دەستی نەدەسڕی هەتا نەیلێسایەتەوە.

باسی ئەگەر کەسێ نانی خوارد لەپاش خواردن چی دەیڵێ.

٥٣ - باب مَا يَقُولُ الرَّجُلُ إِذَا طَعِمَ.

٣٨٤٩ - (صحيح) عن أبو أمامة قال: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رُفِعَتِ الْمَائِدَةُ قَالَ: (الْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلاَ مُوَدَّعٍ وَلاَ مُسْتَغْنًى عَنْهُ رَبَّنَا).

واتە: لە ئەبو ئومامەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەپاش نانخواردن کە سفرەکە هەڵدەگیرا پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەیفەرموو: (سوپاس و ستایش بۆ خوا، سوپاسێکی زۆری پاکی پیرۆزێ، خوای گەورە بەسمانەو وازمان لێ نەهێنراوەو وەلانەنراوین و، پەروەردگارمان کەس نیە بێ نیاز بێ پێی).

٣٨٥٠ - (ضعيف) عن أبو سعيد الخدري: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا فَرَغَ مِنْ طَعَامِهِ قَالَ (الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِى أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَجَعَلَنَا مُسْلِمِينَ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە، کاتێ کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم لێ دەبووەوە لە خواردن دەیفەرموو: (سوپاس و ستایش بۆ خوا، کە خواردنی داینێ و تێرئاوی کردین و کردوینی بە یەکێك لە موسوڵمانان).

٣٨٥١ - (صحيح) عن أبو أيوب الأنصاري قال: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَكَلَ أَوْ شَرِبَ قَالَ (الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِى أَطْعَمَ وَسَقَى وَسَوَّغَهُ وَجَعَلَ لَهُ مَخْرَجًا).

واتە: لە ئەبو ئەنصاریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم خواردن یان خواردنەوەی دەخوارد لەپاشدا دەیفەرموو: (سوپاس و ستایش بۆ ئەو خوایەی خواردن و داینێ و تێرئاوی کردین و دابەزاندنی خواردنەکەی ئاسان کردوە لە گەروداو دەرچەی بۆ داناوە).

باسی سەبارەت بە دەست شتن لەپاش خواردن.

٥٤ - باب فِى غَسْلِ الْيَدِ مِنَ الطَّعَامِ.

٣٨٥٢ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ نَامَ وَفِى يَدِهِ غَمَرٌ وَلَمْ يَغْسِلْهُ فَأَصَابَهُ شَىْءٌ فَلاَ يَلُومَنَّ إِلاَّ نَفْسَهُ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (کەسێ بە دەستی چەورو لینجەوە خەوت و نەیشۆرێ توشی شتێ بوو با سەرزەنشتی کەس نەکات).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی ئەوەی هاتوە دەربارەی پاڕانەوە بۆ خاوەن سفرەو خوان.

٥٥ - باب مَا جَاءَ فِي الدُّعَاءِ لِرَبِّ الطَّعَامِ إِذَا أُكِلَ عِنْدَهُ.

٣٨٥٣ - (ضعيف) عن جابر بن عبد الله قال: صَنَعَ أَبوو الْهَيْثَمِ بْنُ التَّيْهَانِ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَعَامًا, فَدَعَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابَهُ فَلَمَّا فَرَغُوا قَالَ: (أَثِيبووا أَخَاكُمْ). قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا إِثَابَتُهُ؟ قَالَ: (إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا دُخِلَ بَيْتُهُ فَأُكِلَ طَعَامُهُ وَشُرِبَ شَرَابُهُ فَدَعَوْا لَهُ فَذَلِكَ إِثَابَتُهُ)..

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: (أَبوو الْهَيْثَمِ)ی کوڕی تەیهان خواردنێکی دروست کرد بۆ پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم و هاوەڵانی بانگهێشت کرد، کاتێك کە لێ بوونەوە، فەرمووی: (بپاڕێنەوە بۆ براکەتان). وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم (إِثَابَتُهُ) مانای چی یە؟ فەرمووی: (کاتێ کەسێ ڕۆشتە ماڵی کەسێکەوە خواردنی خواردو خواردنەوەی نۆشی و پاڕایەوە بۆ خاوەن سفرەو خوانەکە ئەو کەسەی کە خواردن و خواردنەوەکەی داوەتێ ئەوە(إِثَابَتُهُ)وە).

٣٨٥٤ - (صحيح) عن أنس: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَ إِلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ, فَجَاءَ بِخُبْزٍ وَزَيْتٍ, فَأَكَلَ, ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (أَفْطَرَ عِنْدَكُمُ الصَّائِمُونَ, وَأَكَلَ طَعَامَكُمُ الأَبْرَارُ, وَصَلَّتْ عَلَيْكُمُ الْمَلاَئِكَةُ).

واتە: لە ئەنەسەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم هات بۆلای سەعدی کوڕی عوبادە، سەعد نان و زەیتی بۆ دانا، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم نانی خوارد، لەپاشدا فەرمووی: (هەمیشە ڕۆژووەوانان بەربانگتان لەلا بکەنەوەو، پیاوچاکان نانتان بخۆن و، مەلائیکەکان درووودو ڕەحمەتتان بۆ بنێرن).

www.iqra.ahlamontada.com

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

سەرەتای پەرتوکی پزیشکی.

٢٩ - أول كتاب الطب.

باسی سەبارەت بە کەسێ چارەسەری خۆی دەکات.

١ - باب فِي الرَّجُلِ يَتَدَاوَى.

٣٨٥٥ - (صحيح) عن أسامة بن شريك قال: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَأَصْحَابُهُ كَأَنَّمَا عَلَى رُءُوسِهِمُ الطَّيْرُ - فَسَلَّمْتُ, ثُمَّ قَعَدْتُ, فَجَاءَ الأَعْرَابُ مِنْ هَا هُنَا وَهَا هُنَا, فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ, أَنَتَدَاوَى؟ فَقَالَ: (تَدَاوَوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يَضَعْ دَاءً إِلاَّ وَضَعَ لَهُ دَوَاءً غَيْرَ دَاءٍ وَاحِدٍ: الْهَرَمُ).

واتە: لە ئوسامەی کوڕی شەریکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: چوم بۆ خزمەت پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم - هاوەڵانی وەك باڵندە بەسەریانەوە بێت وابوون ئەوەندە بێ دەنگ دانیشتبوون - سڵاوم کرد، لەپاشدا دانیشتم، هەندێ عەرەبی دەشتەکی لێرەو لەوێ هاتن پرسیاریان دەکرد وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم! ئایا خۆمان تیمار بکەین؟ فەرمووی: (بەڵێ ئەی بەندەکانی خوا خۆتان تیمار بکەن و داو دەرمان بەکاربهێن و چارەسەری خۆتانی پێ بکەن، ئەوەش بزانن خوای پەروەردگار هەر دەردێکی دانابێ دەرمانیشی بۆ داناوە، جگە لەیەك دەرد نەبێ، ئەویش دەردی پیرییە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بەدورکەوتنەوە لەهەندێ خواردن لەبەر نەخۆشیە لە نەخۆشیەکان.

٢ - باب فِي الْحِمْيَةِ.

٣٨٥٦ - (حسن) عن أم المنذر بنت قيس الأنصارية قالت: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَهُ عَلِيٌّ, وَعَلِيٌّ نَاقِهٌ, وَلَنَا دَوَالِي مُعَلَّقَةٌ, فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْكُلُ مِنْهَا, وَقَامَ عَلِيٌّ لِيَأْكُلَ, فَطَفِقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لِعَلِيٍّ: (مَهْ إِنَّكَ نَاقِهٌ), حَتَّى كَفَّ عَلِيٌّ. قَالَتْ: وَصَنَعْتُ شَعِيرًا وَسِلْقًا فَجِئْتُ بِهِ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (يَا عَلِيُّ, أَصِبْ مِنْ هَذَا فَهُوَ أَنْفَعُ لَكَ).

واتە: لە (ئوم المنذر)ی کچی قەیسی ئەنصاریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هات بۆ لام، پێشەوا عەلیشی ڕەزای خوای لێ بێ لەگەڵدا بوو، لەوکاتەدا پێشەوا عەلی ڕەزای خوای لێ بێ تازە لە نەخۆشی چاك دەبۆوە، هێشوی فەریکە خورمامان هەبوو هەڵمان واسیبوو بۆ ئەوەی پێ بگات و لێی بخۆین، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هەستا لێی خوارد، پێشەوا عەلی ڕەزای خوای لێ بێ دەستی بۆ برد بیخوات، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم نەیهێشت بیخوات پێی فەرموو: (مەکە نەیخۆی تۆ تازە لە نەخۆشی هەستاویتەتەوە دەبێ پارێز بکەی لەهەندێ خواردن هەتا بە تەواوی چاك دەبیتەوە)، (ئوم المنذر) وتی: جۆو سڵقم دروست کرد، بۆم هێنا، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (ئەی عەلی لەمە بخۆ، ئەمە بۆ تۆ باشترەو بەسود ترە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە کەڵەشاخگرتن.

٣ - باب فِي الْحِجَامَةِ.

٣٨٥٧ - (صحيح) عن أبو هريرة: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ مِمَّا تَدَاوَيْتُمْ بِهِ خَيْرٌ: فَالْحِجَامَةُ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەم شتانەی کە ئێوە تەداوی پێ دەکەن ئەگەر باشیان تێدا بێت ئەوا یەکێکیان کەڵەشاخ گرتنە).

٣٨٥٨ - (حسن) عن سلمى خادم رسول الله صلى الله عليه وسلم قالت: مَا كَانَ أَحَدٌ يَشْتَكِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَعًا فِي رَأْسِهِ إِلاَّ قَالَ: (احْتَجِمْ). وَلاَ وَجَعًا فِي رِجْلَيْهِ إِلاَّ قَالَ: (اخْضِبْهُمَا).

واتە: لە سەلمای کارەکەری پێغەمبەری خواوە صلى الله عليه وسلم دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: هەر کەسێ سکاڵای سەر ئێشەی لەلای پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بکردایە پێی دەفەرموو: (کەڵەشاخ بگرە)، وە هەر کەسێکیش سکاڵای ئێشی قاچەکانی لەلای بکردایە پێی دەفەرموو: (خەنەیان تێ بگرە).

باسی سەبارەت بە شوێنی کەڵەشاخگرتن.

٤ - باب فِي مَوْضِعِ الْحِجَامَةِ.

٣٨٥٩ - (ضعيف عدا جملة (بَيْنَ كَتِفَيْهِ) عن أبو كبشة الأنمارى قال: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَحْتَجِمُ عَلَى هَامَتِهِ وَبَيْنَ كَتِفَيْهِ, وَهُوَ يَقُولُ: (مَنْ أَهْرَاقَ مِنْ هَذِهِ الدِّمَاءِ فَلاَ يَضُرُّهُ أَنْ لاَ يَتَدَاوَى بِشَيْءٍ لِشَيْءٍ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئەبو کەبشەی ئەنماریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم لە سەری و نێوشانی کەڵەشاخی دەگرت، دەیفەرموو: (هەرکەس خوێنی ئەم شوێنانە بەربدات ئەگەر بە هیچ بۆ هیچ خۆی تیمار نەکات هیچ زیانی پێ ناگات).

٣٨٦٠ - (صحيح) عن أنس قال: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احْتَجَمَ ثَلاَثًا فِي الأَخْدَعَيْنِ وَالْكَاهِلِ. قَالَ مَعْمَرٌ: احْتَجَمْتُ فَذَهَبَ عَقْلِي, حَتَّى كُنْتُ أُلَقَّنُ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ فِي صَلاَتِي, وَكَانَ احْتَجَمَ عَلَى هَامَتِهِ.

واتە: لە ئەنەسەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم لەسێ شوێنی جەستەی کەڵەشاخی دەگرت: لە دوو رەگەکەی لاملی و نێوشانی. مەعمەر وتی: کەڵەشاخم گرت عەقڵم لەدەست دا تەنانەت لەنوێژدا سورەتی فاتیحەم لێ تێك دەچو هەڵەم تێدا دەکرد — پێ دەچێت لەشوێنێکی نەگونجاودا کەڵەشاخی گرتبێت، یان بۆ نەخۆشیە لەسەریدا بووبێ کەڵەشاخی گرتبێ کەڵەشاخ بۆی باش نەبووبێت -، مەعمەر کەڵەشاخی لەسەری گرتبوو.

باسی کەڵەشاخ گرتن چ کاتێ باشە؟

٥ - باب مَتَى تُسْتَحَبُّ الْحِجَامَةُ ؟

٣٨٦١ - (حسن) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنِ احْتَجَمَ لِسَبْعَ عَشْرَةَ وَتِسْعَ عَشْرَةَ وَإِحْدَى وَعِشْرِينَ كَانَ شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس لە حەڤدەو نۆزدەو بیست و یەکی مانگی عەرەبی دا کەڵەشاخ لەخۆی بگرێت دەبێت بە شیفای هەموو دەردێ بۆی).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٨٦٢ - (ضعيف) عن كيسة بنت أبن بكرة, أَنَّ أَبَاهَا كَانَ يَنْهَى أَهْلَهُ عَنِ الْحِجَامَةِ يَوْمَ الثُّلاَثَاءِ, وَيَزْعُمُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ يَوْمَ الثُّلاَثَاءِ يَوْمُ الدَّمِ, وَفِيهِ سَاعَةٌ لاَ يَرْقَأُ.

واتە: لە کەییسەی کچی ئەبو بەکرەوە دەگێڕنەوە، کە باوکی جڵەوگیری دەکرد لەوەی کە کەسوکار و خانەوادەکەی لەڕۆژی سێ شەمەدا کەڵەشاخ لەخۆیان بگرن، پێی وابوو لە پێغەمبەری خواوە صلى الله عليه وسلم هاتوە کە ڕۆژی سێ شەممە ڕۆژی خوێن جمانە، سەعاتێکی تێدایە خوێنی تێدا ناوەستێتەوە.

باسی سەبارەت بە بڕینی دەمار و شوێنی کەڵەشاخگرتن.

٦ - باب فِي قَطْعِ الْعِرْقِ, وَمَوْضِعِ الْحَجْمِ.

٣٨٦٣ - (صحيح) عن جابر قال: بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أُبَيٍّ طَبِيبًا فَقَطَعَ مِنْهُ عِرْقًا.

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم پزیشکێکی نارد بۆ ئوبەی کوڕی کەعب پزیشکەکە دەمارێکی ئوبەی بڕی بۆ چارەسەرکردنی.

٣٨٦٤ - (صحيح) عن جابر: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احْتَجَمَ عَلَى وَرِكِهِ مِنْ وَثْءٍ كَانَ بِهِ.

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم کەڵەشاخی گرت لە سمتی لەبەر ئازارێ کە هەیبوو (الوثء) ئازارێکە لە گۆشتدا ناگاتە سەر ئێسك یان ئازارێکە لە ئێسکدا بەبێ ئەوەی شکابێ.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە داخکردن.

٧ - باب فِي الْكَيِّ.

٣٨٦٥ - (صحيح) عن عمران بن حصين قال: نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْكَيِّ, فَاكْتَوَيْنَا, فَمَا أَفْلَحْنَ وَلاَ أَنْجَحْنَ. قَالَ أَبو دَاوُدَ: وَكَانَ يَسْمَعُ تَسْلِيمَ الْمَلاَئِكَةِ, فَلَمَّا اكْتَوَى انْقَطَعَ عَنْهُ فَلَمَّا تَرَكَ رَجَعَ إِلَيْهِ.

واتە: لە عیمرانی کوڕی حوصەینەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم جڵەوگیری کرد لە خۆ داخکردن بە مەبەستی چارەسەری، بەڵام ئێمە خۆمان داخ دەکرد، نە سەرکەوتو دەبووین نە رزگاریشمان دەبوو واتە سودی نەبوو بۆمان.
ئەبو داود دەڵێت: لەپێشدا عیمران مەلائیکە سەلامیان لێ دەکرد بە گوێی خۆی سڵاوەکەیانی دەبیست، کاتێ کە خۆی داخ کرد بە مەبەستی چارەسەری مەلائیکەکان لێی دابڕان، کاتێ کە وازی لە خۆ داخکردن هێنا دیسانەوە مەلائیکەکان گەڕانەوەو سڵاویان لێ دەکردو دەیبیست.

٣٨٦٦ - (صحيح) عن جابر: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَوَى سَعْدَ بْنَ مُعَاذٍ مِنْ رَمِيَّتِهِ.

واتە: لە عیمرانی کوڕی حوصەینەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم سەعدی کوڕی (مُعَاذ)ی داخ کرد لەکاتێکدا کە بە تیرێ باڵی پێکرابوو.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە دەرمان تکاندنە لوت.

٨ - باب فِي السَّعُوطِ.

٣٨٦٧ - (صحيح) عن ابن عباس: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَعَطَ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەرمانی دەتکانە ناو لوتی خۆیەوە.

باسی سەبارەت بە (النُّشْرَةِ) جۆرێکە لەدوعاو نوشتە.

٩ - باب فِي النُّشْرَةِ.

٣٨٦٨ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله قال: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ النُّشْرَةِ فَقَالَ (هُوَ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: سەبارەت بە (نُشْرَة) پرسیار کرا لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، ئەویش فەرمووی: ((نُشْرَة) لە کردەوەی شەیتانە).

باسی سەبارەت بە تریاق: دەرمانێکە چارەسەری ئەوانە دەکات کە ژەهر کاریان تێ دەکات.

١٠ - باب فِي التِّرْيَاقِ.

٣٨٦٩ - (ضعيف) عن عبد الله بن عمرو قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَا أُبَالِي مَا أَتَيْتُ إِنْ أَنَا شَرِبْتُ تِرْيَاقًا, أَوْ تَعَلَّقْتُ تَمِيمَةً, أَوْ قُلْتُ الشِّعْرَ

www.iqra.ahlamontada.com

مِنْ قِبَلِ نَفْسِي). قَالَ أَبوو دَاوُدَ: هَذَا كَانَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاصَّةً, وَقَدْ رَخَّصَ فِيهِ قَوْمٌ, يَعْنِي التِّرْيَاقَ.

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عەمرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر من تریاق بخۆم و، نوشتە هەڵبگرم و، شیعر بڵێم ئیتر هەرچی خراپەی تر هەیە بیکەم دەربەست نایەم). ئەبو داود دەڵێت: ئەمە تایبەتە بە پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم، روخسەتی خەڵکی تری داوە، واتە: تریاق.

باسی سەبارەت بە بەکارهێنانی دەرمانی پیس و خراپ.

١١ - باب فِي الأَدْوِيَةِ الْمَكْرُوهَةِ.

٣٨٧٠ - (ضعيف) عن أبو الدرداء قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (إِنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ الدَّاءَ وَالدَّوَاءَ, وَجَعَلَ لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءً, فَتَدَاوَوْا وَلاَ تَدَاوَوْا بِحَرَامٍ).

واتە: لە ئەبو دەردائەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (خوای پەروەردگار هەم دەردو هەم دەرمانی داناوە، بۆ هەر دەردێ دەرمانێکی داناوە، دەرمانی دەردی خۆتان بکەن، بەڵام بە حەرام دەرمانی دەردی خۆتان مەکەن).

٣٨٧١ - (صحيح) عن عبد الرحمن بن عثمان: أَنَّ طَبِيبًا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ضِفْدَعٍ يَجْعَلُهَا فِي دَوَاءٍ فَنَهَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قَتْلِهَا.

واتە: لە (عبد الرحمن)ی (عثمان)ەوە دەگێڕنەوە، کە پزیشکێ پرسیاری کرد لە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم ئایا دروستە بۆق بکرێتە ناو دەرمانەوە؟

www.iqra.ahlamontada.com

پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم ڕێگەی نەدا کە بیکوژێت.

٣٨٧٢ - (ضعيف) عن أبو هريرة قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الدَّوَاءِ الْخَبِيثِ.

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ڕێگری کرد لە چارەسەری بە دەرمانی پیس.

٣٨٧٣ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ حَسَا سُمًّا فَسُمُّهُ فِي يَدِهِ يَتَحَسَّاهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس زەهر بخواتەوەو بە زەهر خۆی بکوژێت ئەوە لە ڕۆژی قیامەتدا لە ئاگری دۆزەخدا زەهرەکەی لەناو دەستیدایەو پەیتا پەیتا دەیخواتەوە هەتا هەتایە، بە هەمیشەیی لە ئاگری دۆزەخدا دەمێنێتەوە).

٣٨٧٤ - (صحيح) عن طارق بن سويد أو سويد بن طارق: سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْخَمْرِ فَنَهَاهُ, ثُمَّ سَأَلَهُ فَنَهَاهُ, فَقَالَ لَهُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ, إِنَّهَا دَوَاءٌ, قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (لاَ وَلَكِنَّهَا دَاءٌ).

واتە: لە (طارق)ی کوڕی سوەیدەوە یان لە سوەیدی کوڕی (طارق)ەوە دەگێڕنەوە، کە دەربارەی ئارەق و مەی پرسیاری کرد لە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم، ئەویش ڕێگری لێ کرد، لەپاشدا پرسیاری لێ کردەوە دیسانەوە ڕێگری لێ کرد، پێی وت: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ئەوە دەرمانە، فەرمووی: (نەخێر ئەوە دەرمان نیە، بەڵکو ئەوە دەردە)[1].

(١) ئیتر پرسیارەکەی دەربارەی دروستکردنی بێت یان بەکارهێنانی بێت وەك دەرمان.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە خورمای عەجوە.

١٢ - باب فِي تَمْرَةِ الْعَجْوَةِ.

٣٨٧٥ - (ضعيف) عن سعد قال: مَرِضْتُ مَرَضًا أَتَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُنِي, فَوَضَعَ يَدَهُ بَيْنَ ثَدْيَيَّ حَتَّى وَجَدْتُ بَرْدَهَا عَلَى فُؤَادِي, فَقَالَ: (إِنَّكَ رَجُلٌ مَفْئُودٌ, ائْتِ الْحَارِثَ بْنَ كَلَدَةَ أَخَا ثَقِيفٍ فَإِنَّهُ رَجُلٌ يَتَطَبَّبُ فَلْيَأْخُذْ سَبْعَ تَمَرَاتٍ مِنْ عَجْوَةِ الْمَدِينَةِ فَلْيَجَأْهُنَّ بِنَوَاهُنَّ, ثُمَّ لِيَلُدَّكَ بِهِنَّ).

واتە: لە سەعدەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەساڵی ڕزگارکردنی مەککەدا نەخۆشکەوتم توشی نەخۆشیەکی توند هاتم بەو بۆنەوە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هات بۆ سەردان و هەواڵپرسیم، دەستی دانا لەنێوانی هەردوو مەمکمدا هەتا لەناو دڵمەوە هەستم بە فێنکی دەستی کرد، فەرمووی: (تۆ نەخۆشی دڵت هەیە بچۆ بۆلای (حارث)ی کوڕی کەلەدەی برای (ثَقِیف) ئەو دەستی پزیشکی هەیە با حەوت دەنك خورمای عەجوەی مەدینە بێنێ و بە ناوکەکەیانەوە بیان کوتێ، لەپاشدا دەرخواردتی بدات).

٣٨٧٦ - (صحيح) عن سعد بن أبي وقاص, عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (مَنْ تَصَبَّحَ سَبْعَ تَمَرَاتِ عَجْوَةٍ لَمْ يَضُرُّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ سَمٌّ وَلاَ سِحْرٌ).

واتە: لە سەعدی کوڕی ئەبی وەقاصەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەس بەیانیان حەوت دەنك خورمای عەجوە بخوات ئیتر ئەو ڕۆژە زەهر و جادو زیانی پێ ناگەیەنن).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە تەقاندنی دومەڵی گەروی منداڵ بە پەنجە.

١٣ - باب فِي الْعِلاَقِ.

٣٨٧٧ - (صحيح) عن أم قيس بنت محصن قالت: عَنْ أُمِّ قَيْسٍ بِنْتِ مِحْصَنٍ قَالَتْ دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِابْنٍ لِي قَدْ أَعْلَقْتُ عَلَيْهِ مِنَ الْعُذْرَةِ فَقَالَ: (عَلاَمَ تَدْغَرْنَ أَوْلاَدَكُنَّ بِهَذَا الْعِلاَقِ؟ عَلَيْكُنَّ بِهَذَا الْعُودِ الْهِنْدِيِّ, فَإِنَّ فِيهِ سَبْعَةَ أَشْفِيَةٍ, مِنْهَا ذَاتُ الْجَنْبِ: يُسْعَطُ مِنَ الْعُذْرَةِ, وَيُلَدُّ مِنْ ذَاتِ الْجَنْبِ). قَالَ أَبُو دَاوُدَ: يَعْنِي بِالْعُودِ: الْقُسْطَ.

واتە: لە ئوممو قەیسی کچی میحصەنەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هات بۆلام کوڕێکی بچوکی خۆمم پێ بوو دومەڵ لەناو قوڕگی دەرچوو بوو بە زەبری پەنجە دومەڵەکەم بۆ تەقاند، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (بۆچی بە زەبری پەنجە دومەڵی گەروی منداڵەکانتان دەتەقێنن و ئازاریان دەدەن؟ عودی هیندی بەکاربهێنن چونکە شیفای حەوت دەردە، لەوانە: بۆ چارەسەری نەخۆشی ئاوبەنگی ناوسك(ذَاتُ الْجَنْب) و دومەڵی گەرووی منداڵە، بۆ چارەسەری دومەڵی گەرووی منداڵ دەرمانەکە دەیتکێننە ناو لوتی، ئاوەکەشی دەخورێتەوە بۆ نەخۆشی ئاوبەنگی ناوسك(ذَاتُ الْجَنْب). ئەبو داود دەڵێت: مانای بە عود: واتە (الْقُسْط) دارێکە بۆنێکی خۆشی هەیە، وەك دەرمان بۆ نەخۆشی بەکاردەهێنرێت.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی دەربارەی کل.

١٤ - باب فِي الأَمْرِ بِالْكُحْلِ.

٣٨٧٨ - عن ابن عباس قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (الْبَسُوا مِنْ ثِيَابِكُمُ الْبَيَاضَ فَإِنَّهَا مِنْ خَيْرِ ثِيَابِكُمْ, وَكَفِّنُوا فِيهَا مَوْتَاكُمْ, وَإِنَّ خَيْرَ أَكْحَالِكُمُ الإِثْمِدُ, يَجْلُو الْبَصَرَ, وَيُنْبِتُ الشَّعْرَ).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (جل و بەرگی سپی لەبەر بکەن چونکە چاکترین جل و بەرگە بۆ ئێوە، بیکەن بە کفنیش بۆ مردوکانتان، چاکترین کلی ئێوەش کلی رەشە چاوتان پاك دەکاتەوەو بەهێزی دەکات، مووی برژانگیشتان دەڕوێنێتەوە).

باسی ئەوەی هاتوە دەربارەی چاوپیسی.

١٥ - باب مَا جَاءَ فِي الْعَيْنِ.

٣٨٧٩ – عن أبو هريرة: عن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال (الْعَيْنُ حَقٌّ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (چاوی پیس راستە هەیەو کاریگەری هەیە).

٣٨٨٠ - (صحيح الإسناد) عن عائشة رضي الله عنها قالت: كَانَ يُؤْمَرُ الْعَائِنُ فَيَتَوَضَّأُ ثُمَّ يَغْتَسِلُ مِنْهُ الْمَعِينُ.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: جاران فەرمانیان دەدا بە چاوپیسەکە دەستنوێژی دەگرت ئینجا بە چاوەوە بوەکە بەو ئاوە خۆی دەشۆری.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی (غیل) بریتیە لەوەی پیاوێ لەگەڵ ژنەکەی جوت دەبێ لەکاتێکدا کە ژنەکەی شیر دەدات لەوانەیە سکی پڕ ببێ و ببێتەهۆی خراپی شیرەکە.

١٦ - باب فِي الْغَيْلِ.

٣٨٨١ - (حسن) عن أسماء بنت يزيد بن السكن قالت: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لاَ تَقْتُلُوا أَوْلاَدَكُمْ سِرًّا, فإِنَّ الْغَيْلَ يُدْرِكُ الْفَارِسَ فَيُدَعْثِرُهُ عَنْ فَرَسِهِ).

واتە: لە ئەسمائی کژی یەزیدی کوڕی سەکەنەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (بە نهێنی منداڵەکانتان مەکوژن، چونکە ئاکامی (غیل) گلاندنی سوارە لەسەر ئەسپەکەی واتە ئەو شیرە دەبێتەهۆی بێ هێزی جەستەی منداڵەکە).

٣٨٨٢ - (صحيح) عن جدامة الأسدية قالت: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَنْهَى عَنِ الْغَيْلَةِ حَتَّى ذُكِّرْتُ أَنَّ الرُّومَ وَفَارِسَ يَفْعَلُونَ ذَلِكَ فَلاَ يَضُرُّ أَوْلاَدَهُمْ). قَالَ مَالِكٌ: الْغَيْلَةُ أَنْ يَمَسَّ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ وَهِيَ تُرْضِعُ.

واتە: لە جودامەی ئەسەدییەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (بەڕاستی نیازم کرد ڕێگری بکەم لە (الْغَيْلَة) هەتا بۆیان ڕونکردمەوە کە فارس و ڕۆم ئەو کارە دەکەن و منداڵەکانیشیان هیچ زیانیان پێ ناگات). مالیك وتی: (الْغَيْلَة) بریتیە لەوەی پیاوێ لەگەڵ ژنەکەی جوت ببێ لەکاتێکدا کە ژنەکەی شیر بدات.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە هەڵواسینی نوشتەو چاوەزار.

١٧ - باب فِي تَعْلِيقِ التَّمَائِمِ.

٣٨٨٣ - (صحيح) عن زينب امرأة عبد الله عن عبد الله قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول: (إِنَّ الرُّقَى وَالتَّمَائِمَ وَالتِّوَلَةَ شِرْكٌ). قَالَتْ: قُلْتُ: لِمَ تَقُولُ هَذَا؟ وَاللَّهِ لَقَدْ كَانَتْ عَيْنِي تَقْذِفُ, وَكُنْتُ أَخْتَلِفُ إِلَى فُلاَنٍ الْيَهُودِيِّ يَرْقِينِي, فَإِذَا رَقَانِي سَكَنَتْ. فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: إِنَّمَا ذَاكِ عَمَلُ الشَّيْطَانِ, كَانَ يَنْخَسُهَا بِيَدِهِ فَإِذَا رَقَاهَا كَفَّ عَنْهَا, إِنَّمَا كَانَ يَكْفِيكِ أَنْ تَقُولِي كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (أَذْهِبِ الْبَاسَ رَبَّ النَّاسِ, اشْفِ أَنْتَ الشَّافِي, لاَ شِفَاءَ إِلاَّ شِفَاؤُكَ, شِفَاءً لاَ يُغَادِرُ سَقَمًا).

واتە: لە زەینەی هاوسەری (عبد الله)ی کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: بیستم لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دەیفەرموو: (دوعاو نوشتەو چاوەزار و نوشتەی چەورو شیرینی شیرکن). - واتە هاوبەش بۆ خوای گەورە دانانن ئەگەر بەپێی قورئان وسوننەت نەکرێن و شەرعی نەبن- زەینەب وتی: وتم: ئەوە بۆچی وا دەڵێ؟ سوێند بە (الله) جاران چاوم ئاوی دەکرد دەچوم بۆلای فلانە جولەکە دوعای بەسەردا دەخوێند ئیتر چاوم چاك دەبوەوە، (عبد الله) وتی: ئەوە کاری شەیتان خۆی بووە دەستی ژەندوە بە ناو چاوتا هەتا چاوت ئێش بکات و بچی بۆلای ئەو جولەکەیە، جولەکەکە نوشتەی بۆ کردوە ئیتر شەیتان وازی لێ هێناوەو چاوت چاك بوەتەوە، بەڵام تۆ ئەوەندەت بەس بوو ئەوە بڵێی کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەی لابەری ئێش و ئازار، ئەی پەروەردگاری هەموو خەڵك، شیفای بدە تۆ شیفابەخشی، جگە لەتۆ شیفابەخشی تر نیە، شیفایەکی وەها هیچ دەردو نەخۆشیە بەجێ نەهێڵێت).

٣٨٨٤ - (صحيح) عن عمران بن حصين , عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم قال: (لاَ رُقْيَةَ إِلاَّ مِنْ عَيْنٍ أَوْ حُمَةٍ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە عیمرانی کوڕی حوصەینەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (نوشتەکردن ڕەوا نیە ئیللا بۆ چاوەزار و بۆ چارەسەری ژەهری جڕوجانەوەری ژەهردار نەبێت).

باسی ئەوەی هاتوە سەبارەت بە نوشتەکردن.

١٨ - باب مَا جَاءَ فِي الرُّقَى.

٣٨٨٥ - (ضعيف الإسناد) عن محمد بن يوسف بن ثابت بن قيس بن شماس, عن أبيه, عن جده: عن رسول الله صلى الله عليه وسلم: أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى ثَابِتِ بْنِ قَيْسٍ, قَالَ أَحْمَدُ: وَهُوَ مَرِيضٌ, فَقَالَ: (اكْشِفِ الْبَاسَ, رَبَّ النَّاسِ). عَنْ ثَابِتِ بْنِ قَيْسٍ, ثُمَّ أَخَذَ تُرَابًا مِنْ بَطْحَانَ فَجَعَلَهُ فِي قَدَحٍ, ثُمَّ نَفَثَ عَلَيْهِ بِمَاءٍ, وَصَبَّهُ عَلَيْهِ.

واتە: لە موحەممەدی کوڕی یوسفی کوڕی (ثابت)ی کوڕی قەیسی کوڕی شەمماسەوە، لە باوکیەوە، لەباپیریەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم چوە بۆ سەردانی (ثابت)ی کوڕی قەیس، لەکاتێکدا کە نەخۆش بووە، فەرموویەتی: (ئەی لابەری ئێش و ئازار، ئەی پەروەردگاری هەموو خەڵك). لە (ثابت)ی کوڕی قەیسەوە، لەپاشدا پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم هەندێ گڵی لە (بطحان) هەڵگرت و کردیە ناو پەرۆداخێکەوە، ئینجا دوعا یان قورئانی خوێند بەسەر ئاوی دوعاکەداو کردی بەسەر گڵەکەدا فووی پێدا کردو کردی بەسەر (ثابت)دا.

٣٨٨٦ - (صحيح) عن عوف بن مالك قال: كُنَّا نَرْقِي فِي الْجَاهِلِيَّةِ, فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ تَرَى فِي ذَلِكَ؟ فَقَالَ: (اعْرِضُوا عَلَيَّ رُقَاكُمْ, لاَ بَأْسَ بِالرُّقَى مَا لَمْ تَكُنْ شِرْكًا).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە عەوفی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئێمە لەسەردەمی نەفامی دا نوشتەمان دەکرد، وتمان: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئەوە چۆنە بەلاتەوە؟ فەرمووی: (نوشتەکانتانم پیشان بدەن، نوشتە ئەگەر شیرکی تێدا نەبێت هیچی تێدا نیەو قەیناکات).

٣٨٨٧ - (صحيح) عن الشفاء بنت عبد الله, قالت: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا عِنْدَ حَفْصَةَ, فَقَالَ لِي: (أَلاَ تُعَلِّمِينَ هَذِهِ رُقْيَةَ النَّمْلَةِ كَمَا عَلَّمْتِيهَا الْكِتَابَةَ!).

واتە: لە (شِّفَاءِ)ی کچی (عبد الله)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: من لەلای حەفصەی هاوسەری پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بووم، پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم هات بۆلام، پێی فەرمووم: (حەفصە فێری دوعا خوێندن و نوشتەی شەرعی ناکەی وەك چۆن فێری نوسینت کرد).

٣٨٨٨ - (ضعيف الإسناد) عن سهل بن حنيف قال: مَرَرْنَا بِسَيْلٍ, فَدَخَلْتُ فَاغْتَسَلْتُ فِيهِ, فَخَرَجْتُ مَحْمُومًا, فَنُمِيَ ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ (مُرُوا أَبَا ثَابِتٍ يَتَعَوَّذْ). قَالَتْ: فَقُلْتُ: يَا سَيِّدِي وَالرُّقَى صَالِحَةٌ, فَقَالَ: (لاَ رُقْيَةَ إِلاَّ فِي نَفْسٍ أَوْ حُمَةٍ أَوْ لَدْغَةٍ).

واتە: لە سەهلی کوڕی حونەیفەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: دامان بەلای ئاوێکی بە خوڕ یان لافاوێکدا چومە ناوی و خۆم شت، کاتێ کە هاتمەدەرەوە توشی تا هاتم، بەسەرهاتەکەیان گەیاند بە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، فەرمووی: (بە (أبا ثابت) بڵێن با پەنا بگرێت بە خوای گەورە لە چاوی پیس). - (أبا ثابت) نازناوی سەهلی کوڕی حونەیف بوو -، رەباب کە نەنکی یەکێ لە راویەکان بوو وتی: وتم: گەورەم نوشتەی چاك بەسودە بۆ بوون بە چاوەوە، فەرمووی: (نوشتەکردن رەوا نیە مەگەر بۆ چاوی پیس و بۆ چارەسەری ژەهری جڕوجانەوەری ژەهردار و ئەوانەی کە دەگەزن و پێوەدەدەن وەك دوپشك).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٨٨٩ - (ضعيف) عن أنس قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: (لاَ رُقْيَةَ إِلاَّ مِنْ عَيْنٍ أَوْ حُمَةٍ أَوْ دَمٍ يَرْقَأُ). لَمْ يَذْكُرِ الْعَبَّاسُ الْعَيْنَ.

واتە: لە ئەنەسەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (نوشتەکردن ڕەوا نیە مەگەر بۆ چاوی پیس و بۆ چارەسەری ژەهری جڕوجانەوەری ژەهردار و خوێن بەربوون نەبێت). عەباس باسی چاوی پیسی نەکرد.

باسی نوشتە چۆن دەبێت؟

١٩ - باب كَيْفَ الرُّقَى.

٣٨٩٠ - عن عبد العزيز بن صهيب قال: قال أنس بن مالك - يعني لثابت -: أَلاَ أَرْقِيكَ بِرُقْيَةِ رَسُولِ اللَّهِ؟ قَالَ بَلَى. قَالَ: فَقَالَ: (اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ, مُذْهِبَ الْبَاسِ, اشْفِ أَنْتَ الشَّافِي, لاَ شَافِيَ إِلاَّ أَنْتَ, اشْفِهِ شِفَاءً لاَ يُغَادِرُ سَقَمًا).

واتە: لە (عبد العزيز)ی کوڕی صوهەیبەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئەنەسی کوڕی مالك بە (ثابت)ی وت: ئایا نوشتەیەکت بۆ نەکەم وەك نوشتەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم؟ وتی: بەڵێ، ئەنەس وتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (ئەی پەروەردگاری هەموو خەڵك، ئەی لابەری ئێش و ئازار، شیفای بدە تۆ شیفابەخشی، جگە لەتۆ شیفابەخشی تر نیە، شیفایەکی وەها هیچ دەردو نەخۆشیە بەجێ نەهێڵێت).

٣٨٩١ - (صحيح) عن عثمان بن أبو العاص: أَنَّهُ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, - قَالَ عُثْمَانُ: وَبِي وَجَعٌ قَدْ كَادَ يُهْلِكُنِي - قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (امْسَحْهُ بِيَمِينِكَ سَبْعَ مَرَّاتٍ, وَقُلْ: أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ). قَالَ: فَفَعَلْتُ ذَلِكَ, فَأَذْهَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مَا كَانَ بِي, فَلَمْ أَزَلْ آمُرُ بِهِ أَهْلِي وَغَيْرَهُمْ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە (عثمان)ی کوڕی ئەبو عاصەوە دەگێڕنەوە، کە هاتوە بۆ خزمەت پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم، (عثمان) وتی: ئازارێکی زۆرم هەبوو نزیك بوو لەناوم بەرێت وتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (بەدەستی راستت حەوت جار دەست بێنە بە شوێنی ئازارەکەتداو بڵێ: (أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ). واتە: پەنادەگرم بە خواو بە توانایی ئەو لەزیانی ئەو ئازارەی کە هەستی پێ دەکەم و مەترسیم لێی هەیە).

٣٨٩٢ - (ضعيف) عن أبو الدرداء قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنِ اشْتَكَى مِنْكُمْ شَيْئًا أَوِ اشْتَكَاهُ أَخٌ لَهُ فَلْيَقُلْ: رَبُّنَا اللَّهُ الَّذِى فِي السَّمَاءِ, تَقَدَّسَ اسْمُكَ, أَمْرُكَ فِي السَّمَاءِ وَالأَرْضِ, كَمَا رَحْمَتُكَ فِي السَّمَاءِ, فَاجْعَلْ رَحْمَتَكَ فِي الأَرْضِ, اغْفِرْ لَنَا حُوبَنَا وَخَطَايَانَا, أَنْتَ رَبُّ الطَّيِّبِينَ, أَنْزِلْ رَحْمَةً مِنْ رَحْمَتِكَ, وَشِفَاءً مِنْ شِفَائِكَ عَلَى هَذَا الْوَجَعِ, فَيَبْرَأُ).

واتە: لە ئەبو دەردائەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ لەئێوە سکاڵای کرد لەدەست ئێش و ئازارێك یان برایەکی سکاڵای کرد با ئەم دوعایە بکات بۆ خۆی یان بۆ براکەی بڵێت: پەروەردگارمان (الله)یە کە لە ئاسمانی سەرو بەرز و بڵندایە، ناوت بەرزو بڵند و پیرۆز راگیراوە دورە لە هەموو نەنگیەك،، فەرمانت پەیڕەوکراوە لە ئاسمان و لە زەوی داو بەردەوام پەیڕەو دەکرێت، وەك چۆن سۆزو بەزەییت تەواو گشتگیرە لە ئاسماندا، بەو شێوەیەش سۆزو بەزەییت هەبێ بەرامبەر بەوانەی کە لە زەویدان، لە خۆمان و لە تاوانە گەورەکانمان و هەڵەکانمان خۆشبە، تۆ پەروەردگاری پاکانی، سۆزو بەزەییە لە سۆزو بەزەییەکانت، یان شیفایە لە شیفاکانت دابەزێنە بەسەر ئەم ئێش و ئازارەدا، ئیتر بەویستی خوای گەورە چاك دەبێتەوە).

٣٨٩٣ - (حسن دون قوله: وكان عبد الله ...) عن عمرو بن شعيب, عن أبيه, عن جده: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُعَلِّمُهُمْ مِنَ الْفَزَعِ كَلِمَاتٍ: (أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ غَضَبِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ

www.iqra.ahlamontada.com

يَحْضُرُونِ). وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو يُعَلِّمُهُنَّ مَنْ عَقَلَ مِنْ بَنِيهِ وَمَنْ لَمْ يَعْقِلْ كَتَبَهُ فَأَعْلَقَهُ عَلَيْهِ.

واتە: لە عەمری کوڕی شوعەیبەوە، لە باوەکیەوە، لە باپیریەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ئەم وشانەی فێری هاوەڵانی دەکرد لەکاتی ترسدا بیخوێنن: (أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ غَضَبِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونِ). واتە: پەنادەگرم بە وشە تەواوەکانی خوای گەورە لە خەشمی و،،لە خراپەی بەندەکانی و، لە شێتی شەیتانان و لەوکاتەی کە لەژیاندا دێنەلام بۆ گومڕاکردنم یان کاتی کە لە سەرەمەرگدام دێنە لام. (عبدالله)ی کوڕی عومەر رەزای خوایان لێ بێ عادەتی وەها بوو ئەم دوعایەی فێری ئەو منداڵانەی دەکرد کە فامیان کربۆوە، بۆ ئەوانەشیان کە فامیان نەکردبۆوە دەینوسی و دەیکردە ملیان.

٣٨٩٤ - (صحيح) عن يزيد بن أبو عبيد قال: رَأَيْتُ أَثَرَ ضَرْبَةٍ فِي سَاقِ سَلَمَةَ, فَقُلْتُ: مَا هَذِهِ؟ قَالَ: أَصَابَتْنِي يَوْمَ خَيْبَرَ, فَقَالَ النَّاسُ: أُصِيبَ سَلَمَةُ فَأُتِيَ بِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَفَثَ فِيَّ ثَلَاثَ نَفَثَاتٍ, فَمَا اشْتَكَيْتُهَا حَتَّى السَّاعَةِ.

واتە: لە یەزیدی کوڕی ئەبو عوبەیدەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: شوێنی برینەکەی قاچی سەلەمەم دی، وتم: ئەوە چی یە؟ وتی: ئەوە رۆژی خەیبەر پێکرام، خەڵك وتیان: سەلەمە بریندار بوو، بردمیان بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم سێ جار فوی پێدا کردم ئیتر بۆ ساتێکیش ئازارم نەما.

٣٨٩٥ - (صحيح) عن عائشة قالت كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لِلإِنْسَانِ إِذَا اشْتَكَى - يَقُولُ بِرِيقِهِ, ثُمَّ قَالَ بِهِ فِي التُّرَابِ - : (تُرْبَةُ أَرْضِنَا بِرِيقَةِ بَعْضِنَا, يُشْفَى سَقِيمُنَا, بِإِذْنِ رَبِّنَا).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئەگەر کەسێ ئێش و ئازارێکی ببوایە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پەنجەی شایەتومانی بە تفی خۆی تەڕ دەکردو دەینایە سەر خاك و پەنجەی خۆڵی پێوە دەلکاو هەڵی دەگرتەوەو دەینایە سەر شوێنی ئازارەکەو دەیفەرموو: (تُرْبَةُ أَرْضِنَا بِرِيقَةِ بَعْضِنَا, يُشْفَى سَقِيمُنَا, بِإِذْنِ رَبِّنَا). واتە: بەناوی خوای گەورە دوعات بۆ دەکەم، ئەمە خاکی زەوی خۆمانە لەگەڵ تەڕایی دەمی موسوڵمانێ لەخۆمان، بە ئیزنی خوای گەورە دەبێت بە شیفا بۆ نەخۆشمان.

٣٨٩٦ - (صحيح) عن خارجة بن الصلت عن عمه: أَنَّهُ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَسْلَمَ, ثُمَّ أَقْبَلَ رَاجِعًا مِنْ عِنْدِهِ, فَمَرَّ عَلَى قَوْمٍ عِنْدَهُمْ رَجُلٌ مَجْنُونٌ مُوثَقٌ بِالْحَدِيدِ, فَقَالَ أَهْلُهُ: إِنَّا حُدِّثْنَا أَنَّ صَاحِبَكُمْ هَذَا قَدْ جَاءَ بِخَيْرٍ, فَهَلْ عِنْدَكَ شَيْءٌ تُدَاوِيهِ؟ فَرَقَيْتُهُ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ, فَبَرَأَ, فَأَعْطُونِي مِائَةَ شَاةٍ, فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرْتُهُ, فَقَالَ: (هَلْ إِلاَّ هَذَا). وَقَالَ مُسَدَّدٌ فِي مَوْضِعٍ آخَرَ: (هَلْ قُلْتَ غَيْرَ هَذَا). قُلْتُ لاَ. قَالَ: (خُذْهَا, فَلَعَمْرِي لَمَنْ أَكَلَ بِرُقْيَةِ بَاطِلٍ لَقَدْ أَكَلْتَ بِرُقْيَةِ حَقٍّ).

واتە: لە خاریجەی کوڕی سەڵتی تەمیمیەوە، لە مامیەوە دەگێڕنەوە، کە هات بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم موسوڵمان بوو، لەپاشدا لەلای گەڕایەوە دای بەلای هۆزێکدا پیاوێکی شێتیان کۆت وزنجیر کردبوو، خزمەکانی وتیان: هەواڵمان زانیوە کە لەلای ئەو پیاوەوە واتە لەلای پێغەمبەرەوە صلی الله علیه وسلم بە خێر و خۆشی و بەرەکەتەوە هاتویتەتەوە، ئایا شتێکت پێ نیە چارەسەری ئەو شێتەی پێ بکەیت؟ منیش سورەتی فاتیحەم بەسەردا خوێند، بە ویستی خوای گەورە چاك بویەوە، جا سەد مەڕیان دامێ، چووم بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بەسەرهاتەکەم بۆ گێڕایەوە، فەرمووی: (ئایا جگە لەمەت بەسەردا خوێند؟)، لە شوێنێکی تردا موسەددەد وتی: پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (ئایا جگە لە سورەتی فاتیحە هیچ شتێکی ترت بەسەردا خوێند؟). وتم: نەخێر، فەرمووی: (مەڕەکان ببە بۆ

www.iqra.ahlamontada.com

خۆت، بێگومان ئەگەر خەڵك سەرقەڵەمانەی دوعاو نوشتەی پڕوپوچ بخۆن، تۆ سەرقەڵەمانەی دوعاو نوشتەیەکی راست و دروست دەخۆی).

٣٨٩٧ - (صحيح) عن خارجة بن الصلت, عن عمه: أَنَّهُ مَرَّ, قَالَ: فَرَقَاهُ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ غُدْوَةً وَعَشِيَّةً كُلَّمَا خَتَمَهَا جَمَعَ بُزَاقَهُ ثُمَّ تَفَلَ, فَكَأَنَّمَا أُنْشِطَ مِنْ عِقَالٍ, فَأَعْطَوْهُ شَيْئًا, فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ثُمَّ ذَكَرَ مَعْنَى حَدِيثِ مُسَدَّدٍ.

واتە: لە خارجەی کوڕی سەڵتەوە، لە مامیەوە دەگێڕنەوە، کە دای بەلای هۆزێکدا پیاوێکی شێتیان کۆت وزنجیر کردبوو، وتی: سێ ڕۆژ بەیانیان و ئێواران سورەتی فاتیحەی بەسەردا خوێند، کاتێ کە سورەتەکەی تەواو دەکرد تفی خۆی کۆدەکردە، لەپاشدا لێی دەدا، ئیتر شێتەکە وەك وشترێکی بەسراوە بە پەتێ پەتەکەی بکرێتەوەو بەربێ ئاوەها دەست و پێی کرایەوەو رزگاری بوو، شتێکیان دایە، بردی بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، جا راوی وەك فەرموودەکەی گێڕایەوە وەك فەرموودەکەی پێشووی موسەددەد.

٣٨٩٨ - (صحيح) سهيل بن أبو صالح عن أبيه قال سمعت رجلا من أسلم قال: كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ, فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لُدِغْتُ اللَّيْلَةَ فَلَمْ أَنَمْ حَتَّى أَصْبَحْتُ! قَالَ: (مَاذَا؟). قَالَ: عَقْرَبٌ. قَالَ: (أَمَا إِنَّكَ لَوْ قُلْتَ حِينَ أَمْسَيْتَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ: لَمْ تَضُرَّكَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ).

واتە: لە سوهەیلی کوڕی ئەبو صاڵحەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: گوێم لە پیاوێکی هۆزی ئەسلەم بوو وتی: لە خزمەت پێغەمبەری خوادا صلى الله عليه وسلم دانیشتبووم، یەکێ لە هاوەڵانی هات وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ئەمشەو شتێ پێوەی دام لەتاو ئازار هەتا بەیانی

www.iqra.ahlamontada.com

نەخەوتوم، فەرمووی: (چی پێوی دای؟)، وتی: دوپشك، فەرمووی: (ئەگەر ئێوارە ئەم دوعایەت بخوێندایە: (أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ). واتە: پەنادەگرم بە وشە تەواوەکانی خوای گەورە لە خراپەو زیانی ئەوەی کە خوا خۆی دروستیکردوە. ئەگەر ئەو دەعایەت بخوێندایە ئیتر زیانی نەدەبوو بۆت مەگەر خوای گەورە خۆی ویستی لەسەر بوایە.

٣٨٩٩ - (ضعيف الإسناد) عن أبو هريرة قال: أُتِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِلَدِيغٍ لَدَغَتْهُ عَقْرَبٌ, قَالَ: فَقَالَ: (لَوْ قَالَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ: لَمْ يُلْدَغْ). أَوْ (لَمْ تَضُرَّهُ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کابرایەکیان هێنا بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دوپشك پێوی دابوو، وتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (ئەگەر ئەم دوعایەی بخوێندایە: (أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ): (ئەوا پێوەی نەدەدا) یان (زیانی پێ نەدەگەیاند).

٣٩٠٠ - (صحيح) عن أبو سعيد الخدري: أَنَّ رَهْطًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْطَلَقُوا فِي سَفْرَةٍ سَافَرُوهَا, فَنَزَلُوا بِحَيٍّ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ, فَقَالَ بَعْضُهُمْ: إِنَّ سَيِّدَنَا لُدِغَ فَهَلْ عِنْدَ أَحَدٍ مِنْكُمْ شَيْءٌ يَنْفَعُ صَاحِبَنَا؟ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: نَعَمْ وَاللَّهِ إِنِّي لأَرْقِي وَلَكِنِ اسْتَضَفْنَاكُمْ فَأَبَيْتُمْ أَنْ تُضَيِّفُونَا, مَا أَنَا بِرَاقٍ حَتَّى تَجْعَلُوا لِي جُعْلاً, فَجَعَلُوا لَهُ قَطِيعًا مِنَ الشَّاءِ, فَأَتَاهُ فَقَرَأَ عَلَيْهِ أُمَّ الْكِتَابِ, وَيَتْفُلُ حَتَّى بَرَأَ كَأَنَّمَا أُنْشِطَ مِنْ عِقَالٍ, قَالَ: فَأَوْفَاهُمْ جُعْلَهُمُ الَّذِي صَالَحُوهُمْ عَلَيْهِ فَقَالُوا: اقْتَسِمُوا, فَقَالَ الَّذِي رَقَى: لاَ تَفْعَلُوا حَتَّى نَأْتِيَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَسْتَأْمِرَهُ, فَغَدَوْا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرُوا لَهُ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (مِنْ أَيْنَ عَلِمْتُمْ أَنَّهَا رُقْيَةٌ؟! أَحْسَنْتُمُ اقْتَسِمُوا وَاضْرِبُوا لِي مَعَكُمْ بِسَهْمٍ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە، کە چەند کەسێك لە هاوەڵانی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەرچون بۆ سەفەرێ لە سەفەرەکەیاندا، لەلای هۆزێ لە هۆزەکانی عەرەب دابەزین میوانداریان نەکردن، دوپشکێ دای بە سەرۆك هۆزەکەیانەوە، هەندێکیان دێن بۆ لایان و دەڵێن: سەرۆك هۆزەکەمان دوو پشك پێوەی داوە ئایا لەلای کەسێ لەئێوە چارەیە نیە بۆ سەرۆك هۆزەکەمان؟ یەکێکیان وتی: بەڵێ سوێند بە (الله) من دوعای گەزەندە دەکەم، بەڵام چونکە ئێمە داوای میوانداریمان لێ کردن و ئێوە میوانداریتان نەکردین هەتا سەرقەڵەمانەمان بۆ دانەنێن پاداشتمان نەدەنەوە لەسەری، ئینجا لەسەر جەڵەبێ مەڕ ڕێکدەکەون، دەیبەن بۆلای سەرۆك هۆزەکەیان سورەتی فاتیحەی بەسەردا دەخوێنێت، کاتێ کە سورەتەکەی تەواو کرد تفی خۆی لێ دا، ئیتر وەك وشترێکی بەسراوە بە پەتێ پەتەکەی بکرێتەوەو بەربێت ئاوەها دەست و پێی کرایەوەو رزگاری بوو، وتی: خاوەنی وەفا بوون و بەڵێنی خۆیان بردەسەر ئەوەی کە ڕێکەوتبون لەسەری دایان پێیان، وتیان: ئادەی دابەشی بکەن، ئەوەی کە دوعاکەی بەسەردا خوێند وتی: نا ئەو کارە مەکەن هەتا دەچنە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم و پرسی پێ دەکەن، بۆ بەیانی چونە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بەسەرهاتەکەیان بۆ گێڕایەوە، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (چۆنتان زانی سورەتی فاتیحە دوعایە بۆ چارەسەری؟! کارێکی چاکتان کرد، دابەشی بکەن پشکێکیشی دابنێن بۆ من).

٣٩٠١ - (صحيح) عن خارجة بن الصلت التميمى, عن عمه قال: قَالَ أَقْبَلْنَا مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَأَتَيْنَا عَلَى حَىٍّ مِنَ الْعَرَبِ, فَقَالُوا: إِنَّا أُنْبِئْنَا أَنَّكُمْ جِئْتُمْ مِنْ عِنْدِ هَذَا الرَّجُلِ بِخَيْرٍ, فَهَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ دَوَاءٍ أَوْ رُقْيَةٍ فَإِنَّ عِنْدَنَا مَعْتُوهًا فِى الْقُيُودِ؟ قَالَ فَقُلْنَا: نَعَمْ. قَالَ: فَجَاءُوا بِمَعْتُوهٍ فِى الْقُيُودِ, قَالَ: فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ غُدْوَةً وَعَشِيَّةً, كُلَّمَا خَتَمْتُهَا أَجْمَعُ بُزَاقِى ثُمَّ أَتْفُلُ, فَكَأَنَّمَا نُشِطَ مِنْ عِقَالٍ, قَالَ: فَأَعْطَوْنِى جُعْلاً, فَقُلْتُ لاَ حَتَّى أَسْأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ (كُلْ فَلَعَمْرِى مَنْ أَكَلَ بِرُقْيَةِ بَاطِلٍ, لَقَدْ أَكَلْتَ بِرُقْيَةِ حَقٍّ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە خاریجەی کوڕی سەڵتی تەمیمیەوە، لە مامیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەلای پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بووین، کاتێ کە گەڕاینەوە لەلای هۆزێکی عەرەب لاماندا، وتیان: هەواڵمان زانیوە کە لەلای ئەو پیاوەوە بە خێر و خۆشی و بەرەکەتەوە هاتونەتەوە، ئایا دوعایە نوشتەیە چارەیەکتان لەلا نیە بۆ شێتێکی کۆت و زنجیر کراو؟ وتی: سێ ڕۆژ بەیانیان و ئێواران سورەتی فاتیحەم بەسەردا خوێند، کاتێ کە سورەتەکەم تەواو دەکرد تفی خۆمم لێ دەدا، ئیتر شێتەکە وەك وشترێکی بەسراوە بە پەتێ پەتەکەی بکرێتەوەو بەربێ ئاوەها دەست و پێی کرایەوەو رزگاری بوو، سەرقەڵەمانەکەیان دامێ، وتم: نەخێر نایخۆم هەتا پرسیار نەکەم لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (بیخۆ، بێگومان ئەگەر خەڵك سەرقەڵەمانەی دوعاو نوشتەی پڕوپوچ بخۆن، تۆ سەرقەڵەمانەی دوعاو نوشتەیەکی راست و دروست دەخۆی).

٣٩٠٢ - (صحيح) عن عائشة زوج النبي صلى الله عليه وسلم قال: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا اشْتَكَى يَقْرَأُ فِي نَفْسِهِ بِالْمُعَوِّذَاتِ وَيَنْفُثُ, فَلَمَّا اشْتَدَّ وَجَعُهُ كُنْتُ أَقْرَأُ عَلَيْهِ وَأَمْسَحُ عَلَيْهِ بِيَدِهِ رَجَاءَ بَرَكَتِهَا.

واتە: لە عائیشەی هاوسەری پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: وە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئێش و ئازارێکی ببوایە سورەتی: (قل أعوذ برب الفلق) و (قل أعوذ برب الناس)ی بەسەر خۆیدا دەخوێند فووی دەکرد بەسەر خۆیدا، کاتێ کە نەخۆشی زۆری بۆ هێنا من ئەو دوو سورەتەم بەسەردا خوێند، دەستی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم خۆیم هەڵدەگرت و دەمهێنا بە جەستەیدا بە هیوای فەڕو بەرەکەت.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە قەڵەوی.

٢٠ - باب فِي السُّمْنَةِ.

٣٩٠٣ - (صحيح) عن عائشة رضي الله عنها قالت: أَرَادَتْ أُمِّي أَنْ تُسَمِّنِّي لِدُخُولِي عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَلَمْ أَقْبَلْ عَلَيْهَا بِشَيْءٍ مِمَّا تُرِيدُ, حَتَّى أَطْعَمَتْنِي الْقِثَّاءَ بِالرُّطَبِ, فَسَمِنْتُ عَلَيْهِ كَأَحْسَنِ السِّمَنِ.

واتە: لە عائیشەوە ڕەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: دایکم دەیویست قەڵەوم بکات تا بە بوکی بمبەن بۆ پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، بەڵام هیچ سودی نەبوو بۆم و قەڵەو نەبووم ئەوەی ئەو دەیویست نەهاتەدی، هەتا ترۆزی و خورمای تازەی دەرخوارد دام ئیتر زۆر باش پێی قەڵەوە بووم.

باسی سەبارەت بە (کاهین) کوڵەنانی.

٢١ - باب فِي الْكَاهِنِ.

٣٩٠٤ - (صحيح) عن أبو هريرة : أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (مَنْ أَتَى كَاهِنًا). قَالَ مُوسَى فِي حَدِيثِهِ: (فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ). ثُمَّ اتَّفَقَا, (أَوْ أَتَى امْرَأَةً). قَالَ مُسَدَّدٌ: (امْرَأَتَهُ حَائِضًا, أَوْ أَتَى امْرَأَةً). قَالَ مُسَدَّدٌ: (امْرَأَتَهُ فِي دُبُرِهَا فَقَدْ بَرِئَ مِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەوەی بچێت بۆلای (کاهین)کوڵەنانی). موسا لە فەرموودەکەیدا وتی: (باوەڕ بە قسەکانی بکات)، ئینجا هەردوو راوی ڕێکن: (یان بچێتە لای ژنەکەی)، موسەددەد وتی: (کاتێ کە لە (حیض)بێ نوێژیدا بێ)، موسەددەد وتی: (یان بە پاش بچێتە لای ژنی خۆی ئەوە فڕی بەسەر

www.iqra.ahlamontada.com

ئەوەوە نیە کە خوای گەورە دایبەزاندوە بۆ موحەممەد). واتە: فڕی بە دینی ئیسلامەوە نامێنێ.

باسی سەبارەت بە ئەستێرەشوناسی.

٢٢ - باب فِي النُّجُومِ.

٣٩٠٥ - (حسن) عن ابن عباس رضي الله عنهما أنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وعلى آله وسلم: (مَنِ اقْتَبَسَ عِلْمًا مِنَ النُّجُومِ اقْتَبَسَ شُعْبَةً مِنَ السِّحْرِ زَادَ مَا زَادَ).

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەوەی بابەتێ لە ئەستێرەشوناسی فێربێ ئەوە بابەتێ لە جادوگەری فێردەبێ، ئیتر چەند بابەت لە ئەستێرەشوناسی فێربێ ئەوەندە بابەت جادوگەری فێربووە، زۆربێ زۆر کەم بێ کەم).

٣٩٠٦ - (صحيح) عن زيد بن خالد الجهني قال: صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلاَةَ الصُّبْحِ بِالْحُدَيْبِيَةِ فِي إِثْرِ سَمَاءٍ كَانَتْ مِنَ اللَّيْلِ, فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ: (هَلْ تَدْرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟). قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ (قَالَ أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ فَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي كَافِرٌ بِالْكَوْكَبِ وَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِنَوْءِ كَذَا وَكَذَا فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي مُؤْمِنٌ بِالْكَوْكَبِ).

واتە: لە زەیدی کوڕی خالیدی جوهەنیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لە حودەیبیە بەرنوێژی نوێژی بەیانی بۆ کردین، لە ئاکامی ئەو بارانەی کە شەو باری بوو، کاتێ کە سەلامی دایەوە رووی کردە

www.iqra.ahlamontada.com

خەڵکەکەو فەرمووی: (ئایا دەزانن پەروەردگارتان چی دەفەرموویت)، وتیان: خوای گەورەو پێغەمبەرەکەی دەزانن، وتی: (فەرمووی: ئەم بەیانیە بەهۆی ئەم باران بارینەوە بەندەکانم بوون بە دوو دەستەوە دەستەیەکیان باوەڕیان بە من هەبوو، دەستەیەکیشیان باوەڕیان بە من نەبوو، ئەو کەسەی بڵێ لەسایەی فەزڵ رەحمەتی خواوە بارانمان بۆ باریوە ئەوە باوەڕی بە من هەیەو، باوەڕی بە بە بورج و ئەستێران نیە، بەڵام ئەوکەسەی بڵێ: لە فلانە بورجا بارانمان بۆ باریوە ئەوە باوەڕی بە من نیە، بەڵکو باوەڕی بە بورج و ئەستێران هەیە).

باسی سەبارەت بە هێڵ کێشان و شومی باڵندە.

٢٣ - باب فِي الْخَطِّ وَزَجْرِ الطَّيْرِ.

٣٩٠٧ - (ضعيف) عن قبيصة قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: (الْعِيَافَةُ وَالطِّيَرَةُ وَالطَّرْقُ مِنَ الْجِبْتِ)[1].

واتە: قەبیصە دەڵێ: بیستم لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دەیفەرموو: (بەختگرتنەوە و نوقڵانەلێدان و رەملگرتنەوە لە بت پەرستین).

٣٩٠٨ - (صحيح مقطوع) عن عوف قال: الْعِيَافَةُ: زَجْرُ الطَّيْرِ, وَالطَّرْقُ: الْخَطُّ يُخَطُّ فِي الأَرْضِ.

واتە: لە عەوفەوە دەگێرنەوە، کە وتویەتی: (الْعِيَافَة): گەشبینی و شومی باڵندە بە ناوەکانیان و دەنگەکانیان و رێڕەوی فڕین و رۆشتنیان بۆ نمونە لە کوردەواریدا وا باوە بایەقوش شومە، (وَالطَّرْقُ): هێڵێکە لەزەوی دا دەکێشرێت بۆ گەیشتن بە زانینی کاروبارە (غەیبیەکان)نهێنی و شاراوەکان.

---

(١) (الطَّرْقُ): کەسێ بیویستایە سەفەرێ بکات ئەگەر باڵندە بەلای راستدا بفڕیایە ئەوە نیشانەی گەشبینی بوو دەچوو بۆ سەفەرەکەی, بەڵام ئەگەر بەلای چەپدا بفڕیایە ئەوە نیشانەی رەشبینی و شوم بوو نەدەچوو بۆ سەفەرەکەی. (الْعِيَافَة) واتە: بەختگرتنەوە.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٩٠٩ - (صحيح) عن معاوية بن الحكم السلمي قال: قلت: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمِنَّا رِجَالٌ يَخُطُّونَ؟ قَالَ: (كَانَ نَبِيٌّ مِنَ الأَنْبِيَاءِ يَخُطُّ فَمَنْ وَافَقَ خَطَّهُ فَذَاكَ).

واتە: لە موعاویەی کوڕی حەکەمی سولەمییەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەناو ئێمەدا پیاوانێ هەیە بە رەمڵ دانە دەگرنەوە؟ فەرمووی: (پێغەمبەرێ لە پێغەمبەرەکانیش بە رەمڵ دانەی دەگرتەوە، جا ئەوەی دانەگرتنەوەکەی رێکی ئەو دانەگرتنەوە بێ، کە ئەو پێغەمبەرە دەیکرد ئەوە دروستە، ئەگینا دروست نی یە).

باسی سەبارەت بە نوقڵانە لێدان.

٢٤ - باب فِي الطِّيَرَةِ.

٣٩١٠ - (صحيح) عن عبد الله بن مسعود: عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال (الطِّيَرَةُ شِرْكٌ, الطِّيَرَةُ شِرْكٌ). ثَلاَثًا - وَمَا مِنَّا إِلاَّ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُذْهِبُهُ بِالتَّوَكُّلِ -.

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی مەسعودەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (نوقڵانەلێدان شیرکە، نوقڵانەلێدان شیرکە) سێ جار - (عبد الله)ی کوڕی مەسعود وتی: هەموومان نوقڵانە لێدەدەین لەدڵدا بەڵام خوای پەروەردگار ئەو ئەندێشەو خەیاڵانە ناهێڵێ لەدڵدا بەهۆی پشت بەستن بە خوای گەورەوە -.

٣٩١١ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ وَلاَ صَفَرَ وَلاَ هَامَةَ). فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ: مَا بَالُ الإِبِلِ تَكُونُ فِي الرَّمْلِ كَأَنَّهَا الظِّبَاءُ فَيُخَالِطُهَا الْبَعِيرُ الأَجْرَبُ فَيُجْرِبُهَا؟ قَالَ: (فَمَنْ أَعْدَى الأَوَّلَ). قَالَ مَعْمَرٌ: قَالَ الزُّهْرِيُّ: فَحَدَّثَنِي رَجُلٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

www.iqra.ahlamontada.com

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ (لاَ يُورِدَنَّ مُمْرِضٌ عَلَى مُصِحٍّ). قَالَ فَرَاجَعَهُ الرَّجُلُ فَقَالَ: أَلَيْسَ قَدْ حَدَّثْتَنَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (لاَ عَدْوَى وَلاَ صَفَرَ وَلاَ هَامَةَ؟). قَالَ: لَمْ أُحَدِّثْكُمُوهُ. قَالَ الزُّهْرِيُّ: قَالَ أَبُو سَلَمَةَ: قَدْ حَدَّثَ بِهِ وَمَا سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ نَسِيَ حَدِيثًا قَطُّ غَيْرَهُ.

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (نە نەخۆشی تەنینەوەی هەیە، نە نوقڵانەلێدان هەیە، نە مانگی موحەڕەم دەبێ بە مانگی سەفەر، نە (هَامَة) هەیە). - (هَامَة) ناوی باڵندەیەکە بەدبین بوون بەرامبەری - . عەرەبێکی دەشتەکی وتی: جاری وا دەبێ وشترەکان لەناو لمی ئەو دەشتەدان ئەوەندە گورج و گۆڵن دەڵێی رەوە ئاسکن، کەچی کە وشترێکی گەڕیان تێکەڵاودەبێ هەموویان گەڕ دەکات؟ فەرمووی: (ئەی کێ یەکەم وشتری توش کرد). مەعمەر وتی: زوهری وتی: پیاوێ لە ئەبو هورەیرەوە بۆی گێڕامەوە، کە لە پێغەمبەری خوای صلى الله عليه وسلم بیستوە فەرموویەتی: (با نەخۆش نەبرێتە لای ئەوانەی کە لەش ساغن). زوهری وتی: پیاوەکە فەرمودەکەی رونکردەوە وتی: ئەی تۆ ئەم فەرمودەت بۆ نەگێڕاینەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (نە تەنینەوەی نەخۆشی هەیە، نە مانگی موحەڕەم دەبێ بە مانگی سەفەر، نە (هَامَة) هەیە). وتی: نەخێر بۆم نەگێڕاونەتەوە. زوهری وتی: ئەبو سەلەمە وتی: ئەبو هورەیرە ئەو فەرمودەیەی گێڕاوەتەوە، هەرگیز نەمبیستوە ئەبو هورەیرە هیچ فەرمودەیەکی لە یاد چوو بێ جگە لەم فەرمودە نەبێ ئەوەندە لەبەرکردنی بە هێز بووە.

٣٩١٢ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لاَ عَدْوَى, وَلاَ هَامَةَ, وَلاَ نَوْءَ, وَلاَ صَفَرَ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (نە نەخۆشی تەنینەوەی هەیە، (هَامَة)یش درۆیەو، نە هیچ بەدەست ئەستێرەو بورج هەیە، نە مانگی موحەڕەم دەبێ بە مانگی سەفەر).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٩١٣ - (حسن صحيح) عن أبي هريرة, أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (لاَ غُولَ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (نە حۆلی بیابان بوونی هەیە). - (غول) لە جنسی جنۆکەو شەیتانەکانە عەربەکان پێیان وابوو (غول) لە چۆڵەوانی دا خەڵك دەیبینێ و خۆی ڕەنگ دەکات بە وێنەی جۆراو جۆر لەڕێگە لایان دەدات و لەناویان دەبات، بەڵام پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ڕێگری لەو کارە کردوو بەدرۆی خستەوەو پوچەڵی کردەوە - .

٣٩١٤ - (صحيح مقطوع) قال أبو داود: قُرِئَ عَلَى الْحَارِثِ بْنِ مِسْكِينٍ وَأَنَا شَاهِدٌ: أَخْبَرَكُمْ أَشْهَبُ قَالَ: سُئِلَ مَالِكٌ عَنْ قَوْلِهِ: (لاَ صَفَرَ). قَالَ: إِنَّ أَهْلَ الْجَاهِلِيَّةِ كَانُوا يُحِلُّونَ صَفَرَ يُحِلُّونَهُ عَامًا وَيُحَرِّمُونَهُ عَامًا, فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (لاَ صَفَرَ).

واتە: ئەبو داود دەڵێت: خوێنرایەوە بۆ (حارث)ی کوڕی میسکین من شایەتم: ئەشهەب وتی: دەربارەی (لاَ صَفَرَ). لە پێشەوا مالیکیان پرسی، ئەویش وتی: خەڵکانی سەردەمی نەفامی ساڵێ مانگی سەفەریان حەڵاڵ دەکردو ساڵێکیش حەرامیان دەکرد - بۆ ئەوەی ڕێك بکەوێ لەگەڵ ئەو چوار مانگەی کە خوای گەورە جەنگی تێیاندا حەرام کردووە -، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (لاَ صَفَرَ) واتە: نە مانگی موحەڕەم دەبێ بە مانگی سەفەر.

٣٩١٥ - (صحيح) عن أنس, أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (لاَ عَدْوَى, وَلاَ طِيَرَةَ, وَيُعْجِبُنِي الْفَأْلُ الصَّالِحُ, وَالْفَأْلُ الصَّالِحُ: الْكَلِمَةُ الْحَسَنَةُ).

واتە: (نە تەنینەوەی نەخۆشی بەبێ ڕەزامەندی خوای گەورە هەیە، نە نوقڵانەی خراپ شومی هەیە، (الْفَأْلُ الصَّالِح)م پێ خۆشە، (الْفَأْلُ الصَّالِح)یش وشەیەکی باشە.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٩١٦ - (صحيح مقطوع) عن بقية قال: قلت لمحمد - يعني ابن راشد -: قوله (هَامَ)؟ قَالَ كَانَتِ الْجَاهِلِيَّةُ تَقُولُ لَيْسَ أَحَدٌ يَمُوتُ فَيُدْفَنُ إِلاَّ خَرَجَ مِنْ قَبْرِهِ هَامَةٌ. قُلْتُ: فَقَوْلُهُ (صَفَرَ). قَالَ سَمِعْتنا أَنَّ أَهْلَ الْجَاهِلِيَّةِ يَسْتَشْئِمُونَ بِصَفَرَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (لاَ صَفَرَ). قَالَ مُحَمَّدٌ: وَقَدْ سَمِعْنَا مَنْ يَقُولُ هُوَ وَجَعٌ يَأْخُذُ فِي الْبَطْنِ, فَكَانُوا يَقُولُونَ: هُوَ يُعْدِى, فَقَالَ: (لاَ صَفَرَ).

واتە: لە بەقییەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: وتم بە موحەممەد واتە ئیبنو راشید وشەی (هام) یانی چی؟ وتی: خەڵکانی سەردەمی نەفامی دەیانوت هەر کەسێ کە دەمرێت و دەنێژرێت ئیللا لە گۆڕەکەیەوە باڵندە(هامة)یە دێتەدەرەوە. وتم: ئەی (لاَ صَفَرَ) یانی چی؟ وتی: بیستومانە خەڵکانی سەردەمی نەفامی مانگی سەفەریان بە شوم داناوە، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (مانگی سەفەر شوم نیە)، موحەممەد وتی: بێگومان بیستومانە دەیانوت ئازارێکە لەسکدا دروست دەبێ، وتویانە: دەتەنێتەوە، فەرمووی: (لاَ صَفَرَ).

٣٩١٧ - (صحيح) عن أبو هريرة: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمِعَ كَلِمَةً فَأَعْجَبَتْهُ فَقَالَ: (أَخَذْنَا فَأْلَكَ مِنْ فِيكَ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم قسەیەکی بیست لە کەسێ بەدڵی بوو فەرمووی: (لەم قسە چاکەی خۆت نوقڵانەی باشمان بۆ لێدایت).

٣٩١٨ - (صحيح مقطوع) عن عطء قال: يَقُولُ النَّاسُ الصَّفَرُ وَجَعٌ يَأْخُذُ فِي الْبَطْنِ. قُلْتُ فَمَا الْهَامَةُ؟ قَالَ: يَقُولُ النَّاسُ: الْهَامَةُ الَّتِى تَصْرُخُ: هَامَةُ النَّاسِ, وَلَيْسَتْ بِهَامَةِ الإِنْسَانِ, إِنَّمَا هِىَ دَابَّةٌ.

واتە: لە (عطاء)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: خەڵك وتویانە: (صَفَرَ) ئازارێکە

www.iqra.ahlamontada.com

لەسکدا دروست دەبێ، وتم: ئەی (هامة) چی یە، وتی: خەڵك وتویانە: (هامة) باڵندەیەکە دەخوێنێ. (هامة) رۆحی مردو، (هامة) مرۆڤ نی یە، بەڵکو جانەوەرێکی زەوی یە.

٣٩١٩ - (ضعيف) عن عروة بن عامر – قال أحمد: القرشي - قَالَ ذُكِرَتِ الطِّيَرَةُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ: (أَحْسَنُهَا الْفَأْلُ, وَلاَ تَرُدُّ مُسْلِمًا, فَإِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ مَا يَكْرَهُ فَلْيَقُلِ: اللَّهُمَّ لاَ يَأْتِي بِالْحَسَنَاتِ إِلاَّ أَنْتَ, وَلاَ يَدْفَعُ السَّيِّئَاتِ إِلاَّ أَنْتَ, وَلاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِكَ).

واتە: لە عوروەی کوڕی عامیر- ئەحمەد وتی: قورەشی - ەوە دەگێڕنەوە کە وتویەتی: لەخزمەت پێغەمبەردا صلى الله عليه وسلم باسی نوقڵانە کرا، فەرمووی: (نوقڵانەی باش چاکترینەو زۆر باشە، نوقڵانەی خراپیش کاری موسوڵمان پەك ناخات، جا ئەگەر کەسێ لە ئێوە توشی شتێ بوو لەو بابەتە باش نەبوو بەلایەوە گوێی نەداتێ ئەم دوعایە بخوێنێ: (اللَّهُمَّ لاَ يَأْتِي بِالْحَسَنَاتِ إِلاَّ أَنْتَ, وَلاَ يَدْفَعُ السَّيِّئَاتِ إِلاَّ أَنْتَ, وَلاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِكَ)). واتە: خودایە هەر خێر و چاکەیە تۆ نەیدەی نابێت، هەر شەڕ و خراپەیە تۆ لەکۆڵی نەخەیت لەکۆڵ ناکەوێت، هێزو توانایی هەر بەدەستی تۆیە.

٣٩٢٠ - (صحيح) عن عبد الله بن بريدة, عن أبيه: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لاَ يَتَطَيَّرُ مِنْ شَيْءٍ, وَكَانَ إِذَا بَعَثَ عَامِلاً سَأَلَ عَنِ اسْمِها: فَإِذَا أَعْجَبَهُ اسْمُها فَرِحَ بِها, وَرُئِيَ بِشْرُ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ, وَإِنْ كَرِهَ اسْمَهُ رُئِيَ كَرَاهِيَةُ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ, وَإِذَا دَخَلَ قَرْيَةً سَأَلَ عَنِ اسْمِهَا فَإِنْ أَعْجَبَهُ اسْمُهَا فَرِحَ بِهَا وَرُئِيَ بِشْرُ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ, وَإِنْ كَرِهَ اسْمَهَا رُئِيَ كَرَاهِيَةُ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ.

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی بورەیدەوە، لەباوکیەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم بە هۆی هیچ شتێکەوە نوقڵانەی خراپی لێ نەدەدا، کاتێ

www.iqra.ahlamontada.com

کە سەرکارێکی رەوانە بکردایە بۆ شوێنێ لەناوەکەی دەپرسی، ئەگەر ناوەکەی بەدڵ بوایە خۆشحاڵ دەبوو رووی گەش دەبوەوەو بە ناوچاویەوە دەردەکەوت، بەڵام ئەگەر ناوەکەی بەدڵ نەبوایە پێی ناخۆش دەبوو پێ ناخۆش بوونەکەشی بە رووییەوە دیار بوو، هەروەها ئەگەر بچوایەتە ناو لادێیەکەوە لەناوەکەی دەپرسی ئەگەر ناوەکەی بەدڵ بوایە خۆشحاڵ دەبوو رووی گەش دەبوەوەو بە ناوچاویەوە دەردەکەوت، بەڵام ئەگەر ناوەکەی بەدڵ نەبوایە پێی ناخۆش دەبوو پێ ناخۆش بوونەکەشی بە رووییەوە دیار بوو.

٣٩٢١ - (صحيح) عن سعد بن مالك, أن رسول الله صلى الله عليه وعلى آله وسلم قال: (لاَ هَامَةَ, وَلاَ عَدْوَى, وَلاَ طِيَرَةَ, وَإِنْ تَكُنِ الطِّيَرَةُ فِي شَيْءٍ فَفِي الْفَرَسِ وَالْمَرْأَةِ وَالدَّارِ).

واتە: لە سەعدی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (نە (هامة) هەیە، نە نەخۆشی تەنینەوەی هەیە، نە نوقڵانەی خراپ بایەخی هەیە، شومی ئەگەر هەبێ لەم سێ شتەدایە: ئەسپ و ماین، ژن، خانوو)[1].

٣٩٢٢ - (شاذ) عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما, أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (الشُّؤْمُ فِي الدَّارِ وَالْمَرْأَةِ وَالْفَرَسِ).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (شومی لەم سێ شتەدایە: ئەسپ و ماین، ژن، خانوو).

(١) ژن: واتە ژنی خراپ و دەم درێژ, خانوو: واتە خانووی تەنگەلان و بچوك.

www.iqra.ahlamontada.com

(صحيح مقطوع) قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قُرِئَ عَلَى الْحَارِثِ بْنِ مِسْكِينٍ, وَأَنَا شَاهِدٌ, قيل له: أَخْبَرَكَ ابْنُ الْقَاسِمِ, قَالَ: سُئِلَ مَالِكٌ عَنِ الشُّؤْمِ فِي الْفَرَسِ وَالدَّارِ؟ قَالَ: كَمْ مِنْ دَارٍ سَكَنَهَا نَاسٌ فَهَلَكُوا, ثُمَّ سَكَنَهَا آخَرُونَ فَهَلَكُوا, فَهَذَا تَفْسِيرُهُ فِيمَا نَرَى وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

ئەبو داود دەڵێت: من شایەتم خوێنرایەوە بۆ (حارث)ی کوڕی میسکین، پێی وترا: ئیبنو قاسم پێی راگەیاندوییت، وتی: دەربارەی شومی ئەسپ و خانوو پرسیارکرا لە مالیك؟ وتی: چەن خانوو خەڵك تێیدا نیشتەجێ بوون لەناوچون، لەپاشدا خەڵکانی تر هاتن تێیدا نیشتەجێ بوون ئەوانیش لەناوچون، پێم وایە ئەمە تەفسیرەکەیەتی خوای گەورە بۆ خۆی دەیزانێ.

(ضعيف موقوف) قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قَالَ عُمَرُ رضى الله عنه: حَصِيرٌ فِي الْبَيْتِ خَيْرٌ مِنَ امْرَأَةٍ لاَ تَلِدُ.

ئەبو داود دەڵێت: پێشەوا عومەر رەزای خوای لێ بێ وتویەتی: حەسیرێ لەناو ماڵدا بێت باشترە لە ژنێ سك و زا نەکات و منداڵی نەبێت.

٣٩٢٣ - (ضعيف الإسناد) عن فروة بن مسيك قال: قلت: يَا رَسُولَ اللَّهِ, أَرْضٌ عِنْدَنَا يُقَالُ لَهَا أَرْضُ أَبْيَنَ, هِيَ أَرْضُ رِيفِنَا وَمِيرَتِنَا, وَإِنَّهَا وَبِئَةٌ - أَوْ قَالَ: وَبَاؤُهَا شَدِيدٌ - فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (دَعْهَا عَنْكَ فَإِنَّ مِنَ الْقَرَفِ التَّلَفَ).

واتە: لە فەروەی کوڕی موسەیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، زەویەکمان هەیە بە زەوی ئەبیەن ناسراوە، زەوی گوندەکەمانەو زەوییەکی بە پیت و بەرەکەتە سەرچاوەی قوتی رۆژانەمانە، بەڵام نەخۆش (وباء)ی زۆرە — واتە ئەو نەخۆشیانەی کە بڵاودەبنەوە وەك نەخۆشی تاعون -، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (وازی لێ بێن مەچۆ بەلایەوە چونکە وەك ئەو جێگایە وایە کە نەخۆشی تاعونی تێدایە بۆیە نابێ بچیتە ناوی ئەگەر بچیتە ناویەوە لەناو دەچیت)[1].

(١) لە فەرمودەی (صەحیح)دا هاتوە دەفەرموێت: ئەگەر شوێنێ نەخۆشی تاعونی تێدا بوو مەچنە ناوی, ئەگەر لەو شوێنەش بوون لێی دەرمەچن.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٩٢٤ - (حسن) عن أنس بن مالك قال: قال رجل: قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ, إِنَّا كُنَّا فِي دَارٍ كَثِيرٌ فِيهَا عَدَدُنَا وَكَثِيرٌ فِيهَا أَمْوَالُنَا, فَتَحَوَّلْنَا إِلَى دَارٍ أُخْرَى فَقَلَّ فِيهَا عَدَدُنَا وَقَلَّتْ فِيهَا أَمْوَالُنَا! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (ذَرُوهَا ذَمِيمَةً).

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پیاوێ وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، ئێمە لە خانویەکدا بوین خۆمان زۆر بووین و ماڵ و سامانیشمان زۆر بوو، بەڵام گواستمانەوە بۆ خانویەکی تر خۆمان کەممان کردو ماڵ و سامەنەکەشمان کەم بوەوە، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (وازی لێ بێنن لێی دەرچن سەرزەنشت کراوە).

٣٩٢٥ - (ضعيف) عن جابر, أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ بِيَدِ مَجْذُومٍ فَوَضَعَهَا مَعَهُ فِي الْقَصْعَةِ وَقَالَ: (كُلْ ثِقَةً بِاللَّهِ وَتَوَكُّلاً عَلَيْهِ).

واتە: لە ئەبو جابرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەستی گولێکی گرت و لەگەڵیدا دەستی کرد بە نان خواردن فەرمووی: (بخۆ بەناوی خوا، پشتئەستورم بە پارێزگاری خوداو پشت و پەنام هەر خوای گەورەیە).

www.iqra.ahlamontada.com

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

سەرەتای پەرتوکی بەندە ئازادکردن

٣٠ - أول الكتاب العتق

باسی سەبارەت بە ئەو بەندەیەی لەگەڵ خاوەنەکەی لەسەر ماڵێکی دیاریکراو رێك دەکەون کە بیداتێ بۆ ئەوەی خۆی ئازاد بکات، جا هەندێك لە ماڵەکەی دەداتێ، لەپاشدا توانای نامێنێ یان دەمرێت.

١ - باب فِي الْمُكَاتَبِ يُؤَدِّي بَعْضَ كِتَابَتِهِ فَيَعْجِزُ أَوْ يَمُوتُ.

٣٩٢٦ - (حسن) عن عمرو بن شعيب, عن أبيه, عن جده, عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (الْمُكَاتَبُ عَبْدٌ مَا بَقِيَ عَلَيْهِ مِنْ مُكَاتَبَتِهِ دِرْهَمٌ).

واتە: لە عەمری کوڕی شوعەیبەوە، لە باوکیەوە، لە باپیریەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەر بەندەیە نامە نوسی بکات هەر بەندەیە هەتا مادەم درهەمێکی لە گەردندا مابێت بیدات بە خاوەنەکەی).

٣٩٢٧ - (حسن) عن عمرو بن شعيب, عن أبيه, عن جده, أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (أَيُّمَا عَبْدٍ كَاتَبَ عَلَى مِائَةِ أُوقِيَّةٍ, فَأَدَّاهَا إِلاَّ عَشْرَةَ أَوَاقٍ فَهُوَ عَبْدٌ, وَأَيُّمَا عَبْدٍ كَاتَبَ عَلَى مِائَةِ دِينَارٍ, فَأَدَّاهَا إِلاَّ عَشْرَةَ دَنَانِيرَ فَهُوَ عَبْدٌ).

واتە: لە عەمری کوڕی شوعەیبەوە، لە باوکیەوە، لە باپیریەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەر بەندەیە لەسەر سەد

www.iqra.ahlamontada.com

ئۆقیە نامە نوسی بکات هەمووی بدات تەنیا دە ئۆقیە نەبێت هەر بەندەیە هەتا هەر سەد ئۆقیەکە بەتەواوی دەدات، هەر بەندەیە لەسەر سەد دینار نامە نوسی بکات سەرجەم پارەکە بدات تەنیا دە دیناری نەبێت هەر بەندەیە).

٣٩٢٨ - (ضعيف) عن أم سلمة قالت: قال لنا رسول الله صلى الله عليه وسلم: (إِنْ كَانَ لإِحْدَاكُنَّ مُكَاتَبٌ فَكَانَ عِنْدَهُ مَا يُؤَدِّى فَلْتَحْتَجِبْ مِنْهُ).

واتە: لە ئوممو سەلەمەوەدەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم پێی فەرموویین: (هەر ئافرەتێ لە ئێوە بەندەیەکی نامە نوسی هەبوو، بەندەکە ئەوەندەی ماڵ و سامان هەبوو بیدات بۆ ئازادکردنی خۆی لە بەندەیی ئەوە با ئەو ئافرەتە خۆی داپۆشێ و بەندەکە بە نامەحرەم بزانێ).

باسی سەبارەت بە فرۆشتنی نامە نوسی لەکاتێکدا کە نامە نوسیەکەی هەڵوەشایەوە.

٢ - باب فِي بَيْعِ الْمُكَاتَبِ إِذَا فُسِخَتِ الْكِتَابَةُ

٣٩٢٩ - (صحيح) عن عروة, أن عائشة رضي الله عنها أخبرته: أَنَّ بَرِيرَةَ جَاءَتْ عَائِشَةَ تَسْتَعِينُهَا فِي كِتَابَتِهَا, وَلَمْ تَكُنْ قَضَتْ مِنْ كِتَابَتِهَا شَيْئًا, فَقَالَتْ لَهَا عَائِشَةُ: ارْجِعِي إِلَى أَهْلِكِ, فَإِنْ أَحَبُّوا أَنْ أَقْضِيَ عَنْكِ كِتَابَتَكِ وَيَكُونَ وَلاَؤُكِ لِي: فَعَلْتُ. فَذَكَرَتْ ذَلِكَ بَرِيرَةُ لأَهْلِهَا, فَأَبَوْا وَقَالُوا: إِنْ شَاءَتْ أَنْ تَحْتَسِبَ عَلَيْكِ فَلْتَفْعَلْ, وَيَكُونَ لَنَا وَلاَؤُكِ. فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (ابْتَاعِي فَأَعْتِقِي, فَإِنَّمَا الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ). ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: (مَا بَالُ أُنَاسٍ يَشْتَرِطُونَ شُرُوطًا لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللَّهِ مَنِ اشْتَرَطَ شَرْطًا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللَّهِ؟! فَلَيْسَ لَهُ, وَإِنْ شَرَطَهُ مِائَةَ مَرَّةٍ, شَرْطُ اللَّهِ أَحَقُّ وَأَوْثَقُ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: عوروە دەڵێت: عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ پێی راگەیاندم: کە بەریرە هاتووە بۆ لای بۆ ئەوەی لەسەر نامە نوسیەکەی یارمەتی بدات، هیچی لە نامە نوسیەکە نەدابوو بە خاوەنەکەی، عائیشە پێی وت: بگەڕێرەوە بۆ ناو گەورەکانت، ئەگەر پێیان خۆش بوو ئەوا من پارەی نامە نوسیەکەت بۆ دەدەم و ئازادت دەکەم بەمەرجێ وەلائەکەت بۆ من بێ و من ببم بە هەقدارت، بەریرە ئەوەی باس کرد بۆ گەورەکانی بەڵام گەورەکانی رازی نەبوون وتیان: ئەگەر دەیەوێت با نامە نوسیەکەت بۆ بدات بەمەرجێ وەلائەکەت بۆ ئێمە بێ، ئەو باسە گەیەنرایە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بە عائیشەی فەرموو: (تۆ بیکڕەو ئازادی بکە، ولایە بۆ ئەو کەسەیە کە بەندەکە ئازاد دەکات). لەپاشدا پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم هەستایەوەو فەرمووی: (ئەوە بۆچی ئەو خەڵکانە مەرج دادەنێن لەکاتێکدا ئەو مەرجانە لە قورئانەکەی خوای پەروەردگاردا نیە، هەر کەسێ مەرجێ دابنێ ئەو مەرجە لە قورئانەکەی خوای پەروەردگاردا نەبێ پوچ و بەتاڵە، ئەگەر سەد مەرجیش بێت، چونکە مەرجی خوای پەروەردگار مەحکەم تر و هەق تر و شایەنترە).

٣٩٣٠ - (صحيح) عن عائشة رضي الله عنها قالت: جَاءَتْ بَرِيرَةُ لِتَسْتَعِينَ فِي كِتَابَتِهَا, فَقَالَتْ: إِنِّي كَاتَبْتُ أَهْلِي عَلَى تِسْعِ أَوَاقٍ فِي كُلِّ عَامٍ أُوقِيَّةٌ, فَأَعِينِينِي. فَقَالَتْ: إِنْ أَحَبَّ أَهْلُكِ أَنْ أَعُدَّهَا عَدَّةً وَاحِدَةً وَأُعْتِقَكِ وَيَكُونَ وَلاَؤُكِ لِي: فَعَلْتُ. فَذَهَبَتْ إِلَى أَهْلِهَا, وَسَاقَ الْحَدِيثَ نَحْوَ الزُّهْرِيِّ, زَادَ فِي كَلاَمِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي آخِرِهِ: (مَا بَالُ رِجَالٍ يَقُولُ أَحَدُهُمْ: أَعْتِقْ يَا فُلاَنُ وَالْوَلاَءُ لِي, إِنَّمَا الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ).

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: بەریرە هات بۆ ئەوەی لەسەر نامە نوسیەکەی یارمەتی بدەم، وتی: خاوەنەکانم نامە نوسیان لەگەڵ کردوم لەسەر نۆ ئۆقیە، بۆ ماوەی نۆ ساڵ هەر ساڵەو ئۆقیەیە بدەم، تۆش یارمەتیم بدە، عائیشە وتی: ئەگەر گەورەکانت پێیان خۆش بوو ئەوا من

www.iqra.ahlamontada.com

یەکسەر پارەی نامە نوسیەکەت بۆ دەدەم و ئازادت دەکەم بەمەرجێ وەلائەکەت بۆ من بێ و من ببم بە هەقدارت، بەریرەش چو بۆ لای گەورەکانی، جا راوی فەرمودەکەی گێڕایەوە وەك فەرمودەکەی پێشوی زوهری، لە کۆتایی فەرمایشتەکەی پێغەمبەری خواوە صلی الله علیه وسلم ئەمەی بۆ زیاد کرد: (ئەو پیاوانە چییانە بۆچی یەکێك لەوانە دەڵێ: فلانە کەس فلان بەندە ئازاد بکە بەمەرجێ ولائەکەی بۆ من بێ بێگومان ولایە بۆ ئەو کەسەیە کە بەندەکە ئازاد دەکات).

٣٩٣١ - (حسن) عن عائشة رضي الله عنها قالت: وَقَعَتْ جُوَيْرِيَةُ بِنْتُ الْحَارِثِ بْنِ الْمُصْطَلِقِ فِي سَهْمِ ثَابِتِ بْنِ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ - أَوِ ابْنِ عَمٍّ لَهُ - فَكَاتَبَتْ عَلَى نَفْسِهَا, وَكَانَتِ امْرَأَةً مَلاَّحَةً تَأْخُذُهَا الْعَيْنُ. قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: فَجَاءَتْ تَسْأَلُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي كِتَابَتِهَا, فَلَمَّا قَامَتْ عَلَى الْبَابِ فَرَأَيْتُهَا كَرِهْتُ مَكَانَهَا, وَعَرَفْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَيَرَى مِنْهَا مِثْلَ الَّذِي رَأَيْتُ, فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا جُوَيْرِيَةُ بِنْتُ الْحَارِثِ, وَإِنَّمَا كَانَ مِنْ أَمْرِي مَا لاَ يَخْفَى عَلَيْكَ, وَإِنِّي وَقَعْتُ فِي سَهْمِ ثَابِتِ بْنِ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ, وَإِنِّي كَاتَبْتُ عَلَى نَفْسِي فَجِئْتُكَ أَسْأَلُكَ فِي كِتَابَتِي, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (فَهَلْ لَكِ إِلَى مَا هُوَ خَيْرٌ مِنْهُ؟). قَالَتْ: وَمَا هُوَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: (أُؤَدِّي عَنْكِ كِتَابَتَكِ وَأَتَزَوَّجُكِ). قَالَتْ: قَدْ فَعَلْتُ. قَالَتْ: فَتَسَامَعَ - تَعْنِي النَّاسَ - أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ تَزَوَّجَ جُوَيْرِيَةَ, فَأَرْسَلُوا مَا فِي أَيْدِيهِمْ مِنَ السَّبْيِ فَأَعْتَقُوهُمْ, وَقَالُوا: أَصْهَارُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! فَمَا رَأَيْنَا امْرَأَةً كَانَتْ أَعْظَمَ بَرَكَةً عَلَى قَوْمِهَا مِنْهَا, أُعْتِقَ فِي سَبَبِهَا مِائَةُ أَهْلِ بَيْتٍ مِنْ بَنِي الْمُصْطَلِقِ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا حُجَّةٌ فِي أَنَّ الْوَلِيَّ هُوَ يُزَوِّجُ نَفْسَهُ.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: جویەیریەی کچی (حارث)ی کوڕی (مُصْطَلِق) لە پشکی (بني مُصْطَلِق) بەر (ثابت)ی کوڕی قەیسی کوڕی شەمماس کەوت - یان کوڕە مامێکی -، نامە نوسی کرد

www.iqra.ahlamontada.com

بۆ ئازادکردنی خۆی، جویەیریە ئافرەتێکی ئەوەندە جوان و شۆخ و شەنگ بوو هەرکەس چاوی پێی بکەوتایە دەچوە دڵیەوەو حەزی دەکرد بەردەوام سەیری بکات، عائیشە وتی: جویەیریە هات بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بۆ ئەوەی یارمەتی بدات لەسەر نامە نوسیەکەی، کاتێ کە گەیشتە بەر دەرگا بینیم ئەوەندە جوان بوو پێم ناخۆش بوو چونکە ترسام پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بیبینێ ئەوەندە جوان و شۆخ و شەنگە مارەی بکات بۆ خۆی، جویەیریە وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، من جویەیریەی کچی (حارث) م ئەوەی بەسەرم هاتوە لای تۆ شاراوە نیە، لە پشکی (بني مُصْطَلِق) بەر (ثابت) ی کوڕی قەیسی کوڕی شەمماس کەوتوم، نامە نوسیم کردوە بۆ ئازادکردنی خۆم بەڵام لە توانامدا نیە ئەو بڕە ماڵە بدەم، هاتوم بۆ خزمەتت یارمەتیم بدەیت، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (حەز دەکەی لەوە چاکترت دەستکەوێت و سودیشی ببێ بۆت؟) وتی: کامەیە ئەی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم؟ فەرمووی: (من پارەی نامە نوسیەکەت بۆ دەدەم و مارەشت دەکەم بۆ خۆم). جویەیریە وتی: منیش رازی بووم، عائیشە وتی: دەنگ و باس بەناو خەڵکدا بڵاوبوەوە کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم جویەیریەی مارە کردوە بۆ خۆی، خەڵکەکە بە هۆی ئەوەوە هەرچی ئافرەتی سەبایایان لەلا بوو ئازادیان کردن، هاوەڵانی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم وتیان: ئەمانە لە خێڵە خەزورانی پێغەمبەری خوان صلی الله علیه وسلم، عائیشە وتی: هیچ ئافرەتێکمان نەدیوە ئەوەندە خێر و بەرەکەت بێ بۆ قەومەکەی، بە هۆی ئەوەوە سەرجەم کەسوکارەکەی لە (بني مُصْطَلِق) ئازاد کران. ئەبو داود دەڵێت: ئەمەش بەڵگەیە بۆ ئەوەی کە وەلی دەتوانێ خۆی مارە بکات لە کەسێ کە خۆی بیەوێت.

باسی سەبارەت بە ئازادکردنی بەندە بە مەرج.

٣ - باب فِي الْعِتْقِ عَلَى الشَّرْطِ.

٣٩٣٢ - (حسن) عن سفينة قال: كُنْتُ مَمْلُوكًا لأُمِّ سَلَمَةَ, فَقَالَتْ: أُعْتِقُكَ وَأَشْتَرِطُ عَلَيْكَ أَنْ تَخْدُمَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا عِشْتَ, فَقُلْتُ:

www.iqra.ahlamontada.com

إِنْ لَمْ تَشْتَرِطِى عَلَىَّ مَا فَارَقْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا عِشْتُ, فَأَعْتَقَتْنِى وَاشْتَرَطَتْ عَلَىَّ.

واتە: لە سەفینەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: من بەندەی ئوممو سەلەمە بووم، ئوممو سەلەمە وتی: ئازادت دەکەم بەمەرجێ هەتا لە ژایاندای خزمەتی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بکەیت، وتم: ئەگەر مەرجیشم لەسەر دانەنێیت هەتا ماوم لە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم جیا نابمەوەو خزمەتی دەکەم، ئیتر ئوممو سەلەمە ئازادی کردم و مەرجی لەسەر دانام کە خزمەتی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بکەم.

باسی سەبارەت بە کەسێ بەشی خۆی لە بەندەیەکی هاوبەش ئازاد بکات.

٤ - باب فِيمَنْ أَعْتَقَ نَصِيبًا لَهُ مِنْ مَمْلُوكٍ.

٣٩٣٣ - (صحيح) عن أبو المليح - قال أبو داود: قال أبو الوليد: عن أبيه - أَنَّ رَجُلاً أَعْتَقَ شِقْصًا لَهُ مِنْ غُلاَمٍ, فَذَكَرَ ذَلِكَ لِلنَّبِىِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ: (لَيْسَ لِلَّهِ شَرِيكٌ). زَادَ ابْنُ كَثِيرٍ فِى حَدِيثِهِ: فَأَجَازَ النَّبِىُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِتْقَهُ.

واتە: لە ئەبو مەلیحەوە ئەبو داود وتی: ئەبو وەلید وتی: لە باوکیەوە - دەگێڕنەوە، کە پیاوێ بەشی خۆی لە غولامێکی پشکی هاوبەش ئازاد کرد، ئەو بەسەرهاتەیان گێڕایەوە بۆ پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، فەرمووی: (خوای گەورە هاوەڵی نیە). - ئەگەر غولامێ پشکی دوو کەس بوو یەکێکیان بەشی خۆی ئازاد کرد، ئەو ئازادکردنە جێبەجێ دەکرێ، پێویستە لەسەر ئەو کەسە بەشەکەی تر بکرێ و بە تەواوی ئازادی بکات -، (ابن كثير) لە فەرمودەکەیدا ئەمەی بۆ زیاد کرد: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم مۆڵەتی ئازادکردنەکەی دا.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٩٣٤ - (صحيح) عن أبي هريرة: أَنَّ رَجُلاً أَعْتَقَ شِقْصًا لَهُ مِنْ غُلاَمٍ, فَأَجَازَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِتْقَهُ, وَغَرَّمَهُ بَقِيَّةَ ثَمَنِهِ.

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پیاوێ بەشی خۆی لەی غولامێکی پشکی هاوبەش ئازاد کرد، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم مۆڵەتی ئازادکردنەکەی دا، پارەی هاوبەشەکەی بژارد واتە بە تەواوی ئازادی کرد.

٣٩٣٥ - (صحيح) عن قتادة, بإسناده: عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (مَنْ أَعْتَقَ مَمْلُوكًا بَيْنَهُ وَبَيْنَ آخَرَ فَعَلَيْهِ خَلاَصُهُ).

واتە: لە قەتادەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەوەی پشکی خۆی لە بەندەیەکی هاوبەش لە نێوان خۆی و کەسێکی تردا ئازاد بکات، ئەوە لەسەریەتی بە تەواوی ئازادی بکات و لە کۆیلەیی رزگاری بکات).

٣٩٣٦ - (صحيح) عن قتادة، بإسناده: أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (مَنْ أَعْتَقَ نَصِيبًا لَهُ فِي مَمْلُوكٍ عَتَقَ مِنْ مَالِهِ إِنْ كَانَ لَهُ مَالٌ).

واتە: لە قەتادەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەوەی پشکی خۆی لە بەندەیەکی هاوبەش ئازاد بکات، ئەوە لەسەریەتی لە ماڵ و سامانی خۆی ئازادی بکات، ئەگەر ئەوەندە ماڵ و سامانی هەبوو بەشی هاوبەشەکانی ئەو بەندەیە بکات).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی ئەوانەی كە باسی ئەوەیان كردوە كە بەندە خۆی كەسابەت بكات لەم فەرمودەدا.

٥ - باب مَنْ ذَكَرَ السِّعَايَةَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ.

٣٩٣٧ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: (مَنْ أَعْتَقَ شَقِيصًا فِي مَمْلُوكِهِ فَعَلَيْهِ أَنْ يُعْتِقَهُ كُلَّهُ إِنْ كَانَ لَهُ مَالٌ, وَإِلاَّ اسْتُسْعِيَ الْعَبْدُ غَيْرَ مَشْقُوقٍ عَلَيْهِ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، كە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەوەی پشكی خۆی لە بەندەیەك ئازاد بكات، ئەوە لەسەریەتی بەتەواوی ئازادی بكات بە ماڵ و سامانی خۆی ئەگەر ماڵ و سامانی هەبوو، ئەگینا ئەو بەندەیە كەسابەتی پێ دەكرێ هەتا ئەوەندە ماڵ پەیدا دەكات كە بیدات بە هاوبەشەكانی تر و خۆی پێ ئازاد دەكات).

٣٩٣٨ - (صحيح) عن أبو هريرة, عن النبي صلى الله عليه وسلم: (مَنْ أَعْتَقَ شِقْصًا لَهُ, أَوْ شَقِيصًا لَهُ, فِي مَمْلُوكٍ فَخَلاَصُهُ عَلَيْهِ فِي مَالِهِ إِنْ كَانَ لَهُ مَالٌ, فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ قُوِّمَ الْعَبْدُ قِيمَةَ عَدْلٍ, ثُمَّ اسْتُسْعِيَ لِصَاحِبِهِ فِي قِيمَتِهِ غَيْرَ مَشْقُوقٍ عَلَيْهِ). قَالَ أَبُو دَاوُدَ: فِي حَدِيثِهِمَا جَمِيعًا: (فَاسْتُسْعِيَ غَيْرَ مَشْقُوقٍ عَلَيْهِ).

واتە: لە قەتادەوە دەگێڕنەوە، كە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەوەی پشكی خۆی لە بەندەیەكی هاوبەش ئازاد بكات، ئەوە لەسەریەتی لە ماڵ و سامانی خۆی ئازادی بكات، ئەگەر ئەوەندە ماڵ و سامانی هەبوو بەشی هاوبەشەكانی ئەو بەندەیە بكات، ئەگەر ئەوەندە ماڵ و سامانی نەبوو بەش بكات، ئەوا بەندەكە بە نرخی كاتی بەندەیەك دەقەبڵێنرێت، لەپاشدا ئەو بەندەیە كەسابەتی پێ دەكرێ هەتا ئەوەندە ماڵ پەیدا دەكات كە بیدات بە

www.iqra.ahlamontada.com

هاوبەشەکانی تر و خۆی پێ ئازاد دەکات). ئەبو داود دەڵێت: لە هەموو فەرمودەکانیاندا بەم شێوەیەیە: (فَاسْتُسْعِىَ غَيْرَ مَشْقُوقٍ عَلَيْهِ).

٣٩٣٩ - عن سعيد: بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَرَوَاهُ رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ, عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ, لَمْ يَذْكُرِ السِّعَايَةَ, وَرَوَاهُ جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ وَمُوسَى بْنُ خَلَفٍ جَمِيعًا عَنْ قَتَادَةَ, بِإِسْنَادِ يَزِيدَ بْنِ زُرَيْعٍ وَمَعْنَاهُ, وَذَكَرَا فِيهِ السِّعَايَةَ.

باسی ئەوانەی کە ریوایەتیان کردوە کە بەندە خۆی کەسابەت نەکات.

٦ - باب فِيمَنْ رَوَى أَنَّهُ لاَ يَسْتَسْعِى.

٣٩٤٠ - (صحيح) عن عبد الله بن عمر: أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال: (مَنْ أَعْتَقَ شِرْكًا لَهُ فِي مَمْلُوكٍ أُقِيمَ عَلَيْهِ قِيمَةَ الْعَدْلِ فَأَعْطَى شُرَكَاءَهُ حِصَصَهُم وَأُعْتِقَ عَلَيْهِ الْعَبْدُ, وَإِلاَّ فَقَدْ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەوەی پشکی خۆی لە بەندەیەکی هاوبەش ئازاد بکات، ئەوا بەندەکە بە نرخی کاتی بەندەیەك دەقەبڵێنرێت، هەرکەسە لە هاوبەشەکان بەشی خۆیان دەدرێتێ ئیتر بەندەکە بە تەواوی ئازاد دەبێ، ئەگینا ئەوە هەر ئەو بەشەی ئازاد دەبێ کە ئازادکراوە).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٩٤١ - (صحيح) عن ابن بن عمر: أن النبي صلى الله عليه وسلم بمعناه, قال: وَكَانَ نَافِعٌ رُبَّمَا قَالَ: (فَقَدْ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ). وَرُبَّمَا لَمْ يَقُلْهُ..

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم، جا راوی بە هەمان مانا فەرمودەکەی گێڕایەوە واتە وەك فەرمودەکەی پێشوو، لەوانەیە نافع وتی: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (ئەوە هەر ئەو بەشەی ئازاد دەبێ کە ئازادکراوە). لەوانەشە نافع نەیوتبێت.

٣٩٤٢ - (صحيح الإسناد) عن ابن عمر رضي الله عنهما, عن النبي صلى الله عليه وسلم بهذا الحديث, قال أيوب: فَلاَ أَدْرِى هُوَ فِى الْحَدِيثِ عَنِ النَّبِىِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ شَىْءٌ قَالَهُ نَافِعٌ: (وَإِلاَّ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ)؟.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ، لە پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم، ئەم فەرمودەی پێشوو هاتوە، ئەیوب دەڵێت: جا نازانم (وَإِلاَّ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ)، فەرمایشتی پێغەمبەرە صلى الله عليه وسلم یان شتێکە نافیع خۆی وتویەتی؟.

٣٩٤٣ - (صحيح) عن ابن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ أَعْتَقَ شِرْكًا مِنْ مَمْلُوكٍ لَهُ فَعَلَيْهِ عِتْقُهُ كُلُّهُ إِنْ كَانَ لَهُ مَا يَبْلُغُ ثَمَنَهُ, وَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ عَتَقَ نَصِيبُهُ).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەوەی بەشی خۆی لە بەندەیەك ئازاد بکات، ئەوە لەسەریەتی بەتەواوی ئازادی بکات، ئەگەر ئەوەندە ماڵ و سامانی هەبوو بەشی ئەوە بکات، ئەگەر ئەوەندەش ماڵ و سامانی نەبوو ئەوە با پشکی خۆی ئازاد بکات).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٩٤٤ - (صحيح) عن ابن بن عمر, عن النبي صلى الله عليه وسلم بمعنى (حديث) ابراهيم بن موسى.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ، لە پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم، بە مانای فەرمودەكەی ئیبراهیمی كوڕی موسا هاتوە واتە فەرمودەی پێشوو.

٣٩٤٥ - (صحيح) عن ابن بن عمر, عن النبي صلى الله عليه وسلم بمعنى مالك, ولم يذكروا: (وَإِلاَّ فَقَدْ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ). انْتَهَى حَدِيثُهُ إِلَى: (وَأُعْتِقَ عَلَيْهِ الْعَبْدُ). عَلَى مَعْنَاهُ.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ، لە پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم، بە مانای فەرمودەكەی مالك هاتووە، بەڵام راوی باسی: (وَإِلاَّ فَقَدْ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ)ی نەكرد، فەرمودەكەی لێرەدا تەواو بوو: (وَأُعْتِقَ عَلَيْهِ الْعَبْدُ).

٣٩٤٦ - (صحيح) عن ابن بن عمر, أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (مَنْ أَعْتَقَ شِرْكًا لَهُ فِي عَبْدٍ عَتَقَ مِنْهُ مَا بَقِيَ فِي مَالِهِ إِذَا كَانَ لَهُ مَا يَبْلُغُ ثَمَنَ الْعَبْدِ).

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، كە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەوەی بەشی خۆی لە بەندەیەك ئازاد بكات، ئەوە لەسەریەتی باقیەكەی تری ئازاد بكات، ئەگەر ئەوەندە ماڵ و سامانی هەبوو بگاتە نرخی ئەو بەندە).

٣٩٤٧ - (صحيح) عن سالم, عن أبيه, يبلغ به النبي صلى الله عليه وسلم: (إِذَا كَانَ الْعَبْدُ بَيْنَ اثْنَيْنِ فَأَعْتَقَ أَحَدُهُمَا نَصِيبَهُ: فَإِنْ كَانَ مُوسِرًا يُقَوَّمُ عَلَيْهِ قِيمَةً لاَ وَكْسَ وَلاَ شَطَطَ, ثُمَّ يُعْتَقُ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە سالمەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، فەرمودەکەی بەرزکردەوە هەتا گەیاندیەوە بە پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم کە فەرموویەتی: (ئەگەر دوو کەس هاوبەش بوون لە بەندەیەکدا یەکێکیان بەشی خۆی ئازاد کرد، ئەگەر دەسەڵاتی هەبوو با نرخی بەشەکەی تر بدات بە شەریکەکەی بە بێ زیادو کەم دوور لە زوڵم و ستەم و غەش و فرۆفێڵ، لەپاشدا ئازادی بکات).

٣٩٤٨ - (ضعيف الإسناد) عن ابن التلب, عن أبيه: أَنَّ رَجُلاً أَعْتَقَ نَصِيبًا لَهُ مِنْ مَمْلُوكٍ فَلَمْ يُضَمِّنْهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ أَحْمَدُ: إِنَّمَا هُوَ بِالثَّاءِ - يَعْنِي التَّلِبَّ - وَكَانَ شُعْبَةُ أَلْثَغَ لَمْ يُبَيِّنِ التَّاءَ مِنَ الثَّاءِ.

واتە: لە ئیبنو تەلیبەوە، لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە پیاوێ بەشی خۆی لە بەندەیەکی هاوبەش ئازاد کرد پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم زەمانەتی نەکردو نەیگرتە ئەستۆی خۆی.

باسی ئەوەی ببێ بە خاوەنی بەندەیەکی مەحرەمی خۆی.

٧ - باب فِيمَنْ مَلَكَ ذَا رَحِمٍ مَحْرَمٍ.

٣٩٤٩ - (صحيح) عن سمرة, عن النبي صلى الله عليه وسلم - وقال موسى في موضع آخر: عن سمرة بن جندب فيما يحسب حماد, قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم - (مَنْ مَلَكَ ذَا رَحِمٍ مَحْرَمٍ فَهُوَ حُرٌّ).

واتە: لە سەمورەوە، لە پێغەمبەرەوە صلی الله علیه وسلم —لە شوێنێکی تردا موسا وتی: لە سەمورەی کوڕی جوندوبەوە هەروەك حەممماد پێی وایە، دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەوەی ببێ بە خاوەنی بەندەیەکی مەحرەمی خۆی ئەو بەندەیە یەکسەر ئازاد دەبێ).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٩٥٠ - (ضعيف مقطوع) عن قتادة, أن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قال: مَنْ مَلَكَ ذَا رَحِمٍ مَحْرَمٍ فَهُوَ حُرٌّ.

واتە: لە قەتادەوە، هاتوە، کە پێشەوا عومەری کوڕی (خطاب) رەزای خوای لێ بێ وتویەتی: ئەوەی ببێ بە خاوەنی بەندەیەکی مەحرەمی خۆی ئەو بەندەیە یەکسەر ئازاد دەبێ.

٣٩٥١ - (صحيح مقطوع) عن الحسن قال: مَنْ مَلَكَ ذَا رَحِمٍ مَحْرَمٍ فَهُوَ حُرٌّ.

واتە: لە حەسەنەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ئەوەی ببێ بە خاوەنی بەندەیەکی مەحرەمی خۆی ئەو بەندەیە یەکسەر ئازاد دەبێ.

٣٩٥٢ - (صحيح مقطوع) عن قتادة, عن جابر بن زيد والحسن مثله. قال أبو داود: سعيد أحفظ من حماد.

واتە: لە قەتاەوە، لە جابری کوڕی زەیدو حەسەنەوە فەرمودەی پێشوو بە هەمان شێوە هاتوە. ئەبو داود دەڵێت: سەعید لە حەمماد چاکتر فەرموودەی لەبەرکردوەو لەبەرکردنی بە هێز تر بووە.

باسی سەبارەت بە ئازادکردنی ئەو کەنیزەکانەی کە منداڵیان هەیە لە کەسانی ئازاد.

٨ - باب فِي عِتْقِ أُمَّهَاتِ الأَوْلاَدِ.

٣٩٥٣ - (ضعيف الإسناد) عن سلامة بنت معقل امرأة من خارجة قيس عيلان قالت: قَدِمَ بِي عَمِّي فِي الْجَاهِلِيَّةِ, فَبَاعَنِي مِنَ الْحُبَابِ بْنِ عَمْرٍو, أَخِي أَبِي الْيَسَرِ بْنِ عَمْرٍو, فَوَلَدْتُ لَهُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الْحُبَابِ, ثُمَّ هَلَكَ, فَقَالَتِ امْرَأَتُهُ:

www.iqra.ahlamontada.com

الآنَ وَاللَّهِ تُبَاعِينَ فِي دَيْنِهِ! فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, إِنِّي امْرَأَةٌ مِنْ خَارِجَةِ قَيْسِ عَيْلاَنَ, قَدِمَ بِي عَمِّي الْمَدِينَةَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ, فَبَاعَنِي مِنَ الْحُبَابِ بْنِ عَمْرٍو, أَخِي أَبِي الْيَسَرِ بْنِ عَمْرٍو, فَوَلَدْتُ لَهُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الْحُبَابِ, فَقَالَتِ امْرَأَتُهُ: الآنَ وَاللَّهِ تُبَاعِينَ فِي دَيْنِهِ!. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (مَنْ وَلِيُّ الْحُبَابِ؟). قِيلَ: أَخُوهُ أَبُو الْيَسَرِ بْنُ عَمْرٍو, فَبَعَثَ إِلَيْهِ, فَقَالَ: (أَعْتِقُوهَا, فَإِذَا سَمِعْتُمْ بِرَقِيقٍ قَدِمَ عَلَيَّ فَأْتُونِي أُعَوِّضْكُمْ مِنْهَا). قَالَتْ: فَأَعْتَقُونِي, وَقَدِمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَقِيقٌ فَعَوَّضَهُمْ مِنِّي غُلاَمًا.

واتە: لە سەلامەی کچی مەعقیلەوە ئافرەتێك بوو لە خارجەی قەیسی عەیلان دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەسەردەمی نەفامی دا مامم بردمی فرۆشتمی بە حوبابی کوڕی عەمر برای ئەبو ئەلیەسری کوڕی عەمر، (عبد الرحمن)ی کوڕی حوبابم لێی بوو - بەوە بوو بە کەنیزەکی دایکی منداڵ -، جا حوباب مرد، ژنەکەی حوباب وتی: سوێند بە (الله) ئێستا دەتفرۆشین و قەرزەکانی حوبابی لێ دەدەینەوە! منیش چوم بۆ خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، من ئافرەتێکم لە خارجەی قەیسی عەیلان لەسەردەمی نەفامی دا مامم بردمی فرۆشتمی بە حوبابی کوڕی عەمر برای ئەبو ئەلیەسری کوڕی عەمر، (عبد الرحمن)ی کوڕی حوبابم لێی بوو، جا حوباب مرد، ژنەکەی حوباب وتی: سوێند بە (الله) ئێستا دەتفرۆشین قەرزەکانی حوبابی لێ دەدەینەوە! پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (کێ وەلی حوبابە؟)، وترا: براکەی ئەبو ئەلیەسری کوڕی عەمر، پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم ناردی بەدوایا، ئەویش هات پێی فەرموو: (ئازادی بکە هەرکاتێ بیستت ماڵی (فيء)م بۆ هات ئەو ماڵەی کە بەبێ جەنگ دەست موسوڵمانان دەکەوێت، ئەوکاتە وەرە قەرەبوت بۆ دەکەمەوە)، سەلامە وتی: ئازادی کردم، ماڵی (فيء)هات بۆ پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ئەویش قەرەبوی بۆ کردەوەو غولامێکی پێ بەخشی لە جیاتی من.
- ئەمەش بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە ئافرەتی کۆیلە شوی کرد بە کەسێکی ئازادو منداڵی بوو ئەوە لەبەر منداڵەکەی ئازادەو نافرۆشرێت -.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٩٥٤ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله قال: بِعْنَا أُمَّهَاتِ الأَوْلاَدِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي بَكْرٍ, فَلَمَّا كَانَ عُمَرُ نَهَانَا فَانْتَهَيْنَا.

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەسەردەمی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم و پێشەوا ئەبە بەکردا ئەو کەنیزانەمان دەفرۆشت کە دایکی منداڵ بوون، کاتێ کە پێشەوا عومەر بوو بە خەلیفەی موسوڵمانان ڕێگری ئەوەی لێ کردین.

باسی سەبارەت بە فرۆشتنی ئەو کۆیلەیەی کە ئازاد کراوە بەمەرجێ لەدوای مردنی خاوەنەکەی ئازاد ببێت.

٩ - باب فِي بَيْعِ الْمُدَبَّرِ.

٣٩٥٥ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله: أَنَّ رَجُلاً أَعْتَقَ غُلاَمًا لَهُ عَنْ دُبُرٍ مِنْهُ, وَلَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُ, فَأَمَرَ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبِيعَ بسبع مئة درهم, أو بتسع مئة.

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە پیاوێ غولامێکی خۆی ئازاد کرد بەمەرجێ لەدوای مردنی خۆی ئازاد ببێت، لەپاشدا پیاوەکە پێ گیرا بۆ ماڵ و سامان جگە لەو غولامە هیچ ماڵ و سامانێکی نەبوو، پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمانی پێ کرد فرۆشتی بە حەوت سەد درهەم، یان نۆ سەد درهەم.

٣٩٥٦ - (صحيح) عن جابر بن عبد الله, بهذا, زاد: وقال - يعني النبي صلى الله عليه وسلم - : (أَنْتَ أَحَقُّ بِثَمَنِهِ, وَاللَّهُ أَغْنَى عَنْهُ).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە فەرمودەی پێشو هاتوە، بەڵام ئەمەی بۆ زیاد کرد، وتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (تۆ شایەنتری

www.iqra.ahlamontada.com

بە نرخی ئەو بەندەیە چونکە تۆ موحتاجی، خوای گەورەش دەوڵەمەندترە لە ئازادکردنی ئەو بەندەیە لەکاتێکدا کە تۆ موحتاجی).

٣٩٥٧ - (صحيح) عن جابر: أَنَّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُ أَبُو مَذْكُورٍ, أَعْتَقَ غُلاَمًا لَهُ يُقَالُ لَهُ يَعْقُوبُ عَنْ دُبُرٍ, وَلَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُ, فَدَعَا بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: (مَنْ يَشْتَرِيهِ؟). فَاشْتَرَاهُ نُعَيْمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ النَّحَّامِ بثمان مئة درهم, فَدَفَعَهَا إِلَيْهِ, ثُمَّ قَالَ: (إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ فَقِيرًا فَلْيَبْدَأْ بِنَفْسِهِ, فَإِنْ كَانَ فِيهَا فَضْلٌ فَعَلَى عِيَالِهِ, فَإِنْ كَانَ فِيهَا فَضْلٌ فَعَلَى ذِي قَرَابَتِهِ). أَوْ قَالَ: (عَلَى ذِي رَحِمِهِ, فَإِنْ كَانَ فَضْلاً فَهَا هُنَا وَهَا هُنَا).

واتە: لە جابری کوڕی (عبد الله)وە دەگێڕنەوە، کە پیاوێ لە ئەنصار ناوی (أَبُو مَذْكُور) بوو، غوڵامێکی خۆی ئازاد کرد ناوی یەعقوب بوو بەمەرجێ لەدوای مردنی خۆی ئازاد ببێت، لەپاشدا پیاوەکە پێ گیرا بۆ ماڵ و سامان جگە لەو غوڵامە هیچ ماڵ و سامانێکی تری نەبوو، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (کێ ئەم غوڵامەم لێ دەکڕێت؟)، نوعەیمی کوڕی (عبد الله)ی کوڕی نەححام بە هەشت سەد درهەم لێی کڕی، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم هەشت سەد درهەمەکەی دا بە (أَبُو مَذْكُور)، لەپاشدا فەرمووی: (ئەگەر کەسێ لەئێوە هەژار بوو با لەخۆیەوە دەست پێ کات خێرەکەی بۆ خۆی ببێ، ئەگەر لەخۆی زیاد بوو بۆ خاوخێزانەکەی، ئەگەر لەوانیش زیاد بوو بۆ خزم و کەسوکارە نزیکەکانی)، یان فەرمووی: (بۆ ئەوانەی بە سیلەی رەحم پێی دەگەن، ئەگەر هەر زیاد بوو ئیتر لێرەو لەوێ ببەخشە).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بەوەی بەندەکانی ئازاد بکات نەگەنە سێ یەك.

١٠ - باب فِيمَنْ أَعْتَقَ عَبِيدًا لَهُ لَمْ يَبْلُغْهُمُ الثُّلُثُ.

٣٩٥٨ - (صحيح) عن عمران بن حصين: أَنَّ رَجُلاً أَعْتَقَ سِتَّةَ أَعْبُدٍ عِنْدَ مَوْتِهِ, وَلَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُمْ, فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَقَالَ لَهُ قَوْلاً شَدِيدًا, ثُمَّ دَعَاهُمْ فَجَزَّأَهُمْ ثَلاَثَةَ أَجْزَاءٍ, فَأَقْرَعَ بَيْنَهُمْ, فَأَعْتَقَ اثْنَيْنِ, وَأَرَقَّ أَرْبَعَةً.

واتە: لە عیمرانی کوڕی حوصەینەوە دەگێڕنەوە، کە پیاوێ لەکاتی سەرەمەرگدا شەش بەندەی خۆی ئازاد کرد، جگە لەو بەندانە هیچ ماڵ و سامانێکی تری نەبوو، ئەو باسە گەیشتەوە بە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، قسەی زۆر توندو ناخۆشی بە پیاوەکە فەرموو: لەپاشدا کردنی بە سێ بەشەوەو، قورعەی کرد لەنێوانیاندا، دوانیانی ئازادکردو، چواریانی بە بەندەیی هێشتەوە.

٣٩٥٩ - (صحيح) عن أبو قلابة, بإسناده ومعناه, ولم يقل: فَقَالَ لَهُ قَوْلاً شَدِيدًا.

واتە: لە ئەبو قیلابەوە فەرمودەی پێشوو بە هەمان مانا هاتوە، بەڵام بە بێ: (فَقَالَ لَهُ قَوْلاً شَدِيدًا).

٣٩٦٠ - (صحيح الإسناد) عن أبو قلابة, عن أبي زيد, أن رجلا من الأنصار, بمعناه : وقال يعني النبي صلى الله عليه وسلم: (لَوْ شَهِدْتُهُ قَبْلَ أَنْ يُدْفَنَ, لَمْ يُدْفَنْ فِي مَقَابِرِ الْمُسْلِمِينَ).

واتە: لە ئەبو قیلابەوە، لە ئەبو زەیدەوە، دەگێڕنەوە، کە پیاوێ لە ئەنصار، جا راوی بە هەمان مانا فەرمودەی پێشوی گێڕایەوە، پێغەمبەری خوا صلى الله

www.iqra.ahlamontada.com

علیه وسلم فەرمووی: (ئەگەر بەرلەوە بنێژرێ ئامادەی تەرمەکی ببومایە، نەمدەهێشت لە گۆڕستانی موسوڵمانان بنێژرایە).

٣٩٦١ - (صحيح) عن عمران بن حصين: أَنَّ رَجُلاً أَعْتَقَ سِتَّةَ أَعْبُدٍ عِنْدَ مَوْتِهِ, وَلَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُمْ, فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَأَقْرَعَ بَيْنَهُمْ, فَأَعْتَقَ اثْنَيْنِ, وَأَرَقَّ أَرْبَعَةً.

واتە: لە عیمرانی کوڕی حوصەینەوە دەگێڕنەوە، کە پیاوێ لەکاتی سەرەمەرگدا شەش بەندەی خۆی ئازاد کرد، جگە لەو بەندانە هیچ ماڵ و سامانێکی تری نەبوو، ئەو باسە گەیشتەوە بە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم، قورعەی کرد لەنێوانیاندا، دوانیانی ئازادکردو، چواریانی بە بەندەیی هێشتەوە.

باسی کەسێ بەندەیە ئازاد بکات، بەندەکە ماڵ و سامانی هەبێت.

١١ - باب فِيمَنْ أَعْتَقَ عَبْدًا وَلَهُ مَالٌ

٣٩٦٢ - (صحيح) عن عبد الله بن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ أَعْتَقَ عَبْدًا وَلَهُ مَالٌ فَمَالُ الْعَبْدِ لَهُ, إِلاَّ أَنْ يَشْتَرِطَهُ السَّيِّدُ).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (هەرکەسێ بەندەیە ئازاد بکات، ئەگەر بەندەکە ماڵ و سامانی هەبوو ئەوە بۆ خۆیەتی گەورەکەی مافی پێوە نیە، مەگەر گەورەکە مەرجی کردبێ ماڵ و سامانەکەی بۆ خۆی بێت).

www.iqra.ahlamontada.com

باسی دەربارەی ئازادکردنی بەندەی زۆڵ.

١٢ - باب فِي عِتْقِ وَلَدِ الزِّنَا.

٣٩٦٣ - (صحيح) عن أبو هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (وَلَدُ الزِّنَا شَرُّ الثَّلاَثَةِ). وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: لأَنْ أُمَتِّعَ بِسَوْطٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَعْتِقَ وَلَدَ زِنْيَةٍ.

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (منداڵی زۆڵ خراپترینی سێ کەسەکەیە - کە خۆی و دایکی و باوکین -) ئەبو هورەیرە وتی: ئەگەر قەمچیە بکەم بە خێر لەڕێی خوای گەورەدا ئەوەم پێ خۆشترە لەوەی بەندەیەکی زۆڵ ئازاد بکەم.

باسی سەبارەت بە پاداشتی ئازادکردن.

١٣- باب فِي ثَوَابِ الْعِتْقِ.

٣٩٦٤ - (ضعيف) عن الغريف بن الديلمي قال: أَتَيْنَا وَاثِلَةَ بْنَ الأَسْقَعِ, فَقُلْنَا لَهُ: حَدِّثْنَا حَدِيثًا لَيْسَ فِيهِ زِيَادَةٌ وَلاَ نُقْصَانٌ, فَغَضِبَ وَقَالَ: إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَقْرَأُ وَمُصْحَفُهُ مُعَلَّقٌ فِي بَيْتِهِ فَيَزِيدُ وَيَنْقُصُ! قُلْنَا: إِنَّمَا أَرَدْنَا حَدِيثًا سَمِعْتَهُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, قَالَ: أَتَيْنَا النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي صَاحِبٍ لَنَا أَوْجَبَ - يَعْنِي النَّارَ - بِالْقَتْلِ, فَقَالَ: (أَعْتِقُوا عَنْهُ يُعْتِقِ اللَّهُ بِكُلِّ عُضْوٍ مِنْهُ عُضْوًا مِنْهُ مِنَ النَّارِ).

واتە: لە غەریفی کوڕی دەیلەمییەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: (واثلة)ی کوڕی ئەسقەع هات بۆ لامان، پێمان وت: فەرمودەیەکمان بۆ گێڕەرەوە بە بێ زیادو کەم، توڕە بوو وتی: کەسێ لە ئێوە قورئان دەخوێنێ لەکاتێکدا قورئانەکە لە

www.iqra.ahlamontada.com

ماڵەکەیدا هەڵواسراوە لێی زیاد دەکات و لێی کەم دەکات! وتمان: دەمانەوێ: فەرمودەیەکمان بۆ بگێڕیتەوە خۆت لە پێغەمبەری خودات صلی الله علیه وسلم بیستبێ، وتی: هاتینە خزمەت پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەربارەی هاوڕێیەکمان کە ئاگر - پێویست بوو بۆی بە هۆی کوشتن، فەرمووی: (لەجیاتی ئەو بەندەیە ئازاد بکەن، خوای گەورە بەهۆی هەر ئەندامێکیەوە، ئەندامێکی لەئاگری دۆزەخ رزگار دەکات).

باسی چ بەندەیە ئازاد بکرێت گەورەو چاکترە؟

١٤ - باب أَيِّ الرِّقَابِ أَفْضَلُ؟

٣٩٦٥ - (صحيح) عن أبو نجيح السلمي قال: حَاصَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَصْرِ الطَّائِفِ - قَالَ مُعَاذٌ: سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ: بِقَصْرِ الطَّائِفِ, بِحِصْنِ الطَّائِفِ, كُلُّ ذَلِكَ - فَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (مَنْ بَلَغَ بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَلَهُ دَرَجَةٌ). وَسَاقَ الْحَدِيثَ. وَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (أَيُّمَا رَجُلٍ مُسْلِمٍ أَعْتَقَ رَجُلاً مُسْلِمًا فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ جَاعِلٌ وِقَاءَ كُلِّ عَظْمٍ مِنْ عِظَامِهِ عَظْمًا مِنْ عِظَامِ مُحَرَّرِهِ مِنَ النَّارِ, وَأَيُّمَا امْرَأَةٍ أَعْتَقَتِ امْرَأَةً مُسْلِمَةً فَإِنَّ اللَّهَ جَاعِلٌ وِقَاءَ كُلِّ عَظْمٍ مِنْ عِظَامِهَا عَظْمًا مِنْ عِظَامِ مُحَرَّرِهَا مِنَ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ).

واتە: لە ئەبو نەجیحی سولەمییەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: لەگەڵ پێغەمبەری خوادا صلی الله علیه وسلم گەمارۆی کۆشکی (طائف)مان دا، (معاذ) وتی: بیستم لە باوکم وتی: لە کۆشکی (طائف)، لەقەڵای (طائف)، بیستم لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمووی: (هەرکەسێ لەڕێگەی خوای گەورەدا تیرێك بگرێتە دوژمن پلەیەکی بۆ هەیە لە بەهەشتدا)، جا راوی فەرمودەکەی گێڕایەوە. بیستم لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەیفەرموو: (هەر پیاوێکی موسوڵمان پیاوێکی موسوڵمان ئازاد بکات، خوای

www.iqra.ahlamontada.com

گەورە یەك بە یەك ئێسکی ئازادکراوەکە دەکات بە سوپەرێ، بۆ یەك بە یەك ئێسکی ئازادکەرەکە، و لە ئاگری دۆزەخ دەپارێزێ. هەر ئافرەتێکی موسوڵمان ئافرەتێکی موسوڵمان ئازاد بکات، خوای گەورە لەرۆژی قیامەتدا یەك بە یەك ئێسکی ئازادکراوەکە دەکات بە سوپەرێ، بۆ یەك بە یەك ئێسکی ئازادکەرەکە و لە ئاگری دۆزەخ دەپارێزێ).

٣٩٦٦ - (صحيح) عن شرحبيل بن السمط, أنه قال لعمرو بن عبسة: حدثنا حديثا سمعته من رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: (مَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً مُؤْمِنَةً كَانَتْ فِدَاءَهُ مِنَ النَّارِ).

واتە: لە شورەحبیلی کوڕی (سمط)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی بە عەمری کوڕی عەبەسە: فەرمودەیەکمان بۆ باس بکە لە پێغەمبەری خودات صلی الله علیه وسلم بیستبێ، وتی: بیستبم لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەیفەرموو: (هەرکەسێ بەندەیەکی باوەڕدار ئازاد بکات ئازادکردنی ئەو بەندە دەبێتە هۆی پاراستنی لە ئاگری دۆزەخ).

٣٩٦٧ - (صحيح) عن شرحبيل بن السمط, أنه قال لكعب بن مرة - أو مرة بن كعب - : حَدِّثْنَا حَدِيثًا سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم, فَذَكَرَ مَعْنَى مُعَاذٍ إِلَى قَوْلِهِ: (وَأَيُّمَا امْرِئٍ أَعْتَقَ مُسْلِمًا, وَأَيُّمَا امْرَأَةٍ أَعْتَقَتِ امْرَأَةً مُسْلِمَةً). وَزَادَ: (وَأَيُّمَا رَجُلٍ أَعْتَقَ امْرَأَتَيْنِ مُسْلِمَتَيْنِ إِلاَّ كَانَتَا فِكَاكَهُ مِنَ النَّارِ, يُجْزَى مَكَانَ كُلِّ عَظْمَيْنِ مِنْهُمَا عَظْمٌ مِنْ عِظَامِهِ). (قَالَ أَبُو دَاوُدَ: سَالِمٌ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ شُرَحْبِيلَ, مَاتَ شُرَحْبِيلُ بِصِفِّينَ).

واتە: لە شورەحبیلی کوڕی (سمط)ەوە دەگێڕنەوە، کە بە کەعبی کوڕی موررە - یان بە موررەی کوڕی کەعبی وتوە - : فەرمودەیەکمان بۆ باس بکە کە لە پێغەمبەری خودات صلی الله علیه وسلم بیستبێ، ئەویش وەك بە هەمان مانای

www.iqra.ahlamontada.com

فەرمودەکەی (معاذ)ی پێشوتری گێڕایەوە هەتا گەیشتە: (هەر پیاوێکی موسوڵمان پیاوێکی موسوڵمان ئازاد بکات، وە هەر ئافرەتێکی موسوڵمان ئافرەتێکی موسوڵمان ئازاد بکات)، بەڵام ئەمەی بۆ زیاد کرد: (هەر پیاوێکی موسوڵمان دوو ئافرەتی موسوڵمان ئازاد بکات، ئەو ئازادکردنە دەبێتە هۆی رزگارکردنی لە ئاگری دۆزەخ، دوو ئێسکی ئەوان دەبێتە هۆی رزگارکردنی یەك ئێسکی پیاوە ئازادکەرەکە).

باسی سەبارەت بە گەورەیی ئازادکردنی بەندە لەکاتی لەش ساغی دا.

١٥ - باب فِي فَضْلِ الْعِتْقِ فِي الصِّحَّةِ.

٣٩٦٨ - (ضعيف) عن أبو الدرداء قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: (مَثَلُ الَّذِي يُعْتِقُ عِنْدَ الْمَوْتِ كَمَثَلِ الَّذِي يُهْدِي إِذَا شَبِعَ).

واتە: لە ئەبو دەردائەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (وێنەی ئەو کەسەی لەکاتی سەرەمەرگدا بەندە ئازاد دەکات وەك ئەو کەسە وایە کاتێ کە خۆی تێر بوو ئەوکاتە لەخواردنەکەی دەبەخشێت).

www.iqra.ahlamontada.com

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

سەرەتای پەرتوکی پیتەکان و خوێندنەوەی قورئان

٣١ – أول كتاب الحروف والقراءات

١ - باب

٣٩٦٩ - (صحيح) عن جابر رضى الله عنه: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ: (وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى).

واتە: لە جابرەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی خوێندۆتەوە: (وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلى). سورە النساء: ١٢٥.

٣٩٧٠ - (صحيح) عن عائشة رضي الله عنها: أَنَّ رَجُلاً قَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَقَرَأَ فَرَفَعَ صَوْتَهُ بِالْقُرْآنِ, فَلَمَّا أَصْبَحَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (يَرْحَمُ اللَّهُ فُلاَنًا! كَائِنٌ مِنْ آيَةٍ أَذْكَرَنِيهَا اللَّيْلَةَ كُنْتُ قَدْ أَسْقَطْتُهَا).

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە پیاوێ لە شەونوێژدا بە دەنگی بەرز قورئانی دەخوێند، کاتێ کە ڕۆژبوەوە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (ڕەحمەتی خوا لە فلان کەس بێت، چەند ئایەتێکی یادخستمەوە کە من لەیادم برابونەوە).

www.iqra.ahlamontada.com

٣٩٧١ - (صحيح) ابن عباس رضي الله عنهما, نزلت هذه الآية: (وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ) فِي قَطِيفَةٍ حَمْرَاءَ فُقِدَتْ يَوْمَ بَدْرٍ, فَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ: لَعَلَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَهَا, فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: (وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ) إِلَى آخِرِ الآيَةِ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: يَغُلَّ مَفْتُوحَةُ الْيَاءِ.

واتە: لە ئیبنو عەباسەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، کە ئەم ئایەتە دابەزی: ﴿ وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَن يَغُلَّ ﴾. قەدیفەیەکی سور لە ماڵی غەنیمەت دیار نەمابوو لەڕۆژی جەنگی بەدردا، هەندێ خەڵك وتیان: لەوانەیە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بردبێتی بۆ خۆی، خوای گەورە لەوبارەوە ئەم ئایەتەی دابەزاند: ﴿ وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَن يَغُلَّ ۚ وَمَن يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۚ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴾.سورە آل عمران:١٦١.
واتە: وە بۆ هیچ پێغەمبەرێك نەبوو کە خیانەت بکات، وە هەر کەس خیانەت بکات بەو خیانەتەوەی کردویەتی دێت (بەکۆڵیەوەیە) لە پاشەڕۆژدا (ڕۆژی هەستانەوە)، پاشان پاداشت دەدرێتەوە هەموو کەسێك هەرچی کردبێت، وە ئەوان ستەمیان لێ ناکرێت.

٣٩٧٢ - (صحيح) عن أنس بن مالك قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: (اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَالْهَرَمِ).

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (خوایە! پەنا دەگرم بە تۆ لە چروکی و ڕەزیلی، لەتەمەنی پەککەوتەیی و گرفتاری).

٣٩٧٣ - (صحيح) عن لقيط بن صبرة قال: كُنْتُ وَافِدَ بَنِي الْمُنْتَفِقِ - أَوْ: فِي وَفْدِ بَنِي الْمُنْتَفِقِ - إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَذَكَرَ الْحَدِيثَ, فَقَالَ - يَعْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (لاَ تَحْسِبَنَّ). وَلَمْ يَقُلْ: لاَ تَحْسَبَنَّ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە (لقيط)ی كوڕی صەبیرەوە دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: من نوێنەری هۆزی مونتەفیق بووم - یان: یەكێ بووم لە نوێنەرانی هۆزی مونتەفیق - بۆ لای پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، جا راوی فەرموودەكەی گێڕایەوە - فەرموودەكە پێشتر بە ژمارە: ١٤٢ بە تەواوی هاتوە - پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: (لاَ تَحْسِبَنَّ). نەیفەرموو: لاَ تَحْسَبَنَّ.

٣٩٧٤ - (صحيح) عن ابن عباس قال: لَحِقَ الْمُسْلِمُونَ رَجُلاً فِي غُنَيْمَةٍ لَهُ, فَقَالَ: السَّلاَمُ عَلَيْكُمْ, فَقَتَلُوهُ, وَأَخَذُوا تِلْكَ الْغُنَيْمَةَ, فَنَزَلَتْ: (وَلاَ تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلاَمَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا). تِلْكَ الْغُنَيْمَةَ.

واتە: لە ئیبنو عومەرەوە رەزای خوایان لێ بێ دەگێڕنەوە، كە وتویەتی: موسوڵمانان گەیشتن بە پیاوێ رانە مەڕێكی خۆی پێ بوو، وتی: سڵاوی خواتان لێ بێ، ئەوانیش وایان دەزانی لەبەر ئەوەی خۆی و مەڕەكاتی سەلامەت بن بۆیە سەلامیان لێ دەكات، كوشتیان و رانە مەڕەكەیان برد بۆ خۆیان، لەوبارەوە ئەم ئایەتە دابەزی: ﴿وَلَا تَقُولُوا۟ لِمَنْ أَلْقَىٰٓ إِلَيْكُمُ ٱلسَّلَٰمَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا﴾. سورە النساء: ٩٤. واتە: نەڵین بەو كەسانەی كە سڵاو(ی موسڵمانانە)تان لێ دەكەن تۆ بڕوادار نیت؟ بەدوای شتومەك و سامانی دنیایی دا بگەڕێن. ﴿تَبْتَغُونَ عَرَضَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا﴾ مەبەستی لێی رانە مەڕەكەیە.

٣٩٧٥ - (حسن صحيح) عن زيد بن ثابت: أن النبي صلى الله عليه و سلم كان يقرأ: (غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ) وَلَمْ يَقُلْ سَعِيدٌ: كَانَ يَقْرَأُ.

واتە: لە زەیدی كوڕی (ثابت)ەوە دەگێڕنەوە، كە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی دەخوێندەوە: ﴿غَيْرُ أُو۟لِى ٱلضَّرَرِ﴾. سورە النساء: ٩٥.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٩٧٦ - (ضعيف) عن أنس بن مالك قال: قرأها رسول الله صلى الله عليه وسلم: (وَالْعَيْنُ بِالْعَيْنِ).

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی دەخوێندەوە: ﴿وَٱلْعَيْنَ بِٱلْعَيْنِ﴾. سورە المائدە: ٤٥.

٣٩٧٧ - (ضعيف) عن أنس بن مالك قال: أن النبي قرأ: (وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنُ بِالْعَيْنِ).

واتە: لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی دەخوێندەوە: ﴿وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَآ أَنَّ ٱلنَّفْسَ بِٱلنَّفْسِ وَٱلْعَيْنَ بِٱلْعَيْنِ﴾. سورە المائدە: ٤٥.

٣٩٧٨ - (حسن) عن عطية بن سعد العوفي قال: قرأت على عبد الله بن عمر: (اللَّهُ الَّذِى خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ) فَقَالَ: (مِنْ ضُعْفٍ) قَرَأْتُهَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا قَرَأْتَهَا عَلَىَّ, فَأَخَذَ عَلَىَّ كَمَا أَخَذْتُ عَلَيْكَ.

واتە: لە (عطية)ی کوڕی سەعدی عەوفییەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: بەم شێوەیە ئەم ئایەتەم خوێندەوە بۆ (عبد الله)ی کوڕی عومەر رەزای خوایان لێ بێ: ﴿ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن ضَعْفٍ﴾ سورە الروم: ٥٤، ئەویش وتی: (مِنْ ضُعْفٍ). منیش بە (مِنْ ضَعْفٍ) خوێندمەوە بۆ پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، ئەویش بە هەمان شێوە بە (مِنْ ضُعْفٍ). بۆی خوێندمەو.

٣٩٧٩ - (حسن) عن أبو سعيد: عن النبي صلى الله عليه وسلم: (مِنْ ضُعْفٍ).

واتە: لە ئەبو سەعیدەوە دەگێڕنەوە، کە بە (مِنْ ضُعْفٍ) لە پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم هاتوە.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٩٨٠ - (حسن صحيح) عن أبي بن كعب قال: (بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْتَفْرَحُوا). قَالَ أَبُو دَاوُدَ: بِالتَّاءِ.

واتە: لە ئوبەی کوڕی کەعبەوە دەگێڕنەوە، کە بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی خوێندەوە: ﴿ قُلْ بِفَضْلِ ٱللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِۦ فَبِذَٰلِكَ فَلْيَفْرَحُواْ ﴾. سورە یونس: ٥٨.

٣٩٨١ - (حسن صحيح) عن أبي: أن النبي صلى الله عليه وسلم قرأ: (بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْتَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا تَجْمَعُونَ).

واتە: لە ئوبەییەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی خوێندەوە: ﴿ قُلْ بِفَضْلِ ٱللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِۦ فَبِذَٰلِكَ فَلْيَفْرَحُواْ هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴾.

٣٩٨٢ - (صحيح) عن أسماء بنت يزيد: أنها سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقرأ: (إِنَّهُ عَمِلَ غَيْرَ صَالِحٍ).

واتە: لە ئەسمائی کچی یەزیدەوە هاتوە، کە لە پێغەمبەری صلى الله عليه وسلم، بیستوە بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی خوێندۆتەوە: ﴿ إِنَّهُۥ عَمَلٌ غَيْرُ صَٰلِحٍ ﴾. سورە هود: ٤٦.

٣٩٨٣ - (صحيح) عن شهر بن حوشب قال: سألت أم سلمة: كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ هَذِهِ الآيَةَ: (إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ) فَقَالَتْ: قَرَأَهَا: (إِنَّهُ عَمِلَ غَيْرَ صَالِحٍ).

واتە: لە شەهری کوڕی حەوشەبەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پرسیارم کرد لە ئەبو سەلەمە دەربارەی چۆنیەتی خوێندنەوەی ئەم ئایەتە: ﴿ إِنَّهُۥ عَمَلٌ غَيْرُ

www.iqra.ahlamontada.com

صَٰلِحٗا ﴾ لەلایەن پێغەمبەری خواوە؟ ئەویش وتی: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم بەم شێوەیە دەیخوێندەوە: (إِنَّهُ عَمِلَ غَيْرَ صَالِحٍ).

٣٩٨٤ - (صحيح) عن أبي بن كعب قال: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَعَا بَدَأَ بِنَفْسِهِ, وَقَالَ: (رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى مُوسَى! لَوْ صَبَرَ لَرَأَى مِنْ صَاحِبِهِ الْعَجَبَ), وَلَكِنَّهُ قَالَ: (إِنْ سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلاَ تُصَاحِبْنِي قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِي).

واتە: لە ئوبەی کوڕی کەعبەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتێ پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دەپاڕایەوە یەکەم جار لەخۆیەوە دەستی پێ دەکرد، وە دەیفەرموو: (ڕەحمەتی خوا لە خۆمان و لە موسا بێت، ئەگەر ئارامی بگرتایە شتی سەیری زیاتری دەبینی لە هاوڕێکەی مەبەستی لە پیاوە صالحەکەیە کە لە سورەتی (الكهف)دا باسی هاتوە، بەڵام وتی: ﴿ إِن سَأَلْتُكَ عَن شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَٰحِبْنِيۖ قَدْ بَلَغْتَ مِن لَّدُنِّي ﴾. سورة الكهف: ٧٦. واتە: (موسا) ووتی ئەگەر دوا ئەم جارە پرسیاری هەرشتێکم لێ کردی (ڕەخنەم لێ گرتیت) ئیتر هاوڕێیەتیم مەکە، چونکە بەراستی لەلایەن منەوە بیانووت هەیە (لەوەی وازم لێ بێنیت).

٣٩٨٥ - (ضعيف) عن أبي بن كعب: عن النبي صلى الله عليه و سلم أنه قرأها: (قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي) وَثَقَّلَهَا.

واتە: لە ئوبەی کوڕی کەعبەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی خوێندەوە: ﴿ قَدْ بَلَغْتَ مِن لَّدُنِّي عُذْرًا ﴾.

٣٩٨٦ - (صحيح) عن مصدع أبي يحيى قال: سمعت ابن عباس يقول: أَقْرَأَنِي أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ كَمَا أَقْرَأَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ) مُخَفَّفَةً.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە میصدەعی کوڕی یەحیاوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: گوێم لە ئیبنو عەباس رەزای خوایان لێ بێ بوو دەیوت: ئوبەی کوڕی کەعب ئەم ئایەتەی بۆ خوێندمەوە وەك چۆن پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم دەیخوێندەوە: ﴿فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ﴾. الكهف : ٨٦.

٣٩٨٧ - (ضعيف) عن أبو سعيد الخدري: أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (إِنَّ الرَّجُلَ مِنْ أَهْلِ عِلِّيِّينَ لَيُشْرِفُ عَلَى أَهْلِ الْجَنَّةِ فَتُضِيءُ الْجَنَّةُ لِوَجْهِهِ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ). - قَالَ: وَهَكَذَا جَاءَ الْحَدِيثُ: (دُرِّيٌّ). مَرْفُوعَةُ الدَّالِ لاَ تُهْمَزُ - (وَإِنَّ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ لَمِنْهُمْ وَأَنْعَمَا).

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (بێگومان پیاوێ لەخەڵکی بەرزترین پلەکانی بەهەشت سەرپەرشتی ئەهلی بەهەشت دەکات روخساری وەك ئەستێرەی درەوشاوەو سپی و جوان دەدرەوشێتەوە). (پێشەوایان ئەبو بەکر و عومەر رەزای خوای لێ بێ لەوانەن، خاوەن ئەو نیعمەت و فەزڵە گەورەن). - راوی وتی: (دُرِّيٌّ). لە فەرمودەدا بەم شێوەیە هاتوە-.

٣٩٨٨ - (حسن صحيح) عن فروة بن مسيك الغطيفي قال: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَذَكَرَ الْحَدِيثَ, فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, أَخْبِرْنَا عَنْ سَبَإٍ مَا هُوَ؟ أَرْضٌ أَمِ امْرَأَةٌ؟ فَقَالَ: (لَيْسَ بِأَرْضٍ وَلاَ امْرَأَةٍ, وَلَكِنَّهُ رَجُلٌ وَلَدَ عَشَرَةً مِنَ الْعَرَبِ فَتَيَامَنَ سِتَّةٌ وَتَشَاءَمَ أَرْبَعَةٌ). قَالَ عُثْمَانُ الْغَطَفَانِيُّ مَكَانَ الْغُطَيْفِيِّ وَقَالَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الْحَكَمِ النَّخَعِيُّ.

واتە: لە فەروەی کوڕی موسەیکی (الْغُطَيْفِيِّ)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: هاتمە خزمەت پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، جا راوی فەرمودەکەی گێڕایەوە، پیاوێ لە خەڵکەکە وتی: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه

www.iqra.ahlamontada.com

وسلم هەواڵمان بدەرێ وشەی (سَبَإٍ) چییە؟ - کە دوو جار لە قورئاندا هاتوە: ﴿وَجِئْتُكَ مِن سَبَإٍ بِنَبَإٍ يَقِينٍ﴾ سورە النمل:٢٢، ﴿لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكَنِهِمْ ءَايَةٌ جَنَّتَانِ﴾ سورە سبأ:١٥. - زەوی یە یان ئافرەت؟ فەرمووی: (نە زەوی یە وە نە ئافرەت، بەڵکو پیاوێك عەرەب بووە دە کوڕی هەبووە، شەشیان لە یەمەن بوون و چواریان لە شام).

٣٩٨٩ - (صحيح) عن أبو هريرة, عن النبي صلى الله عليه وسلم, - قال إسماعيل: عن أبو هريرة رواية - فذكر حديث الوحي, قال: فذلك قوله تعالى: (حَتَّى إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ).

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم - ئیسماعیل وتی: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە- جا باسی فەرمودەی وەحی کرد، وتی: ئا ئەوە فەرمایشتەکەی خوای گەورەیە: ﴿حَتَّىٰٓ إِذَا فُزِّعَ عَن قُلُوبِهِمْ﴾. سورە سبأ:٢٣.

٣٩٩٠ - (ضعيف الإسناد) عن أم سلمة زوج النبي صلى الله عليه وسلم قالت: قِرَاءَةُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (بَلَى قَدْ جَاءَتْكِ آيَاتِي فَكَذَّبْتِ بِهَا وَاسْتَكْبَرْتِ وَكُنْتِ مِنَ الْكَافِرِينَ) قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا مُرْسَلٌ, الرَّبِيعُ لَمْ يُدْرِكْ أُمَّ سَلَمَةَ.

واتە: لە ئوممو سەلەمەی هاوسەری پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی خوێندەوە: ﴿بَلَىٰ قَدْ جَآءَتْكَ ءَايَٰتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا وَٱسْتَكْبَرْتَ وَكُنتَ مِنَ ٱلْكَٰفِرِينَ﴾. سورە الزمر: ٥٩.

٣٩٩١ - (صحيح) عن عطاء - قال ابن حنبل: (لم أفهم) جيدا - عن صفوان - قال ابن عبدة: ابن يعلى - عن أبيه قال: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقْرَأُ: (وَنَادَوْا يَا مَالِكُ). قَالَ أَبُو دَاوُدَ: يَعْنِي بِلاَ تَرْخِيمٍ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە (عطاء)ەوە - ئیبنو حەنبەل وتی: باش (لێی تێنەگەیشتم) - لە صەفوانەوە - ئیبنو عەبدە وتی: ئیبنو یەعلا - لە باوکیەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: بیستم لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم لەسەر مینبەر بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی خوێندەوە: ﴿وَنَادَوْاْ يَٰمَٰلِكُ﴾ . سورە الزخرف: ٧٧.

٣٩٩٢ - (صحيح) عن عبد الله – بن مسعود – قال: أَقْرَأَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِنِّي أَنَا الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ).

واتە: لە (عبد الله) - ی کوڕی مەسعود - ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی بۆ خوێندمەوە: ﴿إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلرَّزَّاقُ ذُو ٱلْقُوَّةِ ٱلْمَتِينُ﴾. سورە الزاریات: ٥٨.

٣٩٩٣ - (صحيح) عن عبد الله, أن النبي صلى الله عليه وسلم كان يقرؤها: (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ). يَعْنِي مُثَقَّلاً. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: مَضْمُومَةَ الْمِيمِ مَفْتُوحَةَ الدَّالِ مَكْسُورَةَ الْكَافِ.

واتە: لە (عبد الله) - ی کوڕی مەسعود - ەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی دەخوێندەوە: ﴿فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ﴾. القمر: ١٥.

٣٩٩٤ – (صحيح الإسناد) عن عائشة رضي الله تعالى عنها قالت: سمعت رسول الله صلى الله عليه و سلم يقرؤها: (فَرُوحٌ وَرَيْحَانٌ).

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: بیستم لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی خوێندەوە: ﴿فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ﴾ . سورە الواقعه: ٨٩.

www.iqra.ahlamontada.com

٣٩٩٥ - (ضعيف الإسناد) عن جابر قال: رأيت النبي صلى الله عليه وسلم يقرأ: (يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ).

واتە: لە جابرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەرم صلى الله عليه وسلم بینی بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی خوێندەوە: ﴿يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُۥٓ أَخْلَدَهُۥ﴾. سورە الهمزة: ٣.

٣٩٩٦ - (ضعيف الإسناد) عن أبو قلابة: عَمَّنْ أَقْرَأَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (فَيَوْمَئِذٍ لاَ يُعَذَّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ, وَلاَ يُوثَقُ وَثَاقَهُ أَحَدٌ).

واتە: ئەبو قیلابە لە هەندێ لە هاوەڵانەوە گێڕاویەتیەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی خوێندۆتەوە: ﴿فَيَوْمَئِذٍ لَّا يُعَذِّبُ عَذَابَهُۥٓ أَحَدٌ ﴿٢٥﴾ وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُۥٓ أَحَدٌ ﴿٢٦﴾﴾. سورە الفجر: ٢٥- ٢٦.

٣٩٩٧ - (ضعيف الإسناد) عن أبو قلابة قال: أَنْبَأَنِي مَنْ أَقْرَأَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, أَوْ مَنْ أَقْرَأَهُ مَنْ أَقْرَأَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (فَيَوْمَئِذٍ لاَ يُعَذَّبُ).

واتە: لە ئەبو قیلابەوە، دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێم گەیشتوە کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی خوێندۆتەوە: (فَيَوْمَئِذٍ لاَ يُعَذَّبُ).

٣٩٩٨ - (ضعيف الإسناد) عن أبو سعيد الخدري قال: حَدَّثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدِيثًا ذَكَرَ فِيهِ جِبْرِيلَ وَمِيكَالَ. فَقَرَأَ: (جِبْرَائِلَ وَمِيكَائِلَ). قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قَالَ خَلَفٌ: مُنْذُ أَرْبَعِينَ سَنَةً, لَمْ أَرْفَعِ الْقَلَمَ عَنْ كِتَابَةِ الْحُرُوفِ, مَا أَعْيَانِي شَيْءٌ, مَا أَعْيَانِي جِبْرَائِلُ وَمِيكَائِلُ.

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرمودەیەکی گێڕایەوە باسی جیبریل و میکائیلی کرد، بەم شێوەیە خوێندیەوە: (جِبْرَائِلَ وَمِيكَائِلَ). قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قَالَ خَلَفٌ: مُنْذُ أَرْبَعِينَ سَنَةً, لَمْ أَرْفَعِ الْقَلَمَ عَنْ كِتَابَةِ الْحُرُوفِ, مَا أَعْيَانِي شَيْءٌ, مَا أَعْيَانِي جِبْرَائِلُ وَمِيكَائِلُ.

٣٩٩٩ - (ضعيف) عن أبو سعيد الخدري قال: ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَاحِبَ الصُّورِ فَقَالَ: (عَنْ يَمِينِهِ جِبْرَائِلُ وَعَنْ يَسَارِهِ مِيكَائِلُ). قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قَالَ خَلَفٌ: مُنْذُ أَرْبَعِينَ سَنَةً, لَمْ أَرْفَعِ الْقَلَمَ عَنْ كِتَابَةِ الْحُرُوفِ, مَا أَعْيَانِي شَيْءٌ, مَا أَعْيَانِي جِبْرَائِلُ وَمِيكَائِلُ.

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم باسی ئەو مەلائیکەیەی کرد کە فوو دەکات بە (شەیپور) کەڕەنادا، فەرمووی: (جیبرئیل لەلای راستیەوە و میکائیل لەلای چەپیەوە). قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قَالَ خَلَفٌ: مُنْذُ أَرْبَعِينَ سَنَةً, لَمْ أَرْفَعِ الْقَلَمَ عَنْ كِتَابَةِ الْحُرُوفِ, مَا أَعْيَانِي شَيْءٌ, مَا أَعْيَانِي جِبْرَائِلُ وَمِيكَائِلُ.

٤٠٠٠- (ضعيف الإسناد) عن الزهري - قال معمر: وربما ذكر ابن المسيب - قال: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ يَقْرَءُونَ: (مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ), وَأَوَّلُ مَنْ قَرَأَهَا: (مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ) مَرْوَانُ. قَالَ أَبُو دَاوُدَ :هَذَا أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ, عَنْ أَنَسٍ, وَالزُّهْرِيِّ, عَنْ سَالِمٍ, عَنْ أَبِيهِ.

واتە: لە زوهریەوە - مەعەممەر وتی: لەوانەیە باسی ئیبنو موسەییەبی کردبێت - دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم و پێشەوایان ئەبو بەکر و عومەر و (عثمان) بەم شێوەیە ئەم ئایەتەیان خوێندۆتەوە: (مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ)، یەکەم کەس بەم شێوەیە خوێندیەوە مەروان - ی کوڕی حەکەم - بوو: (مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ). سورە الفاتحە: ٣.

www.iqra.ahlamontada.com

٤٠٠١ - (صحيح) عن أم سلمة أنها ذكرت - أو كلمة غيرها - : قِرَاءَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ, الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ, الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ, مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ) يَقْطَعُ قِرَاءَتَهُ آيَةً آيَةً. قَالَ أَبُو دَاوُدَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ يَقُولُ: الْقِرَاءَةُ الْقَدِيمَةُ (مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ).

واتە: لە ئومەو سەلەمەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بەم شێوەیە ئەم ئایەتانەی دەخوێندەوە: (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) دەوەستا، (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) دەوەستا، (الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) دەوەستا، (مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ) دەوەستا. واتە ئایەت بە ئایەت کەمێك لەسەریان دەوەستا. ئەبو داود دەڵێت: گوێم لە ئەحمەدی کوڕی حەنبەل بوو دەیوت: خوێندنەوەی کۆنی بەم شێوەیە بووە: (مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ).

٤٠٠٢ - (صحيح الاسناد) عن أبو ذر قال: كُنْتُ رَدِيفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى حِمَارٍ, وَالشَّمْسُ عِنْدَ غُرُوبِهَا, فَقَالَ: (هَلْ تَدْرِي أَيْنَ تَغْرُبُ هَذِهِ؟) قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ, قَالَ: (فَإِنَّهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَامِيَةٍ).

واتە: لە (أبو ذر)ەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: کاتی خۆر ئاوا بوون بوو پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم بەسەر گوێدرێژێکەوە بوو، منیش لە پاشکۆی دا سوار بوو بووم، فەرمووی: (ئایا دەزانێ ئەمە لەکوێ ئاوا دەبێت؟ واتە خۆر). وتم: خوای گەورەو پێغەمبەرەکەی دەزانن، فەرمووی: (بێگومان خۆر لە کانیاوێکدا کە قورە رەشەی بەدەوردایە ئاوا دەبێت). مەبەست ئەوەیە کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم ئەم ئایەتەی: (تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ) سورە الكهف: ٨٦. بەم شێوەیە خوێندەوە: (تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَامِيَةٍ).

٤٠٠٣ - (صحيح) عن ابن الأسقع قال: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَهُمْ فِي صُفَّةِ الْمُهَاجِرِينَ فَسَأَلَهُ إِنْسَانٌ: أَيُّ آيَةٍ فِي الْقُرْآنِ أَعْظَمُ؟ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (اللَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لاَ تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلاَ نَوْمٌ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئیبنو ئەسقەعەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم هات بۆ ئەو شوێنەی کە موسوڵمانە هەژارو بێ نەواکان تێیدا نیشتەجێ بوون لە مەدینە، کەسێ پرسیاری لێ کرد وتی: چ ئایەتێ لە قورئاندا گەورەترین ئایەتە؟ پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: ﴿ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡحَيُّ ٱلۡقَيُّومُۚ لَا تَأۡخُذُهُۥ سِنَةٞ وَلَا نَوۡمٞ ﴾. سورە البقرە: ٢٥٥.

٤٠٠٤ - (صحيح) عن شقيق, عن ابن مسعود: أَنَّهُ قَرَأَ: (هَيْتَ لَكَ). فَقَالَ شَقِيقٌ: إِنَّا نَقْرَؤُهَا: (هِئْتُ لَكَ). يَعْنِي فَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ: أَقْرَؤُهَا كَمَا عُلِّمْتُ أَحَبُّ إِلَيَّ.

واتە: لە شەقیقەوە، لە ئیبنو مەسعودەوە دەگێڕنەوە، کە بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی خوێندەوە: (هَيْتَ لَكَ). سورە یوسف: ٢٣. شەقیق وتی: ئێمە بەم شێوە دەمانخوێندەوە: (هِئْتُ لَكَ). واتە: ئیبنو مەسعود وتی: بەو شێوەیە دەیخوێنمەوە کە فێرکراوم ئەوەم بەلاوە خۆشترە.

٤٠٠٥ - (صحيح) عن شقيق قال: قيل لعبد الله: إِنَّ أُنَاسًا يَقْرَءُونَ هَذِهِ الآيَةَ: (وَقَالَتْ هِيتَ لَكَ) فَقَالَ: إِنِّي أَقْرَأُ كَمَا عُلِّمْتُ أَحَبُّ إِلَيَّ: (وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ).

واتە: لە شەقیقەوە دەگێڕنەوە، کە وترا بە(عبد الله)ی کوڕی مەسعود: هەندێ خەڵك بەم شێوەیە ئەم ئایەتەی دەخوێننەوە: (وَقَالَتْ هِيتَ لَكَ). ئیبنو مەسعود وتی: من بەو شێوەیە دەیخوێنمەوە کە فێرکراوم ئەوەم بەلاوە خۆشترە: (وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ).

٤٠٠٦ - (حسن صحيح) عن أبو سعيد الخدري قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: قال الله [عزوجل] لبني إسرائيل: (ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ تُغْفَرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ).

www.iqra.ahlamontada.com

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (خوای گەورە بە بەنی ئیسرائیل دەفەرموێت: ﴿وَٱدۡخُلُواْ ٱلۡبَابَ سُجَّدٗا وَقُولُواْ حِطَّةٞ نَّغۡفِرۡ لَكُمۡ خَطَٰيَٰكُمۡ﴾.سورە البقرە: ٥٨. واتە: بەم شێوەیە دەیخوێنرێتەوە.

٤٠٠٧ - عن هشام بن سعد, بإسناده, مثله.

واتە: لە هیشامی کوڕی سەعدەوە فەرمودەی پێشو بە هەمان مانا هاتوە.

٤٠٠٨ - (صحيح الاسناد) عن عروة: أن عائشة رضي الله عنها قالت: نَزَلَ الْوَحْيُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَرَأَ عَلَيْنَا: (سُورَةٌ أَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا). قَالَ أَبُو دَاوُدَ: يَعْنِي مُخَفَّفَةً, حَتَّى أَتَى عَلَى هَذِهِ الآيَاتِ.

واتە: لە عورووەوە دەگێڕنەوە، کە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ وتویەتی: وەحی دابەزی بۆ پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم ئەم ئایەتەی خوێندەوە بۆمان: ﴿سُورَةٌ أَنزَلۡنَٰهَا وَفَرَضۡنَٰهَا﴾. سورە النور:١.

www.iqra.ahlamontada.com

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

سەرەتای پەرتوکی گەرماو.

٢٥- أول كتاب الحمام

باسی سەبارەت بە چونە گەرماو.

١ - باب الدُّخُولِ فِي الْحَمَّامِ.

٤٠٠٩ - (ضعيف) عن عائشة رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا, قالت: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ دُخُولِ الْحَمَّامَاتِ, ثُمَّ رَخَّصَ لِلرِّجَالِ أَنْ يَدْخُلُوهَا فِي الْمَيَازِرِ.

واتە: لە عائیشەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم چونە گەرماوە گشتیەکانی قەدەغەکرد، لە پاشدا ڕێگەی دا بە پیاوان بە پشتەماڵەوە بچن.

٤٠١٠ - (صحيح) عن سالم بن أبي الجعد - قال ابن المثنى: عن أبي المليح - قال: دَخَلَ نِسْوَةٌ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا, فَقَالَتْ: مِمَّنْ أَنْتُنَّ؟ قُلْنَ: مِنْ أَهْلِ الشَّامِ, قَالَتْ: لَعَلَّكُنَّ مِنَ الْكُورَةِ الَّتِي تَدْخُلُ نِسَاؤُهَا الْحَمَّامَاتِ؟ قُلْنَ: نَعَمْ, قَالَتْ: أَمَا إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (مَا مِنِ امْرَأَةٍ تَخْلَعُ ثِيَابَهَا فِي غَيْرِ بَيْتِهَا إِلاَّ هَتَكَتْ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ تَعَالَى).

واتە: لە سالمی کوڕی ئەبو جەعدەوە - ئیبنو (المثنى) وتی: لە ئەبو مولەیحەوە - دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: ژنانی خەڵکی شام چوون بۆلای عائیشەوە رەزای

www.iqra.ahlamontada.com

خوای لێ بێ وتی: ئێوە کێن؟ وتیان: خەڵکی شامین، وتی: لەوانەیە خەڵکی ئەو ناوچەیە بن کە ژنەکانیان دەچنە گەرماوە گشتیەکان؟ وتیان: بەڵێ، وتی: من خۆم بیستم لە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم دەیفەرموو: (هەر ئافرەتێ جل و بەگەکەی خۆی دابنێ و خۆی رووت بکاتەوە لە غەیری ماڵی خۆیدا ئەوە بێگومان هەتکی پەیمانی شەرم و شکۆی نێوان خۆی و نێوانی خوای گەورەی کردوە).

٤٠١١ - (ضعيف) عن عبد الله بن عمرو: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (إِنَّهَا سَتُفْتَحُ لَكُمْ أَرْضُ الْعَجَمِ, وَسَتَجِدُونَ فِيهَا بُيُوتًا يُقَالُ لَهَا الْحَمَّامَاتُ, فَلاَ يَدْخُلَنَّهَا الرِّجَالُ إِلاَّ بِالأُزُرِ, وَامْنَعُوهَا النِّسَاءَ إِلاَّ مَرِيضَةً أَوْ نُفَسَاءَ).

واتە: لە (عبد الله)ی کوڕی عەمرەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (بێگومان لەمەودوا خاکی عەجەم رزگار دەکەن، ماڵانێکی تێدا دەبینن پێیان دەڵێن: گەرماوەکان، با پیاوەکانتان نەچنە ناویانەوە ئیللا بە پشتەماڵەوە نەبێت - واتە عەورەتیان داپۆشراو بێت -، لە ئافرەتانیان قەدەغەبکەن، ئیللا ئەوانەیان نەبێت کە نەخۆشن یان زەیسانن.

باسی رێگری کردن لە خۆڕوتکردنەوە.

٢ - باب النَّهْيِ عَنِ التَّعَرِّى.

٤٠١٢ - (صحيح) عن يعلى: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَجُلاً يَغْتَسِلُ بِالْبَرَازِ بِلاَ إِزَارٍ, فَصَعِدَ الْمِنْبَرَ, فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ, ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ حَيِىٌّ سِتِّيرٌ يُحِبُّ الْحَيَاءَ وَالسَّتْرَ, فَإِذَا اغْتَسَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْتَتِرْ).

واتە: لە یەعلاوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پیاوێکی دی لە دەشتێکدات بێ پەردە خۆی دەشت، لەبەرئەوە چووە سەرجێگای وتاردان

www.iqra.ahlamontada.com

و سوپاس و ستایشی خوای کردوو، لەپاشدا فەرمووی: (بەڕاستی خوای باڵادەست و گەورە زۆر بەشەرم و داپۆشەرە شەرم و داپۆشینی پێ خۆشە، هەرکاتێ یەکێ لە ئێوە خۆی شت با خۆی داپۆشێت).

٤٠١٣ - (حسن) عن يعلى: عن النبي صلى الله عليه وسلم بِهَذَا الْحَدِيثِ.
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: الأَوَّلُ أَتَمُّ.

واتە: لە یەعلاوە، لە پێغەمبەرەوە صلى الله عليه وسلم ئەم فەرمودەی پێشو هاتوە.
ئەبو داود دەڵێت: فەرمودەی یەکەم تەواوترە.

٤٠١٤ - (صحيح) عن زرعة بن عبد الرحمن بن جرهد عن أبيه - قال: كان جرهد هذا من أصحاب الصفة -, أنه قال: جَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَنَا وَفَخِذِى مُنْكَشِفَةٌ, فَقَالَ: (أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الْفَخِذَ عَوْرَةٌ).

واتە: لە زورعەی کوڕی (عبد الرحمن)ی کوڕی جەرهەدەوە، لە باوکیەوە جەرهەد -جەرهەد یەکێ بووە لە هاوەڵانی صوففە(أصحاب الصفة) - دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم لەناوماندا دانیشتبو رانم بەدەرەوە بوو، فەرمووی: (ئایا نازانی ران (عەورەت)شەرمگەیە).

٤٠١٥ - (ضعيف جدا) عن علي رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لاَ تَكْشِفْ فَخِذَكَ, وَلاَ تَنْظُرْ إِلَى فَخِذِ حَيٍّ وَلاَ مَيِّتٍ). قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا الْحَدِيثُ فِيهِ نَكَارَةٌ.

واتە: لە پێشەوا عەلیەوە رەزای خوای لێ بێ دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمویەتی: (رانت دەرمەخە، سەیری رانی زیندوو مردوویش مەکە.

www.iqra.ahlamontada.com

باسی ئەوەی دەربارەی خۆڕوتکردنەوە هاتووە.

٣ - باب مَا جَاءَ فِي التَّعَرِّي.

٤٠١٦ - (صحيح) عن المسور بن مخرمة, قال: حَمَلْتُ حَجَرًا ثَقِيلاً فَبَيْنَا أَمْشِي, فَسَقَطَ عَنِّي ثَوْبِي, فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (خُذْ عَلَيْكَ ثَوْبَكَ وَلاَ تَمْشُوا عُرَاةً).

واتە: لە میسوەری کوڕی مەخرەمەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: بەردێکی گەورەم هەڵگرتبو لەوکاتەدا کە ڕێم دەکرد پۆشاکەکەم کەوت، پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم پێی فەرمووم: (پۆشاکەکەت هەڵگرەوەو لەبەری بکەرەوە، بە رووتی ڕێ مەکە).

٤٠١٧ - (حسن) عن بهز بن حكيم, عن أبيه, عن جده قال: قلت: يَا رَسُولَ اللَّهِ, عَوْرَاتُنَا مَا نَأْتِي مِنْهَا وَمَا نَذَرُ؟ قَالَ: (احْفَظْ عَوْرَتَكَ إِلاَّ مِنْ زَوْجَتِكَ أَوْ مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ). قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, إِذَا كَانَ الْقَوْمُ بَعْضُهُمْ فِي بَعْضٍ؟ قَالَ: (إِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ لاَ يَرَيَنَّهَا أَحَدٌ فَلاَ يَرَيَنَّهَا). قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ, إِذَا كَانَ أَحَدُنَا خَالِيًا؟ قَالَ: (اللَّهُ أَحَقُّ أَنْ يُسْتَحْيَا مِنْهُ مِنَ النَّاسِ).

واتە: لە بەهزی کوڕی حەکیمەوە، لە باوکیەوە، لە باپیریەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، شەرمگاکانمان کامەی دەرخەین و کامەی داپۆشین؟ فەرمووی: (عەورەتی خۆت لە هەموو کەسێك داپۆشە جگە لە هاوسەرەکەت و ئەو کەنیزەی کە بوویتە خاوەنی کە سەیری بکات). وتی: وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، ئەی ئەگەر خەڵکەکە زۆربوون و چوو بوون بەناو یەکتردا چۆن؟ فەرمووی: (هەتا دەتوانی با کەس عەورەتت نەبینێ). وتی: وتم: ئەی پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم، ئەی ئەگەر یەکێکمان خۆی بە تەنها بوو شوێنەکە چۆڵ بوو

www.iqra.ahlamontada.com

چۆن؟ فەرمووی: (خوای گەورە لە هەموو کەسێکی تر شیاوترە کە شەرم و شکۆی لێ بکرێ).

٤٠١٨ - (صحيح) عن أبو سعيد الخدري, عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (لاَ يَنْظُرُ الرَّجُلُ إِلَى عُرْيَةِ الرَّجُلِ, وَلاَ الْمَرْأَةُ إِلَى عُرْيَةِ الْمَرْأَةِ, وَلاَ يُفْضِى الرَّجُلُ إِلَى الرَّجُلِ فِى ثَوْبٍ وَاحِدٍ, وَلاَ تُفْضِى الْمَرْأَةُ إِلَى الْمَرْأَةِ فِى ثَوْبٍ).

واتە: لە ئەبو سەعیدی خودیەوە دەگێڕنەوە، کە پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (با پیاو سەیری عەورەتی پیاو نەکات، هەروەها با ئافرەتیش سەیری عەورەتی ئافرەت نەکات، با پیاو بە رووتی خۆی نەنوسێنێ بە پیاوێکی ترەوە لەژێر پۆشاکێکدا یان لەناو نوێنی خەوتندا، هەروەها با ئافرەتیش بە رووتی خۆی نەنوسێنێ بە ئافرەتێکی ترەوە لەژێر پۆشاکێکدا یان لەناو نوێنی خەوتندا).

٤٠١٩ - (ضعيف) عن أبي هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم (لاَ يُفْضِيَنَّ رَجُلٌ إِلَى رَجُلٍ وَلاَ امْرَأَةٌ إِلَى امْرَأَةٍ, إِلاَّ وَلَدًا أَوْ وَالِدًا). قَالَ: وَذَكَرَ الثَّالِثَةَ فَنَسِيتُهَا.

واتە: لە ئەبو هورەیرەوە دەگێڕنەوە، کە وتویەتی: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (با دوو پیاو پێکەوە لەناو جێگایەکدا نەخەون بەڕوتی، هەروەها دوو ئافرەتیش پێکەوە لەناو جێگایەکدا نەخەون بەڕوتی، مەگەر کوڕ یان باوك و دایکی بن). - فەرمودەکە لاوازە بێگومان تەنها بۆ ژن و مێرد دروستە پێکەوە بەڕووتی بخەون - راوی وتی ناوی سێیەمیشی برد بەڵام من لەیادم چو.

www.iqra.ahlamontada.com

ناوەڕۆك

پەرتوکی تەرم (جەنازة).....٥
باسی نەخۆشیەکان کەفارەتی گوناهو تاوانەکانن ٥
باسی دەربارەی ئەگەر کەسێ بەردەوام کردەوەیەکی چاك بکات نەخۆشی و سەفەر سەرقاڵیان کرد نەیتوانی ئەو کردەوە بکات.....٨
باسی سەبارەت بە سەردانی ئافرەتان.....٨
باسی سەبارەت بە سەردانی نەخۆش.....١٠
باسی دەربارەی سەردانی نەخۆشی خاوەن پەیمان کە ئایا دروستە یان نا؟ ١١
باسی دەربارەی سەردانی نەخۆش بە دەستنوێژەوە.....١٢
باسی سەبارەت بە سەردانی نەخۆش جار لەدوای جار.....١٣
باسی سەبارەت بە سەردانی کەسێ چاوی ژان بکات.....١٤
باسی دەرچون لە شوێنێ کە نەخۆشی (طاعون)ی تێدا بڵاوبێتەوە.....١٤
باسی پاڕانەوە بۆ نەخۆش کە چاك بێتەوە لەکاتی سەردانی کردنیدا.....١٥
باسی پاڕانەوە بۆ نەخۆش لەکاتی سەردانی کردنیدا.....١٦
باسی سەبارەت بە خراپی ئاوات خواستن بۆ مەرگ.....١٧
باسی مردنی کوتوپڕ.....١٧
باسی دەربارەی فەزڵی ئەو کەسەی بە نەخۆشی (طاعون) دەمرێت.....١٨
باسی نینۆککردن و لابردنی مووی شەرمگەی نەخۆش.....١٩
باسی گومانی باش بردن بە خوای گەورە لەکاتی مردندا.....٢٠
باسی باشی پاککردنەوەی پۆشاکی مردو لەکاتی مردنیدا.....٢١
باسی چی باشە بووترێت لەلای مردودا.....٢١
باسی دەربارەی تەڵقینی مردو.....٢٢
باسی داخستنی چاوەکانی مردو.....٢٣
باسی دەربارەی وتنی: (إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ) لەکاتی توشبوونی بەڵاو موسیبە تدا.....٢٤

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە داپۆشینی مردو.....٢٤
باسی خوێندنی سورەتی یاسین بەسەر مردودا.....٢٥
باسی دانیشتن لەکاتی توشبوونی بەڵاو موسیبەتدا.....٢٥
باسی سەبارەت سەرخۆشیکردن.....٢٦
باسی ئارامگرتن لەسەرەتای لێ قەومان و کارەساتەوە.....٢٧
باسی سەبارەت بە گریان بۆ مردو.....٢٧
باسی سەبارەت بە شیوەن و گریان و لاواندنەوە.....٢٩
باسی دروستکردنی خواردن بۆ کەسوکاری مردو.....٣٢
باسی دەربارەی ئایا شەهید دەشۆردرێ یان نا؟ ٣٢
باسی دەربارەی داپۆشینی مردو لەکاتی شۆردنی دا.....٣٥
باسی چۆنیەتی شۆردنی مردو.....٣٦
باسی سەبارەت بە کفن کردن.....٣٨
باسی سەبارەت بە زێدەڕۆیی لە کفن کردندا.....٤٠
باسی سەبارەت بە کفنی ئافرەتان.....٤١
باسی سەبارەت بە بۆنخۆشکردنی مردو بە میسك.....٤٢
باسی بە پەلە ئامادەکردنی جەنازە بۆ بە خاکسپاردنی وە کەراهیەتی راگرتنی.....٤٣
باسی دەربارەی خۆشۆردن لەدوای شۆردنی مردو.....٤٣
باسی دەربارەی ماچکردنی مردو.....٤٤
باسی سەبارەت بە کفن کردنی مردو لە شەودا.....٤٥
باسی سەبارەت بە گواستنەوەی مردو لە زەویەکەوە بۆ زەویەکی تر، وە کەراهەتی ئەو کارە.....٤٥
باسی سەبارەت بە ریزەکانی نوێژی مردو.....٤٦
باسی سەبارەت بە رۆشتنی ئافرەتان بەشوێن جەنازەدا.....٤٦
باسی سەبارەت بە فەزڵی نوێژکردن.....٤٧
لەسەر جەنازەو بەخاکسپاردنی.....٤٧
باسی سەبارەت بە شوێنکەوتنی مردو بە ئاگرەوە.....٤٨
باسی هەستان لەبەر جەنازە.....٤٩

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سواربوون لەکاتی بەڕێکردنی جەنازەدا.....٥١
باسی ڕێکردن لەپێش جەنازەوە.....٥٢
باسی پەلەکردن لە بەڕێکردنی جەنازەدا.....٥٣
باسی پێشەوا نوێژ لەسەر کەسێك ناکات خۆی بکوژێت.....٥٤
باسی نوێژکردن لەسەر کەسێك لە تۆڵەدا بکوژرێت.....٥٦
باسی دەربارەی نوێژکردن لەسەر منداڵ.....٥٦
باسی نوێژکردن لەسەر جەنازە لە مزگەوتدا.....٥٧
باسی بە خاکسپاردن لەکاتی خۆرهەڵاتن و خۆرئاوابووندا.....٥٨
باسی کاتێ کە جەنازەی پیاوان و ئافرەتان ئامادەبوو، کامیان پێش دەخرێت؟.....٥٩
باسی پێشنوێژ لە کوێی مردودا رادەوەستێ کاتێ کە نوێژی لەسەر دەکات؟.....٥٩
باسی (الله أكبر)کردن لەسەر جەنازە.....٦٢
باسی ئەوەی لەسەر جەنازە دەخوێنرێت.....٦٣
باسی پاڕانەوە بۆ مردو.....٦٤
باسی نوێژکردن لەسەر مردوی ناوگۆڕ.....٦٦
باسی نوێژکردن لەسەر موسوڵمانێ کە لە وڵاتی هاوبەش بۆ خوا دانەراندا بمر ێت.....٦٦
باسی کۆکردنەوەی چەند مردویەك لەگۆڕێکدا و دانانی نیشانە بۆ ناسینەوەی گۆڕ.....٦٧
باسی لەکاتی هەڵکەندنی گۆڕدا ئەگەر ئێسك هەبوو، گۆڕهەڵکەن لەو شوێنە دوردەکەوێتەوە یان نا؟.....٦٨
باسی سەبارەت بە هەڵکەندنی گۆڕ لەسەر شێوەی (اللحد).....٦٩
باسی چەند کەس دەچنە ناو گۆڕەوە.....٦٩
باسی مردو چۆن دەخرێتە ناو گۆڕەوە.....٧٠
باسی دانیشتن لەلای گۆڕ.....٧١
باسی دەربارەی پاڕانەوە بۆ مردو لەکاتی خستنە ناو گۆڕەکەی.....٧١
باسی پیاوێ بمرێت و خزمی نزیکی هاوبەش بۆ خوا دانەری هەبێت.....٧٢
باسی سەبارەت بە قوڵکردنی گۆڕ.....٧٢

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە رێککردنی گۆڕ.....٧٣
باسی داوای لێ خۆشبوون کردن بۆ مردو لەدوای لێبوونەوە لەشاردنەوەی.....٧٥
باسی کەراهەتی سەربڕین لەسەر گۆڕ.....٧٥
باسی نوێژکردن لەسەر گۆڕی مردو لەپاش ماوەیە.....٧٦
باسی دەربارەی دروستکردنی بینا لەسەر گۆڕ.....٧٦
باسی خراپی دانیشتن لەسەر گۆڕ.....٧٧
باسی رێکردن بە نەعلەوە بەناو گۆڕەکاندا.....٧٨
باسی دەربارەی گواستنەوەی مردو لەشوێنی خۆی لەبەر روداوێ.....٧٩
باسی دەربارەی باسکردنی مردو بە چاکە.....٨٠
باسی سەبارەت بە سەردانی گۆڕستان.....٨٠
باسی سەبارەت بە سەردانی ئافرەتان بۆ گۆڕستان.....٨١
باسی لەکاتی سەردانی گۆڕستان یان دان بەلایدا چی دەوترێت.....٨٢
باسی ئەگەر کەسێ لە ئیحرامدا مرد چی لێ بکرێت؟.....٨٢
سەرەتای پەرتوکی سوێندخواردنەکان و (نذر)کردنەکان.....٨٥
باسی سەبارەت بە سزای توندی سوێندخواردنی درۆ.....٨٥
باسی ئەوکەسەی سوێندی درۆ بخوات بۆ ئەوەی ماڵی کەسێکی تر ببچرێت بۆ خۆی.....٨٥
باسی ئەوەی هاتوە دەربارەی بەرزراگرتنی سوێندخواردن لەسەر منبەرەکەی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم.....٨٨
باسی سوێندخواردن بە غەیری خوا یان بە بتەکان.....٨٩
باسی خراپی سوێندخواردن بە ئەمانەت.....٩١
باسی (معاریض) لە سوێندخواردندا.....٩٢
باسی ئەوەی هاتوە دەربارەی سوێندخواردن بە میللەتێ غەیری میللەتی ئیسلام و بڵێ من لە ئیسلام بەریم.....٩٣
باسی پیاوێ سوێند بخوات کە (إدام) غەیری نان نەخوات وەك رۆن و زەیت و سرکە ئەگەر خورمای خوارد بەنانەوە پێی گوناهبار دەبێت یان نا.....٩٤
باسی (استثناء) لە سوێندخواردندا.....٩٥

www.iqra.ahlamontada.com

باسی ئەوەی هاتوە دەربارەی سوێندخواردنی پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم.....٩٦
باسی کەفارەت کەفارەتدان ئەگەر خێرتر بوو.....٩٧
باسی دەربارەی ئایا قەسەم بەبێ (الله) بە سوێندخواردن حسابە یان نا؟.....٩٨
باسی دەربارەی سویندخواردنی درۆ بە ئەنقەست حوکمی چی یە؟.....١٠٠
باسی کەفارەتی سوێند چەند مەن(صاع)ە.....١٠٠
باسی دەربارەی ئازادکردنی کەنیزەکی باوەڕدار لەکەفارەتدا.....١٠٢
باسی قەدەغەکردنی نەزرکردن.....١٠٣
باسی ئەوەی کە هاتوە دەربارەی نەزرکردن لەسەر گوناهکردن.....١٠٤
باسی ئەوەی پێی وایە کەفارەتی لەسەرە ئەگەر نەزەرەکەی لە گوناهو سەرپێچی دا بوو.....١٠٥
باسی کەسێ نەزر بکات لە (بیت المقدس) نوێژ بکات.....١١١
باسی دەربارەی گێرانەوەی نەزری مردوو.....١١٢
باسی ئەوەی هاتوە سەبارەت بە هەرکەسێ مردو رۆژوو قەرزار بوو با سەرپەرشتیارەکەی یان خزمێکی نزیکی بۆ بگرێتەوە.....١١٣
باسی ئەوەی فەرمانی پێ کراوە بە جێبەجێ کردنی نەزر.....١١٤
باسی سەبارەت بە نەزرێ کە هی ئادەمیزاد خۆی نەبێت.....١١٧
باسی دەربارەی ئەوکەسەی نەزر دەکا ماڵەکەی بکا بەخێر.....١١٩
باسی کەسێ لەسەردەمی نەفامیدا نەزر بکات لەپاشدا بگات بە ئیسلام و موسوڵمان ببێت.....١٢١
باسی کەسێ نەزرێ بکات و دیاری نەکات.....١٢٢
باسی سوێندی بەدەمداهاتن(لەغو).....١٢٢
باسی دەربارەی ئەوکەسەی سوێند دەخوات لەسەر نانخواردن کە نەیخوات.....١٢٣
باسی سوێندخواردن لەسەر پچراندنی پەیوەندی خزمایەتی.....١٢٤
باسی (استثناء) لەسوێندخواردندا لەدوای بێ دەنگ بوون.....١٢٦
باسی کەسێ نەزرێ بکات نەتوانێ جێبەجێی بکات سەرەتای پەرتوکی کڕین و فرۆشتن.....١٢٨

www.iqra.ahlamontada.com

سەرەتای پەرتوکی کڕین و فرۆشتن.....١٢٨
باسی سەبارەت بە بازرگانیە کە سوێندو قسەی بێ هودە(لەغو)ی تێکەڵاو ببێت.. .....١٢٨
باسی سەبارەت بە دەرهێنانی ئاڵتون و زیو لە کانەکان.....١٢٩
باسی سەبارەت بە دورکەوتنەوە لە گومان گەل.....١٣٠
باسی سەبارەت بە سودخۆر و سود وەرگر.....١٣٢
باسی سەبارەت بە هەڵوەوشانەوەو وەلانانی سود.....١٣٣
باسی دەربارەی ناپەسەندی سوێندخواردن لە کڕین و فرۆشتندا.....١٣٤
باسی سەبارەت سەنگینی کێشانەو کێشانە بەکرێ.....١٣٤
باسی سەبارەت بە فەرمودەکەی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم کە دەفەرموێت: (باشترین پێوانە پێوانەی خەڵکی مەدینەیە).....١٣٦
باسی سەبارەت بە توندی لە قەرزدا.....١٣٦
باسی سەبارەت بە دواخستنی قەرز.....١٣٩
باسی سەبارەت بە دانەوەی قەرز بە جوانترین شێوە.....١٣٩
باسی سەبارەت بە مامەڵەی پارە بە پارە.....١٤٠
باسی سەبارەت بە فرۆشتنی دەسك و کێلانی شمشێر بە درهەم لەکاتێکدا کە زڕکەفی زێڕ یان زیو بێت.....١٤٢
باسی سەبارەت بە وەرگرتنی زێڕ لەجیاتی زیو.....١٤٤
باسی دەربارەی ئاژەڵ بە ئاژەڵ بە قەرز.....١٤٥
باسی سەبارەت بە روخسەت لەمەدا.....١٤٥
باسی سەبارەت بە لەمەدا ئەگەر دەست بەدەست بێت.....١٤٦
باسی سەبارەت بە خورمای تەڕ بە خورمای وشك.....١٤٦
باسی سەبارەت بە فرۆشتنی خورمای گەیو بەدارەوە بە بڕێك خورمای لێکراوە..١٤٧
باسی سەبارەت بە فرۆشتنی (الْعَرَايَا) واتە بەری ئەو درەختەی کە خاوەنەکەی جیای دەکاتەوە بۆ خواردن بە دارەکەوە.....١٤٨
باسی سەبارەت بە ئەندازەی (الْعَرِيَّة).....١٤٩
باسی سەبارەت بە تەفسیری (الْعَرَايَا).....١٤٩

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە فرۆشتنی بەروبووم پێش گەیشتنی.....١٥٠
باسی دەربارەی فرۆشتنی بەروبوومی درەخت بۆ ماوەی چەند ساڵێ.....١٥٣
باسی دەربارەی مامەڵەی خەڵەتاندن.....١٥٤
باسی سەبارەت بە فرۆشتنی ناچاری.....١٥٦
باسی سەبارەت بە هاوبەشی و شەریکایەتی.....١٥٧
باسی سەبارەت بە پێش بڕکێ کار یان زیاد کەر و کەم کەر لەکاری بازرگانیدا موخالەفە بکات.....١٥٧
باسی سەبارەت بە کەسێ بەبێ پرس بازرگانی بکات بە ماڵ و سامانی کەسێکی ترەوە.....١٥٩
باسی سەبارەت بە شەریکایەتی لەغەیری سەرمایەدا.....١٦٠
باسی سەبارەت بەکرێدانی زەوی بۆ چاندن.....١٦٠
باسی سەبارەت بە توندی لە بەکرێدانی زەوی بۆ چاندندا.....١٦٣
باسی سەبارەت بە کشتوکاڵ کردن لەزەویەکدا بەبێ پرسی خاوەنەکەی.....١٦٨
باسی سەبارەت بە کشتوکاڵ کردن لەزەویەکدا تۆوەکە لەسەر کرێکار بێت.....١٦٨
باسی سەبارەت بە باخەوانی.....١٧٠
باسی سەبارەت بە تەخمین کردنی بەروبووم.....١٧٢
پەرتوکی بەکرێدان.....١٧٤
باسی سەبارەت بە بە کرێ و داهاتی مامۆستای قورئان فێرکردن.....١٧٤
باسی سەبارەت بە کرێ و داهاتی پزیشکەکان.....١٧٥
باسی سەبارەت بە داهاتی کەڵەشاخ.....١٧٧
باسی سەبارەت بە کرێ و داهاتی کەنیزەکەکان.....١٧٨
باسی سەبارەت بە داهات و سەرقەڵەمانەی کوڵەنانی فاڵ گرتنەوە.....١٨٠
باسی سەبارەت بە کرێی تۆوی کەڵگرتن.....١٨٠
باسی سەبارەت بە پیشەی زەرنگەری.....١٨١
باسی سەبارەت بە بەندەیە بفرۆشرێت ماڵ و سامانی هەبێ.....١٨٢
باسی سەبارەت بەچون بەرەوپیری ئەوکەسانەی کە کاڵاو کەل و پەلی بازرگانی دێنن بۆ بازاڕ بۆ فرۆشتن.....١٨٣

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە نەهی کردن لە زیادکردن لەسەر شت بێ ئەوەی مەبەستی کڕین بێت، تەنها بۆ فێڵ کردن بێت.....١٨٤
باسی سەبارەت بە نەهی کردن لەوەی شاری شت بفرۆشێ بۆ لادێیی.....١٨٥
باسی کەسێ ئاژەڵێکی کڕی شیریان لەگوانەکانیدا راگرتبوو ئەگەر ناڕازی بوو ئەوە بۆی هەیە بیگێڕێتەوە بۆ خاوەنەکەی.....١٨٧
باسی سەبارەت بە نەهی کردن لە قۆرخکردن واتە شاردنەوەو هەڵگرتنی خواردن و کاڵاو شمەکی پێویست بۆ کاتی گرانی و بە مەبەستی گران فرۆشتنەوە.....١٨٩
باسی سەبارەت بە شکاندنی درهەم و دیناری ئاسن.....١٩٠
باسی سەبارەت بە نرخ دانان لەسەر شت.....١٩١
باسی سەبارەت بە نەهی کردن لە غەل و غەش.....١٩٢
باسی سەبارەت بە سەرپشکی کڕیار و فرۆشیار.....١٩٣
باسی سەبارەت بە فەزڵ و گەورەیی لەکارخستن.....١٩٦
باسی سەبارەت بە دوو فرۆشتن لەفرۆشتنێکدا.....١٩٦
باسی سەبارەت بە نەهی کردن لە ١٩٧
باسی سەبارەت بە سەلەم.....١٩٧
باسی سەبارەت بە سەلەم کردن لە بەری دارخورمای دیاریکراودا.....١٩٩
باسی سەبارەت بە سەلەم کە ناگۆڕدرێت بە شتێکی تر.....٢٠٠
باسی سەبارەت بەو بەڵاو ئافاتەی کە دەدات لە بەروبووم و لەناوی دەبات.....٢٠٠
باسی سەبارەت بە تەفسیری (جائحە) ئەو بەڵاو ئافاتەی کە دەدات لە بەروبووم و لەناوی دەبات.....٢٠١
باسی سەبارەت بە قەدەغەکردنی ئاو.....٢٠٢
باسی سەبارەت بە فرۆشتنی ئاوی زیادە لەخۆ.....٢٠٤
باسی سەبارەت بە نرخ و بەهای پشیلە.....٢٠٥
باسی سەبارەت بە نرخ و بەهای سەگەکان.....٢٠٥
باسی سەبارەت بە نرخ و بەهای مەی و مردارەوەبوو.....٢٠٦
باسی سەبارەت بە فرۆشتنی خۆراك پێش ئەوەی وەربگیرێت.....٢٠٩
باسی سەبارەت بە پیاوێ کاتێ کە شتێ دەفرۆشێ بڵێ: بە بێ گزی و فرۆفێڵ.....٢١٢

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە بەخشش(عربان).....٢١٣
باسی سەبارەت بە پیاوێ شتێ بفرۆشێ کە لەلای نەبێت.....٢١٤
باسی سەبارەت بە مەرج دانان لە کڕین و فرۆشتندا.....٢١٥
باسی سەبارەت بە دەرکەوتنی عەیبی کۆیلە.....٢١٥
باسی سەبارەت بەو کەسەی کە کۆیلەیە دەکڕێت بەکاری دەهێنێ، لەپاشدا عەیبێکی لە بەندەکەدا بۆ دەردەکەوێت.....٢١٦
باسی سەبارەت بە ئەگەر جیاوازی هەبوو لە نێوان کڕیارو فرۆشیاردا لەسەر نرخی فرۆشراوێك، فرۆشراوەکە ئامادە بێت.....٢١٨
باسی سەبارەت بە هەڵگرتنەوە(شوفعە).....٢١٩
باسی سەبارەت بە کەسێ موفلیس بێ پیاوێ خودی کەلوپەلەکەی خۆی بدۆزێتەوە لەلای شایستەترە بە کەلوپەلەکەی لە کەسانی تر.....٢٢١
باسی سەبارەت بەو کەسەی وڵاخێکی پەککەوتەی بەرەڵا بژێنێتەوە واتە ئاو و ئاڵفی بداتێ و خزمەتی بکات.....٢٢٤
باسی سەبارەت بە رەهن.....٢٢٥
باسی سەبارەت بە پیاوێ لە ماڵ و سامانی کوڕەکەی بخوات.....٢٢٦
باسی سەبارەت بە کەسێ شتی خۆی لای کەسێك بینی.....٢٢٧
باسی سەبارەت بە کەسێ هەقی خۆی هەڵگرێت لەو شتەی کە لەژێردەستیدا یە.....٢٢٨
باسی سەبارەت بە وەرگرتنی دیاریەکان.....٢٣٠
باسی سەبارەت بە پاشگەزبوونەوەو گێڕانەوەی دیاری و بەخشش.....٢٣٠
باسی سەبارەت بە وەرگرتنی دیاری لەجیاتی ئەنجامدانی کارێکی پێویست.....٢٣٢
باسی سەبارەت بە کەسێ هەندێ لە کوڕەکانی جیابکاتەوە لە بەخشیندا.....٢٣٢
باسی سەبارەت بە بەخشینی ژن بەبێ رەزامەندی مێردەکەی.....٢٣٥
باسی دەربارەی بەخشین بۆ ماوەی ژیان.....٢٣٦
باسی دەربارەی ئەوکەسەی کە تێیدا وتویەتی لەدوای خۆشی بۆ نەوەکانی.....٢٣٧
باسی سەبارەت بە بەخششی چاودێری.....٢٣٩
باسی سەبارەت زامنکردنی خواستن.....٢٤٠

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە کەسێ شتێ خراپ بکات دەبێ وەك خۆی بیبژێرێتەوە.....٢٤٣
باسی سەبارەت بە لەناوبردنی کشتوکاڵی خەڵك لەلایەن ئاژەڵانەوە.....٢٤٤
سەرەتای پەرتوکی دادوەری.....٢٤٦
باسی سەبارەت بە داواکردنی دادوەری.....٢٤٦
باسی سەبارەت بە دادوەر هەڵە دەکات.....٢٤٧
باسی سەبارەت بە داواکردن و هەڵپەکردن بۆ دادوەری.....٢٤٨
باسی سەبارەت بە ناپەسەندی بەرتیل وەرگرتن.....٢٥٠
باسی سەبارەت بە دیاری سەرکارەکان.....٢٥٠
باسی سەبارەت بە چۆنیەتی دادوەری.....٢٥١
باسی سەبارەت بە ئەگەر قازی هەڵەی کرد لەدادوەری دا.....٢٥٢
باسی سەبارەت بە خاوەن کێشەکان لەبەردەم قازی دا چۆن دابنیشن.....٢٥٤
باسی سەبارەت بە قازی لەکاتی دادوەری دا توڕەبێت.....٢٥٥
باسی سەبارەت بە حوکم کردن لەنێوان ئەو خاوەن نامە ئاسمانیانەی لەسایەی ئیسلام دان.....٢٥٥
باسی سەبارەت بە ئیجتیهادکردن لەدادوەری دا.....٢٥٦
باسی سەبارەت بە ئاشتەوایی و ڕێکەوتن.....٢٥٨
باسی سەبارەت بە شایەتی.....٢٥٩
باسی سەبارەت بە کەسێ یارمەتیدەری کێشەیە بێت بەبێ ئەوەی بزانێ ئەو کێشەیە هەقە یان ناهەق.....٢٦٠
باسی سەبارەت بە شایەتی درۆ.....٢٦١
باسی سەبارەت بە کێ شایەتی لێ وەرناگیرێت.....٢٦٢
باسی سەبارەت بە شایەتی کۆچەری.....٢٦٣
لەسەر خەڵکی شار و دێهاتەکان.....٢٦٣
باسی سەبارەت بە شایەتی لەسەر شیرخواردن.....٢٦٣
باسی سەبارەت بە شایەتی (أهل الذمة) بۆ وەسیەت لەسەفەردا.....٢٦٤
باسی سەبارەت بە ئەگەر حاکم زانی شایەتێ ڕاستگۆیە ئەوە دروستە بۆی بە قسەی ئەو شایەتە حوکم بکات.....٢٦٦

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە بڕیار بە شایەتێك و سوێندێ.....٢٦٧
باسی سەبارەت بە دوو کەس داواکاریان هەبێت لەسەر شتێك بەڵگەشیان نە بێت.....٢٧١
باسی سەبارەت بە سوێندخواردن لەسەر داوالێکراوە.....٢٧٣
باسی سەبارەت بە چۆنیەتی سوێندخواردنی داوالێکراو.....٢٧٣
باسی ئەگەر داوالێکراو (ذمي) بوو سوێند دەدرێت؟.....٢٧٤
باسی کەسێ بە سوێند دەدرێت بە زانیاری خۆی دەربارەی شتێ کە نایزانێت.....٢٧٥
باسی (ذمي) چۆن سوێند دەدرێت.....٢٧٧
باسی کەسێ سوێند بخوات لەسەر هەقی خۆی.....٢٧٨
باسی سەبارەت بە قەرزارەند دەکرێت لەسەری.....٢٧٩
باسی سەبارەت بە وەکالەت.....٢٨٠
باسی سەبارەت بە دادوەری.....٢٨١
سەرەتای پەرتوکی زانست و زانیاری.....٢٨٦
باسی هاندان لەسەر فێربوونی زانست و زانیاری.....٢٨٦
باسی ریوایەتی فەرمودەی خاوەن نامە ئاسمانیەکان.....٢٨٨
باسی سەبارەت بە نوسینەوەی زانست.....٢٨٩
باسی سەبارەت بە هەڕەشەی توند لەو کەسانەی کە بە ناوی پێغەمبەری خواوە صلى الله عليه وسلم درۆ دەکەن.....٢٩١
باسی قسەکردن لەبارەی قورئانەوە بەبێ زانست.....٢٩٢
باسی دووپاتکردنەوەی فەرمودە.....٢٩٢
باسی گێڕانەوەی فەرمودە بە پەلە.....٢٩٣
باسی خۆپاراستن لە فەتوادان.....٢٩٤
باسی ناپەسەندی و خراپی ڕێگریکردن لە زانست.....٢٩٥
باسی فەزڵ و گەورەیی بڵاوکردنەوەی زانست.....٢٩٥
باسی قسەکردن لەبارەی گەلی جولەکەوە.....٢٩٦
باسی فێربوونی زانست بۆ غەیری خوای گەورە.....٢٩٧

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە کێ شایەنترە بە ئامۆژگاریکردن و داستان و بەسەرهات گێڕانەوە بۆ خەڵك.....٢٩٨
سەرتای پەرتوکی شت خواردنەوە.....٣٠١
باسی سەبارەت بە حەرامکردنی مەی.....٣٠١
باسی ترێ دەگوشرێت بۆ عەرەق و مەی.....٣٠٥
باسی ئەوەی هاتوە دەربارەی مەی بکرێتەوە بە سرکە.....٣٠٥
باسی مەی لەچی دروست دەکرێت.....٣٠٦
باسی ئەوەی هاتوە دەربارەی مادە سەرخۆشکەرەکان.....٣٠٧
باسی سەبارەت بە (الداذي).....٣١١
باسی سەبارەت بە دەفرەکان.....٣١٢
باسی سەبارەت بە دوو مادەی تێکەڵکراو.....٣١٨
باسی سەبارەت بە سرکەی فەریکە خورما.....٣٢١
باسی سەبارەت بە چۆنیەتی خۆشاو.....٣٢١
باسی سەبارەت بە شەربەتی هەنگوین.....٣٢٣
باسی سەبارەت بە خواردنەوە بە پێوە.....٣٢٦
باسی خواردنەوەی ئاو و شەربەت لەدەمی جەوەنەو کونەدا.....٣٢٧
باسی سەبارەت بە هەڵگێڕانەوەی دەمی کونەو جەوەنە.....٣٢٧
باسی سەبارەت بە خواردنەوە لە شوێنی شکاوی پەرداخ و دەفری خواردنەوە.....٣٢٨
باسی سەبارەت بە خواردنەوە لە قاپ و قاچاخی زێڕ و زیودا.....٣٢٩
باسی سەبارەت بە دەم نان بە ئاوی جۆگەو حەوز و روبار ، بە مەبەستی ئاو خوار دنەوە.....٣٢٩
باسی سەبارەت بە ئاوگێڕی کۆمەڵێ خۆی کەی ئاو بخواتەوە؟.....٣٣٠
باسی سەبارەت بە فوکردن لە خواردنەوە هەناسەدان لەناویدا.....٣٣١
باسی سەبارەت بە لەکاتی شیرخواردنەوەدا چی دەوترێت.....٣٣٢
باسی سەبارەت بە داخستن و سەرگرتنی قاپ و دەفری خواردن.....٣٣٣
سەرەتای پەرتوکی خۆراکەکان.....٣٣٦
باسی ئەوەی هاتوە سەبارەت بەدەمەوەچونی دەعوت.....٣٣٦

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە باشی دەعوەتی ژن گواستنەوە.....٣٣٨
باسی سەبارەت بە تا چەند رۆژ نانی شایی بدرێت باشە؟.....٣٣٩
باسی ناندان بە خەڵك کاتی گەڕانەوە لەسەفەر.....٣٤٠
باسی ئەوەی هاتوە سەبارەت بە میوانداری.....٣٤٠
باسی نەسخ بوونەوەی میوان لەماڵی غەیری خۆی بخوات.....٣٤٢
باسی سەبارەت بە خۆراکی شانازیکەران.....٣٤٤
باسی کەسێ دەعوەت بکرێ و شتێکی خراپ ببینێ.....٣٤٤
باسی ئەگەر دوو کەس کەسێکیان دەعوەت کرد کامەیان شایەنترە؟.....٣٤٥
باسی ئەگەر کاتی نوێژکردن هات و نان دانرابوو بۆ خواردن.....٣٤٦
باسی سەبارەت بە شتنی دەستەکان لەپێش خواردن.....٣٤٧
باسی سەبارەت بە دەست شتن لەپێش خواردن.....٣٤٨
باسی سەبارەت بە خواردنی لەپڕ.....٣٤٨
باسی سەبارەت بە خراپی رەخنەگرتن لە خۆراك.....٣٤٩
باسی سەبارەت بە نانخواردن بەکۆمەڵ.....٣٤٩
باسی سەبارەت بە ناوی خوا هێنان لەسەر خواردن.....٣٥٠
باسی ئەوەی هاتوە سەبارەت بە شت خواردن بە راکشانەوە.....٣٥٢
باسی ئەوەی هاتوە سەبارەت بە خواردن لەناوەڕاستەوە.....٣٥٣
باسی ئەوەی هاتوە سەبارەت بە دانیشتن لەسەر سفرەو خوانێ کە خواردنێکی خراپ و نەشیاوی لەسەر بێ.....٣٥٤
باسی خواردن بەدەستی راست.....٣٥٥
باسی سەبارەت بە گۆشت خواردن.....٣٥٦
باسی سەبارەت بە خواردنی کولەکە.....٣٥٧
باسی سەبارەت بە خواردنی تشریبی گۆشت و نان.....٣٥٨
باسی سەبارەت بە خراپی بێزکردنەوە لەخواردن. ٣٥٨
باسی سەبارەت بە قەدەغەکردنی خواردنی شیرو گۆشتی وڵاخی پیسخۆر.....٣٥٩
باسی سەبارەت بە خواردنی گۆشتی ئەسپ.....٣٦٠
باسی سەبارەت بە خواردنی گۆشتی کەروێشك.....٣٦١

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە خواردنی گۆشتی بزنەمژە.....٣٦٢
باسی سەبارەت بە خواردنی گۆشتی چێرگ.....٣٦٤
باسی سەبارەت بە خواردنی جڕو جانەوەری زەوی.....٣٦٥
باسی خواردنێ کە حەرامێتی باس نەکرابێ.....٣٦٦
باسی سەبارەت بە خواردنی گۆشتی کەمتیار.....٣٦٧
باسی سەبارەت بە قەدەغەکردنی خواردنی گۆشتی دڕندەی کەڵبەدار.....٣٦٧
باسی سەبارەت بە خواردنی گۆشتی گوێدرێژی ماڵی.....٣٧٠
باسی سەبارەت بە خواردنی کوللە.....٣٧٢
باسی سەبارەت بە خواردنی ماسی سەرئاوکەوتو لەدوای مردنی.....٣٧٣
باسی دەبارەی خواردنی گۆشتی مردارەوە بوو لەبەر ناچاری.....٣٧٣
باسی سەبارەت بە کۆکردنەوەی دوو جۆر خۆراك.....٣٧٥
باسی سەبارەت بە خواردنی پەنیر.....٣٧٥
باسی سەبارەت بە سرکە.....٣٧٦
باسی سەبارەت بە خواردنی سیر.....٣٧٦
باسی سەبارەت بە خورما.....٣٨٠
باسی سەبارەت بە پشکنینی خورمای کۆن لەکاتی خواردندا.....٣٨٠
باسی خواردنی دوو دەنك خورما پێکەوە.....٣٨١
باسی خواردنی دوو جۆر خواردن پێکەوە.....٣٨١
باسی بەکارهێنانی دەفر و حاجەتی خاوەن نامەکان.....٣٨٢
باسی سەبارەت بە گیانلەبەرانی دەریا.....٣٨٣
باسی دەربارەی مشکێ بکەوێتە ناو رۆنەوە.....٣٨٥
باسی دەربارەی مێشێ بکەوێتە ناو خواردنەوە.....٣٨٦
باسی دەربارەی پارویە لەدەست بکەوێتەخوارەوە.....٣٨٦
باسی سەبارەت بە نانخواردنی خزمەتکار لەگەڵ گەورەکەی.....٣٨٧
باسی سەبارەت بە خاولی و دەستەسڕ.....٣٨٧
باسی ئەگەر کەسێ نانی خوارد لەپاش خواردن چی دەیڵێ.....٣٨٨
باسی سەبارەت بە دەست شتن لەپاش خواردن.....٣٨٩

www.iqra.ahlamontada.com

باسی ئەوەی هاتوە دەربارەی پاڕانەوە بۆ خاوەن سفرەو خوان.....٣٩٠
سەرەتای پەرتوکی پزیشکی.....٣٩١
باسی سەبارەت بە کەسێ چارەسەری خۆی دەکات.....٣٩١
باسی سەبارەت بەدورکەوتنەوە لەهەندێ خواردن لەبەر نەخۆشیە لە نەخۆشیە کان.....٣٩٢
باسی سەبارەت بە کەڵەشاخگرتن.....٣٩٣
باسی سەبارەت بە شوێنی کەڵەشاخگرتن.....٣٩٣
باسی کەڵەشاخ گرتن چ کاتێ باشە؟.....٣٩٤
باسی سەبارەت بە بڕینی دەمار و شوێنی کەڵەشاخگرتن.....٣٩٥
باسی سەبارەت بە داخکردن.....٣٩٦
باسی سەبارەت بە دەرمان تکاندنە لوت.....٣٩٧
باسی سەبارەت بە (النُّشْرَةِ) جۆرێکە لەدوعاو نوشتە.....٣٩٧
باسی سەبارەت بە تریاق: دەرمانێکە چارەسەری ئەوانە دەکات کە ژەهر کاریان تێ دەکات.....٣٩٧
باسی سەبارەت بە بەکارهێنانی دەرمانی پیس و خراپ.....٣٩٨
باسی سەبارەت بە خورمای عەجوە.....٤٠٠
باسی سەبارەت بە تەقاندنی دومەڵی گەروی منداڵ بە پەنجە.....٤٠١
باسی دەربارەی کل.....٤٠٢
باسی ئەوەی هاتوە دەربارەی چاوپیسی.....٤٠٢
باسی (غیل) بریتیە لەوەی پیاوێ لەگەڵ ژنەکەی جوت دەبێ لەکاتێکدا کە ژنەکەی شیر دەدات لەوانەیە سکی پڕ ببێ و ببێتەهۆی خراپی شیرەکە.....٤٠٣
باسی سەبارەت بە هەڵواسینی نوشتەو چاوەزار.....٤٠٤
باسی ئەوەی هاتوە سەبارەت بە نوشتەکردن.....٤٠٥
باسی نوشتە چۆن دەبێت؟.....٤٠٧
باسی سەبارەت بە قەڵەوی.....٤١٥
باسی سەبارەت بە (کاهین) کوڵەنانی.....٤١٥
باسی سەبارەت بە ئەستێرەشوناسی.....٤١٦

www.iqra.ahlamontada.com

باسی سەبارەت بە هێڵ کێشان و شومی باڵندە.....٤١٧
باسی سەبارەت بە نوقڵانە لێدان.....٤١٨
سەرەتای پەرتوکی بەندە ئازادکردن.....٤٢٦
باسی سەبارەت بە ئەو بەندەیەی لەگەڵ خاوەنەکەی لەسەر ماڵێکی دیاریکراو رێك دەکەون کە بیداتێ بۆ ئەوەی خۆی ئازاد بکات، جا هەندێك لە ماڵەکەی دەداتێ، لەپاشدا توانای نامێنێ یان دەمرێت.....٤٢٦
باسی سەبارەت بە فرۆشتنی نامە نوسی لەکاتێکدا کە نامە نوسیەکەی هەڵوەشا یەوە.....٤٢٧
باسی سەبارەت بە ئازادکردنی بەندە بە مەرج.....٤٣٠
باسی سەبارەت بە کەسێ بەشی خۆی لە بەندەیەکی هاوبەش ئازاد بکات.....٤٣١
باسی ئەوانەی کە باسی ئەوەیان کردوە کە بەندە خۆی کەسابەت بکات لەم فەرمودەدا.....٤٣٣
باسی ئەوانەی کە ریوایەتیان کردوە کە بەندە خۆی کەسابەت نەکات.....٤٣٤
باسی ئەوەی ببێ بە خاوەنی بەندەیەکی مەحرەمی خۆی.....٤٣٧
باسی سەبارەت بە ئازادکردنی ئەو کەنیزەکانەی کە منداڵیان هەیە لە کەسانی ئازاد.....٤٣٨
باسی سەبارەت بە فرۆشتنی ئەو کۆیلەیەی کە ئازاد کراوە بەمەرجێ لەدوای مردنی خاوەنەکەی ئازاد ببێت.....٤٤٠
باسی سەبارەت بەوەی بەندەکانی ئازاد بکات نەگەنە سێ یەك.....٤٤٢
باسی کەسێ بەندەیە ئازاد بکات، بەندەکە ماڵ و سامانی هەبێت.....٤٤٣
باسی دەربارەی ئازادکردنی بەندەی زۆڵ.....٤٤٤
باسی سەبارەت بە پاداشتی ئازادکردن.....٤٤٤
باسی چ بەندەیە ئازاد بکرێت گەورەو چاکترە؟.....٤٤٥
باسی سەبارەت بە گەورەیی ئازادکردنی بەندە لەکاتی لەش ساغی دا.....٤٤٧
سەرەتای پەرتوکی پیتەکان و خوێندنەوەی قورئان.....٤٤٨
سەرەتای پەرتوکی گەرماو.....٤٦٢
باسی سەبارەت بە چونە گەرماو.....٤٦٢

www.iqra.ahlamontada.com

باسی ڕێگری کردن لە خۆڕوتکردنەوە.....٤٦٣
باسی ئەوەی دەربارەی خۆڕوتکردنەوە هاتووە.....٤٦٥
ناوەڕۆک.....٤٦٧

www.iqra.ahlamontada.com